

Rocznik Statystyczny Województwa Podlaskiego



URZĄD STATYSTYCZNY
W BIAŁYMSTOKU
STATISTICAL OFFICE
IN BIAŁYSTOK



Statistical Yearbook Podlaskie Voivodship

2013

**ZESPÓŁ REDAKCYJNY
URZĘDU STATYSTYCZNEGO W BIAŁYMSTOKU**

**EDITORIAL BOARD
OF STATISTICAL OFFICE IN BIAŁYSTOK**

PRZEWODNICZĄCY *PRESIDENT*

Ewa Kamińska-Gawryluk

REDAKTOR GŁÓWNY *EDITOR-IN-CHIEF*

Anna Szeszko

CZŁONKOWIE *MEMBERS*

Anna Bachanek-Komarowska, Krystyna Falkowska, Wiesława Kamińska,
Agata Kawałko, Joanna Mojsa, Anna Rogalewska, Dorota Wyszowska

Opracowanie publikacji *Preparation of publication*

Zespół pracowników
Urzędu Statystycznego w Białymstoku *Workers
of Statistical Office in Białystok*

**Przy publikowaniu danych US
prosimy o podanie źródła**

***When publishing SO data
please indicate source***

**Publikacja dostępna również
w formie książki oraz CD**

***Publication available also
in the form of a book and on CD***

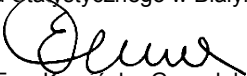
PRZEDMOWA

Urząd Statystyczny w Białymstoku przekazuje Państwu czternastą edycję Rocznika Statystycznego Województwa Podlaskiego. Publikacja zawiera bogaty zestaw informacji charakteryzujących poziom życia społeczeństwa oraz stan gospodarki regionu. Zamieszczono w niej również tablicę prezentującą województwo na tle kraju. Dane w przekrojach terytorialnych znajdują się w odrębnym opracowaniu zatytułowanym „Województwo Podlaskie 2013 – podregiony, powiaty, gminy”. Rocznik przedstawia statystyczny obraz Podlasia w 2012 r., jednakże mając na uwadze przydatność zamieszczonych informacji do porównań dynamicznych, szereg danych zaprezentowano w odniesieniu do lat 2000 oraz 2005–2011.

Treść tegorocznego wydania publikacji została w znacznej części zmieniona w stosunku do poprzednich edycji w związku z zastosowaną standaryzacją tego opracowania we wszystkich urządach statystycznych w kraju.

Oddając w Państwa ręce Rocznik Statystyczny Województwa Podlaskiego 2013, mam nadzieję, że będzie on źródłem przydatnych informacji o regionie. Jednocześnie pragnę serdecznie podziękować wszystkim osobom i instytucjom za przekazywanie danych oraz zgłaszane uwagi i wnioski, które przyczyniają się do kształtowania treści kolejnych jego edycji.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego w Białymstoku



Ewa Kamińska-Gawryluk

Białystok, grudzień 2013 r.

PREFACE

Statistical Office in Białystok is pleased to present the fourteenth edition of the Statistical Yearbook of Podlaskie Voivodship. The publication contains a wide set of information characterizing the living standard of population and the condition of the region economy. There is also included the table presenting the voivodship against the background of the country. Data in the territorial division are published in a separate publication titled "Podlaskie Voivodship 2013 – Subregions, Powiats, Gminas". The Yearbook is a statistical representation of Podlasie in 2012, however, taking into account the usefulness of the information for the dynamic comparisons, some data were presented in relation to the years 2000 as well as 2005–2011.

The content of this year's edition of the publication has undergone some significant changes in comparison to previous editions due to the fact of the unification of this publication in all statistical offices in the country.

Presenting the Statistical Yearbook of Podlaskie Voivodship, I hope it will be the source of useful information about the region. At the same time, I would like to sincerely thank all individuals and institutions for providing information and suggestions that contribute to improving contents of subsequent editions of this publication.

Director
Statistical Office in Białystok

Ewa Kamińska-Gawryluk

Białystok, December 2013

SPIS RZECZY

Przedmowa
Spis tablic
Spis map i wykresów
Objaśnienia znaków umownych. Skróty
Uwagi ogólne

TABLICE PRZEGLĄDOWE

I. Województwo na tle kraju w 2012 r.
II. Ważniejsze dane o województwie (2000, 2005– –2012)

DZIAŁY

I. Geografia
II. Stan i ochrona środowiska
III. Podział administracyjny i samorząd terytorialny
IV. Bezpieczeństwo publiczne. Wymiar sprawiedli- wości
V. Ludność. Wyznania religijne
VI. Rynek pracy
VII. Wynagrodzenia. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych
VIII. Budżety gospodarstw domowych
IX. Infrastruktura komunalna. Mieszkania
X. Edukacja i wychowanie
XI. Ochrona zdrowia i pomoc społeczna
XII. Kultura. Turystyka. Sport
XIII. Nauka i technika. Społeczeństwo informacyjne
XIV. Ceny
XV. Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo
XVI. Przemysł i budownictwo
XVII. Transport i łączność
XVIII. Handel i gastronomia
XIX. Finanse przedsiębiorstw
XX. Finanse publiczne
XXI. Inwestycje. Środki trwałe
XXII. Rachunki regionalne
XXIII. Prywatyzacja. Podmioty gospodarki narodo- wej

CONTENTS

	Strona Page
Preface	3–4
List of tables	6–18
List of maps and graphs	19
Symbols. Abbreviations	20–21
General notes	22–27

REVIEW TABLES

<i>Voivodship against the background of the country in 2012</i>	28–33
<i>Major data on the voivodship (2000, 2005–2012)</i>	34–53

CHAPTERS

<i>Geography</i>	54–55
<i>Environmental protection</i>	56–76
<i>Administrative division and local self-government</i>	77–81
<i>Public safety. Justice</i>	82–91
<i>Population. Religious denominations</i>	92–123
<i>Labour market</i>	124–160
<i>Wages and salaries. Social security benefits</i>	161–171
<i>Household budgets</i>	172–179
<i>Municipal infrastructure. Dwellings</i>	180–193
<i>Education</i>	194–225
<i>Health care and social welfare</i>	226–241
<i>Culture. Tourism. Sport</i>	242–257
<i>Science and technology. Information society</i>	258–270
<i>Prices</i>	271–274
<i>Agriculture, hunting and forestry</i>	275–303
<i>Industry and construction</i>	304–315
<i>Transport and communications</i>	316–322
<i>Trade and catering</i>	323–327
<i>Finances of enterprises</i>	328–340
<i>Public finance</i>	341–348
<i>Investments. Fixed assets</i>	349–356
<i>Regional accounts</i>	357–360
<i>Privatization. Entities of the national economy</i>	361–371

SPIS TABLIC

DZIAŁ I. GEOGRAFIA

Położenie geograficzne
Powierzchnia i granice w 2013 r.
Układ pionowy powierzchni
Temperatury powietrza (1971–2012)
Opady atmosferyczne, prędkość wiatru, usłonecznienie i zachmurzenie (1971–2012)

DZIAŁ II. STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA

Uwagi ogólne
Stan geodezyjny, kierunki i zmiany w wykorzystaniu powierzchni województwa (2005, 2010, 2013)
Grunty rolne wyłączone na cele nierolnicze i leśne na cele nieleśne (2005, 2010, 2011, 2012)
Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji i zagospodarowania oraz grunty zrekultywowane i zagospodarowane (2005, 2010, 2011, 2012)
Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności (2005, 2010, 2011, 2012)
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności (2005, 2010, 2011, 2012)
Powierzchnia i pobór wody do nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz do napelniania stawów rybnych (2005, 2010, 2011, 2012)
Jakość wody z wodociągów dostarczanej ludności do spożycia w 2012 r.
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzone do wód lub do ziemi (2005, 2010, 2011, 2012)
Zakłady odprowadzające ścieki według miejsca odprowadzania oraz wyposażenia w oczyszczalnie ścieków (2005, 2010, 2011, 2012)
Oczyszczalnie ścieków (2005, 2010, 2011, 2012)
Emisja i redukcja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza (2005, 2010, 2011, 2012)
Urządzenia do redukcji zanieczyszczeń powietrza w zakładach szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza (2005, 2010, 2011, 2012)
Odpady wytworzone i dotychczas składowane (nagromadzone) oraz tereny ich składowania [2005, 2010, 2011, 2012]
Odpady według rodzajów w 2012 r.
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona (2005, 2010, 2011, 2012)
Parki narodowe (2005, 2010, 2011, 2012)
Rezerваты przyrody (2005, 2010, 2011, 2012) ...
Parki krajobrazowe (2005, 2010, 2011, 2012)
Pomniki przyrody (2005, 2010, 2011, 2012)
Nakłady na środki trwale służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej (ceny bieżące) [2005, 2010, 2011, 2012]
Efekty rzeczowe uzyskane w wyniku przekazania do użytku inwestycji ochrony środowiska i gospodarki wodnej (2005, 2010, 2011, 2012)

LIST OF TABLES

CHAPTER I. GEOGRAPHY

<i>Geographic location</i>	1	54
<i>Area and borders in 2013</i>	2	54
<i>Elevations</i>	3	55
<i>Air temperatures (1971–2012)</i>	4	55
<i>Atmospheric precipitation, wind velocity, insolation and cloudiness (1971–2012)</i>	5	55

CHAPTER II. ENVIRONMENTAL PROTECTION

<i>General notes</i>	x	56
<i>Geodesic status, directions and changes of voivodship land use (2005, 2010, 2013)</i>	1 (6)	63
<i>Agricultural land designated for non-agricultural purposes and forest land designated for non-forest purposes (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	2 (7)	64
<i>Devastated and degraded land requiring reclamation and management as well as reclaimed and managed land (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	3 (8)	64
<i>Water withdrawal for needs of the national economy and population (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	4 (9)	65
<i>Water consumption for needs of the national economy and population (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	5 (10)	65
<i>Area and water withdrawal for irrigation in agriculture and forestry as well as water for filling fish ponds (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	6 (11)	66
<i>Quality of water supplied to the population for consumption from waterworks in 2012</i>	7 (12)	66
<i>Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into the ground (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	8 (13)	67
<i>Plants discharging wastewater by place of discharge and wastewater treatment plants possessed (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	9 (14)	67
<i>Wastewater treatment plants (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	10 (15)	68
<i>Emission and reduction of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	11 (16)	68
<i>Air pollution reduction systems in plants of significant nuisance to air quality (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	12 (17)	69
<i>Waste generated and landfilled up to now (accumulated) as well as their storage yards areas [2005, 2010, 2011, 2012]</i>	13 (18)	70
<i>Waste by type in 2012</i>	14 (19)	71
<i>Legally protected areas possessing unique environmental value (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	15 (20)	71
<i>National parks (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	16 (21)	72
<i>Nature reserves (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	17 (22)	72
<i>Landscape parks (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	18 (23)	73
<i>Monuments of nature (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	19 (24)	73
<i>Outlays on fixed assets on environmental protection and water management (current prices) [2005, 2010, 2011, 2012]</i>	20 (25)	73
<i>Tangible effects of investments in environmental protection and water management (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	21 (26)	75

Tablica	Strona
Table	Page

	Tablica Table	Strona Page
Kierunki finansowania z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Financing directions of the Voivodship Environmental Protection and Water Management Fund (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	22 (27) 76
Wpływy z opłat i kar na fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Receipts from payments and fines for environmental protection and water management funds (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	23 (28) 76
DZIAŁ III. PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY I SAMORZĄD TERYTORIALNY	CHAPTER III. ADMINISTRATIVE DIVISION AND LOCAL SELF-GOVERNMENT	
Uwagi ogólne	<i>General notes</i>	x 77
Jednostki administracyjne województwa (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Administrative units of the voivodship (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	1 (29) 78
Gminy w 2012 r.	<i>Gminas in 2012</i>	2 (30) 79
Powiaty i miasta na prawach powiatu w 2012 r.	<i>Powiats and cities with powiat status in 2012</i>	3 (31) 79
Radni organów jednostek samorządu terytorialnego w 2012 r.	<i>Councillors of organs of local self-government entities in 2012</i>	4 (32) 80
Zatrudnienie i wynagrodzenia w administracji publicznej (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Paid employment, wages and salaries in public administration (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	5 (33) 81
DZIAŁ IV. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE. WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI	CHAPTER IV. PUBLIC SAFETY. JUSTICE	
Uwagi ogólne	<i>General notes</i>	x 82
Zarejestrowana działalność Państwowej Straży Pożarnej (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Registered activity of the State Fire Service (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	1 (34) 84
Przestępstwa stwierdzone przez Policję i prokuraturę w zakończonych postępowaniach przygotowawczych (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Ascertained crimes by the Police and Prosecutor's office in completed preparatory proceedings (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	2 (35) 85
Wskaźniki wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję i prokuraturę (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Rates of detectability of delinquents in ascertained crimes by the Police and Prosecutor's office (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	3 (36) 87
Wpływ spraw do sądów powszechnych (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Incoming cases in the common courts (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	4 (37) 87
Wpływ spraw do sądów powszechnych w 2012 r.	<i>Incoming cases in the common courts in 2012</i>	5 (38) 88
Dorośli skazani prawomocnie przez sądy powszechne za przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Adults validly sentenced by common courts for crimes pursued by public prosecution (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	6 (39) 89
Załatwione sprawy rodzinne (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Resolved family cases (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	7 (40) 90
Sprawy rodzinne załatwione w 2012 r.	<i>Family cases resolved in 2012</i>	8 (41) 90
Podmioty w Krajowym Rejestrze Sądowym (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Entities in the National Judicial Register (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	9 (42) 91
DZIAŁ V. LUDNOŚĆ. WYZNANIA RELIGIJNE	CHAPTER V. POPULATION. RELIGIOUS DENOMINATIONS	
Uwagi ogólne	<i>General notes</i>	x 92
Ludność (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Population (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	1 (43) 97
Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Working and non-working age population (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	2 (44) 98
Ludność według płci i wieku (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Population by sex and age (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	3 (45) 99
Miasta i ludność w miastach (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Towns and urban population (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	4 (46) 100
Gminy zamieszkałe przez ludność wiejską (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Gminas and rural population (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	5 (47) 100
Mediana wieku ludności według płci (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Median population age by sex (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	6 (48) 101
Ludność w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego faktycznego (2002, 2011)	<i>Population aged 15 and more by de facto marital status (2002, 2011)</i>	7 (49) 101
Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia (2002, 2011)	<i>Population aged 13 and more by educational level (2002, 2011)</i>	8 (50) 103

	Tablica Table	Strona Page
Ludność według identyfikacji narodowo-etnicznych w 2011 r.	<i>Population by the national-ethnic identities in 2011</i>	9 (51) 103
Ludność według głównego źródła utrzymania (2002, 2011)	<i>Population by main source of maintenance (2002, 2011)</i>	10 (52) 104
Gospodarstwa domowe według liczby osób (2002, 2011)	<i>Households by number of persons (2002, 2011)</i>	11 (53) 104
Gospodarstwa domowe według składu rodzinnego (2002, 2011)	<i>Households by family composition (2002, 2011)</i>	12 (54) 105
Osoby niepełnosprawne (2002, 2011)	<i>Disabled persons (2002, 2011)</i>	13 (55) 105
Ruch naturalny ludności (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Vital statistics (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	14 (56) 105
Mażeństwa zawarte i rozwiązane (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Marriages contracted and dissolved (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	15 (57) 106
Mażeństwa zawarte w 2012 r. według wieku nowożeńców	<i>Marriages by age of bridegrooms and brides contracted in 2012</i>	16 (58) 107
Mażeństwa zawarte w 2012 r. według poprzedniego stanu cywilnego nowożeńców	<i>Marriages by previous marital status of bridegrooms and brides contracted in 2012</i>	17 (59) 109
Mażeństwa wyznaniowe (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Church or religious marriages contracted (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	18 (60) 109
Rozwody według wieku małżonków w momencie wniesienia powództwa w 2012 r.	<i>Divorces by age of spouses at the moment of filling petition for divorce in 2012</i>	19 (61) 110
Rozwody według liczby małoletnich dzieci w małżeństwie (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Divorces by the number of underage children in the marriage (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	20 (62) 111
Urodzenia (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Births (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	21 (63) 111
Urodzenia żywe według kolejności urodzenia dziecka oraz wieku matki (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Live births by birth order and age of mother (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	22 (64) 112
Płodność kobiet i współczynniki reprodukcji ludności (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Female fertility and reproduction rates of population (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	23 (65) 112
Zgony według płci i wieku zmarłych (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Deaths by sex and age of deceased (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	24 (66) 113
Zgony według wybranych przyczyn (2005, 2010, 2011)	<i>Deaths by selected causes (2005, 2010, 2011)</i>	25 (67) 115
Zgony niemowląt według płci i wieku (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Infant deaths by sex and age (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	26 (68) 116
Zgony niemowląt według wybranych przyczyn (2005, 2010, 2011)	<i>Infant deaths by selected causes (2005, 2010, 2011)</i>	27 (69) 117
Zamachy samobójcze zarejestrowane przez Policję (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Suicides registered by the Police (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	28 (70) 118
Przeciętne dalsze trwanie życia (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Life expectancy (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	29 (71) 118
Migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności na pobyt stały (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Internal and international migration of population for permanent residence (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	30 (72) 119
Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według kierunków (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Internal migration of population for permanent residence by direction (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	31 (73) 120
Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według płci i wieku migrantów (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Internal migration of population for permanent residence by sex and age of migrants (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	32 (74) 121
Migracje zagraniczne ludności na pobyt stały według płci i wieku migrantów (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>International migration of population for permanent residence by sex and age of migrants (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	33 (75) 121
Niektóre wyznania religijne (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Selected religious denominations (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	34 (76) 122
DZIAŁ VI. RYNEK PRACY	CHAPTER VI. LABOUR MARKET	
Uwagi ogólne	<i>General notes</i>	x 124
Aktywność ekonomiczna ludności	<i>Economic activity of the population</i>	
Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej według wieku na podstawie spisu w 2011 r.	<i>Economic activity of the population aged 15 and more by age on the basis of the census in 2011</i>	1 (77) 133

	Tablica Table	Strona Page
Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej według poziomu wykształcenia na podstawie spisu w 2011 r.	<i>Economic activity of the population aged 15 and more by educational level on the basis of the census in 2011</i>	2 (78) 134
Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej – na podstawie BAEL (2010, 2011, 2012)	<i>Economic activity of the population aged 15 and more – on the LFS basis (2010, 2011, 2012)</i>	3 (79) 135
Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej według wieku i poziomu wykształcenia w IV kwartale 2012 r – na podstawie BAEL	<i>Economic activity of the population aged 15 and more by age and educational level in IV quarter 2012 – on the LFS basis</i>	4 (80) 137
Pracujący	Employment	
Pracujący (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Employed persons (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	5 (81) 138
Pracujący według statusu zatrudnienia (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Employed persons by employment status (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	6 (82) 139
Przeciętne zatrudnienie (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Average paid employment (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	7 (83) 140
Pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Full- and part-time paid employees (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	8 (84) 141
Przyjęcia do pracy (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Hires (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	9 (85) 142
Zwolnienia z pracy (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Terminations (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	10 (86) 143
Absolwenci szkół wyższych, zawodowych i liceów ogólnokształcących, którzy podjęli pracę po raz pierwszy (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>The graduates of tertiary schools, leavers of vocational and secondary schools starting work for the first time (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	11 (87) 144
Miejsca pracy wolne, nowo utworzone i zlikwidowane w 2012 r.	<i>Job vacancies, newly created and liquidated job in 2012</i>	12 (88) 146
Bezrobotni	Unemployment	
Bezrobotni zarejestrowani, stopa bezrobocia oraz oferty pracy (2005, 2010, 2011, 2012) ...	<i>Registered unemployed persons, unemployment rate as well as job offers (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	13 (89) 147
Bezrobotni nowo zarejestrowani i wyrejestrowani (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Newly registered unemployed persons and persons removed from unemployment rolls (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	14 (90) 148
Bezrobotni zarejestrowani według wieku, poziomu wykształcenia, czasu pozostawania bez pracy oraz stażu pracy (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Registered unemployed persons by age, educational level, duration of unemployment and work seniority (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	15 (91) 148
Bezrobotni zarejestrowani korzystający z aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu oraz oferty pracy (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Registered unemployed persons benefiting from labour market programme as well as job offers (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	16 (92) 150
Wydatki Funduszu Pracy (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Expenditure of Labour Fund (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	17 (93) 150
Warunki pracy	Work conditions	
Poszkodowani w wypadkach przy pracy (poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie) [2005, 2010, 2011, 2012]	<i>Persons injured in accidents at work (excluding private farms in agriculture) [2005, 2010, 2011, 2012]</i>	18 (94) 151
Wypadki i przyczyny wypadków przy pracy (poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie) [2005, 2010, 2011, 2012]	<i>Contact – Mode of Injury and causes of accidents at work (excluding private farms in agriculture) [2005, 2010, 2011, 2012]</i>	19 (95) 153
Poszkodowani w wypadkach przy pracy w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Persons injured in accidents at work on private farms in agriculture (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	20 (96) 155
Zatrudnieni w warunkach zagrożenia (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Persons working in hazardous conditions (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	21 (97) 155
Zatrudnieni na stanowiskach pracy, dla których dokonano oceny ryzyka zawodowego w 2012 r.	<i>Paid employees on positions for which evaluation of occupational risk was done in 2012</i>	22 (98) 157
Choroby zawodowe (2005, 2010, 2011, 2012) ...	<i>Occupational diseases (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	23 (99) 158
Korzystający ze świadczeń z tytułu pracy w warunkach szkodliwych dla zdrowia i uciążliwych (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Persons receiving benefits for work in harmful and strenuous conditions (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	24 (100) 159
Świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Occupational accidents and occupational diseases benefits (2005, 2010, 2011, 2012) ..</i>	25 (101) 160

	Tablica Table	Strona Page
DZIAŁ VII. WYNAGRODZENIA. ŚWIADCZENIA Z UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH	CHAPTER VII. WAGES AND SALARIES. SOCIAL SECURITY BENEFITS	
Uwagi ogólne	General notes	x 161
Wynagrodzenia	Wages and salaries	
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto (2005, 2010, 2011, 2012)	Average monthly gross wages and salaries (2005, 2010, 2011, 2012)	1 (102) 163
Zatrudnieni według wysokości wynagrodzenia brutto za październik 2012 r.	Paid employment by amount of gross wages and salaries for October 2012	2 (103) 164
Zatrudnieni oraz przeciętne wynagrodzenia brutto według grup zawodów wykonywanych za październik 2012 r.	Paid employment and average gross wages and salaries by performed occupational groups for October 2012	3 (104) 166
Przeciętne wynagrodzenia brutto za październik 2012 r.	Average gross wages and salaries for October 2012	4 (105) 168
Miesięczne wynagrodzenia brutto najwyższe (decyle) w grupach decyloowych pracowników zatrudnionych według wielkich grup zawodów wykonywanych za październik 2012 r.	Decile earnings (the upper limits of gross wages and salaries received by decile paid employment) by great occupational groups for October 2012	5 (106) 169
Świadczenia z ubezpieczeń społecznych	Social security benefits	
Emeryci i renciści (2005, 2010, 2011, 2012)	Retirees and pensioners (2005, 2010, 2011, 2012)	6 (107) 170
Świadczenia emerytalne i rentowe brutto (2005, 2010, 2011, 2012)	Gross retirement pay and pension benefits (2005, 2010, 2011, 2012)	7 (108) 171
DZIAŁ VIII. BUDŻETY GOSPODARSTW DOMOWYCH	CHAPTER VIII. HOUSEHOLD BUDGETS	
Uwagi ogólne	General notes	x 172
Gospodarstwa domowe (2005, 2010, 2011, 2012)	Households (2005, 2010, 2011, 2012)	1 (109) 176
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych (2005, 2010, 2011, 2012)	Average monthly per capita available income in households (2005, 2010, 2011, 2012)	2 (110) 177
Przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych (2005, 2010, 2011, 2012)	Average monthly per capita expenditure in households (2005, 2010, 2011, 2012)	3 (111) 177
Przeciętne miesięczne spożycie niektórych artykułów żywnościowych na 1 osobę w gospodarstwach domowych (2005, 2010, 2011, 2012)	Average monthly per capita consumption of selected foodstuffs in households (2005, 2010, 2011, 2012)	4 (112) 178
Gospodarstwa domowe wyposażone w niektóre przedmioty trwałego użytkowania (2005, 2010, 2011, 2012)	Households furnished with selected durable goods (2005, 2010, 2011, 2012)	5 (113) 178
Wskaźnik zagrożenia ubóstwem w gospodarstwach domowych (2005, 2010, 2011, 2012) ...	At-risk of poverty rates in households (2005, 2010, 2011, 2012)	6 (114) 179
DZIAŁ IX. INFRASTRUKTURA KOMUNALNA. MIESZKANIA	CHAPTER IX. MUNICIPAL INFRASTRUCTURE. DWELLINGS	
Uwagi ogólne	General notes	x 180
Infrastruktura komunalna	Municipal infrastructure	
Wodociągi i kanalizacja (2010, 2011, 2012)	Water supply and sewage systems (2010, 2011, 2012)	1 (115) 184
Odbiorcy oraz zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych (2005, 2010, 2011, 2012)	Consumers and consumption of electricity in households (2005, 2010, 2011, 2012)	2 (116) 185
Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych (2005, 2010, 2011, 2012)	Gas supply system as well as consumers and consumption of gas from gas supply system in households (2005, 2010, 2011, 2012)	3 (117) 185
Ogrzewnictwo (2005, 2010, 2011, 2012)	House-heating (2005, 2010, 2011, 2012)	4 (118) 186
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej (2005, 2010, 2011, 2012)	Population using water supply, sewage and gas supply systems (2005, 2010, 2011, 2012)	5 (119) 186
Odpady komunalne (2005, 2010, 2011, 2012) ...	Municipal waste (2005, 2010, 2011, 2012)	6 (120) 187
Nieczystości ciekłe (2005, 2010, 2011, 2012)	Liquid waste (2005, 2010, 2011)	7 (121) 187

	Tablica Table	Strona Page
Składowiska odpadów komunalnych (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Landfill sites with municipal waste (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	8 (122) 188
Komunikacja miejska (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Urban transport (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	9 (123) 188
Tereny zieleni ogólnodostępnej i osiedlowej (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Generally accessible and estate area green belts (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	10 (124) 188
Mieszkania	Dwellings	
Zasoby mieszkaniowe (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Dwelling stocks (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	11 (125) 189
Mieszkania w zasobach mieszkaniowych wyposażonych w instalacje (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Dwellings in dwelling stocks fitted with installations (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	12 (126) 190
Dodatki mieszkaniowe wypłacone w 2012 r.	<i>Housing allowances paid out in 2012</i>	13 (127) 190
Gospodarka gruntami pod budownictwo mieszkaniowe (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Administration of grounds for dwelling construction (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	14 (128) 191
Mieszkania, których budowę rozpoczęto (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Dwellings in which construction has begun (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	15 (129) 191
Mieszkania oddane do użytkowania (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Dwellings completed (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	16 (130) 192
Mieszkania oddane do użytkowania według liczby izb (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Dwellings completed by number of rooms (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	17 (131) 193
DZIAŁ X. EDUKACJA I WYCHOWANIE	CHAPTER X. EDUCATION	
Uwagi ogólne	<i>General notes</i>	x 194
Edukacja według szczebli kształcenia (2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13)	<i>Education by level (2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13)</i>	1 (132) 199
Szkoły według organów prowadzących (2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13)	<i>Schools by school governing authority (2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13)</i>	2 (133) 202
Uczniowie według grup wieku (2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13)	<i>Pupils and students by age groups (2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13)</i>	3 (134) 204
Współczynnik skolarzacji (2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13)	<i>Enrolment rate (2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13)</i>	4 (135) 205
Komputery w szkołach dla dzieci i młodzieży oraz policealnych (2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13)	<i>Computers in schools for children and youth and in post-secondary schools (2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13)</i>	5 (136) 206
Uczący się języków obcych w szkołach dla dzieci i młodzieży oraz policealnych (2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13)	<i>Pupils and students studying foreign languages in schools for children and youth and in post-secondary schools (2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13)</i>	6 (137) 207
Uczący się języków obcych w szkołach dla dorosłych (2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13)	<i>Students studying foreign languages in schools for adults (2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13)</i>	7 (138) 208
Kształcenie osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13)	<i>Education for people with special educational needs (2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13)</i>	8 (139) 209
Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii oraz ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Special educational centres, youth education centres, youth social therapy centres and rehabilitation-education centres (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	9 (140) 210
Wychowanie pozaszkolne (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Extracurricular education (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	10 (141) 211
Internaty i bursy szkół dla dzieci i młodzieży (bez szkół specjalnych) [2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13]	<i>Boarding schools and dormitories for children and youth (excluding special schools) [2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13]</i>	11 (142) 211
Domy i stołówki studenckie (2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13)	<i>Student dormitories and canteens (2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13)</i>	12 (143) 212
Studenci szkół wyższych otrzymujący stypendia (2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13)	<i>Students of higher education institutions receiving scholarships (2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13)</i>	13 (144) 212
Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży (bez szkół specjalnych) [2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13]	<i>Primary schools for children and youth (excluding special schools) [2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13]</i>	14 (145) 213
Gimnazja dla dzieci i młodzieży (bez szkół specjalnych) [2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13]	<i>Lower secondary schools for children and youth (excluding special schools) [2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13]</i>	15 (146) 214

	Tablica Table	Strona Page
Zasadnicze szkoły zawodowe dla młodzieży (bez szkół specjalnych) [2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13]	<i>Basic vocational schools for youth (excluding special schools) [2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13]</i>	16 (147) 215
Uczniowie i absolwenci zasadniczych szkół zawodowych dla młodzieży (bez szkół specjalnych) według grup kierunków kształcenia [2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13]	<i>Students and graduates of basic vocational schools for youth (excluding special schools) by fields of education [2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13]</i>	17 (148) 215
Licea ogólnokształcące dla młodzieży (bez szkół specjalnych) [2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13]	<i>General secondary schools for youth (excluding special schools) [2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13]</i>	18 (149) 216
Licea profilowane dla młodzieży (bez szkół specjalnych) [2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13]	<i>Specialized secondary schools for youth (excluding special schools) [2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13]</i>	19 (150) 216
Technika dla młodzieży (bez szkół specjalnych) [2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13]	<i>Technical secondary schools for youth (excluding special schools) [2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13]</i>	20 (151) 217
Uczniowie i absolwenci techników dla młodzieży (bez szkół specjalnych) według grup kierunków kształcenia [2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13]	<i>Students and graduates of technical secondary schools for youth (excluding special schools) by fields of education [2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13]</i>	21 (152) 217
Szkoły artystyczne dla dzieci i młodzieży (2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13)	<i>Art schools for children and youth (2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13)</i>	22 (153) 218
Szkoły policealne (bez szkół specjalnych) [2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13]	<i>Post-secondary schools (excluding special schools) [2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13]</i>	23 (154) 219
Uczniowie i absolwenci szkół policealnych (bez szkół specjalnych) według grup kierunków kształcenia [2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13]	<i>Students and graduates of post-secondary schools (excluding special schools) by fields of education [2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13]</i>	24 (155) 219
Szkoły wyższe (2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13)	<i>Higher education institutions (2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13)</i>	25 (156) 220
Filie, zamiejscowe podstawowe jednostki organizacyjne oraz zamiejscowe ośrodki dydaktyczne szkół wyższych według lokalizacji w roku akademickim 2012/13	<i>Branches sections, basic organizational units in another location as well as teaching centres in another location of higher education institutions in 2012/13 academic year by place of residence</i>	26 (157) 220
Studenci szkół wyższych według form studiów i typów szkół (2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13)	<i>Students of higher education institutions by study forms and type of schools (2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13)</i>	27 (158) 221
Absolwenci szkół wyższych według form studiów i typów szkół (2005/06, 2010/11, 2011/12)	<i>Graduates of higher education institutions by study forms and type of schools (2005/06, 2010/11, 2011/12)</i>	28 (159) 221
Nauczyciele akademicy w szkołach wyższych (2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13)	<i>Academic teachers in higher education institutions (2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13)</i>	29 (160) 222
Cudzoziemcy – studenci i absolwenci według form studiów i typów szkół (2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13)	<i>Foreigners – students and graduates by study forms and type of schools (2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13)</i>	30 (161) 222
Studia podyplomowe i doktoranckie (2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13)	<i>Postgraduate and doctoral studies (2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13)</i>	31 (162) 223
Studia podyplomowe według grup kierunków kształcenia (2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13)	<i>Postgraduate studies by groups of fields of education (2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13)</i>	32 (163) 223
Szkoły dla dorosłych (2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13)	<i>Schools for adults (2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13)</i>	33 (164) 224
Wychowanie przedszkolne (2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13)	<i>Pre-primary education (2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13)</i>	34 (165) 225
DZIAŁ XI. OCHRONA ZDROWIA I POMOC SPOŁECZNA	CHAPTER XI. HEALTH CARE AND SOCIAL WELFARE	
Uwagi ogólne	<i>General notes</i>	x 226
Pracownicy medyczni w 2012 r.	<i>Medical personnel in 2012</i>	1 (166) 231
Lekarze specjaliści w 2012 r.	<i>Doctors specialists in 2012</i>	2 (167) 232
Ambulatoryjna opieka zdrowotna w 2012 r.	<i>Out-patient health care in 2012</i>	3 (168) 233
Stacjonarna opieka zdrowotna w 2012 r.	<i>In-patient health care in 2012</i>	4 (169) 233

		Tablica Table	Strona Page
Szpitala ogólne w 2012 r.	<i>General hospitals in 2012</i>	5 (170)	235
Ratownictwo medyczne i pomoc doraźna (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Emergency medical services and first aid (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	6 (171)	236
Apteki ogólnodostępne i punkty apteczne (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Public pharmacies and pharmaceutical outlets (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	7 (172)	236
Krwiodawstwo (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Blood donation (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	8 (173)	237
Zachorowania na niektóre choroby zakaźne i zatrucia (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Incidence of infectious diseases and poisonings (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	9 (174)	237
Żłobki i kluby dziecięce (2005, 2010, 2011, 2010)	<i>Nurseries and children's clubs (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	10 (175)	238
Placówki wsparcia dziennego (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Day-support centres (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	11 (176)	239
Rodzinna piecza zastępcza (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Family foster care (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	12 (177)	239
Instytucjonalna piecza zastępcza (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Institutional foster care (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	13 (178)	239
Pomoc społeczna stacjonarna (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Stationary social welfare (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	14 (179)	240
Placówki stacjonarnej pomocy społecznej według grup mieszkańców (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Stationary social welfare facilities by groups of residents (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	15 (180)	240
Świadczenia pomocy społecznej (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Social assistance benefits (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	16 (181)	241
DZIAŁ XII. KULTURA. TURYSTYKA. SPORT	CHAPTER XII. CULTURE. TOURISM. SPORT		
Uwagi ogólne	<i>General notes</i>	x	242
Kultura	Culture		
Książki i broszury wydane (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Books and pamphlets published (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	1 (182)	245
Gazety i czasopisma wydane (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Newspapers and magazines published (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	2 (183)	245
Biblioteki publiczne (z filiami) [2005, 2010, 2011, 2012]	<i>Public libraries (with branches) [2005, 2010, 2011, 2012]</i>	3 (184)	246
Muzea (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Museums (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	4 (185)	246
Instytucje paramuzealne (2010, 2011, 2012)	<i>Museum-related institutions (2010, 2011, 2012)</i>	5 (186)	246
Galerie sztuki (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Art galleries (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	6 (187)	247
Teatry i instytucje muzyczne (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Theatres and music institutions (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	7 (188)	247
Domy i ośrodki kultury, kluby, świetlice (2005, 2009, 2011, 2012)	<i>Cultural centres and establishments, clubs and community centres (2005, 2009, 2011, 2012)</i>	8 (189)	247
Kina stałe (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Fixed cinemas (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	9 (190)	248
Abonenci telewizji kablowej (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Cable television subscribers (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	10 (191)	249
Abonenci radiowi i telewizyjni (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Radio and television subscribers (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	11 (192)	249
Turystyka	Tourism		
Baza noclegowa turystyki (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Tourist accommodation establishments (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	12 (193)	249
Turyści zagraniczni korzystający z bazy noclegowej turystyki (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Foreign tourists accommodated in tourist accommodation establishments (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	13 (194)	252
Wykorzystanie bazy noclegowej turystyki (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Occupancy in tourist accommodation establishments (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	14 (195)	253
Placówki gastronomiczne w bazie noclegowej turystyki (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Catering establishments in tourist accommodation establishments (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	15 (196)	253
Hotele według kategorii (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Hotels by category (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	16 (197)	254
Sport	Sport		
Organizacje kultury fizycznej i kluby sportowe (2006, 2010, 2012)	<i>Physical education organizations and sports clubs (2006, 2010, 2012)</i>	17 (198)	255
Wybrane dziedziny i rodzaje sportu w klubach sportowych w 2012 r.	<i>Selected sports fields and kinds of sports in sports clubs in 2012</i>	18 (199)	255
Wybrane obiekty sportowe w 2010 r.	<i>Selected sports facilities in 2010</i>	19 (200)	257

	Tablica Table	Strona Page
DZIAŁ XIII. NAUKA I TECHNIKA. SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE	CHAPTER XIII. SCIENCE AND TECHNOLOGY. INFORMATION SOCIETY	
Uwagi ogólne	General notes	x 258
Nauka i technika	Science and technology	
Jednostki oraz zatrudnieni w działalności badawczej i rozwojowej (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Units and employment in research and development activity (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	1 (201) 262
Zatrudnieni w działalności badawczej i rozwojowej według poziomu wykształcenia (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Employment in research and development activity by educational level (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	2 (202) 263
Nakłady na działalność badawczą i rozwojową (ceny bieżące) [2005, 2010, 2011, 2012]	<i>Gross domestic expenditure on research and development activity (current prices) [2005, 2010, 2011, 2012]</i>	3 (203) 264
Nakłady na działalność badawczą i rozwojową według dziedzin nauk (ceny bieżące) [2010, 2011, 2012]	<i>Gross domestic expenditures on research and development activity by field of science (current prices) [2010, 2011, 2012]</i>	4 (204) 264
Nakłady na działalność badawczą i rozwojową według źródeł finansowania (ceny bieżące) [2011, 2012]	<i>Gross domestic expenditures on research and development activity by source of funds (current prices) [2011, 2012]</i>	5 (205) 265
Nakłady bieżące na działalność badawczą i rozwojową według rodzajów badań (ceny bieżące) [2005, 2010, 2011, 2012]	<i>Current expenditure on research and development activity by type of activity (current prices) [2005, 2010, 2011, 2012]</i>	6 (206) 265
Stopień zużycia aparatury naukowo-badawczej w działalności badawczej i rozwojowej (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Degree of consumption of research equipment in research and development activity (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	7 (207) 265
Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów nowych lub istotnie ulepszonych w przychodach netto ze sprzedaży w przemyśle w 2012 r.	<i>Share of net revenues from sales of new or significantly improved products in net revenues from sales in industry in 2012</i>	8 (208) 266
Przedsiębiorstwa innowacyjne w przemyśle według rodzajów wprowadzonych innowacji w latach 2010–2012	<i>Innovative enterprises in industry by type of introduced innovation during 2010–2012</i>	9 (209) 267
Nakłady na działalność innowacyjną w przemyśle (ceny bieżące) [2005, 2010, 2011, 2012]	<i>Expenditure on innovation activity in industry (current prices) [2005, 2010, 2011, 2012]</i>	10 (210) 268
Nakłady na działalność innowacyjną w przemyśle według źródeł finansowania (ceny bieżące) [2005, 2010, 2011, 2012]	<i>Expenditure on innovation activity in industry by source of funds (current prices) [2005, 2010, 2011, 2012]</i>	11 (211) 269
Wynalazki i wzory użytkowe krajowe (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Resident inventions and utility models (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	12 (212) 269
Spółeczeństwo informacyjne	Information society	
Przedsiębiorstwa wykorzystujące wybrane technologie informacyjno-telekomunikacyjne (2010, 2011, 2012)	<i>Enterprises using selected Information and Communication Technologies (2010, 2011, 2012)</i>	13 (213) 270
Cele wykorzystania Internetu w przedsiębiorstwach (2010, 2011)	<i>Purpose of using the Internet by enterprises (2010, 2011)</i>	14 (214) 270
DZIAŁ XIV. CENY	CHAPTER XIV. PRICES	
Uwagi ogólne	General notes	x 271
Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Price indices of consumer goods and services (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	1 (215) 272
Ceny detaliczne wybranych towarów i usług (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Retail prices of selected goods and services (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	2 (216) 272
Przeciętne ceny skupu ważniejszych produktów rolnych (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Average procurement prices of major agricultural products (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	3 (217) 274
Przeciętne ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach (2005, 2010, 2011, 2012) ...	<i>Average marketplace prices received by farmers (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	4 (218) 274

	Tablica Table	Strona Page
DZIAŁ XV. ROLNICTWO, ŁOWIECTWO I LEŚNICTWO	CHAPTER XV. AGRICULTURE, HUNTING AND FORESTRY	
Uwagi ogólne	General notes	x 257
Rolnictwo	Agriculture	
Uwarunkowania i ważniejsze wyniki ekonomiczno-produkcyjne w rolnictwie (2005, 2006–2010, 2010, 2011, 2012)	Trends and major economic and production results in agriculture (2005, 2006–2010, 2010, 2011, 2012)	1 (219) 280
Powierzchnia użytków rolnych według rodzajów użytków (2010, 2012)	Agricultural land by land type (2010, 2012)	2 (220) 282
Gospodarstwa rolne według grup obszarowych (2010, 2012)	Farms by area groups (2010, 2012)	3 (221) 282
Dynamika globalnej, końcowej i towarowej produkcji rolniczej (ceny stałe) [2005, 2009, 2010, 2011]	Indices of gross, final and market agricultural output (constant prices) [2005, 2009, 2010, 2011]	4 (222) 283
Struktura globalnej i towarowej produkcji rolniczej (ceny stałe) [2005, 2009, 2010, 2011]	Structure of gross and market agricultural output (constant prices) [2005, 2009, 2010, 2011] ...	5 (223) 283
Powierzchnia zasiewów (2005, 2010, 2011, 2012)	Sown area (2005, 2010, 2011, 2012)	6 (224) 285
Zbiory i plony wybranych ziemiopłodów (2006–2010, 2010, 2011, 2012)	Selected crop production and yields (2006–2010, 2010, 2011, 2012)	7 (225) 286
Powierzchnia, zbiory i plony warzyw gruntowych (2006–2010, 2010, 2011, 2012)	Area, production and yields of ground vegetables (2006–2010, 2010, 2011, 2012)	8 (226) 287
Powierzchnia, zbiory i plony owoców z drzew (2006–2010, 2010, 2011, 2012)	Area, production and yields of tree fruit (2006–2010, 2010, 2011, 2012)	9 (227) 288
Powierzchnia, zbiory i plony owoców z krzewów owocowych i plantacji jagodowych (2006–2010, 2010, 2011, 2012)	Area, production and yields of fruit bushes and berry fruit (2006–2010, 2010, 2011, 2012)	10 (228) 289
Bydło, trzoda chlewna, owce i konie (2005, 2010, 2011, 2012)	Cattle, pigs, sheep and horses (2005, 2010, 2011, 2012)	11 (229) 290
Drób (2005, 2010, 2011, 2012)	Poultry (2005, 2010, 2011, 2012)	12 (230) 291
Produkcja żywca rzeźnego (2005, 2010, 2011, 2012)	Production of animals for slaughter (2005, 2010, 2011, 2012)	13 (231) 291
Produkcja mięsa, tłuszczów i podrobów (2005, 2010, 2011, 2012)	Production of meat, fats and pluck (2005, 2010, 2011, 2012)	14 (232) 292
Produkcja mleka krowiego i jaj kurzych (2005, 2010, 2011, 2012)	Production of cows' milk and hen eggs (2005, 2010, 2011, 2012)	15 (233) 292
Ciągniki rolnicze (2005, 2010)	Agricultural tractors (2005, 2010)	16 (234) 293
Zużycie nawozów mineralnych lub chemicznych oraz wapniowych w przeliczeniu na czysty składnik (2004/05, 2009/10, 2010/11, 2011/12)	Consumption of mineral or chemical as well as lime fertilizers in terms of pure ingredient (2004/05, 2009/10, 2010/11, 2011/12)	17 (235) 293
Wartość skupu produktów rolnych (ceny bieżące) [2005, 2010, 2011, 2012]	Value of agricultural products procurement (current prices) [2005, 2010, 2011, 2012]	18 (236) 294
Skup ważniejszych produktów rolnych (2005, 2010, 2011, 2012)	Procurement of major agricultural products (2005, 2010, 2011, 2012)	19 (237) 295
Ekologiczne gospodarstwa rolne (2005, 2010, 2011, 2012)	Organic farms (2005, 2010, 2011, 2012)	20 (238) 296
Łowiectwo	Hunting	
Ważniejsze zwierzęta łowne (2005, 2010, 2011, 2012)	Major game species (2005, 2010, 2011, 2012) ..	21 (239) 296
Odstraża ważniejszych zwierząt łownych (2005, 2010, 2011, 2012)	Shoot of main game species (2005/06, 2010/11, 2011/12, 2012/13)	22 (240) 297
Koła i członkowie Polskiego Związku Łowieckiego oraz obwody łowieckie (2005, 2010, 2011, 2012)	Clubs and members of the Polish Hunting Association and hunting districts (2005, 2010, 2011, 2012)	23 (241) 297
Leśnictwo	Forestry	
Powierzchnia gruntów leśnych (2005, 2010, 2011, 2012)	Forest land (2005, 2010, 2011, 2012)	24 (242) 298
Powierzchnia lasów	Forest areas	25 (243) 299
Zasoby drzewne na pnii	Growing stock of standing wood	26 (244) 300

	Tablica Table	Strona Page
Odnowienia, zalesienia i inne prace hodowlane (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Renewals, afforestation and other forest breeding work (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	27 (245) 301
Pozyskanie drewna (2005, 2010, 2011, 2012) ...	<i>Removals (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	28 (246) 302
Zadrzewienia i pozyskanie drewna z zadrzewień (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Plantings and removals from plantings (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	29 (247) 303
Pożary w lasach (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Forest fires (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	30 (248) 303
DZIAŁ XVI. PRZEMYSŁ I BUDOWNICTWO	CHAPTER XVI. INDUSTRY AND CONSTRUCTION	
Uwagi ogólne	<i>General notes</i>	x 304
Przemysł	Industry	
Produkcja sprzedana przemysłu (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Sold production of industry (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	1 (249) 306
Produkcja sprzedana przemysłu według liczby zatrudnionych w podmiotach gospodarczych w przemyśle (ceny bieżące) [2005, 2010, 2011, 2012]	<i>Sold production of industry by number of paid employees in economic entities in industry (current prices) [2005, 2010, 2011, 2012]</i>	2 (250) 307
Produkcja wybranych wyrobów (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Production of selected products (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	3 (251) 308
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Average paid employment in industry (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	4 (252) 308
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w przemyśle (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Average monthly gross wages and salaries in industry (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	5 (253) 310
Budownictwo	Construction	
Produkcja budowlano-montażowa (ceny bieżące) [2005, 2010, 2011, 2012]	<i>Construction and assembly production (current prices) [2005, 2010, 2011, 2012]</i>	6 (254) 311
Produkcja budowlano-montażowa według rodzajów obiektów budowlanych (ceny bieżące) [2005, 2010, 2011, 2012]	<i>Construction and assembly production by type of constructions (current prices) [2005, 2010, 2011, 2012]</i>	7 (255) 311
Budynki oddane do użytkowania (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Buildings completed (2005, 2010, 2011, 2012) ..</i>	8 (256) 313
Budynki oddane do użytkowania według rodzajów budynków (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Buildings completed by type of buildings (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	9 (257) 314
Przeciętne zatrudnienie oraz przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w budownictwie (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Average paid employment and average monthly gross wages and salaries in construction (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	10 (258) 315
DZIAŁ XVII. TRANSPORT I ŁĄCZNOŚĆ	CHAPTER XVII. TRANSPORT AND COMMUNICATIONS	
Uwagi ogólne	<i>General notes</i>	x 316
Transport	Transport	
Linie kolejowe eksploatowane (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Railway lines operated (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	1 (259) 318
Drogi publiczne o twardej nawierzchni (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Hard surface public roads (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	2 (260) 318
Pojazdy samochodowe i ciągniki zarejestrowane (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Registered road vehicles and tractors (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	3 (261) 319
Linie regularnej komunikacji autobusowej (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Regular bus lines (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	4 (262) 319
Transport samochodowy zarobkowy (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Road transport for hire or reward (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	5 (263) 320
Wypadki drogowe i ich ofiary (2005, 2010, 2011, 2012)	<i>Road accidents and their casualties (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	6 (264) 320
Wypadki drogowe według sprawców, ważniejszych przyczyn i rodzajów pojazdów (2011, 2012)	<i>Road accidents by culprits, major causes and types of vehicles (2011, 2012)</i>	7 (265) 321

	Tablica Table	Strona Page
Łączność		
Podstawowe usługi pocztowe (2005, 2010, 2011, 2012)	8 (266)	322
Abonenci telefoniczni oraz aparaty telefoniczne (2005, 2010, 2011, 2012)	9 (267)	322
DZIAŁ XVIII. HANDEL I GASTRONOMIA		
Uwagi ogólne	x	323
Sprzedaż detaliczna towarów (ceny bieżące) [2005, 2010, 2011, 2012]	1 (268)	325
Sprzedaż detaliczna towarów według grup (ceny bieżące) [2005, 2010, 2011, 2012]	2 (269)	325
Sprzedaż hurtowa towarów w przedsiębiorstwach handlowych (ceny bieżące) [2005, 2010, 2011, 2012]	3 (270)	326
Sklepy według form organizacyjnych i stacje paliw (2005, 2010, 2011, 2012)	4 (271)	326
Gastronomia (2005, 2010, 2011, 2012)	5 (272)	326
Magazyny handlowe (2005, 2009, 2012)	6 (273)	327
Targowiska (2005, 2010, 2011, 2012)	7 (274)	327
DZIAŁ XIX. FINANSE PRZEDSIĘBIORSTW		
Uwagi ogólne	x	328
Przychody, koszty i wynik finansowy przedsiębiorstw według sektorów własności (2005, 2010, 2011, 2012)	1 (275)	331
Przychody, koszty i wynik finansowy przedsiębiorstw według sekcji (2005, 2010, 2011, 2012)	2 (276)	332
Przedsiębiorstwa według uzyskanych wyników finansowych (2005, 2010, 2011, 2012)	3 (277)	333
Aktywa obrotowe przedsiębiorstw (2005, 2010, 2011, 2012)	4 (278)	334
Relacje ekonomiczne w przedsiębiorstwach (2005, 2010, 2011, 2012)	5 (279)	336
Kapitały (fundusze) własne przedsiębiorstw (2005, 2010, 2011, 2012)	6 (280)	337
Kapitał zakładowy spółek (2005, 2010, 2011, 2012)	7 (281)	338
Zobowiązania przedsiębiorstw (2005, 2010, 2011, 2012)	8 (282)	340
DZIAŁ XX. FINANSE PUBLICZNE		
Uwagi ogólne	x	341
Dochoły budżetów jednostek samorządu terytorialnego według rodzajów (2005, 2010, 2011, 2012)	1 (283)	343
Dochoły budżetów jednostek samorządu terytorialnego według działów w 2012 r.	2 (284)	345
Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego według rodzajów (2005, 2010, 2011, 2012)	3 (285)	346
Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego według działów w 2012 r.	4 (286)	347
Przychody i koszty samorządowych zakładów budżetowych w 2012 r.	5 (287)	348
Communications		
<i>Basic postal services (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	8 (266)	322
<i>Telephone subscribers and telephone sets (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	9 (267)	322
CHAPTER XVIII. TRADE AND CATERING		
<i>General notes</i>	x	323
<i>Retail sales (current prices) [2005, 2010, 2011, 2012]</i>	1 (268)	325
<i>Retail sales by groups (current prices) [2005, 2010, 2011, 2012]</i>	2 (269)	325
<i>Wholesale of goods in trade enterprises (current prices) [2005, 2010, 2011, 2012]</i>	3 (270)	326
<i>Shops by organizational form and petrol stations (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	4 (271)	326
<i>Catering (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	5 (272)	326
<i>Trade warehouses (2005, 2009, 2012)</i>	6 (273)	327
<i>Marketplaces (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	7 (274)	327
CHAPTER XIX. FINANCES OF ENTERPRISES		
<i>General notes</i>	x	328
<i>Revenues, costs and financial results of enterprises by ownership sectors (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	1 (275)	331
<i>Revenues, costs and financial results of enterprises by sections (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	2 (276)	332
<i>Enterprises by obtained financial results (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	3 (277)	333
<i>Current assets of enterprises (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	4 (278)	334
<i>Economic relations in enterprises (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	5 (279)	336
<i>Equity capital (fund) of enterprises (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	6 (280)	337
<i>Share capital of companies (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	7 (281)	338
<i>Liabilities of enterprises (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	8 (282)	340
CHAPTER XX. PUBLIC FINANCE		
<i>General notes</i>	x	341
<i>Revenue of local self-government entities budgets by type (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	1 (283)	343
<i>Revenue of local self-government entities budgets by division in 2012</i>	2 (284)	345
<i>Expenditure of local self-government entities budgets by type (2005, 2010, 2011, 2012)</i>	3 (285)	346
<i>Expenditure of local self-government entities budgets by division in 2012</i>	4 (286)	347
<i>Revenue and costs of self-government budgetary establishments in 2012</i>	5 (287)	348

	Tablica Table	Strona Page
DZIAŁ XXI. INWESTYCJE. ŚRODKI TRWAŁE	CHAPTER XXI. INVESTMENTS. FIXED ASSETS	
Uwagi ogólne	General notes	x 349
Inwestycje	Investments	
Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące) [2010, 2011, 2012]	Investment outlays (current prices) [2010, 2011, 2012]	1 (288) 352
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach (ceny bieżące) [2010, 2011, 2012]	Investment outlays in enterprises (current prices) [2010, 2011, 2012]	2 (289) 353
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach według grup (ceny bieżące) [2010, 2011, 2012]	Investment outlays in enterprises by groups (current prices) [2010, 2011, 2012]	3 (290) 354
Środki trwałe	Fixed assets	
Wartość brutto środków trwałych (bieżące ceny ewidencyjne) [2010, 2011, 2012]	Gross value of fixed assets (current book-keeping prices) [2010, 2011, 2012]	4 (291) 355
Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach (bieżące ceny ewidencyjne) [2010, 2011, 2012]	Gross value of fixed assets in enterprises (current book-keeping prices) [2010, 2011, 2012]	5 (292) 356
DZIAŁ XXII. RACHUNKI REGIONALNE	CHAPTER XXII. REGIONAL ACCOUNTS	
Uwagi ogólne	General notes	x 357
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące) [2009, 2010, 2011]	Gross domestic product (current prices) [2009, 2010, 2011]	1 (293) 359
Podstawowe elementy rachunku produkcji i rachunku tworzenia dochodów (ceny bieżące) [2009, 2010, 2011]	Basic elements of production account and generation of income account (current prices) [2009, 2010, 2011]	2 (294) 360
Nominalne dochody w sektorze gospodarstw domowych (2009, 2010, 2011)	Nominal income in the households sector (2009, 2010, 2011)	3 (295) 360
DZIAŁ XXIII. PRYWATYZACJA. PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ	CHAPTER XXIII. PRIVATIZATION. ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY	
Uwagi ogólne	General notes	x 361
Prywatyzacja	Privatization	
Przedsiębiorstwa państwowe objęte procesem prywatyzacji w okresie od 1 VIII 1990 r. do 31 XII 2012 r.	State owned enterprises included in the privatization process from 1 Aug 1990 to 31 Dec 2012	1 (296) 362
Przedsiębiorstwa państwowe sprywatyzowane metodą bezpośrednią i zlikwidowane w okresie od 1 VIII 1990 r. do 31 XII 2012 r.	State owned enterprises privatized by the direct method and liquidated from 1 Aug 1990 to 31 Dec 2012	2 (297) 363
Spółki powstałe w wyniku komercjalizacji przedsiębiorstw państwowych i ich prywatyzacja w okresie od 1 VIII 1990 r. do 31 XII 2012 r.	Companies established as a result of the commercialization of state owned enterprises and their privatization from 1 Aug 1990 to 31 Dec 2012	3 (298) 363
Spółki powstałe na bazie majątku sprywatyzowanych bezpośrednio i zlikwidowanych przedsiębiorstw państwowych w okresie od 1 VIII 1990 r. do 31 XII 2012 r.	Companies established on the basis of the assets of directly privatized and liquidated state owned enterprises from 1 Aug 1990 to 31 Dec 2012	4 (299) 364
Podmioty gospodarki narodowej	Entities of the national economy	
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON (2005, 2010, 2011, 2012)	Entities of the national economy in the REGON register (2005, 2010, 2011, 2012)	5 (300) 364
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON według form prawnych i sekcji (2005, 2010, 2011, 2012)	Entities of the national economy in the REGON register by legal forms and sections (2005, 2010, 2011, 2012)	6 (301) 365
Spółki handlowe według form prawnych i sekcji (2005, 2010, 2011, 2012)	Commercial companies by legal status and sections (2005, 2010, 2011, 2012)	7 (302) 367
Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane według wybranych form prawnych i ich sekcji (2005, 2010, 2011, 2012)	Entities of the national economy newly registered by selected legal forms and sections (2005, 2010, 2011, 2012)	8 (303) 368
Podmioty gospodarki narodowej wyrejestrowane według wybranych form prawnych i sekcji (2005, 2010, 2011, 2012)	Entities of the national economy removed by selected legal forms and sections (2005, 2010, 2011, 2012)	9 (304) 370

SPIS MAP I WYKRESÓW**LIST OF MAPS AND GRAPHS**Strona
Page

Podział administracyjny województwa podlaskiego w 2012 r.	<i>Administrative division of Podlaskie Voivodship in 2012</i>	76
Podział województwa podlaskiego według Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS) w 2012 r.	<i>Division of Podlaskie Voivodship according to the Nomenclature of Territorial Units for Statistical Purposes (NTS) in 2012</i>	77
Ludność według płci i wieku w 2012 r.	<i>Population by sex and age in 2012</i>	98
Ruch naturalny ludności (2000–2012)	<i>Vital statistics (2000–2012)</i>	99
Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia dla osób w wieku 0 lat (2000–2012)	<i>Life expectancy at age of 0 (2000–2012)</i>	99
Struktura pracujących według sekcji (2005, 2010, 2012)	<i>Structure of employed persons by sections (2005, 2010, 2012)</i>	138
Struktura zarejestrowanych bezrobotnych (2005, 2010, 2012)	<i>Structure of registered unemployed persons (2005, 2010, 2012)</i>	138
Odchylenia względne przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto w wybranych sekcjach od przeciętnego wynagrodzenia w województwie (2005, 2010, 2012)	<i>Relative deviations of average monthly gross wages and salaries in selected sections from average wages and salaries in the voivodship (2005, 2010, 2012)</i>	139
Mieszkania w zasobach mieszkaniowych wyposażone w instalacje w % ogółu mieszkań w 2012 r.	<i>Dwellings in dwelling stocks fitted with installations in % of total dwellings in 2012</i>	198
Struktura mieszkań oddanych do użytkowania według form budownictwa (2005, 2010, 2012)	<i>Structure of dwellings completed by forms of construction (2005, 2010, 2012)</i>	198
Mieszkania oddane do użytkowania (2005, 2010, 2012)	<i>Dwellings completed (2005, 2010, 2012)</i>	198
Edukacja według szczebli kształcenia w roku szkolnym 2012/13	<i>Education by level in 2012/13 school year</i>	199
Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych w 2012 r.	<i>Land use in agricultural holdings in 2012</i>	284
Struktura towarowej produkcji rolniczej (ceny stałe) w 2011 r.	<i>Structure of market agricultural output (constant prices) in 2011</i>	284
Struktura produkcji budowlano-montażowej (ceny bieżące) [2005, 2010, 2012]	<i>Structure of construction and assembly production (current prices) [2005, 2010, 2012]</i>	285
Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na 1 mieszkańca (2005, 2010, 2012)	<i>Revenue and expenditure of local self-government entities budgets per capita (2005, 2010, 2012)</i>	360
Struktura wartości dodanej brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące) [2009, 2010, 2011]	<i>Structure of gross value added by kinds of activities (current prices) [2009, 2010, 2011]</i>	360
Struktura podmiotów gospodarki narodowej w 2012 r.	<i>Structure of entities of the national economy in 2012</i>	361

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH SYMBOLS

Kreska (-)	-	zjawisko nie wystąpiło. <i>magnitude zero.</i>
Zero: (0)	-	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5; <i>magnitude not zero, but less than 0,5 of a unit;</i>
(0,0)	-	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05; <i>magnitude not zero, but less than 0,05 of a unit;</i>
(0,00)	-	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,005. <i>magnitude not zero, but less than 0,005 of a unit.</i>
Kropka (.)	-	zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych. <i>data not available or not reliable.</i>
Znak x	-	wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe. <i>not applicable.</i>
Znak Δ	-	oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji; ich pełne nazwy podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 17 na str. 25. <i>categories of applied classification are presented in abbreviated form; their full names are given in the general notes to the Yearbook, item 17 on page 25.</i>
Znak #	-	oznacza, że dane nie mogą być opublikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej. <i>data may not be published due to the necessity of maintaining statistical confidentiality in accordance with the Law on Public Statistics.</i>
„W tym” „Of which”	-	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy. <i>indicates that not all elements of the sum are given.</i>
Comma (,)	-	used in figures represents the decimal point.

SKRÓTY ABBREVIATIONS

tys. <i>thous.</i>	= tysiąc = <i>thousand</i>	m	= metr <i>metre</i>
mln	= million <i>million</i>	km	= kilometr <i>kilometre</i>
zł <i>zł</i>	= złoty = <i>zloty</i>	m ²	= metr kwadratowy <i>square metre</i>
szt. <i>pcs</i>	= sztuka = <i>piece</i>	ha	= hektar <i>hectare</i>
egz.	= egzemplarz	km ²	= kilometr kwadratowy <i>square kilometre</i>
kpl	= komplet	ml	= mililitr <i>millilitre</i>
wol. <i>vol.</i>	= wolumin = <i>volume</i>	l	= litr <i>litre</i>
g	= gram <i>gram</i>	hl	= hektolitr <i>hectolitre</i>
kg	= kilogram <i>kilogram</i>	m ³	= metr sześcienny <i>cubic metre</i>
dt	= decytona <i>deciton</i>	dam ³	= dekametr sześcienny <i>cubic decametre</i>
t	= tona <i>tonne</i>	hm ³	= hektometr sześcienny <i>cubic hectometre</i>

kW	= kilowat <i>kilowatt</i>	nr (Nr) <i>No.</i>	= numer = <i>number</i>
kW·h	= kilowatogodzina <i>kilowatt·hour</i>	pkt	= punkt
GW·h	= gigawatogodzina <i>gigawatt·hour</i>	poz.	= pozycja
TJ	= teradžul <i>terajoule</i>	prof.	= profesor
°C	= stopień Celsjusza <i>centigrade</i>	<i>Rev.</i>	= <i>revision</i>
s	= sekunda <i>second</i>	str.	= strona
h	= godzina <i>hour</i>	tabl.	= tablica <i>table</i>
d <i>24h</i>	= doba = <i>24 hours</i>	tj. <i>i.e.</i>	= to jest = <i>that is</i>
r.	= rok	tzn. <i>i.e.</i>	= to znaczy = <i>that is</i>
ceg	= cegła przeliczeniowa materiałów ściennych	tzw.	= tak zwany
<i>brick</i>	= <i>standard brick unit expressing the quantity of wall building materials</i>	ust.	= ustęp
t/r <i>t/y</i>	= ton rocznie = <i>tonnes per year</i>	Dz. U.	= Dziennik Ustaw
cd. <i>cont.</i>	= ciąg dalszy = <i>continued</i>	NSP	= Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań
dok. <i>cont.</i>	= dokończenie = <i>continued</i>	NFI <i>NIF</i>	= narodowe fundusze inwestycyjne = <i>national investment funds</i>
im.	= imię	NFZ	= Narodowy Fundusz Zdrowia
itd.	= i tak dalej	ZWRSP	= Zasób Własności Rolnej Skarbu Państwa
itp. <i>etc.</i>	= i tym podobne = <i>and the like</i>	APSST	= <i>Agricultural Property Stock of the State Treasury</i>
kk	= Kodeks karny	ESA	= Europejski System Rachunków Narodowych <i>European System of Accounts</i>
kks	= Kodeks karny skarbowy	<i>NACE</i>	= <i>Statistical Classification of Economic Activities in the European Community</i>
Lp. <i>No.</i>	= liczba porządkowa = <i>number</i>	PKD	= Polska Klasyfikacja Działalności
m.in. <i>i.a.</i>	= między innymi = <i>among others</i>	EKG	= Europejska Komisja Gospodarcza
np. <i>e.g.</i>	= na przykład = <i>for example</i>	<i>ECE</i>	= <i>Economic Commission for Europe</i>
		EUROSTAT	= Urząd Statystyczny Unii Europejskiej <i>Statistical Office of the European Union</i>
		ONZ	= Organizacja Narodów Zjednoczonych
		<i>UN</i>	= <i>United Nations</i>

UWAGI OGÓLNE

1. Prezentowane w Roczniku dane – jeśli nie zaznaczono inaczej – dotyczą **całej gospodarki narodowej**.

2. Dane prezentuje się:

1) w układzie **Polskiej Klasyfikacji Działalności – PKD 2007**, opracowanej na podstawie Statystycznej Klasyfikacji Działalności Gospodarczych we Wspólnocie Europejskiej – Statistical Classification of Economic Activities in the European Community – NACE Rev. 2. PKD 2007, wprowadzona z dniem 1 I 2008 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 XII 2007 r. (Dz. U. Nr 251, poz. 1885), zastąpiła Polską Klasyfikację Działalności – PKD 2004.

PKD 2007, w stosunku do klasyfikacji PKD 2004, wprowadziła zmiany zakresowe polegające na uwzględnieniu nowych grupowań rodzajów działalności, a także na przesunięciu rodzajów działalności pomiędzy poszczególnymi poziomami klasyfikacyjnymi; zmiany te spowodowały brak porównywalności danych również przy niezmiennych nazwach niektórych poziomów klasyfikacyjnych.

W ramach PKD 2007 wyodrębniono „**Przemysł**” jako dodatkowe grupowanie, które obejmuje sekcje: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.

Pod pojęciem „**Pozostałe usługi**” ujęte są sekcje: „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna”, „Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca”, „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne”, „Edukacja”, „Opieka zdrowotna i pomoc społeczna”, „Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją”, „Pozostała działalność usługowa” oraz „Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby”;

2) według **sektorów instytucjonalnych** – wyłącznie w zakresie rachunków regionalnych;

3) według **sektorów własności**:

- sektor publiczny – grupujący własność państwową (Skarbu Państwa i państwowych osób prawnych), własność jednostek samorządu terytorialnego oraz „własność mieszaną” z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora publicznego,
- sektor prywatny – grupujący własność prywatną krajową (osób fizycznych i pozostałych jednostek prywatnych), własność zagraniczną (osób zagranicznych) oraz „własność mieszaną” z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora prywatnego i brakiem przewagi sektorowej w kapitale (mieniu) podmiotu.

GENERAL NOTES

1. Data presented in the Yearbook, unless otherwise indicated, concern the **entire national economy**.

2. Data are presented:

1) according to the **Polish Classification of Activities – PKD 2007**, compiled on the basis of the Statistical Classification of Economic Activities in the European Community – NACE Rev. 2. PKD 2007 was introduced on 1 Jan 2008 by the decree of the Council of Ministers, dated 24 Dec 2007 (Journal of Laws No. 251, item 1885) and replaced the Polish Classification of Activities – PKD 2004.

PKD 2007 / NACE Rev. 2 differs from the PKD 2004 / NACE Rev. 1.1 classification in the fact that it introduced scope-related changes, i.e. new groupings of activity types as well as transfers of some types of activities between individual classification levels. In some cases these changes result in the lack of comparability of data, also if the names of classification levels remain unchanged.

As an additional grouping, the item “**Industry**” was introduced, including NACE Rev. 2 sections: “Mining and quarrying”, “Manufacturing”, “Electricity, gas, steam and air conditioning supply” and “Water supply; sewerage, waste management and remediation activities”.

The item “**Other services**” was introduced including sections: “Professional, scientific and technical activities”, “Administrative and support service activities”, “Public administration and defence; compulsory social security”, “Education”, “Human health and social work activities”, “Arts, entertainment and recreation”, “Other service activities” and “Activities of households as employers; undifferentiated goods-and-services-producing activities of households for own use”;

2) according to **institutional sectors** – exclusively within the scope of regional accounts;

3) according to **ownership sectors**:

- public sector – grouping state ownership (of the State Treasury and state legal persons), ownership of local self-government entities as well as “mixed ownership” with a predominance of the capital (property) of public sector entities,
- private sector – grouping private domestic ownership (of natural persons and other private entities), foreign ownership (of foreign persons) as well as “mixed ownership” with a predominance of the capital (property) of private sector entities and lack of predominance of public or private sector in capital (property) of the entity.

„Własność mieszana” określana jest głównie dla spółek i wyznaczana na podstawie struktury kapitału (mienia) deklarowanego we wniosku rejestracyjnym spółki.

3. Prezentowane informacje zostały przedstawione stosownie do zakresu prowadzonych badań, uwzględniających podmioty klasyfikowane według kryterium **liczby pracujących** i – jeśli nie zaznaczono inaczej – obejmują podmioty o liczbie pracujących:

- do 9 osób,
- od 10 do 49 osób,
- powyżej 49 osób.

4. Dane – jeśli nie zaznaczono inaczej – opracowano zgodnie z **każdorazowym stanem organizacyjnym gospodarki narodowej**.

5. Dane w podziale według sekcji, działów i grup PKD oraz według sektorów instytucjonalnych opracowano – jeśli nie zaznaczono inaczej – tzw. metodą przedsiębiorstw.

Metoda przedsiębiorstw (podmiotowa) oznacza przyjmowanie całych podmiotów gospodarki narodowej za podstawę grupowania wszystkich danych charakteryzujących ich działalność według poszczególnych poziomów klasyfikacyjnych i podziałów terytorialnych.

6. Przez **podmioty gospodarki narodowej** rozumie się jednostki prawne, tj. osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Pod pojęciem **podmiotów gospodarczych** rozumie się podmioty prowadzące działalność gospodarczą (produkcyjną i usługową) na własny rachunek w celu osiągnięcia zysku.

7. Z ważniejszych klasyfikacji, według których prezentuje się dane w Roczniku – obok PKD 2007 – należy wymienić:

- 1) **Klasyfikację Zawodów i Specjalności**, na podstawie której dokonuje się grupowania radnych organów jednostek samorządu terytorialnego, zatrudnionych i ich wynagrodzeń; klasyfikacja opracowana na podstawie Klasyfikacji Zawodów (ISCO-08), wprowadzona została z dniem 1 VII 2010 r. rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 IV 2010 r. (Dz. U. Nr 82, poz. 537) z późniejszymi zmianami, w miejsce obowiązującej do 30 VI 2010 r.;
- 2) **Polską Klasyfikację Wyrobów i Usług – PKWiU 2008**, na podstawie której dokonuje się grupowania wyrobów i towarów; PKWiU 2008, opracowana na podstawie międzynarodowych klasyfikacji i nomenklatur, wprowadzona została z dniem 1 I 2009 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 29 X 2008 r. (Dz. U. Nr 207, poz. 1293) z późniejszymi zmianami, w miejsce PKWiU stosowanej do 31 XII 2008 r.;

“Mixed ownership” is defined mainly for companies and determined on the basis of the capital (property) structure as declared in a company’s registration application.

3. Information is presented in compliance with the scope of conducted surveys, considering entities classified according to the criterion of the **number of persons employed**, and – unless otherwise indicated – includes entities employing:

- up to 9 persons,
- from 10 to 49 persons,
- more than 49 persons.

4. Data, unless otherwise indicated, are compiled in accordance with the **respective organizational status of units of the national economy**.

5. Data by NACE sections, divisions and groups as well as institutional sectors are compiled, unless otherwise indicated, using the so-called enterprise method.

In the **enterprise (entity) method**, the entire organizational unit of entities in the national economy is the basis for grouping all data describing their activity according to individual classification levels and territorial divisions.

6. The term **entities of the national economy** is understood as legal entities, i.e. legal persons, organizational entities without legal personality as well as natural persons conducting economic activity.

The term **economic entities** is understood as entities conducting economic activity (production and service) on their own account in order to earn a profit.

7. Apart from NACE Rev. 2, among the more important classifications according to which data are presented in the Yearbook, the following should be mentioned:

- 1) the **Occupations and Specializations Classification**, on the basis of which councillors of organs of local self-government entities, paid employees and their wages and salaries are grouped; the classification compiled on the basis of the International Standard Classification of Occupations (ISCO-08), was introduced on 1 Jul 2010 by the regulation of the Minister of Labour and Social Policy, dated 27 Apr 2010 (Journal of Laws No. 82, item 537) with later amendments, replacing the classification valid until 30 Jun 2010;
- 2) the **Polish Classification of Products and Services – PKWiU 2008**, on the basis of which products and goods are grouped; compiled on the basis of the international classifications and nomenclatures, was introduced on 1 Jan 2009 by the regulation of the Council of Ministers, dated 29 Oct 2008 (Journal of Laws No. 207, item 1293) with later amendments, in place of the PKWiU classification used until 31 Dec 2008;

- 3) **Klasyfikację Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP)**, na podstawie której dokonuje się grupowania spożycia produktów (wyrobów i usług) w sektorze gospodarstw domowych oraz wydatków na towary i usługi konsumpcyjne w gospodarstwach domowych (przyjętych również do opracowania wskaźników cen);
- 4) **Polską Klasyfikację Obiektów Budowlanych (PKOB)**, na podstawie której dokonuje się grupowania obiektów budowlanych; PKOB, opracowana na podstawie europejskiej Klasyfikacji Obiektów Budowlanych (CC), wprowadzona została z dniem 1 I 2000 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 XII 1999 r. (Dz. U. Nr 112, poz. 1316) z późniejszymi zmianami;
- 5) **Klasyfikację Środków Trwałych (KŚT)**, na podstawie której dokonuje się grupowania środków trwałych według rodzajów; KŚT wprowadzona została z dniem 1 I 2011 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 XII 2010 r. (Dz. U. Nr 242, poz. 1622) w miejsce stosowanej do 31 XII 2010 r.

8. Informacje o województwie oraz w podziale na **miasta i wieś** – jeżeli nie zaznaczono inaczej – podano w każdorazowym podziale administracyjnym. Przez „miasta” rozumie się obszar położony w granicach administracyjnych tych jednostek, przez „wieś” – pozostałe terytorium kraju, województwa.

9. Dane w **cenach bieżących** odpowiadają uzyskanym dochodom, poniesionym wydatkom lub wartości wyrobów, usług itp. W tablicach i wykresach, w których nie określono cen, dane liczbowe wyrażono w cenach bieżących.

Do wyceny produkcji oraz wartości dodanej brutto – jeśli nie zaznaczono inaczej – przyjęto kategorię **ceny bazowej**.

Cena bazowa definiowana jest jako kwota pieniędzy otrzymywana przez producenta (w tym także przez jednostkę handlową) od nabywcy za jednostkę produktu (wyrobu lub usługi), pomniejszona o podatki od produktu oraz o ewentualne rabaty i opusty, powiększona o dotacje otrzymywane do produktu.

Podatki od produktów obejmują: podatek od towarów i usług – VAT (od produktów krajowych i z importu), podatki i cła od importu (łącznie z podatkiem akcyzowym) oraz inne podatki od produktów, jak podatek akcyzowy od produktów krajowych i podatki od niektórych rodzajów usług (np. od gier losowych i zakładów wzajemnych, zryczałtowany podatek od towarów i usług od okazjonalnych przewozów osób autobusami zarejestrowanymi za granicą).

10. Jako **cenę stałą** przyjęto w przypadku:

- 1) produkcji rolniczej – ceny bieżące z roku poprzedzającego rok badany, z wyjątkiem ziemniaków, warzyw i owoców, w przypadku których przyjmuje się średnie ceny z dwóch kolejnych lat, tj. z roku poprzedzającego rok badany i z roku badanego;
- 2) produkcji sprzedanej przemysłu:
 - ceny stałe 2005 r. (średnie ceny bieżące 2005 r.) dla lat 2006–2010,
 - ceny stałe 2010 r. (średnie ceny bieżące 2010 r.) od 2011 r.

3) *the Classification of Individual Consumption by Purpose (COICOP)*, on the basis of which final consumption of products (goods and services) in the households sector as well as expenditure on consumer goods and services of households (also adopted for compiling price indices) are grouped;

4) *the Polish Classification of Types of Construction (PKOB)*, on the basis of which type of constructions are grouped; PKOB, compiled on the basis of the European Classification of Types of Constructions (CC), was introduced on 1 Jan 2000 by the regulation of the Council of Ministers, dated 30 Dec 1999 (Journal of Laws No. 112, item 1316) with later amendments;

5) *the Classification of Fixed Assets (KŚT)*, on the basis of which fixed assets are grouped according to type; KŚT was introduced on 1 Jan 2011 by the regulation of the Council of Ministers, dated 10 Dec 2010 (Journal of Laws No. 242, item 1622), in place of the classification used until 31 Dec 2010.

8. Information on voivodship as well as by **urban and rural area** – unless otherwise indicated – is presented according to the administrative division in a given period. The term "urban area" is understood as an area located within the administrative borders of these units, while "rural area" – as the remaining territory of the country, voivodship.

9. Data in **current prices** correspond to obtained revenue, incurred expenditure or the value of products, services etc. In tables and graphs in which prices are not defined, data are expressed in current prices.

In order to evaluate production and gross value added, unless otherwise indicated, the **basic price** category was implemented.

Basic price is defined as the amount of money received by a producer (including trade entities) from a buyer for a unit of product (good or service), decreased by the tax on the product as well as by applicable rebates and deductions, and increased by subsidies received for the product.

Taxes on products include: value added tax – VAT (on domestic products and on imports), taxes and customs duties on imports (including excise tax) as well as other taxes on products, such as excise tax on domestic products and taxes on selected types of services (e.g. on games of chance and mutual betting, lump sum tax on goods and services from occasional transports of passengers on buses with foreign registration).

10. **Constant prices** were adopted as follows:

- 1) *agricultural output* – current prices from the year preceding the reference year with the exception of potatoes, vegetables and fruit, in case of which the average prices from two consecutive years are adopted, i.e. from the year preceding the surveyed year and from the surveyed year;
- 2) *sold production of industry*:
 - 2005 constant prices (2005 average current prices) for 2006–2010,
 - 2010 constant prices (2010 average current prices) since 2011.

11. Liczby względne (wskaźniki, odsetki) obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.

Wskaźniki dynamiki – w przypadku zmian metodycznych, zmian kategorii ceny przyjmowanej do wyliczenia produkcji, zmian systemu cen stałych oraz zmian systemu wag do obliczania wskaźników cen w poszczególnych okresach – obliczono w warunkach porównywalnych.

Wskaźniki jednopodstawowe obliczono metodą nawiązania łańcuchowego.

12. Do przeliczeń na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) danych według stanu w końcu roku (np. łóżka w szpitalach, środki trwałe) przyjęto liczbę ludności według stanu w dniu 31 XII, a przy przeliczaniu danych charakteryzujących wielkość zjawiska w ciągu roku (np. ruch naturalny ludności, produkcja, spożycie) – według stanu w dniu 30 VI.

U w a g a. Do przeliczeń przyjęto liczbę ludności opracowaną – jeśli nie zaznaczono inaczej – za lata 2000, 2005–2009 na bazie Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002, przy czym dla 2000 r. według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 XII 2002 r., od 2010 r. – Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011, przy czym dla 2010 r. według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 XII 2011 r.

13. Dane – jeśli nie zaznaczono inaczej – nie obejmują jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

14. Niektóre informacje za ostatni rok zostały podane na podstawie danych nieostatecznych i mogą ulec zmianie w następnych publikacjach Urzędu Statystycznego.

15. Ze względu na zaokrąglenia danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się różnić od podanych wielkości „ogółem”.

16. Informacje statystyczne pochodzące ze źródeł spoza Urzędu Statystycznego opatrzone odpowiednimi notami, przy przyjęciu zasady, że jako źródło dawcę podaje się instytucję przekazującą informacje za ostatni prezentowany rok.

17. W Roczniku zastosowano skróty nazw niektórych poziomów klasyfikacyjnych; zestawienie zastosowanych skrótów i pełnych nazw podaje się poniżej:

11. Relative numbers (indices, percentages) are, as a rule, calculated on the basis of absolute data expressed with higher precision than those presented in the tables.

Indices – in case of methodological changes, changes in price categories used in the evaluation of production, changes in the system of constant prices as well as changes in the system of weights for calculating price indices in individual periods – were calculated in comparable conditions.

Single base indices are calculated using the chain-base index method.

12. In data calculations per capita (1000 population etc.) as of the end of the year (e.g. beds in hospitals, fixed assets), the number of population as of 31 Dec was used, whereas data describing the magnitude of a phenomenon within a year (e.g. vital statistics, production, consumption) – as of 30 Jun.

Note. The number of population applied for calculations was compiled, unless otherwise indicated, for years 2000, 2005–2009 on the basis of the National Population and Housing Census 2002, for 2000 by the administrative division valid as of 31 Dec 2002, and from 2010 – the National Population and Housing Census 2011, for 2010 by the administrative division valid as of 31 Dec 2011.

13. Data, unless otherwise indicated, do not include the budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety.

14. Selected information for the last year is presented on the basis of preliminary data and may change in subsequent publications of the Statistical Office.

15. Due to the rounding of data, in some cases sums of components can differ from the amount given in the item "total".

16. Statistical information originating from sources other than the Statistical Office is indicated in the appropriate note, with the institution providing the information for the last presented year given as the source.

17. The names of some classification levels used in the Yearbook have been abbreviated; the list of abbreviations used and their full names are given below:

**skrót
abbreviation**

**pełna nazwa
full name**

MIĘDZYNARODOWA STATYSTYCZNA KLASYFIKACJA
CHOROŃ I PROBLEMÓW ZDROWOTNYCH (X Rewizja)
INTERNATIONAL STATISTICAL CLASSIFICATION
OF DISEASES AND RELATED HEALTH PROBLEMS (ICD – 10 Revision)

Choroby krwi i narządów krwiotwórczych

Diseases of blood and blood-forming organs

Choroby krwi i narządów krwiotwórczych oraz niektóre choroby przebiegające z udziałem mechanizmów autoimmunologicznych

Diseases of the blood and blood-forming organs and certain disorders involving the immune mechanism

skrót abbreviation	pełna nazwa full name
MIĘDZYNARODOWA STATYSTYCZNA KLASYFIKACJA CHOROÓB I PROBLEMÓW ZDROWOTNYCH (dok.) INTERNATIONAL STATISTICAL CLASSIFICATION OF DISEASES AND RELATED HEALTH PROBLEMS (cont.)	
Wady rozwojowe wrodzone	Wady rozwojowe wrodzone, zniekształcenia i aberracje chromosomowe
<i>Congenital anomalies</i>	<i>Congenital malformations, deformations and chromosomal abnormalities</i>
Objawy i stany niedokładnie określone	Objawy, cechy chorobowe oraz nieprawidłowe wyniki badań klinicznych i laboratoryjnych, gdzie indziej niesklasyfikowane
<i>Symptoms and ill-defined conditions</i>	<i>Symptoms, signs and abnormal clinical and laboratory findings, not elsewhere classified</i>

POLSKA KLASYFIKACJA DZIAŁALNOŚCI – PKD 2007
STATISTICAL CLASSIFICATION OF ECONOMIC ACTIVITIES IN THE EUROPEAN COMMUNITY – NACE
Rev. 2

sekcje sections	
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
Handel; naprawa pojazdów samochodowych	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
<i>Trade; repair of motor vehicles</i>	<i>Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles</i>
Zakwaterowanie i gastronomia	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
<i>Accommodation and catering</i>	<i>Accommodation and food service activities</i>
Obsługa rynku nieruchomości	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
Administrowanie i działalność wspierająca	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca
działy divisions	
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny	Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania
<i>Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker</i>	<i>Manufacture of wood and of products of wood and cork, except furniture; manufacture of articles of straw and plaiting materials</i>
Produkcja wyrobów z metali	Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń
<i>Manufacture of metal products</i>	<i>Manufacture of fabricated metal products, except machinery and equipment</i>
Produkcja maszyn i urządzeń	Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep	Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli
Gospodarka odpadami; odzysk surowców	Działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów; odzysk surowców
Budowa budynków	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej	Roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej

*

* *

Wyjaśnienia metodyczne dotyczące podstawowych pojęć i metod opracowania danych liczbowych zamieszczono w uwagach ogólnych do poszczególnych działów. Rozszerzone wyjaśnienia dotyczące poszczególnych dziedzin statystyki Czytelnik znajdzie w publikacjach tematycznych oraz w serii „Zeszyty metodyczne i klasyfikacje”.

Methodological explanations concerning basic definitions and methods of compiling statistical data are enumerated in the general notes to individual chapters. More detailed information pertaining to particular fields of statistics can be found in subject matter publications as well as in the series "Zeszyty metodyczne i klasyfikacje" (Methodological Papers and Classifications).

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2012 R.

VOIVODSHIP AGAINST THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2012

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska <i>Poland</i>	Województwo <i>Voivodship</i>		SPECIFICATION
	ogółem <i>total</i>		Polska = 100 <i>Poland = 100</i>	
POWIERZCHNIA. PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY – stan w dniu 31 XII <i>AREA. ADMINISTRATIVE DIVISION – as of 31 Dec</i>				
Powierzchnia w km ²	312679	20187	6,5	<i>Area in km²</i>
Powiaty	314	14	4,5	<i>Powiats</i>
Miasta na prawach powiatu	65	3	4,6	<i>Cities with powiat status</i>
Gminy	2479	118	4,8	<i>Gminas</i>
Miasta	908	40	4,4	<i>Towns</i>
Miejscowości wiejskie	52577	3762	7,2	<i>Rural localities</i>
Sołectwa	40571	3286	8,1	<i>Village administrator's offices</i>
STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA <i>ENVIRONMENTAL PROTECTION</i>				
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w tys. t:				<i>Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality in thous. t:</i>
pyłowych	52,4	0,9	1,8	<i>particulates</i>
gazowych	216513,7	1480,0	0,7	<i>gases</i>
Komunalne oczyszczalnie ścieków ^a (stan w dniu 31 XII)	3191	114	3,6	<i>Municipal waste water treatment plants^a (as of 31 Dec)</i>
w tym: biologiczne	2316	84	3,6	<i>of which: biological</i>
z podwyższonym usuwaniem biogenów	820	29	3,5	<i>with increased biogen removal</i>
Odpady wytworzone (w ciągu roku; z wyłączeniem odpadów komunalnych) w tys. t	123123,5	1467,5	1,2	<i>Generated waste (during the year; excluding municipal waste) in thous. t</i>
Odpady komunalne zebrane ^b (w ciągu roku) w tys. t	9580,9	241,9	2,5	<i>Municipal waste collected^b (during the year) in thous. t</i>
Nakłady na środki trwałe (ceny bieżące):				<i>Outlays on fixed assets (current prices):</i>
służące ochronie środowiska:				<i>on environmental protection:</i>
w milionach złotych	10127,8	309,6	3,1	<i>in million zlotys</i>
w % nakładów inwestycyjnych ogółem	4,3	5,6	x	<i>in % of total investment outlays</i>
służące gospodarce wodnej:				<i>on water management:</i>
w milionach złotych	2787,9	45,3	1,6	<i>in million zlotys</i>
w % nakładów inwestycyjnych ogółem	1,2	0,8	x	<i>in % of total investment outlays</i>
BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE <i>PUBLIC SAFETY</i>				
Przestępstwa stwierdzone w zakończonych postępowaniach przygotowawczych:				<i>Ascertained crimes in completed preparatory proceedings:</i>
w liczbach bezwzględnych	1119803	25136	2,2	<i>in absolute numbers</i>
na 10 tys. ludności	291	210	x	<i>per 10 thous. population</i>
Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych w %	67,8	70,1	x	<i>Rate of detectability of delinquents in ascertained crimes by the Police and Prosecutor's office in %</i>

a Pracujące na sieci kanalizacyjnej. b Dane szacunkowe.
a Working on sewage network. b Estimated data.

I. **WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2012 R. (cd.)**
VOIVODSHIP AGAINST THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2012 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska <i>Poland</i>	Województwo <i>Voivodship</i>		SPECIFICATION
	ogółem <i>total</i>		Polska = 100 <i>Poland = 100</i>	
LUDNOŚĆ <i>POPULATION</i>				
Ludność (stan w dniu 31 XII) w tys.	38533,3	1198,7	3,1	<i>Population (as of 31 Dec) in thous.</i>
miasta	23336,4	723,3	3,1	<i>urban areas</i>
wieś	15196,9	475,4	3,1	<i>rural areas</i>
w tym kobiety	19884,0	613,8	3,1	<i>of which females</i>
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej (stan w dniu 31 XII)	123	59	x	<i>Population per 1 km² of total area (as of 31 Dec)</i>
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (stan w dniu 31 XII)	56,6	57,0	x	<i>Non-working age population per 100 persons of working age (as of 31 Dec)</i>
Przyrost naturalny na 1000 ludności	0,04	-0,58	x	<i>Natural increase per 1000 population</i>
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	-0,17	-1,51	x	<i>Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population</i>
RYNEK PRACY. WYNAGRODZENIA <i>LABOUR MARKET. WAGES AND SALARIES</i>				
Pracujący ^{ab} (stan w dniu 31 XII) w tys.	13850,5	397,3	2,9	<i>Employed persons^{ab} (as of 31 Dec) in thous.</i>
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w zł	3530,47	3143,64	89,0	<i>Average monthly gross wages and salaries in zł</i>
Bezrobotni zarejestrowani (stan w dniu 31 XII) w tys.	2136,8	68,7	3,2	<i>Registered unemployed persons (as of 31 Dec) in thous.</i>
Stopa bezrobocia rejestrowanego ^b (stan w dniu 31 XII) w %	13,4	14,7	x	<i>Registered unemployment rate^b (as of 31 Dec) in %</i>
INFRASTRUKTURA KOMUNALNA. MIESZKANIA <i>MUNICIPAL INFRASTRUCTURE. DWELLINGS</i>				
Długość sieci (stan w dniu 31 XII) w km:				<i>Network (as of 31 Dec) in km:</i>
wodociągowej rozdzielczej	283102,5	12810,2	4,5	<i>water supply distribution</i>
kanalizacyjnej rozdzielczej ^c	125580,6	3047,3	2,4	<i>sewerage distribution^c</i>
gazowej	137371,4	1417,9	1,0	<i>gas supply</i>
Zasoby mieszkaniowe ^d (stan w dniu 31 XII):				<i>Dwelling stocks^d (as of 31 Dec):</i>
mieszkania: w tysiącach	13722,8	428,6	3,1	<i>dwelling: in thousands</i>
na 1000 ludności	356	358	x	<i>per 1000 population</i>
izby: w tysiącach	52332,4	1719,7	3,3	<i>rooms: in thousands</i>
na 1000 ludności	1358	1435	x	<i>per 1000 population</i>
powierzchnia użytkowa mieszkań:				<i>useful floor area of dwellings:</i>
w tysiącach m ²	999659,5	32329,7	3,2	<i>in thousands m²</i>
na 1000 ludności w m ²	25943	26971	x	<i>per 1000 population in m²</i>

a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności. b Dane opracowano z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie wyszacowanych przy uwzględnieniu wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2010. c Łącznie z kolektorami. d Na podstawie bilansu zasobów mieszkaniowych.

a By actual workplace and kind of activity. b Data are compiled considering employed persons on private farms in agriculture estimated using the results of the Agricultural Census 2010. c Including collectors. d Based on balance of dwelling stocks.

I. **WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2012 R. (cd.)**
VOIVODSHIP AGAINST THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2012 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska <i>Poland</i>	Województwo <i>Voivodship</i>		SPECIFICATION
	ogółem <i>total</i>	Polska = 100 <i>Poland = 100</i>		
INFRASTRUKTURA KOMUNALNA. MIESZKANIA (dok.) <i>MUNICIPAL INFRASTRUCTURE. DWELLINGS (cont.)</i>				
Mieszkania oddane do użytkowania:				<i>Dwellings completed:</i>
w tysiącach	152,9	4,5	3,0	<i>in thousand</i>
na 1000 ludności:				<i>per 1000 population:</i>
mieszkania	4,0	3,8	x	<i>dwellings</i>
izby	16,6	16,0	x	<i>rooms</i>
powierzchnia użytkowa mieszkań w m ²	406,2	389,3	x	<i>usable floor space of dwellings in m²</i>
EDUKACJA^a I WYCHOWANIE – stan na początku roku szkolnego <i>EDUCATION^a – as of the beginning of the school year</i>				
Uczniowie w szkołach ^b w tys.:				<i>Pupils and students in schools^b in thous.:</i>
podstawowych	2160,8	64,5	3,0	<i>primary</i>
gimnazjalnych	1161,7	36,8	3,2	<i>lower secondary</i>
zasadniczych zawodowych ^c	207,9	4,6	2,2	<i>basic vocational^c</i>
liceach ogólnokształcących ^d	579,7	21,5	3,7	<i>general secondary^d</i>
liceach profilowanych	14,7	0,4	2,8	<i>specialized secondary</i>
technikach ^e	522,5	18,5	3,5	<i>technical secondary^e</i>
artystycznych ogólnokształcących ^f	12,8	0,4	3,4	<i>general art^f</i>
policealnych	334,3	17,1	5,1	<i>post-secondary</i>
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego ^g :				<i>Children attending pre-primary education establishments^g:</i>
w tysiącach	1186,3	33,9	2,9	<i>in thousand</i>
na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat ..	717	697	x	<i>per 1000 children aged 3–6</i>
OCHRONA ZDROWIA^h I POMOC SPOŁECZNA – stan w dniu 31 XII <i>HEALTH CARE^h AND SOCIAL WELFARE – as of 31 Dec</i>				
Pracownicy medyczni ⁱ :				<i>Medical personnelⁱ:</i>
lekarze	85025	2987	3,5	<i>doctors</i>
lekarze dentyści	12491	523	4,2	<i>dentists</i>
pielęgniarki ^k	211628	6728	3,2	<i>nurses^k</i>
Przychodnie	19412	733	3,8	<i>Out-patients departments</i>
Szpitala ogólne	913	33	3,6	<i>General hospitals</i>
Łóżka w szpitalach ogólnych w tys.	188,8	5,9	3,1	<i>Beds in general hospitals in thous.</i>
Apteki ogólnodostępne ^l	11999	352	2,9	<i>Generally available pharmacies^l</i>

a Patrz uwagi ogólne do działu „Edukacja i wychowanie”, ust. 1 i 2 na str. 194. b Bez szkół dla dorosłych, z wyjątkiem szkół policealnych. c–e Łącznie z uczniami: c – szkół specjalnych przysposabiających do pracy, d – uzupełniających liceów ogólnokształcących, e – techników uzupełniających. f Dających uprawnienia zawodowe. g Bez wychowania przedszkolnego w placówkach wykonujących działalność leczniczą. h Dane podaje się łącznie z MON, MSW i ABW. i Łącznie z odbywającymi staż; łącznie z osobami, dla których głównym miejscem pracy jest indywidualna praktyka lekarska i pielęgniarska zarejestrowana w Izbach Lekarskich i Pielęgniarskich, która realizuje świadczenia zdrowotne w ramach środków publicznych; bez osób, dla których głównym miejscem pracy jest uczelnia, opieka społeczna, jednostka administracji publicznej lub samorządu terytorialnego albo NFZ. k Łącznie z magistrami pielęgniarstwa. l Patrz uwagi ogólne do działu „Ochrona zdrowia i opieka społeczna”, ust. 11 na str. 228.

a See general notes to the chapter “Education”, item 1 and 2 on page 194. b Excluding schools for adult, excluding post-secondary schools. c–e Including students: c – special job-training schools, d – supplementary general secondary schools, e – supplementary technical secondary schools. f Leading to professional certification. g Excluding pre-primary education in the units performing health care activities. h Data include health care: of the Ministry of National Defence, the Ministry of Interior, the Internal Security Agency. i Include inters; including persons for whom the main workplace are individual medical practice and nurses registered at Chamber of Physicians and Chambers of Nurses providing publicly funded medical services; excluding persons for whom the main workplace are university, social welfare, public administration or territorial self-government unit or National Health Fund. k Including master nurses. l See general notes to the chapter “Health care and social welfare”, item 11 on page 228.

I. **WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2012 R. (cd.)**
VOIVODSHIP AGAINST THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2012 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska <i>Poland</i>	Województwo <i>Voivodship</i>		SPECIFICATION
	ogółem <i>total</i>	Polska = 100 <i>Poland = 100</i>		
KULTURA. TURYSTYKA <i>CULTURE. TOURISM</i>				
Biblioteki publiczne (łącznie z filiami; stan w dniu 31 XII)	8182	240	2,9	<i>Public libraries (including branches; as of 31 Dec)</i>
Księgozbiór bibliotek publicznych (stan w dniu 31 XII) w tys. wol. ...	131616,5	4681,7	3,6	<i>Public library collections (as of 31 Dec) in thous. vol.</i>
Muzea i oddziały muzealne (stan w dniu 31 XII)	768	26	3,4	<i>Museums with branches (as of 31 Dec)</i>
Zwiedzający muzea i wystawy w tys.	26709,5	385,7	1,4	<i>Museum and exhibition visitors in thous.</i>
Kina stałe (stan w dniu 31 XII)	447	14	3,1	<i>Fixed cinemas (as of 31 Dec)</i>
Widzowie w kinach stałych w tys. ...	37474,3	899,4	2,4	<i>Audience in fixed cinemas in thous.</i>
Baza noclegowa turystyki ^a w tys.: miejsca noclegowe (stan w dniu 31 VII)	675,4	12,4	1,8	<i>Tourist accommodation establishments^a in thous.:</i> <i>number of beds (as of 31 Jul)</i>
korzystający z noclegów	22635,4	534,7	2,4	<i>tourists accommodated</i>
ROLNICTWO I LEŚNICTWO <i>AGRICULTURE AND FORESTRY</i>				
Użytki rolne w dobrej kulturze rolnej (stan w czerwcu) ^b w tys. ha	14529,4	1070,7	7,4	<i>Agricultural land in good agricultural condition (as of June)^b in thous. ha</i>
pod zasiewami ^c	10431,6	630,7	6,0	<i>sown area^c</i>
grunty ugorowane	439,9	18,7	4,2	<i>fallow land</i>
uprawy trwałe	398,0	5,5	1,4	<i>permanent crops</i>
w tym sady	368,4	5,0	1,4	<i>of which orchards</i>
ogrody przydomowe	53,5	2,2	4,1	<i>kitchen gardens</i>
łąki i pastwiska	3206,5	413,7	12,9	<i>meadows and pastures</i>
Powierzchnia zasiewów (stan w czerwcu) ^c w tys. ha:				<i>Sown area (as of June)^c in thous. ha:</i>
zboża	7699,8	452,3	5,9	<i>cereals</i>
ziemniaki	358,8	12,1	3,4	<i>potatoes</i>
warzywa gruntowe ^d	175,5	2,4	1,4	<i>ground vegetables^d</i>
Zbiory w tys. t:				<i>Production in thous. t:</i>
zboża	28543,8	1322,2	4,6	<i>cereals</i>
ziemniaki	8740,4	253,5	2,9	<i>potatoes</i>
warzywa gruntowe ^d	4553,2	56,3	1,2	<i>ground vegetables^d</i>
Plony z 1 ha w dt:				<i>Yields per 1 ha in dt:</i>
zboża	37,0	29,2	78,9	<i>cereals</i>
ziemniaki	244	210	86,1	<i>potatoes</i>
Powierzchnia lasów (stan w dniu 31 XII) w tys. ha	9163,8	618,4	6,7	<i>Forest area (as of 31 Dec) in thous. ha</i>
PRZEMYSŁ I BUDOWNICTWO <i>INDUSTRY AND CONSTRUCTION</i>				
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące):				<i>Sold production of industry (current prices):</i>
w milionach złotych	1178303,6	19583,4	1,7	<i>in million zlotys</i>
na 1 mieszkańca w zł	30578	16323	53,4	<i>per capita in zł</i>
Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej ^e (ceny bieżące):				<i>Sales of construction and assembly production^e (current prices):</i>
w milionach złotych	170643,8	3888,2	2,3	<i>in million zlotys</i>
na 1 mieszkańca w zł	4428	3241	73,2	<i>per capita in zł</i>

a Dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. b Bez gruntów posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz gruntów posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą o małej skali. c Bez powierzchni upraw trwałych, ogrodów przydomowych oraz upraw na przyoranie (nawozy zielone). d Łącznie z ogrodami przydomowymi. e Zrealizowanej przez podmioty budowlane – według miejsca wykonywania robót.

a Concern establishments possessing 10 and more bed places. b Excluding land of owners of agricultural land who do not conduct agricultural activities and owners of below 1 ha of agricultural land who conduct agricultural activities on a small scale. c Excluding permanent crops, and crop area intended for ploughing (green fertilizers). d Including kitchen gardens. e Realized by construction units – by place of performing works.

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2012 R. (cd.)

VOIVODSHIP AGAINST THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2012 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska <i>Poland</i>	Województwo <i>Voivodship</i>		SPECIFICATION
	ogółem <i>total</i>		Polska = 100 <i>Poland = 100</i>	
TRANSPORT I ŁĄCZNOŚĆ – stan w dniu 31 XII <i>TRANSPORT AND COMMUNICATIONS – as of 31 Dec</i>				
Drogi publiczne o twardej nawierzchni (miejskie i zamiejskie) w km w tym o nawierzchni ulepszonej w %	280719,1	12390,6	4,4	Hard surface public roads (urban and non-urban) in km of which improved in %
Samochody zarejestrowane ^a w tys. szt.:				Registered cars ^a in thous. units:
osobowe	18744,4	504,9	2,7	passenger cars
ciężarowe i ciągniki siodłowe ^b	3178,0	83,3	2,6	lorries and road tractors ^b
Płacówki dla usług pocztowych ^c	14382	524	3,6	Postal service offices ^c
Telefoniczne łącza główne ^d : w tysiącach	6177,0	171,5	2,8	Telephone main line ^d : in thousand
w tym standardowe łącza główne	5182,0	147,6	2,8	of which standard main line
na 1000 ludności	160,3	143,1	x	per 1000 population
HANDEL – stan w dniu 31 XII <i>TRADE – as of 31 Dec</i>				
Sklepy	357289	10105	2,8	Shops
Liczba ludności na 1 sklep	108	119	x	Number of population per shop
Targowiska stałe	2215	78	3,5	Permanent marketplaces
FINANSE PUBLICZNE <i>PUBLIC FINANCE</i>				
Budżety gmin^e				Budgets of gminas^e
Dochody:				Revenue:
w milionach złotych	78407,5	2219,2	2,8	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	3022	2872	95,0	per capita in zł
Wydatki:				Expenditure:
w milionach złotych	78491,4	2185,1	2,8	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	3025	2828	93,5	per capita in zł
Budżety miast na prawach powiatu				Budgets of cities with powiat status
Dochody:				Revenue:
w milionach złotych	61247,0	2003,4	3,3	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	4865	4692	96,5	per capita in zł
Wydatki:				Expenditure:
w milionach złotych	63730,8	2067,4	3,2	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	5062	4842	95,7	per capita in zł
Budżety powiatów				Budgets of powiats
Dochody:				Revenue:
w milionach złotych	22522,9	640,8	2,8	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	868	829	95,5	per capita in zł
Wydatki:				Expenditure:
w milionach złotych	22476,5	638,5	2,8	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	866	826	95,4	per capita in zł
Budżety województw				Budgets of voivodships
Dochody:				Revenue:
w milionach złotych	15236,1	468,3	3,1	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	395	390	98,7	per capita in zł
Wydatki:				Expenditure:
w milionach złotych	15760,5	492,2	3,1	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	409	410	100,3	per capita in zł

a Łącznie z posiadającymi pozwolenia czasowe wydane w końcu roku. b Łącznie z samochodami ciężarowo-osobowymi. c Dane dotyczą poczty publicznej i operatorów niepublicznych. d Dane dotyczą operatorów telekomunikacyjnych sieci publicznej. e Bez dochodów i wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Including cars having temporary permissions given at the end of the year. b Including vans. c Data concern operators of the public post office and operators of the non-public. d Data concern operators of the public telecommunication network. e Excluding revenue and expenditure of gminas which are also cities with powiat status.

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2012 R. (dok.)

VOIVODSHIP AGAINST THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2012 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska <i>Poland</i>	Województwo <i>Voivodship</i>		SPECIFICATION
	ogółem <i>total</i>	Polska = 100 <i>Poland = 100</i>		
INWESTYCJE. ŚRODKI TRWAŁE <i>INVESTMENTS. FIXED ASSETS</i>				
Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące):				<i>Investment outlays (current prices):</i>
w milionach złotych	237627,3	5500,6	2,3	<i>in million zlotys</i>
na 1 mieszkańca w zł	6167	4585	74,3	<i>per capita in zł</i>
Wartość brutto środków trwałych (stan w dniu 31 XII; bieżące ceny ewidencyjne):				<i>Gross value of fixed assets (as of 31 Dec; current book-keeping prices):</i>
w milionach złotych	2877957,5	74707,1	2,6	<i>in million zlotys</i>
na 1 mieszkańca w zł	74688	62324	83,4	<i>per capita in zł</i>
PRYWATYZACJA. PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ <i>PRIVATIZATION. ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY</i>				
Przedsiębiorstwa państwowe objęte procesem prywatyzacji ^a	5901	191	3,2	<i>State owned enterprises included in the privatization process^a</i>
skomercjalizowane	1761	49	2,8	<i>commercialized</i>
objęte prywatyzacją bezpośrednią	2196	80	3,6	<i>included in direct privatization</i>
w tym sprywatyzowane	2118	78	3,7	<i>of which privatized</i>
poddane likwidacji	1944	62	3,2	<i>subject to liquidation</i>
w tym zlikwidowane	1127	30	2,7	<i>of which liquidated</i>
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON ^b (stan w dniu 31 XII)	3975334	94721	2,4	<i>Entities of the national economy in the REGON register^b (as of 31 Dec)</i>
sektor publiczny	123506	3230	2,6	<i>public sector</i>
sektor prywatny	3851828	91491	2,4	<i>private sector</i>
RACHUNKI REGIONALNE W 2011 R. <i>REGIONAL ACCOUNTS IN 2011</i>				
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące):				<i>Gross domestic product (current prices):</i>
w milionach złotych	1528127	34239	2,2	<i>in million zlotys</i>
na 1 mieszkańca w zł	39665	28485	71,8	<i>per capita in zł</i>
Wartość dodana brutto (ceny bieżące):				<i>Gross value added (current prices):</i>
w milionach złotych	1342386	30077	2,2	<i>in million zlotys</i>
na 1 pracującego w zł	96262	75482	78,4	<i>per 1 employed person in zł</i>
Nominalne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych:				<i>Gross nominal disposable income in the households sector:</i>
w milionach złotych	934354	24015	2,6	<i>in million zlotys</i>
na 1 mieszkańca w zł	24253	19979	82,4	<i>per capita in zł</i>

a W okresie od 1 VIII 1990 r. do 31 XII 2012 r.; bez państwowych przedsiębiorstw gospodarki rolnej włączonych do Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa. b Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

a From 1 Aug 1990 to 31 Dec 2012; excluding state farms incorporated into the Agricultural Property Stock of the State Treasury. b Excluding persons tending private farms in agriculture.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE
MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2006	2007	2008
POWIERZ AR						
1	Powierzchnia ogólna w km ² (stan w dniu 31 XII)	20180	20187	20187	20187	20187
STAN I OCHRONA ENVIRONMENTAL						
Pobór wody – w % poboru ogółem – na cele:						
2	produkcyjne ^a (poza rolnictwem, leśnictwem, łowiactwem i rybactwem)	16,8	15,1	15,0	15,6	14,0
3	eksploatacji sieci wodociągowej ^b	62,9	60,9	65,0	63,7	62,8
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności na 1 km ² w danym ³						
4	3,8	4,0	4,0	3,9	4,0
5	w tym do produkcji przemysłowej	0,8	0,7	0,7	0,7	0,6
Ścieki przemysłowe i komunalne ^c odprowadzone do wód lub do ziemi:						
6	oczyszczane w % wymagających oczyszczania	98,4	99,2	99,6	98,4	99,7
7	nieoczyszczane na 1 km ² w danym ³	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
8	Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem ^d	55,4	62,1	62,8	62,4	63,7
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczegól- nie uciążliwych dla czystości powietrza w tys. t:						
9	pyłowych	2,0	2,0	1,7	1,7	1,3
10	gazowych (bez dwutlenku węgla)	14,0	12,5	11,8	12,8	11,2
Redukcja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szcze- gólnie uciążliwych dla czystości powietrza w % zanieczyszczeń wytworzonych:						
11	pyłowych	98,1	98,3	98,5	98,5	98,4
12	gazowych (bez dwutlenku węgla)	4,8	11,2	8,8	10,3	5,8
13	Odpady wytworzone (w ciągu roku; z wyłączeniem odpadów komunalnych) ^e na 1 km ² w t	35,6	46,0	47,4	52,4	41,5
14	Odpady komunalne zebrane ^f (w ciągu roku) na 1 miesz- kańca w kg	269	223	232	220	207
Nakłady na środki trwałe (ceny bieżące) w % nakładów inwestycyjnych ogółem:						
15	służące ochronie środowiska	5,5	3,0	4,2	3,3	3,6
16	służące gospodarce wodnej	1,6	1,3	1,8	1,6	1,1
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona (stan w dniu 31 XII):						
17	w % powierzchni ogólnej	31,9	32,0	32,0	32,0	32,0
18	na 1 mieszkańca w m ²	5320	5376	5392	5409	5414

a Z ujęć własnych. b Pobór wody na ujęciach przed wtłoczeniem do sieci. c Od 2010 r. dane nieporównywalne z danymi za ków, ludność ogółem – na podstawie bilansów. e Patrz uwagi ogólne do rozdziału „Stan i ochrona środowiska”, ust. 7 na str. 59. f Dane względu na zmianę katalogu odpadów.

a From own intakes. b Water withdrawal at intakes before entering the water network. c Since 2010 data are not comparable data, the total population – based on balances. e See general notes to the chapter “Environmental protection”, item 7 on page 59. a change in the catalogue of waste.

2009	2010	2011	2012	SPECIFICATION	No.
CHNIA					
EA					
20187	20187	20187	20187	Total area in km ² (as of 31 Dec)	1
ŚRODOWISKA					
PROTECTION					
				Water withdrawal – in % of total withdrawal – for purposes of:	
				production ^a (excluding agriculture, hunting and forestry and fishing)	2
13,4	13,7	13,7	12,5		
61,5	63,5	62,5	60,3	exploitation of water supply network ^b	3
				Consumption of water for needs of the national economy and population per 1 km ² in dam ³	4
4,0	3,9	4,0	4,2		
0,6	0,6	0,6	0,6	of which for industrial production	5
				Industrial and municipal ^c wastewater discharged into waters or into the ground:	
				treated in % of requiring treatment	6
97,4	99,9	100,0	100,0		
0,1	0,0	–	0,0	untreated per 1 km ² in dam ³	7
				Population connected to wastewater treatment plants in % of total population ^d	8
62,5	62,5	63,6	65,5		
				Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality in thous. t:	
				particulates	9
1,1	1,1	1,0	0,9		
9,1	9,2	9,2	8,0	gases (excluding carbon dioxide)	10
				Reduction of air pollutants in plants of significant nuisance to air quality in % of pollutants produced:	
				particulates	11
98,4	98,8	99,0	98,9		
8,2	13,4	13,7	12,8	gases (excluding carbon dioxide)	12
				Generated waste (during the year; excluding municipal waste) ^e per 1 km ² in t	13
36,6	35,3	35,1	72,7		
				Municipal waste collected ^f (during the year) per capita in kg	14
207	202	210	202		
				Outlays on fixed assets (current prices) in % of total investment outlays:	
				in environmental protection	15
3,0	5,1	3,8	5,6		
0,7	2,3	1,2	0,8	in water management	16
				Legally protected areas possessing unique environmental value (as of 31 Dec):	
				in % of total area	17
32,0	32,0	32,0	32,0		
5425	5364	5376	5389	per capita in m ²	18

lata poprzednie ze względu na zmianę metodologii badania ścieków komunalnych. d Ludność korzystająca – na podstawie szacunkowe; w 2000 r. określane jako odpady stałe wywiezione; od 2003 r. dane nieporównywalne z danymi za lata poprzednie ze

with data for previous years due to change in the methodology of municipal wastewater. d Population connected to – estimated f Estimated data; in 2000 defined as solid waste removed; since 2003 data are not comparable with data for previous years due to

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)
MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2006	2007	2008
BEZPIECZENSTWO PUBLIC						
1	Przestępstwa stwierdzone w zakończonych postępowaniach przygotowawczych: w liczbach bezwzględnych	33570	31873	27725	26651	25498
2	na 10 tys. ludności	277,1	265,4	231,5	223,1	213,9
3	Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych w %	55,7	67,3	69,1	68,7	69,0
LUD POPU						
4	Ludność (stan w dniu 31 XII)	1210688	1199689	1196101	1192660	1191470
5	miasta	709976	709950	711597	710098	710073
6	wieś	500712	489739	484504	482562	481397
7	w tym kobiety	618017	614093	612834	611419	611157
8	Kobiety na 100 mężczyzn (stan w dniu 31 XII)	104	105	105	105	105
9	Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej (stan w dniu 31 XII)	60	59	59	59	59
Ludność w wieku (stan w dniu 31 XII):						
10	przedprodukcyjnym	314899	259795	250616	242326	235100
11	produkcyjnym	702035	740354	744653	747751	751379
12	poprodukcyjnym	193754	199540	200832	202583	204991
13	Małżeństwa na 1000 ludności	5,3	5,4	5,7	6,2	6,6
14	Rozwody na 1000 ludności	1,2	1,8	1,5	1,7	1,5
15	Urodzenia żywe na 1000 ludności	9,9	9,1	9,2	9,3	10,0
16	Zgony ^b na 1000 ludności	9,7	9,8	9,9	9,8	9,7
17	Przyrost naturalny na 1000 ludności	0,2	-0,7	-0,7	-0,5	0,3
18	Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych	7,3	5,6	6,2	5,0	5,3
19	Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	-1,3	-1,6	-2,4	-2,1	-1,4
Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia w momencie urodzenia:						
20	mężczyźni	70,49	71,04	71,00	71,54	72,02
21	kobiety	79,14	80,41	80,53	80,88	81,42
RYNEK LABOUR						
Pracujący ^{cd} (stan w dniu 31 XII):						
22	w tysiącach	495,5	387,9	394,4	410,8	418,8
23	w tym kobiety	237,3	180,1	182,3	188,1	191,6
24	na 1000 ludności	409	323	330	344	352
25	w sektorze prywatnym w %	77,5	76,0	76,5	77,4	78,0

a Patrz uwagi ogólne działu „Ludność. Wyznania religijne”, ust. 2 na str. 92. b Łącznie ze zgonami niemowląt. c Według indywidualnych w rolnictwie wyszacowanych przy uwzględnieniu wyników: w 2000 r. – Powszechnego Spisu Rolnego 1996, – Powszechnego Spisu Rolnego 2010.

a See general notes to the chapter “Population. Religious denominations”, item 2 on page 92. b Including infant deaths. c By estimated using the results: in 2000 – of the Agricultural Census 1996, in 2005–2009 – of the Population and Housing Census 2002

2009	2010	2011	2012	SPECIFICATION	No.
PUBLICZNE SAFETY					
25819	24670	25588	25136	Ascertained crimes in completed preparatory proceedings:	1
216,8	204,9	212,9	209,5	in absolute numbers	2
				per 10 thous. population	3
68,7	69,0	70,3	70,1	Rate of detectability of delinquents in ascertained crimes in %	
NOSĆ^a LATION^a					
1189731	1203448	1200982	1198690	Population (as of 31 Dec)	4
715761	724826	724027	723303	urban areas	5
473970	478622	476955	475387	rural areas	6
610484	616081	614904	613849	of which females	7
105	105	105	105	Females per 100 males (as of 31 Dec)	8
59	60	59	59	Population per 1 km ² of total area (as of 31 Dec)	9
Population of age (as of 31 Dec):					
228714	229068	223301	218452	pre-working	10
754096	764843	764749	763271	working	11
206921	209537	212932	216967	post-working	12
6,3	5,8	5,2	5,3	Marriages per 1000 population	13
1,7	1,6	1,6	1,5	Divorces per 1000 population	14
10,2	9,9	9,3	9,3	Live births per 1000 population	15
10,2	9,8	9,7	9,9	Deaths ^b per 1000 population	16
0,0	0,1	-0,4	-0,6	Natural increase per 1000 population	17
4,7	4,5	4,8	4,1	Infant deaths per 1000 live births	18
-1,4	-1,3	-1,6	-1,5	Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population	19
Life expectancy at the moment of birth:					
71,91	72,51	73,25	73,09	males	20
81,48	81,90	81,82	82,32	females	21
PRACY MARKET					
Employed persons ^{cd} (as of 31 Dec):					
409,0	398,0	403,1	397,3	in thousand	22
189,4	187,4	189,7	188,7	of which women	23
344	331	336	331	per 1000 population	24
77,3	76,7	77,4	77,5	in private sector in %	25

faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności (od 2004 r.). d Dane opracowano z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach w latach 2005–2009 – Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 oraz Powszechnego Spisu Rolnego 2002, od 2010 r.

actual workplace and kind of activity (since 2004). d Data are compiled considering employed persons on private farms in agriculture as well as the Agricultural Census 2002, since 2010 – of the Agricultural Census 2010.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)
MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2006	2007	2008
RYNEK LABOUR						
	Pracujący ^{ab} – stan w dniu 31 XII (dok.):					
	według rodzajów działalności w %:					
1	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	36,0	35,3	34,0	33,2
2	przemysł i budownictwo	18,7	19,5	20,5	20,5
3	handel; naprawa pojazdów samochodowych ^a , transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia ^a , informacja i komunikacja	18,9	18,9	19,6	20,3
4	działalność finansowa i ubezpieczeniowa obsługa rynku nieruchomości ^b oraz pozostałe usługi ^c	26,4	26,3	25,9	26,0
	Przeciętne zatrudnienie:					
	w przemyśle:					
5	w tysiącach	52,4	53,1	56,2	57,9
6	na 1000 ludności	43,6	44,3	47,1	48,6
	w budownictwie:					
7	w tysiącach	10,3	11,0	12,2	14,2
8	na 1000 ludności	8,6	9,2	10,3	11,9
9	Bezrobotni zarejestrowani (stan w dniu 31 XII):					
	w tysiącach	79,2	73,2	61,8	48,8	45,8
10	2000 = 100	100,0	92,4	78,0	61,6	57,8
	W % bezrobotnych zarejestrowanych (stan w dniu 31 XII):					
11	kobiety	52,4	50,3	52,6	53,5	50,4
12	w wieku do 25 lat	29,4	25,0	22,9	20,9	22,0
13	pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok	44,5	46,7	46,4	43,5	32,6
14	Bezrobotni zarejestrowani (stan w dniu 31 XII) na 1 ofertę pracy	1258	379	194	176	168
15	Stopa bezrobocia rejestrowanego ^d (stan w dniu 31 XII) w %	13,8	15,6	13,3	10,4	9,7
WYNAGRODZENIA. ŚWIADCZENIA WAGES AND SALARIES.						
16	Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w zł	1675,71	2085,12	2186,74	2373,76	2610,21
17	2000 = 100	100,0	124,4	130,5	141,7	155,8
18	w tym w: przemyśle	1986,41	2111,80	2360,88	2563,93
19	budownictwie	1828,66	1928,17	2102,18	2373,24
20	Przeciętna liczba emerytów i rencistów w tys.	291,7	279,1	276,9	275,9	276,1
21	pobierających emerytury i renty wypłacane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych	164,0	164,3	165,7	168,0	171,4
22	rolników indywidualnych	127,7	114,8	111,2	107,9	104,7
	Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto w zł:					
23	wypłacana przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych	763,57	1023,31	1099,84	1134,25	1243,44
24	rolników indywidualnych ^e	575,58	723,38	764,69	776,10	821,36

a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności (od 2004 r.). b Dane opracowano z uwzględnieniem pracujących Rolnego 1996, w latach 2005–2009 – Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 oraz Powszechnego Spisu sekcje PKD 2007: „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna”, „Administrowanie i działalność wspierająca”, „Administracja ność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją” oraz „Pozostała działalność usługowa”. d Do wyciszczenia przyjęto liczbę pracujących Powszechnego Spisu Rolnego 1996, w latach 2005–2009 – Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 oraz systemu ubezpieczeń społecznych, w przypadku łączenia uprawnień do świadczeń z tego systemu z uprawnieniami do świadczeń

a By actual workplace and kind of activity (since 2004). b Data are compiled considering employed persons on private farms in Census 2002 as well as the Agricultural Census 2002, since 2010 – of the Agricultural Census 2010. c The term “other services” “Public administration and defence; compulsory social security”, “Education”, “Human health and social work activities”, “Arts, enter persons on private farms in agriculture was used for calculation, estimated using the results: in 2000 – of the Agricultural Census Agricultural Census 2010. e Including payments from non-agricultural social security system, in case of a simultaneous right to benefits

2009	2010	2011	2012	SPECIFICATION	No.
PRACY (dok.)					
MARKET (cont.)					
				<i>Employed persons^{ab} – as of 31 Dec (cont.):</i>	
				<i>by kind of activities in %:</i>	
33,9	31,8	31,4	31,9	<i>agriculture, forestry and fishing</i>	1
19,8	20,4	20,6	20,0	<i>industry and construction</i>	2
				<i>trade; repair of motor vehicles^a, transportation and storage, accommodation and catering^a, information and communication</i>	3
19,6	20,0	20,2	19,7	<i>financial and insurance activities real estate activities and other services^c</i>	4
26,7	27,8	27,8	28,4		
				<i>Average paid employment:</i>	
				<i>in industry:</i>	
54,0	50,6	51,6	50,9	<i>in thousand</i>	5
45,3	42,1	43,0	42,4	<i>per 1000 population</i>	6
				<i>in construction:</i>	
14,4	14,2	15,4	14,5	<i>in thousand</i>	7
12,1	11,8	12,8	12,0	<i>per 1000 population</i>	8
				<i>Registered unemployed persons (as of 31 Dec):</i>	
61,2	63,8	65,9	68,7	<i>in thousand</i>	9
77,2	80,5	83,2	86,7	<i>2000 = 100</i>	10
				<i>In % of registered unemployed (as of 31 Dec)</i>	
46,0	47,4	48,1	45,9	<i>women</i>	11
24,4	23,9	22,4	21,2	<i>aged up to 25 years</i>	12
27,8	34,0	39,1	41,0	<i>out of job for longer than 1 year</i>	13
				<i>Registered unemployment persons (as of 31 Dec)</i>	14
214	298	256	208	<i>per a job offer</i>	
				<i>Registered unemployment rate^d (as of 31 Dec)</i>	15
12,8	13,8	14,1	14,7	<i>in %</i>	
Z UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH					
SOCIAL SECURITY BENEFITS					
2721,99	2854,02	3002,37	3143,64	<i>Average monthly gross wages and salaries in zł</i>	16
162,4	170,3	179,2	187,6	<i>2000 = 100</i>	17
2553,90	2654,37	2828,07	2962,60	<i>of which: industry</i>	18
2444,52	2686,33	2819,55	2895,10	<i>construction</i>	19
				<i>Average number of retirees and pensioners</i>	20
278,1	276,3	270,0	264,1	<i>in thous.</i>	
				<i>covered by the non-agricultural social security system</i>	21
176,9	178,3	175,0	171,8		
101,2	98,0	95,0	92,3	<i>farmers</i>	22
				<i>Average monthly gross retirement pay and pension in zł:</i>	
1360,00	1441,83	1511,13	1594,42	<i>from non-agricultural social security system</i>	23
874,20	918,86	951,01	1020,19	<i>farmers^e</i>	24

w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie wyszacowanych przy uwzględnieniu wyników: w 2000 r. – Powszechnego Spisu Rolnego 2002, od 2010 r. – Powszechnego Spisu Rolnego 2010. c Pod pojęciem „pozostałe usługi” należy rozumieć następujące: „Działalność publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne”; „Edukacja”, „Opieka zdrowotna i pomoc społeczna”, „Działalność uwzględniająca pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie wyszacowanych przy uwzględnieniu wyników: w 2000 r. Powszechnego Spisu Rolnego 2002, od 2010 r. – Powszechnego Spisu Rolnego 2010. e Łącznie z wypłatami z pozarolniczego z Funduszu Emerytalno-Rentowego.

agriculture estimated using the results: in 2000 – of the Agricultural Census 1996, in 2005–2009 – of the Population and Housing refers to the NACE Rev. 2 sections: “Professional, scientific and technical activities”, “Administrative and support service activities”, “tainment and recreation” and “Other service activities”. d The number of employed persons, including estimated data of employed 1996, in 2005–2009 – of the Population and Housing Census 2002 as well as the Agricultural Census 2002, since 2010 – of the from this system and to benefits from the Pension Fund.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)
MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2006	2007	2008
INFRASTRUKTURA KOMU MUNICIPAL INFRASTRUC						
	Długość sieci rozdzielczej (stan w dniu 31 XII) w km:					
1	wodociągowej.....	8904,5	11006,4	11375,7	11572,6	11789,7
2	kanalizacyjnej ^a	1354,0	2030,3	2160,6	2243,0	2303,1
	Zużycie w gospodarstwach domowych:					
	wody z wodociągów:					
3	w hektometrach sześciennych	34,3	35,4	36,6	36,1	36,8
4	na 1 mieszkańca w m ³	28,3	29,4	30,6	30,2	30,9
	energii elektrycznej w miastach ^b :					
5	w gigawatogodzinach	383,9	432,0	443,8	451,6	453,7
6	na 1 mieszkańca w kW·h	540,4	608,0	622,8	635,0	639,1
	Zasoby mieszkaniowe ^c (w 2000 r. – zamieszkane; stan w dniu 31 XII):					
	mieszkania:					
7	w tysiącach	384,2	399,4	402,1	405,6	410,1
8	na 1000 ludności	317	333	336	340	344
9	izby na 1000 ludności	1180	1310	1323	1340	1359
	powierzchnia użytkowa mieszkań w m ² :					
10	na 1000 ludności	20546,5	24179,1	24497,9	24889,1	25328,6
11	przeciętna 1 mieszkania	64,7	72,6	72,9	73,2	73,6
	Mieszkania oddane do użytkowania:					
	mieszkania:					
12	w tysiącach	3,8	3,2	3,0	4,0	5,0
13	na 1000 ludności	3,1	2,6	2,5	3,3	4,2
14	izby na 1000 ludności	11,5	11,7	11,3	14,6	19,2
	powierzchnia użytkowa mieszkań w m ² :					
15	na 1000 ludności	234,9	290,7	280,9	360,7	463,3
16	przeciętna 1 mieszkania	75,6	110,4	110,8	108,9	111,1
EDUKACJA EDUCA						
	Uczniowie w szkołach ^e (stan na początku roku szkolnego) w tys.:					
17	podstawowych ^f	110,0	85,2	80,3	75,9	72,6
18	gimnazjach	40,6	53,9	51,6	48,8	45,9
19	zasadniczych zawodowych ^g	14,4	5,9	5,8	6,2	6,1
20	liceach ogólnokształcących ^h	32,8	25,3	25,5	24,9	24,2
21	liceach profilowanych	x	7,2	5,5	3,8	2,6
22	technikach ^h	32,9	19,5	19,4	20,2	20,0
23	artystycznych ogólnokształcących ⁱ	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4
24	policealnych	6,0	11,5	12,1	11,2	12,5

a Łącznie z kolektorami. b W 2000 r. bez gospodarstw domowych, których głównym źródłem utrzymania był dochód z użytkownika ust. 1 i 2 na str. 194. e Bez szkół dla dorosłych, z wyjątkiem szkół policealnych. f Bez dzieci w wieku 6 lat objętych edukacjąającymi do pracy. h – uzupełniającymi odpowiednio: liceami ogólnokształcącymi i technikami. i Dających uprawnienia zawodowe.

a Including collectors. b In 2000 excluding households, whose the main source of maintenance was income from a private farm for adults, except post-secondary schools. f Excluding children aged 6 attending pre-primary education establishments. g, h Since ondary respectively. i Leading to professional certification.

2009	2010	2011	2012	SPECIFICATION	No.
NALNA. MIESZKANIA					
TURE. DWELLINGS					
				<i>Distribution network (as of 31 Dec) in km:</i>	
11937,5	12321,5	12585,7	12810,2	<i>water supply</i>	1
2410,4	2556,9	2857,7	3047,3	<i>sewage^a</i>	2
<i>Consumption in households:</i>					
<i>water from water-line system:</i>					
36,9	37,0	37,1	37,0	<i>in cubic hectometre</i>	3
31,0	30,7	30,9	30,8	<i>per capita in m³</i>	4
<i>electricity in urban areas^b:</i>					
462,9	473,7	470,6	463,8	<i>in gigawatt-hour</i>	5
646,7	653,3	649,5	640,9	<i>per capita in kW-h</i>	6
<i>Dwelling stocks^c (until 2001 – inhabited; as of 31 Dec):</i>					
<i>dwellings:</i>					
414,0	420,4	424,4	428,6	<i>in thousand</i>	7
348	349	353	358	<i>per 1000 population</i>	8
1374	1400	1417	1435	<i>rooms per 1000 population</i>	9
<i>usable floor space of dwellings in m²:</i>					
25672,0	26173,2	26569,5	26970,9	<i>per 1000 population</i>	10
73,8	74,9	75,2	75,4	<i>average per dwelling</i>	11
<i>Dwellings completed:</i>					
<i>dwellings:</i>					
4,2	4,3	4,4	4,5	<i>in thousand</i>	12
3,6	3,6	3,7	3,8	<i>per 1000 population</i>	13
14,5	15,3	16,0	16,0	<i>rooms per 1000 population</i>	14
<i>usable floor space of dwellings in m²:</i>					
338,0	360,2	381,1	406,2	<i>per 1000 population</i>	15
95,2	100,3	103,2	103,2	<i>average per dwelling</i>	16
WYCHOWANIE^d					
WYCHOWANIE^d					
<i>Pupils and students in schools^e (as of the beginning of the school year) in thous.:</i>					
69,8	67,4	66,0	64,5	<i>primary^f</i>	17
43,4	41,1	39,0	36,8	<i>lower secondary</i>	18
6,0	5,6	5,1	4,6	<i>basic vocational^g</i>	19
23,4	23,0	22,5	21,5	<i>general secondary^h</i>	20
1,7	1,1	0,8	0,4	<i>specialized secondary</i>	21
20,6	20,3	19,2	18,5	<i>technical secondary^h</i>	22
0,4	0,4	0,4	0,4	<i>general artⁱ</i>	23
11,4	13,5	16,2	17,1	<i>post-secondary</i>	24

nego gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie. c Na podstawie bilansów. d Patrz uwagi ogólne działu „Edukacja i wychowanie”, w placówkach wychowania przedszkolnego. g, h Od roku szkolnego 2004/05 łącznie: g – ze szkołami specjalnymi przysposabia-

in agriculture. c Bases on balances. d See general notes to the chapter “Education”, item 1 and 2 on page 194. e Excluding schools 2004/05 school year including: g – special job-training schools, h – supplementary schools: general secondary and technical sec-

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)
MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2006	2007	2008
EDUKACJA EDUCA						
	Absolwenci szkół ^b w tys.:					
1	podstawowych	19,5 ^c	16,1	15,5	14,1	13,6
2	gimnazjów	x	18,0	17,6	16,6	15,6
3	zasadniczych zawodowych ^d	4,8	1,9	1,7	1,7	1,9
4	liceów ogólnokształcących ^e	6,7	8,1	8,1	8,2	8,2
5	liceów profilowanych	x	2,6	2,2	1,5	1,1
6	techników ^e	6,7	4,2	4,0	4,1	4,2
7	artystycznych ogólnokształcących ^f	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
8	policealnych	2,1	3,6	3,5	3,6	3,3
9	Absolwenci szkół zasadniczych zawodowych, liceów ogólnokształcących, techników oraz artystycznych ogólnokształcących dających uprawnienia zawodowe ^g (bez szkół dla dorosłych) na 1000 ludności	15,2	14,0	13,4	13,0	13,0
10	Studenci szkół wyższych ^h (stan w dniu 30 XI) w tys.	44,2	52,9	53,5	52,8	52,9
11	Absolwenci szkół wyższych ^k w tys.	8,0	10,3	10,6	11,7	13,9
12	Uczniowie szkół dla dorosłych (stan na początku roku szkolnego) w tys.	11,9	10,4	9,4	8,5	8,2
13	Absolwenci szkół dla dorosłych w tys.	3,3	3,5	2,6	2,4	2,3
	Wychowanie przedszkolne (stan na początku roku szkolnego):					
14	miejsca w przedszkolach ^l w tys.	19,2	17,6	17,9	17,9	19,0
	dzieci w tys.:					
15	w przedszkolach ^l	19,3	17,1	17,8	18,4	19,7
16	w oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych	8,1	6,6	6,7	5,9	6,4
17	Dzieci w przedszkolach ^l (stan na początku roku szkolnego) na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat	319	356	383	407	439

a Patrz uwagi ogólne działu „Edukacja i wychowanie”, ust. 1 i 2 na str. 194. b Bez szkół dla dorosłych, z wyjątkiem szkół przysposabiających do pracy, e – z uzupełniającymi odpowiednio: liceami ogólnokształcącymi i technikami. f Dających uprawnienia nego 2006/07. h Od roku szkolnego 2004/05 łącznie z liceami profilowanymi i szkołami specjalnymi przysposabiającymi do spraw wewnętrznych; bez cudzoziemców. k Z poprzedniego roku akademickiego, a w roku 2000 – z roku kalendarzowego; i punktami przedszkolnymi; od roku 2007 bez wychowania przedszkolnego w placówkach wykonujących działalność leczniczą (do

a See general notes to the chapter “Education”, item 1 and 2 on page 194. b Excluding schools for adults, except post-secondary e – supplementary schools: general secondary and technical secondary respectively. f Leading to professional certification. school year respectively. h Since 2004/05 school year including specialized secondary schools as well as special job-training excluding academies of the Ministry of National Defence and the Ministry of the Interior; excluding foreigners. k From the previous including pre-primary education groups and pre-primary points; since 2007 excluding pre-primary education in the units performing

2009	2010	2011	2012	SPECIFICATION	No.
I WYCHOWANIE ^a (dok.)					
TION ^a (cont.)					
13,0	11,9	11,3	.	Graduates in schools ^b in thous.:	
14,9	13,7	13,4	.	primary	1
2,0	1,9	1,7	.	lower secondary	2
7,7	7,4	7,5	.	basic vocational ^d	3
0,8	0,5	0,2	.	general secondary ^e	4
4,5	4,7	4,7	.	specialized secondary	5
0,1	0,1	0,1	.	technical secondary ^e	6
3,4	3,3	3,4	.	general art ^f	7
			.	post-secondary	8
			.	Graduates of basic vocational, general and technical secondary as well as general art leading to professional certification schools ^{gh} (excluding schools for adults) per 1000 population	9
12,6	12,2	11,9	.		
53,8	52,8	50,1	46,2	Students of higher education institutions ⁱ (as of 30 Nov) in thous.	10
12,0	14,9	15,5	14,8	Graduates of higher education institutions ^{ik} in thous.	11
7,6	7,7	7,2	7,0	Students of schools for adults (as of the beginning of the school year) in thous.	12
2,0	2,1	2,0	.	Graduates of schools for adults in thous.	13
				Pre-primary education (as of the beginning of the school year):	
20,8	22,4	23,8	25,4	places in nursery schools ^l in thous. children in thous.:	14
21,4	22,8	24,3	26,1	in nursery schools ^l	15
6,8	7,2	9,2	8,8	in pre-primary sections in primary schools	16
482	501	515	537	Children in nursery schools ^l (as of the beginning of the school year) per 1000 children aged 3–6	17

policealnych. c Dane obejmują absolwentów klasy VIII i VI. d, e Od roku szkolnego 2004/05 łącznie: d – ze szkołami specjalnymi zawodowe. g łącznie z uzupełniającymi: liceami ogólnokształcącymi od roku szkolnego 2005/06 i technikami od roku szkolnego 2006/07. i łącznie z filiami, wydziałami zamiejscowymi i punktami konsultacyjnymi; bez szkół resortu obrony narodowej oraz resortu patrz uwagi ogólne do rozdziału „Edukacja i wychowanie”, ust. 18 na str. 198. / Od 2008 r. łącznie z zespołami wychowania przedszkolnego 2011 r. określanych jako zakłady opieki zdrowotnej).

schools. c Data include graduates of 8th and 6th grade. d, e Since 2004/05 school year including: d – special job-training schools. g Including supplementary general schools: general secondary since 2005/06 school year and technical secondary since 2006/07 schools. i Including branch sections, basic organizational units in another location as well as teaching centres in another location, academic year, and in 2000 – the calendar year; see general notes to the chapter “Education”, item 18 on page 198. / Since 2008 health care activities (until 2011 defined as health care institution).

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)
MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2006	2007	2008
OCHRONA ZDROWIA^a HEALTH CARE^a AND						
	Pracownicy medyczni ^b (stan w dniu 31 XII):					
1	lekarze	3388	2694	2662	2696	2693
2	lekarze dentyści	236	384	450	474	473
3	pielęgniarki ^c	6640	5931	5781	6150	6121
4	Łóżka w szpitalach ogólnych ^d (stan w dniu 31 XII) na 10 tys. ludności	52,4	50,9	49,8	49,8	51,4
5	Leczeni w szpitalach ogólnych na 10 tys. ludności	1635	1860	1901	1978	2092
6	Przychodnie ^e (stan w dniu 31 XII)	359	441	510	545	566
7	Apteki ogólnodostępne (stan w dniu 31 XII)	258	296	308	316	311
8	Liczba ludności na 1 aptekę ogólnodostępną (stan w dniu 31 XII)	4693	4053	3883	3774	3831
	Porady udzielone w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 1 mieszkańca:					
9	lekarskie	6,0	6,7	6,8	7,3	7,4
10	stomatologiczne	0,7	0,8	1,0	0,9	0,9
11	Dzieci w żłobkach ^f i klubach dziecięcych ^g (stan w dniu 31 XII) na 1000 dzieci w wieku do lat 3	15	19	22	26	26
KULTURA. CULTURE.						
12	Biblioteki publiczne (łącznie z filiami; stan w dniu 31 XII)	267	256	250	248	246
13	Księgozbiór bibliotek publicznych (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności w wol.	3544	3733	3756	3815	3851
14	Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	165	155	147	141	137
	Wypożyczenia księgozbioru z bibliotek publicznych w wol.:					
15	na 1000 ludności	3316	2903	2762	2682	2609
16	na 1 czytelnika	20,1	18,8	18,7	19,1	19,0
17	Miejsca w teatrach i instytucjach muzycznych (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności	1,6	1,3	1,4	1,4	1,8
18	Widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych ^h na 1000 ludności	332	281	298	331	338
19	Muzea i oddziały muzealne (stan w dniu 31 XII)	22	26	29	30	29
20	Zwiedzający muzea i wystawy na 1000 ludności	277	349	332	410	362
21	Kina stałe (stan w dniu 31 XII)	20	19	19	19	19
22	Miejsca na widowni w kinach stałych (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności	4,4	3,7	3,7	3,8	5,9
23	Widzowie w kinach stałych na 1000 ludności	321	253	367	372	497
	Abonenci (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności:					
24	radiowi	220	219	188	182	169
25	telewizyjni	215	212	182	176	164
26	Baza noclegowa turystyki ⁱ (stan w dniu 31 VII)	223	180	176	169	166
27	w tym hotele	21	22	21	21	22
28	Miejsca noclegowe (stan w dniu 31 VII) na 10 tys. ludności	130,5	98,1	98,0	95,0	92,3
29	Korzystający z noclegów na 1000 ludności	321	332	337	389	388

a W 2012 r. dane podaje się łącznie z Ministerstwem Obrony Narodowej, Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Agencją Bezpieczeństwa Narodowego. b W 2012 r. dane podaje się łącznie z Ministerstwem Obrony Narodowej, Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Agencją Bezpieczeństwa Narodowego. c Łącznie z magistrami pielęgniarstwa. d Bez miejsc dziennych na oddziałach społecznych, ust. 2 na str. 226. e Łącznie z oddziałami żłobkowymi. f Do 2010 r. bez klubów dziecięcych. g Dane dotyczą działalności w klubach i więcej miejsc noclegowych.

a In 2012 data include health care: of the Ministry of National Defence, the Ministry of Interior, the Internal Security Agency. practice. c Including master nurses. d Excluding day places in hospital wards; since 2008 including beds and incubators for new 2010 excluding children's clubs. h Data concern activity performed in voivodship area, including outdoor events. i Since 2011 concern

2009	2010	2011	2012	SPECIFICATION	No.
I POMOC SPOŁECZNA					
SOCIAL WELFARE					
2813	2809	2888	2987	Medical personnel ^b (as of 31 Dec):	1
455	516	546	523	doctors	2
6247	6224	6169	6728	dentists	3
				nurses ^c	3
52,4	49,6	47,5	48,8	Beds in general hospitals ^d (as of 31 Dec) per 10 thous. population	4
2067	1926	1950	2071	In-patients in general hospitals per 10 thous. population	5
605	628	700	733	Out-patient departments ^e (as of 31 Dec)	6
322	337	349	352	Generally available pharmacies (as of 31 Dec)	7
3695	3571	3441	3405	Population (as of 31 Dec) per 1 generally available pharmacy	8
7,3	6,9	7,1	7,2	Consultations provided within the scope of out-patient health care per capita:	9
0,9	0,9	1,0	0,9	doctors	10
				dental	10
28	30	32	40	Children in nurseries ^f and children's clubs ^g (as of 31 Dec) per 1000 children up to the age of 3	11
TURYSTYKA					
TOURISM					
246	243	247	240	Public libraries (including branches; as of 31 Dec)	12
3877	3848	3883	3906	Public library collection (as of 31 Dec) per 1000 population in vol.	13
136	132	130	127	Public library borrowers per 1000 population	14
2676	2670	2644	2587	Public library loans vol.:	15
19,6	20,2	20,4	20,4	per 1000 population	16
				per borrower	16
1,9	1,9	1,8	3,2	Seats in theatres and music institutions (as of 31 Dec) per 1000 population	17
336	309	274	218	Audience in theatres and music institutions ^h per 1000 population	18
24	26	27	26	Museums with branches (as of 31 Dec)	19
302	292	341	322	Museum and exhibition visitors per 1000 population	20
15	14	14	14	Fixed cinemas (as of 31 Dec)	21
5,2	5,0	4,9	5,0	Seats in fixed cinemas (as of 31 Dec) per 1000 population	22
666	676	690	750	Audience in fixed cinemas per 1000 population	23
161	156	155	157	Subscribers (as of 31 Dec) per 1000 population:	24
155	151	150	151	radio	24
168	182	236	243	television	25
23	23	24	28	Tourist accommodation establishments ⁱ (as of 31 Jul) of which hotels	26
95,9	94,7	100,2	103,4	Number of beds (as of 31 Jul) per 10 thous. population	28
368	379	404	446	Tourists accommodated per 1000 population	29

pieczeństwa Wewnętrznego. *b* Od 2005 pracujący bezpośrednio z pacjentem; od 2006 r. łącznie z osobami, dla których głównym szpitalnym; od 2008 r. łącznie z łózkami i inkubatorami dla noworodków. *e* Patrz uwagi ogólne działu „Ochrona zdrowia i pomoc prowadzonej na terenie województwa, łącznie z imprezami organizowanymi w plenerze. *i* Od 2011 r. dotyczy obiektów posiadają-

b Since 2005 working directly with a patient; since 2006 including persons for whom the primary workplace is a medical and nurse. *borns.* *e* See general notes to the chapter "Health care and social welfare", item 2 on page 226. *f* Including nursery wards. *g* Until establishments possessing 10 and more bed places.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)
MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2006	2007	2008
ROLNICTWO^a						
AGRICULTURE^a						
1	Użytki rolne (stan w czerwcu) ^{bc} w tys. ha	1204,6	1097,5	1104,0	1124,6	1127,5
2	w tym w dobrej kulturze rolnej w %	x	x	x	97,8	98,9
3	Powierzchnia zasiewów (stan w czerwcu) ^{cd} w tys. ha	742,5	676,8	697,5	683,9	706,0
	w tym w %:					
4	zboża podstawowe (łącznie z mieszankami zbożowymi)	75,9	73,2	70,9	72,8	73,4
5	w tym: pszenica	9,7	5,8	5,7	5,4	5,9
6	żyto	17,9	15,4	13,6	14,1	14,0
7	ziemniaki	10,3	4,8	4,4	3,8	3,4
8	buraki cukrowe	0,7	0,9	0,7	0,7	0,0
	Zbiory w tys. t:					
9	zboża podstawowe (łącznie z mieszankami zbożowymi)	836,1	1326,5	1060,0	1283,6	1383,4
10	w tym: pszenica	132,4	119,4	97,3	109,3	130,2
11	żyto	188,3	243,3	190,8	204,3	232,8
12	ziemniaki ^e	1479,1	563,5	452,1	505,0	455,9
13	buraki cukrowe	178,3	240,0	243,3	231,6	1,9
	Plony z 1 ha w dt:					
14	zboża podstawowe (łącznie z mieszankami zbożowymi)	14,8	26,8	21,4	25,8	26,7
15	w tym: pszenica	18,3	30,4	24,5	29,5	31,0
16	żyto	14,2	23,4	20,1	21,1	23,5
17	ziemniaki ^e	194	172	147	196	190
18	buraki cukrowe	326	414	493	501	411
	Zwierzęta gospodarskie ^c :					
	bydło (stan w czerwcu):					
19	w tysiącach sztuk	667,5	737,8	759,1	793,9	835,1
20	na 100 ha użytków rolnych ^b w szt.	56,0	67,2	68,8	70,6	74,1
	trzoda chlewna (stan w końcu lipca):					
21	w tysiącach sztuk	947,9	873,8	927,6	756,0	602,4
22	na 100 ha użytków rolnych ^b w szt.	79,5	79,6	84,0	67,2	53,4
	Produkcja na 1 ha użytków rolnych ^b :					
23	żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami i podrobami) ^f w kg	153,5	166,9	181,1	185,4	191,1
24	mleka krowiego w l	1035	1482	1600	1607	1723
	Skup produktów rolnych na 1 ha użytków rolnych ^b :					
25	ziarno zbóż podstawowych (łącznie z mieszankami zbożowymi) w kg	67	90	85	69	73
26	ziemniaki w kg	160	112	88	116	142
27	buraki cukrowe w kg	149	219	220	206	2
28	żywiec rzeźny w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami) ^f w kg	89	115	130	129	129
29	mleko krowie w l	886	1481	1426	1433	1495

a Dane według siedziby użytkownika gospodarstwa. b Od 2010 r. bez gruntów posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących ogólne działy „Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo”, ust. 4 na str. 275. c W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. d Od 2010 r. przydomowych. f Dotyczy mięsa: wołowego, cielęcego, wieprzowego, baraniego, końskiego, drobiowego, koziego, króliczego

a Data are presented by the land user's seat. b Since 2010 excluding land of owners of agricultural land who do not see general notes to the chapter "Agriculture, hunting and forestry", item 4 on page 275. c In 2010 data of the Agricultural Census. 2010 excluding kitchen gardens. f Concerns meat: beef, veal, pork, mutton, horseflesh, poultry, goat, rabbit and venison; in

2009	2010	2011	2012	SPECIFICATION	No.
I LEŚNICTWO AND FORESTRY					
1148,8	1057,0	1058,6	1083,4	Agricultural land (as of June) ^{bc} in thous. ha	1
98,6	98,4	97,9	98,8	of which in good agricultural condition in %	2
716,3	606,8	605,4	630,7	Sown area (as of June) ^{cd} in thous. ha	3
				of which in %:	
73,5	74,3	77,0	69,6	basic cereals (including cereal mixed)	4
6,0	6,2	6,9	6,7	of which: wheat	5
14,1	12,8	12,0	10,3	rye	6
3,2	2,9	2,8	1,9	potatoes	7
0,1	0,0	0,1	0,0	sugar beets	8
				Crop production in thous. t:	
1420,4	1309,7	1215,8	1266,2	basic cereals (including cereal mixed)	9
132,3	125,6	127,2	137,8	of which: wheat	10
230,8	185,8	153,3	159,9	rye	11
365,6	353,9	348,4	253,5	potatoes ^e	12
16,7	13,0	32,3	4,9	sugar beets	13
				Yields per 1 ha in dt:	
27,0	29,1	26,1	28,9	basic cereals (including cereal mixed)	14
30,8	33,4	30,4	32,6	of which: wheat	15
22,8	23,9	21,1	24,7	rye	16
161	203	202	210	potatoes ^e	17
401	472	451	443	sugar beets	18
				Livestock ^c :	
				cattle (as of June):	
900,7	879,3	935,1	927,6	in thousand heads	19
78,4	83,2	88,3	85,6	per 100 ha of agricultural land ^b in heads	20
				pigs (as of the end of July):	
604,9	553,4	474,8	370,7	in thousand heads	21
52,7	52,4	44,8	34,2	per 100 ha of agricultural land ^b in heads	22
				Production per 1 ha of agricultural land ^b :	
177,2	196,1	191,6	176,6	of animals for slaughter in terms of meat (including fats and pluck) ^f in kg	23
1854	1863	2076	2097	of cows' milk in l	24
				Procurement of agricultural products per 1 ha of agricultural land ^b :	
98	85	80	128	basic cereal (including cereal mixed) in kg	25
102	83	126	121	potatoes in kg	26
15	6	30	5	sugar beets in kg	27
116	148	136	133	animals for slaughter in terms of meat (including fats) ^f in kg	28
1508	1627	1674	1748	cows' milk in l	29

działalności rolniczej oraz gruntów posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą o małej skali; patrz uwagi bez powierzchni upraw trwałych, ogrodów przydomowych i upraw na przyoranie (nawozy zielone). e Od 2010 r. bez ogrodów i dziczyn; w wadze poubojowej ciepłej.

conduct agricultural activities and owners of less than 1 ha of agricultural land who conduct agricultural activities on a small scale; d Since 2010 excluding permanent crops, kitchen gardens and crop area intended for ploughing user; (green fertilizers). e Since post-slaughter warm weight.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)
MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2006	2007	2008
ROLNICTWO^a AGRICULTURE^a						
1	Zużycie nawozów w przeliczeniu na czysty składnik na 1 ha użytków rolnych ^{bcd} w kg:					
	mineralnych lub chemicznych (łącznie z wieloskładnikowymi)	75,2	87,1	91,5	89,3	94,5
2	wapniowych	61,9	60,0	19,9	11,7	13,4
3	Ciągniki rolnicze (stan w czerwcu; w 2000 r. – stan w dniu 31 XII) na 100 ha użytków rolnych ^{bd} w szt.	7,1	8,8	.	9,0	9,0
4	Powierzchnia gruntów leśnych (stan w dniu 31 XII) w tys. ha	604,5	614,2	617,6	620,8	622,3
Powierzchnia lasów (stan w dniu 31 XII):						
5	w tysiącach hektarów	595,6	604,6	607,9	611,0	612,4
6	na 1 mieszkańca w ha	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50
7	Lesistość (stan w dniu 31 XII) w %	29,5	30,0	30,1	30,3	30,3
8	Pozyskanie drewna (grubizny) na 100 ha powierzchni lasów w m ³	233,7	284,5	291,8	306,0	284,0
PRZE INDU						
9	Produkcja sprzedana przemysłu:					
	w milionach złotych (ceny bieżące)	12239,5	13025,2	15841,0	15619,5
10	rok poprzedni = 100 (ceny stałe)	108,4	114,5	92,2
11	2005 = 100 (ceny stałe)	100,0	108,4	124,1	114,4
12	na 1 zatrudnionego w zł (ceny bieżące)	233529	245477	281768	269586
13	na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące)	10191	10876	13261	13104
BUDO CONSTR						
14	Sprzedż produkcji budowlano-montażowej ^e (ceny bieżące):					
	w milionach złotych	1706,6	1909,5	2556,0	3489,6
15	w tym sektor prywatny w % ogółem	97,4	97,6	98,4	98,0
16	na 1 mieszkańca w zł	1421	1594	2140	2928
TRANSPORT I ŁĄCZNOŚĆ TRANSPORT AND COMMUNICA						
17	Linie kolejowe eksploatowane normalnotorowe ^f :					
	w kilometrach	783	682	683	705	760
18	na 100 km ² powierzchni ogólnej w km	3,9	3,4	3,4	3,5	3,8
Drogi publiczne o twardej nawierzchni (miejskie i zamiejskie):						
19	w kilometrach	10569	11013	11031	11249	11357
20	na 100 km ² powierzchni ogólnej w km	52,4	54,6	54,6	55,7	56,3
Samochody osobowe zarejestrowane ^g :						
21	w tysiącach sztuk	259,1	352,4	377,4	405,7	436,0
22	na 1000 ludności	214	294	316	340	366
Placówki dla usług pocztowych ^h :						
23	w liczbach bezwzględnych	339	298	303	320	332
24	na 100 tys. ludności	28,0	24,8	25,3	26,8	27,9

a Dane według siedziby użytkownika gospodarstwa. b Od 2010 r. bez gruntów posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących uwagi ogólne działu „Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo”, ust. 4 na str. 275. c W roku gospodarczym. d W 2010 r. dane Powszechnego długoc w 2012 r. wynosiła 48 km; dane dotyczą sieci kolejowej Polskich Kolei Państwowych (PKP), od 2005 r. również innych podmiotów, dotyczą poczty publicznej; w 2000 r. placówki pocztowe i placówki usług telekomunikacyjnych.

a Data are presented by the land user's seat. b Since 2010 excluding land of owners of agricultural land who do not conduct agricultural the chapter "Agriculture, hunting and forestry", item 4 on page 275. c In farming year. d In 2010 data of the Agricultural Census. concern rail network of Polskie Koleje Państwowe (PKP), as well as since 2005 of other entities which are administrators of railway post offices and telecommunication service offices.

2009	2010	2011	2012	SPECIFICATION	No.
I LEŚNICTWO (dok.) AND FORESTRY (cont.)					
93,3	106,3	95,3	99,5	Consumption of fertilizers in terms of pure ingredient per 1 ha of agricultural land ^{bcd} in kg:	1
13,2	14,4	14,5	12,6	mineral or chemical (including mixed fertilizers)	2
				lime	3
8,9	9,7	.	.	Agricultural tractors (as of June; in 2000 – as of 31 Dec) per 100 ha of agricultural land ^{bd} in units	4
624,0	626,2	627,2	628,4	Forest land (as of 31 Dec) in thous. ha	5
614,1	616,2	617,3	618,4	Forest area (as of 31 Dec):	6
0,50	0,50	0,50	0,52	in thousand hectares	7
30,4	30,5	30,6	30,6	per capita in ha	8
288,9	287,5	280,1	283,1	Removals (timber) per 100 ha of forest area in m ³	
MYSŁ STRY					
16315,4	16687,7	19206,5	19583,4	Sold production of industry:	9
102,4	100,8	108,0	104,9	in million zlotys (current prices)	10
117,1	100,8	127,4	133,6	previous year = 100 (constant prices)	11
302394	329510	371902	384984	2005 = 100 (constant prices)	12
13701	13857	15979	16323	per employee in zł (current prices)	13
				per capita in zł (current prices)	
WNICTWO UCTION					
2965,5	4786,5	3684,8	3888,2	Sales of construction and assembly production ^e (current prices):	14
98,2	99,2	97,5	98,6	in million zlotys	15
2490	3975	3066	3241	of which private sector in % of total	16
				per capita in zł	
– stan w dniu 31 XII TIONS – as of 31 Dec					
760	759	763	700	Railway lines operated – standard gauge ^f :	17
3,8	3,8	3,8	3,5	in kilometres	18
				per 100 km ² of total area in km	
11848	11999	12319	12391	Hard surface public roads (urban and non-urban):	19
58,7	59,4	61,0	61,4	in kilometres	20
				per 100 km ² of total area in km	
450,1	469,4	491,8	504,9	Registered passenger cars ^g :	21
378	390	409	421	in thousand units	22
				per 1000 population	
338	348	355	361	Postal service offices ^h :	23
28,4	28,9	29,6	30,1	in absolute numbers	24
				per 100 thous. population	

działalności rolniczej oraz gruntów posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą o małej skali; patrz Spisu Rolnego. e Zrealizowanej przez podmioty budowlane – według miejsca wykonywania robót. f Łącznie z szerokotorowymi, których będących zarządcami infrastruktury kolejowej. g Od 2011 r. łącznie z posiadającymi pozwolenia czasowe wydane w końcu roku. h Dane

activities and owners of less than 1 ha of agricultural land who conduct agricultural activities on a small scale; see general notes to e Realized by construction units – by place of performing works. f Including broad gauge, the length of which in 2012 was 48 km; data infrastructure. g Since 2011 including having temporary permissions given at the end of the year. h Data concern public post; in 2000

II. **WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)**
MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2006	2007	2008
TRANSPORT I ŁĄCZNOŚĆ TRANSPORT AND COMMUNICA						
1	Telefoniczne łącza główne ^a :					
	w tysiącach	337,1	364,2	350,8	316,9	282,8
2	na 1000 ludności	278	304	293	266	237
HAN TRA						
3	Sprzedż detaliczna towarów (ceny bieżące):					
	w milionach złotych	9676,8	10571,8	10965,2	12184,1	11986,5
4	na 1 mieszkańca w zł	7987	8803	9156	10200	10056
5	Sklepy ^b (stan w dniu 31 XII) w tys.	11,9	10,1	11,0	10,3	10,4
6	Liczba ludności (stan w dniu 31 XII) na 1 sklep ^b	101	118	108	115	114
FINANSE PUBLIC						
Budżety gmin^c						
Dochody:						
7	w milionach złotych	888,1	1347,3	1511,9	1604,9	1770,5
8	na 1 mieszkańca w zł	1124	1737	1965	2092	2313
Wydatki:						
9	w milionach złotych	916,6	1334,7	1556,4	1559,7	1725,2
10	na 1 mieszkańca w zł	1160	1720	2022	2033	2254
Budżety miast na prawach powiatu						
Dochody:						
11	w milionach złotych	714,7	1015,8	1130,1	1256,4	1376,5
12	na 1 mieszkańca w zł	1695	2389	2640	2940	3227
Wydatki:						
13	w milionach złotych	765,2	1052,9	1143,4	1236,0	1381,2
14	na 1 mieszkańca w zł	1815	2476	2671	2892	3238
Budżety powiatów						
Dochody:						
15	w milionach złotych	368,4	418,3	434,6	458,3	509,0
16	na 1 mieszkańca w zł	466	539	565	597	665
Wydatki:						
17	w milionach złotych	366,2	421,2	452,7	444,8	494,3
18	na 1 mieszkańca w zł	464	543	588	580	646
Budżet województwa						
Dochody:						
19	w milionach złotych	118,9	168,9	258,7	353,4	391,8
20	na 1 mieszkańca w zł	98	141	216	296	329
Wydatki:						
21	w milionach złotych	122,5	182,8	288,3	305,0	334,5
22	na 1 mieszkańca w zł	101	152	241	255	281

^a Dane dotyczą operatorów telekomunikacyjnych sieci publicznej. ^b Dane za 2000 r. nieporównywalne w związku ze zmianą w 2004 r.
^a Data concern operators of the public telecommunications network. ^b Data for 2000 are not comparable due to change in 2004 the

2009	2010	2011	2012	SPECIFICATION	No.
– stan w dniu 31 XII (dok.)					
TIONS – as of 31 Dec (cont.)					
252,0	231,3	198,9	171,5	<i>Fixed main line^a:</i>	1
212	192	166	143	<i>in thousand</i>	2
				<i>per 1000 population</i>	
DEL					
DE					
12339,3	11672,6	13079,2	13918,5	<i>Retail sales (current prices):</i>	3
10362	9693	10881	11601	<i>in million zlotys</i>	4
9,8	10,3	10,4	10,1	<i>per capita in zł</i>	
				<i>Shops^b (as of 31 Dec) in thous.</i>	5
122	117	115	119	<i>Number of population (as of 31 Dec) per shop^b</i>	6
PUBLICZNE					
FINANCE					
				Budgets of gminas^c	
				<i>Revenue:</i>	
1954,6	2039,5	2194,1	2219,2	<i>in million zlotys</i>	7
2560	2622	2830	2872	<i>per capita in zł</i>	8
				<i>Expenditure:</i>	
2077,9	2325,5	2294,0	2185,1	<i>in million zlotys</i>	9
2722	2990	2958	2828	<i>per capita in zł</i>	10
Budgets of cities with powiat status					
				<i>Revenue:</i>	
1592,9	1803,8	1842,0	2003,4	<i>in million zlotys</i>	11
3727	4229	4318	4692	<i>per capita in zł</i>	12
				<i>Expenditure:</i>	
1686,3	2014,5	2066,2	2067,4	<i>in million zlotys</i>	13
3946	4723	4844	4842	<i>per capita in zł</i>	14
Budgets of powiats					
				<i>Revenue:</i>	
626,2	653,8	673,1	640,8	<i>in million zlotys</i>	15
820	841	868	829	<i>per capita in zł</i>	16
				<i>Expenditure:</i>	
634,5	670,5	675,5	638,5	<i>in million zlotys</i>	17
831	862	871	826	<i>per capita in zł</i>	18
Budget of voivodship					
				<i>Revenue:</i>	
677,4	442,3	485,9	468,3	<i>in million zlotys</i>	19
569	367	404	390	<i>per capita in zł</i>	20
				<i>Expenditure:</i>	
616,4	411,7	518,2	492,2	<i>in million zlotys</i>	21
518	342	431	410	<i>per capita in zł</i>	22

metody badania sklepów. c Bez dochodów i wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

method of shop survey. c Excluding revenue and expenditure of gminas which are also cities with powiat status.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (dok.)
MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2006	2007	2008
INWESTYCJE. INVESTMENTS.						
Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące):						
1	w milionach złotych	2282,1	3266,9	3669,8	4266,5	4822,7
2	na 1 mieszkańca w zł	1884	2720	3064	3572	4046
Wartość brutto środków trwałych (stan w dniu 31 XII; bieżące ceny ewidencyjne):						
3	w milionach złotych	39372,6	49915,5	52418,3	55697,9	59876,6
4	na 1 mieszkańca w zł	32497	41607	43824	46701	50254
PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY						
5	Ogółem: w tysiącach	85,8	88,9	88,9	88,7	90,2
6	na 10 tys. ludności	709	741	744	743	757
Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej:						
7	w tysiącach	15,5	16,8	17,4	17,7	17,6
w tym:						
8	spółdzielnie	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5
9	spółki handlowe	2,4	3,7	3,9	4,0	4,1
10	w tym z udziałem kapitału zagranicznego	0,3	0,4	0,4	0,5	0,5
11	spółki cywilne	6,6	4,5	4,6	4,7	4,5
12	2000 = 100	100,0	108,5	111,8	114,2	113,7
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą:						
13	w tysiącach	70,3	72,1	71,6	70,9	72,6
14	2000 = 100	100,0	102,5	101,8	100,9	103,2
15	na 10 tys. ludności	581	601	598	595	609
RACHUNKI REGIONAL						
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące):						
16	w milionach złotych	17588	22952	24405	27321	29059
17	na 1 mieszkańca w zł	14517	19111	20378	22872	24380
18	Produkt krajowy brutto (ceny stałe) – rok poprzedni = 100	102,5	103,7	104,6	102,9
Wartość dodana brutto (ceny bieżące):						
19	w milionach złotych	15647	20222	21439	23901	25438
20	na 1 mieszkańca w zł	12915	16838	17901	20009	21342
Nominalne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych:						
21	w milionach złotych	13832	17180	18264	19370	20752
22	na 1 mieszkańca w zł	11416	14305	15251	16215	17411
23	Realne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych – rok poprzedni = 100	99,9	105,4	103,7	102,7

a Dane za 2000 r. nieporównywalne w związku z nowelizacją w 2002 r. ustawy o rachunkowości. b Bez osób prowadzących uwagi ogólne do działu „Rachunki regionalne”, ust. 12 na str. 359.

a Data for 2000 are not comparable due to amendments in 2002 of the Act of Accounting. b Excluding persons tending private farms “Regional accounts”, item 12 on page 359.

2009	2010	2011	2012	SPECIFICATION	No.
ŚRODKI TRWAŁE^a					
FIXED ASSETS^a					
4634,5	5050,9	6517,8	5500,6	<i>Investment outlays (current prices):</i>	1
3892	4194	5423	4585	<i>in million zlotys</i>	2
				<i>per capita in zł</i>	
63069,0	66592,9	71309,1	74707,1	<i>Gross value of fixed assets (as of 31 Dec; current book-keeping prices):</i>	3
53011	55335	59376	62324	<i>in million zlotys</i>	4
				<i>per capita in zł</i>	
W REJESTRZE REGON^b – stan w dniu 31 XII					
IN THE REGON REGISTER^b – as of 31 Dec					
89,6	91,9	91,7	94,7	<i>Total: in thousand</i>	5
753	763	764	790	<i>per 10 thous. population</i>	6
18,0	18,8	19,3	20,7	<i>Legal persons and organizational entities without legal personality:</i>	7
				<i>in thousands</i>	
				<i>of which:</i>	
0,5	0,5	0,5	0,5	<i>co-operatives</i>	8
4,3	4,5	4,7	5,1	<i>commercial companies</i>	9
0,5	0,5	0,6	0,6	<i>of which with foreign capital participation</i>	10
4,5	4,7	4,8	4,9	<i>civil law partnerships</i>	11
116,2	121,1	124,6	133,4	<i>2000 = 100</i>	12
71,5	73,1	72,4	74,0	<i>Natural persons conducting economic activity:</i>	13
101,7	103,9	103,0	105,3	<i>in thousands</i>	14
601	607	603	618	<i>2000 = 100</i>	15
				<i>per 10 thous. population</i>	
REGIONALNE^c					
ACCOUNTS^c					
30949	32097	34239	.	<i>Gross domestic product (current prices):</i>	16
25666	26653	28485	.	<i>in million zlotys</i>	17
				<i>per capita in zł</i>	
103,1	101,8	102,9	.	<i>Gross domestic product (constant prices)</i>	18
				<i>– previous year = 100</i>	
27503	28270	30077	.	<i>Gross value added (current prices):</i>	19
22808	23474	25023	.	<i>in million zlotys</i>	20
				<i>per capita in zł</i>	
22251	22848	24015	.	<i>Gross nominal disposable income in the household sector:</i>	21
18453	18972	19979	.	<i>in million zlotys</i>	22
				<i>per capita in zł</i>	
103,9	100,4	100,6	.	<i>Gross disposable income in the households sector</i>	23
				<i>– previous year = 100</i>	

gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. c Dane za lata 2009–2010 zostały zmienione w stosunku do wcześniej opublikowanych; patrz
in agricultural. c Data for the years 2009–2010 were changed in relations to previously published data; see general notes to the chapter

TABL. 1. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE
GEOGRAPHIC LOCATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	Gmina <i>Gmina</i>	W stopniach i minutach <i>In degrees and minutes</i>	W km <i>In km</i>	SPECIFICATION
Najdalej wysunięte punkty granicy województwa:				<i>Furthest extended points of the voivodship border:</i>
na północ (szerokość geograficzna północna)	Wizajny	54°25'	x	<i>in the north (northern geographic latitude)</i>
na południe (szerokość geograficzna północna)	Mielnik	52°17'	x	<i>in the south (northern geographic latitude)</i>
na zachód (długość geograficzna wschodnia)	Turośl	21°36'	x	<i>in the west (eastern geographic longitude)</i>
na wschód (długość geograficzna wschodnia)	Białowieża	23°57'	x	<i>in the east (eastern geographic longitude)</i>
Rozciągłość:				<i>Extent:</i>
z południa na północ	x	2°08'	236	<i>from south to north</i>
z zachodu na wschód	x	2°21'	161	<i>from west to east</i>

Źródło: dane Wojewódzkiego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Białymstoku.
Source: data of the Voivodship Centre of Geodesy and Cartography Records in Białystok.

TABL. 2. POWIERZCHNIA I GRANICE W 2013 R.
Stan w dniu 1 I
AREA AND BORDERS IN 2013
As of 1 Jan

WYSZCZEGÓLNIENIE	W liczbach bezwzględnych <i>In absolute numbers</i>	W odsetkach <i>In percent</i>	SPECIFICATION
Powierzchnia w km ²	20187,0	x	<i>Area in km²</i>
Długość granicy w km	936,3	100,0	<i>Length of border in km</i>
z Białorusią	245,9	26,3	<i>with Belarus</i>
z Litwą	104,3	11,1	<i>with Lithuania</i>
z województwami:			<i>with voivodships:</i>
lubelskim	4,0	0,4	<i>Lubelskie</i>
mazowieckim	357,9	38,2	<i>Mazowieckie</i>
warmińsko-mazurskim	224,4	24,0	<i>Warmińsko-Mazurskie</i>

Źródło: dane Wojewódzkiego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Białymstoku.
Source: data of the Voivodship Centre of Geodesy and Cartography Records in Białystok.

TABL. 3. UKŁAD PIONOWY POWIERZCHNI
ELEVATIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE	Gmina Gmina	Wzniesienie nad poziom morza w m Elevation above sea level in m	SPECIFICATION
Najwyższy położony punkt – okolice miejscowości Wizajny	Wizajny	298	Highest point – surroundings of Wizajny
Najniższy położony punkt – okolice miejscowości Miastkowo	Miastkowo	92	Lowest point – surroundings of Miastkowo

Źródło: dane Centralnego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej.
Source: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

TABL. 4. TEMPERATURY POWIETRZA
AIR TEMPERATURES

STACJA METEOROLOGICZNA METEOROLOGICAL STATION	Wzniesienie stacji nad poziom morza w m Station elevation above the sea level in m	Temperatury w °C Temperatures in °C						
		średnie ^a average ^a				skrajne extreme		amplitudy temperatur skrajnych amplitudes of extreme tempera- tures
		1971–2000	1991–2000	2001–2010	2012	maksimum maxim- imum	minimum minimum	
								1971–2012
Białystok	148	6,9	7,2	7,5	7,0	35,5	-35,4	70,9
Suwałki	184	6,3	6,8	7,1	6,6	35,2	-30,6	65,8

^a Dane za okresy wieloletnie dotyczą średnich rocznych z tych okresów.
Źródło: dane Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Państwowego Instytutu Badawczego.
^a Data for multi-year periods include annual averages from these periods.
Source: data of the Institute of Meteorology and Water Management, National Research Institute.

TABL. 5. OPADY ATMOSFERYCZNE, PRĘDKOŚĆ WIATRU, USŁONECZNIENIE I ZACHMURZENIE
ATMOSPHERIC PRECIPITATION, WIND VELOCITY, INSOLATION AND CLOUDINESS

STACJA METEOROLOGICZNA METEOROLOGICAL STATION	Wzniesienie stacji nad poziom morza w m Station elevation above the sea level in m	Roczne sumy opadów w mm Total annual precipitation in mm				Średnia prędkość wiatru w m/s Average wind velocity in m/s	Usłonecz- nienie w h Insolation in h	Średnie zachmu- rzenie w oktan- tach ^a Average cloudiness in octants ^a
		1971–2000	1991–2000	2001–2010	2012			
		średnie ^b average ^b						
Białystok	148	577	573	613	611	2,5	1729	5,4
Suwałki	184	591	575	619	673	3,6	1739	5,3

^a Stopień zachmurzenia nieba od 0 (niebo bez chmur) do 8 (niebo całkowicie pokryte chmurami). ^b Dane za okresy wieloletnie dotyczą średnich rocznych z tych okresów.
Źródło: dane Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Państwowego Instytutu Badawczego.
^a Degree of cloudiness from 0 (no clouds) to 8 (total cloud cover). ^b Data for multi-year periods include annual averages from these periods.
Source: data of the Institute of Meteorology and Water Management, National Research Institute.

DZIAŁ II STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA

Uwagi ogólne

1. Informacje o **stanie i kierunkach wykorzystania powierzchni województwa** ujmowane są według form władania i grup rejestrowych w oparciu o ewidencję gruntów i budynków wprowadzoną rozporządzeniem Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 III 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (Dz. U. Nr 38, poz. 454).

Dane o **gruntach rolnych wyłączonych na cele nierolnicze i leśnych na cele nieleśne** dotyczą gruntów, za które pobrano należności i opłaty w trybie ustawy z dnia 3 II 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tekst jednolity Dz. U. 2013, poz. 1205), która chroni wszystkie grunty rolne zaliczone do klas bonitacyjnych I–III oraz grunty rolne klas bonitacyjnych IV–VI wytworzone z gleb organicznych, nie uwzględnia natomiast gruntów klas V–VI wytworzonych z gleb pochodzenia mineralnego. Do 2008 r. zgodnie z art. 12, ust. 15 ustawy, rada gminy mogła podjąć uchwałę o objęciu ochroną na jej obszarze również gruntów rolnych zaliczonych do klas bonitacyjnych IV, IVa, IVb wytworzonych z gleb pochodzenia mineralnego. Od 2009 r. przepisów ustawy nie stosuje się do gruntów rolnych, stanowiących użytki rolne, położonych w granicach administracyjnych miast.

Klasy bonitacyjne użytków rolnych określają jakość użytków rolnych pod względem przydatności do produkcji rolniczej; klasa I oznacza najwyższą wartość rolniczą, klasa VI – najniższą.

2. Dane o **gruntach zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania** dotyczą gruntów, które utraciły całkowicie wartości użytkowe (grunty zdewastowane) oraz gruntów, których wartość użytkowa rolnicza lub leśna zmalała w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych lub wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także wadliwej działalności rolniczej (grunty zdegradowane).

Rekultywacja gruntów polega na nadaniu lub przywróceniu gruntom zdegradowanym lub zdewastowanym wartości użytkowych lub przyrodniczych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezbędnych dróg.

Zagospodarowanie gruntów zrekultywowanych polega na wykonaniu odpowiednich zabiegów umożliwiających wykorzystanie tych gruntów dla celów rolniczych, leśnych, komunalnych i innych.

CHAPTER II ENVIRONMENTAL PROTECTION

General notes

1. Information regarding the **status and use of voivodship land** is classified by ownership and register groups, according to the land and building register as a result of the regulation of the Minister of Regional Development and Construction, dated 29 Mar 2001 in regard to the registration of land and buildings (Journal of Laws No. 38, item 454).

Data regarding **agricultural land designated for non-agricultural purposes and forest land designated for non-forest purposes** concern land, for which payments and fees were collected, on the basis of the Law on Agricultural and Forest Land Protection, dated 3 Feb 1995 (uniform text Journal of Laws 2013, item 1205), which protects all agricultural land included in quality classes I–III as well as agricultural land included in quality classes IV–VI comprised of organic soils. The law does not, however, include land of V–VI quality classes originating from mineral-derived soils. Until 2008, in accordance with Art. 12, item 15 of the Law, a gmina council might also resolve to protect agricultural land of IV, IVa, IVb quality classes, originating from mineral-derived soils and located within the gmina. Since 2009 the provisions of the law do not apply to agricultural land located within the administrative borders of urban areas.

Quality classes of agricultural land describe the quality of land in terms of value to agricultural production; class I corresponds to the highest agricultural value and class VI to the lowest.

2. Data regarding **devastated and degraded land requiring reclamation and management** concern land which has completely lost its utility value (devastated land) and land the rural or forest utility value of which has declined due to worsening of natural conditions or environmental changes and industrial activity as well as due to inappropriate agricultural practices (degraded land).

Reclamation of land consists in assigning or restoration a utility or natural value to devastated or degraded land through appropriate landscaping, improving physical and chemical properties, regulating waterways, regenerating soils, strengthening scarps as well as constructing or reconstructing necessary roads.

Development of reclaimed land is based on undertaking appropriate measures, which enable to use that land for agricultural, forest, municipal and other purposes.

3. Informacje o poborze wody dotyczą:

- 1) w pozycji „na cele produkcyjne (poza rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem)” – jednostek organizacyjnych wnoszących opłaty za pobór z ujęć własnych rocznie 5 dam³ i więcej wody podziemnej albo 20 dam³ i więcej wody powierzchniowej lub odprowadzających rocznie 20 dam³ i więcej ścieków;
- 2) w pozycji „nawodnienia w rolnictwie i leśnictwie oraz napełnianie i uzupełnianie stawów rybnych” – jednostek organizacyjnych rolnictwa, leśnictwa i rybactwa zużywających wodę na potrzeby nawadniania gruntów rolnych i leśnych o powierzchni od 20 ha oraz na potrzeby eksploatacji stawów rybnych o powierzchni od 10 ha;
- 3) w pozycji „eksploatacja sieci wodociągowej” – wszystkich jednostek nadzorujących pracę sieci wodociągowej (w tym również spółdzielni mieszkaniowych, spółek wodnych, zakładów usług wodnych, zakładów pracy itp.).

4. Dane o jakości wody z wodociągów dostarczonej ludności do spożycia opracowano w myśl ustaleń zawartych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 29 III 2007 r. (Dz. U. Nr 61, poz. 417) z późniejszymi zmianami; dane opracowano na podstawie wyników badań terenowo-laboratoryjnych wykonanych przez stacje sanitarno-epidemiologiczne. Na podstawie wyników analiz fizyczno-chemicznych i badań bakteriologicznych wyróżnia się dwie kategorie urządzeń – dostarczające wodę dobrą (tj. odpowiadającą wymaganiom sanitarnym) i dostarczające wodę złą (tj. nieodpowiadającą wymaganiom sanitarnym).

5. Dane o ściekach dotyczą ścieków odprowadzonych do wód (do 2002 r. – do wód powierzchniowych) lub do ziemi przez jednostki określone w ust. 3, pkt 1) i pkt 3). Do tych samych jednostek odnoszą się dane o wyposażeniu w oczyszczalnię ścieków.

Jako ścieki wymagające oczyszczania przyjęto ścieki odprowadzane siecią kanałów lub rowów otwartych bezpośrednio do wód, do ziemi lub do sieci kanalizacyjnej z jednostek produkcyjnych (łącznie z zanieczyszczonymi wodami chłodniczymi, jak również łącznie z zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych i obiektów budowlanych), z innych jednostek oraz z gospodarstw domowych.

Wody chłodnicze są to ścieki o podwyższonej temperaturze powstałe w wyniku użycia wód do celów chłodniczych w procesach technologicznych.

Za wody chłodnicze niewymagające oczyszczania uznaje się wody, które spełniają następujące warunki:

- są odprowadzane do wód powierzchniowych wydzielonym dla nich systemem kanalizacji,
- ładunki zanieczyszczeń w wodach chłodniczych po procesie produkcyjnym nie są większe od ładunków zanieczyszczeń w wodach pobranych do celów chłodzenia,
- temperatura wód chłodniczych odprowadzonych do jezior oraz ich dopływów nie przekracza 26°C, a do pozostałych wód, z wyjątkiem morza terytorialnego, nie przekracza 35°C.

3. Information regarding water withdrawal concerns:

- 1) in the item "for production purposes (excluding agriculture, forestry and fishing)" – organizational entities making payments for the annual withdrawal of 5 dam³ or more of underground water, or 20 dam³ or more of surface water from their own sources, or discharging 20 dam³ or more of waste water annually;
- 2) in the item "irrigation in agriculture and forestry as well as filling and completing fish ponds" – agricultural, forest and fishing organizational entities, consuming water for irrigation of agricultural or forest land with the area of 20 ha or more, and for the purpose of exploitation of fish ponds with the area of 10 ha or more;
- 3) in the item "exploitation of water supply network" – all entities responsible for the management of the water supply network (including housing cooperatives, water companies, waterworks and workplaces etc.).

4. Data concerning quality of water from waterworks supplied to the population for consumption were compiled in accordance with regulations contained in the regulation of the Minister of Health, dated 29 Mar 2007 (Journal of Laws No. 61, item 417) with later amendments; data were compiled on the basis of field and laboratory test results conducted by sanitary-epidemiological stations. On the basis of physical and chemical analyses and bacteriological tests, two categories of facilities of water withdrawal are distinguished – supplying good quality water (i.e. meeting sanitary requirements) and bad quality water (i.e. not meeting sanitary requirements).

5. Data regarding waste water concern waste water discharged into waters (until 2002 – into surface waters) or into the ground by entities described in item 3, point 1) and point 3). Data regarding entities possessing waste water treatment plants concern the same entities.

Waste water requiring treatment is understood as waste water discharged by means of open channels or ditch systems directly into waters, the ground or sewage networks from entities engaged in production (including polluted cooling water and polluted water from drainage of mines and constructions), other entities as well as households.

Cooling water comprises waste water with an increased temperature created in the process of using water for cooling purposes during technological processes.

Cooling water not requiring treatment is water which meets the following conditions:

- is discharged into surface waters by a separate sewage system,
- the charge of pollutants in cooling water after the production process is not greater than the charge of pollutants in water withdrawn for cooling purposes,
- the temperature of cooling water discharged into lakes and their inflows does not exceed 26°C as well as into other waters, except territorial sea, does not exceed 35°C.

Dane o **ściekach oczyszczanych** dotyczą ścieków oczyszczanych mechanicznie, chemicznie, biologicznie oraz z podwyższonym usuwaniem biogenów i odprowadzonych do wód lub do ziemi.

Przez **ścieki oczyszczane mechanicznie** rozumie się ścieki poddane procesowi usuwania jedynie zanieczyszczeń nierozpuszczalnych, tj. ciał stałych i tłuszczów ulegających osadzaniu lub flotacji, przy użyciu krat, sit, piaskowników, odłuszczaczy współpracujących z osadnikami Imhoffa.

Chemiczne oczyszczanie ścieków polega na wytrącaniu niektórych związków rozpuszczalnych, względnie ich neutralizacji metodami chemicznymi, takimi jak koagulacja, sorpcja na węglu aktywnym itp.

Biologiczne oczyszczanie ścieków następuje w procesie mineralizacji przez drobnoustroje w środowisku wodnym w sposób naturalny (np. poprzez rolnicze wykorzystanie ścieków, zraszanie pól, stawy rybne) lub w urządzeniach sztucznych (złoża biologiczne, osad czynny) i polega na usuwaniu ze ścieków zanieczyszczeń organicznych oraz związków biogennych i refrakcyjnych.

Podwyższone usuwanie biogenów w ściekach następuje w oczyszczalniach ścieków o wysokoelektywnych technologiach oczyszczania (głównie biologicznych, a także chemicznych) umożliwiających zwiększoną redukcję azotu i fosforu.

Kilkustopniowe oczyszczanie mechaniczne i biologiczne lub mechaniczne i chemiczne odprowadzanych ścieków zakwalifikowano do wyższego stopnia oczyszczania (biologicznego lub chemicznego).

Oczyszczalnie ścieków komunalnych obejmują wszystkie oczyszczalnie pracujące na sieci kanalizacyjnej. Nieobjęte są badaniami statystycznymi oczyszczalnie przydomowe (prywatne) lub oczyszczające ścieki wyłącznie dowożone (czyli oczyszczalnie niepracujące na sieci kanalizacyjnej).

Od 2003 r. komunalne oczyszczalnie chemiczne zakwalifikowano albo do oczyszczalni o podwyższonym stopniu usuwania biogenów, albo do oczyszczalni mechanicznych.

Dane o **ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków** podano na podstawie badań Głównego Urzędu Statystycznego w oparciu o szacunek liczby ludności korzystającej z oczyszczalni oczyszczających ścieki z miast i wsi.

6. Informacje o źródłach i wielkości emisji zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza oraz o stanie wyposażenia i efektach eksploatacji urządzeń do redukcji tych zanieczyszczeń dotyczą jednostek organizacyjnych ustalonych przez Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych na podstawie określonej wysokości opłat wniesionych w 1986 r. za roczną emisję substancji zanieczyszczających powietrze według stawek określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 13 I 1986 r. w sprawie opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska i wprowadzenie w nim zmian (Dz. U. Nr 7, poz. 40) z późniejszymi zmianami.

Data regarding **treated waste water** concern waste water treated mechanically, chemically, biologically and with increased biogen removal and discharged into waters or into the ground.

Mechanical treatment of waste water is understood as the process of removing only non-soluble pollutants, i.e. solid bodies and fats subject to settlement or flotation, through the use of grates, filters, grit chambers, grease traps in conjunction with Imhoff tanks.

Chemical treatment of waste water consists in precipitating certain soluble compounds or their neutralization through chemical methods, such as coagulation, sorption on active carbon etc.

Biological treatment of waste water occurs through mineralization processes caused by microorganisms in the natural water environment (e.g. through agricultural use of waste water, field irrigation, fish ponds) or in artificial facilities (biofilters, activated sludge) and consists in the removal of organic pollutants or biogenous and refractive compounds from waste water.

Increased biogene removal from waste water occurs in waste water treatment plants with highly efficient treatment technologies (mostly biological and also chemical) allowing for an increased reduction in nitrogen and phosphorus content.

Graduated mechanical and biological or mechanical and chemical treatment of the discharged waste water was classified as a higher degree of the treatment process (biological or chemical).

Municipal wastewater treatment plants cover all water treatment plants within a sewage network. The statistical survey do not include household wastewater treatment facilities or plants which treat only transported wastewater (i.e. waste water treatment plants which operate outside the sewage system).

Since 2003 municipal chemical treatment plants have been classified as treatment plants with increased biogen removal or mechanical treatment plants.

Data on **population using waste water treatment plants** are given on the basis of surveys of the Central Statistical Office based on estimates of the number of population using waste water treatment plants treating urban and rural waste.

6. Information regarding the sources and amounts of industrial atmospheric pollutant emission from plants especially noxious to air purity as well as the equipment reducing such pollutants and the effects of its utilization concerns organizational entities established by the Minister of Environmental Protection and Natural Resources on the basis of the defined amount of fees borne in 1986 for the annual emission of substances polluting the air, according to rates defined in the decree of the Council of Ministers, dated 13 Jan 1986, regarding payments for economic use of the environment and modifications to it (Journal of Laws No. 7, item 40) with later amendments.

Ustalona zbiorowość jednostek sprawozdawczych (zakładów) utrzymywana jest corocznie, co min. zapewnia zachowanie ciągłości i porównywalności wyników odnośnego badania. Zbiorowość ta może być powiększona jedynie w szczególnych wypadkach, np. o jednostki nowo uruchomione lub rozbudowane o wysokiej skali progowej emisji zanieczyszczeń.

Dane o **emisji zanieczyszczeń pyłowych** dotyczą: pyłów ze spalania paliw, cementowo-wapienicznych i materiałów ogniotrwałych, krzemowych, nawozów sztucznych, węglowo-grafitowych, sadzy oraz innych rodzajów emitowanych zanieczyszczeń pyłowych.

Dane o **emisji zanieczyszczeń gazowych** dotyczą: dwutlenku siarki, tlenku węgla, dwutlenku węgla, tlenków azotu, węglowodorów oraz innych rodzajów emitowanych zanieczyszczeń gazowych.

Dane o emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych obejmują emisję zorganizowaną (z urządzeń technologicznych i ogrzewczych) oraz niezorganizowaną (z hałd, składowisk, w toku przeładunku substancji sypkich lub lotnych, z hal produkcyjnych itp.).

Ze względu na to, że wielkość **emisji dwutlenku węgla** charakteryzuje się dużymi bezwzględnymi wartościami, **wskaźnik dotyczący stopnia redukcji zanieczyszczeń gazowych** został wyliczony i przedstawiony **bez uwzględnienia emisji dwutlenku węgla**.

Wielkość emisji z poszczególnych źródeł i poszczególnych rodzajów zanieczyszczeń ustalona została albo na drodze pomiarów, albo na podstawie obliczeń z bilansu surowcowo-paliwowego w oparciu o wskaźniki emisji zanieczyszczeń dla charakterystycznych procesów technologicznych.

7. Odpady oznaczają każdą substancję lub przedmiot, których posiadacz pozbywa się, zamierza pozbyć się lub do ich pozbycia się jest obowiązany.

Informacje o odpadach do 2001 r. opracowywane były w oparciu o ustawę z dnia 27 VI 1997 r. o odpadach (Dz. U. Nr 96, poz. 592) z późniejszymi zmianami oraz zgodnie z klasyfikacją odpadów wprowadzoną rozporządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 24 XII 1997 r. (Dz. U. Nr 162, poz. 1135). Dane późniejsze opracowano w oparciu o ustawę z dnia 27 IV 2001 r. o odpadach (Dz. U. Nr 62, poz. 628) oraz katalog odpadów wprowadzony w życie 1 I 2002 r. rozporządzeniem Ministra Środowiska (Dz. U. 2001 Nr 112, poz. 1206). Od 2012 r. dane o odpadach opracowywane są w oparciu o ustawę z dnia 24 XII 2012 r. o odpadach (Dz. U. 2013, poz. 21).

Informacje o **ilości i rodzajach odpadów** dotyczą zakładów, które wytworzyły w ciągu roku powyżej 1 tys. t odpadów lub nagromadziły 1 mln t i więcej odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych).

Przez **odzysk odpadów** rozumie się wszelkie działania niestwarzające zagrożenia dla życia, zdrowia ludzi lub dla środowiska, polegające na wykorzystaniu odpadów w całości lub w części, bądź prowadzące do odzyskania z odpadów substancji, materiałów lub energii i ich wykorzystania.

The established group of surveyed units (entities) is maintained annually, which, in principle, assures continuity and comparability of results of a relevant survey. This group may be increased only in specific cases, e.g. by newly established or expanded entities with a high step scale of pollutant emission.

*Data regarding **emission of particulates pollutants** concern: particulates from the combustion of fuels, particulates from cement and lime, fire-resistant materials, silicates, artificial fertilizers, carbon and graphite, soot as well as other types of emitted particulates pollutants.*

*Data regarding **emission of gaseous pollutants** concern: sulphur dioxide, carbon monoxide, carbon dioxide, nitrogen oxides, hydrocarbons as well as other types of emitted gaseous pollutants.*

Data regarding emission of particulates and gaseous pollutants include organized (from technological and heating facilities) and disorganized (from waste dumps and landfills, in the course of reloading of volatile or loose substances, from production halls etc.) emission.

*Due to the high absolute values which characterize the **emission of carbon dioxide**, the **indicator of reduction of gaseous pollutants** was calculated and presented **excluding carbon dioxide emission**.*

***Emission volumes from various sources and of different pollutant types** were estimated through measurements or on the basis of calculations of the raw material and fuel balance based on pollutant emission indicators for the characteristic technological processes.*

7. Waste means any substance or object, which the holder discards, intends or is required to discard.

Information regarding waste until 2001 was compiled on the basis of the Act on Waste, dated 27 Jun 1997 (Journal of Laws No. 96, item 592) with later amendments as well as in accordance with the classification of waste introduced by the regulation of the Minister of Environmental Protection, Natural Resources and Forestry, dated 24 Dec 1997 (Journal of Laws No. 162, item 1135). Later data were compiled according to the Act on Waste, dated 27 Apr 2001 (Journal of Laws No. 62, item 628) with later amendments, introduced on 1 Oct 2001 as well as the catalogue of waste introduced on 1 Jan 2002 by the regulation of the Minister of Environment (Journal of Laws 2001 No. 112, item 1206). Since 2012 data on waste have been compiled on the basis of the Act on Waste, dated 24 Dec 2012 (Journal of Laws 2013, item 21).

*Information regarding the **quantity and type of waste** concerns plants which generated over 1 thous. t of waste in the course of the year or accumulated 1 mln t of waste and more (excluding municipal waste).*

Recovery of waste means all operations which do not endanger human life and health or the environment, consisting in the use of waste in whole or in part, or leading to extraction and use of substances, materials or energy.

Przez **unieszkodliwianie odpadów** rozumie się poddanie odpadów procesom przekształceń biologicznych, fizycznych lub chemicznych w celu doprowadzenia ich do stanu, który nie stwarza zagrożenia dla życia, zdrowia ludzi lub dla środowiska. Unieszkodliwianiem odpadów jest także składowanie odpadów.

Magazynowanie odpadów to czasowe przetrzymywanie lub gromadzenie odpadów przed ich transportem, odzyskiem lub nieszkodliwianiem.

Przez **odpady składowane** należy rozumieć odpady usunięte na składowiska (wysypiska, hałdy, stawy osadowe) własne zakładów lub obce.

Dane o **odpadach dotychczas składowanych (nagromadzonych)** dotyczą ilości odpadów zdeponowanych na terenach własnych zakładów w wyniku składowania w roku sprawozdawczym i w latach poprzednich.

Przez **zreultywowane tereny składowania odpadów** należy rozumieć tereny, których eksploatacja została zakończona i na których zostały przeprowadzone prace polegające na nadaniu lub przywróceniu im wartości użytkowych między innymi poprzez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych oraz uregulowanie stosunków wodnych.

8. Ochrona przyrody polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody: dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów; roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową; zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia; siedlisk przyrodniczych; siedlisk zagrożonych wyginięciem, rzadkich i chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów; tworów przyrody żywej i nieożywionej oraz kopalnych szczątków roślin i zwierząt; krajobrazu; zieleni w miastach i wsiach; zadrzewień.

Dane dotyczące powierzchni o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionej nie uwzględniają informacji o obszarach sieci Natura 2000.

Ochrona krajobrazowa oznacza zachowanie cech charakterystycznych danego krajobrazu.

Park narodowy obejmuje obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe.

Rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

***Treatment of waste** means the submission of waste to the processes of biological, physical or chemical treatment as a result of which the nature of waste does not pose risks to human life, health or the environment. Storing waste is also a method of treatment of waste.*

***Waste storage** means temporary waste storage or collection prior to its transport, recovery or treatment.*

***Landfilled waste** is understood as waste transferred to landfill areas (landfills, waste dumps, sludge tanks) of the plant generating it or to other areas.*

*Data regarding **waste landfilled up to now (accumulated)** concern the quantity of waste deposited on own plant areas as a result of depositing it during the reporting and previous years.*

***Reclaimed landfill areas** are areas where exploitation was finished, and where work connected with assigning or restoration utility value such as appropriate landscaping, improving physical and chemical characteristics as well as regulating waterways was carried out.*

8. Nature protection consists in maintenance, balanced use and renewal of natural resources, objects and elements as: wild plants, animals and fungi; plants, animals and fungi under species protection; migratory animals; natural habitats; habitats threatened with extinction, rare and protected species of plants, animals and fungi; objects of animate and inanimate nature as well as fossil plant and animal remains; landscape; green belts within cities and villages; plantings.

Data regarding legally protected areas possessing unique environmental value do not include information concerning the areas of Natura 2000 network.

***Landscape protection** means conservation of characteristic features of particular landscape.*

***National park** includes protected areas distinguishing for particular natural, scientific, social, cultural and educational values, not smaller than 1000 ha, where all nature elements and specific landscape features are protected.*

***Nature reserve** includes areas in natural or slightly changed state, ecosystems, refuges and natural habitats. It also protects habitats of plants, animals and fungi as well as formations and elements of inanimate nature, having essential environmental, scientific, cultural values or landscape features.*

Park krajobrazowy obejmuje obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnią funkcję korytarzy ekologicznych.

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie.

Stanowiska dokumentacyjne to niewyodrębniające się na powierzchni lub możliwe do wyodrębnienia, ważne pod względem naukowym i dydaktycznym, miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych, jaskinie lub schroniska podskalne wraz z namuliskami oraz fragmenty eksploatowanych lub nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych.

Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów, mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej, jak np.: naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.

Zespołami przyrodniczo-krajobrazowymi są fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na ich walory widokowe lub estetyczne.

9. Dane o nakładach na środki trwale służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej oraz ich efektach rzeczowych prezentuje się zgodnie z Polską Klasyfikacją Statystyczną Dotyczącą Działalności i Urzędzeń Związanych z Ochroną Środowiska, wprowadzoną rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 2 III 1999 r. (Dz. U. Nr 25, poz. 218). Klasyfikacja ta opracowana została na podstawie Międzynarodowej Standardowej Statystycznej Klasyfikacji EKG/ONZ Dotyczącej Działalności i Urzędzeń Związanych z Ochroną Środowiska oraz Europejskiego Systemu Zbierania Informacji Ekonomicznych Dotyczących Środowiska (SERIEE) wdrożonego przez Unię Europejską.

Landscape park is an area protected because of its natural, historical and cultural values as well as for landscape features. The aim of landscape park creation is preservation and dissemination of these values in conditions of sustainable development.

Protected landscape area includes areas protected because of distinguishing landscape characterized by various ecosystem types, valuable because of their functions satisfying the needs of tourism and recreation and functions of ecological corridors.

Nature monuments are single objects of animate and inanimate nature or their clusters of special environmental, scientific, cultural, historical or landscape value and of distinctive individual features, trees of impressive size, native and alien shrubs, springs, waterfalls, karst springs, rocks, ravines, erratic blocks and caves.

Documentation sites are not distinguished on the surface or possible to be distinguished, important in scientific and educational terms, places of occurrence of geological formations, concentrations of fossils or mineral formations, caves or rock shelters along with silt-covered grounds and fragments of active and closed surface and underground excavations.

Ecological areas are worth of protection fragments of ecosystems of significant importance for biodiversity, such as natural water reservoirs, field and forest ponds, groups of trees and shrubs, swamps, peatbogs, dunes, patches of non-used vegetation, old river beds, natural habitats, habitats of rare or protected species of plants, animals or fungi, their refuges and places of reproduction or places of seasonal residence.

Landscape-nature complexes are fragments of natural and cultural landscape that are worth of protection due to their scenic or aesthetic features.

9. Data regarding outlays on fixed assets and tangible effects of investments in environmental protection and water management are presented in accordance with the Polish Statistical Classification of Environmental Protection Activities and Facilities, introduced on the basis of the regulation of the Council of Ministers, dated 2 Mar 1999 (Journal of Laws No. 25, item 218). This classification was compiled on the basis of the ECE/UN Single European Standard Statistical Classification of Environmental Protection Activities and Facilities as well as the European System for the Collection of Economic Information on the Environment (SERIEE) implemented by the European Union.

10. Fundusze ekologiczne są to fundusze tworzone z opłat za korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian, w tym za pobór i korzystanie z wód i wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, opłat eksploatacyjnych i koncesyjnych wynikających z ustawy prawo geologiczne i górnicze oraz z opłat za wyłączenie gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne, a także z kar za naruszenie wymagań w zakresie ochrony środowiska, wydobywanie kopalin bez wymaganej koncesji lub z rażącym naruszeniem jej warunków – art. 128 prawa geologicznego i górniczego oraz innych wpływów (m.in. za żeglugę i spław oraz wydobywanie kruszywa i piasku z wód, zwrotów środków niewykorzystanych w ustalonym czasie, z prowadzonych operacji finansowych, oprocentowanie pożyczek, rachunków bankowych, uzyskanych pożyczek). Środki funduszy przeznaczone są na finansowanie w całości lub części działalności związanej z ochroną środowiska i gospodarką wodną.

10. Ecological funds are funds created from payments for the use of the natural environment and for introducing changes to it, including for the abstraction and use of water and releasing waste water into waters or into the ground, operational and licence fees resulting from the act on geology and mining law as well as from fines for infringement of requirements on environmental protection, extraction of useful minerals without required licences or with severe breach of the terms and conditions of a licence – art. 28 of the geology and mining laws and other revenues (i.a. revenues from navigation and rafting as well as extraction of gravels and sands from waters, revenues from financial operations, credit interest, bank accounts, loans). The funds are aimed at financing all or part of the activities related to environmental protection or water management.

TABL. 1 (6). **STAN GEODEZYJNY, KIERUNKI I ZMIANY W WYKORZYSTANIU POWIERZCHNI WOJEWÓDZTWA**
Stan w dniu 1 I
GEODESIC STATUS, DIRECTIONS AND CHANGES OF VOIVODSHIP LAND USE
As of 1 Jan

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2013		2005	2013	SPECIFICATION
	w ha <i>in ha</i>			przyrost (+) lub ubytek (-) w ha w stosunku do 2012 r. <i>increase (+) or decrease (-) in ha in relation to 2012</i>	na 1000 mieszkańców ^a w ha <i>per 1000 population^a in ha</i>		
Powierzchnia ogólna^b ...	2018620	2018702	2018702	-	1682,62	1684,09	Total area^b
Użytki rolne	1239701	1219915	1215887	-667	1033,35	1014,34	<i>Agricultural land</i>
grunty orne	792953	772680	769522	-932	660,97	641,97	<i>arable land</i>
sady	6047	5535	5187	-154	5,04	4,33	<i>orchards</i>
łąki trwale	208001	207115	207023	+398	173,38	172,71	<i>permanent meadows</i>
pastwiska trwale	193386	192837	192271	+260	161,20	160,40	<i>permanent pastures</i>
grunty:							<i>land:</i>
rolne zabudowane	30240	32483	32793	+31	25,21	27,36	<i>agricultural built-up</i>
pod stawami	928	1500	1684	-32	0,77	1,40	<i>under ponds</i>
pod rowami	8146	7765	7408	-238	6,79	6,18	<i>under ditches</i>
Grunty leśne oraz zadrze-							<i>Forest land as well as</i>
wione i zakrzewione ...	613075	639978	642945	+656	511,03	536,37	<i>woody and bushy land</i>
lasy	601754	624856	628678	+1443	501,59	524,47	<i>forests</i>
grunty zadrzewione							
i zakrzewione	11321	15122	14268	-786	9,44	11,90	<i>woody and bushy land</i>
Grunty pod wodami							<i>Land under waters</i>
powierzchniowymi	27441	27570	27529	+4	22,87	22,97	
płynącymi	24559	24415	24559	-137	20,47	20,49	<i>flowing</i>
stojącymi	2882	3155	2971	+142	2,40	2,48	<i>standing</i>
Grunty zabudowane							<i>Built-up and urbanized land</i>
i zurbanizowane	73114	73139	74306	+284	60,94	61,99	<i>areas:</i>
tereny:							
mieszkańciewe	7579	7374	7794	+149	6,32	6,50	<i>residential</i>
przemysłowe	1972	2445	2670	+67	1,64	2,23	<i>industrial</i>
inne zabudowane ..	2983	4052	4533	+155	2,49	3,78	<i>other built-up</i>
zurbanizowane							
niezabudowane	1193	744	790	-3	0,99	0,66	<i>urbanized non-built-up</i>
rekreacji i wypo-							
czynku	1532	1561	1505	-34	1,28	1,26	<i>recreational and rest</i>
tereny komunikacyjne:							<i>transport areas:</i>
drogi	49516	49175	49860	+311	41,27	41,60	<i>roads</i>
kolejowe	5310	5421	5063	-201	4,43	4,22	<i>railway</i>
inne ^c	521	132	121	-6	0,43	0,10	<i>other^c</i>
użytki kopalne	2508	2236	1971	-153	2,09	1,64	<i>minerals</i>
Użytki ekologiczne	635	1825	1826	-21	0,53	1,52	<i>Ecological areas</i>
Nieużytki	59066	54457	54235	-63	49,23	45,25	<i>Wasteland</i>
Tereny różne ^d	5588	1818	1974	-192	4,66	1,65	<i>Miscellaneous land^d</i>

a Stan ludności w dniu 31 XII, odpowiednio dla lat 2004 i 2012. b Obszar lądowy (łącznie z wodami śródlądowymi) oraz część morskich wód wewnętrznych. c Przystanie, obiekty i budowle służące komunikacji wodnej, naziemne obiekty itp. d Grunty przeznaczone do rekultywacji oraz niezagospodarowane grunty zrekultywowane, waly ochronne nieprzystosowane do ruchu kołowego.

Ź r ó d ł o: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

a Population as of 31 Dec for 2004 and 2012, respectively. b Land area (including inland waters) as well as part of internal waters. c Harbours, buildings and other objects of water communication, terrestrial objects, etc. d Land designated for reclamation, unused reclaimed land, embankments, not designated for car traffic.

S o u r c e: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

TABL. 2 (7). **GRUNTY ROLNE WYŁĄCZONE NA CELE NIEROLNICZE I LEŚNE NA CELE NIELEŚNE^a**
AGRICULTURAL LAND DESIGNATED FOR NON-AGRICULTURAL PURPOSES
AND FOREST LAND DESIGNATED FOR NON-FOREST PURPOSES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
	w ha in ha				
OGÓŁEM	43	60	66	88	TOTAL
WEDŁUG RODZAJÓW GRUNTÓW BY TYPE OF LAND					
Użytki rolne	17	30	21	32	Agricultural land
klasy bonitacyjne:					quality classes:
mineralne: III	7	11	5	8	mineral: III
IV	5	14	13	22	IV
organiczne: IV	1	2	1	1	organic: IV
V–VI	4	3	2	1	V–VI
Inne grunty rolne	11	20	34	33	Other agricultural land
Grunty leśne	15	10	11	23	Forest land
WEDŁUG KIERUNKÓW WYŁĄCZENIA BY DIRECTIONS OF DESIGNATION					
wyłączone:					designated for:
Na tereny osiedlowe	19	33	33	31	Residential areas
Na tereny przemysłowe	2	13	6	5	Industrial areas
Pod drogi i szlaki komunikacyjne ..	5	–	1	1	Roads and communication trails
Pod użytki kopalne	9	8	12	27	Minerals
Pod zbiorniki wodne	–	–	3	–	Water reservoirs
Na inne cele	8	6	10	24	Other purposes

^a W trybie obowiązujących przepisów prawnych o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Źródło: w zakresie gruntów rolnych – dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi; w zakresie gruntów leśnych – dane Ministerstwa Środowiska.

^a According to the existing legal regulations on the protection of agricultural and forest land.

Source: in regard to agricultural land – data of the Ministry of Agriculture and Rural Development; in regard to forest land – data of the Ministry of Environment.

TABL. 3 (8). **GRUNTY ZDEWASTOWANE I ZDEGRADOWANE WYMAGAJĄCE REKULTYWACJI I ZAGOSPODAROWANIA ORAZ GRUNTY ZREKULTYWOWANE I ZAGOSPODAROWANE**
DEVASTATED AND DEGRADED LAND REQUIRING RECLAMATION AND MANAGEMENT AS WELL AS RECLAIMED AND MANAGED LAND

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
	w ha in ha				
Grunty wymagające rekultywacji (stan w dniu 31 XII)	2887	2855	2828	2807	Land requiring reclamation (as of 31 Dec)
zdewastowane	2772	2746	2719	2698	devastated
zdegradowane	115	109	109	109	degraded
Grunty (w ciągu roku):					Land (during the year):
zrekultywowane	58	31	63	33	reclaimed
w tym na cele:					of which for purposes:
rolnicze	7	9	27	10	agricultural
leśne	49	20	8	17	forest
zagospodarowane	8	6	35	25	managed

Źródło: dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Source: data of the Ministry of Agriculture and Rural Development.

TABL. 4 (9). **POBÓR WODY NA POTRZEBY GOSPODARKI NARODOWEJ I LUDNOŚCI**
WATER WITHDRAWAL FOR NEEDS OF THE NATIONAL ECONOMY AND POPULATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012		SPECIFICATION
	w hm ³ in hm ³				w odsetkach in percent	
OGÓŁEM	92,7	92,9	93,9	98,3	100,0	TOTAL
na cele:						for purposes of:
Produkcyjne (poza rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem) – z ujęć własnych	14,0	12,7	12,9	12,3	12,5	Production (excluding agriculture, forestry and fishing) – from own intakes
w tym wody:						of which waters:
powierzchniowe	1,8	1,1	1,0	1,1	1,1	surface
podziemne	11,5	11,6	11,9	11,2	11,4	underground
Nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania i uzupełniania stawów rybnych	22,2	21,2	22,4	26,7	27,2	Irrigation in agriculture and forestry as well as filling and completing fish ponds
Eksploatacji sieci wodociągowej ^a	56,5	59,0	58,7	59,3	60,3	Exploitation of water supply network ^a
wody: powierzchniowe	7,6	8,4	8,2	8,5	8,6	waters: surface
podziemne	48,9	50,5	50,5	50,8	51,7	underground

^a Pobór wody na ujęciach przed wtłoczeniem do sieci.

^a Water withdrawal by intakes before entering the water supply network.

TABL. 5 (10). **ZUŻYCIE WODY NA POTRZEBY GOSPODARKI NARODOWEJ I LUDNOŚCI**
WATER CONSUMPTION FOR NEEDS OF THE NATIONAL ECONOMY AND POPULATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012		SPECIFICATION
	w hm ³ in hm ³				w odsetkach in percent	
OGÓŁEM	80,6	79,4	80,5	83,9	100,0	TOTAL
Przemysł	14,5	12,8	12,9	12,2	14,5	Industry
w tym na cele produkcyjne	12,6	11,0	11,2	10,7	13,8	of which for purposes of production
Rolnictwo i leśnictwo ^a	22,2	21,2	22,4	26,7	31,9	Agriculture and forestry ^a
Eksploatacja sieci wodociągowej ^b	43,9	45,4	45,2	45,0	53,6	Exploitation of water supply network ^b

^a Woda zużyta do nawadniania w rolnictwie i leśnictwie oraz do napełniania i uzupełniania stawów rybnych. ^b Bez zużycia wody na cele przemysłowe przez wodociągi stanowiące własność gmin, wojewódzkich zakładów usług wodnych i spółek wodnych.

^a Water consumption for irrigation in agriculture and forestry as well as for filling and completing fish ponds. ^b Excluding consumption of water for industrial purposes by water supply networks owned by gminas, voivodship waterworks and water companies.

TABL. 6 (11). **POWIERZCHNIA I POBÓR WODY DO NAWODNIENI W ROLNICTWIE I LEŚNICTWIE ORAZ NAPEŁNIANIA STAWÓW RYBNYCH**
AREA AND WATER WITHDRAWAL FOR IRRIGATION IN AGRICULTURE AND FORESTRY AS WELL AS WATER FOR FILLING FISH PONDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Powierzchnia nawadnianych użytków rolnych i gruntów leśnych ^a w ha	15463	11821	8555	9305	Area of irrigated agricultural and forest land ^a in ha
Powierzchnia napelnianych stawów rybnych ^b w ha	1417	1471	1471	1543	Area of filled fish ponds ^b in ha
Pobór wody ^c w dam ³	22237	21224	22357	26729	Water withdrawal ^c in dam ³
do nawadniania użytków rolnych i gruntów leśnych ...	4138	1062	858	1674	for irrigation of agricultural and forest land
na 1 ha	0,3	0,1	0,1	0,2	per 1 ha
do napelniania i uzupełniania stawów rybnych	18099	20162	21499	25055	for filling and completing fish ponds
na 1 ha	12,8	13,7	14,6	16,2	per 1 ha

a O powierzchni co najmniej 20 ha. b O powierzchni co najmniej 10 ha. c Łącznie z poborem ścieków do nawodnień.
a Area of 20 ha and more. b Area of 10 ha and more. c Including wastewater withdrawal for irrigation.

TABL. 7 (12). **JAKOŚĆ WODY Z WODOCIĄGÓW DOSTARCZANEJ LUDNOŚCI DO SPOŻYCIA^a W 2012 R.**
QUALITY OF WATER SUPPLIED TO THE POPULATION FOR CONSUMPTION^a FROM WATERWORKS IN 2012

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ludność ^b – w % ludności korzystającej z urządzeń – zaopatrywana w wodę Population ^b – in % of population using facilities – supplied with water		SPECIFICATION	
	odpowiadającą wymaganiom sanitarnym meeting sanitary requirements	nieodpowiadającą wymaganiom sanitarnym not meeting sanitary requirements		
Wodociągi ^c o wydajności w m ³ /d:			Waterworks ^c with a capacity of m ³ /24h:	
poniżej 100		94,8	5,2	below 100
100–1000		94,5	5,5	100–1000
1001–10000		100,0	–	1001–10000
10001–100000		100,0	–	10001–100000

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 57. b Według szacunków. c Prowadzące zbiorowe zaopatrzenie ludności w wodę.
Ź r ó d ł o: dane Ministerstwo Zdrowia.
a See general notes, item 4 on page 57. b Estimated data. c Providing collective water supply of the population.
S o u r c e: data of the Ministry of Health.

TABL. 8 (13). ŚCIEKI PRZEMYSŁOWE I KOMUNALNE^a ODPROWADZONE DO WÓD LUB DO ZIEMI
INDUSTRIAL AND MUNICIPAL^a WASTEWATER DISCHARGED INTO WATERS
OR INTO THE GROUND

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012		SPECIFICATION
	w hm ³ in hm ³			w odsetkach in percent		
O G Ó Ł E M	39,3	40,6	40,4	40,3	100,0	TOTAL
odprowadzone:						discharged:
bezpośrednio z zakładów ^b ..	6,8	7,1	7,1	6,9	17,2	directly from plants ^b
w tym wody chłodnicze ..	0,5	0,5	0,3	0,2	0,6	of which cooling water
siecią kanalizacyjną	32,5	33,5	33,4	33,3	82,8	through sewage network
W tym ścieki wymagające oczyszczania	38,8	40,1	40,2	40,0	99,4	Of which wastewater requiring treatment
oczyszczane	38,5	40,1	40,2	40,0	99,4	treated
mechanicznie	0,7	0,8	0,8	0,9	2,3	mechanically
biologicznie	9,8	7,1	7,2	7,8	19,4	biologically
z podwyższonym usuwaniem biogenów	28,0	32,2	32,2	31,3	77,7	with increased biogene removal (disposal)
nieoczyszczane	0,3	0,0	–	0,0	0,0	untreated
odprowadzone bezpośrednio z zakładów	0,0	0,0	–	0,0	0,0	discharged directly from plants
odprowadzone siecią kanalizacyjną	0,2	–	–	0,0	0,0	discharged through sewage network

a Od 2010 r. dane nieporównywalne z danymi za lata poprzednie ze względu na zmianę metodologii badania ścieków komunalnych. b Łącznie z wodami chłodniczymi i zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych oraz obiektów budowlanych, a także z zanieczyszczonymi wodami opadowymi.

a Since 2010 data are not comparable with data for previous years due to change in the methodology of municipal wastewater. b Including polluted cooling water and water from mine drainage as well as building constructions as well as from contaminated precipitation water.

TABL. 9 (14). ZAKŁADY^a ODPROWADZAJĄCE ŚCIEKI WEDŁUG MIEJSCA ODPROWADZANIA
ORAZ WYPOSAŻENIA W OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW

Stan w dniu 31 XII

PLANTS^a DISCHARGING WASTEWATER BY PLACE OF DISCHARGE AND WASTEWATER
TREATMENT PLANTS POSSESSED

As of 31 Dec

JEDNOSTKI	2005	2010	2011	2012	ENTITIES
O G Ó Ł E M	92	77	79	75	TOTAL
Odprowadzające ścieki bezpośrednio do wód lub do ziemi wymagające oczyszczania	27	27	26	24	Discharging wastewater directly into waters or into the ground requiring treatment
wyposażone w oczyszczalnię ścieków	25	27	26	24	possessing wastewater treatment plants
o wystarczającej przepustowości	24	26	26	23	with sufficient capacity
o niewystarczającej przepustowości	1	1	–	1	with insufficient capacity
bez oczyszczalni ścieków	2	–	–	–	not possessing wastewater treatment plants
Odprowadzające ścieki do kanalizacji (bez oczyszczalni ścieków)	65	50	53	51	Discharging wastewater into sewage system (not possessing wastewater treatment plants)

a Bez przedsiębiorstw i zakładów wodociągowo-kanalizacyjnych.

a Excluding enterprises and water-sewage treatment plants.

TABL. 10 (15). **OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW**
Stan w dniu 31 XII
WASTEWATER TREATMENT PLANTS
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE		Ogółem <i>Total</i>	Mechaniczne <i>Mechanical</i>	Biologiczne <i>Biological</i>	Z podwyższonym usuwaniami biogenów <i>With increased biogen removal (disposal)</i>	SPECIFICATION
Oczyszczalnie ścieków przemysłowych						Industrial wastewater treatment plants
Liczba	2005	28	4	22	2	Number
	2010	29	5	19	5	
	2011	29	6	18	5	
	2012	28	6	17	5	
Przepustowość w dam ³ /d	2005	152,1	115,1	33,5	3,5	Capacity in dam ³ /24h
	2010	156,4	117,4	28,0	11,1	
	2011	180,9	141,5	28,0	11,5	
	2012	181,5	141,5	27,9	12,1	
Komunalne oczyszczalnie ścieków^a						Municipal wastewater treatment plants^a
Liczba	2005	106	1	74	31	Number
	2010	111	1	79	31	
	2011	111	1	78	32	
	2012	114	1	84	29	
Przepustowość w dam ³ /d	2005	233,2	0,2	38,7 ^b	194,3	Capacity in dam ³ /24h
	2010	234,7	0,2	38,8 ^b	195,7	
	2011	234,6	0,2	38,1 ^b	196,2	
	2012	235,2	0,2	39,3^b	195,6	
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem ^{cd}	2005	62,1	0,0	12,2	49,9	Population connected to wastewater treatment plants in % of total population ^{cd}
	2010	62,5	0,1	11,7	51,4	
	2011	63,6	0,1	11,6	51,8	
	2012	65,5	0,2	12,2	53,0	

a Miejskie i wiejskie pracujące na sieci kanalizacyjnej. b Dotyczy urządzeń do biologicznego oczyszczania. c Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków – na podstawie szacunków, ludność ogółem – na podstawie bilansów. d Patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 57.

a Treatment plants of urban and rural areas within a sewage system. b Refers to equipment for biological treatment. c Population connected to wastewater treatment plants – estimated data, total population – based on balances. d See the general notes, item 5 on page 57.

TABL. 11 (16). **EMISJA I REDUKCJA ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA Z ZAKŁADÓW SZCZEGÓLNIE UCIAŹLIWYCH DLA CZYSTOŚCI POWIETRZA**
EMISSION AND REDUCTION OF AIR POLLUTANTS FROM PLANTS OF SIGNIFICANT NUISANCE TO AIR QUALITY

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza ^a (stan w dniu 31 XII)	57	56	57	56	Plants of significant nuisance to air quality ^a (as of 31 Dec)
w tym wyposażone w urządzenia do redukcji zanieczyszczeń:					of which possessing systems to reduce the emission of:
pyłowych	43	42	42	40	particulates
gazowych	7	7	8	7	gases
w tym nieposiadające wyników pomiarów:					of which without the results of measurements of:
emisji:					emission of:
pyłów	10	14	15	13	particulates
gazów	8	13	14	13	gases
imisji	52	49	53	53	imission

a Emitujące pyły, gazy lub równocześnie pyły i gazy.

a Emitting particulates, gases or particulates and gases at the same time.

TABL. 11 (16). **EMISJA I REDUKCJA ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA Z ZAKŁADÓW SZCZEGÓLNIIE UCIAŻLIWYCH DLA CZYSTOŚCI POWIETRZA (dok.)**
EMISSION AND REDUCTION OF AIR POLLUTANTS FROM PLANTS OF SIGNIFICANT NUISANCE TO AIR QUALITY (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Emisja zanieczyszczeń w tys. t:					<i>Emission of pollutants in thous. t:</i>
pyłowych	2,0	1,1	1,0	0,9	<i>particulates</i>
w tym pyły ze spalania paliw	1,6	0,8	0,7	0,7	<i>of which particulates from the combustion of fuels</i>
gazowych (bez dwutlenku węgla)	12,5	9,2	9,2	8,0	<i>gaseous (excluding carbon dioxide)</i>
w tym: dwutlenek siarki	5,3	3,3	3,3	2,8	<i>of which: sulphur dioxide</i>
tlenek węgla	3,2	2,4	2,2	2,1	<i>carbon monoxide</i>
tlenki azotu ^b	3,6	3,2	3,2	2,7	<i>nitrogen oxides^b</i>
Zanieczyszczenia zatrzymane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń:					<i>Pollutants retained in pollutant reduction systems:</i>
w tysiącach ton:					<i>in thousand tonnes:</i>
pyłowe	118,4	86,6	99,0	84,9	<i>particulates</i>
gazowe (bez dwutlenku węgla)	1,6	1,4	1,4	1,2	<i>gaseous (excluding carbon dioxide)</i>
w % zanieczyszczeń wytworzonych:					<i>in % of pollutants produced:</i>
pyłowych	98,3	98,8	99,0	98,9	<i>particulates</i>
gazowych (bez dwutlenku węgla)	11,2	13,4	13,7	12,8	<i>gaseous (excluding carbon dioxide)</i>

b W przeliczeniu na dwutlenek azotu.

b Expressed in nitrogen dioxide.

TABL. 12 (17). **URZĄDZENIA DO REDUKCJI ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA W ZAKŁADACH SZCZEGÓLNIIE UCIAŻLIWYCH DLA CZYSTOŚCI POWIETRZA**
AIR POLLUTION REDUCTION SYSTEMS IN PLANTS OF SIGNIFICANT NUISANCE TO AIR QUALITY

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Cyklony Cyclones	Multicyklony Multi-cyclones	Filtry tkaninowe Fabric filters	Elektrofiltry Electrofilters	Urządzenia mokre Wet air cleaners	Inne Others	
URZĄDZENIA – stan w dniu 31 XII EQUIPMENT – as of 31 Dec							
OGÓŁEM	2005	150	43	63	6	11	11
TOTAL	2010	151	39	78	8	12	11
	2011	148	35	82	8	12	11
	2012	149	35	81	8	12	18
Skuteczność: Efficiency:							
niska	2005	6	7	–	–	2	x
<i>low</i>	2010	7	10	2	–	3	x
	2011	5	10	6	–	3	x
	2012	4	9	5	–	3	x
średnia	2005	28	19	23	–	9	x
<i>moderate</i>	2010	28	9	35	1	9	x
	2011	29	8	36	1	9	x
	2012	26	8	37	1	9	x
wysoka	2005	116	17	40	6	–	x
<i>high</i>	2010	116	20	41	7	–	x
	2011	114	17	40	7	–	x
	2012	119	18	39	7	–	x

TABL. 12 (17). **URZĄDZENIA DO REDUKCJI ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA W ZAKŁADACH SZCZEGÓLNIIE UCIAŹLIWYCH DLA CZYSTOŚCI POWIETRZA (dok.)**
AIR POLLUTION REDUCTION SYSTEMS IN PLANTS OF SIGNIFICANT NUISANCE TO AIR QUALITY (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Cyklony Cyclones	Multicyklony Multi-cyclones	Filtry tkaninowe Fabric filters	Elektrofiltry Electrofilters	Urządzenia mokre Wet air cleaners	Inne Others	
PRZEPIY W GAZÓW ODLOTOWYCH w dam ³ /h WASTE GAS FLOW in dam ³ /h							
OGÓŁEM	2005	2418	1045	1761	1133	119	347
TOTAL	2010	2970	933	2025	883	194	381
	2011	3869	654	2039	912	194	380
	2012	3914	698	1989	275	194	393
Skuteczność: Efficiency:							
niska	2005	86	284	–	–	30	x
low	2010	102	361	4	–	105	x
	2011	1025	372	33	–	105	x
	2012	37	327	13	–	105	x
średnia	2005	463	187	175	–	89	x
moderate	2010	457	128	243	42	89	x
	2011	423	111	248	108	89	x
	2012	386	111	275	56	89	x
wysoka	2005	1869	574	1586	1133	–	x
high	2010	2411	444	1778	841	–	x
	2011	2421	171	1758	804	–	x
	2012	3491	260	1701	219	–	x

TABL. 13 (18). **ODPADY^a WYTWORZONE I DOTYCHCZAS SKŁADOWANE (NAGROMADZONE) ORAZ TERENY ICH SKŁADOWANIA**
WASTE^a GENERATED AND LANDFILLED UP TO NOW (ACCUMULATED) AS WELL AS THEIR STORAGE YARDS AREAS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Zakłady wytwarzające odpady (stan w dniu 31 XII)	56	58	60	61	Plants generating waste (as of 31 Dec)
Odpady wytworzone (w ciągu roku) w tys. t	927,9	713,5	707,6	1467,5	Waste generated (during the year) in thous. t
poddane odzyskowi	795,1	617,0	641,9	1393,3	recovered
unieszkodliwione	69,8	60,3	24,7	33,6	treated
w tym składowane ^b	47,3	35,6	3,8	29,2	of which landfilled ^b
magazynowane czasowo	63,0	36,2	41,0	40,6	temporarily stored
W % odpadów wytworzonych:					In % of waste generated:
poddane odzyskowi	85,7	86,5	90,7	94,9	recovered
unieszkodliwione	7,5	8,5	3,5	2,3	treated
w tym składowane ^b	5,1	5,0	0,5	2,0	of which landfilled ^b
magazynowane czasowo	6,8	5,1	5,8	2,8	temporarily stored
Odpady dotychczas składowane (nagromadzone ^c ; stan w końcu roku) w tys. t	2474,8	2350,2	2333,4	2355,4	Waste landfilled up to now (accumulated ^c ; end of year) in thous. t
Odpady poddane odzyskowi z nagromadzonych do 1 stycznia roku sprawozdawczego w tys. t ...	52,3	21,4	7,7	6,3	Waste recovered from accumulated by 1 January of reporting year in thous. t
Tereny składowania odpadów w ha:					Area of storage yards in ha:
niezrekultywowane (stan w końcu roku)	36,5	30,5	29,6	29,6	non-reclaimed (end of year)
zrekultywowane (w ciągu roku) ...	1,5	–	–	–	reclaimed (during the year)

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych; patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 59. b Na terenach własnych zakładów i na terenach obcych. c Na terenach własnych zakładów.

a Excluding municipal waste; see general notes, item 7 on page 59. b On own plant grounds and other land. c On own plant grounds.

TABL. 14 (19). **ODPADY^a WEDŁUG RODZAJÓW W 2012 R.**
WASTE^a BY TYPE IN 2012

WYSZCZEGÓLNIENIE	Odpady wytworzone w ciągu roku <i>Waste generated during the year</i>		Odpady dotychczas składowane (nagromadzone ^b ; stan w końcu roku) <i>Waste landfilled up to now (accumulated^b; end of the year)</i>	SPECIFICATION
	ogółem <i>total</i>	w tym poddane odzyskowi <i>of which recovered</i>		
	w tys. t <i>in thous. t</i>			
OGÓŁEM	1467,5	1393,3	2355,4	TOTAL
w tym:				<i>of which:</i>
Mieszanki popiołowo-żużlowe z mokrego odprowadzania odpadów paleniskowych	44,2	44,2	–	<i>Dust-slag compounds from wet treatment of furnace waste</i>
Popioły lotne z węgla	15,4	15,4	1840,3	<i>Coal fly ash</i>
Żużle, popioły paleniskowe i pyły z kotłów	32,3	31,0	361,1	<i>Slag, furnace ash and particulates from boilers</i>

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych; patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 59. b Na terenach własnych zakładów.
 a Excluding municipal waste; see general notes, item 7 on page 59. b On own plant grounds.

TABL. 15 (20). **POWIERZCHNIA O SZCZEGÓLNYCH WALORACH PRZYRODNICZYCH PRAWNIE
 CHRONIONA^a**
 Stan w dniu 31 XII
LEGALLY PROTECTED AREAS POSSESSING UNIQUE ENVIRONMENTAL VALUE^a
 As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012		SPECIFICATION	
	w ha <i>in ha</i>				w % powierzchni ogólnej województwa <i>in % of total area of the voivodship</i>		na 1 mieszkańca w m ² <i>per capita in m²</i>
OGÓŁEM	644999,7	645561,4	645634,4	645990,7	32,0	5389,1	TOTAL
Parki narodowe	92089,8	92071,6	92143,9	92169,9	4,6	768,9	<i>National parks</i>
Rezerwy przyrody ...	23599,4	23531,9	23531,9	23755,5	1,2	198,2	<i>Nature reserves</i>
Parki krajobrazowe ^b ...	83531,9	83531,9	83531,9	83531,9	4,1	696,9	<i>Landscape parks^b</i>
Obszary chronionego krajobrazu ^b	444021,0	444173,1	444171,2	444209,4	22,0	3705,8	<i>Protected landscape areas^b</i>
Stanowiska dokumen- tacyjne	0,5	0,2	0,5	0,5	0,0	0,0	<i>Documentation sites</i>
Zespoły przyrodniczo- krajobrazowe	59,6	144,3	144,3	139,1	0,0	1,2	<i>Landscape-nature complexes</i>
Użytki ekologiczne	1697,5	2108,4	2110,7	2184,4	0,1	18,2	<i>Ecological areas</i>

a Dane nie uwzględniają informacji o obszarach sieci Natura 2000. b Bez powierzchni rezerwatów i innych form ochrony przyrody położonych na terenach parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu.

a Data do not include information concerning the areas of Nature 2000 network. b Excluding nature reserves and other forms of nature protection located within landscape parks and protected landscape areas.

TABL. 16 (21). **PARKI NARODOWE**
Stan w dniu 31 XII
NATIONAL PARKS
As of 31 Dec

LATA YEARS PARKI NARODOWE ^a NATIONAL PARKS ^a	Powierzchnia ^b w ha Area ^b in ha					
	parków narodowych national parks				otuliny (strefy ochronnej) buffer zones (of the protect- ed areas)	
	ogółem grand total	w tym lasów of which forests	z ogółem – pod ochroną ścisłą ^c of grand total – strictly protected ^c			
			razem total	w tym lasów of which forests		
OGÓŁEM	2005	92089,8	35012,9	10821,5	9538,9	96740,1
TOTAL	2010	92071,6	35160,6	10821,5	9571,3	96740,1
	2011	92143,9	35131,5	13628,3	12342,9	96740,1
	2012	92169,9	35141,0	13961,5	12631,7	96740,1
Biebrzański		59223,0	15682,9	7279,0	6528,9	66824,0
Wigierski		15079,6	9391,1	623,2	283,0	11283,8
Białowiecki		10517,3	9974,0	6059,3	5819,8	3224,3
Narwiański		7350,0	93,0	–	–	15408,0

a Uszeregowane malejąco według powierzchni ogółem w województwie. b Powierzchnia parku w granicach województwa. c Powierzchnia, na której chroniona jest cała przyroda i jest całkowicie zaniechana bezpośrednia ingerencja człowieka.

a Listed according to decreasing grand total area in the voivodship. b Area of park in boundaries of the voivodship. c The area in which all forms of nature are protected and direct human interference is entirely abandoned.

TABL. 17 (22). **REZERWATY PRZYRODY**
Stan w dniu 31 XII
NATURE RESERVES
As of 31 Dec

LATA REZERWATY	Obiekty Number	Powierzchnia w ha Area in ha		YEARS RESERVES	
		ogółem total	w tym pod ochroną ściśłą ^a of which strictly protected ^a		
OGÓŁEM	2005	91	23599,4	952,0	TOTAL
	2010	93	23531,9	952,0	
	2011	93	23531,9	952,0	
	2012	93	23755,5	952,0	
Faunistyczne	10	1969,1	43,4		Fauna
Krajobrazowe	4	1421,6	227,0		Landscape
Leśne	55	18501,7	390,1		Forest
Torfowiskowe	9	1212,6	286,9		Peatbog
Florystyczne	7	236,7	–		Flora
Wodne	3	332,3	4,6		Water
Przyrody nieożywionej	4	69,5	–		Inanimate nature
Stepowe	1	12,0	–		Steppe

a Powierzchnia, na której chroniona jest cała przyroda i jest całkowicie zaniechana bezpośrednia ingerencja człowieka.

a The area in which all forms of nature are protected and direct human interference is entirely abandoned.

TABL. 18 (23). **PARKI KRAJOBRAZOWE**
Stan w dniu 31 XII
LANDSCAPE PARKS
As of 31 Dec

LATA YEARS PARKI KRAJOBRAZOWE ^a LANDSCAPE PARKS ^a	Powierzchnia ^b w ha Area ^b in ha				
	ogółem total	w tym of which			
		lasów forests	użytków rolnych agricultural land	wód water	
OGÓŁEM	2005	88084,5	63681,0	10909,0	1265,0
TOTAL	2010	88084,5	63681,0	10909,0	1265,0
	2011	88084,5	63681,0	10909,0	1265,0
	2012	88084,5	63681,0	10909,0	1265,0
Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej im. prof. W. Sławińskiego		74447,0	60864,0	4862,0	381,0
Łomżyński Park Krajobrazowy Doliny Narwi		7353,5	1341,0	2263,0	242,0
Suwalski Park Krajobrazowy		6284,0	1476,0	3784,0	642,0

a Uszeregowane malejąco według powierzchni ogółem w województwie. b Łącznie z powierzchnią rezerwatów przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i użytków ekologicznych położonych na terenie parków.

a Listed according to decreasing total area in the voivodship. b Including nature reserves, documentation sites, landscape-nature complexes and ecological arable lands located within parks.

TABL. 19 (24). **POMNIKI PRZYRODY**
Stan w dniu 31 XII
MONUMENTS OF NATURE
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
OGÓŁEM	2112	2058	2031	2015	TOTAL
w tym:					of which:
Pojedyncze drzewa	1861	1791	1753	1739	Individual trees
Grupy drzew	120	129	137	137	Tree clusters
Aleje	27	26	29	29	Alleys
Głazy narzutowe	103	97	97	95	Erratic boulders

TABL. 20 (25). **NAKLADY NA ŚRODKI TRWAŁE SŁUŻĄCE OCHRONIE ŚRODOWISKA I GOSPODARCE WODNEJ^a (ceny bieżące)**
OUTLAYS ON FIXED ASSETS ON ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
	w tys. zł in thous. zł				
Ochrona środowiska	98933,3	257382,5	245991,5	309594,1	Environmental protection
w tym:					of which:
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	12676,2	19916,7	14196,9	112917,3	Protection of air and climate
w tym nakłady na nowe techniki i technologie spalania paliw – modernizacja kotłowni i ciep- łowni	3870,1	14478,1	11762,9	112056,3	of which outlays on new fuel com- bustion technologies and tech- niques – the modernization of boiler and thermal energy plants

a Według lokalizacji inwestycji; nakłady te uwzględniono również w nakładach inwestycyjnych we właściwych sekcjach gospodarki narodowej.

a By investment location; these outlays are included in the appropriate sections of the national economy.

TABL. 20 (25). **NAKLĄDY NA ŚRODKI TRWAŁE SŁUŻĄCE OCHRONIE ŚRODOWISKA I GOSPODARCE WODNEJ^a (dok.)**
OUTLAYS ON FIXED ASSETS ON ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
	w tys. zł		in thous. zł		
Ochrona środowiska (dok.)					Environmental protection (cont.)
Gospodarka ściekowa i ochrona wód	55722,1	168624,2	202694,7	144415,6	Wastewater management and protection of waters
w tym nakłady na:					of which outlays on:
oczyszczanie ścieków komunalnych	6474,3	18297,6	24433,7	11132,4	municipal waste water treatment
sieć kanalizacyjną odprowadzającą ścieki i wody opadowe	44716,1	143843,6	156990,6	97000,5	sewage network discharging wastewater and precipitation water
Gospodarka odpadami, ochrona i przywrócenie wartości użytkowej gleb, ochrona wód podziemnych i powierzchniowych	7332,1	49948,3	18384,4	26245,7	Waste management, protection and recovery of soils protection of groundwater and surface water
w tym nakłady na:					of which outlays on:
zbieranie odpadów ^b i ich transport w tym selektywne zbieranie odpadów	1779,2	3054,3	–	–	waste collection ^b and transportation including selective waste collection
usuwanie i unieszkodliwianie odpadów ^b	4687,7	43648,3	13484,8	10906,0	removal and treatment of waste ^b
rekultywację hałd, stawów osadowych i składowisk odpadów oraz innych terenów zdewastowanych i zdegradowanych	60,4	1965,4	3631,6	5463,4	reclamation of waste dumps, sludge tanks and landfills as well as of other devastated and degraded areas
Zmniejszanie hałasu i wibracji	–	7,5	73,6	40,3	Noise and vibration reduction
Gospodarka wodna	41873,7	118033,0	76529,1	45307,8	Water management
nakłady na:					outlays on:
Ujęcia i doprowadzenia wody	32948,0	72321,1	46251,5	29550,1	Water intakes and pipe systems
Stacje uzdatniania wody	8206,9	38721,2	19110,6	8516,9	Water treatment plants
Zbiorniki i stopnie wodne	136,1	2441,0	2345,1	4554,0	Water reservoirs and falls
Regulację i zabudowę rzek i potoków	579,4	4405,0	7341,9	644,4	Regulation and management of rivers and streams
Obwałowania przeciwpowodziowe i stacje pomp	3,3	144,7	1480,0	2042,4	Flood embankments and pump stations

a Według lokalizacji inwestycji; nakłady te uwzględniono również w nakładach inwestycyjnych we właściwych sekcjach gospodarki narodowej. b Przemysłowych i komunalnych.

a By investment location; these outlays are included in the appropriate sections of the national economy. b Industrial and municipal.

TABL. 21 (26). **EFEKTY RZECZOWE UZYSKANE W WYNIKU PRZEKAZANIA DO UŻYTKU INWESTYCJI OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ**
TANGIBLE EFFECTS OF INVESTMENTS IN ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
OCHRONA ŚRODOWISKA <i>ENVIRONMENTAL PROTECTION</i>					
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu					Protection of air and climate
Zdolność przekazanych do eksploatacji urządzeń do redukcji zanieczyszczeń pyłowych w t/r	16200	–	–	–	Capacity of completed systems to reduce particulates pollutants in t/y
Gospodarka ściekowa i ochrona wód					Wastewater management and protection of waters
Sieć kanalizacyjna w km odprowadzająca:					Sewage network in km discharging:
ścieki	96,1	198,3	260,2	231,1	wastewater
wody opadowe	18,8	30,4	41,6	33,1	precipitation water
Oczyszczalnie ścieków:					Wastewater treatment plants:
obiekty	3	–	5	5	facilities
w tym oczyszczalnie komunalne	3	–	5	5	of which municipal
mechaniczne	–	–	2	5	mechanical
biologiczne (bez komór fermentacyjnych)	3	–	3	–	biological (excluding fermentation tanks)
przepustowość oczyszczalni w m ³ /d	702	–	650	843	capacity of treatment plants in m ³ /24h
w tym oczyszczalni komunalnych	702	–	650	163	of which municipal
mechanicznych	–	–	120	163	mechanical
biologicznych (bez komór fermentacyjnych)	702	–	530	680	biological (excluding fermentation tanks)
Oczyszczalnie ścieków indywidualne (przydomowe):					Farmstead treatment facilities (homestead):
obiekty	95	273	798	942	facilities
przepustowość w m ³ /d	302	646	2012	984	capacity in m ³ /24h
Gospodarka odpadami					Waste management
Urządzenia do unieszkodliwiania odpadów:					Waste treatment plants:
obiekty	–	1	–	1	facilities
wydajność w t/r	–	28000	–	15260	capacity in t/y
Składowiska dla odpadów komunalnych:					Landfills of municipal waste:
obiekty	1	–	1	–	facilities
powierzchnia w ha	2,3	–	8,7	0,2	area in ha
wydajność w t/r	5700	–	16033	1200	capacity in t/y
Wydajność urządzeń do gospodarczego wykorzystania odpadów ^a w t/r	8	–	–	–	Capacity of waste utilization systems ^a in t/y
GOSPODARKA WODNA <i>WATER MANAGEMENT</i>					
Wydajność ujęć wodnych ^b w m ³ /d	4247	4482	–	479	Capacity of water intakes ^b in m ³ /24h
Uzdatnianie wody w m ³ /d	19530	8137	2397	3328	Water treatment in m ³ /24h
Sieć wodociągowa w km	399,5	420,6	283,2	175,5	Water supply network in km
Pojemność zbiorników wodnych w hm ³	–	16,6	–	–	Capacity of water reservoirs in hm ³

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych. b Bez ujęć w energetyce zawodowej.
a Excluding municipal waste. b Excluding water intakes in the power industry.

TABL. 22 (27). **KIERUNKI FINANSOWANIA Z WOJEWÓDZKIEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ**

FINANCING DIRECTIONS OF THE VOIVODSHIP ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT FUND

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012		SPECIFICATION
	w tys. zł in thous. zł				w odsetkach in percent	
O G Ó Ł E M	26090,6	64104,6	55085,6	36041,3	100,0	T O T A L
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	1222,4	7184,8	9430,9	7195,6	20,0	Protection of air and climate
Gospodarka ściekowa i ochrona wód	19837,3	47804,6	36637,9	19035,3	52,8	Wastewater management and protection of water
Gospodarka odpadami	3726,6	5882,7	8490,9	4652,7	12,9	Waste management
Pozostałe	1304,3	3232,5	525,9	5157,8	14,3	Others

Ź r ó d ł o: dane Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

S o u r c e: data of the Management Board of the National Fund for Environmental Protection and Water Management.

TABL. 23 (28). **WPŁYWY Z OPŁAT I KAR NA FUNDUSZE OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ**

RECEIPTS FROM PAYMENTS AND FINES FOR ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT FUNDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
	w tys. zł in thous. zł				
Opłaty za korzystanie ze środowiska	16116,8	26592,2	26418,7	24068,2	Payments for use of natural environment
w tym:					of which:
Gospodarka ściekowa i ochrona wód	4845,4	7073,2	7627,5	7328,8	Wastewater management and protection of water
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	7958,6	9550,1	10285,3	9485,6	Protection of air and climate
Gospodarka odpadami	2056,1	9519,6	8086,4	6647,5	Waste management
Kary za nieprzestrzeganie przepisów ochrony środowiska	144,3	134,0	290,3	253,4	Fines for not meeting environmental protection regulations
w tym za przekroczenie:					of which for exceeding:
Warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi	143,2	69,6	38,6	41,0	Norms of discharging wastewater into waters or into the ground
Dopuszczalnej emisji zanieczyszczeń do powietrza ...	1,2	1,3	10,3	20,4	Permissible emission of air pollutants

Ź r ó d ł o: w zakresie opłat – dane Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, kar – dane Inspekcji Ochrony Środowiska.

S o u r c e: in regard to payments – data of the Management Board of the National Fund for Environmental Protection and Water Management, fines – data of the Inspectorate for Environmental Protection.

DZIAŁ III PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY I SAMORZĄD TERYTORIALNY

Uwagi ogólne

1. Z dniem 1 I 1999 r. (na mocy ustawy z dnia 24 VII 1998 r., Dz. U. Nr 96, poz. 603) wprowadzono nowy zasadniczy trójstopniowy podział terytorialny państwa, którego jednostkami są: gminy, powiaty i województwa.

Gmina jest podstawową jednostką terytorialnego podziału kraju. Jednostkami pomocniczymi w gminach są m.in. sołectwa, których organizację i zakres działania określa właściwa rada gminy odrębnym statutem.

2. Kadencja prezydentów, burmistrzów, wójtów oraz rad gmin, rad miast w miastach na prawach powiatu i rad powiatów trwa 4 lata, licząc od dnia wyborów.

3. Charakterystykę demograficzno-zawodową radnych w jednostkach samorządu terytorialnego oparto o wyniki sprawozdawczości za 2012 r., aktualizującej dane o radnych zawarte w obwieszczeniach terytorialnych komisji wyborczych z wyborów samorządowych w dniu 21 XI 2010 r.

Grupowania radnych organów jednostek samorządu terytorialnego według grup zawodów dokonano na podstawie Klasyfikacji Zawodów i Specjalności na potrzeby rynku pracy wprowadzonej rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 IV 2010 r. (Dz. U. Nr 82, poz. 537).

4. Prezentowane informacje o **administracji publicznej** dotyczą zatrudnienia i wynagrodzeń w administracji państwowej i samorządu terytorialnego oraz samorządowych kolegiach odwoławczych i obejmują jednostki zaliczane według PKD 2007 do grupy „Administracja publiczna oraz polityka gospodarcza i społeczna” w sekcji „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne”.

5. Do **administracji państwowej** zalicza się:

- 1) naczelne i centralne organy administracji łącznie z pracownikami zatrudnionymi w ich placówkach zagranicznych:
 - a) instytucje naczelne i centralne (np. Kancelarie Sejmu, Senatu i Prezydenta, ministerstwa, urzędy centralne),
 - b) terenowe organy administracji rządowej niezespolonej (np. izby i urzędy skarbowe i celne, okręgowe inspektoraty pracy, urzędy statystyczne, regionalne izby obrachunkowe oraz do 2010 r. gospodarstwa pomocnicze jednostek budżetowych);

CHAPTER III ADMINISTRATIVE DIVISION AND LOCAL SELF-GOVERNMENT

General notes

1. On 1 Jan 1999 a new fundamental three-tier territorial division of the country (*Journal of Laws No. 96, item 603, dated 24 Jul 1998*) was introduced, the units of which are: *gminas, powiats and voivodships*.

The *gmina* is the basic unit of the country's territorial structure. Auxiliary units in *gminas* are, among others, village administrator's offices. Their organization and scope of activity are outlined by individual *gmina* councils in a separate statute.

2. Term of presidents, mayors, village mayors as well as *gmina* councils, city councils in cities with powiat status and powiat councils lasts 4 years, counting from the day of election.

3. The demographic and professional characteristic of councillors in local self-government entities is based on reporting results for 2012, updating information concerning councillors included in announcements of local election commissions from the 21 Nov 2010 elections.

The grouping of councillors of organs of local self-government entities by occupational groups was made on the basis of the Polish Classification of Occupations and Specializations for Labour Market Needs, introduced by the regulation of the Minister of Labour and Social Policy, dated 27 Apr 2010 (*Journal of Laws No. 82, item 537*).

4. Presented information concerning **public administration** involves employment and wages and salaries in the state administration, local self-government administration and self-government appeal councils and covers entities included, in accordance with NACE Rev. 2, in the group "Public administration and economic and social policy" in the section "Public administration and defence; compulsory social security".

5. **State administration** comprises:

- 1) principal and central organs of administration including the personnel employed in their foreign entities:
 - a) principal and central institutions (e.g., Chancelleries of: the Sejm, the Senate and the President, ministries, central offices),
 - b) territorial organs of non-combined government administration (e.g., fiscal and customs chambers and offices, district work inspect-orates, statistical offices, regional chambers of audit and until 2010 auxiliary units of budgetary entities);

- 2) terenowe organy administracji rządowej zespolonej: urzędy wojewódzkie, jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. inspektoraty: inspekcji handlowej, nadzoru budowlanego, weterynarii, farmaceutyczne, ochrony środowiska, ochrony roślin i nasiennictwa oraz urzędy ochrony zabytków i kuratoria oświaty);
- 3) niektóre agencje państwowe (np. Agencję Rezerw Materiałowych, Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości oraz od 2009 r. Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa) oraz jednostki pomocnicze administracji państwowej wraz z oddziałami regionalnymi.

6. Do administracji samorządu terytorialnego zalicza się:

- 1) gminy i miasta na prawach powiatu:
- urzędy gmin i jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. jednostki usług komunalnych oraz od 2009 r. zarządy dróg),
 - urzędy miast na prawach powiatu i jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. ośrodki dokumentacji geodezyjno-kartograficznej oraz od 2009 r. zarządy dróg);
- 2) powiaty, tj. starostwa powiatowe i jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. urzędy pracy, zarządy dróg);
- 3) województwa, tj. urzędy marszałkowskie i wojewódzkie samorządowe jednostki organizacyjne (np. urzędy pracy, zarządy melioracji i urządzeń wodnych oraz od 2009 r. zarządy dróg).

7. Samorządowe kolegia odwoławcze są organami właściwymi do rozpatrywania m.in. odwołań od decyzji, zażaleń na postanowienia jednostek samorządu terytorialnego.

8. Dane o przeciętnych wynagrodzeniach w administracji państwowej nie uwzględniają wynagrodzeń osób zatrudnionych w placówkach zagranicznych.

- 2) *territorial organs of combined government administration: voivodship offices, auxiliary service entities (e.g., inspectorates of: trade, construction supervision, veterinary, pharmaceutical, environmental protection, plant protection and seed production as well as monument preservation offices and school superintendent's offices);*
- 3) *some state agencies (e.g., Material Reserves Agency, Polish Agency for Enterprise Development and since 2009 Agency for Restructuring and Modernisation of Agriculture) and auxiliary entities of state administration with regional units.*

6. Local self-government administration comprises:

- 1) *gminas and cities with powiat status:*
- gmina offices and auxiliary service entities (e.g., municipal service entities and since 2009 public road boards),*
 - offices of cities with powiat status and auxiliary service entities (e.g., geodetic and cartographic documentation centres and since 2009 public road boards);*
- 2) *powiats, i.e., powiat starosta offices and auxiliary service entities (e.g., labour offices, public road boards);*
- 3) *voivodships, i.e., marshals' offices and voivodship self-government organizational entities (e.g., labour offices, drainage and water facility boards and since 2009 public road boards).*

7. Self-government appeal councils are bodies competent for examining, inter alia, appeals against concluding decisions, complaints against procedural decisions of entities of territorial self-government.

8. Data concerning average wages and salaries in the state administration do not include wages and salaries of persons employed in entities abroad.

TABL. 1 (29). **JEDNOSTKI ADMINISTRACYJNE WOJEWÓDZTWA**

Stan w dniu 31 XII

ADMINISTRATIVE UNITS OF THE VOIVODSHIP

As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Powiaty	14	14	14	14	<i>Powiats</i>
Miasta na prawach powiatu	3	3	3	3	<i>Cities with powiat status</i>
Gminy	118	118	118	118	<i>Gminas</i>
miejskie	13	13	13	13	<i>urban</i>
miejsko-wiejskie	23	26	27	27	<i>urban-rural</i>
wiejskie	82	79	78	78	<i>rural</i>
Miasta	36	39	40	40	<i>Towns</i>
Miejscowości wiejskie	3912	3803	3763	3762	<i>Rural localities</i>
Sołectwa	3304	3297	3289	3286	<i>Village administrator's offices</i>

TABL. 2 (30). **GMINY W 2012 R.**
Stan w dniu 31 XII
GMINAS IN 2012
As of 31 Dec

GRUPY GMIN WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI GROUPS OF GMINAS BY NUMBER OF POPULATION	Ogółem Total	O powierzchni Area								
		poniżej below 5,0 km ²	5,0– –19,9	20,0– –49,9	50,0– –99,9	100,0– –149,9	150,0– –199,9	200,0– –249,9	250,0– –299,9	300,0 km ² i więcej and more
OGÓŁEM TOTAL	118^a	1	3	6	8	35	25	20	7	13
Poniżej 2500 Below	10	–	–	–	4	3	2	1	–	–
2500–4999	50	–	–	1	2	24	8	9	1	5
5000–7499	31	1	–	–	–	5	10	6	3	6
7500–9999	6	–	1	–	–	–	1	1	2	1
10000–14999	9	–	–	2	–	1	2	3	1	–
15000–19999	2	–	–	–	–	–	2	–	–	–
20000–39999	7	–	2	2	1	1	–	–	–	1
40000–99999	2	–	–	1	1	–	–	–	–	–
200000 i więcej and more	1	–	–	–	–	1	–	–	–	–

a W tym 3 gminy mające również status miasta na prawach powiatu, które wykazano także w tabl. 3 na str. 79.
a Of which 3 gminas that are also cities with powiat status, which are as well given in table 3 on page 79.

TABL. 3 (31). **POWIATY I MIASTA NA PRAWACH POWIATU W 2012 R.**
Stan w dniu 31 XII
POWIATS AND CITIES WITH POWIAT STATUS IN 2012
As of 31 Dec

GRUPY POWIATÓW I MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI GROUPS OF POWIATS AND CITIES WITH POWIAT STATUS BY NUMBER OF POPULATION	Ogółem Total	O powierzchni Area						
		poniżej below 50,0 km ²	50,0– –99,9	100,0– –499,9	500,0– –999,9	1000,0– –1499,9	1500,0– –1999,9	2000,0 km ² i więcej and more
OGÓŁEM TOTAL	17	1	1	1	4	6	2	2
Poniżej 50000 Below	8	–	–	–	4	3	1	–
50000–74999	7	1	1	–	–	3	1	1
100000–149999	1	–	–	–	–	–	–	1
200000 i więcej and more	1	–	–	1	–	–	–	–

TABL. 4 (32). **RADNI ORGANÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W 2012 R.**
Stan w dniu 31 XII
COUNCILLORS OF ORGANS OF LOCAL SELF-GOVERNMENT ENTITIES IN 2012
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	Radni Councillors of				SPECIFICATION
	rad gmin ^a gmina councils ^a	rad miast w miastach na prawach powiatu city councils in cities with powiat status	rad powiatów powiat councils	sejmiku wojewódz- kiego voivodship regional council	
OGÓŁEM TOTAL					
OGÓŁEM	1760	74	250	30	TOTAL
W tym kobiety	382	20	38	4	Of which women
WEDŁUG WIEKU BY AGE					
18–29 lat	62	3	4	2	18–29 years
30–39	275	16	25	2	30–39
40–49	539	14	56	7	40–49
50–59	605	25	112	14	50–59
60 lat i więcej	279	16	53	5	60 and more
WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA BY EDUCATIONAL LEVEL					
Wyższe	492	68	171	30	Tertiary
Policealne i średnie	677	5	69	–	Post-secondary and secondary
Zasadnicze zawodowe	427	1	7	–	Basic vocational
Gimnazjalne i podstawowe	164	–	3	–	Lower secondary and primary
WEDŁUG GRUP ZAWODÓW^b BY OCCUPATIONAL GROUPS ^b					
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy ...	91	26	93	15	Managers
Specjaliści	267	43	56	12	Professionals
Technicy i inny średni personel	143	4	17	–	Technicians and associate professionals
Pracownicy biurowi	95	–	31	1	Clerical support workers
Pracownicy usług i sprzedawcy	139	–	18	1	Service and sales workers
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	843	–	25	1	Skilled agricultural, forestry and fishery workers
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	52	1	1	–	Craft and related trades workers
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	40	–	3	–	Plant and machine operators and assemblers
Pracownicy przy pracach prostych	21	–	–	–	Elementary occupations
Siły zbrojne	11	–	–	–	Armed forces occupations

a Bez radnych rad miast w miastach na prawach powiatu. b Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 77; w podziale według grup zawodów nie uwzględniono radnych będących bezrobotnymi, niepracującymi i uczącymi się; emeryci i renciści ujmowani są według zawodu wykonywanego przed przejściem na emeryturę lub rentę.

a Excluding councillors of city councils in cities with powiat status. b See general notes, item 3 on page 77; in the division by occupational groups, data do not include unemployed, not working and studying councillors; retirees and pensioners are classified by performed occupation before taking retirement.

TABL. 5 (33). **ZATRUDNIENIE I WYNAGRODZENIA W ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ**
 PAID EMPLOYMENT, WAGES AND SALARIES IN PUBLIC ADMINISTRATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE AVERAGE PAID EMPLOYMENT					
O G Ó Ł E M	11901	14015	13441	13597	T O T A L
w tym:					<i>of which:</i>
Administracja państwowa	5125	5241	5152	5098	<i>State administration</i>
Administracja samorządu terytorialnego	6740	8735	8252	8462	<i>Local self-government administration</i>
gminy i miasta na prawach powiatu	4868	5701	5274	5463	<i>gminas and cities with powiat status</i>
powiaty	1500	1868	1891	1882	<i>powiats</i>
województwo	372	1166	1087	1117	<i>voivodship</i>
PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO ^a w zł AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES ^a in zł					
O G Ó Ł E M	2728,04	3650,20	3889,93	3972,54	T O T A L
w tym:					<i>of which:</i>
Administracja państwowa	3091,90	4160,89	4329,89	4386,98	<i>State administration</i>
Administracja samorządu terytorialnego	2434,95	3331,11	3603,39	3710,70	<i>Local self-government administration</i>
gminy i miasta na prawach powiatu	2505,29	3273,17	3572,61	3666,94	<i>gminas and cities with powiat status</i>
powiaty	2127,52	3229,20	3433,13	3574,67	<i>powiats</i>
województwo	2754,23	3778,05	4046,05	4157,62	<i>voivodship</i>

^a Patrz uwagi ogólne działu „Wynagrodzenia. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych”, ust. 3 na str.161.

^a See general notes to the chapter "Wages and salaries. Social security benefits", item 3 on page 161.

DZIAŁ IV BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE. WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI

Uwagi ogólne

1. W dziale prezentuje się dane z zakresu działania Państwowej Straży Pożarnej, Policji i sądownictwa.

2. Dane o przestępstwach stwierdzonych, skazanych przez sądy zarówno pierwszej instancji, jak i prawomocnie oraz o orzeczeniach kar, środków wychowawczych lub poprawczych wobec nieletnich podano według klasyfikacji Kodeksu karnego z 1997 r., obowiązującego od 1 IX 1998 r. (ustawa z dnia 6 VI 1997 r., Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późniejszymi zmianami), Kodeksu karnego skarbowego obowiązującego od 17 X 1999 r. (ustawa z dnia 10 IX 1999 r., jednolity tekst Dz. U. 2007 Nr 111, poz. 765, z późniejszymi zmianami) lub innych ustaw szczególnych.

3. **Przestępstwo stwierdzone** jest to zdarzenie, co do którego w zakończonym postępowaniu przygotowawczym potwierdzono, że jest przestępstwem. Przestępstwo – zgodnie z Kodeksem karnym z 1997 r. – jest to zbrodnia lub występki ścigany z oskarżenia publicznego lub z oskarżenia prywatnego, zgodnie z Kodeksem karnym skarbowym – jest to przestępstwo skarbowe.

Przestępstwo stwierdzone w zakończonym postępowaniu przygotowawczym, w którym ustalono przynajmniej jednego podejrzanego jest to **przestępstwo wykryte**.

Informacje o przestępstwach stwierdzonych i wskaźnikach wykrywalności sprawców przestępstw pochodzą z policyjnych systemów informacyjnych.

4. **Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw** jest to stosunek liczby przestępstw wykrytych w danym roku (łącznie z wykrytymi po podjęciu z umorzenia) do liczby przestępstw stwierdzonych w danym roku, powiększonej o liczbę przestępstw stwierdzonych w podjętych postępowaniach, a umorzonych w latach poprzednich z powodu niewykrycia sprawców.

5. **Wpływ spraw do sądów** oznacza liczbę spraw, które zostały wniesione do sądów powszechnych w celu rozpatrzenia w postępowaniu sądowym.

W ramach struktury organizacyjnej sądownictwa powszechnego działają sądy apelacyjne, okręgowe i rejonowe.

6. Sądy apelacyjne rozpatrują sprawy odwoławcze od orzeczeń wydanych w pierwszej instancji przez sądy okręgowe. Do sądu apelacyjnego wpływają sprawy z kilku sądów okręgowych (od 2 do 6), objętych obszarem jego właściwości.

CHAPTER IV PUBLIC SAFETY. JUSTICE

General notes

1. The chapter presents data concerning the activity of the State Fire Service, the Police and the courts of law.

2. Data concerning ascertained crimes, adults convicted in the first instance and validly sentenced as well as juveniles with regard to whom educational and correctional measures have been adjudicated are given according to the classification of the Criminal Code of 1997, valid since 1 Sep 1998 (the law dated 6 Jun 1997, Journal of Laws No. 88, item 553, with later amendments), the Penal Fiscal Code valid since 17 Oct 1999 (the law dated 10 Sep 1999, uniform text Journal of Laws 2007 No. 111, item 765, with later amendments) or other specific laws.

3. An **ascertained crime** is an event, which after the completion of preparatory proceedings was confirmed as a crime. In connection with the Criminal Code of 1997, crime is a felony or misdemeanour prosecuted upon by public accusation or private accusation, in connection with the Penal Fiscal Code – is a fiscal offence.

An ascertained crime in completed preparatory proceeding, in which at least one suspect was found is a **detected crime**.

Information regarding ascertained crimes and rates of detectability of delinquents in ascertained crimes come from police information systems.

4. The **rate of detectability of delinquents** is the relation of the number of detected crimes in a given year (including those detected after resumption following discontinuance) to the total number of crimes ascertained in a given year, plus the number of crimes recorded in commenced proceedings and discontinued in previous years due to undetected delinquents.

5. **Incoming cases** are the number of cases that were filed in common courts for consideration in court proceedings.

Appeal, regional and district courts function within the framework of the organizational structure of common courts.

6. Appeal courts consider cases in which the verdicts issued by regional courts of first instance are appealed. An appeal court considers cases from several regional courts (from 2 to 6) within its jurisdiction.

7. Sądy okręgowe rozpatrują w pierwszej instancji sprawy, gdy ustawa tak stanowi oraz w drugiej instancji – odwołania od orzeczeń sądów rejonowych.

8. Sprawą załatwioną jest sprawa, w której wydano wyrok, postanowienie lub połączono ją z inną sprawą albo przekazano do innego rodzaju sądu lub organu.

W przypadku występowania w sprawie kilku osób uważa się ją za załatwioną, gdy dotyczy to wszystkich osób występujących w sprawie.

9. Sprawy rodzinne obejmują postępowanie:

- 1) z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego;
- 2) dotyczące nałożenia na alkoholików obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu;
- 3) wobec nieletnich w zakresie:
 - a) zapobiegania i zwalczania demoralizacji w stosunku do osób, które nie ukończyły 18 lat,
 - b) postępowania w sprawach o czyny karalne w stosunku do osób, które dopuściły się takiego czynu po ukończeniu 13 lat, ale przed ukończeniem 17 lat,
 - c) wykonywania środków wychowawczych lub poprawczych w stosunku do osób, względem których środki te zostały orzeczone, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez te osoby 21 lat;
- 4) w związku z leczeniem narkomanów;
- 5) w sprawie kontroli umieszczania w zakładach leczenia psychiatrycznego.

Tryb postępowania wobec nieletnich przed sądem (pkt 3a i 3b) wynika z ustawy z dnia 26 X 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (jednolity tekst Dz. U. 2010 Nr 33, poz. 178, z późniejszymi zmianami).

10. Dorośli skazani są to osoby, które w chwili popełnienia przestępstwa miały ukończone 17 lat.

11. Rejestry sądowe prowadzone są na podstawie ustaw i przepisów wykonawczych. Stany rejestrów określają liczbę podmiotów zarejestrowanych w określonym dniu.

Sprawy rejestrowe prowadzone są w sądach rejonowych – wydziałach gospodarczych i Krajowym Rejestrze Sądowym (sądach rejestrowych).

7. Regional courts consider cases relegated by the law in the first instance and appeals of regional court verdicts in the second instance.

8. A resolved case is a case with regard to which a sentence or order has been issued or combined with another case, or which has been transferred to a different kind of court or authority.

A case that involves a number of persons is considered resolved when this applies to all the persons.

9. Family cases include the following proceedings:

- 1) family and guardianship law;
- 2) regarding enforcement of compulsory treatment of alcoholics;
- 3) with respect to juveniles concerning:
 - a) prevention and counteraction the demoralization of persons under the age of 18,
 - b) proceedings in cases concerning punishable acts committed by persons aged 13–16,
 - c) execution of educational and corrective measures concerning persons with regard to whom such measures have been adjudicated, but not longer than until the age of 21;
- 6) compulsory treatment of drug addicts;
- 7) supervising the placement of an individual in a psychiatric treatment facility.

Court proceedings against juveniles (points 3a and 3b) are based on the Law on Proceedings Involving Juveniles, dated 26 Oct 1982 (uniform text Journal of Laws 2010 No. 33, item 178, with later amendments).

10. Adults convicts are persons who at the time of committing crime were at least 17 years old.

11. Court registers are kept on the basis of laws and executive regulations. Registers contain the number of entities registered on a given day.

Registration cases are held in the commercial departments of district courts and in the National Judicial Register (registration courts).

TABL. 1 (34). ZAREJESTROWANA DZIAŁALNOŚĆ PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ
REGISTERED ACTIVITY OF THE STATE FIRE SERVICE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Liczba zdarzeń					Number of events
Požary	5426	3699	3771	4379	<i>Fires</i>
małe	4840	3426	3489	3983	<i>small</i>
średnie	553	255	260	371	<i>medium</i>
duże	31	14	20	23	<i>big</i>
bardzo duże	2	4	2	2	<i>very big</i>
w tym:					<i>of which:</i>
obiektów użyteczności publicznej	95	83	73	73	<i>general purpose public buildings</i>
obiektów mieszkalnych	1058	1102	992	1115	<i>residential buildings</i>
obiektów produkcyjnych i magazynowych	149	101	105	113	<i>manufacturing and warehouse facilities</i>
środków transportu	249	233	246	264	<i>transport equipment</i>
lasów	388	114	143	207	<i>forests</i>
upraw	1019	579	557	784	<i>crops</i>
Miejscowe zagrożenia	6232	10639	7816	7412	<i>Local threats</i>
w tym spowodowane przez:					<i>of which caused by:</i>
katastrofy naturalne ^a	1461	5505	2958	3249	<i>natural catastrophes^a</i>
awarie techniczne ^b	551	536	500	645	<i>technical failures^b</i>
środki transportu ^c	1643	1918	1560	1547	<i>transport equipment^c</i>
Wyjazdy do fałszywych alarmów	195	282	266	258	<i>False alarms</i>
Wypadki z ludźmi	1953	1703	1524	1775	Casualties
ofiary śmiertelne	170	201	163	178	<i>fatalities</i>
ranni i poparzeni	1783	1502	1361	1597	<i>injured and burn victims</i>
w tym ratownicy	17	14	7	15	<i>of which rescue personnel</i>
W tym przy pożarach	205	122	119	167	<i>Of which during fires</i>
ofiary śmiertelne	49	28	31	39	<i>fatalities</i>
ranni i poparzeni	156	94	88	128	<i>injured and burn victims</i>
w tym ratownicy	13	10	5	11	<i>of which rescue personnel</i>

a Silne wiatry, przybór wód, opady śniegu i deszczu. b Chemiczne, ekologiczne, radiologiczne, budowlane, infrastruktury komunalnej. c Wypadki w komunikacji: drogowej, kolejowej, lotniczej.

Źródło: dane Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w Białymstoku.

a Strong winds, water rise, snow and rain precipitation. b Chemical, environmental, radiological, building and municipal infrastructure. c Transportation accidents: road, rail, air.

S o u r c e: data of the Voivodship Headquarters of the State Fire Service in Białystok.

TABL. 2 (35). **PRZESTĘPSTWA STWIERDZONE PRZEZ POLICJĘ I PROKURATURĘ W ZAKOŃCZONYCH POSTĘPANIACH PRZYGOTOWAWCZYCH**
ASCERTAINED CRIMES BY THE POLICE AND PROSECUTOR'S OFFICE IN COMPLETED PREPARATORY PROCEEDINGS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	31873	24670	25588	25136	T O T A L
w tym w miastach	22982	18115	18464	18129	of which urban areas
w tym:					of which:
Przeciwko życiu i zdrowiu – art. 148–162 kk	1174	941	1005	978	Against life and health – Art. 148–162 Criminal Code
w tym:					of which:
Zabójstwo – art. 148 kk	25	16	14	16	Homicide – Art. 148 Criminal Code
Uszczerbek na zdrowiu – art. 156 i 157 kk	501	462	543	533	Damage to health – Art. 156 and 157 Criminal Code
Udział w bójkę lub pobiciu – art. 158 i 159 kk	581	398	388	370	Participation in violence or assault – Art. 158 and 159 Criminal Code
Przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji – art. 163–180 kk	7684	5170	5593	5473	Against public safety and safety in transport – Art. 163–180 Criminal Code
W tym prowadzenie pojazdu na drodze przez osobę w stanie nietrzeźwym lub pod wpływem środka odurzającego – art. 178a § 1 i 2 kk	7100	4724	5172	5003	Of which operating a motor vehicle while under the influence of alcohol or other intoxicant – Art. 178a § 1 and 2 Criminal Code
Przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania – art. 189–196 kk	1003	682	751	749	Against freedom, freedom of conscience and religion – Art. 189–196 Criminal Code
Przeciwko wolności seksualnej i obyczajności – art. 197–205 kk	111	102	92	120	Against sexual freedom and morals – Art. 197–205 Criminal Code
W tym zgwałcenie – art. 197 kk	68	46	28	37	Of which rape – Art. 197 Criminal Code
Przeciwko rodzinie i opiece – art. 206–211 kk	946	791	786	741	Against the family and guardianship – Art. 206–211 Criminal Code
W tym znęcanie się nad członkiem rodziny lub inną osobą zależną lub bezradną – art. 207 kk	664	455	440	425	Of which cruelty to family member or to other dependent or helpless person – Art. 207 Criminal Code
Przeciwko czci i nietykalności cielesnej – art. 212–217 kk	44	82	141	79	Against good name and personal integrity – Art. 212–217 Criminal Code
Przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego – art. 222–231 kk^a	499	620	588	559	Against the activities of state institutions and local self-government – Art. 222–231 Criminal Code^a
w tym:					of which:
Naruszenie nietykalności cielesnej lub czynna napaść na funkcjonariusza publicznego – art. 222 i 223 kk	56	80	116	104	Battery or active assault on a public official – Art. 222 and 223 Criminal Code
Wywieranie wpływu na funkcjonariusza publicznego lub na czynności organu administracji rządowej, samorządowej lub państwowej bądź spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu funkcjonariusza publicznego podczas wykonywania przez niego czynności służbowych – art. 224 kk	125	193	129	141	Exerting influence on a public official or on the activity of an organ of the government administration, local self-government or state administration, or causing severe harm to the health of a public official during the performance of official duties – Art. 224 Criminal Code
Znieważenie funkcjonariusza publicznego albo znieważenie lub poniżanie organu konstytucyjnego RP – art. 226 kk	170	217	193	160	Insulting a public official or belittling or insulting a constitutional body of the Republic of Poland – Art. 226 Criminal Code
Przestępstwa korupcyjne – art. 228–231, 250a, 296a i 296b kk	141	125	142	212	Corruption – Art. 228–231, 250a, 296a and 296b Criminal Code
Przeciwko wymiarowi sprawiedliwości – art. 232–247 kk	1033	902	883	789	Against the judiciary – Art. 232–247 Criminal Code

^a Łącznie z przestępstwami z art. 250a kk (korupcja wyborcza) z rozdziału „Przeciwko wyborom i referendum” oraz z art. 296a i 296b kk (korupcja na stanowisku kierowniczym i korupcja sportowa) z rozdziału „Przeciwko obrotowi gospodarczemu”.

^a Including Art. 250a Criminal Code (corruption concerning elections) in the section “Against election and referendum” and Art. 296a and 296b Criminal Code (corruption on the managing post and corruption in sport) in the section “Against economic activity”.

TABL. 2 (35). **PRZESTĘPSTWA STWIERDZONE PRZEZ POLICJĘ I PROKURATURĘ W ZAKOŃCZONYCH POSTĘPANIACH PRZYGOTOWAWCZYCH (dok.)**
ASCERTAINED CRIMES BY THE POLICE AND PROSECUTOR'S OFFICE IN COMPLETED PREPARATORY PROCEEDINGS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Przeciwko porządkowi publicznemu – art. 252–264 kk	161	134	127	202	Against public order – Art. 252–264 Criminal Code
Przeciwko wiarygodności dokumentów – art. 270–277 kk	1435	1250	859	972	Against the reliability of documents – Art. 270–277 Criminal Code
Przeciwko mieniu – art. 278–295 kk	15161	11904	12394	11963	Against property – Art. 278–295 Criminal Code
w tym:					of which:
Kradzież rzeczy – art. 278 kk	5078	3896	4241	4156	Property theft – Art. 278 Criminal Code
w tym kradzież samochodu	252	130	137	134	of which automobile theft
Krótkotrwały zabór pojazdu – art. 289 kk	135	120	106	71	Willful short-term theft of automobile – Art. 289 Criminal Code
Kradzież z włamaniem – art. 279 kk	4487	2758	2902	2887	Burglary – Art. 279 Criminal Code
Rozbój – art. 280 kk	822	455	371	364	Robbery – Art. 280 Criminal Code
Kradzież rozbójnicza – art. 281 kk	61	36	33	43	Theft with assault – Art. 281 Criminal Code
Wymuszenie rozbójnicze – art. 282 kk ...	121	152	197	81	Criminal coercion – Art. 282 Criminal Code
Oszustwo – art. 286 i 287 kk	1255	1772	1695	1623	Fraud – Art. 286 and 287 Criminal Code
Przeciwko obrotowi gospodarczemu – art. 296–309 kk^b	289	312	229	216	Against economic activity – Art. 296–309 Criminal Code^b
Przeciwko obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi – art. 310–315 kk	215	139	98	147	Against money and securities trading – Art. 310–315 Criminal Code
Przestępstwa z ustaw szczególnych:					Crimes by specific laws:
O wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (jednolity tekst Dz. U. 2012, poz. 1356)	52	20	17	21	On Sobriety and Alcohol Education (uniform text Journal of Laws 2012, item 1356)
O prawie autorskim i prawach pokrewnych (jednolity tekst Dz. U. 2006 Nr 90, poz. 631, z późniejszymi zmianami) ..	65	30	47	63	On Copyright and Related Laws (uniform text Journal of Laws 2006 No. 90, item 631 with later amendments)
O przeciwdziałaniu narkomanii – ustawy z dnia 24 IV 1997 r. (jednolity tekst Dz. U. 2003 Nr 24, poz. 198, z późniejszymi zmianami) i z dnia 29 VII 2005 r. (jednolity tekst Dz. U. 2012, poz. 124)	1151	1179	1379	1439	On Counteracting Drug Addiction – laws dated 24 Apr 1997 (uniform text Journal of Laws 2003 No. 24, item 198 with later amendments) and dated 29 Jul 2005 (uniform text Journal of Laws 2012, item 124)
Przestępstwa skarbowe – kks	125	98	72	68	Fiscal offences – Penal Fiscal Code
W tym akcyza	46	30	25	10	Of which excise

^b Z wyłączeniem przestępstw korupcyjnych z art. 296a i 296b kk.

Ź r ó d ł o: dane Komendy Głównej Policji oraz Komendy Wojewódzkiej Policji w Białymstoku.

^b Excluding corruption under Art. 296a and 296b Criminal Code.

S o u r c e: data of the National Police Headquarters as well as the Voivodship Police Headquarters in Białystok.

TABL. 3 (36). **WSKAŹNIKI WYKRYWALNOŚCI SPRAWCÓW PRZESTĘPSTW STWIERDZONYCH PRZEZ POLICJĘ I PROKURATURĘ**
RATES OF DETECTABILITY OF DELINQUENTS IN ASCERTAINED CRIMES BY THE POLICE AND PROSECUTOR'S OFFICE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
	w %		in %		
O G Ó Ł E M	67,3	69,0	70,3	70,1	T O T A L
w tym przestępstw ^a :					of which of crimes ^a :
Przeciwko życiu i zdrowiu	83,3	84,5	86,9	86,6	Against life and health
Przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji ..	99,1	99,3	99,4	99,4	Against public safety and safety in transport
Przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania	93,3	93,7	96,7	94,9	Against freedom, freedom of conscience and religion
Przeciwko wolności seksualnej i obyczajności	81,1	90,4	93,6	95,0	Against sexual freedom and morals
Przeciwko rodzinie i opiece	99,9	100,0	99,9	100,0	Against the family and guardianship
Przeciwko czci i nietykalności cielesnej ..	97,7	90,2	94,3	96,2	Against good name and personal integrity
Przeciwko mieniu	38,1	42,5	44,3	44,2	Against property

^a Artykuły Kodeksu karnego patrz tabl. 2 na str. 85.

Ź r ó d ł o: dane Komendy Głównej Policji.

^a See Criminal Code articles table 2 on page 85.

S o u r c e: data of the National Police Headquarters.

TABL. 4 (37). **WPLYW SPRAW DO SĄDÓW Powszechnych**
INCOMING CASES IN THE COMMON COURTS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
SĄDY REJONOWE – sądy pierwszej instancji DISTRICT COURTS – courts of first instance					
O G Ó Ł E M	215849	312615	343171	331419	T O T A L
w tym sprawy:					of which cases:
Karne z aktami oskarżenia	59737	13471	15339	16225	Criminal with bills of indictment
O wykroczenia z wnioskami o ukaranie		19779	18272	18898	Concerning offences with motions for punishment
Pozostałe karne i o wykroczenia ^a		41430	43842	41009	Other criminal and concerning petty offences ^a
Cywilne	103987	177467	195687	191493	Civil
w tym wieczysto-księgowo ^b	60923	89913	98820	97779	of which involving real estate registry ^b
Rodzinne	24307	33220	39940	32286	Family
Z zakresu prawa pracy	4884	1810	2675	2311	Labour law
Z zakresu ubezpieczeń społecznych ...	1242	914	960	1135	Related to social security law
Gospodarcze ^c	8355	9142	9661	11160	Commercial law ^c

^a Obejmuje sprawy drugiej instancji, sprawy penitencjarne oraz sprawy, które podlegają rozpatrzeniu przez sąd w myśl innych przepisów niż prawa materialnego. ^b Łącznie ze zbiorami dokumentów. ^c Bez spraw rejestrowych.

^a Including cases of the second instance, penitentiary cases as well as cases which are subject to court proceedings according to other regulations than substantive law. ^b Including collections of documents. ^c Excluding registry cases.

TABL. 4 (37). **WPLYW SPRAW DO SĄDÓW POWSZECHNYCH (dok.)**
INCOMING CASES IN THE COMMON COURTS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
SĄDY OKRĘGOWE – sądy pierwszej instancji i odwoławcze REGIONAL COURTS – courts of first instance and appeal					
O G Ó Ł E M	27769	26792	30179	30254	T O T A L
w tym sprawy:					of which cases:
Karne z aktami oskarżenia	} 12439	366	370	326	Criminal with bills of indictment
Pozostałe karne i o wykroczenia ^a		14584	15560	14727	Other criminal and concerning petty offences ^a
Cywilne ^{cd}	7989	7582	8814	9033	Civil ^{cd}
Z zakresu prawa pracy	701	329	341	370	Labour law
Z zakresu ubezpieczeń społecznych ...	5262	2919	3938	4244	Related to social security law
Gospodarcze	1284	867	1156	1382	Commercial law

^a Obejmuje sprawy drugiej instancji, sprawy penitencjarne oraz sprawy, które podlegają rozpatrzeniu przez sąd w myśl innych przepisów niż prawa materialnego. ^c Bez spraw rejestrowych. ^d Łącznie ze sprawami rodzinnymi (m.in. o rozwód).
 Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

^a Including cases of the second instance, penitentiary cases as well as cases which are subject to court proceedings according to other regulations than substantive law. ^c Excluding registry cases. ^d Including family cases (i.a., divorce).
 S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

TABL. 5 (38). **WPLYW SPRAW DO SĄDÓW POWSZECHNYCH W 2012 r.**
INCOMING CASES IN THE COMMON COURTS IN 2012

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Okręgi Districts			SPECIFICATION
		biało- stocki	łomżyń- ski	suwalski	
SĄDY REJONOWE – sądy pierwszej instancji DISTRICT COURTS – courts of first instance					
O G Ó Ł E M	331419	186815	58829	85775	T O T A L
w tym sprawy:					of which cases:
Karne z aktami oskarżenia	16225	7962	3333	4930	Criminal with bills of indictment
O wykroczenia z wnioskami o ukaranie	18898	9016	5095	4787	Concerning offences with motions for punishment
Pozostałe karne i o wykroczenia ^a	41009	22619	7799	10591	Other criminal and concerning petty offences ^a
Cywilne	191493	107940	33688	49865	Civil
w tym wieczysto-księgowo ^b	97779	46950	21835	28994	of which involving real estate registry ^b
Rodzinne	32286	13333	6645	12308	Family
Z zakresu prawa pracy	2311	1109	277	925	Labour law
Z zakresu ubezpieczeń społecznych	1135	648	201	286	Related to social security law
Gospodarcze ^c	11160	7286	1791	2083	Commercial law ^c

^a Obejmuje sprawy drugiej instancji, sprawy penitencjarne oraz sprawy, które podlegają rozpatrzeniu przez sąd w myśl innych przepisów niż prawa materialnego. ^b Łącznie ze zbiorami dokumentów. ^c Bez spraw rejestrowych.

^a Including cases of the second instance, penitentiary cases as well as cases which are subject to court proceedings according to other regulations than substantive law. ^b Including collections of documents. ^c Excluding registry cases.

TABL. 5 (38). **WPLYW SPRAW DO SĄDÓW POWSZECHNYCH W 2012 r. (dok.)**
INCOMING CASES IN THE COMMON COURTS IN 2012 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Okręgi Districts			SPECIFICATION
		biało- stocki	tomżyń- ski	suwalski	
SĄDY OKRĘGOWE – sądy pierwszej instancji i odwoławcze REGIONAL COURTS – courts of first instance and appeal					
O G Ó Ł E M	30254	17062	6830	6362	T O T A L
w tym sprawy:					of which cases:
Karne z aktami oskarżenia	326	158	42	126	Criminal with bills of indictment
Pozostałe karne i o wykroczenia ^a	14727	7815	3791	3121	Other criminal and concerning petty offences ^a
Cywilne ^{cd}	9033	4989	1860	2184	Civil ^{cd}
Z zakresu prawa pracy	370	212	69	89	Labour law
Z zakresu ubezpieczeń społecznych	4244	2353	1055	836	Related to social security law
Gospodarcze	1382	1382	x	x	Commercial law

a Obejmuje sprawy drugiej instancji, sprawy penitencjarne oraz sprawy, które podlegają rozpatrzeniu przez sąd w myśl innych przepisów niż prawa materialnego. c Bez spraw rejestrowych. d Łącznie ze sprawami rodzinnymi (m.in. o rozwód).
 Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a Including cases of the second instance, penitentiary cases as well as cases which are subject to court proceedings according to other regulations than substantive law. c Excluding registry cases. d Including family cases (i.a., divorce).
 S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

TABL. 6 (39). **DOROŚLI SKAZANI PRAWOMOCNIE PRZEZ SĄDY POWSZECHNE ZA PRZESTĘPSTWA ŚCIGANE Z OSKARŻENIA PUBLICZNEGO**
ADULTS VALIDLY SENTENCED BY COMMON COURTS FOR CRIMES PURSUED BY PUBLIC PROSECUTION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	16568	12306	12456	12098	T O T A L
w tym mężczyźni	15497	11437	11613	11205	of which men
w tym za przestępstwa ^a :					of which for crimes ^a :
Przeciwko życiu i zdrowiu	1573	1234	1290	1139	Against life and health
w tym:					of which:
Zabójstwo	29	9	13	9	Homicide
Uszczerbek na zdrowiu, udział w bójce lub pobiciu	932	635	702	592	Damage to health, participation in violence or assault
Przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji	6659	4350	4711	4533	Against safety in transport
W tym prowadzenie pojazdu na drodze przez osobę w stanie nietrzeźwym lub pod wpływem środka odurzającego	6239	4072	4481	3686	Of which operating a motor vehicle while under the influence of alcohol or other intoxicant
Przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania, wolności seksualnej i obyczajności	419	247	253	286	Against freedom, freedom of conscience and religion, sexual freedom and morals
W tym zgwałcenie	33	27	15	20	Of which rape
Przeciwko rodzinie i opiece	729	679	646	529	Against the family and guardianship
W tym znęcanie się nad członkiem rodziny lub inną osobą zależną lub bezradną	496	361	338	287	Of which cruelty to family member or to other dependent or helpless person
Przeciwko mieniu	3996	2991	3144	3003	Against property
w tym:					of which:
Kradzież rzeczy	950	717	838	906	Property theft
Kradzież z włamaniem	668	415	453	450	Burglary
Rozbój	430	235	187	221	Robbery

a Artykuły Kodeksu karnego patrz tabl. 2 na str. 85.
 Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a See Criminal Code articles table 2 on page 85.
 S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

TABL. 7 (40). **ZAŁATWIONE SPRAWY RODZINNE**
RESOLVED FAMILY CASES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	11086	11044	13378	12527	T O T A L
O rozwód	2221	2526	2706	2822	<i>By divorce</i>
O separację	402	191	202	151	<i>By separation</i>
O alimenty	2700	3471	4053	3920	<i>By alimony</i>
Nieletnich ^a w postępowaniu wyjaśniającym:					<i>Concerning juveniles^a in investigation proceedings:</i>
w związku z demoralizacją	986	1156	1457	1470	<i>involving demoralization</i>
w związku z czynami karalnymi	2785	2062	2651	2330	<i>involving punishable acts</i>
Nieletnich ^a na posiedzeniu lub rozprawie ^b :					<i>Concerning juveniles^a at session or hearing^b:</i>
w związku z demoralizacją	609	572	879	877	<i>involving demoralization</i>
w związku z czynami karalnymi	1383	1066	1430	957	<i>involving punishable acts</i>

a Dane dotyczą osób. b Sprawy osób nieletnich załatwiane są na posiedzeniu lub rozprawie po wcześniejszym ich rozpatrzeniu w postępowaniu wyjaśniającym.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a Data relate to persons. b Juvenile cases are settled at a session or hearing following their earlier consideration in explanatory proceedings.

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

TABL. 8 (41). **SPRAWY RODZINNE ZAŁATWIONE W 2012 R.**
FAMILY CASES RESOLVED IN 2012

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem <i>Total</i>	Okręgi <i>Districts</i>			SPECIFICATION
		białostocki	łomżyński	suwalski	
O G Ó Ł E M	12527	6035	2690	3802	T O T A L
O rozwód	2822	1475	521	826	<i>By divorce</i>
O separację	151	68	51	32	<i>By separation</i>
O alimenty	3920	1806	831	1283	<i>By alimony</i>
Nieletnich ^a w postępowaniu wyjaśniającym:					<i>Concerning juveniles^a in investigation proceedings:</i>
w związku z demoralizacją	1470	672	427	371	<i>involving demoralization</i>
w związku z czynami karalnymi	2330	1153	499	678	<i>involving punishable acts</i>
Nieletnich ^a na posiedzeniu lub rozprawie ^b :					<i>Concerning juveniles^a at session or hearing^b:</i>
w związku z demoralizacją	877	428	185	264	<i>involving demoralization</i>
w związku z czynami karalnymi	957	433	176	348	<i>involving punishable acts</i>

a Dane dotyczą osób. b Sprawy osób nieletnich załatwiane są na posiedzeniu lub rozprawie po wcześniejszym ich rozpatrzeniu w postępowaniu wyjaśniającym.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a Data relate to persons. b Juvenile cases are settled at a session or hearing following their earlier consideration in explanatory proceedings.

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

TABL. 9 (42). **PODMIOTY W KRAJOWYM REJESTRZE SĄDOWYM^a**
Stan w dniu 31 XII
ENTITIES IN THE NATIONAL JUDICIAL REGISTER^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Rejestr Przedsiębiorców					Register of Entrepreneurs
Przedsiębiorstwa państwowe	24	2	2	2	State owned enterprises
Spółeczno-zawodowe organizacje rolników ^b	8	8	8	8	Professional organizations of farmers ^b
Spółdzielnie	327	309	309	316	Cooperatives
Spółki jawne	786	1026	1060	1082	Unlimited partnerships
Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością	1486	2032	2250	2542	Limited liability companies
Rejestr Stowarzyszeń, Innych Organizacji Społecznych i Zawodowych, Fundacji i Samodzielnych Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej^c					Register of Associations, Other Social and Professional Organizations, Foundations and Independent Public Health Care Facilities^c
Stowarzyszenia ^d	1299	1748	1853	1923	Associations ^d
Związki zawodowe	185	192	193	199	Trade unions
Izby gospodarcze	6	6	7	7	Economic chambers
Rejestr Dłużników Niewypłacalnych					Register of Insolvent Debtors
Dłużnicy ogółem	2491	14668	16635	18663	Total debtors

a Sądem rejestrowym prowadzącym Krajowy Rejestr Sądowy na terenie województwa jest Sąd Rejonowy w Białymstoku.
b Prowadzące działalność gospodarczą. c Do 2011 r. – Rejestr Stowarzyszeń, Innych Organizacji Społecznych i Zawodowych, Fundacji i Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej. d Z wyłączeniem stowarzyszeń kultury fizycznej i związków sportowych.

U w a g a. Rejestr obejmuje także inne podmioty.

Z r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a Registry court holding the National Court Register in the voivodship is the District Court in Białystok. b Conducting economic activity. c Until 2011 – Register of Associations, Other Social and Professional Organizations, Foundations and Public Health Care Facilities. d Excluding physical education associations and sports associations.

N o t e. Register also includes other entities.

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

DZIAŁ V LUDNOŚĆ. WYZNANIA RELIGIJNE

Uwagi ogólne

1. Tablice działu opracowano na podstawie:
 - 1) wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 20 V 2002 r. i 31 III 2011 r.;
 - 2) bilansów stanu i struktury **ludności faktycznie zamieszkałej** na terenie gminy. Bilanse ludności sporządza się dla okresów międzyspisowych w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego przy uwzględnieniu:
 - a) zmian w danym okresie spowodowanych ruchem naturalnym (urodzenia, zgony) i migracjami ludności (zameldowania i wymeldowania na pobyt stały z innych gmin i z zagranicy), a także przesunięciami adresowymi ludności z tytułu zmian administracyjnych,
 - b) różnicy między liczbą osób zameldowanych na pobyt czasowy ponad 3 miesiące (do 2005 r. – ponad 2 miesiące) na terenie gminy a liczbą osób czasowo nieobecnych, która stanowi jednocześnie różnicę między liczbą osób zameldowanych na pobyt stały w gminie a liczbą osób faktycznie mieszkających na terenie gminy;
 - 3) rejestrów Ministerstwa Spraw Wewnętrznych – o migracjach wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały (od 2006 r. źródłem tych danych jest rejestr PESEL – Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności);
 - 4) sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego – o zarejestrowanych małżeństwach, urodzeniach i zgonach;
 - 5) sprawozdawczości sądów okręgowych – o prawomocnie orzeczonych separacjach i rozwodach.
2. Dane o ludności, a także współczynniki demograficzne oraz przeliczenia na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) opracowano przy przyjęciu liczby ludności zbilansowanej:
 - do 2005 r. – w oparciu o wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002, z tym że dla 2000 r. według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 XII 2002 r.,
 - od 2010 r. – w oparciu o wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011, z tym że dla 2010 r. według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 XII 2011 r.
3. Przez **ludność w wieku produkcyjnym** rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18–64 lata, dla kobiet – 18–59 lat. Wśród ludności w wieku produkcyjnym wyróżnia się **ludność w wieku mobilnym**, tj. w wieku 18–44 lata i **niemobilnym**, tj. mężczyźni – 45–64 lata, kobiety – 45–59 lat. Przez **ludność w wieku nieprodukcyjnym** rozumie się **ludność w wieku przedprodukcyjnym**, tj. do 17 lat oraz **ludność w wieku poprodukcyjnym**, tj. mężczyźni – 65 lat i więcej, kobiety – 60 lat i więcej.

CHAPTER V POPULATION. RELIGIOUS DENOMINATIONS

General notes

1. Chapter tables were compiled on the basis of:
 - 1) the results of the Population and Housing Census as of 20 May 2002 and 31 Mar 2011;
 - 2) the balances of the size and structure of **population actually living** in a gmina. Population balances are compiled for periods between censuses on the basis of the last census, taking into account:
 - a) changes in a given period connected with vital statistics (births, deaths) and migration of the population (registering and cancelling registration for permanent residence from other gminas and from abroad) as well as address changes of the population due to changes in the administrative division,
 - b) difference between the number of people registered for temporary residence for a period of more than 3 months (until 2005 – more than 2 months) in a gmina and the number of people temporarily absent, which simultaneously makes the difference between the number of people registered for permanent residence in the gmina and the number of people actually living in the gmina;
 - 3) the registers of the Ministry of Interior on internal and international migration of population for permanent residence (since 2006 the source of these data is PESEL register – Common Electronic System of Population Register);
 - 4) documentation of the Civil Status Offices regarding registered marriages, births and deaths;
 - 5) documentation of regional courts regarding legally valid decisions in actions for separations and divorces.
2. Data on population as well as demographic rates and indicators per capita (per 1000 population etc.) were prepared assuming the number of population balanced on:
 - until 2005 – the basis of results of the Population and Housing Census 2002, for 2000 the administrative division of the country obligatory as of 31 Dec 2002 was applied,
 - since 2010 – the basis of results of the Population and Housing Census 2011, for 2010 the administrative division of the country obligatory as of 31 Dec 2011 was applied.
3. **Working age population** refers to males aged 18–64 and females aged 18–59. In this category the age groups of **mobility** (i.e. 18–44) and **non-mobility** (i.e. 45–64 for males and 45–59 for females) are distinguished. **Non-working age population** is defined as **pre-working age population**, i.e. up to the age of 17 and **post-working age population**, i.e. 65 and more for males and 60 and more for females.

4. Mediana wieku (wiek środkowy) ludności jest parametrem wyznaczającym granicę wieku, którą połowa ludności już przekroczyła, a druga połowa jeszcze nie osiągnęła.

5. Stan cywilny faktyczny został określony wtórnie na podstawie: stanu cywilnego prawnego, charakteru związku, w jakim żyje dana osoba, tj. w oparciu o informacje dotyczące relacji z reprezentantem gospodarstwa domowego, oraz wzajemnych powiązań między osobami spisany.

Ustalono następujące kategorie faktycznego stanu cywilnego:

- a) kawaler, panna,
- b) żonaty, zamężna – w świetle prawa świeckiego lub kanonicznego i pozostający w faktycznym małżeństwie,
- c) partner, partnerka (prowadzący wspólne gospodarstwo domowe – bez względu na ich stan cywilny prawny),
- d) wdowiec, wdowa,
- e) rozwiedziony, rozwiedziona,
- f) separowany, separowana – dotyczy osób:
 - pozostających w separacji prawnej i nietworzących związków partnerskich z innymi osobami,
 - o stanie cywilnym prawnym żonaty, zamężna – niepozostających w związku małżeńskim i nietworzących związków partnerskich z innymi osobami.

6. Poziom wykształcenia ludności określa najwyższy ukończony poziom kształcenia w szkole lub szkolenia w innym trybie i formie, uznany zgodnie z obowiązującym systemem szkolnictwa. Podstawą zaliczania wykształcenia do określonego poziomu było uzyskanie świadectwo (dyplom) ukończenia odpowiedniej szkoły.

Badaniem poziomowi wykształcenia objęto osoby w wieku 13 lat i więcej.

Zastosowano następującą klasyfikację poziomów wykształcenia: wyższe, policealne, średnie (zawodowe i ogólnokształcące), zasadnicze zawodowe, gimnazjalne, podstawowe ukończone, podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego.

7. Narodowość (przynależność narodowa lub etniczna) jest deklarowaną, opartą na subiektywnym odczuciu, indywidualną cechą każdego człowieka, wyrażającą jego związek emocjonalny, kulturowy lub wynikający z pochodzenia rodziców, z określonym narodem lub wspólnotą etniczną. W spisie ludności w 2011 r. po raz pierwszy umożliwiono wyrażanie złożonych tożsamości narodowo-etnicznych.

8. Podziału ludności według głównego źródła utrzymania dokonano na podstawie kryterium wyłącznego lub głównego źródła dochodów – uzyskiwanego w ciągu roku (12 miesięcy) poprzedzającego moment spisu (tj. dla 2002 r. – 20 V, a dla 2011 r. – 31 III) i było ono ustalane niezależnie od stanu aktywności ekonomicznej tych osób.

Ze względu na posiadane źródła utrzymania ludność dzieli się na dwie kategorie:

4. Median age of population is a parameter determining the exact age, which half of population already exceed and second half – did not reach yet.

5. De facto marital status of persons has been defined as derivative, based on the: legal marital status, relationships character the given person lives in, i.e. based on information in the relations with the head of the household and mutual connection between the surveyed persons.

The following categories of de facto marital status have been defined:

- a) single,
- b) married – in the light of secular or canon law and in actual status of marriage,
- c) cohabitant (living in the same household – irrespective of their legal marital status),
- d) widowed,
- e) divorced,
- f) separated – it is related to persons:
 - remaining in a legal separation and not creating relationships (cohabitations) with other persons,
 - legally married but not creating a marriage and not creating relationships (cohabitations) with other persons.

6. Educational level of population is defined by the highest level of education completed at school or trainings in other course or form, recognized in accordance with the education system in force. The basis for recognizing educational level was a certificate (diploma) obtained upon graduation of the appropriate school.

The survey of educational level encompassed persons at the age of 13 and more.

The following classification of educational level has been used: higher, post-secondary, secondary (vocational and general), basic vocational, lower secondary, completed primary, incomplete primary and without school education.

7. Nationality – national or ethnic identity – is a declared (based on a subjective impression) individual feature of each person expressing his/her emotional or cultural relationship, or the one following from his/her parents' origin, to a specific nation or ethnic community. In the census of 2011 a solution has been adopted which enables respondents to define their complex (multiple) national and ethnic identities.

8. Division of population according to the main source of maintenance was made on the basis of criterion of the exclusive or the main source of incomes – obtained within one year (12 months) before the moment of census (i.e. for 2002 – 20 May and for 2011 – 31 Mar) and was settled irrespective of economic activity of these people.

In respect of the possessed source of maintenance population is divided into two categories:

- **posiadających własne źródła utrzymania**, tj. osoby utrzymujące się z dochodów uzyskiwanych z pracy osobiście wykonywanej, z niezarobkowych źródeł, a także z własności lub wynajmu oraz pozostałych źródeł dochodów osobno niewymienionych,
- **utrzymywanych**, tj. osoby pozostające na utrzymaniu osób posiadających własne źródło dochodów.

Do **ludności utrzymującej się z dochodów z pracy** zaliczono pracujących najemnie i pracujących na własny rachunek.

Do utrzymujących się z dochodów z pracy najemnej zaliczono zatrudnionych na podstawie stosunku pracy (umowy o pracę, umowy-zlecenia, o dzieło, powołania, wyboru lub mianowania), osoby wykonujące pracę nakładczą oraz duchownych.

Do utrzymujących się z dochodów z pracy na rachunek własny zaliczono osoby (łącznie z pomagającymi członkami rodzin) prowadzące działalność gospodarczą, w tym prowadzące gospodarstwo indywidualne w rolnictwie oraz osoby wykonujące wolne zawody (np. twórcy, adwokaci, lekarze), a także osoby utrzymujące się z dochodów z wynajmu.

Do ludności utrzymującej się z dochodu z wynajmu zalicza się osoby uzyskujące dochody z wynajmu mieszkań, pokoi, budynków mieszkalnych i niemieszkalnych (np. garaży).

Do **ludności utrzymującej się z niezarobkowych źródeł** zaliczono osoby otrzymujące: emeryturę łącznie z rentą strukturalną dla rolników indywidualnych w 2011 r., rentę (z tytułu niezdolności do pracy, rodzinnej i socjalnej) łącznie ze świadczeniem rehabilitacyjnym, zasiłek dla bezrobotnych, świadczenie i zasiłek przedemerytalny, zasiłek pomocy społecznej dla osób, które nie mają żadnych dochodów lub mają dochody niewystarczające.

Do **ludności utrzymującej się z dochodów z własności** zaliczono osoby utrzymujące się z dochodów z tytułu oddanych w dzierżawę gruntów rolnych, z lokat kapitałowych (z obrotu akcjami, obligacjami, zysków kapitałowych itp.), z odsetek od oszczędności, z udziału w zyskach przedsiębiorstw (dywidendy).

Do **ludności utrzymującej się z pozostałych źródeł dochodów osobno niewymienionych** zaliczono osoby otrzymujące m. in. świadczenia rodzinne (w tym zasiłek rodzinny i dodatki do zasiłku rodzinnego, zasiłek pielęgnacyjny), alimenty oraz stypendia.

9. Przez gospodarstwo domowe rozumie się zespół osób spokrewnionych i niespokrewnionych zamieszkujących razem i wspólnie utrzymujących się. Osoby utrzymujące się samodzielnie tworzą jednoosobowe gospodarstwa domowe.

Ze względu na liczbę oraz stosunek pokrewieństwa osób wyróżnia się następujące typy gospodarstw domowych:

- rodzinne (jednorodzinne, dwurodzinne, trzyrodzinne i większe),
- nierodzinne (jednoosobowe, wieloosobowe).

- **persons having own sources of maintenance**, i.e. people earning their living from incomes obtained from work performed personally, from non-earned sources, and also from property or from rent and other sources of income not elsewhere specified,

- **persons maintained (dependents)**, i.e. people, who remain maintained by other persons with own source of income.

Population having incomes from work includes employees in paid employment and own-account workers.

Employees hired on the basis of an employment contract (a labour contract, commission contracts, postings, appointments), outworkers, clergy were considered as persons maintained incomes from paid employment.

Own-account workers (together with contributing family members) including persons managing private agriculture holdings and plots as well as professionals are considered as persons maintained from self-employed incomes, including also rent incomes.

Population which earns its living from rent income includes persons who receive their income from rent of apartments, rooms, residential and non-residential buildings (e.g. a garage).

Population which earns its living from non-earned sources of maintenance includes persons who receive: retirement pay including structural pension for farmers in 2011, pension (resulting from an inability to work, family and social pensions) including rehabilitation benefit, unemployment benefit, pre-retirement benefits, social assistance benefits for people who do not have any incomes or have insufficient incomes.

Population, which earns its living from incomes from property, included persons, who live from the following incomes: leased agricultural lands, capital investments (on trade of shares, bonds, capital gains etc.), interest rate on savings, share in profits of a company (dividends).

Population, which earns its living from the other sources of income not elsewhere specified in 2011 includes persons who receive, i.a. family allowances (including family benefit and supplements to the family benefit, nursing benefit), alimonies and scholarships.

9. The household is understood as a group of related or unrelated persons, living together and earning their living collectively. Persons who maintain themselves individually, constitute a one person household.

On the basis of the number of persons and their relationship, the following types of households are distinguished:

- family (one-family, two-family, three-family and more),
- non-family (one-person, multipersonal).

10. Osobą niepełnosprawną jest osoba, która posiada odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony (**osoba niepełnosprawna prawnie**) lub osoba, która takiego orzeczenia nie posiada, lecz odczuwa ograniczenie sprawności w wykonywaniu czynności podstawowych dla swojego wieku (**osoba niepełnosprawna tylko biologicznie**).

Kryterium do zakwalifikowania danej osoby do zbiorowości osób niepełnosprawnych prawnie było posiadanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności wydanego przez odpowiedni organ – w przypadku osób w wieku 16 lat i więcej lub orzeczenia o niepełnosprawności wydawanego osobom do 16 roku życia – bez orzekania o stopniu. W 2011 r. osobom w wieku 16 lat i więcej ustalano trzy stopnie niepełnosprawności: znaczny, umiarkowany, lekki.

11. Dane o ruchu naturalnym ludności w podziale terytorialnym opracowano w następujący sposób:

- małżeństwa – według miejsca zameldowania na pobyt stały męża przed ślubem (w przypadku gdy mąż przed ślubem mieszkał za granicą przyjmuje się miejsce zameldowania żony przed ślubem),
- separacje – według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo (w przypadku gdy osoba wnosząca powództwo mieszka za granicą przyjmuje się miejsce zamieszkania współmałżonka; w przypadku zgodnego wniosku stron przyjmuje się miejsce zamieszkania męża),
- rozwody – według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo (w przypadku gdy osoba wnosząca powództwo mieszka za granicą przyjmuje się miejsce zamieszkania współmałżonka),
- urodzenia – według miejsca zameldowania na pobyt stały matki noworodka,
- zgony – według miejsca zameldowania na pobyt stały osoby zmarłej.

Dane o **małżeństwach** uwzględniają związki małżeńskie zawarte w formie przewidzianej prawem w urzędach stanu cywilnego. Na mocy ustawy z dnia 24 VII 1998 r. (Dz. U. Nr 117, poz. 757) w urzędach stanu cywilnego rejestrowane są także małżeństwa podlegające prawu wewnętrznemu kościoła lub związku wyznaniowego zawarte w obecności duchownego. Małżeństwo zawarte w tej formie podlega prawu polskiemu i pociąga za sobą takie same skutki cywilnoprawne, jak małżeństwo zawarte przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego.

Małżeństwa wyznaniowe mogą być zawierane jedynie w dziesięciu kościołach i związku wyznaniowym takich jak: Kościół Katolicki, Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny, Kościół Ewangelicko-Augsburski, Kościół Ewangelicko-Reformowany, Kościół Ewangelicko-Methodystyczny, Kościół Chrześcijan Baptystów, Kościół Adwentystów Dnia Siódmego, Kościół Polskokatolicki, Kościół Starokatolicki Mariawitów, Kościół Zielonoświątkowy, Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich.

10. Disabled person is such a person, who has appropriate judgment issued by a body, authorized to this (**a person legally disabled**) or a person, who does not have such judgment, but feels constrained in the ability of performing basic activities for his/her age (**a person only biologically disabled**).

A criterion for qualifying a given person to the group of disabled people lawfully was to have a decision on the degree of disability issued by an appropriate adjudicating body – in the case of people at the age of 16 and more or certificate of disability issued to person under 16 years of age – without deciding the degree. In 2011, three levels of disability were established for persons at the age of 16 and above: substantial, moderate, light.

11. Data regarding the vital statistics according to the territorial division were compiled as follows:

- marriages – according to the husband's place of permanent residence before the marriage (in the case when the husband lived abroad before the marriage, the wife's place of residence before the marriage is used),
- separations – according to the plaintiff's place of residence (in the case when the person filling petition resides abroad, the spouse's place of residence is used; in case of the unanimous petition of both persons, the husband's place of residence is used),
- divorces – according to the plaintiff's place of residence (in the case when the person filling petition resides abroad, the spouse's place of residence is used),
- births – according to the mother's place of permanent residence,
- deaths – according to the deceased's place of permanent residence.

Data on **marriages** refer to marriages contracted according to lawful rules in the civil status offices. On the basis of the Law dated 24 Jul 1998 (Journal of Laws No. 117, item 757) all marriages, including those based on the internal law of the Churches or the Religious Association contracted in the presence of clergyman, are registered in the local civil status offices. Marriages contracted on the basis of canon laws on marriages subordinate to the Polish civil laws and result in the same civil and law consequences as marriages contracted in the local civil status offices.

The religious marriages may be contracted only in ten Churches and Religious Association such as: Kościół Katolicki, Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny, Kościół Ewangelicko-Augsburski, Kościół Ewangelicko-Reformowany, Kościół Ewangelicko-Methodystyczny, Kościół Chrześcijan Baptystów, Kościół Adwentystów Dnia Siódmego, Kościół Polskokatolicki, Kościół Starokatolicki Mariawitów, Kościół Zielonoświątkowy, Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich.

Płodność kobiet mierzy się współczynnikiem obliczonym jako iloraz liczby urodzeń żywych i liczby kobiet w wieku rozrodczym (15–49 lat). Oprócz ogólnych współczynników płodności podaje się również współczynniki grupowe (cząstkowe), obliczone jako ilorazy liczby urodzeń żywych z kobiet w danej grupie wieku i liczby kobiet w tej samej grupie wieku. Urodzenia z matek w wieku poniżej 15 lat zalicza się do grupy 15–19 lat; urodzenia z matek w wieku 50 lat i więcej zalicza się do grupy 45–49 lat.

Współczynniki reprodukcji ludności:

- **współczynnik dzietności** oznacza liczbę dzieci, które urodziłyby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego (15–49 lat) przy założeniu, że w poszczególnych fazach tego okresu rodziłyby z intensywnością obserwowaną w badanym roku, tzn. przy przyjęciu cząstkowych współczynników płodności z tego okresu za niezmiennie,
- **współczynnik reprodukcji brutto** przedstawia liczbę córek urodzonych przeciętnie przez kobietę przy założeniu, że kobieta w wieku rozrodczym będzie rodzic z częstością, jaką charakteryzują się wszystkie kobiety rodzące w roku, dla którego oblicza się współczynnik reprodukcji (niezmiennie współczynniki płodności),
- **współczynnik dynamiki demograficznej** jest to stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów w danym okresie.

Przyrost naturalny ludności stanowi różnicę między liczbą urodzeń żywych i zgonów w danym okresie.

Przez **niemowlęta** rozumie się dzieci w wieku poniżej 1 roku.

Informacje o urodzeniach i zgonach (w tym zgonach niemowląt) prezentowane są według kryteriów definicji urodzenia i zgonu noworodka rekomendowanej przez Światową Organizację Zdrowia.

12. Przeciętne dalsze trwanie życia wyraża średnią liczbę lat, jaką ma jeszcze do przeżycia osoba w wieku x lat, przy założeniu stałego poziomu umieralności z okresu, dla którego opracowano tablice trwania życia.

13. Dane o migracjach wewnętrznych ludności opracowano na podstawie informacji ewidencyjnych gmin o zameldowaniach osób na pobyt stały. Informacje te nie uwzględniają zmian adresu w obrębie tej samej gminy (miasta), z wyjątkiem gmin miejsko-wiejskich, dla których został zachowany podział na tereny miejskie i wiejskie.

14. Dane o migracjach zagranicznych ludności opracowano na podstawie informacji ewidencyjnych gmin o zameldowaniu osób przyjeżdżających do Polski na pobyt stały (imigracja) oraz o wymeldowaniach osób wyjeżdżających z Polski za granicę na stałe (emigracja).

15. Napływ ludności obejmuje zameldowania na pobyt stały, odpływ – wymeldowania ze stałego miejsca zamieszkania.

Female fertility rate is calculated as the ratio of the number of live births and the number of women at the reproductive age (15–49). Besides total rate, there are also published age specific fertility rates, calculated as the ratios of the number of live births from women in a given age group and the number of these women in the same age group. Births from mothers aged under 15 are included in the group 15–19 and from mothers aged 50 and more – in the group 45–49.

Reproduction rates of the population:

- **total fertility rate** refers to the average number of children who would be borne by a woman during the course of her entire reproductive period (15–49 years of age) assuming that in particular phases of this period she would give birth with an intensity observed during a given year, i.e. assuming that age specific fertility rates for this period are constant,
- **gross reproduction rate** refers to the average number of daughters who would be borne by a woman assuming that the woman during her reproductive age will give birth with a frequency which is characteristic for all women giving birth in the year for which the reproduction rate is calculated (constant fertility rates),
- **demographic dynamics rate** is the ratio of the number of live births to the number of deaths in a given period.

Natural increase of the population accounts for the difference between the number of live births and deaths in a given period.

Infant is a child under the age of 1.

Information on births and deaths (including infant deaths) is presented according to criteria of the definition of infant births and deaths recommended by the World Health Organization (WHO).

12. Life expectancy is expressed by the average number of years that a person at the exact age of x still is to live, assuming a fixed mortality level from the period for which life expectancy tables were compiled.

13. Data regarding internal migration of the population were compiled on the basis of gmina documentation regarding the registration of people for permanent residence. This information does not include changes of address within the same gmina (town), with the exception of urban-rural gminas for which the division into urban and rural areas has been kept.

14. Data regarding international migration of the population were compiled on the basis of gmina documentation regarding the registration of people arriving to Poland for permanent residence (immigration) as well as regarding cancelled registration of people leaving Poland for permanent residence abroad (emigration).

15. The inflow of the population includes registrations of arrival for permanent residence, outflow – registrations of departure from permanent residence.

16. Współczynniki dotyczące ruchu naturalnego i migracji ludności w podziale terytorialnym obliczono jako iloraz liczby faktów określonego rodzaju i liczby ludności według stanu w dniu 30 VI:

- do 2009 r. – zameldowanej na pobyt stały,
- od 2010 r. – faktycznie zamieszkałej.

16. Rates concerning vital statistics and migration of the population according to territorial division were calculated as the ratio of the number of defined events to the number of population as of 30 Jun:

- to 2009 – registered for permanent residence,
- since 2010 – de facto population (population actually residing).

TABL. 1 (43). **LUDNOŚĆ**
POPULATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010 ^a		2011	2012	SPECIFICATION
		A	B			
STAN W DNIU 30 VI AS OF 30 JUN						
O G Ó Ł E M w liczbach bezwzględnych	1201000	1189175	1204294	1201990	1199724	T O T A L in absolute numbers
mężczyźni	586353	579087	587767	586625	585423	males
kobiety	614647	610088	616527	615365	614301	females
Miasta	710542	718102	725149	724497	723644	Urban areas
Wieś	490458	471073	479145	477493	476080	Rural areas
STAN W DNIU 31 XII AS OF 31 DEC						
O G Ó Ł E M: w liczbach bezwzględnych	1199689	1188329	1203448	1200982	1198690	T O T A L: in absolute numbers
na 1 km²	59	59	60	59	59	per 1 km²
mężczyźni w liczbach bezwzględnych	585596	578687	587367	586078	584841	males in absolute numbers
kobiety: w liczbach bezwzględnych	614093	609642	616081	614904	613849	females: in absolute numbers
na 100 mężczyzn	105	105	105	105	105	per 100 males
Miasta: w liczbach bezwzględnych	709950	717781	724826	724027	723303	Urban areas: in absolute numbers
w % ogółu ludności	59,2	60,4	60,2	60,3	60,3	in % of total population
Wieś: w liczbach bezwzględnych	489739	470548	478622	476955	475387	Rural areas: in absolute numbers
w % ogółu ludności	40,8	39,6	39,8	39,7	39,7	in % of total population

^a Bilans ludności dla 2010 r. podano w dwóch ujęciach, tj. opracowany w oparciu o wyniki spisu: A – z NSP²⁰⁰² – podobnie jak dla 2005 r., B – z NSP²⁰¹¹ – jak dla lat 2011 i 2012.

^a Balance of population for 2010 is given in two approaches, i.e. considering results of national censuses: A – 2002 census – as for 2005, B – 2011 census – as for the years 2011 and 2012.

TABL. 2 (44). **LUDNOŚĆ W WIEKU PRODUKCYJNYM I NIEPRODUKCYJNYM**
Stan w dniu 31 XII
WORKING AND NON-WORKING AGE POPULATION
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010 ^a		2011	2012	SPECIFICATION
		A	B			
O G Ó Ł E M	1199689	1188329	1203448	1200982	1198690	T O T A L
W wieku przedprodukcyjnym	259795	223343	229068	223301	218452	Pre-working age
mężczyźni	133296	114993	117375	114387	112074	males
kobiety	126499	108350	111693	108914	106378	females
Miasta	148594	129207	131500	128155	126238	Urban areas
mężczyźni	76051	66081	67132	65418	64539	males
kobiety	72543	63126	64368	62737	61699	females
Wieś	111201	94136	97568	95146	92214	Rural areas
mężczyźni	57245	48912	50243	48969	47535	males
kobiety	53956	45224	47325	46177	44679	females
W wieku produkcyjnym	740354	755651	764843	764749	763271	Working age
w tym w wieku mobilnym	478254	477116	481824	480561	478951	of which of mobility age
mężczyźni	384207	396213	402478	403777	403935	males
w tym w wieku mobilnym	244799	244551	247188	246716	245935	of which of mobility age
kobiety	356147	359438	362365	360972	359336	females
w tym w wieku mobilnym	233455	232565	234636	233845	233016	of which of mobility age
Miasta	464055	475546	480428	479158	476152	Urban areas
mężczyźni	231359	240991	244513	244905	244288	males
kobiety	232696	234555	235915	234253	231864	females
Wieś	276299	280105	284415	285591	287119	Rural areas
mężczyźni	152848	155222	157965	158872	159647	males
kobiety	123451	124883	126450	126719	127472	females
W wieku poprodukcyjnym	199540	209335	209537	212932	216967	Post-working age
mężczyźni	68093	67481	67514	67914	68832	males
kobiety	131447	141854	142023	145018	148135	females
Miasta	97301	113028	112898	116714	120913	Urban areas
mężczyźni	30842	33777	33902	34776	35945	males
kobiety	66459	79251	78996	81938	84968	females
Wieś	102239	96307	96639	96218	96054	Rural areas
mężczyźni	37251	33704	33612	33138	32887	males
kobiety	64988	62603	63027	63080	63167	females
LUDNOŚĆ W WIEKU NIEPRO- DUKCYJNYM NA 100 OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM	62,0	57,3	57,3	57,0	57,0	NON-WORKING AGE POPULA- TION PER 100 PERSONS OF WORKING AGE
Mężczyźni	52,4	46,1	45,9	45,1	44,8	Males
Kobiety	72,4	69,6	70,0	70,3	70,8	Females

^a Bilans ludności dla 2010 r. podano w dwóch ujęciach, tj. opracowany w oparciu o wyniki spisu: A – z NSP²⁰⁰² – podobnie jak dla 2005 r., B – z NSP²⁰¹¹ – jak dla lat 2011 i 2012.

^a Balance of population for 2010 is given in two approaches, i.e. considering results of national censuses: A – 2002 census – as for 2005, B – 2011 census – as for the years 2011 and 2012.

TABL. 3 (45). **LUDNOŚĆ WEDŁUG PŁCI I WIEKU**
Stan w dniu 31 XII
POPULATION BY SEX AND AGE
As of 31 Dec

WIEK AGE	2005	2010	2011	2012					
				ogółem grand total	z liczby ogółem of grand total number				
					męż- czyźni males	miasta urban areas		wieś rural areas	
						razem total	w tym męż- czyźni of which males	razem total	w tym męż- czyźni of which males
OGÓŁEM TOTAL	1199689	1203448	1200982	1198690	584841	723303	344772	475387	240069
0–2 lata	32178	37438	36023	34376	17804	20901	10784	13475	7020
3–6	46530	45546	47229	48685	25051	29163	14958	19522	10093
7–12	87683	71009	69010	67965	34630	38464	19532	29501	15098
13–15	54589	42530	40621	38517	19830	21272	10988	17245	8842
16–18	58780	49837	47154	44646	22774	25419	12778	19227	9996
19–24	126000	112026	109209	106723	54977	63753	32384	42970	22593
25–29	90014	101198	101294	99842	51826	64067	32760	35775	19066
30–34	82115	90508	90811	92881	47766	60066	30420	32815	17346
35–39	77378	83005	84668	85461	43623	53166	26542	32295	17081
40–44	82782	77795	77843	78307	39728	46908	22882	31399	16846
45–49	93202	82505	80870	79348	40108	48059	22918	31289	17190
50–54	82027	92020	90658	87950	43973	56148	26450	31802	17523
55–59	65575	79804	82080	85038	41935	55489	25916	29549	16019
60–64	47321	62527	66427	69271	31984	44175	19515	25096	12469
65–69	49179	43736	44205	46040	19972	27558	11631	18482	8341
70–74	46867	43827	42807	42178	17224	23488	9188	18690	8036
75–79	40820	39110	38676	37997	14435	20141	7372	17856	7063
80 lat i więcej and more	36649	49027	51397	53465	17201	25066	7754	28399	9447

TABL. 4 (46). **MIASTA I LUDNOŚĆ W MIASTACH**
 Stan w dniu 31 XII
TOWNS AND URBAN POPULATION
 As of 31 Dec

GRUPY MIAST WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI GROUPS OF TOWNS BY NUMBER OF POPULATION		Miasta <i>Towns</i>	Ludność w miastach <i>Urban population</i>	
			w liczbach bezwzględnych <i>in absolute numbers</i>	w % ogółu ludności <i>in % of total population</i>
OGÓŁEM	2005	36	709950	59,2
TOTAL	2010	39	724826	60,2
	2011	40	724027	60,3
	2012	40	723303	60,3
Poniżej 2000		5	7679	0,6
<i>Below</i>				
2000–4999		16	46456	3,9
5000–9999		5	36567	3,1
10000–19999		6	81278	6,8
20000–49999		5	124186	10,4
50000–99999		2	132216	11,0
200000 i więcej		1	294921	24,6
<i>and more</i>				

TABL. 5 (47). **GMINY ZAMIESZKANE PRZEZ LUDNOŚĆ WIEJSKĄ**
 Stan w dniu 31 XII
GMINAS AND RURAL POPULATION
 As of 31 Dec

GRUPY GMIN WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI WIEJSKIEJ GROUPS OF GMINAS BY NUMBER OF RURAL POPULATION		Gminy ^a <i>Gminas^a</i>	Ludność na wsi <i>Rural population</i>	
			w liczbach bezwzględnych <i>in absolute numbers</i>	w % ogółu ludności <i>in % of total population</i>
OGÓŁEM	2005	105	489739	40,8
TOTAL	2010	105	478622	39,8
	2011	105	476955	39,7
	2012	105	475387	39,7
Poniżej 2000		5	6865	0,6
<i>Below</i>				
2000–4999		69	248271	20,7
5000–6999		20	117172	9,8
7000–9999		8	66447	5,5
10000 i więcej		3	36632	3,1
<i>and more</i>				

a Wiejskie i miejsko-wiejskie.
a Rural and urban-rural.

TABL. 6 (48). **MEDIANA WIEKU LUDNOŚCI WEDŁUG PŁCI**
MEDIAN POPULATION AGE BY SEX

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	36,4	38,0	38,4	38,8	T O T A L
mężczyźni	34,5	36,3	36,6	37,0	males
kobiety	38,4	40,0	40,4	40,8	females
Miasta	35,6	37,7	38,1	38,6	Urban areas
mężczyźni	33,4	35,5	36,0	36,4	males
kobiety	37,8	40,0	40,4	40,9	females
Wieś	37,7	38,6	38,9	39,2	Rural areas
mężczyźni	36,2	37,4	37,7	37,9	males
kobiety	39,4	40,0	40,4	40,7	females

Uwaga do tablic 7–10

Dane za 2011 r. skorygowano w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji Rocznika.

Note to tables 7–10

Data for 2011 were revised comparing to published in the previous edition of the Yearbook.

TABL. 7 (49). **LUDNOŚĆ W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ WEDŁUG STANU CYWILNEGO FAKTYCZNEGO^a**
POPULATION AGED 15 AND MORE BY DE FACTO MARITAL STATUS^a

P Ł E Ć STAN CYWILNY FAKTYCZNY	2002			2011			S E X DE FACTO MARITAL STATUS
	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
W TYSIĄCACH IN THOUSANDS							
O G Ó Ł E M	975,0	578,8	396,2	1021,7	620,5	401,2	T O T A L
Kawalerowie, panny	279,4	167,8	111,6	294,6	174,4	120,2	Single
Żonaci, zamężne	552,7	325,6	227,1	555,3	340,0	215,3	Married
Partnerzy, partnerki	7,9	5,8	2,1	12,2	9,7	2,5	Cohabitant
Wdowcy, wdowy	91,0	45,4	45,6	99,0	52,7	46,3	Widowed
Rozwiedzeni, rozwiedzione	28,1	22,2	5,9	43,5	33,3	10,2	Divorced
Separowani, separowane	8,9	5,8	3,1	4,9	3,3	1,6	Separated
Nieustalony	7,0	6,2	0,8	12,1	7,1	5,1	Unknown
Mężczyźni	471,4	271,8	199,7	494,2	292,2	202,0	Males
Kawalerowie	160,2	88,4	71,8	172,2	95,2	76,9	Single
Żonaci	275,4	161,3	114,1	275,1	167,7	107,4	Married
Partnerzy	4,0	2,9	1,1	6,1	4,9	1,2	Cohabitant
Wdowcy	13,3	6,1	7,2	14,8	7,3	7,4	Widowed
Rozwiedzeni	11,4	7,9	3,4	17,9	12,4	5,5	Divorced
Separowani	4,0	2,3	1,7	2,1	1,3	0,9	Separated
Nieustalony	3,2	2,8	0,4	6,1	3,5	2,6	Unknown
Kobiety	503,6	307,0	196,6	527,5	328,3	199,2	Females
Panny	119,3	79,4	39,9	122,5	79,2	43,2	Single
Zamężne	277,3	164,3	113,0	280,3	172,3	107,9	Married
Partnerki	4,0	2,9	1,1	6,1	4,8	1,3	Cohabitant
Wdowy	77,7	39,2	38,4	84,3	45,4	38,8	Widowed
Rozwiedzione	16,7	14,3	2,4	25,6	21,0	4,7	Divorced
Separowane	4,9	3,5	1,5	2,8	2,0	0,7	Separated
Nieustalony	3,8	3,4	0,4	6,1	3,6	2,5	Unknown

^a Wyniki Narodowych Spisów Powszechnych Ludności i Mieszkań.
^a Results of the Population and Housing Censuses.

TABL. 7 (49). **LUDNOŚĆ W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ WEDŁUG STANU CYWILNEGO FAKTYCZNEGO^a**
(dok.)
POPULATION AGED 15 AND MORE BY DE FACTO MARITAL STATUS^a (cont.)

P Ł E Ć STAN CYWILNY FAKTYCZNY	2002			2011			S E X DE FACTO MARITAL STATUS
	ogółem <i>total</i>	miasta <i>urban areas</i>	wieś <i>rural areas</i>	ogółem <i>total</i>	miasta <i>urban areas</i>	wieś <i>rural areas</i>	
W ODSETKACH IN PERCENT							
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	TOTAL
Kawalerowie, panny	28,7	29,0	28,2	28,8	28,1	30,0	<i>Single</i>
Żonaci, zamężne	56,7	56,3	57,3	54,4	54,8	53,7	<i>Married</i>
Partnerzy, partnerki	0,8	1,0	0,5	1,2	1,6	0,6	<i>Cohabitant</i>
Wdowcy, wdowy	9,3	7,8	11,5	9,7	8,5	11,5	<i>Widowed</i>
Rozwiedzeni, rozwiedzione	2,9	3,8	1,5	4,3	5,4	2,5	<i>Divorced</i>
Separowani, separowane ..	0,9	1,0	0,8	0,5	0,5	0,4	<i>Separated</i>
Nieustalony	0,7	1,1	0,2	1,2	1,1	1,3	<i>Unknown</i>
Mężczyźni	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	Males
Kawalerowie	34,0	32,5	36,0	34,8	32,6	38,1	<i>Single</i>
Żonaci	58,4	59,3	57,1	55,7	57,4	53,2	<i>Married</i>
Partnerzy	0,8	1,1	0,5	1,2	1,7	0,6	<i>Cohabitant</i>
Wdowcy	2,8	2,3	3,6	3,0	2,5	3,7	<i>Widowed</i>
Rozwiedzeni	2,4	2,9	1,7	3,6	4,2	2,7	<i>Divorced</i>
Separowani	0,9	0,9	0,8	0,4	0,4	0,4	<i>Separated</i>
Nieustalony	0,7	1,0	0,2	1,2	1,2	1,3	<i>Unknown</i>
Kobiety	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	Females
Panny	23,7	25,9	20,3	23,2	24,1	21,7	<i>Single</i>
Zamężne	55,1	53,5	57,5	53,1	52,5	54,2	<i>Married</i>
Partnerki	0,8	0,9	0,5	1,1	1,5	0,6	<i>Cohabitant</i>
Wdowy	15,4	12,8	19,5	16,0	13,8	19,5	<i>Widowed</i>
Rozwiedzione	3,3	4,6	1,2	4,9	6,4	2,4	<i>Divorced</i>
Separowane	1,0	1,1	0,7	0,5	0,6	0,4	<i>Separated</i>
Nieustalony	0,8	1,1	0,2	1,1	1,1	1,3	<i>Unknown</i>

^a Wyniki Narodowych Spisów Powszechnych Ludności i Mieszkań.
^a Results of the Population and Housing Censuses.

TABL. 8 (50). **LUDNOŚĆ W WIEKU 13 LAT I WIĘCEJ WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA^a**
POPULATION AGED 13 AND MORE BY EDUCATIONAL LEVEL^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym poziom wykształcenia Of which educational level				
		wyższe higher	policealne i średnie post- -secondary and secondary	zasadnicze zawodowe basic vocational	gimnazjalne lower secondary	podstawowe primary
W TYSIĄCACH IN THOUSANDS						
OGÓŁEM 2002	1014,6	92,8	312,8	184,2	–	344,1
TOTAL 2011	1049,2	167,7	316,3	167,9	56,3	224,1
W ODSETKACH IN PERCENT						
OGÓŁEM 2002	100,0	9,1	30,8	18,2	–	33,9
TOTAL 2011	100,0	16,0	30,2	16,0	5,4	21,4
mężczyźni males	100,0	13,5	27,8	21,1	6,0	21,1
kobiety females	100,0	18,3	32,3	11,2	4,7	21,5
Miasta Urban areas	100,0	20,8	34,7	14,7	5,0	14,4
mężczyźni males	100,0	18,3	32,3	19,6	5,7	14,1
kobiety females	100,0	23,2	36,9	10,3	4,3	14,6
Wieś Rural areas	100,0	8,5	23,1	18,0	6,0	32,1
mężczyźni males	100,0	6,7	21,5	23,3	6,5	31,4
kobiety females	100,0	10,3	24,8	12,6	5,4	32,8

a Wyniki Narodowych Spisów Powszechnych Ludności i Mieszkań.
a Results of the Population and Housing Censuses.

TABL. 9 (51). **LUDNOŚĆ WEDŁUG IDENTYFIKACJI NARODOWO-ETNICZNYCH^a W 2011 R.**
POPULATION BY THE NATIONAL-ETHNIC IDENTITIES^a IN 2011

IDENTYFIKACJA NARODOWO-ETNICZNA	W tysiącach In thousand	W odsetkach In percent	NATIONAL-ETHNIC IDENTITY
OGÓŁEM	1202,4	100,0	TOTAL
Wyłącznie polska	1127,9	93,8	Polish only
Polska i niepolska	16,5	1,4	Polish and non-Polish
Wyłącznie niepolska	34,8	2,9	Non-Polish only
Nieustalona ^b	23,2	1,9	Unknown ^b

a Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011. b Lub bez przynależności narodowo-etnicznej.
a Results of the Population and Housing Census 2011. b Or without national or ethnic identity.

TABL. 10 (52). LUDNOŚĆ WEDŁUG GŁÓWNEGO ŹRÓDŁA UTRZYMANIA^a
POPULATION BY MAIN SOURCE OF MAINTENANCE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem ^b Grand total ^b	Praca Work			Niezarobkowe źródła Non-earned source			Pozostałe dochody osobno niewymienione ^c Other sources of income not elsewhere specified ^c	Na utrzymaniu Maintained persons	Nieustalone źródło utrzymania Unknown source of maintenance		
		razem total	najemna hired	na własny rachunek ^d own-account workers ^d	razem total	w tym of which						
						emerytura ^e retirement pay ^e	renta ^f pension ^f				zasiłki i świadczenia benefits	
W TYSIĄCACH IN THOUSANDS												
OGÓŁEM TOTAL	2002 2011	1208,6 1202,4	404,6 435,4	262,7 308,5	141,8 126,9	322,1 295,6	193,2 224,5	83,4 47,8	21,4 23,3	- 23,5	464,2 359,6	16,1 87,1
Mężczyźni Males	2002 2011	591,3 586,8	220,6 241,4	132,4 158,6	88,2 82,8	132,5 116,3	73,8 81,8	37,1 23,7	11,8 10,8	- 11,6	229,5 175,0	7,7 41,8
Kobiety Females	2002 2011	617,3 615,5	184,0 194,0	130,3 149,9	53,7 44,1	189,6 179,3	119,4 142,7	46,2 24,1	9,6 12,5	- 11,9	234,7 184,6	8,4 45,3
Miasta Urban areas	2002 2011	711,6 724,5	235,5 272,1	199,1 231,3	36,5 40,7	170,6 165,7	90,0 122,2	47,2 27,5	14,8 15,9	- 17,7	291,2 212,0	12,9 56,6
Wieś Rural areas	2002 2011	497,0 477,8	169,0 163,3	63,6 77,2	105,4 86,1	151,4 129,9	103,2 102,3	36,1 20,2	6,7 7,4	- 5,9	173,0 147,6	3,1 30,5

W ODSETKACH
IN PERCENT

OGÓŁEM TOTAL	2002 2011	100,0 100,0	33,5 36,2	21,7 25,7	11,7 10,6	26,6 24,6	16,0 18,7	6,9 4,0	1,8 1,9	- 2,0	38,4 29,9	1,3 7,2
-------------------------------	--------------	----------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	------------	------------	----------	--------------	------------

a Wyniki Narodowych Spisów Powszechnych Ludności i Mieszkań. b Dochody z własności uwzględniono tylko w pozycji „Ogółem”. c W 2002 r. zaliczone do niezarobkowych źródeł. d-f Łącznie: d – z dochodami z wynajmu, e – z rentą strukturalną dla rolników indywidualnych, f – ze świadczeniem rehabilitacyjnym.

a Results of the Population and Housing Censuses. b Incomes from owning are included only in the position of "Grand total". c In 2002 included into the non-earned sources. d-f Including: d – incomes from rent, e – structural pension for farmers, f – rehabilitation benefit.

TABL. 11 (53). GOSPODARSTWA DOMOWE^a WEDŁUG LICZBY OSÓB
HOUSEHOLDS^a BY NUMBER OF PERSONS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Gospodarstwa domowe w tys. Households in thous.						Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym Average number of persons in households
		ogółem total	o liczbie osób by number of persons					
			1	2	3	4	5 i więcej and more	
OGÓŁEM TOTAL	2002 2011	407,4 417,0	102,8 102,8	90,1 104,3	73,1 79,2	71,3 66,3	70,0 64,4	2,94 2,87
Miasta Urban areas	2002 2011	257,7 271,9	69,6 69,1	57,0 73,1	50,8 57,4	49,7 45,4	30,6 27,0	2,73 2,65
Wieś Rural areas	2002 2011	149,6 145,1	33,2 33,7	33,1 31,2	22,3 21,8	21,6 21,0	39,5 37,5	3,31 3,28

a Wyniki Narodowych Spisów Powszechnych Ludności i Mieszkań.
a Results of the Population and Housing Censuses.

TABL. 12 (54). **GOSPODARSTWA DOMOWE^a WEDŁUG SKŁADU RODZINNEGO**
HOUSEHOLDS^a BY FAMILY COMPOSITION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002			2011			SPECIFICATION
	ogółem <i>total</i>	miasta <i>urban areas</i>	wieś <i>rural areas</i>	ogółem <i>total</i>	miasta <i>urban areas</i>	wieś <i>rural areas</i>	
	w tys. <i>in thous.</i>						
OGÓŁEM	407,4	257,7	149,6	417,0	271,9	145,1	TOTAL
Jednorodzinne	276,8	177,1	99,6	267,0	180,2	86,8	<i>One-family</i>
Dwurodzinne	20,7	6,7	14,0	28,7	11,2	17,5	<i>Two-family</i>
Trzyrodzinne i większe	0,8	0,2	0,5	1,9	0,6	1,2	<i>Three-family and more</i>
Nierodzinne	109,1	73,6	35,5	119,4	79,9	39,6	<i>Non-family</i>
jednoosobowe	102,8	69,6	33,2	102,8	69,1	33,7	<i>one-person</i>
wieloosobowe	6,3	4,0	2,4	16,6	10,8	5,9	<i>multipersonal</i>

^a Wyniki Narodowych Spisów Powszechnych Ludności i Mieszkań.
^a Results of the Population and Housing Censuses.

TABL. 13 (55). **OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE^a**
DISABLED PERSONS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2011	2002	2011	SPECIFICATION
	w tys. <i>in thous.</i>		na 1000 ludności <i>per 1000 population</i>		
OGÓŁEM	156,0	131,8	129	110	TOTAL
mężczyźni	74,2	60,8	125	104	<i>males</i>
kobiety	81,8	70,9	133	115	<i>females</i>
Miasta	83,3	78,2	117	108	<i>Urban areas</i>
Wieś	72,7	53,6	146	112	<i>Rural areas</i>

^a Wyniki Narodowych Spisów Powszechnych Ludności i Mieszkań.
^a Results of the Population and Housing Censuses.

TABL. 14 (56). **RUCH NATURALNY LUDNOŚCI**
VITAL STATISTICS

WYSZCZEGÓLNIENIE <i>SPECIFICATION</i>	Mażeństwa <i>Marriages</i>		Separacje <i>Separations</i>	Rozwody <i>Divorces</i>	Urodzenia żywe <i>Live births</i>	Zgony <i>Deaths</i>		Przyrost naturalny <i>Natural increase</i>
	ogółem <i>total</i>	w tym wyznaniowe ^a <i>of which religious^a</i>				ogółem <i>total</i>	w tym niemowląt <i>of which infants</i>	

W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH
 IN ABSOLUTE NUMBERS

OGÓŁEM	2005	6498	4895	418	2178	11009	11854	62	-845
TOTAL	2010	7003	5114	105	1937	11928	11814	54	114
	2011	6294	4293	107	1883	11155	11647	54	-492
	2012	6398	4438	78	1756	11161	11856	46	-695
Miasta	2005	3751	2699	301	1777	6347	5544	40	803
<i>Urban areas</i>	2010	4316	3025	76	1535	7133	5735	34	1398
	2011	3781	2465	82	1502	6610	5734	28	876
	2012	3744	2468	56	1392	6697	5873	27	824
Wieś	2005	2747	2196	117	401	4662	6310	22	-1648
<i>Rural areas</i>	2010	2687	2089	29	402	4795	6079	20	-1284
	2011	2513	1828	25	381	4545	5913	26	-1368
	2012	2654	1970	22	364	4464	5983	19	-1519

^a Ze skutkami cywilnymi.
^a With civil law consequences.

TABL. 14 (56). RUCH NATURALNY LUDNOŚCI (dok.)
VITAL STATISTICS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Małżeństwa Marriages		Separacje Separations	Rozwody Divorces	Urodzenia żywe Live births	Zgony Deaths		Przyrost naturalny Natural increase	
	ogółem total	w tym wyzna- niowe ^a of which religious ^a				ogółem total	w tym niemowląt of which infants		
NA 1000 LUDNOŚCI ^b PER 1000 POPULATION ^b									
OGÓŁEM	2005	5,4	4,1	34,7	1,8	9,1	9,8	5,6	-0,7
TOTAL	2010	5,8	4,2	8,7	1,6	9,9	9,8	4,5	0,1
	2011	5,2	3,6	8,9	1,6	9,3	9,7	4,8	-0,4
	2012	5,3	3,7	6,5	1,5	9,3	9,9	4,1	-0,6
Miasta	2005	5,3	3,8	42,5	2,5	9,0	7,8	6,3	1,1
Urban areas	2010	6,0	4,2	10,5	2,1	9,8	7,9	4,8	1,9
	2011	5,2	3,4	11,3	2,1	9,1	7,9	4,2	1,2
	2012	5,2	3,4	7,7	1,9	9,3	8,1	4,0	1,1
Wieś	2005	5,5	4,4	23,6	0,8	9,4	12,7	4,7	-3,3
Rural areas	2010	5,6	4,4	6,1	0,8	10,0	12,7	4,2	-2,7
	2011	5,3	3,8	5,2	0,8	9,5	12,4	5,7	-2,9
	2012	5,6	4,1	4,6	0,8	9,4	12,6	4,3	-3,2

a Ze skutkami cywilnymi. b W przypadku: separacji – na 100 tys. ludności; zgonów niemowląt – na 1000 urodzeń żywych.

a With civil law consequences. b In the case of: separations – data are presented per 100 thous. population; infant deaths – per 1000 live births.

TABL. 15 (57). MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE I ROZWIĄZANE
MARRIAGES CONTRACTED AND DISSOLVED

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Małżeń- stwa zawarte Marriages contracted	Małżeństwa rozwiązane Marriages dissolved					Różnica między małżeń- stwami zawartymi a rozwią- zanymi ^a		
		ogółem total	przez śmierć by death of		przez rozwód by divorce	na 1000 istniejących małżeństw per 1000 existing marriages			
			męża husband	żony wife		ogółem total	w tym przez roz- wód of which by divorce		
OGÓŁEM	2005	6498	7308	3873	1257	2178	26,4	7,9	-1239
TOTAL	2010	7003	6956	3746	1273	1937	25,3	7,0	-434
	2011	6294	6870	3718	1269	1883	24,8	6,8	-1191
	2012	6398	6645	3659	1230	1756	24,0	6,3	-741
Miasta	2005	3751	4214	1830	607	1777	26,0	11,0	-816
Urban areas	2010	4316	4040	1879	626	1535	25,0	9,5	-201
	2011	3781	4043	1822	719	1502	23,9	8,9	-750
	2012	3744	3893	1823	678	1392	23,1	8,3	-639
Wieś	2005	2747	3094	2043	650	401	27,1	3,5	-423
Rural areas	2010	2687	2916	1867	647	402	25,7	3,5	-233
	2011	2513	2827	1896	550	381	26,1	3,5	-441
	2012	2654	2752	1836	552	364	25,4	3,4	-102

a Po uwzględnieniu salda migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały osób pozostających w stanie małżeńskim.

a After considering net internal and international migration for permanent residence of married persons.

TABL. 16 (58). **MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE W 2012 R. WEDŁUG WIEKU NOWOŻEŃCÓW**
MARRIAGES BY AGE OF BRIDEGROOMS AND BRIDES CONTRACTED IN 2012

MĘŻCZYŹNI W WIEKU MALES AT AGE	Ogółem Total	Kobiety w wieku Females at age							60 lat i więcej and more
		19 lat i mniej and less	20–24	25–29	30–34	35–39	40–49	50–59	
OGÓŁEM TOTAL									
OGÓŁEM GRAND TOTAL	6398	245	2274	2611	721	236	163	103	45
19 lat i mniej Under 20 years	38	26	11	1	–	–	–	–	–
20–24	1243	166	893	172	9	3	–	–	–
25–29	2981	40	1138	1626	161	16	–	–	–
30–34	1269	11	195	657	338	53	15	–	–
35–39	422	2	29	124	155	88	20	4	–
40–49	240	–	8	29	46	62	81	14	–
50–59	116	–	–	2	11	12	35	49	7
60 lat i więcej and more	89	–	–	–	1	2	12	36	38
W tym małżeństwa wyznaniowe^a Of which church or religious marriages^a	4438	137	1714	2003	408	101	35	27	13
19 lat i mniej Under 20 years	19	13	6	–	–	–	–	–	–
20–24	919	97	684	131	5	2	–	–	–
25–29	2291	21	862	1298	102	8	–	–	–
30–34	872	6	151	480	208	25	2	–	–
35–39	211	–	10	83	75	38	4	1	–
40–49	76	–	1	11	17	26	19	2	–
50–59	25	–	–	–	1	2	9	13	–
60 lat i więcej and more	25	–	–	–	–	–	1	11	13
MIASTA URBAN AREAS									
RAZEM TOTAL	3744	85	1124	1678	496	148	106	74	33
19 lat i mniej Under 20 years	18	12	5	1	–	–	–	–	–
20–24	589	54	428	100	7	–	–	–	–
25–29	1752	13	569	1057	105	8	–	–	–
30–34	822	4	96	424	246	43	9	–	–
35–39	285	2	21	79	103	60	16	4	–
40–49	131	–	5	16	25	29	47	9	–
50–59	81	–	–	1	9	6	24	37	4
60 lat i więcej and more	66	–	–	–	1	2	10	24	29

^a Ze skutkami cywilnymi.

^a With civil law consequences.

TABL. 16 (58). MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE W 2012 R. WEDŁUG WIEKU NOWOŻEŃCÓW (dok.)
 MARRIAGES BY AGE OF BRIDEGROOMS AND BRIDES CONTRACTED IN 2012 (cont.)

MĘŻCZYŹNI W WIEKU MALES AT AGE	Ogółem Total	Kobiety w wieku Females at age							60 lat i więcej and more
		19 lat i mniej and less	20–24	25–29	30–34	35–39	40–49	50–59	
MIASTA (dok.) URBAN AREAS (cont.)									
W tym małżeństwa wyznaniowe^a <i>Of which church or religious marriages^a</i>	2468	39	789	1267	269	58	21	17	8
19 lat i mniej <i>Under 20 years</i>	9	5	4	–	–	–	–	–	–
20–24	400	26	298	72	4	–	–	–	–
25–29	1317	6	411	828	67	5	–	–	–
30–34	547	2	70	311	143	20	1	–	–
35–39	132	–	6	51	46	24	4	1	–
40–49	32	–	–	5	9	9	9	–	–
50–59	14	–	–	–	–	–	6	8	–
60 lat i więcej <i>and more</i>	17	–	–	–	–	–	1	8	8
WIEŚ RURAL AREAS									
RAZEM	2654	160	1150	933	225	88	57	29	12
TOTAL									
19 lat i mniej <i>Under 20 years</i>	20	14	6	–	–	–	–	–	–
20–24	654	112	465	72	2	3	–	–	–
25–29	1229	27	569	569	56	8	–	–	–
30–34	447	7	99	233	92	10	6	–	–
35–39	137	–	8	45	52	28	4	–	–
40–49	109	–	3	13	21	33	34	5	–
50–59	35	–	–	1	2	6	11	12	3
60 lat i więcej <i>and more</i>	23	–	–	–	–	–	2	12	9
W tym małżeństwa wyznaniowe^a <i>Of which church or religious marriages^a</i>	1970	98	925	736	139	43	14	10	5
19 lat i mniej <i>Under 20 years</i>	10	8	2	–	–	–	–	–	–
20–24	519	71	386	59	1	2	–	–	–
25–29	974	15	451	470	35	3	–	–	–
30–34	325	4	81	169	65	5	1	–	–
35–39	79	–	4	32	29	14	–	–	–
40–49	44	–	1	6	8	17	10	2	–
50–59	11	–	–	–	1	2	3	5	–
60 lat i więcej <i>and more</i>	8	–	–	–	–	–	–	3	5

^a Ze skutkami cywilnymi.

^a With civil law consequences.

TABL. 17 (59). **MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE W 2012 R. WEDŁUG POPRZEDNIEGO STANU CYWILNEGO NOWOŻENCÓW**
MARRIAGES BY PREVIOUS MARITAL STATUS OF BRIDEGROOMS AND BRIDES CONTRACTED IN 2012

POPRZEDNI STAN CYWILNY MĘŻCZYZN PREVIOUS MARITAL STATUS OF MALES	Ogółem Total	Poprzedni stan cywilny kobiet Previous marital status of females		
		panny single	wdowy widows	rozwidzione divorced
OGÓŁEM TOTAL				
OGÓŁEM GRAND TOTAL	6398	5836	89	473
Kawalerowie Single	5831	5561	31	239
Wdowcy Widowers	74	22	27	25
Rozwidzeni Divorced	493	253	31	209
MIASTA URBAN AREAS				
RAZEM TOTAL	3744	3364	54	326
Kawalerowie Single	3331	3165	10	156
Wdowcy Widowers	55	19	20	16
Rozwidzeni Divorced	358	180	24	154
WIEŚ RURAL AREAS				
RAZEM TOTAL	2654	2472	35	147
Kawalerowie Single	2500	2396	21	83
Wdowcy Widowers	19	3	7	9
Rozwidzeni Divorced	135	73	7	55

TABL. 18 (60). **MAŁŻEŃSTWA WYZNANIOWE^a**
CHURCH OR RELIGIOUS MARRIAGES^a

KOŚCIOŁY I ZWIĄZKI WYZNANIOWE CHURCHES AND RELIGIOUS ASSOCIATIONS	Ogółem Total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas
OGÓŁEM TOTAL	2005 4895 2010 5114 2011 4293 2012 4438	2699 3025 2465 2468	2074 2089 1828 1970
w tym: of which:			
Kościół Katolicki	4063	2209	1854
Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny	366	253	113
Kościół Chrześcijan Baptystów	3	3	–
Kościół Zielonoświątkowy	3	1	2

^a Ze skutkami cywilnymi.

^a With civil law consequences.

TABL. 19 (61). **ROZWODY WEDŁUG WIEKU MAŁŻONKÓW W MOMENCIE WNIESIENIA POWÓDZTWA W 2012 R.**
DIVORCES BY AGE OF SPOUSES AT THE MOMENT OF FILLING PETITION FOR DIVORCE IN 2012

MĘŻCZYŹNI W WIEKU MALES AT AGE	Ogółem Total	Kobiety w wieku / Females at age							60 lat i więcej and more
		19 lat i mniej and less	20–24	25–29	30–34	35–39	40–49	50–59	
OGÓŁEM TOTAL									
OGÓŁEM GRAND TOTAL	1756	4	126	365	302	297	394	206	62
19 lat i mniej Under 20 years	2	–	1	1	–	–	–	–	–
20–24	51	3	38	8	2	–	–	–	–
25–29	264	1	63	170	26	3	1	–	–
30–34	336	–	19	152	129	30	6	–	–
35–39	305	–	5	30	116	127	22	4	1
40–49	442	–	–	3	23	126	272	17	1
50–59	275	–	–	1	6	10	87	157	14
60 lat i więcej and more	81	–	–	–	–	1	6	28	46
MIASTA URBAN AREAS									
RAZEM TOTAL	1392	1	90	277	254	236	317	165	52
19 lat i mniej Under 20 years	2	–	1	1	–	–	–	–	–
20–24	33	1	24	6	2	–	–	–	–
25–29	207	–	48	132	23	3	1	–	–
30–34	269	–	14	115	108	27	5	–	–
35–39	248	–	3	20	95	105	21	3	1
40–49	358	–	–	3	21	94	223	16	1
50–59	211	–	–	–	5	6	63	124	13
60 lat i więcej and more	64	–	–	–	–	1	4	22	37
WIEŚ RURAL AREAS									
RAZEM TOTAL	364	3	36	88	48	61	77	41	10
20–24	18	2	14	2	–	–	–	–	–
25–29	57	1	15	38	3	–	–	–	–
30–34	67	–	5	37	21	3	1	–	–
35–39	57	–	2	10	21	22	1	1	–
40–49	84	–	–	–	2	32	49	1	–
50–59	64	–	–	1	1	4	24	33	1
60 lat i więcej and more	17	–	–	–	–	–	2	6	9

TABL. 20 (62). **ROZWOODY WEDŁUG LICZBY MAŁOLETNIH DZIECI^a W MAŁŻEŃSTWIE**
DIVORCES BY THE NUMBER OF UNDERAGE CHILDREN^a IN THE MARRIAGE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	2178	1937	1883	1756	T O T A L
rozwoody małżeństw:					divorces:
Bez dzieci	671	775	743	688	Marriages without children
Z dziećmi	1507	1162	1140	1068	Marriages with children
o liczbie dzieci:					by number of children:
1	795	684	712	686	1
2	501	381	348	304	2
3	159	78	64	60	3
4 i więcej	52	19	16	18	4 and more
Miasta	1777	1535	1502	1392	Urban areas
rozwoody małżeństw:					divorces:
Bez dzieci	562	615	593	548	Marriages without children
Z dziećmi	1215	920	909	844	Marriages with children
o liczbie dzieci:					by number of children:
1	671	553	578	555	1
2	397	304	273	235	2
3	114	51	45	42	3
4 i więcej	33	12	13	12	4 and more
Wieś	401	402	381	364	Rural areas
rozwoody małżeństw:					divorces:
Bez dzieci	109	160	150	140	Marriages without children
Z dziećmi	292	242	231	224	Marriages with children
o liczbie dzieci:					by number of children:
1	124	131	134	131	1
2	104	77	75	69	2
3	45	27	19	18	3
4 i więcej	19	7	3	6	4 and more

a Poniżej 18 lat.
a Below the age of 18.

TABL. 21 (63). **URODZENIA**
BIRTHS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Urodzenia żywe	11009	11928	11155	11161	6697	4464	Live births
chłopcy	5568	6422	5739	5843	3502	2341	males
dziewczęta	5441	5506	5416	5318	3195	2123	females
Małżeńskie	9768	10299	9597	9419	5548	3871	Legitimate
chłopcy	4933	5535	4898	4943	2910	2033	males
dziewczęta	4835	4764	4699	4476	2638	1838	females
Pozamałżeńskie	1241	1629	1558	1742	1149	593	Illegitimate
chłopcy	635	887	841	900	592	308	males
dziewczęta	606	742	717	842	557	285	females
Urodzenia martwe	54	44	44	38	21	17	Stillbirths
chłopcy	24	23	25	18	7	11	males
dziewczęta	30	21	19	20	14	6	females

TABL. 22 (64). URODZENIA ŻYWE WEDŁUG KOLEJNOŚCI URODZENIA DZIECKA^a ORAZ WIEKU MATKI
LIVE BIRTHS BY BIRTH ORDER^a AND AGE OF MOTHER

LATA YEARS WIEK MATKI AGE OF MOTHER	Ogółem Total	Kolejność urodzenia dziecka u matki Birth order						
		1	2	3	4	5	6 i dalsze and over	
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS								
OGÓŁEM	2005	11009	5454	3420	1273	429	218	212
TOTAL	2010	11928	5786	4082	1340	424	158	138
	2011	11155	5303	3918	1262	409	149	114
	2012	11161	5320	4025	1228	361	132	95
19 lat i mniej and less		452	404	45	3	–	–	–
20–24		1990	1369	518	88	12	2	1
25–29		4215	2381	1435	303	75	15	6
30–34		3032	918	1476	458	116	42	22
35–39		1247	220	504	312	122	49	40
40–44		212	28	47	63	30	22	22
45 lat i więcej and more		13	–	–	1	6	2	4
W ODSETKACH IN PERCENT								
OGÓŁEM	2005	100,0	49,5	31,1	11,6	3,9	2,0	1,9
TOTAL	2010	100,0	48,5	34,2	11,2	3,6	1,3	1,2
	2011	100,0	47,5	35,1	11,3	3,7	1,4	1,0
	2012	100,0	47,7	36,1	11,0	3,2	1,2	0,9
19 lat i mniej and less		100,0	89,4	10,0	0,7	–	–	–
20–24		100,0	68,8	26,0	4,4	0,6	0,1	0,1
25–29		100,0	56,5	34,0	7,2	1,8	0,4	0,1
30–34		100,0	30,3	48,7	15,1	3,8	1,4	0,7
35–39		100,0	17,6	40,4	25,0	9,8	3,9	3,2
40–44		100,0	13,2	22,2	29,7	14,2	10,4	10,4
45 lat i więcej and more		100,0	–	–	7,7	46,2	15,4	30,8

a W podziale według kolejności urodzenia dziecka nie uwzględniono urodzeń o nieustalonej kolejności urodzenia.
a Data on the number of births by order exclude cases in which birth order is unknown.

TABL. 23 (65). PŁODNOŚĆ KOBIET I WSPÓŁCZYNNIKI REPRODUKCJI LUDNOŚCI
FEMALE FERTILITY AND REPRODUCTION RATES OF POPULATION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2005	2010	2011	2012		
				ogółem total	miaста urban areas	wieś rural areas
Płodność – urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku:						
Fertility – live births per 1000 women aged:						
15–49 lat ^{ab}	35,46	39,76	37,54	37,92	36,07	41,07
15–19 ^a	11,18	12,72	10,77	12,07	10,88	13,64
20–24	55,48	51,35	44,92	45,06	35,93	60,06
25–29	88,78	90,30	85,74	87,16	80,48	99,77
30–34	63,21	72,23	69,77	67,91	69,08	65,66
35–39	23,75	29,73	28,70	29,95	30,00	29,86
40–44	6,12	6,45	6,55	5,51	4,62	6,98
45–49 ^b	0,37	0,31	0,30	0,33	0,27	0,43

a, b Łącznie z urodzeniami z matek w wieku: a – poniżej 15 lat, b – 50 lat i więcej.
a, b Including births from mothers aged: a – below 15, b – 50 and more.

TABL. 23 (65). **PŁODNOŚĆ KOBIET I WSPÓŁCZYNNIKI REPRODUKCJI LUDNOŚCI (dok.)**
FEMALE FERTILITY AND REPRODUCTION RATES OF POPULATION (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2005	2010	2011	2012		
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
Współczynniki: Rates:						
Dzietności ogólnej Total fertility	1,2451	1,3091	1,2272	1,2312	1,1446	1,3802
Reprodukcji brutto Gross reproduction	0,6154	0,6043	0,5958	0,5866	0,5461	0,6564
Dynamiki demograficznej Demographic dynamics	0,9287	1,0096	0,9578	0,9414	1,1403	0,7461

TABL. 24 (66). **ZGONY WEDŁUG PŁCI I WIEKU ZMARŁYCH**
DEATHS BY SEX AND AGE OF DECEASED

LATA YEARS WIEK ZMARŁYCH AGE OF DECEASED	Ogółem Grand total	Mężczyźni Males	Kobiety Females	Z liczby ogółem Of total number					
				miasta urban areas			wieś rural areas		
				razem total	męż- czyźni males	kobiety females	razem total	męż- czyźni males	kobiety females

W LICZBACH BEZWZGLEDNYCH
 IN ABSOLUTE NUMBERS

OGÓŁEM	2005	11854	6511	5343	5544	3024	2520	6310	3487	2823
TOTAL	2010	11814	6413	5401	5735	3088	2647	6079	3325	2754
	2011	11647	6262	5385	5734	3039	2695	5913	3223	2690
	2012	11856	6452	5404	5873	3160	2713	5983	3292	2691
0 lat		46	25	21	27	19	8	19	6	13
1-4		11	9	2	8	7	1	3	2	1
5-9		6	4	2	2	1	1	4	3	1
10-14		10	7	3	6	3	3	4	4	-
15-19		33	28	5	15	12	3	18	16	2
20-24		56	45	11	33	24	9	23	21	2
25-29		87	73	14	47	38	9	40	35	5
30-34		88	75	13	52	43	9	36	32	4
35-39		119	99	20	73	57	16	46	42	4
40-44		160	117	43	84	59	25	76	58	18
45-49		294	229	65	161	123	38	133	106	27
50-54		540	403	137	319	231	88	221	172	49
55-59		785	576	209	477	338	139	308	238	70
60-64		904	650	254	526	357	169	378	293	85
65-69		767	508	259	428	263	165	339	245	94
70-74		1096	686	410	595	355	240	501	331	170
75-79		1604	913	691	801	433	368	803	480	323
80-84		2163	998	1165	925	406	519	1238	592	646
85 lat i więcej and more		3087	1007	2080	1294	391	903	1793	616	1177

TABL. 24 (66). ZGONY WEDŁUG PŁCI I WIEKU ZMARŁYCH (dok.)
 DEATHS BY SEX AND AGE OF DECEASED (cont.)

LATA YEARS WIEK ZMARŁYCH AGE OF DECEASED	Ogółem Grand total	Mężczyźni Males	Kobiety Females	Z liczby ogółem Of total number						
				miasta urban areas			wieś rural areas			
				razem total	męż- czyźni males	kobiety females	razem total	męż- czyźni males	kobiety females	
NA 100 TYS. LUDNOŚCI DANEJ PŁCI I GRUPY WIEKU PER 100 THOUS. POPULATION OF GIVEN SEX AND AGE GROUP										
OGÓŁEM	2005	984	1108	866	783	896	680	1272	1396	1147
TOTAL	2010	981	1091	876	791	893	698	1269	1374	1161
	2011	969	1067	875	791	880	711	1238	1336	1139
	2012	988	1102	880	812	916	716	1257	1369	1142
0 lat ^a		412	428	395	403	543	250	426	256	612
1-4		22	36	8	27	46	7	15	20	11
5-9		11	14	7	6	6	6	17	25	9
10-14		16	22	10	18	17	18	15	29	-
15-19		43	71	13	35	55	14	54	92	12
20-24		62	96	25	59	85	33	65	112	12
25-29		87	140	29	73	115	28	112	183	30
30-34		96	159	29	88	143	31	111	186	26
35-39		140	228	48	139	217	61	142	244	26
40-44		205	296	112	180	260	104	243	344	124
45-49		367	565	164	330	528	149	425	615	192
50-54		604	902	307	556	855	290	692	974	343
55-59		940	1403	492	876	1333	477	1059	1515	523
60-64		1332	2078	695	1220	1873	703	1528	2396	679
65-69		1699	2594	1014	1604	2335	1070	1837	2945	927
70-74		2582	3963	1631	2523	3855	1670	2656	4086	1579
75-79		4193	6275	2915	3988	5894	2889	4419	6665	2944
80-84		6864	9183	5643	6269	8190	5297	7387	10015	5955
85 lat i więcej and more		14791	16772	13991	13451	15262	12794	15936	17897	15072

a Na 100 tys. urodzeń żywych.
a Per 100 thous. live births.

TABL. 25 (67). ZGONY WEDŁUG WYBRANYCH PRZYCZYŃ
DEATHS BY SELECTED CAUSES

PRZYCZYNY ZGONÓW	Ogółem Total	Męż- czyźni Males	Kobiety Fe- males	Z liczby ogółem Of total number		CAUSES OF DEATHS	
				miasta urban areas	wieś rural areas		
				na 100 tys. ludności per 100 thous. population			
OGÓŁEM	2005	984	1108	866	783	1272	TOTAL
	2010	981	1091	876	791	1269	
	2011	969	1067	875	791	1238	
w tym:							of which:
Choroby zakaźne i pasożytnicze	5	8	3	5	6	6	<i>Infectious and parasitic diseases</i>
w tym gruźlica i następstwa gruź- licy	2	3	1	1	3	3	<i>of which tuberculosis and sequelae of tuberculosis</i>
Nowotwory	237	273	204	216	270	270	<i>Neoplasms</i>
w tym nowotwory złośliwe	235	270	202	213	267	267	<i>of which malignant neoplasms</i>
w tym:							of which:
nowotwór złośliwy żołądka	15	19	11	11	21	21	<i>malignant neoplasm of stomach</i>
nowotwór złośliwy trzustki	11	11	11	10	13	13	<i>malignant neoplasm of pancreas</i>
nowotwór złośliwy tchawicy, oskrzela i płuca	54	81	28	49	60	60	<i>malignant neoplasm of trachea, bronchus and lung</i>
nowotwór złośliwy sutka u kobiet	13	1	26	16	10	10	<i>malignant neoplasm of female breast</i>
nowotwór złośliwy szyjki macicy	4	–	8	4	4	4	<i>malignant neoplasm of cervix uteri</i>
nowotwór złośliwy gruczołu krokowego	12	25	–	10	15	15	<i>malignant neoplasm of prostate</i>
białaczka	9	12	7	8	12	12	<i>leukemia</i>
Zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	18	17	19	16	20	20	<i>Endocrine, nutritional and metabolic diseases</i>
w tym cukrzyca	17	17	18	16	20	20	<i>of which diabetes mellitus</i>
Zaburzenia psychiczne	7	13	1	7	7	7	<i>Mental disorders</i>
Choroby układu nerwowego i narzą- dów zmysłów	17	17	18	16	19	19	<i>Diseases of the nervous system and sense organs</i>
Choroby układu krążenia	421	394	447	314	584	584	<i>Diseases of the circulatory system</i>
w tym:							of which:
choroba nadciśnieniowa	28	22	34	18	42	42	<i>hypertensive diseases</i>
choroba niedokrwienna serca	136	149	123	108	177	177	<i>ischemic heart disease</i>
w tym ostry zawał serca	31	38	25	25	40	40	<i>of which acute myocardial infarction</i>
choroby naczyń mózgowych	94	79	107	70	130	130	<i>diseases of cerebrovascular</i>
miażdżyca	25	19	30	17	36	36	<i>atherosclerosis</i>
Choroby układu oddechowego	58	72	45	46	77	77	<i>Diseases of the respiratory system</i>
Choroby układu trawiennego	42	55	30	36	51	51	<i>Diseases of the digestive system</i>
Choroby układu moczowo-płciowego	10	11	10	7	15	15	<i>Diseases of the genitourinary system</i>
Stany rozpoczynające się w okresie okołoporodowym	3	3	3	3	3	3	<i>Conditions originating in the perinatal period</i>
Wady rozwojowe wrodzone	1	1	2	1	2	2	<i>Congenital anomalies</i>
Objawy, cechy chorobowe i nieprawid- łowe wyniki badań klinicznych i laboratoryjnych	79	97	62	66	99	99	<i>Symptoms and ill-defined conditions</i>
Zewnętrzne przyczyny zgonu	67	107	30	57	83	83	<i>Injuries and poisonings by external cause</i>
w tym:							of which:
wypadki komunikacyjne	16	25	8	14	21	21	<i>transport accidents</i>
samobójstwa	14	25	4	11	19	19	<i>intentional self-harm</i>

a Zgodnie z Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych (X Rewizja).

a In accordance with the International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (ICD-10 Revision).

TABL. 27 (69). ZGONY NIEMOWIŁĄT WEDŁUG WYBRANYCH PRZYCZYN
 INFANT DEATHS BY SELECTED CAUSES

PRZYCZYNY ZGONÓW	w liczbach bezwzględnych <i>in absolute numbers</i>	Ogółem <i>Total</i>		Chłopcy <i>Males</i>	Dziewczęta <i>Females</i>	Z liczby ogółem <i>Of total number</i>		CAUSES OF DEATHS
		na 100 tys. urodzeń żywych <i>per 100 thous. of live births</i>						
		miasta <i>urban areas</i>	wieś <i>rural areas</i>					
OGÓŁEM								TOTAL
2005	62	563	503	625	630	472		
2010	54	453	529	363	477	417		
2011	54	484	436	535	424	572		
w tym:								<i>of which:</i>
Choroby układu oddechowego	2	18	–	37	15	22		<i>Diseases of the respiratory system</i>
w tym zapalenie płuc	2	18	–	37	15	22		<i>of which pneumonia</i>
Wady rozwojowe wrodzone, zniekształcenia i aberracje chromosomowe	12	108	87	129	91	132		<i>Congenital malformations, deformations and chromosomal abnormalities</i>
w tym:								<i>of which:</i>
wrodzone wady serca	6	54	52	55	30	88		<i>congenital malformation of heart</i>
Stany rozpoczynające się w okresie okołoporodowym	35	314	331	295	287	352		<i>Conditions originating in the perinatal period</i>
w tym:								<i>of which:</i>
zaburzenia związane z czasem trwania ciąży i rozwojem płodu	26	233	279	185	212	294		<i>disorders related to length of gestation and fetal growth</i>
zespół zaburzeń oddychania noworodka i inne stany układu oddechowego	6	54	52	55	30	88		<i>respiratory disorders specific to the perinatal period</i>

TABL. 28 (70). ZAMACHY SAMOBÓJCZE^a ZAREJESTROWANE PRZEZ POLICJĘ
SUICIDES^a REGISTERED BY THE POLICE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005 ^b	2010	2011	2012		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym męż- czyźni of which males	
OGÓŁEM	223	234	220	232	196	TOTAL
w tym dokonane	181	168	162	176	153	of which committed
Miasta	131	133	126	132	112	Urban areas
Wieś	91	101	94	100	84	Rural areas
Wiek samobójców						Age of suicidal persons
14 lat i mniej	1	3	–	2	1	14 and less
15–19	21	14	18	17	11	15–19
20–29	48	48	47	53	47	20–29
30–49	80	77	67	86	76	30–49
50–69	59	75	72	58	49	50–69
70 lat i więcej	13	17	16	16	12	70 and more

a Usiłowane i dokonane. b W podziale na miasto i wieś nie uwzględniono przypadków o nieustalonym miejscu zdarzenia oraz w podziale według wieku – samobójców o nieustalonym wieku.

Źródło: dane Komendy Wojewódzkiej Policji w Białymstoku.

a Attempted and committed. b Data by urban and rural areas exclude cases for which the place of incident is unknown as well as data by age – cases for which age of suicidal persons is unknown.

S o u r c e: data of the Voivodship Police Headquarters in Białystok.

TABL. 29 (71). PRZECIĘTNE DALSZE TRWANIE ŻYCIA
LIFE EXPECTANCY

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia dla osób w wieku lat Life expectancy at age specified					
	0	15	30	45	60	
MĘŻCZYŹNI MALES						
OGÓŁEM	2005	71,04	56,69	42,63	29,18	18,01
TOTAL	2010	72,51	58,00	43,83	30,16	18,69
	2011	73,25	58,65	44,40	30,70	19,05
	2012	73,09	58,62	44,40	30,65	19,01
Miasta		73,95	59,57	45,24	31,39	19,64
Urban areas						
Wieś		72,01	57,42	43,36	29,76	18,28
Rural areas						
KOBIETY FEMALES						
OGÓŁEM	2005	80,41	66,13	51,36	36,82	23,40
TOTAL	2010	81,90	67,35	52,55	38,01	24,35
	2011	81,82	67,46	52,68	38,11	24,50
	2012	82,32	67,75	52,94	38,34	24,79
Miasta		82,46	67,77	53,00	38,41	24,78
Urban areas						
Wieś		82,05	67,65	52,79	38,18	24,77
Rural areas						

TABL. 30 (72). **MIGRACJE WEWNĘTRZNE I ZAGRANICZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY**
INTERNAL AND INTERNATIONAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Napływ ^a Inflow ^a				Odptyw ^b Outflow ^b				Saldo migracji Net migration	
	ogółem total	z miast from urban areas	ze wsi from rural areas	z zagranicy from abroad	ogółem total	do miast to urban areas	na wieś to rural areas	za granicę abroad		
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS										
OGÓŁEM	2005	12624	6736	5426	462	14565	8300	5700	565	-1941
TOTAL	2010	12252	6713	5018	521	13768	7682	5665	421	-1516
	2011	12373	6628	5234	511	14347	8174	5586	587	-1974
	2012	11776	6314	4995	467	13584	7705	5349	530	-1808
Miasta	2005	6871	2824	3704	343	8439	4035	3860	544	-1568
Urban areas	2010	6543	2719	3389	435	8232	3875	3979	378	-1689
	2011	6749	2726	3601	422	8424	4018	3879	527	-1675
	2012	6418	2661	3400	357	7910	3818	3652	440	-1492
Wieś	2005	5753	3912	1722	119	6126	4265	1840	21	-373
Rural areas	2010	5709	3994	1629	86	5536	3807	1686	43	173
	2011	5624	3902	1633	89	5923	4156	1707	60	-299
	2012	5358	3653	1595	110	5674	3887	1697	90	-316
NA 1000 LUDNOŚCI PER 1000 POPULATION										
OGÓŁEM	2005	10,5	5,6	4,5	0,4	12,1	6,9	4,7	0,5	-1,6
TOTAL	2010	10,2	5,6	4,2	0,4	11,4	6,4	4,7	0,3	-1,3
	2011	10,3	5,5	4,4	0,4	11,9	6,8	4,6	0,5	-1,6
	2012	9,8	5,3	4,2	0,4	11,3	6,4	4,5	0,4	-1,5
Miasta	2005	9,7	4,0	5,2	0,5	11,9	5,7	5,5	0,8	-2,2
Urban areas	2010	9,0	3,7	4,7	0,6	11,4	5,3	5,5	0,5	-2,3
	2011	9,3	3,8	5,0	0,6	11,6	5,5	5,4	0,7	-2,3
	2012	8,9	3,7	4,7	0,5	10,9	5,3	5,0	0,6	-2,1
Wieś	2005	11,6	7,9	3,5	0,2	12,4	8,6	3,7	0,0	-0,8
Rural areas	2010	11,9	8,3	3,4	0,2	11,6	7,9	3,5	0,1	0,4
	2011	11,8	8,2	3,4	0,2	12,4	8,7	3,6	0,1	-0,6
	2012	11,3	7,7	3,4	0,2	11,9	8,2	3,6	0,2	-0,7

a Zameldowania. b Wymeldowania.

a Registrations. b Cancelled registrations.

TABL. 31 (73). **MIGRACJE WEWNĘTRZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY WEDŁUG KIERUNKÓW**
INTERNAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE BY DIRECTION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Napływ ^a Inflow ^a			Odływ ^b Outflow ^b			
	ogółem total	z tego samego województwa from the same voivodship	z innych województw from other voivodships	ogółem total	do tego samego województwa to the same voivodship	do innych województw to other voivodships	
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS							
OGÓŁEM	2005	12162	9868	2294	14000	9868	4132
TOTAL	2010	11731	9469	2262	13347	9469	3878
	2011	11862	9744	2118	13760	9744	4016
	2012	11309	9307	2002	13054	9307	3747
Miasta	2005	6528	5165	1363	7895	5229	2666
Urban areas	2010	6108	4744	1364	7854	5216	2638
	2011	6327	5047	1280	7897	5247	2650
	2012	6061	4802	1259	7470	5015	2455
Wieś	2005	5634	4703	931	6105	4639	1466
Rural areas	2010	5623	4725	898	5493	4253	1240
	2011	5535	4697	838	5863	4497	1366
	2012	5248	4505	743	5584	4292	1292
NA 1000 LUDNOŚCI PER 1000 POPULATION							
OGÓŁEM	2005	10,1	8,2	1,9	11,6	8,2	3,4
TOTAL	2010	9,7	7,9	1,9	11,1	7,9	3,2
	2011	9,9	8,1	1,8	11,4	8,1	3,3
	2012	9,4	7,8	1,7	10,9	7,8	3,1
Miasta	2005	9,2	7,3	1,9	11,1	7,4	3,8
Urban areas	2010	8,4	6,5	1,9	10,8	7,2	3,6
	2011	8,7	7,0	1,8	10,9	7,2	3,7
	2012	8,4	6,6	1,7	10,3	6,9	3,4
Wieś	2005	11,4	9,5	1,9	12,3	9,4	3,0
Rural areas	2010	11,7	9,9	1,9	11,5	8,9	2,6
	2011	11,6	9,8	1,8	12,3	9,4	2,9
	2012	11,0	9,5	1,6	11,7	9,0	2,7

a Zameldowania. b Wymeldowania.

a Registrations. b Cancelled registrations.

TABL. 32 (74). MIGRACJE WEWNĘTRZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY WEDŁUG PŁCI I WIEKU MIGRANTÓW

INTERNAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE BY SEX AND AGE OF MIGRANTS

WIEK MIGRANTÓW AGE OF MIGRANTS	Napływ ^a Inflow ^a			Odpływ ^b Outflow ^b			Saldo migracji Net migration			
	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females	
OGÓŁEM	2005	12162	5482	6680	14000	6264	7736	-1838	-782	-1056
TOTAL	2010	11731	5111	6620	13347	5757	7590	-1616	-646	-970
	2011	11862	5340	6522	13760	6142	7618	-1898	-802	-1096
	2012	11309	5020	6289	13054	5753	7301	-1745	-733	-1012
0-4 lata		1221	627	594	1348	696	652	-127	-69	-58
5-9		712	375	337	768	410	358	-56	-35	-21
10-14		465	248	217	488	254	234	-23	-6	-17
15-19		484	206	278	526	228	298	-42	-22	-20
20-24		1295	334	961	1466	408	1058	-171	-74	-97
25-29		2358	889	1469	3095	1138	1957	-737	-249	-488
30-34		1590	780	810	1911	899	1012	-321	-119	-202
35-39		889	432	457	1044	525	519	-155	-93	-62
40-44		457	245	212	513	274	239	-56	-29	-27
45-49		337	173	164	373	203	170	-36	-30	-6
50-54		380	195	185	403	206	197	-23	-11	-12
55-59		354	183	171	341	182	159	13	1	12
60-64		272	138	134	276	133	143	-4	5	-9
65 lat i więcej and more		495	195	300	502	197	305	-7	-2	-5

a Zameldowania. b Wymeldowania.

a Registrations. b Cancelled registrations.

TABL. 33 (75). MIGRACJE ZAGRANICZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY WEDŁUG PŁCI I WIEKU MIGRANTÓW

INTERNATIONAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE BY SEX AND AGE OF MIGRANTS

WIEK MIGRANTÓW AGE OF MIGRANTS	Imigranci Immigrants			Emigranci Emigrants			Saldo migracji Net migration			
	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females	
OGÓŁEM	2005	462	205	257	565	270	295	-103	-65	-38
TOTAL	2010	521	266	255	421	189	232	100	77	23
	2011	511	298	213	587	262	325	-76	36	-112
	2012	467	240	227	530	239	291	-63	1	-64
0-4 lata		142	67	75	21	8	13	121	59	62
5-9		35	19	16	26	9	17	9	10	-1
10-14		13	9	4	30	19	11	-17	-10	-7
15-19		3	1	2	30	13	17	-27	-12	-15
20-24		16	11	5	43	27	16	-27	-16	-11
25-29		40	23	17	67	28	39	-27	-5	-22
30-34		46	28	18	66	32	34	-20	-4	-16
35-39		31	14	17	71	32	39	-40	-18	-22
40-44		31	13	18	52	20	32	-21	-7	-14
45-49		20	12	8	40	13	27	-20	-1	-19
50-54		25	10	15	36	17	19	-11	-7	-4
55-59		21	10	11	21	10	11	-	-	-
60-64		18	9	9	17	8	9	1	1	-
65 lat i więcej and more		26	14	12	10	3	7	16	11	5

TABL. 34 (76). **NIEKTÓRE WYZNANIA RELIGIJNE**
Stan w dniu 31 XII
SELECTED RELIGIOUS DENOMINATIONS
As of 31 December

Lp.	KOŚCIOŁY I ZWIĄZKI WYZNANIOWE CHURCHES AND RELIGIOUS ASSOCIATIONS	2005	2010	2011	2012
		jednostki kościelne ^a church units ^a			
	Kościół Katolicki Catholic Church				
1	Kościół Rzymskokatolicki (obrzędok łaciński) ^b	389	393	393	393
	Prawosławne Orthodox				
2	Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny ^{cd}	123	127	127	127
3	Wschodni Kościół Starobrzędowców w RP	1	3	3	.
	Protestanckie i tradycji protestanckiej Protestant and Protestant-tradition				
4	Kościół Ewangelicko-Augsburski ^{ed}	2	15 ^f	15	15
5	Chrześcijański Kościół Głosicieli Dobrej Nowiny	1	1	1	.
6	Kościół Chrystusowy w RP ^g	2	2 ^h	3	3
7	Kościół Adwentystów Dnia Siódmego	8	8	8	8
8	Kościół Zielonoświątkowy	9	9	9	9
9	Kościół Boży w Chrystusie	3	3	4	4
10	Kościół Chrystusowy	–	–	–	–
11	Kościół Chrześcijan Baptystów ^d	6	8	9	.
12	Kościół Ewangelicko-Metodystyczny ^d	–	–	–	–
13	Nowoapostolski Kościół w Polsce	1	1	1	1
14	Zrzeszenie Wolnych Badaczy Pisma Świętego	2	2	2	2
	Islamskie Muslim				
15	Liga Muzułmańska w RP	–	.	.
16	Muzułmański Związek Religijny w RP	3	3	3	.
	Dalekiego Wschodu Far Eastern Religions				
17	Buddyjski Związek Diamentowej Drogi Linii Karma Kagyu	–	2	.
18	Związek Buddyjski Tradycji Karma Kamtżang	–	–	–	.
19	Międzynarodowe Towarzystwo Świadomości Kryszny	1	1
	Inne Others				
20	Związek Wyznania Świadków Jehowy	39	39	.
21	Wiara Bahaj w Polsce	1	1
22	Kościół Jezusa Chrystusa Świętych w Dniach Ostatnich (Mormoni) w Polsce	1	1	1	.

a Obejmują m.in. parafie, gminy wyznaniowe, ośrodki, zbory. b Dane dotyczą diecezji białostockiej, drohiczyńskiej i łomżyńskiej. e Dane dotyczą diecezji mazurskiej. f Dane dotyczą 2009 r. g Dawniej Wspólnota Kościołów Chrystusowych w RP. h Dane dotyczą

a Including, among others, parishes, religious communities, centres, congregations. b Data concern Białostocka, Drohiczyńska Polish Ecumenical Council. e Data concern Mazurska Diocese. f Data concern 2009. g Known before as Wspólnota Kościołów

2005	2010	2011	2012	2005	2010	2011	2012	No.
duchowni <i>clergy</i>				wierni, wyznawcy <i>adherents, faithful</i>				
1248	1290	1308	1316	1228416	1113327	1109292	1100095	1
213	276	276	287	404700	403500	403500	403500	2
1	4	5	.	440	1043	968	.	3
2	14 ^f	17	16	.	4316 ^f	3558	3515	4
1	1	1	.	200	200	200	.	5
7	8 ^h	9	10	550	490 ^h	267	258	6
3	4	4	2	356	423	434	438	7
13	16	16	14	693	792	822	828	8
4	6	6	9	93	117	114	116	9
1	1 ⁱ	–	–	51	51 ⁱ	–	–	10
8	6	8	.	589	562	559	.	11
–	–	–	–	10	15	15	15	12
–	–	–	–	20	24	24	26	13
10	5	7	9	63	56	51	56	14
.	1	.	.	.	50	.	.	15
4	10	9	.	.	776	740	.	16
.	–	–	.	.	55	78	.	17
–	–	–	.	50	.	55	.	18
.	.	7	7	.	.	59	59	19
.	–	–	.	.	2471	2471	.	20
.	.	–	–	.	.	15	13	21
2	4	3	.	22	22	15	.	22

c Dane dotyczą diecezji białostocko-gdańskiej i warszawsko-bielskiej. d Kościół stowarzyszony w Polskiej Radzie Ekumenicznej. 2008 r. i Dane dotyczą 2006 r.

and Łomżyńska Dioceses. c Data concern Białostocko-Gdańska and Warszawsko-Bielska Dioceses. d Church associated in the Chrystusowych w RP. h Data concern 2008. i Data concern 2006.

DZIAŁ VI RYNEK PRACY

Uwagi ogólne

Aktywność ekonomiczna ludności

1. Dane o **aktywności ekonomicznej ludności** dotyczą ludności faktycznie zamieszkałej i obejmują osoby **w wieku 15 lat i więcej** będące członkami gospodarstw domowych w wylosowanych mieszkaniach. Badanie nie obejmuje osób w obiektach zbiorowego zakwaterowania i bezdomnych. Prezentowane dane opracowano na podstawie:

- 1) Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań według stanu w dniu 31 III 2011 r. (tabl. 1 i 2);
- 2) reprezentacyjnego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności – BAEL (tabl. 3 i 4) przeprowadzanego w cyklu kwartalnym; badaniem nie są objęte osoby nieobecne w gospodarstwach domowych 12 miesięcy i więcej, jeżeli ich nieobecność nie wynikała z charakteru wykonywanej pracy. Badanie prowadzi się metodą obserwacji ciągłej, tj. aktywność ekonomiczną ludności bada się w każdym tygodniu w ciągu całego kwartału. W 2012 r. badaniem na terenie kraju objęto po ok. 38 tys. gospodarstw domowych w każdym kwartale, tj. po ok. 0,27% ogólnej ich liczby. Dane prezentowane według grup wieku obliczane są w oparciu o dokładną datę urodzenia. Dane od 2010 r. uogólniono na podstawie bilansów ludności opracowywanych przy wykorzystaniu wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011. Dane te nie są w pełni porównywalne z wynikami badań dla okresów wcześniejszych, publikowanymi w poprzednich edycjach Rocznika.

2. Podstawowe kryterium podziału na aktywnych zawodowo i biernych zawodowo w NSP 2011 i BAEL stanowi praca, tzn. fakt wykonywania, posiadania bądź poszukiwania pracy.

Do **aktywnych zawodowo** zaliczono osoby pracujące i bezrobotne:

- 1) do **pracujących** zaliczono osoby, które w badanym tygodniu (w NSP 2011 dotyczy okresu od 25 III do 31 III):
 - wykonywały, przez co najmniej 1 godzinę pracę przynoszącą zarobek lub dochód albo pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa w rolnictwie lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem,
 - formalnie miały pracę, ale jej nie wykonywały (np. z powodu choroby, urlopu, przerwy w działalności zakładu, trudnych warunków atmosferycznych) jeżeli przerwa w pracy wynosiła mniej niż 3 miesiące, a jeżeli przerwa w pracy wynosiła ponad 3 miesiące dodatkowym kryterium w BAEL w przypadku pracowników najemnych (zatrudnieni na podstawie stosunku pracy oraz osoby wykonujące pracę nakładczą) był fakt otrzymywania co najmniej 50% dotychczasowego wynagrodzenia.

W NSP 2011 do pracujących nie zaliczono pomagających członków rodzin, którzy nie wykonywali pracy w badanym tygodniu.

CHAPTER VI LABOUR MARKET

General notes

Economic activity of the population

1. Data on **economic activity of population** concern the actually living population and cover **persons aged 15 and more**, who are members of households in the dwellings selected on a random basis. The survey does not cover persons living in collective accommodation establishment and homeless. Presented data were compiled on the basis:

- 1) of the National Census of Population and Housing Census as of 31 Mar 2011 (tables 1 and 2);
- 2) of representative Labour Force Survey – LFS (tables 3 and 4). The sample survey conducted on a quarterly basis. The survey does not cover persons absent in households for 12 months and more except persons whose absence results from the type of their job. The survey is conducted by the continuous observation method, i.e. economic activity of the population is observed in each week during the whole quarter. In 2012 the survey in the country covered approximately 38 thousand households in each quarter, i.e. about 0,27% of the total number. Data presented by age groups have been calculated on the basis of the exact date of birth. The data since 2010 have been generalized on the basis of population balances compiled with the use of the National Census of Population and Housing 2011. The data are not fully comparable to the surveys' results for the previous periods published in the previous edition of the Yearbook.

2. The main criterion in dividing the population into economically active and inactive in the 2011 Census and in LFS is work, i.e. performing, holding or looking for work.

Economically active persons include employed and unemployed persons:

- 1) **employed persons** are persons who during the reference week (in the 2011 Census concerns period from 25 Mar to 31 Mar):
 - performed, for at least 1 hour, any work providing earnings or income, or assisted (without wages or salaries) in maintaining a family-owned farm in agriculture or conducting a family-owned business outside agriculture,
 - formally had work but did not perform it (e.g., due to illness, vacation, a break in company activity, bad weather); if the break in work did not exceed 3 months; moreover if the break in work exceeded 3 months the additional criterion in LFS in case of employment as a paid employees (employees hired on the basis of an employment contract and outworkers) was the fact of receiving at least 50% of the hitherto remuneration.

In the 2011 Census contributing family workers who did not perform work during the reference week were not counted among the employed.

- 2) za **bezrobotne** uznano osoby w wieku 15–74 lata, które spełniały jednocześnie trzy warunki:
- w okresie badanego tygodnia nie były osobami pracującymi,
 - w ciągu 4 tygodni (wliczając jako ostatni tydzień badany) aktywnie poszukiwały pracy,
 - były gotowe podjąć pracę w ciągu 2 tygodni następujących po tygodniu badanym.

Do bezrobotnych zaliczono także osoby, które znalazły pracę i oczekiwały na jej rozpoczęcie w okresie 3 miesięcy oraz były gotowe tę pracę podjąć.

Do **biernych zawodowo** zaliczono osoby, które nie zostały zakwalifikowane jako pracujące lub bezrobotne.

3. Współczynnik aktywności zawodowej obliczono jako udział aktywnych zawodowo (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej (ogółem lub danej grupy).

Wskaźnik zatrudnienia obliczono jako udział pracujących (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej (ogółem lub danej grupy).

Stopę bezrobocia obliczono jako udział bezrobotnych (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności aktywnej zawodowo (ogółem lub danej grupy).

Pracujący

1. Dane opracowano na podstawie sprawozdań wczoności oraz szacunków (m.in. w zakresie gospodarstw indywidualnych w rolnictwie). Prezentowane dane nie obejmują jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

2. Dane o **pracujących** dotyczą osób wykonujących pracę przynoszącą im zarobek lub dochód; do pracujących zalicza się:

- 1) osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie, wybór lub stosunek służbowy);
- 2) pracodawców i pracujących na własny rachunek, a mianowicie:
 - a) właścicieli, współwłaścicieli i dzierżawców gospodarstw indywidualnych w rolnictwie (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin), tj. pracujących w gospodarstwach indywidualnych (o powierzchni użytków rolnych do 1 ha i powyżej 1 ha) oraz indywidualnych właścicieli zwierząt gospodarskich nieposiadających użytków rolnych (z pewnymi wyłączeniami w latach 2002–2009); patrz ust. 5 na str. 126,
 - b) właścicieli i współwłaścicieli (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin; z wyłączeniem wspólników spółek, którzy nie pracują w spółce) podmiotów prowadzących działalność gospodarczą poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie,
 - c) inne osoby pracujące na własny rachunek, np. osoby wykonujące wolne zawody;
- 3) osoby wykonujące pracę nakładczą;
- 4) agentów (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin oraz osobami zatrudnionymi przez agentów);
- 5) członków spółdzielni produkcji rolniczej (rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni powstałych na ich bazie oraz spółdzielni kółek rolniczych);
- 6) duchownych pełniących obowiązki duszpasterskie.

- 2) **unemployed persons** are persons aged 15-74 who simultaneously fulfilled three conditions:
- within the reference week were not employed
 - within a 4-week period (the last week being the reference week) actively sought work,
 - were available for work within a fortnight period after the reference week.

The unemployed also include persons who have found work and were waiting to begin it within a 3-months period as well as persons who were available for that work.

Economically inactive persons are persons who are not classified as employed or unemployed.

3. The activity rate is calculated as the share of the economically active persons (total or in a given group) in the population aged 15 and more (total or in a given group).

The **employment rate** is calculated as the share of the employed persons (total or in a given group) in the population aged 15 and more (total or in a given group).

The **unemployment rate** is calculated as the share of the unemployment persons (total or in a given group).

Employment

1. Data were compiled on the basis of reports as well as estimates (i.a. in regard to private farms in agriculture). Presented data do not include budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety.

2. Data regarding **employed persons** concern persons performing work providing earnings or income and include:

- 1) employees hired on the basis of an employment contract (labour contract, call, appointment, election or service relation);
- 2) employers and self-employed workers, i.e.:
 - a) owners, co-owners, and leaseholders of private farms in agriculture (including contributing family workers), i.e. working on private farms (with area up to 1 ha and more than 1 ha of agricultural land) as well as individual owners of livestock who do not possess agricultural land, with some exceptions in 2002–2009; see item 5 on page 126,
 - b) owners and co-owners (including contributing family workers; excluding partners in companies who do not work in them) of entities conducting economic activity excluding private farms in agriculture,
 - c) other self-employed workers, e.g. persons doing freelance work;
- 3) outworkers;
- 4) agents (including contributing family workers and persons employed by agents);
- 5) members of agricultural production cooperatives (agricultural producers' cooperatives and cooperatives established on their basis as well as agricultural farmers' cooperatives);
- 6) clergy fulfilling priestly obligations.

3. Pełnozatrudnieni są to osoby zatrudnione w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zakładzie pracy lub na danym stanowisku pracy, w tym również osoby, które zgodnie z obowiązującymi przepisami pracują w skróconym czasie pracy, np. z tytułu warunków szkodliwych dla zdrowia lub w przedłużonym czasie pracy, np. dozorczy mienia.

Niepełnozatrudnieni są to osoby, które zgodnie z umową o pracę pracują stale w niepełnym wymiarze czasu pracy. Niepełnozatrudnieni w głównym miejscu pracy są to osoby, które oświadczyły, że dany zakład jest ich głównym miejscem pracy.

4. Dane dotyczące pracujących według stanu w dniu 31 XII podano bez przeliczenia niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych, przy przyjęciu zasady jednorazowego ujmowania tych osób w **głównym miejscu pracy**.

5. Dane dotyczące pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie według stanu w dniu 31 XII w latach 2002–2009 wyznaczono na podstawie Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 oraz Powszechnego Spisu Rolnego 2002, a od 2010 r. na podstawie wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2010.

Do pracujących w gospodarstwach indywidualnych zaliczono osoby pracujące w gospodarstwach prowadzących działalność rolniczą, przy czym:

- 1) w latach 2002–2009 nie zaliczono osób pracujących:
 - a) w gospodarstwach o powierzchni użytków rolnych powyżej 1 ha produkujących **wyłącznie** na własne potrzeby,
 - b) w gospodarstwach o powierzchni użytków rolnych do 1 ha (łącznie z indywidualnymi właścicielami zwierząt gospodarskich nieposiadających użytków rolnych) produkujących **wyłącznie** lub **głównie** na własne potrzeby;
- 2) od 2010 r. ujęto wszystkich pracujących w tych gospodarstwach niezależnie od powierzchni użytków rolnych oraz przeznaczenia produkcji rolniczej (razem z produkującymi **wyłącznie** lub **głównie** na własne potrzeby).

Dane o pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie od 2010 r. nie są w pełni porównywalne z danymi za lata poprzednie.

6. Dane o zatrudnionych na podstawie stosunku pracy dotyczą:

- 1) **zatrudnienia według stanu w dniu 31 XII** osób pełnozatrudnionych (łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo) oraz niepełnozatrudnionych w głównym miejscu pracy bez przeliczania na pełnozatrudnionych;
- 2) **przeciętnego zatrudnienia** pracowników pełnozatrudnionych (łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo) oraz niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

3. Full-time paid employees are persons employed on a full-time basis, as defined by a given company or for a given position as well as persons who, in accordance with regulations, work a shortened work-time period, e.g. due to hazardous conditions or a longer work-time period, e.g. property caretaker.

Part-time paid employees are persons who, in accordance with labour contracts, regularly work on a part-time basis. Part-time paid employees in the main workplace are persons who declared that the given workplace is their main workplace.

4. Data concerning employed persons as of 31 Dec are presented without converting part-time paid employees into full-time paid employees, each person being listed once according to the **main workplace**.

5. Data concerning employed persons on private farms in agriculture as of 31 Dec in 2002–2009 were estimated on the basis of the results of the Population and Housing Census 2002 as well as the Agricultural Census 2002 and since 2010 on the basis of the results of the Agricultural Census 2010.

The following employed persons on private farms conducting agricultural activity are included in the group of employed persons on private farms, while:

- 1) in 2002–2009 are not included the following employed persons:
 - a) on farms with the area more than 1 ha of agricultural land producing **exclusively** for their own needs,
 - b) on farms with the area to 1 ha of agricultural land (including individual owners of livestock who do not possess agricultural land) producing **exclusively** or **mainly** for their own needs;
- 2) from 2010 are included all employed persons on those farms independently from area of agricultural land as well as from destination of agricultural output (including producing **exclusively** or **mainly** for their own needs).

Data regarding employed persons on private farms in agriculture from 2010 are not fully comparable to the data for the previous years.

6. Data regarding employees hired on the basis of an employment contract concern:

- 1) **employment as of 31 Dec** of full-time paid employees (including seasonal and temporary employees) as well as part-time paid employees in the main workplace without converting them into full-time paid employees;
- 2) **average paid employment** of full-time paid employees (including seasonal and temporary employees) as well as part-time paid employees in terms of full-time paid employees.

7. Do **agentów** zaliczono osoby, z którymi zawarłto umowę agencyjną lub umowę na warunkach zlecenia o prowadzenie placówek, których przedmiot działalności został określony w umowie.

Agenci pracujący na podstawie umów agencyjnych otrzymują wynagrodzenia agencyjno-prowizyjne w formie prowizji od obrotów (wynagrodzenie tych osób jest uzależnione od wartości dokonywanych transakcji lub wartości wykonywanych usług).

Agenci prowadzący placówki na podstawie umowy na warunkach zlecenia przejmują pełne wpływy uzyskane z działalności placówek i zobowiązani są uiszczać na rzecz zleceniodawcy zryczałtowaną odpłatność ustaloną w kwocie lub wskaźnikiem procentowym od obrotu.

8. W tabl. 5 dane prezentowane są według faktycznego miejsca pracy pracownika, natomiast w pozostałych tablicach – według siedziby zarządu jednostki.

9. Dane w tabl. 6 i w tabl. 7 (w części „w tym podmioty o liczbie pracujących powyżej 9 osób”) oraz w tabl. 8–11 nie obejmują gospodarstw indywidualnych w rolnictwie, organizacji społecznych, politycznych, związków zawodowych i innych oraz duchownych.

10. Informacje o ruchu zatrudnionych dotyczą pełnozatrudnionych (łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo). Dane te dotyczą **liczby przyjęć do pracy i zwolnień z pracy**, a nie liczby osób. Liczba przyjęć do pracy oraz zwolnień z pracy może być wyższa od liczby osób, ponieważ jedna osoba może kilkakrotnie zmienić pracę w ciągu roku.

Do liczby przyjętych do pracy zaliczono osoby podejmujące pracę po raz pierwszy i kolejny.

Do liczby zwolnionych z pracy zaliczono osoby, z którymi rozwiązano umowę o pracę w drodze wypowiedzenia przez pracownika lub zakład pracy, łącznie ze zwolnieniami grupowymi, osoby, które przeniesiono na emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy, osoby, które porzuciły pracę, a także – ze względów ewidencyjnych – osoby zmarłe. Ponadto do liczby przyjętych do pracy lub zwolnionych z pracy zaliczono osoby przeniesione służbowo lub przyjęte z innego zakładu pracy na podstawie porozumienia między podmiotami, a także osoby powracające do pracy i odchodzące z pracy na urlopy wychowawcze, bezpłatne i rehabilitację.

Współczynnik przyjęć (zwolnień) obliczono jako stosunek liczby przyjęć pomniejszonej o osoby powracające do pracy z urlopów wychowawczych (lub liczby zwolnień pomniejszonej o osoby, które otrzymały urlopy wychowawcze) w roku badanym do liczby pełnozatrudnionych według stanu w dniu 31 XII z roku poprzedzającego rok badany.

11. **Wolne miejsca pracy** to miejsca pracy powstałe w wyniku ruchu zatrudnionych bądź nowo utworzone, w stosunku do których spełnione zostały jednocześnie trzy warunki:

- 1) miejsca pracy w dniu sprawozdawczym były faktycznie nieobsadzone;
- 2) pracodawca czynił starania, aby znaleźć osoby chętne do podjęcia pracy;
- 3) w przypadku znalezienia właściwych kandydatów, pracodawca byłby gotów do natychmiastowego przyjęcia tych osób.

7. **Agents** are persons who are bound by agency agreements or by order agreements for managing entities, whose scope of activity is described in the agreement.

Agents employed on the basis of agency agreements receive agency and commission wages and salaries in the form of sales commissions (wages and salaries of these persons are dependent on the value of transactions conducted or on the value of services rendered).

Agents managing entities on the basis of order agreements receive all income obtained from entity activity and are obligated to pay the contractor a lump sum payment established either as a defined sum or as a percentage of turnover.

8. In table 5 data are presented by actual workplace of employed person, however, in other tables – by seat of management of unit.

9. Data in tables 6 and 7 (in range “of which entities employing more than 9 persons”) as well as in tables 8–11 do not include private farms in agriculture, social organizations, employers organizations, economic and professional self-government as well as clergy.

10. Information regarding labour turnover concerns full-time paid employees (including seasonal and temporary employees). The data concern the **number of hires and the number of terminations** and not the number of persons. The number of hires and terminations may be higher than the number of persons as one person may change work several times within a year.

Hired persons are persons starting work for the first or a subsequent time.

Terminated persons are persons with whom work contracts have been dissolved upon the wish of either the employee or the employer (including group dismissals), persons who have retired or been granted a pension due to an inability to work, persons who have left work as well as – for record-keeping purposes – persons who have died. Moreover, persons hired or terminated include persons transferred on the basis of agreements between entities as well as persons returning to and leaving work within the framework of childcare leaves and unpaid vacations and rehabilitation.

The hire (termination) rate is calculated as the ratio of the number of hires less the number of persons returning to work from child-care leaves (or the number of terminations less the number of persons granted child-care leaves) during a survey year to the number of full-time paid employees as of 31 Dec from the year preceding the surveyed year.

11. **Vacancies** are positions or jobs unoccupied due to labour turnover or newly created ones that simultaneously meet the following three conditions:

- 1) the positions and jobs were actually unoccupied on the survey day;
- 2) the employer made efforts to find people willing to take up the job;
- 3) if adequate candidates were found to occupy the vacancies, the employer would readily take them in.

12. Nowo utworzone miejsca pracy to miejsca pracy powstałe w wyniku zmian organizacyjnych, rozszerzenia lub zmiany profilu działalności oraz wszystkie miejsca pracy w jednostkach nowo powstałych.

Bezrobocie

1. Dane o **liczbie bezrobotnych zarejestrowanych**, zgodnie z ustawą z dnia 20 IV 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy obowiązującą od 1 VI 2004 r. (jednolity tekst Dz. U. 2008 Nr 69, poz. 415, z późniejszymi zmianami), obejmują osoby niezatrudnione i niewykonyjące innej pracy zarobkowej, zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy (bądź jeśli są to osoby niepełnosprawne – zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy), nieuczące się w szkole, z wyjątkiem szkół dla dorosłych (lub przystępujące do egzaminu eksternistycznego z zakresu tej szkoły) lub szkół wyższych w systemie studiów niestacjonarnych, zarejestrowane we właściwym dla miejsca zameldowania (stałego lub czasowego) powiatowym urzędzie pracy oraz poszukujące zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, jeżeli m.in.:

- ukończyły 18 lat i nie osiągnęły wieku emerytalnego,
- nie nabyły prawa do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, renty szkoleniowej, renty socjalnej, renty rodzinnej, nie pobierają świadczenia lub zasiłku przedemerytalnego, świadczenia rehabilitacyjnego, zasiłku chorobowego lub macierzyńskiego,
- nie są właścicielami lub posiadaczami (samoistnymi lub zależnymi) nieruchomości rolnej o powierzchni użytków rolnych powyżej 2 ha przeliczeniowych, nie podlegają ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowemu z tytułu stałej pracy jako współmałżonek lub domownik w gospodarstwie rolnym o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe,
- nie posiadają wpisu do ewidencji działalności gospodarczej lub nie podlegają – na podstawie odrębnych przepisów – obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, z wyjątkiem ubezpieczenia społecznego rolników,
- nie są tymczasowo aresztowane lub nie odbywają kary pozbawienia wolności,
- nie uzyskują miesięcznie przychodu w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę, z wyłączeniem przychodów od środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych,
- nie pobierają, na podstawie przepisów o pomocy społecznej, zasiłku stałego,
- nie pobierają, na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych, świadczenia pielęgnacyjnego lub dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowywania dziecka,
- nie pobierają po ustaniu zatrudnienia świadczenia szkoleniowego.

12. Newly created jobs are the jobs created in the course of organizational changes, expanding or changing business profile, and all jobs in the newly established units.

Unemployment

1. Data regarding **registered unemployed persons**, in accordance with the Law on Promotion of Employment and Labour Market Institutions dated 20 Apr 2004, in force since 1 Jun 2004 (uniform text Journal of Laws 2008 No. 69, item 415 with later amendments) include persons who are not employed and not performing any other kind of paid work, able and ready to take full-time paid employment obligatory for a given job or service (or in case of disabled persons – able and ready to take work comprising not less than a half of working time), are not attending a school with the exception of schools for adults (or taking an extramural exam with the scope of this school programme) or tertiary schools in part-time programme and registered in the powiat labour office corresponding to the person's permanent or temporary place of residence, and seeking employment or other kind of paid work if they, among others:

- are aged 18 or more and have not reached the retirement age,
- did not acquire the right to retirement pay or pension resulting from an inability to work, pension due to training, social pension, family pension, are not receiving a pre-retirement benefit or allowance, a rehabilitation benefit, a sick or maternity benefit,
- are not owners or holders (sole or dependent) of agricultural real estate with an area of agricultural land exceeding 2 convertible ha; are not subject to retirement and pension insurance from full-time work due to being a spouse or a member of an agricultural household with an area of agricultural land exceeding 2 convertible ha,
- are not entered in the register rolls of economic activity or are not subject, on the basis of separate regulations, to compulsory social security or a retirement provision, excluding social insurance of farmers,
- are not temporarily under arrest or not serving a prison sentence,
- do not receive monthly income of the amount exceeding half of minimal remuneration for work, excluding income generated from money gathered on bank accounts,
- do not receive, on the basis of the regulation concerning social welfare, a permanent social benefit,
- do not receive, on the basis of the regulation concerning family allowances, a nursing allowance or an allowance supplementary to a family benefit due to single parenthood,
- do not receive a training allowance after termination of employment.

2. Stopę bezrobocia rejestrowanego obliczono jako stosunek liczby bezrobotnych zarejestrowanych do liczby cywilnej ludności aktywnej zawodowo, tj. bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Stopę bezrobocia podaje się z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie (będących składową cywilnej ludności aktywnej zawodowo) wyszacowanych na podstawie wyników spisów. Dane w latach 2002–2009 i 2010–2011 nie są w pełni porównywalne; partrz ust. 5 na str. 126.

Dane o bezrobotnych oraz pracujących wykorzystywane do obliczenia stopy bezrobocia pochodzą ze źródeł różniących się metodą zbierania, co może powodować pewne nieścisłości. Dla bezrobotnych miejscem lokalizacji jest ich miejsce zamieszkania lub pobytu, zaś dla pracujących – lokalizacja miejsca pracy.

3. Informacje o wydatkach Funduszu Pracy podaje się zgodnie z ustawą z dnia 20 IV 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, obowiązującą od 1 VI 2004 r. (jednolity tekst Dz. U. 2008 Nr 69, poz. 415, z późniejszymi zmianami).

Warunki pracy

1. Informacje o wypadkach przy pracy obejmują wszystkie wypadki przy pracy, jak również wypadki traktowane na równi z wypadkami przy pracy, niezależnie od tego, czy wykazana została niezdolność do pracy. Informacje o wypadkach przy pracy w jednostkach budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego dotyczą tylko pracowników cywilnych.

Dane o wypadkach przy pracy, poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie, uzyskiwane są ze statystycznej karty wypadku przy pracy.

Wypadki przy pracy w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie opracowano na podstawie sprawozdawczości Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS) i dotyczą tylko tych wypadków, w wyniku których poszkodowani otrzymali w danym roku jednorazowe odszkodowanie z tytułu stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu.

Za jeden wypadek przy pracy liczy się wypadek każdej pracującej osoby poszkodowanej w wypadku indywidualnym, jak również w wypadku zbiorowym.

2. Za wypadek przy pracy uważa się nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w związku z pracą:

1) podczas lub w związku z wykonywaniem przez pracownika zwykłych czynności lub poleceń przełożonych oraz czynności na rzecz pracodawcy, nawet bez polecenia;

2. Registered unemployment rate was calculated as the ratio of the number of registered unemployed persons to the economically active civilian population, i.e. excluding persons in active military service as well as employees of budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety. The unemployment rate is given considering employed persons on private farms in agriculture (as a part of the economically active civilian population) estimated on the basis of the results of censuses. In 2002–2009 and in 2010–2011 data are not fully comparable; see item 5 on page 126.

The data on the unemployed are collected according to their place of residence or stay, while the data on the employed – according to address of their place of work. Therefore the unemployment rates are not exactly precise.

3. Information concerning Labour Fund expenditure is given according to the Law dated 20 Apr 2004 on Promotion of Employment and Labour Market Institutions, in force since 1 Jun 2004 (uniform text Journal of Laws 2008 No. 69, item 415 with later amendments).

Work conditions

1. Information regarding accidents at work includes all accidents at work, as well as accidents treated equally to accidents at work, regardless of proved inability to work. Information regarding accidents at work in budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety concerns only civilian employees.

Data regarding accidents at work, excluding private farms in agriculture, are obtained from statistical reports of accidents at work.

Accidents at work on private farms in agriculture were prepared on the basis of reports of the Agricultural Social Insurance Fund (ASIF) and are related only to these accidents, for which the person injured received a one-off compensation due to permanent or long-term health damage within a given year.

Each accident, regardless whether the person was injured during an individual or mass accident, is counted as a single accident at work.

2. Accident at work is understood as a sudden event, caused by external reason which leads to injury or death, which happened in connection with work:

1) during or in connection with performance of ordinary activities or instructions by the employee and activities for the employer, even without instructions;

2) w czasie pozostawania pracownika w dyspozycji pracodawcy w drodze między siedzibą pracodawcy a miejscem wykonywania obowiązku wynikającego ze stosunku pracy.

Na równi z wypadkiem przy pracy, w zakresie uprawnień do świadczeń określonych w ustawie o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, traktuje się wypadek, któremu pracownik uległ:

- 1) w czasie podróży służbowej;
- 2) podczas szkolenia w zakresie powszechnej samoobrony;
- 3) przy wykonywaniu zadań zleconych przez działającą u pracodawcy organizację związkową.

Za **wypadek przy pracy uważa się również** nagłe zdarzenie powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w okresie ubezpieczenia wypadkowego podczas:

- 1) uprawiania sportu w trakcie zawodów i treningów przez osobę pobierającą stypendium sportowe;
- 2) wykonywania odpłatnie pracy w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania;
- 3) pełnienia mandatu posła lub senatora, pobierającego uposażenie;
- 4) sprawowania mandatu posła do Parlamentu Europejskiego wybranego w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 5) odbywania – na podstawie skierowania wydanego przez powiatowy urząd pracy lub inny podmiot kierujący – szkolenia lub stażu związanego z pobieraniem przez absolwenta stypendium;
- 6) wykonywania przez członka rolniczej spółdzielni produkcyjnej, spółdzielni kółek rolniczych oraz przez inną osobę traktowaną na równi z członkiem spółdzielni pracy na rzecz tych spółdzielni;
- 7) wykonywania lub współpracy przy wykonywaniu pracy na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub umowy o świadczenie usług;
- 8) wykonywania zwykłych czynności związanych z prowadzeniem lub współpracą przy prowadzeniu działalności pozarolniczej;
- 9) wykonywania przez osobę duchowną czynności religijnych lub czynności związanych z powierzonymi funkcjami duszpasterskimi lub zakonnymi;
- 10) odbywania zastępczych form służby wojskowej;
- 11) nauki w Krajowej Szkole Administracji Publicznej przez słuchaczy pobierających stypendium.

3. Za ciężki wypadek przy pracy uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiło ciężkie uszkodzenie ciała, a mianowicie: utrata wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia lub inne uszkodzenie ciała albo rozstrój zdrowia, naruszające podstawowe funkcje organizmu, a także choroba nieuleczalna lub zagrażająca życiu, trwała choroba psychiczna, trwała, całkowita lub znaczna niezdolność do pracy w zawodzie albo trwałe poważne zeszpecenie lub zniekształcenie ciała.

2) *when the employee remains at the disposal of the employer on the way between the seat of the employer and the place of performing the duty, which is a result of employment contract.*

*Every accident is treated **equally to accident at work**, as regards entitlement to benefits defined in the Law on Social Insurance by Virtue of Accidents at Work and Occupational Diseases if the employee had such an accident:*

- 1) *during a business trip;*
- 2) *during a training within the scope of common self-defence;*
- 3) *while performing tasks ordered by trade union organizations functioning at the employer.*

Accident at work is also understood as a sudden incident causing injury or death, which happened within the term of accident insurance during:

- 1) *practising sports during competitions and trainings by a person receiving a sports scholarship;*
- 2) *performance of paid work in the time of serving a prison sentence or being temporarily under arrest;*
- 3) *carrying out a mandate by members of parliament or senate, who receive salaries;*
- 4) *servicing the mandate of the European Parliament member elected in the Republic of Poland;*
- 5) *undergoing – on the basis of appointment issues by powiat labour office or other supervising entity – training or internship connected with a scholarship received by school-leavers;*
- 6) *performance of work, by members of agricultural producers' cooperatives, agricultural farmers' cooperatives and by other persons treated equally to members of cooperatives, for the benefit of these cooperatives;*
- 7) *performance or cooperation at performance of work on the basis of agency agreements, contracts of mandate or contracts of services;*
- 8) *performance of ordinary activities connected with conducting non-agricultural economic activities or cooperation at conducting them;*
- 9) *clergy performance of religious activities or activities connected with entrusted priestly or monastic functions;*
- 10) *servicing supplementary forms of military service;*
- 11) *education at the National School of Public Administration by students, who receive scholarships.*

3. Serious accident at work is an accident which results in serious bodily harm, i.e. loss of sight, hearing, speech, fertility, or which results in other bodily harm or in health-related problems disrupting primary bodily functions as well as incurable and life-threatening diseases, permanent mental illness, a permanent, total or significant inability to work in the profession or in a permanent significant disfigurement or distortion of the body.

4. Za **śmiertelny wypadek przy pracy** uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiła śmierć osoby poszkodowanej na miejscu wypadku lub w okresie 6 miesięcy od chwili wypadku.

5. Wypadki przy pracy klasyfikuje się m.in. według **wydarzeń** je powodujących (określających rodzaj kontaktu człowieka z czynnikiem, który spowodował wypadek) oraz **przyczyn** wypadków (wszelkich braków i nieprawidłowości związanych z czynnikami materialnymi, z organizacją pracy, z nieprawidłowym zachowaniem się pracownika). Każdy wypadek przy pracy jest wynikiem jednego wydarzenia, ale najczęściej kilku przyczyn, w związku z tym suma przyczyn jest większa od ogólnej liczby wypadków. Wydarzenia powodujące urazy od 2005 r. są grupowane zgodnie z zaleceniem EUROSTAT-u.

6. **Wskaźnik wypadkowości** jest to liczba osób poszkodowanych przypadających na 1000 pracujących; do obliczenia wskaźnika przyjęto przeciętną liczbę pracujących, obliczoną jako średnia arytmetyczna 2 stanów w dniu 31 XII, tj. z roku poprzedzającego rok badany i z roku badanego.

7. Informacje o **zatrudnionych w warunkach zagrożenia** czynnikami szkodliwymi dla zdrowia opracowano na podstawie sprawozdawczości; dane:

1) obejmują zatrudnionych w podmiotach zaliczanych do sekcji: rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (bez gospodarstw indywidualnych; łowiectwa i pozyskiwania zwierząt łownych, włączając działalność usługową oraz rybołówstwa w wodach morskich); górnictwo i wydobywanie; przetwórstwo przemysłowe; wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją; budownictwo (bez realizacji projektów budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków); handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; transport i gospodarka magazynowa; informacja i komunikacja (bez działalności związanej z produkcją filmów, nagrań wideo, programów telewizyjnych, nagrań dźwiękowych i muzycznych oraz pozostałej działalności usługowej w zakresie informacji); działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (w zakresie badań naukowych i prac rozwojowych oraz działalności weterynaryjnej); działalność w zakresie usług administracyjnej i działalność wspierająca (w zakresie wynajmu i dzierżawy; działalności organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostałej działalności usługowej w zakresie rezerwacji i działalności z nią związanych; pozostałego sprzętania); edukacja (w zakresie szkół wyższych); opieka zdrowotna i pomoc społeczna (w zakresie opieki zdrowotnej); pozostała działalność usługowa (w zakresie naprawy i konserwacji komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego);

4. **Fatal accident at work** is an accident during which the person injured dies at the site of the accident or within a period of 6 months from the date of the accident.

5. Accidents at work are classified, i.e. according to **contact – mode of injury** which directly causes them (describing the type of contact of the person with the factor which caused the accident) as well as according to their **causes** (all shortcomings and irregularities connected with material factors, organization of work, incorrect employee action). Each accident at work is the result of a single event, but the most frequently it is the result of several causes, thus the sum of causes is greater than the total number of accidents. Contact – Mode of injury since 2005 are grouping according to the EUROSTAT recommendation.

6. **The accident ratio** is the number of persons injured per 1000 persons employed. In calculating the ratio the average number of working persons was assumed, expressed as an arithmetic mean for two consecutive years, as of 31 Dec, i.e. from the year preceding the surveyed year and from the surveyed year.

7. Information regarding **persons working in hazardous conditions** with factors harmful to health is compiled on the basis of reports. Data concern persons:

1) employed by entities included in the sections: agriculture, forestry and fishing (excluding private farms in agriculture; hunting, trapping and related service activities as well as marine fishing); mining and quarrying; manufacturing; electricity, gas, steam and air conditioning supply; water supply; sewerage, waste management and remediation activities; construction (excluding development of building projects); wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles; transportation and storage; information and communication (excluding motion picture, video and television programme production, sound recording and music publishing activities as well as other information service activities); professional, scientific and technical activities (in regard to scientific research and development as well as veterinary activities); administrative and support service activities (in regard to rental and leasing activities; travel agency, tour operator reservation service and related activities; other cleaning activities); education (in regard to higher education); human health and social work activities (in regard to human health activities); other service activities (in regard to repair of computers and personal and household goods);

- 2) dotyczą osób narażonych na działanie czynników związanych ze środowiskiem pracy (substancje chemiczne, przemysłowe pyły zwiókniające, hałas, wibracja, gorący lub zimny mikroklimat itp.), z uciążliwością pracy (wymuszona pozycja ciała, nadmierne obciążenie fizyczne itp.) oraz z czynnikami mechanicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi;
- 3) do obliczenia wskaźnika na 1000 zatrudnionych przyjęto liczbę zatrudnionych na podstawie stosunku pracy według stanu w dniu 31 XII z roku badanego.

8. Ocena ryzyka zawodowego to kompleksowe oszacowanie kombinacji prawdopodobieństwa wystąpienia urazu ciała lub pogorszenia stanu zdrowia i ich ciężkości, w sytuacji zagrożenia, dokonywane w celu wyboru właściwych środków bezpieczeństwa.

9. Za chorobę zawodową uważa się chorobę, która została spowodowana działaniem czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy lub specyfiką wykonywanej pracy.

Choroby zawodowe prezentowane w tabl. 23 podaje się od 2009 r. zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 VI 2009 r. (Dz. U. Nr 105, poz. 869).

Do obliczenia wskaźnika na 100 tys. zatrudnionych przyjęto liczbę zatrudnionych na podstawie stosunku pracy według stanu w dniu 31 XII z roku poprzedzającego rok badany.

10. Szczegółowe objaśnienia i informacje z zakresu warunków pracy zawierają publikacje GUS z serii „Informacje i opracowania statystyczne” – „Wypadki przy pracy” oraz „Warunki pracy”.

- 2) *exposed to factors connected with the work environment (chemical substances, fibrosis-inducing industrial dusts, noise, vibrations, hot or cold microclimates etc.), strenuous work conditions (forced body positioning, excessive physical exertion etc.) as well as mechanical factors connected with particularly dangerous machinery;*
- 3) *the number of employees hired on the basis of an employment contract as of 31 Dec from the surveyed year was assumed in calculating the ratio per 1000 paid employees.*

8. Evaluation of occupational risk is a complex estimation of possibility combination of bodily injury occurrence or health status worsening as well as seriousness of these events, in threatening situation. It is done in order to choose appropriate means for ensuring safety.

9. A disease is deemed an occupational disease if it has been caused by the health hazards occurring in the work environment or properties of performed work.

Occupational diseases in table 23 have been given since 2009 in accordance with the regulation of the Council of Ministers, dated 30 Jun 2009 (Journal of Laws No. 105, item 869).

The number of employees hired on the basis of an employment contract as of 31 Dec from the year preceding the surveyed year was assumed in calculating the ratio per 100 thous. paid employees.

10. Detailed explanations and information concerning work conditions are contained in CSO's publications from series "Statistical Information and Report" – "Accidents at Work" and "Working Conditions".

Aktywność ekonomiczna ludności

Economic activity of the population

TABL. 1 (77). AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ WEDŁUG WIEKU NA PODSTAWIE SPISU^a W 2011 R.

Stan w dniu 31 III

ECONOMIC ACTIVITY OF THE POPULATION AGED 15 AND MORE BY AGE ON THE BASIS OF THE CENSUS^a IN 2011

As of 31 Mar

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Aktywni zawodowo Economically active persons			Bierni zawo- dowo Economically inactive persons	Nieusta- lony sta- tus na ryнку pracy Unknown status on the la- bour market	Współ- czynnik aktyw- ności zawo- wej ^b Activity rate ^b	Wskaźnik zatrud- nienia ^b Employ- ment rate ^b	Stopa bezrobo- cia Unem- ployment rate
		razem total	pracujący em- ployed	bezro- botni ^c unem- ployed ^c					
		w tys. in thous.							
OGÓŁEM TOTAL	1021,7	513,7	452,0	61,7	422,0	85,9	54,9	48,3	12,0
miasta urban areas	620,5	314,9	269,9	45,0	249,9	55,7	55,8	47,8	14,3
wieś rural areas	401,2	198,8	182,1	16,7	172,2	30,2	53,6	49,1	8,4
w tym w wieku produkcyj- nym ^d of which at working age ^d	764,3	500,8	439,3	61,5	186,1	77,4	72,9	64,0	12,3
15–24 lata	174,9	56,1	40,5	15,5	105,6	13,2	34,7	25,1	27,7
25–34	191,8	138,8	121,4	17,4	24,0	29,0	85,3	74,6	12,6
35–44	161,1	124,8	114,1	10,7	17,8	18,6	87,5	80,0	8,6
45–54	173,2	131,3	118,8	12,5	28,8	13,1	82,0	74,2	9,5
55–64	144,2	55,5	50,0	5,5	81,0	7,7	40,6	36,6	9,9
65 lat i więcej and more	176,6	7,3	7,3	0,0	164,8	4,4	4,3	4,2	0,6
Mężczyźni Men	494,2	283,2	249,3	33,9	169,8	41,2	62,5	55,0	12,0
w tym w wieku produkcyj- nym ^d of which at working age ^d	402,5	277,4	243,6	33,8	86,8	38,3	76,2	66,9	12,2
15–24 lata	89,9	33,7	25,0	8,8	49,7	6,5	40,4	29,9	25,9
25–34	98,8	76,8	67,7	9,1	8,2	13,9	90,4	79,6	11,9
35–44	81,9	65,1	59,7	5,4	7,8	9,0	89,3	81,9	8,3
45–54	87,1	67,6	61,0	6,6	12,9	6,6	84,0	75,7	9,8
55–64	68,5	35,1	31,2	3,9	29,7	3,8	54,2	48,1	11,2
65 lat i więcej and more	67,9	4,8	4,8	0,0	61,6	1,5	7,2	7,2	0,5
Kobiety Women	527,5	230,5	202,7	27,8	252,2	44,7	47,7	42,0	12,1
w tym w wieku produkcyj- nym ^d of which at working age ^d	361,8	223,4	195,7	27,7	99,3	39,0	69,2	60,6	12,4
15–24 lata	85,0	22,3	15,5	6,8	55,9	6,8	28,5	19,8	30,4
25–34	92,9	62,0	53,7	8,3	15,8	15,2	79,7	69,1	13,4
35–44	79,2	59,6	54,3	5,3	10,0	9,5	85,6	78,1	8,8
45–54	86,1	63,7	57,9	5,9	15,9	6,5	80,0	72,6	9,2
55–64	75,6	20,4	18,8	1,6	51,4	3,9	28,4	26,2	7,7
65 lat i więcej and more	108,7	2,5	2,5	0,0	103,3	2,9	2,4	2,4	0,8

a Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań; dane zmienione w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji Rocznika. b Przy obliczaniu współczynnika aktywności zawodowej i wskaźnika zatrudnienia nie uwzględniono osób o nieustalonym statusie na rynku pracy. c Osoby w wieku 15–74 lata. d Mężczyźni w wieku 18–64 lata, kobiety w wieku 18–59 lat.

a Data of the Population and Housing Census; data have been changed in relation to the data published in the previous edition of the Yearbook. b Persons of unknown status on the labour market were not included at calculating the activity rate and the employment rate. c Persons aged 15–74. d Men aged 18–64, women aged 18–59.

TABL. 2 (78). AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA NA PODSTAWIE SPISU^a W 2011 R.

Stan w dniu 31 III

ECONOMIC ACTIVITY OF THE POPULATION AGED 15 AND MORE BY EDUCATIONAL LEVEL ON THE BASIS OF THE CENSUS^a IN 2011

As of 31 Mar

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Aktywni zawodowo Economically active persons			Bierni zawodowo Economically inactive persons	Nieustalony status na rynku pracy Unknown status on the labour market	Współczynnik aktywności zawodowej ^b Activity rate ^b	Wskaźnik zatrudnienia ^b Employment rate ^b	Stopa bezrobocia Unemployment rate
		razem total	pracujący employed	bezrobotni ^c unemployed ^c					
		w tys. in thous.							
OGÓŁEM	1021,7	513,7	452,0	61,7	422,0	85,9	54,9	48,3	12,0
TOTAL									
Wyższe	167,7	134,3	124,6	9,8	33,3	0,0	80,1	74,3	7,3
Tertiary									
Policealne i średnie zawodowe Post-secondary and vocational secondary	200,7	137,3	122,1	15,2	63,4	0,0	68,4	60,8	11,1
Średnie ogólnokształcące	115,7	60,2	50,4	9,8	55,4	0,0	52,1	43,6	16,3
General secondary									
Zasadnicze zawodowe	167,9	116,4	100,3	16,1	51,4	–	69,4	59,7	13,9
Basic vocational									
Gimnazjalne i podstawowe	257,5	64,0	53,4	10,6	193,5	0,0	24,9	20,7	16,6
Lower secondary and primary									
Podstawowe nieukończone ^d	25,6	0,9	0,8	0,1	24,8	–	3,4	3,0	12,4
Primary not completed ^d									
Nieustalone	86,6	0,6	0,5	0,1	0,2	85,9	x	x	x
Unknown									
Mężczyźni	494,2	283,2	249,3	33,9	169,8	41,2	62,5	55,0	12,0
Men									
Wyższe	68,8	56,5	52,5	4,0	12,3	0,0	82,1	76,3	7,0
Tertiary									
Policealne i średnie zawodowe Post-secondary and vocational secondary	97,7	74,5	66,8	7,7	23,2	0,0	76,2	68,3	10,4
Średnie ogólnokształcące	43,8	27,0	22,7	4,3	16,8	0,0	61,7	51,8	15,9
General secondary									
Zasadnicze zawodowe	107,3	81,2	70,6	10,6	26,1	–	75,7	65,8	13,1
Basic vocational									
Gimnazjalne i podstawowe	126,8	43,1	35,9	7,2	83,7	0,0	34,0	28,3	16,7
Lower secondary and primary									
Podstawowe nieukończone ^d	8,3	0,6	0,5	0,1	7,7	–	7,2	6,3	12,9
Primary not completed ^d									
Nieustalone	41,5	0,3	0,3	0,0	0,1	41,1	x	x	x
Unknown									

a Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań; dane zmienione w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji Rocznika. b Przy obliczaniu współczynnika aktywności zawodowej i wskaźnika zatrudnienia nie uwzględniono osób o nieustalonym statusie na rynku pracy. c Osoby w wieku 15–74 lata. d Łącznie z osobami bez wykształcenia szkolnego.

a Data of the Population and Housing Census; data have been changed in relation to the data published in the previous edition of the Yearbook. b Persons of unknown status on the labour market were not included at calculating the activity rate and the employment rate. c Persons aged 15–74. d Including persons without school education.

TABL. 2 (78). **AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA NA PODSTAWIE SPISU^a W 2011 R. (dok.)**

Stan w dniu 31 III

ECONOMIC ACTIVITY OF THE POPULATION AGED 15 AND MORE BY EDUCATIONAL LEVEL ON THE BASIS OF THE CENSUS^a IN 2011 (cont.)

As of 31 Mar

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Aktywni zawodowo Economically active persons			Bierni zawodowo Economically inactive persons	Nieustalony status na rynku pracy Unknown status on the labour market	Współczynnik aktywności zawodowej ^b Activity rate ^b	Wskaźnik zatrudnienia ^b Employment rate ^b	Stopa bezrobocia Unemployment rate
		razem total	pracujący employed	bezrobotni ^c unemployed ^c					
		w tys. in thous.							
Kobiety Women	527,5	230,5	202,7	27,8	252,2	44,7	47,7	42,0	12,1
Wyższe Tertiary	98,9	77,9	72,1	5,8	21,1	0,0	78,7	72,9	7,5
Policealne i średnie zawodowe Post-secondary and vocational secondary	103,0	62,8	55,3	7,5	40,2	0,0	61,0	53,7	11,9
Średnie ogólnokształcące General secondary	71,8	33,2	27,7	5,5	38,6	–	46,2	38,6	16,6
Zasadnicze zawodowe Basic vocational	60,5	35,2	29,7	5,5	25,3	–	58,1	49,0	15,7
Gimnazjalne i podstawowe Lower secondary and primary	130,8	20,9	17,5	3,4	109,8	–	16,0	13,4	16,3
Podstawowe nieukończone ^d Primary not completed ^d	17,4	0,3	0,2	0,0	17,1	–	1,6	1,4	11,0
Nieustalone Unknown	45,1	0,3	0,2	0,1	0,1	44,7	x	x	x

a Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań; dane zmienione w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji Rocznika. b Przy obliczaniu współczynnika aktywności zawodowej i wskaźnika zatrudnienia nie uwzględniono osób o nieustalonym statusie na rynku pracy. c Osoby w wieku 15–74 lata. d Łącznie z osobami bez wykształcenia szkolnego.

a Data of the Population and Housing Census; data have been changed in relation to the data published in the previous edition of the Yearbook. b Persons of unknown status on the labour market were not included at calculating the activity rate and the employment rate. c Persons aged 15–74. d Including persons without school education.

TABL. 3 (79). **AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ – na podstawie BAEL**

ECONOMIC ACTIVITY OF THE POPULATION AGED 15 AND MORE – on the LFS basis

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2011	2012				
	przeciętne w roku annual averages			kwartały quarters			
				I	II	III	IV
LUDNOŚĆ w tys. POPULATION in thous.	970	949	907	912	909	895	910
Mężczyźni Men	473	458	438	442	444	432	436
Kobiety Women	497	491	468	471	465	464	474
Aktywni zawodowo Economically active persons	527	523	505	499	507	505	510
mężczyźni men	292	289	279	276	285	281	274
kobiety women	235	235	226	222	222	224	236

TABL. 3 (79). **AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ**
– na podstawie BAEL (dok.)
ECONOMIC ACTIVITY OF THE POPULATION AGED 15 AND MORE
– on the LFS basis (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2011	2012				
	przeciętne w roku annual averages			kwartały quarters			
				I	II	III	IV
Aktywni zawodowo (dok.) Economically active persons (cont.)							
Pracujący Employed persons	473	475	459	451	468	456	458
mężczyźni men	260	262	254	251	264	255	248
kobiety women	213	213	204	200	205	201	210
Bezrobotni ^a Unemployed persons ^a	54	48	47	47	38	49	51
mężczyźni men	32	26	25	25	21	26	26
kobiety women	22	22	22	22	18	23	25
Bierni zawodowo Economically inactive persons	442	426	401	414	402	390	400
Mężczyźni Men	181	170	159	166	159	151	162
Kobiety Women	262	256	242	248	242	240	238
WSPÓŁCZYNNIK AKTYWNOŚCI ZAWO- DOWEJ w % ACTIVITY RATE in %	54,3	55,1	55,7	54,7	55,8	56,4	56,0
mężczyźni men	61,7	63,1	63,7	62,4	64,2	65,0	62,8
kobiety women	47,3	47,9	48,3	47,1	47,7	48,3	49,8
Miasta Urban areas	55,5	56,4	57,5	56,6	57,8	57,8	57,7
Wieś Rural areas	52,3	53,0	52,9	51,6	52,5	54,1	53,4
WSKAŹNIK ZATRUDNIENIA w % EMPLOYMENT RATE in %	48,8	50,1	50,6	49,5	51,5	50,9	50,3
mężczyźni men	55,0	57,2	58,0	56,8	59,5	59,0	56,9
kobiety women	42,9	43,4	43,6	42,5	44,1	43,3	44,3
Miasta Urban areas	49,1	50,2	51,3	50,4	52,8	51,1	50,5
Wieś Rural areas	48,5	49,9	49,7	48,1	49,6	50,6	50,0
STOPA BEZROBOCIA w % UNEMPLOYMENT RATE in %	10,2	9,2	9,3	9,4	7,5	9,7	10,0
mężczyźni men	11,0	9,0	9,0	9,1	7,4	9,3	9,5
kobiety women	9,4	9,4	9,7	9,9	8,1	10,3	10,6
Miasta Urban areas	11,9	11,0	10,9	11,0	8,6	11,6	12,4
Wieś Rural areas	7,4	5,9	6,6	6,7	5,5	6,5	5,9

a Osoby w wieku 15–74 lata.
a Persons aged 15–74.

TABL. 4 (80). **AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ WEDŁUG WIEKU ORAZ POZIOMU WYKSZTAŁCENIA W IV KWARTALE 2012 R. – na podstawie BAEL**
ECONOMIC ACTIVITY OF THE POPULATION AGED 15 AND MORE BY AGE AND EDUCATIONAL LEVEL IN IV QUARTER 2012 – on the LFS basis

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ludność Population	Aktywni zawodowo Economically active persons			Bierni zawodowo Economically inactive persons	Współczynnik aktywności zawodowej Activity rate	Wskaźnik zatrudnienia Employment rate	Stopa bezrobocia Unemployment rate
		ogółem total	pracujący employed	bezrobotni ^a unemployed ^a				
	w tys in thous.					w % in %		
OGÓŁEM TOTAL								
OGÓŁEM TOTAL	910	510	458	51	400	56,0	50,3	10,0
WEDŁUG WIEKU BY AGE								
w tym w wieku produkcyjnym ^b of which of working age ^b	667	501	449	51	166	75,1	67,3	10,2
15–24 lata	143	44	32	12	99	30,8	22,4	27,3
25–34	160	138	120	19	22	86,3	75,0	13,8
35–44	140	126	118	8	15	90,0	84,3	6,3
45–54	157	132	123	9	25	84,1	78,3	6,8
55 lat i więcej and more	310	70	66	.	240	22,6	21,3	5,7
WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA BY EDUCATIONAL LEVEL								
Wyższe Tertiary	176	144	136	8	32	81,8	77,3	5,6
Policealne i średnie zawodowe Post-secondary and vocational secondary	211	142	127	15	69	67,3	60,2	10,6
Średnie ogólnokształcące General secondary	90	44	35	8	46	48,9	38,9	18,2
Zasadnicze zawodowe Basic vocational	188	129	115	13	59	68,6	61,2	10,1
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe Lower secondary, primary and incomplete primary	245	52	45	7	193	21,2	18,4	13,5

a Osoby w wieku 15–74 lata. b Mężczyźni 18–64 lata, kobiety 18–59 lat.
a Persons aged 15–74. b Men aged 18–64, women aged 18–59.

Pracujący Employment

TABL. 5 (81). **PRACUJĄCY^a**
Stan w dniu 31 XII
EMPLOYED PERSONS^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2005	2010	2011	2012	
				ogółem total	w tym kobiety of which women
OGÓŁEM	387933	398005	403128	397248	188677
TOTAL					
sektor publiczny	93182	92715	90924	89443	58170
<i>public sector</i>					
sektor prywatny	294751	305290	312204	307805	130507
<i>private sector</i>					
Rolnictwo ^b , leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	139559	126703	126584	126709	55039
<i>Agriculture^b, forestry and fishing</i>					
Przemysł	59243	61541	61778	59858	18640
<i>Industry</i>					
w tym przetwórstwo przemysłowe	52402	53763	54001	52429	17229
<i>of which manufacturing</i>					
Budownictwo	13271	19679	21282	19636	2209
<i>Construction</i>					
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ ...	50596	55102	56072	53046	28382
<i>Trade; repair of motor vehicles^Δ</i>					
Transport i gospodarka magazynowa	15220	16339	17049	16919	3775
<i>Transportation and storage</i>					
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	4440	4776	4708	5027	3491
<i>Accommodation and catering^Δ</i>					
Informacja i komunikacja	3065	3464	3555	3350	1073
<i>Information and communication</i>					
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	7051	6711	6791	7045	5087
<i>Financial and insurance activities</i>					
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	3766	3820	3959	3768	1904
<i>Real estate activities</i>					
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	6636	7461	8350	8049	4035
<i>Professional, scientific and technical activities</i>					
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	5632	6120	6250	7562	3558
<i>Administrative and support service activities</i>					
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	18405	21407	20710	20871	12329
<i>Public administration and defence; compulsory social security</i>					
Edukacja	31784	33583	33697	33089	25489
<i>Education</i>					
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	21109	22638	22959	23059	18475
<i>Human health and social work activities</i>					
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	3305	3874	4014	3907	2281
<i>Arts, entertainment and recreation</i>					
Pozostała działalność usługowa	4851	4787	5370	5353	2910
<i>Other service activities</i>					

a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności. b Dla gospodarstw indywidualnych w rolnictwie dane szacunkowe; patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 126.

a By actual workplace and kind of activity. b For private farms in agriculture estimated data; see general notes, item 5 on page 126.

TABL. 6 (82). **PRACUJĄCY^a WEDŁUG STATUSU ZATRUDNIENIA**
Stan w dniu 31 XII
EMPLOYED PERSONS^a BY EMPLOYMENT STATUS
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym Of which			
		zatrudnieni na podstawie stosunku pracy employees hired on the basis of an employment contract	agenci agents	właściciele, współwłaściciele i pomagający członkowie rodzin owners, co-owners including contributing family workers	
OGÓŁEM	2005	179113	176684	427	1821
TOTAL	2010	183384	181019	272	1927
	2011	184837	182322	298	2093
	2012	183139	180678	264	2087
sektor publiczny		83134	83134	-	-
public sector					
sektor prywatny		100005	97544	264	2087
private sector					
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		2647	2496	-	43
Agriculture, forestry and fishing					
Przemysł		48445	47799	54	590
Industry					
w tym przetwórstwo przemysłowe		43153	42514	54	583
of which manufacturing					
Budownictwo		10600	10282	-	318
Construction					
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ ...		24549	23859	30	660
Trade; repair of motor vehicles ^Δ					
Transport i gospodarka magazynowa		5428	5282	-	146
Transportation and storage					
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		2508	2392	-	116
Accommodation and catering ^Δ					
Informacja i komunikacja		1103	1081	-	22
Information and communication					
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		4318	#	180	#
Financial and insurance activities					
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		2810	2801	-	9
Real estate activities					
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		2096	2039	-	57
Professional, scientific and technical activities					
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		4006	3977	-	29
Administrative and support service activities					
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne		20244	20244	-	-
Public administration and defence; compulsory social security					
Edukacja		32258	32242	-	16
Education					
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		18410	18351	-	59
Human health and social work activities					
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		3352	#	-	#
Arts, entertainment and recreation					
Pozostała działalność usługowa		365	348	-	17
Other service activities					

a Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.
a Excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABL. 7 (83). PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE
AVERAGE PAID EMPLOYMENT

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2005	2010	2011	2012	
				ogółem total	w tym podmioty o liczbie pracujących powyżej 9 osób ^a of which entities employing more than 9 persons ^a
OGÓŁEM	203185	208646	211008	207453	178422
TOTAL					
sektor publiczny	88379	83950	82629	82406	82405
<i>public sector</i>					
sektor prywatny	114806	124696	128379	125047	96017
<i>private sector</i>					
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	4694	3851	3876	3789	1892
<i>Agriculture, forestry and fishing</i>					
Przemysł	52411	50644	51644	50868	47351
<i>Industry</i>					
w tym przetwórstwo przemysłowe	46143	45175	45879	45320	42039
<i>of which manufacturing</i>					
Budownictwo	10305	14224	15359	14455	10550
<i>Construction</i>					
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	32414	34995	35313	33212	23846
<i>Trade; repair of motor vehicles^Δ</i>					
Transport i gospodarka magazynowa	9572	7599	7727	7624	5289
<i>Transportation and storage</i>					
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	2869	3346	3128	3175	2241
<i>Accommodation and catering^Δ</i>					
Informacja i komunikacja	2075	1521	1473	1405	1043
<i>Information and communication</i>					
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	4940	3745	3728	4511	4080
<i>Financial and insurance activities</i>					
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	3260	3118	3342	3140	2706
<i>Real estate activities</i>					
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	3088	3907	4087	3856	1988
<i>Professional, scientific and technical activities</i>					
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	4391	3600	3366	3886	3456
<i>Administrative and support service activities</i>					
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	17779	20621	19914	19978	19953
<i>Public administration and defence; compulsory social security</i>					
Edukacja	31977	32550	32728	32402	32171
<i>Education</i>					
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	18575	19646	19775	19591	18341
<i>Human health and social work activities</i>					
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	2837	3357	3457	3480	3221
<i>Arts, entertainment and recreation</i>					
Pozostała działalność usługowa	1998	1922	2091	2081	292
<i>Other service activities</i>					

a Bez zatrudnionych za granicą.

a Excluding persons employed abroad.

TABL. 8 (84). PEŁNOZATRUDNIENI I NIEPEŁNOZATRUDNIENI^a
Stan w dniu 31 XII
FULL- AND PART-TIME PAID EMPLOYEES^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Pełnozatrudnieni ^b Full-time paid employees ^b		Niepełnozatrudnieni Part-time paid employees		
	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women	
OGÓŁEM	2005	165219	85369	11465	6233
TOTAL	2010	168920	87428	12099	6921
	2011	170272	87243	12050	6892
	2012	168577	86982	12101	7476
sektor publiczny		76066	51376	7068	4518
<i>public sector</i>					
sektor prywatny		92511	35606	5033	2958
<i>private sector</i>					
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		1834	516	662	531
<i>Agriculture, forestry and fishing</i>					
Przemysł		46378	15001	1421	674
<i>Industry</i>					
w tym przetwórstwo przemysłowe		41249	14084	1265	636
<i>of which manufacturing</i>					
Budownictwo		9922	1184	360	127
<i>Construction</i>					
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		22943	11158	916	589
<i>Trade; repair of motor vehicles^Δ</i>					
Transport i gospodarka magazynowa		5149	734	133	54
<i>Transportation and storage</i>					
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		2106	1594	286	205
<i>Accommodation and catering^Δ</i>					
Informacja i komunikacja		1015	421	66	34
<i>Information and communication</i>					
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		3901	3120	233	205
<i>Financial and insurance activities</i>					
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		2618	1311	183	124
<i>Real estate activities</i>					
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		1909	1016	130	76
<i>Professional, scientific and technical activities</i>					
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		3359	1280	618	215
<i>Administrative and support service activities</i>					
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne		19354	11458	890	416
<i>Public administration and defence; compulsory social security</i>					
Edukacja		27527	21839	4715	3161
<i>Education</i>					
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		17466	14504	885	632
<i>Human health and social work activities</i>					
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją <i>Arts, entertainment and recreation</i>		2881	1709	470	324
Pozostała działalność usługowa		215	137	133	109
<i>Other service activities</i>					

a Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób. b Od 2009 łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo.
a Excluding economic entities employing up to 9 persons. b Since 2009 including seasonal and temporary paid employees.

TABL. 9 (85). PRZYJĘCIA DO PRACY^a
HIRES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Z liczby ogółem Of total number				Współczynnik przyjęć w % Hire rate in %
		kobiety women	podejmujący pierwszą pracę persons starting work for the first time	poprzednio pracujący persons formerly employed	powracający z urlopów wychowaw- czych ^b persons returning from childcare leaves ^b	
OGÓŁEM	2005 35322	14276	6419	15300	723	21,4
TOTAL	2010 28925	11274	5186	14789	521	17,1
	2011 33051	12516	5288	24678	578	19,3
	2012 28823	11922	4027	21918	454	16,8
sektor publiczny	6813	4270	1021	4942	165	8,7
public sector						
sektor prywatny	22010	7652	3006	16976	289	23,6
private sector						
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing	253	112	80	145	#	13,7
Przemysł	9838	2984	1393	7475	138	21,4
Industry						
w tym przetwórstwo przemysłowe	9193	2871	1330	6998	132	22,6
of which manufacturing						
Budownictwo	2682	233	349	2140	6	25,2
Construction						
Handel; naprawa pojazdów samocho- dowych ^Δ	5268	2480	726	3981	103	22,2
Trade; repair of motor vehicles ^Δ						
Transport i gospodarka magazynowa	897	89	59	746	#	17,3
Transportation and storage						
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	461	308	59	338	8	21,8
Accommodation and catering ^Δ						
Informacja i komunikacja	172	86	43	118	7	16,6
Information and communication						
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities	1036	813	59	939	15	30,8
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	188	95	20	140	10	6,8
Real estate activities						
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	286	152	60	195	8	14,9
Professional, scientific and technical activities						
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities	2000	844	225	1716	#	68,2
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne Public administration and defence; compulsory social security	2005	999	311	1450	57	10,2
Edukacja	1846	1382	200	1356	30	6,3
Education						
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	1424	1135	339	866	59	7,7
Human health and social work activities						
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	417	176	92	285	5	14,8
Arts, entertainment and recreation						
Pozostała działalność usługowa	50	34	12	28	-	24,8
Other service activities						

a Dane obejmują pełnozatrudnionych oraz od 2009 r. sezonowych i zatrudnionych dorywczo; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób. b W 2005 r. łącznie z powracającymi z urlopów bezpłatnych.

a Data cover full-time paid employees as well as since 2009 seasonal and temporary paid employees; excluding economic entities employing up to 9 persons. b In 2005 including persons returning from unpaid leaves.

TABL. 10 (86). ZWOLNIENIA Z PRACY^a
TERMINATIONS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Z liczby ogółem Of total number					Współ- czynnik zwolnień w % Termination rate in %
			kobiety women	zwolnieni w drodze wypowiedzenia terminated due to dissolution of an employment contract		przeniesieni na emerytu- rę, rentę z tytułu nie- zdolności do pracy, rehabilitację retired or granted pension due to an inability to work or due to re- habilitation	korzystający z urlopów wychowaw- czych ^b taking childcare leaves ^b	
				przez zakład pracy by em- ployer	przez pra- cownika by em- ployee			
OGÓŁEM	2005	32089	12998	3867	3151	1961	1333	19,0
TOTAL	2010	27322	10789	3658	1990	1084	660	16,0
	2011	30973	12060	4545	2017	1631	644	18,0
	2012	27950	10996	5113	1772	1336	451	16,3
sektor publiczny		6913	4232	930	165	861	163	8,8
public sector								
sektor prywatny		21037	6764	4183	1607	475	288	22,5
private sector								
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		238	105	9	#	12	#	12,9
Agriculture, forestry and fishing								
Przemysł		8637	2465	1725	689	294	125	18,8
Industry								
w tym przetwórstwo przemysłowe		7820	2380	1597	674	246	121	19,2
of which manufacturing								
Budownictwo		3332	245	606	180	49	9	31,3
Construction								
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		5363	2616	1027	458	95	113	22,6
Trade; repair of motor vehicles ^Δ								
Transport i gospodarka magazynowa		911	81	126	31	110	4	17,5
Transportation and storage								
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		405	268	55	35	10	11	19,0
Accommodation and catering ^Δ								
Informacja i komunikacja		147	71	23	24	-	#	14,6
Information and communication								
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities		495	197	221	42	14	9	14,6
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		190	101	20	11	34	#	7,1
Real estate activities								
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		223	116	31	25	#	4	11,8
Professional, scientific and technical activities								
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		1592	506	277	136	#	5	54,2
Administrative and support service activities								

a Dane obejmują pełnozatrudnionych oraz od 2009 r. sezonowych i zatrudnionych dorywczo; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób. b W 2005 r. łącznie z korzystającymi z urlopów bezpłatnych.

a Data cover full-time paid employees as well as since 2009 seasonal and temporary paid employees; excluding economic entities employing up to 9 persons. b In 2005 including persons taking unpaid leaves.

TABL. 10 (86). **ZWOLNIENIA Z PRACY^a (dok.)**
TERMINATIONS^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Z liczby ogółem Of total number					Współ- czynnik zwolnień w % Termination rate in %
		kobiety women	zwolnieni w drodze wypowiedzenia terminated due to dissolution of an employment contract		przeniesieni na emerytu- rę, rentę z tytułu nie- zdolności do pracy, rehabilitację retired or granted pension due to an inability to work or due to re- habilitation	korzystający z urlopów wychowaw- czych taking childcare leaves	
			przez zakład pracy by em- ployer	przez pra- cownika by em- ployee			
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne Public administration and defence; compulsory social security	1765	887	45	25	228	55	8,9
Edukacja Education	2544	1855	584	34	284	49	8,7
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna ... Human health and social work activities	1746	1329	273	53	178	59	9,5
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją Arts, entertainment and recreation	326	133	81	16	16	#	11,6
Pozostała działalność usługowa Other service activities	36	21	10	#	-	-	17,8

^a Dane obejmują pełnozatrudnionych oraz od 2009 r. sezonowych i zatrudnionych dorywczo; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

^a Data cover full-time paid employees as well as since 2009 seasonal and temporary paid employees; excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABL. 11 (87). **ABSOLWENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH, ZAWODOWYCH I LICEÓW OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH,
KTÓRZY PODJĘLI PRACĘ PO RAZ PIERWSZY^a**
**THE GRADUATES OF TERTIARY SCHOOLS, LEAVERS OF VOCATIONAL AND SECONDARY
SCHOOLS STARTING WORK FOR THE FIRST TIME^a**

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym kobiety Of which women	Z liczby ogółem – absolwenci szkół Of total number – school leavers				
			wyższych tertiary	policeal- nych i średnich zawo- dowych post- secondary and vocational secondary	liceów ogólno- kształcą- cych general secondary	zasad- niczych zawodo- wych basic vocational	
OGÓŁEM	2005	5460	2468	1963	1713	797	987
TOTAL	2010	3865	1680	1668	1002	516	679
.....	2011	3846	1638	1622	1011	450	763
.....	2012	2888	1289	1341	668	356	523
sektor publiczny public sector	840	521	625	109	66	40	
sektor prywatny private sector	2048	768	716	559	290	483	

^a Zatrudnieni na podstawie stosunku pracy; dane obejmują pełnozatrudnionych oraz od 2009 r. sezonowych i zatrudnionych dorywczo; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

^a Employed on the basis of an employment contract; data cover full-time paid employees as well as since 2009 seasonal and temporary paid employees; excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABL. 11 (87). **ABSOLWENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH, ZAWODOWYCH I LICEÓW OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH, KTÓRZY PODJĘLI PRACĘ PO RAZ PIERWSZY^a (dok.)**
THE GRADUATES OF TERTIARY SCHOOLS, LEAVERS OF VOCATIONAL AND SECONDARY SCHOOLS STARTING WORK FOR THE FIRST TIME^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym kobiety Of which women	Z liczby ogółem – absolwenci szkół Of total number – school leavers			
			wyższych tertiary	policeal- nych i średnich zawo- dowych post- -secondary and vocational secondary	liceów ogólno- kształcą- cych general secondary	zasad- niczych zawodo- wych basic vocational
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo <i>Agriculture, forestry and fishing</i>	50	21	35	13	2	–
Przemysł <i>Industry</i>	910	263	280	254	91	285
w tym przetwórstwo przemysłowe <i>of which manufacturing</i>	856	247	267	240	88	261
Budownictwo <i>Construction</i>	252	29	109	57	23	63
Handel; naprawa pojazdów samocho- dowych ^Δ <i>Trade; repair of motor vehicles^Δ</i>	533	276	164	194	84	91
Transport i gospodarka magazynowa <i>Transportation and storage</i>	32	8	13	11	3	5
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ <i>Accommodation and catering^Δ</i>	32	22	13	9	4	6
Informacja i komunikacja <i>Information and communication</i>	39	20	34	2	3	–
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa ... <i>Financial and insurance activities</i>	52	40	32	4	15	1
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ <i>Real estate activities</i>	18	8	10	4	3	1
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna <i>Professional, scientific and technical activities</i>	37	17	30	4	2	1
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ <i>Administrative and support service activities</i>	160	76	34	26	67	33
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne <i>Public administration and defence; compulsory social security</i>	228	129	155	39	18	16
Edukacja <i>Education</i>	146	113	122	11	5	8
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna <i>Human health and social work activities</i>	310	237	254	29	16	11
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją <i>Arts, entertainment and recreation</i>	84	26	55	8	19	2
Pozostała działalność usługowa <i>Other service activities</i>	5	4	1	3	1	–

^a Zatrudnieni na podstawie stosunku pracy; dane obejmują pełnozatrudnionych oraz od 2009 r. sezonowych i zatrudnionych do-
rywczo; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

^a Employed on the basis of an employment contract; data cover full-time paid employees as well as since 2009 seasonal and
temporary paid employees; excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABL. 12 (88). **MIEJSCA PRACY WOLNE, NOWO UTWORZONE I ZLIKWIDOWANE W 2012 R.**
JOB VACANCIES, NEWLY CREATED AND LIQUIDATED JOB IN 2012

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Miejsca pracy Jobs						
	wolne (stan w dniu 31 XII) vacancies (as of 31 Dec)			nowo utworzone ^a vacancies – newly created jobs ^a		zlikwidowane ^a liquidated ^a	
	ogółem total	w tym nowo utworzone of which vacancies – newly created jobs	z liczby ogółem w jednost- kach o liczbie pracują- cych powyżej 9 osób of total in entities employing more than 9 persons	ogółem total	w tym w jednost- kach o liczbie pracują- cych powyżej 9 osób of which in entities employing more than 9 persons	ogółem total	w tym w jednost- kach o liczbie pracują- cych powyżej 9 osób of which in entities employing more than 9 persons
OGÓŁEM	465	63	415	13016	5655	9517	6119
TOTAL							
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	8	–	–	182	102	177	55
<i>Agriculture, forestry and fishing</i>							
Przemysł	181	24	173	2064	1502	2315	1794
<i>Industry</i>							
górnictwo i wydobywanie	2	–	–	36	6	125	107
<i>mining and quarrying</i>							
przetwórstwo przemysłowe	166	24	166	1894	1368	2094	1594
<i>manufacturing</i>							
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	3	–	3	15	14	14	14
<i>electricity, gas, steam and air conditioning supply</i>							
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	10	–	4	119	114	82	79
<i>water supply; sewerage, waste manage- ment and remediation activities</i>							
Budownictwo	13	2	13	1823	734	2121	1031
<i>Construction</i>							
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ i naprawy	32	3	32	2955	1142	1424	1191
<i>Trade; repair of motor vehicles^Δ</i>							
Transport i gospodarka magazynowa	5	–	5	507	171	366	226
<i>Transportation and storage</i>							
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ i catering ^Δ	5	–	5	720	153	434	122
<i>Accommodation and catering^Δ</i>							
Informacja i komunikacja	6	–	6	131	25	110	23
<i>Information and communication</i>							
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	13	10	13	182	156	83	55
<i>Financial and insurance activities</i>							
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	10	4	2	78	42	104	55
<i>Real estate activities</i>							
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	5	2	5	378	102	336	74
<i>Professional, scientific and technical activities</i>							
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	1	–	1	2291	163	505	134
<i>Administrative and support service activities</i>							
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne ...	84	9	83	532	526	404	402
<i>Public administration and defence; compulsory social security</i>							
Edukacja	9	4	9	445	357	749	705
<i>Education</i>							
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	59	1	52	395	229	201	155
<i>Human health and social work activities</i>							
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	21	4	15	271	218	122	85
<i>Arts, entertainment and recreation</i>							
Pozostała działalność usługowa	13	–	1	62	33	66	12
<i>Other service activities</i>							

^a W ciągu roku.
^a During the year.

Bezrobocie Unemployment

TABL. 13 (89). **BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI, STOPA BEZROBOCIA ORAZ OFERTY PRACY**
Stan w dniu 31 XII
REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS, UNEMPLOYMENT RATE
AS WELL AS JOB OFFERS
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Bezrobotni zarejestrowani					Total registered unemployed persons
ogółem	73193	63761	65920	68705	
w tym kobiety	36819	30210	31736	31553	of which women
Z liczby ogółem – bezrobotni:					Of total number – unemployed persons:
dotychczas niepracujący	20024	16519	16325	16286	previously not employed
w tym absolwenci ^a	4399	4449	4456	4522	of which school-leavers ^a
w tym w szkole wyższej ^b	1375	1573	1488	1415	of which in tertiary education ^b
bez kwalifikacji zawodowych ...	18003	18029	19764	20733	without occupational qualifications
zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy	1659	1388	1518	2065	terminated for company reasons
długotrwale bezrobotni ^c	46399	32588	36524	38182	long-term unemployed ^c
posiadający prawo do zasiłku	8418	7538	8145	8735	possessing benefit rights
samotnie wychowujący co najmniej jedno dziecko w wieku 18 lat i mniej	2058 ^d	4179	3856	4662	bringing up single-handed at least one child aged 18 and less
niepełnosprawni	2315	3419	3573	3815	disabled persons
Stopa bezrobocia rejestrowanego^e w %	15,6	13,8	14,1	14,7	Registered unemployment rate^e in %
Oferty pracy	193	214	257	331	Job offers

a Za bezrobotnego absolwenta uważa się osobę w okresie do upływu 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki potwierdzonej świadectwem, dyplomem lub innym dokumentem ukończenia szkoły (dotyczy absolwentów z wykształceniem zasadniczym zawodowym, średnim, policealnym lub wyższym), kursów zawodowych trwających co najmniej 24 miesiące lub nabycia uprawnień do wykonywania zawodu przez osoby niepełnosprawne. b Dotyczy osób, które nie ukończyły 27 lat. c Pozostający w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego. d Dane dotyczą osób samotnie wychowujących co najmniej jedno dziecko w wieku 7 lat i mniej. e Patrz uwagi ogólne, ust. 2 na str. 129.

Źródło: dane Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

a An unemployed school-leaver is a person who has, within the last 12 months graduated any school confirmed by a certificate, diploma or other document completion of education (concerns school-leavers with basic vocational, secondary, post-secondary or tertiary education), has completed a minimum of 24 months of vocational training courses or disabled persons who acquired qualifications to work in a given occupation. b Concerns persons who have not reached their 27th birthday. c Remaining in the register rolls of the powiat labour office for the overall period of over 12 months during the last two years, excluding the periods of undergoing a traineeship and on a job occupational training. d Data concern persons who bring up single-handed at least one child aged 7 and less. e See general notes, item 2 on page 129.

SOURCE: data of the Ministry of Labour and Social Policy.

TABL. 14 (90). **BEZROBOTNI NOWO ZAREJESTROWANI I WYREJESTROWANI^a**
*NEWLY REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS AND PERSONS REMOVED
 FROM UNEMPLOYMENT ROLLS^a*

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Bezrobotni nowo zarejestrowani ogółem	81066	88386	75457	76151	Total newly registered unemployed persons
Z liczby ogółem:					<i>Of total number:</i>
kobiety	37308	41167	34929	33911	<i>women</i>
dotychczas niepracujący	28997	27853	20517	19208	<i>previously not employed</i>
zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy	702	1405	1525	2222	<i>terminated for company reasons</i>
Bezrobotni wyrejestrowani ogółem	83998	85794	73298	73366	Total persons removed from unemployment rolls
Z liczby ogółem:					<i>Of total number:</i>
kobiety	38427	39106	33403	34094	<i>women</i>
z tytułu podjęcia pracy	32691	32794	31430	31037	<i>received jobs</i>

a W ciągu roku.

Źródło: dane Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

a During the year.

Source: data of the Ministry of Labour and Social Policy.

TABL. 15 (91). **BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI WEDŁUG WIEKU, POZIOMU WYKSZTAŁCENIA, CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY ORAZ STAŻU PRACY**
 Stan w dniu 31 XII

*REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS BY AGE, EDUCATIONAL LEVEL,
 DURATION OF UNEMPLOYMENT AND WORK SENIORITY
 As of 31 Dec*

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2005		2010		2011		2012	
	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women
O G Ó Ł E M T O T A L								
O G Ó Ł E M T O T A L	73193	36819	63761	30210	65920	31736	68705	31553
WEDŁUG WIEKU BY AGE								
24 lata i mniej <i>and less</i>	18318	9369	15250	7681	14737	7404	14550	6792
25–34	19297	10783	18040	9401	19175	10299	20410	10540
35–44	14595	8009	10694	5335	11288	5733	12006	5807
45–54	16927	7788	12998	5916	12860	6002	12897	5805
55 lat i więcej <i>and more</i>	4056	870	6779	1877	7860	2298	8842	2609

TABL. 15 (91). **BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI WEDŁUG WIEKU, POZIOMU WYKSZTAŁCENIA, CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY ORAZ STAŻU PRACY (dok.)**
Stan w dniu 31 XII

REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS BY AGE, EDUCATIONAL LEVEL,
DURATION OF UNEMPLOYMENT AND WORK SENIORITY (cont.)
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2005		2010		2011		2012	
	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women
WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA BY EDUCATIONAL LEVEL								
Wyższe Tertiary	5321	3536	7853	4965	8650	5704	9334	5976
Policealne i średnie zawodowe Post-secondary and vocational secondary	17677	10612	14644	7791	15108	8156	15829	8128
Średnie ogólnokształcące General secondary	6430	4541	7895	4937	8107	5063	8190	4933
Zasadnicze zawodowe Basic vocational	20930	8844	15555	5802	16053	6058	16626	5847
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe Lower secondary, primary and incomplete primary	22835	9286	17814	6715	18002	6755	18726	6669
WEDŁUG CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY ^{ab} BY DURATION OF UNEMPLOYMENT ^{ab}								
3 miesiące i mniej months and less	18341	7967	20175	8855	17180	7147	17889	7112
3–6	10483	5490	10682	5401	10942	5626	10822	5232
6–12	10170	4742	11202	5317	12015	5869	11850	5310
12–24	10119	5048	12411	5902	13245	6746	12953	6130
Powyżej 24 miesięcy More than 24 months	24080	13572	9291	4735	12538	6348	15191	7769
WEDŁUG STAŻU PRACY ^b BY WORK SENIORITY ^b								
Bez stażu pracy No work seniority	20024	10977	16519	8606	16325	8546	16286	8148
Ze stażem pracy: With work seniority:								
1 rok i mniej year and less	11467	6493	9979	5331	10369	5604	10826	5596
1–5	14044	6456	13753	6312	14398	6861	15182	6914
5–10	8764	4307	7213	3207	7812	3588	8427	3665
10–20	10757	5611	8297	3887	8630	4027	8947	4018
20–30	7126	2809	6149	2325	6373	2510	6586	2442
powyżej 30 lat more than 30 years	1011	166	1851	542	2013	600	2451	770

a Od momentu rejestracji w urzędzie pracy. b Przedziały zostały domknięte prawostronnie, np. w przedziale 3–6 uwzględniono osoby, które pozostawały bez pracy 3 miesiące i 1 dzień do 6 miesięcy.

U w a g a. Według stanu w dniu 31 XII 2012 r. wśród bezrobotnych były 15933 osoby (w tym 5731 kobiet) w wieku 50 lat i więcej.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

a From the date of registering in a labour office. b Intervals were shifted upward, e.g., in the interval 3–6, persons remaining unemployed from 3 months and 1 day to 6 months were included.

N o t e. As of 31 Dec 2012 among the unemployed were 15933 persons (of which 5731 women) aged 50 and more.

S o u r c e: data of the Ministry of Labour and Social Policy.

TABL. 16 (92). **BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI KORZYSTAJĄCY Z AKTYWNYCH FORM PRZECIWDZIAŁANIA BEZROBOCIU ORAZ OFERTY PRACY^a**
REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS BENEFITING FROM LABOUR MARKET PROGRAMME AS WELL AS JOB OFFERS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Bezrobotni, którzy:					Unemployed persons who:
Podjęli zatrudnienie przy pracach interwencyjnych	2404	2196	1580	1465	Undertaking employment in intervention works
w tym kobiety	1285	1285	892	844	of which women
Podjęli zatrudnienie przy robotach publicznych	1716	2503	622	949	Undertaking employment in public works
w tym kobiety	786	1127	261	417	of which women
Rozpoczęli szkolenie lub staż u pracodawcy	8620	15522	5277	8708	Started training or internship with the employer
w tym kobiety	5292	8994	3066	5013	of which women
Rozpoczęli prace społecznie użyteczne	1468	957	1040	Started a social useful works
w tym kobiety	858	600	606	of which women
Liczba zgłoszonych ofert pracy	21861	25663	16727	19644	Number of submitted job offers

a W ciągu roku.

Źródło: dane Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

a During the year.

Source: data of the Ministry of Labour and Social Policy.

TABL. 17 (93). **WYDATKI FUNDUSZU PRACY^a**
EXPENDITURE OF LABOUR FUND^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012		SPECIFICATION
	w tys. zł in thous. zł			w odsetkach in percent		
OGÓŁEM	118819,5	265012,6	155313,5	192738,1	100,0	TOTAL
w tym:						of which:
Zasiłki dla bezrobotnych	59771,0	76361,5	74860,3	86028,3	44,6	Unemployment benefits
Szkolenia	3879,3	7524,7	2141,1	2850,2	1,5	Training
Środki na podjęcie działalności gospodarczej i wyposażenie stanowisk pracy	9781,1	59263,8	16036,0	34831,1	18,1	Means for starting of economic activity and equipping of workseat
Roboty publiczne	7536,9	17754,5	4207,2	6060,3	3,1	Public works
Prace interwencyjne	6513,4	11013,2	7934,8	5562,7	2,9	Intervention works
Stypendia za okres stażu ..	17905,9	66887,7	27339,8	31020,2	16,1	Scholarships for intership period

a Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 129.

Źródło: dane Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

a See general notes, item 3 on page 129.

Source: data of the Ministry of Labour and Social Policy.

Warunki pracy Work conditions

TABL. 18 (94). **POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY^a (poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie)**

PERSONS INJURED IN ACCIDENTS AT WORK^a (excluding private farms in agriculture)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	W wypadkach In accidents			Z liczby ogółem – powodujących niezdolność do pracy Of total number – accidents resulting in an inability to work			SPECIFICATION	
		śmier- telnych fatal	ciężkich serious	lżej- szych light	1–3 dni days	4–20	21 dni i wię- cej days and more		
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS									
OGÓŁEM	2005	2122	13	37	2072	10	601	1418	TOTAL
	2010	2198	20	10	2168	19	669	1390	
	2011	2245	12	18	2215	31	665	1433	
	2012	2093	6	15	2072	30	710	1309	
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		28	–	–	28	–	4	24	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł		782	3	9	770	11	273	491	Industry
górnictwo i wydobywanie		16	–	–	16	–	6	10	mining and quarrying
przetwórstwo przemysłowe ..		693	3	8	682	10	247	430	manufacturing
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ		24	–	–	24	1	9	14	electricity, gas, steam and air condition- ing supply
dostawa wody; gospodaro- wanie ściekami i odpa- dami; rekultywacja ^Δ		49	–	1	48	–	11	37	water supply; sewerage, waste management and remediation activities
Budownictwo		159	–	2	157	1	33	125	Construction
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		294	1	1	292	5	110	175	Trade; repair of motor vehicles ^Δ
Transport i gospodarka magazynowa		108	1	1	106	2	43	61	Transportation and storage
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		16	1	–	15	–	6	9	Accommodation and catering ^Δ
Informacja i komunikacja		9	–	–	9	–	4	4	Information and commu- nication
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		12	–	–	12	–	2	9	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		40	–	–	40	1	12	27	Real estate activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		11	–	–	11	–	3	8	Professional, scientific and technical activities
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		51	–	–	51	1	14	34	Administrative and support service activities
Administracja publiczna i obro- na narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne ...		147	–	2	145	5	59	79	Public administration and defence; compulsory social security
Edukacja		180	–	–	180	1	62	105	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		231	–	–	231	3	75	144	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		16	–	–	16	–	7	8	Arts, entertainment and recreation
Pozostała działalność usługowa		9	–	–	9	–	3	6	Other service activities

^a Zgłoszone w danym roku.

^a Registered in a given year.

TABL. 18 (94). **POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY^a (dok.)**
PERSONS INJURED IN ACCIDENTS AT WORK^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	W wypadkach In accidents			Z liczby ogółem – powodujących niezdolność do pracy Of total number – accidents resulting in an inability to work			SPECIFICATION	
		śmier- telnych fatal	ciężkich serious	lżej- szych light	1–3 dni days	4–20	21 dni i wię- cej days and more		
NA 1000 PRACUJĄCYCH (wskaźnik wypadkowości) <i>PER 1000 EMPLOYED PERSONS (accident rate)</i>									
OGÓŁEM	2005	8,38	0,05	0,15	8,18	0,04	2,37	5,60	TOTAL
	2010	8,41	0,08	0,03	8,30	0,07	2,56	5,32	
	2011	8,09	0,04	0,07	7,98	0,11	2,40	5,16	
	2012	7,55	0,02	0,05	7,48	0,11	2,56	4,72	
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		7,67	–	–	7,67	–	1,10	6,57	<i>Agriculture, forestry and fishing</i>
Przemysł		12,86	0,05	0,15	12,66	0,18	4,49	8,07	<i>Industry</i>
górnictwo i wydobywanie		15,85	–	–	15,85	–	5,94	9,91	<i>mining and quarrying</i>
przetwórstwo przemysłowe ..		13,02	0,06	0,15	12,82	0,19	4,64	8,08	<i>manufacturing</i>
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ		7,13	–	–	7,13	0,30	2,67	4,16	<i>electricity, gas, steam and air condition- ing supply</i>
dostawa wody; gospodaro- wanie ściekami i odpa- dami; rekultywacja ^Δ		15,17	–	0,31	14,87	–	3,41	11,46	<i>water supply; sewerage, waste management and remediation activities</i>
Budownictwo		7,77	–	0,10	7,67	0,05	1,61	6,11	<i>Construction</i>
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		5,39	0,02	0,02	5,35	0,09	2,02	3,21	<i>Trade; repair of motor vehicles^Δ</i>
Transport i gospodarka magazynowa		6,36	0,06	0,06	6,24	0,12	2,53	3,59	<i>Transportation and storage</i>
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		3,29	0,21	–	3,08	–	1,23	1,85	<i>Accommodation and catering^Δ</i>
Informacja i komunikacja		2,61	–	–	2,61	–	1,16	1,16	<i>Information and communication</i>
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		1,73	–	–	1,73	–	0,29	1,30	<i>Financial and insurance activities</i>
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		10,35	–	–	10,35	0,26	3,11	6,99	<i>Real estate activities</i>
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		1,34	–	–	1,34	–	0,37	0,98	<i>Professional, scientific and technical activities</i>
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		7,38	–	–	7,38	0,14	2,03	4,92	<i>Administrative and support service activities</i>
Administracja publiczna i obro- na narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne ...		7,07	–	0,10	6,97	0,24	2,84	3,80	<i>Public administration and defence; compulsory social security</i>
Edukacja		5,39	–	–	5,39	0,03	1,86	3,14	<i>Education</i>
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		10,04	–	–	10,04	0,13	3,26	6,26	<i>Human health and social work activities</i>
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		4,04	–	–	4,04	–	1,77	2,02	<i>Arts, entertainment and recreation</i>
Pozostała działalność usługowa		1,68	–	–	1,68	–	0,56	1,12	<i>Other service activities</i>

^a Zgłoszone w danym roku.
^a Registered in a given year.

TABL. 19 (95). **WYDARZENIA I PRZYCZYNY WYPADKÓW PRZY PRACY^a (poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie)**
CONTACT – MODE OF INJURY AND CAUSES OF ACCIDENTS AT WORK^a (excluding private farms in agriculture)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which							
		rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo agri- culture, forestry and fishing	przemysł industry		budow- nictwo construc- tion	handel; naprawa pojazdów samocho- dowych ^Δ trade; repair of motor vehicles ^Δ	transport i gospo- darka ma- gazynowa transporta- tion and storage	opieka zdrowotna i pomoc społeczna human health and social work ac- tivities	
			razem total	w tym prze- twórstwo prze- mysłowe of which manu- facturing					
WYDARZENIA POWODUJĄCE URAZY CONTACT – MODE OF INJURY									
OGÓŁEM	2005	2122	39	832	744	152	274	125	222
TOTAL	2010	2198	33	853	764	195	303	131	223
	2011	2245	30	804	713	186	308	162	245
	2012	2093	28	782	693	159	294	108	231
Kontakt z prądem elektrycznym, temperaturą, niebezpiecznymi substancjami i preparatami chemicznymi		52	–	26	24	3	7	3	4
<i>Contact with electrical voltage, tem- perature, hazardous substances and chemicals</i>									
w tym z preparatami chemicz- nymi		14	–	8	8	2	2	1	–
<i>of which chemicals</i>									
Tonięcie, zakopanie, zamknięcie ... <i>Drowned, buried, enveloped</i>		7	–	1	–	3	–	1	–
Zderzenie z lub uderzenie w: <i>Horizontal or vertical impact with or against:</i>									
nieruchomy obiekt		601	5	167	146	51	90	37	87
<i>a stationary object</i>									
obiekt w ruchu		411	7	186	161	32	64	17	32
<i>object in motion</i>									
w tym przez: <i>of which by:</i>									
spadający obiekt		175	1	86	78	17	29	4	11
<i>falling object</i>									
poruszający się lub transpor- towany obiekt		78	3	38	29	3	13	5	5
<i>moving, or transported object</i>									
Kontakt z przedmiotem ostrym, szorstkim, chropowatym		318	2	179	172	18	57	5	12
<i>Contact with sharp, pointed, rough, coarse material agent</i>									
w tym kontakt z przedmiotem ostrym		189	–	95	93	12	52	3	3
<i>of which contact with sharp material agent</i>									
Uwięźnienie, zmiążdżenie		142	3	86	75	17	17	2	9
<i>Trapped, crushed</i>									
Obciążenie fizyczne lub psychiczne <i>Physical or mental stress</i>		265	6	81	67	18	37	18	30
w tym obciążenie układu mięśniowo-szkieletowego.....		230	5	74	61	16	31	15	26
<i>of which physical stress on the muscular-skeletal system</i>									

^a Zgłoszone w danym roku.
^a Registered in a given year.

TABL. 19 (95). **WYDARZENIA I PRZYCZYNY WYPADKÓW PRZY PRACY^a (dok.)**
CONTACT – MODE OF INJURY AND CAUSES OF ACCIDENTS AT WORK^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which						
		rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo agri- culture, forestry and fishing	przemysł industry		budow- nictwo construc- tion	handel; naprawa pojazdów samocho- dowych ^Δ trade; repair of motor vehicles ^Δ	transport i gospo- darka maga- zynowa transporta- tion and storage	opieka zdrowotna i pomoc społeczna human health and social work ac- tivities
			razem total	w tym przetwó- rstwo prze- mysłowe of which manu- facturing				
WYDARZENIA POWODUJĄCE URAZY (dok.) CONTACT – MODE OF INJURY (cont.)								
Przejaw agresji ze strony człowieka lub zwierzęcia Aggression of human or animal	47	1	2	–	1	3	11	10
Pozostałe Others	250	4	54	48	16	19	14	47
PRZYCZYNY WYPADKÓW CAUSES OF ACCIDENTS								
OGÓŁEM 2005	4151	80	1775	1607	319	552	230	384
TOTAL 2010	4401	73	1845	1680	425	589	244	404
..... 2011	4298	49	1656	1492	424	592	264	419
..... 2012	4084	49	1634	1455	347	607	181	420
Niewłaściwy stan czynnika materialnego Inappropriate condition of material objects/agents	401	4	182	170	33	50	17	28
Niewłaściwa organizacja: Inappropriate organization of:								
pracy work	212	–	104	95	17	26	6	21
stanowiska pracy work post	217	3	86	76	22	42	11	17
Brak lub niewłaściwe posługiwanie się czynnikiem materialnym Absence or inappropriate use of material objects/agents	312	–	153	143	40	57	8	18
Nieużywanie sprzętu ochronnego ... Not using protective equipment	83	1	44	42	9	15	–	–
Niewłaściwe samowolne zachowa- nie się pracownika Inappropriate wilful employee action	247	3	126	110	23	48	8	9
Niewłaściwy stan psychofizyczny pracownika ^b Inappropriate mental-physical condition of employee ^b	117	2	37	32	11	15	4	20
Nieprawidłowe zachowanie się pra- cownika Incorrect employee action	2086	29	815	718	169	317	100	226
Inna przyczyna Others cause	409	7	87	69	23	37	27	81

^a Zgłoszone w danym roku. ^b Spowodowany m.in.: nagłym zachorowaniem, niedyspozycją fizyczną lub psychiczną, nadużyciem alkoholu.

^a Registered in a given year. ^b Caused by, i.a.: sudden illness, physical or mental indisposition, alcohol abuse.

TABL. 20 (96). **POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY W GOSPODARSTWACH INDYWIDUALNYCH W ROLNICTWIE^a**
PERSONS INJURED IN ACCIDENTS AT WORK ON PRIVATE FARMS IN AGRICULTURE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	1803	1459	1395	1475	T O T A L
w tym wypadki śmiertelne	8	5	10	10	<i>of which fatal accidents</i>
Wydarzenia powodujące urazy:					<i>Contact – Mode of Injury:</i>
upadek osób	817	637	573	634	<i>persons falling</i>
uderzenie lub przygnięcie przez spadające przedmioty	148	100	135	120	<i>persons hit or crushed by falling objects</i>
przejechanie, uderzenie, pochwylenie przez środki transportu w ruchu	51	27	24	27	<i>persons run over, hit or caught by moving means of transport</i>
pochwylenie, uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń	236	159	185	181	<i>persons caught or hit by moving parts of machinery and equipment</i>
uderzenie, przygnięcie, pogryzienie przez zwierzęta	388	352	271	266	<i>persons hit, crushed or bitten by animals</i>
działanie skrajnych temperatur	9	7	7	7	<i>influence of extreme temperatures</i>
działanie materiałów szkodliwych	3	2	3	3	<i>influence of hazardous materials</i>
inne wydarzenia	151	175	197	237	<i>other events</i>

^a Którym wypłacono jednorazowe odszkodowania.

Ź r ó d ł o: dane Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

^a Who received one-off accident compensations.

S o u r c e: data of the Agricultural Social Insurance Fund.

TABL. 21 (97). **ZATRUDNIENI W WARUNKACH ZAGROŻENIA^a**
Stan w dniu 31 XII
PERSONS WORKING IN HAZARDOUS CONDITIONS^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total		Zagrożenie Hazard						
			związane connected with				czynnikami mechanicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi connected with mechanical factors related to particularly dangerous machinery		
			ze środowiskiem pracy work environment		z uciążliwością pracy strenuous conditions				
			ogółem grand total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors	
na 1000 zatrudnionych badanej zbiorowości per 1000 paid employees of total surveyed									
O G Ó Ł E M	2005	78,0	58,1	42,7	29,1	22,1	20,2	13,2	8,8
T O T A L	2010	55,2	47,2	26,8	22,5	19,8	18,7	8,6	5,9
	2011	64,1	54,3	31,5	24,8	24,9	23,3	7,7	6,1
	2012	57,9	49,7	26,0	19,9	23,0	21,7	8,8	8,0
sektor publiczny		94,3	77,1	37,9	22,6	52,6	50,8	3,9	3,7
public sector									
sektor prywatny		45,4	40,3	21,9	19,0	12,9	11,8	10,5	9,5
private sector									

^a Liczeni tylko jeden raz w grupie czynnika przeważającego, tzn. mającego największe szkodliwe znaczenie na danym stanowisku pracy; dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i dotyczą wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 131.

^a Listed only once by predominant factor, i.e., the factor having the most hazardous effect at a given work post; data concern entities employing more than 9 persons and related to selected kind of activities; see general notes, item 7 on page 131.

TABL. 21 (97). **ZATRUDNIENI W WARUNKACH ZAGROŻENIA^a (dok.)**
Stan w dniu 31 XII
PERSONS WORKING IN HAZARDOUS CONDITIONS^a (cont.)
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Zagrożenie Hazard							
	Ogółem Grand total		związane connected with				czynnikami mechanicznymi zwią- zanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi connected with mechanical factors related to particularly dangerous machinery	
			ze środowiskiem pracy work environment		z uciążliwością pracy strenuous conditions			
	ogółem grand total	w tym przez jed- ną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jed- ną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jed- ną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jed- ną grupę czynników of which one group of factors
na 1000 zatrudnionych badanej zbiorowości per 1000 paid employees of total surveyed								
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	63,7	47,8	15,9	5,5	40,8	40,8	7,0	1,5
<i>Agriculture, forestry and fishing</i>								
Przemysł	58,4	51,6	25,8	21,9	17,0	14,9	15,7	14,7
<i>Industry</i>								
górnictwo i wydobywanie	2,8	2,8	2,8	2,8	-	-	-	-
<i>mining and quarrying</i>								
przetwórstwo przemysłowe	65,7	58,6	29,1	25,0	19,2	17,3	17,4	16,4
<i>manufacturing</i>								
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^a ..	6,1	4,0	2,4	0,3	-	-	3,7	3,7
<i>electricity, gas, steam and air conditioning supply</i>								
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^a	27,9	18,5	10,5	8,4	8,7	2,4	8,7	7,7
<i>water supply; sewerage, waste management and remedia- tion activities</i>								
Budownictwo	30,5	27,5	7,9	6,2	15,7	15,7	6,9	5,6
<i>Construction</i>								
Handel; naprawa pojazdów samo- chodowych ^a	22,5	21,1	19,2	18,0	2,3	2,1	1,1	1,1
<i>Trade; repair of motor vehicles^a</i>								
Transport i gospodarka magazynowa	67,7	54,5	11,5	4,9	47,9	41,4	8,3	8,1
<i>Transportation and storage</i>								
Informacja i komunikacja	15,2	-	-	-	-	-	15,2	-
<i>Information and communication</i>								
Administrowanie i działalność wspierająca ^a	14,7	14,7	7,4	7,4	-	-	7,4	7,4
<i>Administrative and support service activities</i>								
Edukacja	24,7	24,7	23,2	23,2	-	-	1,5	1,5
<i>Education</i>								
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	138,3	112,2	59,4	33,3	78,6	78,6	0,3	0,3
<i>Human health and social work activities</i>								

^a Liczeni tylko jeden raz w grupie czynnika przeważającego, tzn. mającego największe szkodliwe znaczenie na danym stanowisku pracy; dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i dotyczą wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 131.

^a Listed only once by predominant factor, i.e., the factor having the most hazardous effect at a given work post; data concern entities employing more than 9 persons and related to selected kind of activities; see general notes, item 7 on page 131.

TABL. 22 (98). ZATRUDNIENI NA STANOWISKACH PRACY, DLA KTÓRYCH DOKONANO OCENY RYZYKA ZAWODOWEGO^a W 2012 R.
PAID EMPLOYEES ON POSITIONS FOR WHICH EVALUATION OF OCCUPATIONAL RISK WAS DONE^a IN 2012

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Przeprowadzenie oceny ryzyka zawodowego <i>Evaluation of occupational risk</i>	Wyeliminowanie lub ograniczenie ryzyka zawodo- wego <i>Elimination or limitation of occupational risk</i>	Środki zastosowane do wyeliminowania lub ograniczenia ryzyka zawodowego <i>Appliance of means to elimination or limitation of occupational risk</i>		
			techniczne <i>technical</i>	organizacyjne <i>organizational</i>	ochrony indywidualnej <i>individuality protection</i>
na 1000 zatrudnionych badanej zbiorowości <i>per 1000 paid employees of total surveyed</i>					
OGÓŁEM	274,6	128,9	55,7	75,2	78,0
TOTAL					
sektor publiczny	341,6	159,2	109,6	114,9	85,1
<i>public sector</i>					
sektor prywatny	251,7	118,6	37,3	61,6	75,7
<i>private sector</i>					
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	215,6	133,0	7,5	55,8	77,2
<i>Agriculture, forestry and fishing</i>					
Przemysł	266,2	128,8	51,7	65,7	91,2
<i>Industry</i>					
górnictwo i wydobywanie	277,5	259,2	212,7	212,7	256,3
<i>mining and quarrying</i>					
przetwórstwo przemysłowe <i>manufacturing</i>	260,9	126,0	46,3	66,3	90,2
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ ..	298,4	152,6	103,9	70,8	77,5
<i>electricity, gas, steam and air conditioning supply</i>					
dostawa wody; gospodarowanie ściekami; i odpadami rekulty- wacja ^Δ	303,7	108,1	26,2	12,2	83,3
<i>water supply; sewerage, waste management and remedia- tion activities</i>					
Budownictwo	274,4	151,4	34,7	56,3	115,4
<i>Construction</i>					
Handel; naprawa pojazdów samo- chodowych ^Δ	236,8	102,8	20,8	59,4	35,3
<i>Trade; repair of motor vehicles^Δ</i>					
Transport i gospodarka magazynowa <i>Transportation and storage</i>	193,7	40,5	12,7	15,9	25,6
Informacja i komunikacja	303,7	112,6	46,4	66,2	46,4
<i>Information and communication</i>					
Działalność profesjonalna, nauko- wa i techniczna	72,0	72,0	–	–	–
<i>Professional, scientific and techni- cal activities</i>					
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	137,3	95,6	–	9,8	85,8
<i>Administrative and support service activities</i>					
Edukacja	277,6	288,3	287,9	285,6	216,3
<i>Education</i>					
Opieka zdrowotna i pomoc społe- czna	401,8	133,9	77,9	97,6	46,3
<i>Human health and social work ac- tivities</i>					

^a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i dotyczą wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 131.

^a Data concern entities employing more than 9 persons and related to selected kind of activities; see general notes, item 7 on page 131.

TABL. 23 (99). **CHOROBY ZAWODOWE**
OCCUPATIONAL DISEASES

CHOROBY	Liczba przypadków <i>Number of cases</i>		DISEASES
	w liczbach bezwzględnych <i>in absolute numbers</i>	na 100 tys. zatrudnionych <i>per 100 thous. paid employees</i>	
O G Ó Ł E M	2005	183	TOTAL
	2010	113	
	2011	119	
	2012	129	
Astma oskrzelowa	2	0,9	<i>Bronchial asthma</i>
Zewnątrzpochodne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych	2	0,9	<i>Extrinsic allergic alveolitis</i>
Alergiczny nieżyt nosa	2	0,9	<i>Allergic rhinitis</i>
Przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym	1	0,5	<i>Chronic diseases of vocal organ related to excessive voice effort</i>
Choroby skóry	1	0,5	<i>Skin diseases</i>
Przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy	1	0,5	<i>Chronic diseases of locomotor system related to the way the job is performed</i>
Przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy	2	0,9	<i>Chronic diseases of peripheral nervous system related to the way the job is performed</i>
Obustronny trwały ubytek słuchu typu ślimakowego lub czuciowo-nerwowego spowodowany hałasem	4	1,8	<i>Bilateral permanent noise-induced hearing loss of cochlear or sensoneural type</i>
Zespół wibracyjny	1	0,5	<i>Vibration syndrome</i>
Choroby układu wzrokowego wywołane czynnikami fizycznymi, chemicznymi lub biologicznymi	1	0,5	<i>Diseases of visual system induced by physical, chemical or biological agents</i>
Choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa	112	51,5	<i>Infectious and parasitic diseases or their sequels</i>

Źródło: dane Instytutu Medycyny Pracy w Łodzi.

Source: data of the Institute of Occupational Medicine in Łódź.

TABL. 24 (100). KORZYSTAJĄCY ZE ŚWIADCZEŃ Z TYTUŁU PRACY W WARUNKACH SZKODLIWYCH DLA ZDROWIA I UCIAŹLIWYCH^a

Stan w dniu 15 XII

PERSONS RECEIVING BENEFITS FOR WORK IN HARMFUL AND STRENUOUS CONDITIONS^a

As of 15 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Posiłki profilaktyczne <i>Preventive food</i>	Napoje <i>Drinks</i>	Inne środki odżywcze <i>Other nutrition</i>	Dodatki pieniężne <i>Special pay</i>	Skrócony czas pracy <i>Short-time work</i>	Dodatkowe urlopy <i>Extra leaves</i>	Uprawnienia wynikające z pracy w szczególnych warunkach ^b <i>Entitlements arising from work in particular conditions^b</i>
OGÓŁEM	2005	10067	27696	1764	15914	892	123	8383
TOTAL	2010	10013	21172	1072	9258	792	189	136
	2011	10632	21795	1013	8475	703	177	207
	2012	8918	15607	577	6949	592	180	194
sektor publiczny		2461	4024	311	1882	531	130	139
<i>public sector</i>								
sektor prywatny		6457	11583	266	5067	61	50	55
<i>private sector</i>								
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		730	326	–	–	–	–	1
<i>Agriculture, forestry and fishing</i>								
Przemysł		5127	10654	510	4614	57	54	62
<i>Industry</i>								
górnictwo i wydobywanie		182	135	–	188	–	–	12
<i>mining and quarrying</i>								
przetwórstwo przemysłowe		3503	7599	53	2466	57	51	17
<i>manufacturing</i>								
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ ..		828	2186	232	1519	–	3	17
<i>electricity, gas, steam and air conditioning supply</i>								
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ		614	734	225	441	–	–	16
<i>water supply; sewerage, waste management and remediation activities</i>								
Budownictwo		1861	1457	–	134	1	–	1
<i>Construction</i>								
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		661	728	38	1007	–	1	4
<i>Trade; repair of motor vehicles^Δ</i>								
Transport i gospodarka magazynowa		426	1322	29	983	2	65	10
<i>Transportation and storage</i>								
Informacja i komunikacja		30	45	–	77	–	–	–
<i>Information and communication</i>								
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		38	50	–	–	–	–	4
<i>Administrative and support service activities</i>								
Edukacja		20	309	–	–	1	1	–
<i>Education</i>								
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		25	716	–	134	531	58	112
<i>Human health and social work activities</i>								

a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i dotyczą wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 131. b Lub w szczególnym charakterze.

a Data concern entities employing more than 9 persons and related to selected kind of activities; see general notes, item 7 on page 131. b Or particular character.

TABL. 25 (101). ŚWIADCZENIA Z TYTUŁU WYPADKÓW PRZY PRACY I CHOROÓB ZAWODOWYCH^a
 OCCUPATIONAL ACCIDENTS AND OCCUPATIONAL DISEASES BENEFITS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Liczba świadczeń Number of benefits		Średni koszt świadczeń w zł na 1 świadczenie Average cost of benefits in zł per 1 benefit		
	ogółem total	w tym z tytułu wypadków przy pracy of which occupational accidents compensations	ogółem total	w tym z tytułu wypadków przy pracy of which occupational accidents compensations	
OGÓŁEM	2005	719	700	1896,7	1851,0
TOTAL	2010	784	768	2557,7	2546,6
	2011	816	793	2670,1	2635,1
	2012	678	658	3163,9	3122,6
sektor publiczny		182	176	2676,9	2502,3
<i>public sector</i>					
sektor prywatny		496	482	3342,5	3349,2
<i>private sector</i>					
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo ... <i>Agriculture, forestry and fishing</i>		14	11	5478,6	6109,1
Przemysł		350	341	3176,0	3184,8
<i>Industry</i>					
górnictwo i wydobywanie		4	4	2700,0	2700,0
<i>mining and quarrying</i>					
przetwórstwo przemysłowe		314	305	3197,8	3208,2
<i>manufacturing</i>					
wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ		12	12	2316,7	2316,7
<i>electricity, gas, steam and air conditioning supply</i>					
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ		20	20	3445,0	3445,0
<i>water supply; sewerage, waste management and remediation activities</i>					
Budownictwo		65	64	2452,3	2353,1
<i>Construction</i>					
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		93	90	2822,6	2822,2
<i>Trade; repair of motor vehicles^Δ</i>					
Transport i gospodarka magazynowa		23	22	8721,7	9086,4
<i>Transportation and storage</i>					
Informacja i komunikacja		4	4	1775,0	1775,0
<i>Information and communication</i>					
Edukacja		16	16	1925,0	1925,0
<i>Education</i>					
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		113	110	2623,0	2355,5
<i>Human health and social work activities</i>					

a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i dotyczą wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 131.

a Data concern entities employing more than 9 persons and related to selected kind of activities; see general notes, item 7 on page 131.

DZIAŁ VII WYNAGRODZENIA. ŚWIADCZENIA Z UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

Uwagi ogólne

Wynagrodzenia

1. Prezentowane dane nie obejmują wynagrodzeń pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, a ponadto w tabl. 1 w części „w tym podmioty o liczbie pracujących powyżej 9 osób” nie obejmują wynagrodzeń zatrudnionych w organizacjach społecznych, politycznych, związków zawodowych i innych.

2. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie (nominalne) przypadające na 1 zatrudnionego obliczono przyjmując:

- wynagrodzenia osobowe, bez wynagrodzeń osób wykonujących pracę nakładczą oraz uczniów, a także osób zatrudnionych za granicą,
- wypłaty z tytułu udziału w zysku i w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach,
- dodatkowe wynagrodzenia roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej,
- honoraria wypłacone niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, np. dziennikarzom, realizatorom filmów, programów radiowych i telewizyjnych.

Dane o przeciętnych wynagrodzeniach dotyczą osób pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

3. Dane o przeciętnych miesięcznych wynagrodzeniach brutto przypadających na 1 zatrudnionego obejmują zaliczki na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych oraz składki na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe i chorobowe) płacone przez ubezpieczonego pracownika, wprowadzone z dniem 1 I 1999 r. zgodnie z ustawą z dnia 13 X 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 137, poz. 887, z późniejszymi zmianami).

4. Dane w tabl. 2–5 opracowano na podstawie reprezentacyjnego badania struktury wynagrodzeń według zawodów za październik 2012 r. Dane dotyczą zatrudnionych, którzy otrzymali wynagrodzenie za cały miesiąc, bez zatrudnionych w organizacjach: społecznych, politycznych, związków zawodowych i innych. Do obliczenia wynagrodzenia przyjęto sumę: wypłat wynagrodzeń osobowych za badany miesiąc z uwzględnieniem wypłat dokonanych za okresy dłuższe niż miesiąc w przeliczeniu na jeden miesiąc (np. 1/3 premii kwartalnej, 1/12: nagród i premii rocznych, wypłat z tytułu udziału w zysku i w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach, dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej oraz honorariów).

CHAPTER VII WAGES AND SALARIES. SOCIAL SECURITY BENEFITS

General notes

Wages and salaries

1. The data presented do not include wages and salaries of employees in budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety, moreover in table 1 in range “of which entities employing more than 9 persons” do not include wages and salaries of employees in social and political organizations, trade unions and others.

2. Average monthly (nominal) wages and salaries per paid employee were calculated assuming:

- personal wages and salaries, excluding wages and salaries of outworkers as well as apprentices and persons employed abroad,
- payments from profit and balance surplus in cooperatives,
- annual extra wages and salaries for employees of budgetary sphere entities,
- fees paid to selected groups of employees for performing work in accordance with a labour contract, e.g. to journalists, film producers, radio and television programme producers.

Data regarding average wages and salaries concern full-time paid employees as well as part-time paid employees, whose wages and salaries have been converted into those of full-time paid employees.

3. Data regarding the average monthly gross wages and salaries per paid employee include deductions for personal income taxes and contributions to compulsory social security (retirement, pension and illness) paid by insured employee, introduced on 1 Jan 1999, in accordance with the Law on the Social Security System, dated 13 Oct 1998 (Journal of Laws No. 137, item 887, with later amendments).

4. Data in tables 2–5 were compiled on the basis of sample survey structure of wages and salaries by occupations for October 2012. Data concern paid employees, who received wages and salaries for the whole month, excluding paid employees in social and political organizations, trade unions and others. For calculating wages and salaries the sum of the following were assumed: payments of personal wages and salaries for the reference month including payments made for periods longer than one month calculated per month (e.g. 1/3 of quarterly premiums, 1/12: of annual prizes and premiums, payments from profit and balance surplus in cooperatives, annual extra wages and salaries for employees of budgetary sphere entities and fees).

Świadczenia z ubezpieczeń społecznych

1. Informacje o **świadczeniach emerytalnych i rentowych (poza rolnikami indywidualnymi)** dotyczą świadczeń wypłacanych w ramach pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych – ze środków Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i budżetu państwa (w ramach dotacji celowej oraz od 2007 r. z odrębnego rozdziału wydatków budżetu państwa), a od 2009 r. także ze środków zgromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych – OFE.

Informacje o **świadczeniach emerytalnych i rentowych rolników indywidualnych** dotyczą świadczeń wypłacanych przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego ze środków Funduszu Emerytalno-Rentowego i budżetu państwa (w ramach dotacji celowej oraz od 2007 r. z odrębnego rozdziału wydatków budżetu państwa), a także ze środków wypłacanych w ramach pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych, w przypadku gdy rolnicy posiadają uprawnienia do łącznego pobierania świadczeń z tych środków.

2. Do świadczeń emerytalnych i rentowych uprawnieni są (łącznie z członkami ich rodzin) m.in.:

- 1) pracownicy;
- 2) osoby wykonujące pracę nakładczą;
- 3) członkowie rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni powstałych na ich bazie oraz spółdzielni kółek rolniczych;
- 4) osoby wykonujące pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy na warunkach zlecenia;
- 5) osoby prowadzące pozarolniczą działalność (w tym osoby prowadzące działalność gospodarczą na własny rachunek, twórcy, artyści);
- 6) duchowni;
- 7) rolnicy indywidualni;
- 8) inwalidzi wojenni i wojskowi, kombataneci oraz od 1991 r. osoby represjonowane.

3. **Świadczenia emerytalne i rentowe** (wypłacane także z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych) obejmują:

- 1) emerytury;
- 2) renty z tytułu niezdolności do pracy;
- 3) renty rodzinne.

Świadczenia emerytalne i rentowe nie obejmują wypłat emerytur i rent realizowanych na mocy umów międzynarodowych.

Świadczenia emerytalne i rentowe obejmują kwotę świadczeń należnych (bieżących i wyrównawczych) uwzględniającą od 2007 r. zmniejszenia m.in. z tytułu osiągnięcia przychodów z pracy.

4. Dane dotyczące **przeciętnej miesięcznej emerytury i renty** obliczono dzieląc ogólną kwotę świadczeń przez odpowiadającą im liczbę świadczeniobiorców.

5. Dane o świadczeniach podaje się **w ujęciu brutto**, tj. łącznie z zaliczkami na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych.

Social security benefits

1. Information regarding **retirement pay and pension benefits (excluding farmers)** concerns benefits which are paid in regard to non-agricultural social security system by the Social Insurance Institution – from the source of the Social Insurance Fund and the state budget (within the scope of the appropriated allocations as well as since 2007 from the separate division of the state budget expenditure) and since 2009 also from the sources gathered in the open pension funds – OFE.

Information regarding **retirement pay and pension benefits for farmers** concerns benefits which are paid by the Agricultural Social Insurance Fund from the source of the Pension Fund and by the state budget (within the scope of the appropriated allocations as well as since 2007 from the separate division of the state budget expenditure) and also from the sources which are paid in regard to non-agricultural social security system, in case of farmers who are authorized to receive benefits from those sources simultaneously.

2. Among others the following persons (including members of their families) are authorized to receive retirement pay and pension benefits:

- 1) employed persons;
- 2) outworkers;
- 3) members of agricultural producers' cooperatives and cooperatives set up on the basis of the mentioned-above cooperatives as well as agricultural farmers' cooperatives;
- 4) persons employed on the basis of agency agreements or on the basis of order agreements;
- 5) persons engaged in non-agricultural economic activity (of which self-employed persons, creators, artists);
- 6) clergy;
- 7) farmers;
- 8) war and military invalids, combatants as well as since 1991 repressed persons.

3. **Retirement pay and pension benefits** (also paid due to accidents at work and job-related illnesses) include:

- 1) retirement pay;
- 2) pensions resulting from an inability to work;
- 3) family pensions.

Retirement pay and pension benefits do not provide for the payments of retirement pays and pensions arising out of international agreements.

Retirement pay and pension benefits include the amount of benefits due (current and compensatory) taking into account since 2007 the deductions, among others, in respect of achieving revenue from work.

4. Data regarding the **average monthly retirement pay and pension** are calculated by dividing the total amount of benefits by the corresponding number of persons receiving these benefits.

5. Data regarding benefits are given **in gross terms**, i.e. including deductions for personal income taxes.

Wynagrodzenia

Wages and salaries

TABL. 1 (102). PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO
AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym podmioty o liczbie pracują- cych powy- żej 9 osób	
					w zł in zł	
OGÓŁEM	2085,12	2854,02	3002,37	3143,64	3310,71	TOTAL
sektor publiczny	2451,50	3418,49	3612,01	3792,02	3792,02	public sector
sektor prywatny	1797,96	2469,41	2605,24	2710,99	2897,63	private sector
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	2739,17	3770,36	4192,11	4726,51	5416,08	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł	1986,41	2654,37	2828,07	2962,60	3038,08	Industry
w tym przetwórstwo przemysłowe	1893,14	2570,36	2743,18	2894,77	2970,40	of which manufacturing
Budownictwo	1828,66	2686,33	2819,55	2895,10	3281,17	Construction
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	1619,11	2239,94	2341,36	2456,75	2628,42	Trade; repair of motor vehicles ^Δ
Transport i gospodarka magazynowa	2026,83	2283,33	2280,31	2366,26	2605,79	Transportation and storage
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	1335,30	1839,79	1951,01	2072,20	2230,28	Accommodation and catering ^Δ
Informacja i komunikacja	3115,71	3479,87	3821,64	3837,36	4177,76	Information and communication
Działalność finansowa i ubezpie- czeniowa	2950,81	3975,13	4312,47	4548,50	4788,07	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	2370,50	3082,25	3180,16	3327,06	3398,72	Real estate activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	1967,51	2496,67	2747,38	2814,81	3247,88	Professional, scientific and technical activities
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	1256,06	1797,14	1879,22	1922,72	1877,33	Administrative and support service activities
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne ...	2892,53	3915,27	4137,00	4238,60	4241,36	Public administration and de- fence; compulsory social security
Edukacja	2403,44	3356,54	3544,27	3756,14	3766,47	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	1865,69	2945,30	3030,01	3123,20	3168,92	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	2031,69	2845,95	2973,42	3043,54	3107,91	Arts, entertainment and recrea- tion
Pozostała działalność usługowa	2125,10	2261,69	2289,19	2377,90	1920,78	Other service activities

TABL. 2 (103). ZATRUDNIENI¹ WEDŁUG WYSOKOŚCI WYNAGRODZENIA BRUTTO ZA PAŹDZIERNIK 2012 R.²
PAID EMPLOYMENT¹ BY AMOUNT OF GROSS WAGES AND SALARIES FOR OCTOBER 2012²

WYSZCZEGÓLNIENIE ³ SPECIFICATION ³	Ogółem Grand total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector		
	ogółem grand total	męż- czyźni men	kobiety women	razem total	męż- czyźni men	kobiety women	razem total	męż- czyźni men	kobiety women
a – w tys. osób in thous. persons									
b – w odsetkach in percent									

OGÓŁEM
TOTAL

OGÓŁEM	a	182,5	81,0	101,5	88,5	25,3	63,2	94,0	55,7	38,3
TOTAL	b	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

WEDŁUG PRZEDZIAŁÓW WYNAGRODZEŃ USTALONYCH NA PODSTAWIE KROTNOŚCI PRZECIĘTNEGO WYNAGRODZENIA BRUTTO (3895,72 zł) W GOSPODARCE NARODOWEJ
BY RANGES OF WAGES AND SALARIES DETERMINED ON THE BASIS OF MULTIPLICATION OF AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES (3895,72 zł) IN THE NATIONAL ECONOMY

1500,00 zł i mniej zł and less	1500,00 zł i mniej zł and less	a	17,0	8,8	8,2	0,6	0,1	0,5	16,4	8,7	7,7
		b	9,3	10,8	8,1	0,6	0,3	0,8	17,4	15,5	20,2
1500,01–1947,86	1500,01 zł–50% ...	a	26,3	12,2	14,1	7,5	1,6	5,9	18,8	10,6	8,2
		b	14,4	15,0	13,9	8,5	6,2	9,4	20,0	19,0	21,4
1947,87–2610,13	(50–67)	a	37,9	14,7	23,2	17,5	4,1	13,4	20,4	10,6	9,8
		b	20,8	18,2	22,8	19,9	16,4	21,3	21,6	19,0	25,5
2610,14–2921,79	(67–75)	a	16,1	6,9	9,2	8,6	2,3	6,3	7,5	4,6	2,9
		b	8,8	8,5	9,0	9,7	9,1	10,0	7,9	8,3	7,4
2921,80–3895,72	(75–100)	a	38,1	18,2	19,9	21,9	7,0	14,9	16,2	11,2	5,0
		b	20,8	22,5	19,6	24,9	27,7	23,8	17,2	20,3	12,7
3895,73–4869,65	(100–125)	a	23,2	8,9	14,3	15,7	4,0	11,7	7,5	4,9	2,6
		b	12,7	11,0	14,0	17,7	16,0	18,4	7,9	8,7	6,7
4869,66–5843,58	(125–150)	a	10,7	4,3	6,4	7,4	2,1	5,3	3,3	2,2	1,1
		b	5,8	5,3	6,3	8,3	8,4	8,3	3,5	3,9	2,9
5843,59–6817,51	(150–175)	a	5,1	2,3	2,8	3,5	1,2	2,3	1,6	1,1	0,5
		b	2,8	2,8	2,8	3,9	4,6	3,6	1,8	2,0	1,4
6817,52–7791,44	(175–200)	a	2,6	1,4	1,2	1,9	0,9	1,0	0,7	0,5	0,2
		b	1,4	1,8	1,2	2,1	3,5	1,5	0,8	1,0	0,6
7791,45–8765,37	(200–225)	a	1,6	1,0	0,6	1,1	0,6	0,5	0,5	0,4	0,1
		b	0,9	1,2	0,6	1,2	2,4	0,7	0,5	0,7	0,3
8765,38–9739,30	(225–250)	a	1,0	0,5	0,5	0,7	0,3	0,4	0,3	0,2	0,1
		b	0,6	0,6	0,5	0,8	1,1	0,7	0,4	0,4	0,3
9739,31–10713,23	(250–275)	a	0,9	0,5	0,4	0,7	0,4	0,3	0,2	0,1	0,1
		b	0,5	0,7	0,4	0,8	1,5	0,5	0,2	0,3	0,2
10713,24–11687,16	(275–300)	a	0,6	0,3	0,3	0,6	0,3	0,3	0,0	0,0	0,0
		b	0,4	0,4	0,4	0,7	1,0	0,5	0,1	0,0	0,1
11687,17–20000,00	300%– 20000,00 zł	a	1,2	0,8	0,4	0,8	0,4	0,4	0,4	0,4	0,0
		b	0,7	1,0	0,4	0,9	1,8	0,5	0,5	0,6	0,3
20000,01 zł i więcej zł and more	20000,01 zł i więcej zł and more	a	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,2	0,0
		b	0,1	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,3	0,0

1 Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. 2 Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 161. 3 W nawiasach podano procentowy rozkład wynagrodzeń w poszczególnych przedziałach (np. przedział 1947,87–2610,13 zł stanowi 50–67% przeciętnego wynagrodzenia); przedziały procentowe zostały domknięte prawostronnie (np. przedział 50–67% obejmuje wynagrodzenia stanowiące od 50,01 do 67,00% przeciętnego wynagrodzenia).

1 Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. 2 See general notes, item 4 on page 161. 3 The percentage distribution of wages and salaries in individual ranges is given in brackets (e.g. the 1947,87–2610,13 zł range accounts for 50–67% of the average wage and salary); the percentage ranges are closed on the right (e.g. the 50–67% range includes wages and salaries accounting for 50,01 to 67,00% of the average wage and salary).

TABL. 2 (103). ZATRUDNIENI¹ WEDŁUG WYSOKOŚCI WYNAGRODZENIA BRUTTO
ZA PAŹDZIERNIK 2012 R.² (dok.)
PAID EMPLOYMENT¹ BY AMOUNT OF GROSS WAGES AND SALARIES
FOR OCTOBER 2012² (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE ⁴ SPECIFICATION ⁴		Ogółem Grand total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector			
		ogółem grand total	męż- czyźni men	kobiety women	razem total	męż- czyźni men	kobiety women	razem total	męż- czyźni men	kobiety women	
a – w tys. osób in thous. persons											
b – w odsetkach in percent											
WEDŁUG PRZEDZIAŁÓW WYNAGRODZEŃ USTALONYCH NA PODSTAWIE KROTNOŚCI PRZECIĘTNEGO WYNAGRODZENIA BRUTTO (3281,23 zł) W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM BY RANGES OF WAGES AND SALARIES DETERMINED ON THE BASIS OF MULTIPLICATION OF AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES (3281,23 zł) IN PODLASKIE VOIVODSHIP											
1500,00 zł i mniej zł and less	1500,00 zł i mniej zł and less	a b	17,0 9,3	8,8 10,8	8,2 8,1	0,6 0,6	0,1 0,3	0,5 0,8	16,4 17,4	8,7 15,5	7,7 20,2
1500,01–1640,62	1500,01 zł–50% ..	a b	9,0 4,9	4,7 5,8	4,3 4,3	1,6 1,8	0,4 1,4	1,2 2,0	7,4 7,9	4,3 7,8	3,1 8,0
1640,63–2198,42	(50–67)	a b	32,7 17,9	13,5 16,7	19,2 18,8	12,3 13,9	2,8 10,9	9,5 15,1	20,4 21,6	10,7 19,3	9,7 25,1
2198,43–2460,92	(67–75)	a b	14,8 8,1	5,6 7,0	9,2 9,0	7,1 8,0	1,6 6,3	5,5 8,7	7,7 8,2	4,0 7,3	3,7 9,6
2460,93–3281,23	(75–100)	a b	39,3 21,7	16,8 20,7	22,5 22,1	21,7 24,6	5,7 22,9	16,0 25,3	17,6 18,7	11,1 20,0	6,5 17,0
3281,24–4101,54	(100–125)	a b	28,3 15,5	13,8 17,0	14,5 14,3	16,7 18,9	5,5 22,1	11,2 17,5	11,6 12,4	8,3 14,7	3,3 9,1
4101,55–4921,85	(125–150)	a b	18,3 10,0	6,8 8,4	11,5 11,4	12,6 14,2	3,1 12,3	9,5 15,0	5,7 6,1	3,7 6,6	2,0 5,3
4921,86–5742,15	(150–175)	a b	9,1 5,0	3,7 4,6	5,4 5,3	6,3 7,1	1,9 7,6	4,4 6,9	2,8 2,9	1,8 3,2	1,0 2,5
5742,16–6562,46	(175–200)	a b	4,8 2,6	2,1 2,6	2,7 2,7	3,2 3,7	1,0 4,0	2,2 3,5	1,6 1,7	1,1 2,0	0,5 1,3
6562,47–7382,77	(200–225)	a b	2,8 1,6	1,4 1,7	1,4 1,4	2,0 2,3	0,8 3,2	1,2 1,9	0,8 0,9	0,6 1,0	0,2 0,7
7382,78–8203,08	(225–250)	a b	1,5 0,8	1,0 1,2	0,5 0,6	1,1 1,2	0,7 2,6	0,4 0,7	0,4 0,5	0,3 0,5	0,1 0,3
8203,09–9023,38	(250–275)	a b	1,2 0,6	0,7 0,9	0,5 0,5	0,7 0,8	0,4 1,4	0,3 0,6	0,5 0,5	0,3 0,6	0,2 0,2
9023,39–9843,69	(275–300)	a b	0,9 0,5	0,4 0,5	0,5 0,5	0,7 0,8	0,3 1,0	0,4 0,7	0,2 0,3	0,1 0,3	0,1 0,2
9843,70–20000,00	300%– 20000,00 zł	a b	2,6 1,4	1,5 1,9	1,1 1,0	1,9 2,1	1,0 4,0	0,9 1,3	0,7 0,7	0,5 0,9	0,2 0,5
20000,01 zł i więcej zł and more	20000,01 zł i więcej zł and more	a b	0,2 0,1	0,2 0,2	0,0 0,0	0,0 0,0	0,0 0,0	0,0 0,0	0,2 0,2	0,2 0,3	0,0 0,0

¹ Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. ² Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 161. ⁴ W nawiasach podano procentowy rozkład wynagrodzeń w poszczególnych przedziałach (np. przedział 1640,63–2198,42 zł stanowi 50–67% przeciętnego wynagrodzenia); przedziały procentowe zostały domknięte prawostronnie (np. przedział 50–67% obejmuje wynagrodzenia stanowiące od 50,01 do 67,00% przeciętnego wynagrodzenia).

¹ Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. ² See general notes, item 4 on page 161. ⁴ The percentage distribution of wages and salaries in individual ranges is given in brackets (e.g. the 1640,63–2198,42 zł range accounts for 50–67% of the average wage and salary); the percentage ranges are closed on the right (e.g. the 50–67% range includes wages and salaries accounting for 50,01 to 67,00% of the average wage and salary).

TABL. 3 (104). **ZATRUDNIENI^a ORAZ PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO WEDŁUG GRUP ZAWODÓW WYKONYWANYCH ZA PAŹDZIERNIK 2012 R.**
PAID EMPLOYMENT^a AND AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES BY PERFORMED OCCUPATIONAL GROUPS FOR OCTOBER 2012

GRUPY ZAWODÓW ^b	Zatrudnieni w odsetkach <i>Paid employees in percent</i>			Przeciętne wynagrodzenia brutto w zł <i>Average gross wages and salaries in zł</i>			OCCUPATIONAL GROUPS ^b
	ogółem <i>total</i>	mężczyźni <i>men</i>	kobiety <i>women</i>	ogółem <i>total</i>	mężczyźni <i>men</i>	kobiety <i>women</i>	
O G Ó Ł E M	100,0	100,0	100,0	3281,23	3348,25	3227,73	T O T A L
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	7,3	8,2	6,5	5926,25	6487,63	5360,30	<i>Public government representatives, senior officials and managers</i>
Specjaliści	31,0	17,8	41,7	4061,97	4462,36	3925,23	<i>Professionals</i>
specjaliści nauk fizycznych, matematycznych i technicznych.....	2,4	3,8	1,2	4336,39	4761,63	3312,76	<i>science and engineering professionals</i>
specjaliści do spraw zdrowia	9,0	2,0	14,7	3555,05	4813,99	3416,10	<i>health professionals</i>
specjaliści nauczania i wychowania	11,6	6,4	16,0	4334,22	4296,31	4346,28	<i>teaching professionals</i>
specjaliści do spraw ekonomicznych i zarządzania	5,8	3,5	7,6	3608,30	3649,71	3592,89	<i>business and administration professionals</i>
specjaliści do spraw technologii informacyjno-komunikacyjnych	0,5	0,9	0,1	3603,60	3617,89	3485,03	<i>information and communications technology professionals</i>
specjaliści z dziedziny prawa, dziedzin społecznych i kultury	1,7	1,2	2,1	6123,88	6823,71	5807,73	<i>legal, social and cultural professionals</i>
Technicy i inny średni personel	11,3	9,6	12,7	3302,06	3708,15	3057,47	<i>Technicians and associate professionals</i>
średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych	2,2	4,1	0,7	4185,66	4281,50	3707,44	<i>science and engineering associate professionals</i>
średni personel do spraw zdrowia	2,4	1,2	3,5	2623,11	3136,33	2485,82	<i>health associate professionals</i>
średni personel do spraw biznesu i administracji	5,6	3,5	7,1	3334,77	3378,85	3317,78	<i>business and administration associate professionals</i>
średni personel z dziedziny prawa, spraw społecznych, kultury i pokrewny	0,9	0,2	1,4	2941,16	3953,77	2816,67	<i>legal, social, cultural and related associate professionals</i>
technicy informatycy	0,2	0,6	0,0	2541,48	2537,07	2937,06	<i>information and communications technicians</i>
Pracownicy biurowi	6,7	4,7	8,4	2775,77	2770,53	2778,10	<i>Clerks</i>
sekretarki, operatorzy urządzeń biurowych i pokrewni	2,3	1,0	3,5	2803,24	2894,61	2782,86	<i>general and keyboard clerks</i>
pracownicy obsługi klienta	1,0	0,2	1,7	2885,47	3340,04	2841,54	<i>customer services clerks</i>
pracownicy do spraw finansowo-statystycznych i ewidencji materiałowej	2,9	3,3	2,5	2649,62	2650,62	2648,58	<i>numerical and material recording clerks</i>
pozostali pracownicy obsługi biura	0,5	0,2	0,7	3117,43	3391,24	3045,01	<i>other clerical support workers</i>

a Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 7 pkt 1) na str. 23.

a Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. b See general notes to the Yearbook, item 7, point 1) on page 23.

TABL. 3 (104). ZATRUDNIENI^a ORAZ PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO
WEDŁUG GRUP ZAWODÓW WYKONYWANYCH ZA PAŹDZIERNIK 2012 R. (dok.)
PAID EMPLOYMENT^a AND AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES
BY PERFORMED OCCUPATIONAL GROUPS FOR OCTOBER 2012 (cont.)

GRUPY ZAWODÓW ^b	Zatrudnieni w odsetkach <i>Paid employees in percent</i>			Przeciętne wynagrodzenia brutto w zł <i>Average gross wages and salaries in zł</i>			OCCUPATIONAL GROUPS ^b
	ogółem <i>total</i>	męż- czyźni <i>men</i>	kobiety <i>women</i>	ogółem <i>total</i>	męż- czyźni <i>men</i>	kobiety <i>women</i>	
Pracownicy usług i sprzedawcy	11,7	9,4	13,5	1993,61	2088,00	1941,41	<i>Service and sales workers</i>
pracownicy usług osobistych	2,4	2,3	2,5	2188,51	2158,36	2210,51	<i>personal service workers</i>
sprzedawcy i pokrewni	7,4	3,8	10,2	1930,92	2135,22	1870,96	<i>sales workers</i>
pracownicy opieki osobistej i pokrewni	0,5	0,6	0,4	2007,11	2029,84	1976,27	<i>personal care workers</i>
pracownicy usług ochrony	1,4	2,7	0,4	1981,30	1975,73	2008,86	<i>protective services workers</i>
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	0,1	0,2	-	3020,22	3020,22	-	<i>Skilled agricultural, forestry and fishery workers</i>
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	11,8	22,1	3,6	2741,12	2836,56	2277,94	<i>Craft and related trades workers</i>
robotnicy budowlani i pokrewni (z wyłączeniem elektryków)	1,6	3,7	0,0	2527,26	2530,19	1904,01	<i>building and related trades workers, excluding electricians</i>
robotnicy obróbki metali, mechanicy maszyn i urządzeń i pokrewni ..	4,1	9,0	0,1	3088,75	3099,34	2565,30	<i>metal, machinery and related trades workers</i>
rzemieślnicy i robotnicy poligraficzni	0,4	0,7	0,1	2954,73	3109,51	2272,97	<i>handicraft and printing workers</i>
elektrycy i elektronicy	1,2	2,6	0,0	3805,38	3823,31	2582,14	<i>electrical and electronic trades workers</i>
robotnicy w przetwórstwie spożywczym, obróbce drewna, produkcji wyrobów tekstylnych i pokrewni	4,5	6,1	3,4	2213,52	2178,88	2264,29	<i>food processing, wood working, garment and other craft and related trades workers</i>
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	9,3	18,2	2,1	2667,75	2699,66	2445,50	<i>Plant and machine operators and assemblers</i>
operatorzy maszyn i urządzeń wydobywczych i przetwórczych	2,6	4,2	1,4	2619,63	2792,35	2198,92	<i>stationary plant and machine operators</i>
monterzy	0,6	0,9	0,3	2413,71	2324,81	2658,84	<i>assemblers</i>
kierowcy i operatorzy pojazdów	6,1	13,1	0,4	2711,82	2695,89	3087,77	<i>drivers and mobile plant operators</i>
Pracownicy przy pracach prostych	10,8	9,8	11,5	2055,76	2183,10	1968,81	<i>Elementary occupations</i>
w tym:							<i>of which:</i>
robotnicy pomocniczy w rolnictwie, leśnictwie i rybołówstwie	0,2	0,4	0,0	3100,73	3127,23	2906,40	<i>agricultural, forestry and fishery labourers</i>
robotnicy pomocniczy w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie	3,3	5,4	1,6	2175,67	2227,46	2036,99	<i>labourers in mining, construction, manufacturing and transport</i>

a Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 7 pkt 1) na str. 23.

a Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. b See general notes to the Yearbook, item 7, point 1) on page 23.

TABL. 4 (105). PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO¹ ZA PAŹDZIERNIK 2012 R.
 AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES¹ FOR OCTOBER 2012

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector		
	ogółem grand total	męż- czyźni men	kobiety women	razem total	męż- czyźni men	kobiety women	razem total	męż- czyźni men	kobiety women
a – w zł in zł									
b – OGÓŁEM=100,0 TOTAL=100,0									

OGÓŁEM
TOTAL

OGÓŁEM	a	3281,23	3348,25	3227,73	3785,61	4180,84	3627,68	2806,16	2970,75	2566,24
TOTAL	b	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA
BY EDUCATION LEVEL

Wyższe ze stopniem naukowym co najmniej doktora oraz tytułem magistra, lekarza lub równorzędnym <i>Tertiary with academic degree (at least doctorate) or tertiary with Master's degree, physician degree or equivalent</i>	a	4471,50	4968,18	4244,29	4589,23	5154,32	4395,40	4126,16	4680,89	3602,82
	b	136,3	148,4	131,5	121,2	123,3	121,2	147,0	157,6	140,4
Wyższe z tytułem inżyniera, licencjata, dyplomowanego ekonomisty lub równorzędnym <i>Tertiary with engineer degree, licentiate (Bachelor's), economist with diploma or equivalent</i>	a	3359,54	3778,86	3056,82	3501,65	4215,77	3216,21	3204,19	3537,64	2770,44
	b	102,4	112,9	94,7	92,5	100,8	88,7	114,2	119,1	108,0
Policealne <i>Post-secondary</i>	a	2889,01	3017,56	2855,98	2999,94	3345,80	2942,81	2667,39	2735,45	2633,94
	b	88,0	90,1	88,5	79,2	80,0	81,1	95,1	92,1	102,6
Średnie zawodowe <i>Vocational secondary</i>	a	2827,23	3051,92	2617,38	3142,09	3651,26	2920,06	2661,36	2885,88	2354,66
	b	86,2	91,1	81,1	83,0	87,3	80,5	94,8	97,1	91,8
Średnie ogólnokształcące <i>General secondary</i>	a	2441,39	2607,35	2336,13	2692,52	2989,72	2587,10	2311,99	2493,51	2161,57
	b	74,4	77,9	72,4	71,1	71,5	71,3	82,4	83,9	84,2
Zasadnicze zawodowe <i>Basic vocational</i>	a	2424,49	2597,09	2048,25	2584,20	2997,21	2034,86	2378,85	2506,22	2054,09
	b	73,9	77,6	63,5	68,3	71,7	56,1	84,8	84,4	80,0
Gimnazjalne <i>Lower secondary</i>	a	1877,83	1906,22	1683,31	1822,12	1822,12	–	1880,59	1911,02	1683,31
	b	57,2	56,9	52,2	48,1	43,6	–	67,0	64,3	65,6
Podstawowe i niepełne podstawowe <i>Primary and incomplete primary</i>	a	2339,63	2526,16	2029,81	2247,80	2706,76	2004,90	2378,77	2490,29	2056,80
	b	71,3	75,4	62,9	59,4	64,7	55,3	84,8	83,8	80,1

WEDŁUG WIEKU
BY AGE

24 lata i mniej and less	a	2075,34	2138,61	1975,03	2250,73	2643,77	2084,08	2040,97	2094,96	1928,86
	b	63,2	63,9	61,2	59,5	63,2	57,4	72,7	70,5	75,2
25–34	a	2793,17	2884,38	2700,76	3092,20	3339,89	2981,33	2627,09	2756,35	2424,05
	b	85,1	86,1	83,7	81,7	79,9	82,2	93,6	92,8	94,5
35–44	a	3363,14	3479,34	3281,30	3912,41	4393,45	3744,66	2857,64	3087,83	2569,90
	b	102,5	103,9	101,7	103,3	105,1	103,2	101,8	103,9	100,1
45–54	a	3571,10	3672,68	3513,82	3983,72	4486,09	3825,40	2946,99	3130,19	2728,95
	b	108,8	109,7	108,9	105,2	107,3	105,5	105,0	105,4	106,3
55–59	a	3569,31	3675,36	3479,59	3856,39	4109,17	3728,17	3188,86	3363,13	2904,87
	b	108,8	109,8	107,8	101,9	98,3	102,8	113,6	113,2	113,2
60–64	a	4042,02	4051,86	3961,09	4743,31	4761,86	4650,28	3427,22	3501,09	2222,68
	b	123,2	121,0	122,7	125,3	113,9	128,2	122,1	117,9	86,6
65 lat i więcej and more	a	5731,02	5647,97	6260,40	5705,71	5496,01	6636,29	5767,40	5838,94	4756,83
	b	174,7	168,7	194,0	150,7	131,5	182,9	205,5	196,5	185,4

¹ Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

¹ Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons.

TABL. 4 (105). PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO¹ ZA PAŹDZIERNIK 2012 R. (dok.)
 AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES¹ FOR OCTOBER 2012 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector		
	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women
a – w zł in zł									
b – OGÓŁEM=100,0 TOTAL=100,0									

WEDŁUG STAŻU PRACY
BY WORK SENIORITY

Do 1,9 roku 1,9 years and less	a	2203,01	2255,81	2138,36	2437,85	2647,71	2351,55	2109,39	2186,17	1964,42
	b	67,1	67,4	66,2	64,4	63,3	64,8	75,2	73,6	76,5
2,0–4,9	a	2464,11	2528,77	2391,00	2853,03	3112,41	2719,33	2293,76	2387,18	2145,08
	b	75,1	75,5	74,1	75,4	74,4	75,0	81,7	80,4	83,6
5,0–9,9	a	2850,77	2947,08	2755,90	3284,41	3703,81	3101,58	2600,71	2728,95	2402,37
	b	86,9	88,0	85,4	86,8	88,6	85,5	92,7	91,9	93,6
10,0–14,9	a	3243,33	3351,11	3150,80	3855,38	4179,60	3722,12	2823,63	3065,28	2491,33
	b	98,8	100,1	97,6	101,8	100,0	102,6	100,6	103,2	97,1
15,0–19,9	a	3522,85	3667,80	3414,83	4188,51	4894,35	3934,73	2961,47	3182,87	2674,92
	b	107,4	109,5	105,8	110,6	117,1	108,5	105,5	107,1	104,2
20 lat i więcej 20 years and more	a	3698,05	3874,64	3584,24	3976,13	4386,60	3817,46	3238,32	3467,03	2923,92
	b	112,7	115,7	111,0	105,0	104,9	105,2	115,4	116,7	113,9

¹ Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

¹ Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons.

TABL. 5 (106). MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO NAJWYŻSZE (decyle) W GRUPACH
 DECYLOWYCH PRACOWNIKÓW ZATRUDNIONYCH¹ WEDŁUG WIELKICH GRUP
 ZAWODÓW² WYKONYWANYCH ZA PAŹDZIERNIK 2012 R.

DECILE EARNINGS (the upper limits of gross wages and salaries received by decile paid employment¹) BY GREAT OCCUPATIONAL GROUPS² FOR OCTOBER 2012

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Najwyższe wynagrodzenia (decyle) w grupie decylowej w zł Decile earnings (the upper limits of gross wages and salaries received by decile paid employment) in zł										
	a – ogółem total	b – mężczyźni men	c – kobiety women	pierwszej first	drugiej second	trzeciej third	czwartej fourth	piątej (mediana) fifth (median)	szóstej sixth	siódmej seventh	ósmiej eighth
OGÓŁEM	a	1524,49	1821,41	2127,49	2450,56	2794,57	3192,91	3652,01	4287,63	5291,73	
TOTAL	b	1498,51	1761,67	2090,43	2450,29	2823,89	3228,00	3637,50	4250,03	5547,63	
	c	1583,32	1864,14	2152,45	2450,78	2777,44	3164,37	3668,15	4313,08	5145,03	
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy Public government repre- sentatives, senior offi- cials and managers	a	2282,65	3167,63	3770,88	4263,23	4929,42	5729,26	6560,74	7933,72	10377,75	
	b	2105,18	2990,50	3825,64	4352,55	5083,64	6220,01	7263,59	9013,99	11953,47	
	c	2307,09	3253,63	3705,66	4221,12	4794,15	5417,94	6084,69	6919,43	8718,18	
Specjaliści	a	2336,77	2658,28	2955,75	3284,54	3678,66	4127,91	4514,42	4995,26	6051,22	
Professionals	b	2294,74	2752,46	3174,57	3474,67	3902,17	4364,68	4917,64	5706,12	7346,81	
	c	2343,05	2634,62	2900,10	3195,66	3590,76	4060,71	4424,37	4837,63	5628,94	
Technicy i inny średni personel	a	1871,67	2191,53	2474,71	2720,47	3013,68	3314,56	3668,59	4134,83	5154,87	
	b	1905,95	2356,35	2680,41	2975,29	3414,64	3764,38	4273,15	4934,65	5892,30	
Technicians and asso- ciate professionals	c	1868,68	2134,37	2377,53	2615,94	2868,15	3126,72	3381,89	3767,53	4389,03	

¹ Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. ² Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 7, pkt 1) na str. 23.

¹ Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. ² See general notes to the Yearbook, item 7, point 1) on page 23.

TABL. 5 (106). **MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO NAJWYŻSZE (decyle) W GRUPACH DECYLOWYCH PRACOWNIKÓW ZATRUDNIONYCH¹ WEDŁUG WIELKICH GRUP ZAWODÓW² WYKONYWANYCH ZA PAŹDZIERNIK 2012 R. (dok.)**

DECILE EARNINGS (the upper limits of gross wages and salaries received by decile paid employment¹) BY GREAT OCCUPATIONAL GROUPS² FOR OCTOBER 2012 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Najwyższe wynagrodzenia (decyle) w grupie decylowej w zł Decile earnings (the upper limits of gross wages and salaries received by decile paid employment) in zł									
		pierwszej first	drugiej second	trzeciej third	czwartej fourth	piątej (mediana) fifth (median)	szóstej sixth	siódmej seventh	ósmej eighth	dziwiątej ninth
a – ogółem total										
b – mężczyźni men										
c – kobiety women										
Pracownicy biurowi Clerks	a	1520,70	1791,02	2074,59	2305,29	2556,18	2862,71	3137,13	3586,02	4184,96
	b	1498,64	1793,20	2014,43	2289,87	2564,81	2859,77	3171,42	3566,11	4139,89
	c	1526,03	1789,54	2089,35	2312,02	2552,30	2866,68	3129,33	3597,72	4199,38
Pracownicy usług i sprze- ... dawcy Service and sales workers	a	1486,66	1493,61	1509,35	1615,41	1761,07	1953,94	2138,02	2373,73	2730,48
	b	1487,73	1495,82	1544,93	1617,67	1769,13	2046,50	2207,19	2496,49	3023,74
	c	1486,18	1492,64	1499,10	1606,40	1758,82	1914,20	2101,14	2299,25	2631,95
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy Skilled agricultural, forestry and fishery workers	a	2121,01	2190,46	2215,01	2320,01	2397,51	2748,01	3630,01	3819,30	5317,15
	b	2121,01	2190,46	2215,01	2320,01	2397,51	2748,01	3630,01	3819,30	5317,15
	c	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy Craft and related trades workers	a	1492,07	1599,69	1880,88	2219,72	2549,23	2888,78	3241,55	3629,86	4256,23
	b	1493,03	1610,96	1952,51	2373,90	2733,64	3002,67	3339,47	3740,71	4394,12
	c	1488,72	1498,22	1731,17	1868,65	2020,10	2232,05	2471,82	2942,32	3577,09
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń Plant and machine opera- tors and assemblers	a	1499,20	1775,33	1920,33	2187,17	2526,58	2913,58	3247,90	3504,09	3885,13
	b	1548,16	1780,46	1937,51	2256,31	2593,04	2953,30	3292,50	3550,01	3918,25
	c	1488,50	1496,99	1882,61	1992,89	2085,43	2345,39	3069,35	3268,25	3488,39
Pracownicy przy pracach prostych Elementary occupations	a	1493,51	1581,29	1655,73	1781,41	1898,30	2027,10	2167,98	2378,35	2809,64
	b	1489,51	1499,11	1623,85	1800,56	1993,27	2156,08	2335,01	2685,19	3207,22
	c	1499,08	1614,35	1674,96	1774,66	1849,86	1973,36	2068,04	2258,00	2487,25

¹ Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. ² Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 7, pkt 1) na str. 23.

¹ Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. ² See general notes to the Yearbook, item 7, point 1) on page 23.

Świadczenia z ubezpieczeń społecznych Social security benefits

TABL. 6 (107). **EMERYCI I RENCISCI^a**
RETIREEES AND PENSIONERS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
OGÓŁEM	279096	276277	269976	264110	TOTAL
Pobierający emerytury i renty wypłacone przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych	164324	178299	174995	171785	Persons receiving retirement pay and pensions paid by the Social Insurance Institution
emerytury	98800	127442	125017	122540	retirement pay
renty z tytułu niezdolności do pracy	39686	25167	24250	23403	pensions resulting from an inability to work
renty rodzinne	25838	25690	25728	25842	family pensions
Rolnicy indywidualni	114772	97978	94981	92325	Farmers

^a Przeciętne w roku.

Źródło: dane Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

^a Annual averages.

Source: data of the Social Insurance Institution and the Agricultural Social Insurance Fund.

TABL. 7 (108). ŚWIADCZENIA EMERYTALNE I RENTOWE BRUTTO
GROSS RETIREMENT PAY AND PENSION BENEFITS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
OGÓŁEM GRAND TOTAL					
Świadczenia w mln zł	3014,1	4165,2	4257,2	4417,0	Benefits in mln zł
WYPŁACANE PRZEZ ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH PAID BY THE SOCIAL INSURANCE INSTITUTION					
Razem Total					
Świadczenia w mln zł	2017,8	3084,9	3173,3	3286,7	Benefits in mln zł
Przeciętna miesięczna emerytura i renta w zł	1023,31	1441,83	1511,13	1594,42	Average monthly retirement pay and pensions in zł
Emerytury Retirement pay					
Świadczenia w mln zł	1316,6	2332,9	2396,8	2471,7	Benefits in mln zł
Przeciętna miesięczna emerytura w zł	1110,49	1525,45	1597,65	1680,90	Average monthly retirement pay in zł
Renty z tytułu niezdolności do pracy Pensions resulting from an inability to work					
Świadczenia w mln zł	412,6	357,1	361,9	371,8	Benefits in mln zł
Przeciętna miesięczna renta w zł	866,47	1182,35	1243,57	1324,12	Average monthly pension in zł
Renty rodzinne Family pensions					
Świadczenia w mln zł	288,6	394,9	414,6	443,2	Benefits in mln zł
Przeciętna miesięczna renta w zł	930,83	1281,21	1342,88	1429,11	Average monthly pension in zł
ROLNIKÓW INDYWIDUALNYCH ^a FARMERS ^a					
Świadczenia w mln zł	996,3	1080,3	1083,9	1130,3	Benefits in mln zł
Przeciętna miesięczna emerytura i renta w zł	723,38	918,86	951,01	1020,19	Average monthly retirement pay and pension in zł

^a Łącznie z wypłatami z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w przypadku łączenia uprawnień do świadczeń z tego systemu z uprawnieniami do świadczeń z Funduszu Emerytalno-Rentowego; patrz uwagi ogólne, ust. 1 na str. 162.

Źródło: dane Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

^a Including payments from non-agricultural social security system in the case of a simultaneous right to benefits from this fund and to benefits from the Pension Fund; see general notes, item 1 on page 162.

Source: data of the Social Insurance Institution and the Agricultural Social Insurance Fund.

DZIAŁ VIII BUDŻETY GOSPODARSTW DOMOWYCH

Uwagi ogólne

1. Podstawowym źródłem informacji o warunkach bytu ludności, tj. poziomie i strukturze dochodu rozporządzalnego, wydatków i spożycia, wyposażeniu gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania oraz zagrożeniu ubóstwem, jest reprezentacyjne badanie **budżetów gospodarstw domowych**. Badaniem objęte są wszystkie grupy gospodarstw domowych, z wyjątkiem zamieszkujących obiekty zbiorowego zakwaterowania. Gospodarstwa domowe obywateli obcego państwa zamieszkujące w Polsce stale lub przez dłuższy czas i posługujące się językiem polskim biorą udział w badaniu.

Jednostką badania jest **gospodarstwo domowe** jedno- lub wieloosobowe. Gospodarstwo domowe **jednoosobowe** stanowi osoba utrzymująca się samodzielnie, tzn. niełącznie swoich dochodów z dochodami innych osób bez względu na to, czy mieszka sama czy z innymi osobami. Przez gospodarstwo domowe **wieloosobowe** rozumie się zespół zamieszkujących razem i wspólnie utrzymujących się.

Wyniki badania oparte są na oświadczeniach osób biorących udział w badaniu budżetów gospodarstw domowych.

Wyniki z badania przeważone zostały danymi o strukturze gospodarstw domowych: dla 2005 r. według liczby osób i miejsca zamieszkania pochodzącymi z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002, a za lata 2010–2012 – pochodzącymi z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011. W związku z tym dane za lata 2010 i 2011 zostały zmienione w stosunku do opublikowanych w poprzednich edycjach Rocznika.

2. Badanie budżetów gospodarstw domowych prowadzone jest metodą rotacji miesięcznej w cyklu kwartalnym, co oznacza, że w każdym miesiącu w badaniu uczestniczą inne gospodarstwa domowe, a po kwartał w gospodarstwach domowych, które brały udział w badaniu miesięcznym danego kwartału przeprowadzany jest wywiad dotyczący niektórych wydatków, m.in. na zakup przedmiotów trwałego użytkowania (telewizor, pralkę, lodówkę itp.), na opłaty za usługi (lekarskie, stomatologiczne itp.) oraz wyposażenia gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania.

Badaniem objęto wszystkie gospodarstwa domowe zamieszkałe w wylosowanych mieszkaniach, reprezentujące społeczno-ekonomiczne grupy ludności, tj. gospodarstwa domowe: pracowników, rolników, pracujących na własny rachunek, emerytów, rencistów oraz utrzymujących się z niezarobkowych źródeł (innych niż emerytura i renta).

3. Kategorie osób występujących w gospodarstwach domowych (tabl. 1) ustalone zostały na podstawie ich głównego źródła utrzymania, czyli źródła przynoszącego największy dochód:

CHAPTER VIII HOUSEHOLD BUDGETS

General notes

1. The basic source of information regarding the living conditions of the population, i.e. the level and structure of available income, expenditure and consumption, furnishing the households with durable goods as well as risk of poverty, is a sample survey of **household budgets**. All groups of households, excluding those living in institutional households, are included in the survey. The households of foreign citizens with permanent or long-lasting residence in Poland and using Polish participate in the survey.

The survey unit is a one- or a multi-person **household**. **One-person** household is understood as an individual maintaining independently, i.e. income is not combined with the income of others, regardless of the fact whether the individual lives alone or with other persons. **Multi-person** household is understood as a group of people living together and maintaining themselves jointly.

Survey results are based on declarations made by persons participating in the survey of household budgets.

Data obtained from the household budget survey were weighted with data on the structure of households by number of persons and place of residence: for 2005 coming from the Population and Housing Census 2002 and for the years 2010–2012 – coming from the Population and Housing Census 2011. Due to this, data for 2010 and 2011 have been changed in comparison with those published in the previous edition of the Yearbook.

2. The survey of household budgets is conducted using the method of monthly rotation with a quarterly cycle, which means that each month different households participate in the survey and after each quarter an interview is conducted in households which participated in the monthly survey of a given quarter concerning some expenditure, i.a. on purchase of durable goods (a television set, washing machine, refrigerator etc.), on payments for services (medical, dental etc.) as well as on furnishing the households with durable goods.

The survey included all households within randomly selected dwellings representing socio-economic groups of the population, i.e. households of: employees, farmers, self-employed, retirees, pensioners as well as households maintained from non-earned sources (other than retirement pay and pensions).

3. The categories of persons comprising households (table 1) were established on the basis of their primary source of maintenance, i.e. source deriving the greatest income:

- 1) do osób pracujących zalicza się:
- pracujących najemnie, dla których głównym źródłem utrzymania jest dochód z pracy najemnej, niezależnie od rodzaju umowy zawartej z pracodawcą (umowa o pracę na czas nieokreślony lub określony, mianowanie, powołanie, praca sezonowa, praca dorywcza, umowa o wykonanie pracy nakładczej, umowa agencyjna, umowa-zlecenie, umowa ustna itd.); do tej grupy pracujących zaliczono również członków spółdzielni produkcji rolniczej (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin),
 - pracujących w gospodarstwie indywidualnym w rolnictwie (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin), dla których głównym źródłem utrzymania jest dochód z pracy w użytkowanym przez siebie gospodarstwie indywidualnym w rolnictwie,
 - pracujących na własny rachunek (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin), dla których głównym źródłem utrzymania jest prowadzenie działalności gospodarczej (poza użytkowaniem gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie) oraz wykonywanie wolnego zawodu;
- 2) osoby pobierające emeryturę lub rentę, których głównym źródłem utrzymania jest otrzymywana emerytura lub renta;
- 3) osoby utrzymujące się z niezarobkowych źródeł innych niż emerytura lub renta, których głównym źródłem utrzymania są: świadczenia z ubezpieczeń społecznych, dochód ze świadczeń pozostałych, dochody z tytułu własności, dochody z wynajmu budynków (w tym mieszkań) i budowli (w tym garaży) niezwiązanych z prowadzoną działalnością gospodarczą, pozostałe dochody oraz inne przychody (podjęte lokaty i sprzedane papiery wartościowe, sprzedaż majątku, zaciągnięte pożyczki i kredyty);
- 4) osoby pozostające na utrzymaniu (bez własnego źródła utrzymania) są utrzymywane przez inne osoby będące członkami tego samego gospodarstwa domowego.

4. Dochód rozporządzalny obejmuje bieżące dochody pieniężne i niepieniężne (w tym wartość spożycia naturalnego, tj. wartość towarów i usług konsumpcyjnych pobranych na potrzeby gospodarstwa domowego z działalności gospodarczej na własny rachunek – rolniczej i pozarolniczej oraz wartość towarów i usług otrzymanych bezpłatnie), bez zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych płaconych z tytułu dochodów (z pracy najemnej, ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych oraz ze świadczeń pozostałych), bez składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne płacone przez ubezpieczonego pracownika (patrz uwagi ogólne działu „Wynagrodzenia. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych”, ust. 3 na str. 161) oraz bez podatków płaconych przez osoby pracujące na własny rachunek.

- 1) *employed persons include:*

- hired employees, for whom the main source of maintenance is income from hired work, regardless of the type of contract concluded with the employer (a labour contract for a specified or unspecified period, postings, appointments, seasonal work, odd jobs, outwork, agency contracts, commission contracts, verbal contracts etc.). Members of agricultural production cooperatives (including contributing family workers) were also included in this group of employees,*
- employees on a private farm in agriculture (including contributing family workers), for whom the main source of maintenance is income from private farm work,*
- self-employed persons (including contributing family workers), for whom the main source of maintenance is conducting economic activity (excluding the use of a private farm in agriculture) as well as persons doing freelance work;*

2) *persons receiving retirement pay or pension, for whom the main source of maintenance is the retirement pay or pension;*

3) *persons maintained from non-earned sources other than retirement pay or pension, for whom the main source of maintenance is: social security benefits, income from other benefits, income from owning, income from leasing buildings (including dwellings) and structures (including garages) not connected with conducting economic activity, other income as well as other revenue (deposits withdrawn and securities sold, the sale of assets, extended loans and credits);*

4) *dependents (without their own source of maintenance) are maintained by other persons being members of the same household.*

4. Available income includes current monetary and non-monetary income (including the value of own consumption, i.e. consumer goods and services acquired for household needs from self-employed agricultural or non-agricultural economic activity as well as the value of goods and services received free of charge), excluding prepayments on personal income tax paid with income (from hired work and social security benefits as well as from other benefits), excluding contributions to obligatory social security paid by the insured employee (see general notes in the chapter "Wages and salaries. Social security benefits", item 3 on page 161) as well as excluding taxes paid by self-employed persons.

W skład dochodu rozporządzalnego wchodzi:

- 1) dochód z pracy najemnej – uzyskany we wszystkich miejscach pracy danego członka gospodarstwa domowego, niezależnie od długości trwania okresu pracy i rodzaju umowy o pracę – który obejmuje wszystkie dochody uzyskiwane z tytułu pracy najemnej, w tym: wynagrodzenia, wypłaty niezaliczone do wynagrodzeń (np. dodatek za rozłąkę, ekwiwalent pieniężny za używanie własnej odzieży zamiast roboczej, kwoty uzyskane z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych), zasiłki chorobowe (pobrane w czasie trwania stosunku pracy), wyrównawcze, opiekuńcze, dochody w formie niepieniężnej (opłacone przez pracodawcę);
- 2) dochód z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie, który stanowi różnicę między wartością produkcji rolniczej (łącznie ze spożyciem naturalnym) a poniesionymi bieżącymi nakładami na nią (tj. zakup produktów i usług, wynagrodzenie i składki na obowiązkowe ubezpieczenie społeczne pracowników najemnych). Dochód ten jest pomniejszony o podatki związane z prowadzeniem gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie oraz powiększony o dopłaty dla rolnictwa;
- 3) dochód z pracy na własny rachunek, który stanowi część dochodu uzyskanego z prowadzonej działalności gospodarczej na własny rachunek poza gospodarstwem indywidualnym w rolnictwie (w tym dochód z wynajmu budynków i budowli) oraz z wykonywania wolnego zawodu, jaka została przeznaczona na pozyskanie towarów i usług konsumpcyjnych na potrzeby gospodarstwa domowego oraz na inwestycje o charakterze mieszkaniowym (zakup, budowa, remont lub modernizacja mieszkania lub domu mieszkalnego);
- 4) dochód z własności (odsetki, udziały w zyskach przedsiębiorstw, w tym dywidendy, dochody z dzierżawy ziemi) oraz dochody z wynajmu budynków (w tym mieszkań) i budowli (w tym garaży) niezwiązanych z prowadzoną działalnością gospodarczą, który stanowi różnicę między przychodami a poniesionymi nakładami i podatkami;
- 5) dochód ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych, który obejmuje emerytury, renty i zasiłki (chorobowe – po ustaniu stosunku pracy, świadczenia rehabilitacyjne);
- 6) dochód ze świadczeń pozostałych, który obejmuje m.in. zasiłki dla bezrobotnych, zasiłki i świadczenia przedemerytalne, świadczenia rodzinne, rentę socjalną, świadczenia pieniężne i niepieniężne udzielane na podstawie ustawy o pomocy społecznej, stypendia;

Available income comprises:

- 1) *income from hired work – obtained in all workplaces by a given household member, regardless of the length of time worked or the type of labour agreement – which includes all income obtained from hired work, including: wages and salaries, payments not included in wages and salaries (e.g. severance pay, the monetary equivalent for the use of personal instead of company clothing, sums received from a company social benefit fund), sick benefits (taken during the period of employment), compensatory and nursing benefits, income in a non-monetary form (paid by the employer);*
- 2) *income from a private farm in agriculture, which accounts for the difference in the value of agricultural production (including own consumption) and current expenditure borne on it (i.e. the purchase of products and services, wages and salaries as well as contributions to compulsory social security of hired employees). This income is reduced by taxes connected with tending a private farm in agriculture and increased by subsidies for agriculture;*
- 3) *income from self-employment, which accounts for a portion of income obtained from conducting self-employed economic activity excluding a private farm in agriculture (including income from leasing buildings and structures) as well as income from doing freelance work. This portion was designated for purchasing consumer goods and services to satisfy household needs as well as for investments with a residential character (purchasing, building, renovating or modernizing a dwelling or a house);*
- 4) *income from property (interest, shares in company profits, including dividends, income from land leasing) as well as income from rental of buildings (including dwellings) and structures (including garages) not connected with conducted economic activity, measured as a difference between revenues and investment and taxes;*
- 5) *income from social security benefits, which includes retirement pay, pensions and benefits (sick benefits – after termination of employment, rehabilitation benefits);*
- 6) *income from other benefits, which includes, i.a. unemployment benefits, pre-retirement benefits and allowances, family allowances, social pension, monetary and non-monetary assistance provided on the basis of the Law on Social Welfare, scholarships;*

7) pozostały dochód, który obejmuje m.in. dary (w tym alimenty od osób prywatnych), odszkodowania z tytułu ubezpieczeń w instytucjach ubezpieczeniowych, wygrane w grach hazardowych i loteryjnych.

Dochód rozporządzalny przeznaczony jest na wydatki oraz przyrost oszczędności.

Dochód do dyspozycji jest to dochód rozporządzalny pomniejszony o pozostałe wydatki. Dochód do dyspozycji przeznaczony jest na wydatki na towary i usługi konsumpcyjne oraz przyrost oszczędności.

5. Wydatki obejmują wydatki na towary i usługi konsumpcyjne oraz pozostałe wydatki.

Wydatki na towary i usługi konsumpcyjne przeznaczone są na zaspokojenie potrzeb gospodarstwa domowego. Obejmują wydatki na towary i usługi zakupione za gotówkę, również przy użyciu karty płatniczej lub kredytowej i na kredyt, wartość artykułów otrzymanych bezpłatnie oraz wartość spożycia naturalnego. Towary konsumpcyjne obejmują dobra nietrwałego użytkowania (np. żywność, napoje, artykuły farmaceutyczne), półtrwałego użytkowania (np. odzież, książki, zabawki) i trwałego użytkowania (np. samochody, pralki, lodówki, telewizory). Do wydatków nie zalicza się funduszu remontowego (do 2004 r. fundusz remontowy uwzględniano w opłatach za najem mieszkania w pozycji „użytkowanie mieszkania i nośniki energii”).

Pozostałe wydatki obejmują m.in. kwoty przekazane innym gospodarstwom domowym i instytucjom niekomercyjnym, w tym dary; koszty zakwaterowania młodzieży i studentów uczących się poza domem; alimenty od osób prywatnych; niektóre podatki, np. od nieruchomości, od spadków i darowizn, od dochodów z własności, z wynajmu i sprzedaży nieruchomości; straty pieniężne.

6. Grupowania przychodów i rozchodów gospodarstw domowych dokonano w dostosowaniu do zasad systemu rachunków narodowych, w tym wydatki na towary i usługi konsumpcyjne zagregowano zgodnie z Klasyfikacją Spożycia Indywidualnego według Celu do Badania Budżetów Gospodarstw Domowych (COICOP/HBS).

7. Spożycie artykułów żywnościowych (w ujęciu ilościowym) w gospodarstwach domowych obejmuje artykuły zakupione za gotówkę, również przy użyciu karty płatniczej lub kredytowej i na kredyt, otrzymane nieodpłatnie oraz pobrane z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie, bądź z prowadzonej działalności gospodarczej na własny rachunek (spożycie naturalne); bez spożycia w placówkach gastronomicznych.

7) other income, which includes, i.a. gifts (of which private alimony), insurance indemnities, winnings from gambling games and lotteries.

Available income is designated for expenditure as well as for an increase in savings.

Disposable income is understood as available income reduced by other expenditures. Disposable income is designated for consumer goods and services as well as for an increase in savings.

5. Expenditure includes expenditure on consumer goods and services as well as other expenditure.

Expenditure on consumer goods and services is designated for meeting household needs. It includes expenditure on goods and services purchased for cash, with the use of cash or a credit card and on credit, the value of articles received free of charge as well as the value of own consumption. Consumer goods include non-durable goods (e.g. food, beverages, pharmaceutical products), semi-durable goods (e.g. clothing, books, toys) and durable goods (e.g. cars, washing machines, refrigerators, television sets). Expenditures do not include renovation fund (payments for rentals for housing include renovation fund up to 2004 in item "housing, water, electricity, gas and other fuels").

Other expenditure includes, i.a. amounts transferred to other households and non-commercial institutions, including gifts; boarding costs of youth and students studying away from home; private alimony; some taxes, e.g. on real estate, inheritance and donations, income from property as well as renting and selling real estate; monetary losses.

6. Household revenues and expenses are classified in accordance with national accounts, of which expenditure on consumer goods and services was aggregated in accordance with the Classification of Individual Consumption by Purpose for the Household Budget Survey (COICOP/HBS).

7. Consumption of foodstuffs (in terms of quantity) in households includes articles purchased for cash, with the use of cash or a credit card and on credit, received free of charge as well as taken from a private farm in agriculture or from conducted self-employed economic activity (own consumption); excluding consumption in catering establishments.

8. Zagrożenie ubóstwem – gospodarstwo domowe (a tym samym wszystkie osoby wchodzące w jego skład) zostało uznane za ubogie, jeżeli poziom jego wydatków (obejmujących także wartość artykułów otrzymanych bezpłatnie oraz wartość spożycia naturalnego) był niższy od wartości przyjętej za granicę ubóstwa. Dla wyeliminowania wpływu, jaki na koszty utrzymania gospodarstw domowych wywiera ich skład społeczno-demograficzny, zarówno przy obliczaniu poziomu wydatków w gospodarstwach domowych, jak i ustalaniu granic ubóstwa (relatywnego oraz minimum egzystencji), zastosowano tak zwaną **oryginalną skalę ekwiwalentności OECD**. Według tej skali wagę 1 przypisuje się pierwszej osobie w gospodarstwie domowym w wieku 14 lat i więcej, wagę 0,7 – każdej następnej osobie w tym wieku oraz wagę 0,5 – każdemu dziecku w wieku poniżej 14 lat. Oznacza to np., że granica ubóstwa relatywnego dla gospodarstwa 4-osobowego złożonego z dwóch osób dorosłych i dwójki dzieci jest 2,7 razy wyższa niż dla gospodarstwa 1-osobowego.

Relatywna granica ubóstwa to 50% średnich miesięcznych wydatków ustalonych na poziomie wszystkich gospodarstw domowych z uwzględnieniem tzw. oryginalnej skali ekwiwalentności OECD.

„Ustawowa” granica ubóstwa to kwota, która zgodnie z obowiązującą ustawą o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz.U. 2008 nr 115, poz. 728, z późniejszymi zmianami) uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z systemu pomocy społecznej.

Minimum egzystencji, uznane za granicę ubóstwa skrajnego, wyznacza poziom zaspokojenia potrzeb, poniżej którego występuje biologiczne zagrożenie życia oraz rozwoju psychofizycznego człowieka. Przy ustalaniu granic ubóstwa skrajnego przyjmuje się poziom minimum egzystencji obliczany przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych dla 1-osobowego gospodarstwa pracowniczego.

8. Risk of poverty – a household and thus all its members have been regarded as poor if the expenditure level (including the value of products received free of charge as well as the value of own consumption) was below the adopted poverty threshold. In order to eliminate the effect of the socio-demographic composition of household on the maintenance costs, the so-called **original OECD equivalence scale** has been used for the calculation of the households' expenditure level and determination of poverty thresholds (relative and subsistence minimum). According to this scale, weight 1 is attributed to the first person in the household at the age of 14 and over, weight 0,7 – to any other person at that age and weight 0,5 – to every child under 14. And thus, for instance, the relative poverty threshold for a 4-person household consisting of two adult persons and two children is 2,7 times as high as that for a 1-person household.

Relative poverty threshold is 50% of the mean monthly expenditure determined at the level of all households estimated with the use of the so-called original OECD equivalence scale.

"Legal" poverty threshold is the amount which, according to the Law on Social Assistance (uniform text in Journal of Laws 2008 No. 115, item 728 with later amendments), provides eligibility for a monetary benefit from social assistance.

The subsistence minimum, regarded as the extreme poverty threshold, sets the level of the satisfaction of needs below which the biological existence or psychophysical human development. The starting point adopted for determination of the extreme threshold is subsistence minimum estimated by the Institute of Labour and Social Studies for the 1-person employees' household.

TABL. 1 (109). **GOSPODARSTWA DOMOWE**
HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Gospodarstwa domowe objęte badaniem	1102	1204	1210	1220	Households included in the survey
Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym	3,05	2,95	2,92	2,81	Average number of persons in a household
w tym:					of which:
pracujących	0,99	1,13	1,12	1,07	employed
pobierających świadczenia społeczne ^a	0,92	0,88	0,88	0,88	receiving social benefits ^a
w tym emeryturę lub rentę	0,80	0,77	0,77	0,75	of which retirement pay and pension
pozostających na utrzymaniu	1,04	0,89	0,85	0,78	dependents

a W 2005 r. – pobierających świadczenia z ubezpieczeń społecznych i pomocy społecznej.

a In 2005 – receiving social security benefits and social assistance benefits.

Uwaga do tablic 2–5

Dane za lata 2010 i 2011 skorygowano w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji Rocznika; patrz uwagi ogólne, ust. 1 na str. 172.

Note to tables 2–5

Data for the years 2010 and 2011 were revised comparing to published in the previous edition of the Yearbook; see general notes, item 1 on page 172.

TABL. 2 (110). PRZECIĘTNY MIESIĘCZNY DOCHÓD ROZPORZĄDZALNY NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH
AVERAGE MONTHLY PER CAPITA AVAILABLE INCOME IN HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
	w zł		in zł		
O G Ó Ł E M	724,68	1108,47	1232,44	1242,39	TOTAL
w tym dochód do dyspozycji	691,45	1071,70	1195,30	1194,86	of which disposable income
w tym:					of which:
Z pracy najemnej	256,88	454,42	495,12	531,74	From hired work
Z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie	89,29	215,43	258,96	213,58 ^a	From a private farm in agriculture
Z pracy na własny rachunek	53,61 ^b	66,68	86,66	74,24 ^c	From self-employment
Ze świadczeń społecznych ^d	265,74	320,83	337,47	367,83	From social benefits ^d

a – c Błąd względny szacunków przekracza 10% i wynosi: a – 22,06%, b – 16,84%, c – 13,32%. d W 2005 r. – ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych i pomocy społecznej.

a – c Relative error of estimates exceeds 10% and equals: a – 22,06%, b – 16,84%, c – 13,32%. d In 2005 – from social security benefits and social assistance benefits.

TABL. 3 (111). PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYDATKI NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH
AVERAGE MONTHLY PER CAPITA EXPENDITURE IN HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
	w zł		in zł		
O G Ó Ł E M	650,06	854,97	901,08	941,84	TOTAL
W tym towary i usługi konsumpcyjne ^a	616,83	818,21	863,93	894,31	Of which consumer goods and services ^a
w tym:					of which:
żywność i napoje bezalkoholowe	198,41	246,82	256,80	266,09	food and non-alcoholic beverages
napoje alkoholowe i wyroby tytonio- we	18,42	22,81	23,48	23,16	alcoholic beverages and tobacco
odzież i obuwie	35,60	42,65	45,69	46,91 ^b	clothing and footwear
użytkowanie mieszkania i nośniki energii	130,20	168,57	181,80	175,52	housing, water, electricity, gas and other fuels
wyposażenie mieszkania i prowa- dzenie gospodarstwa domowego	31,01	52,88	49,21	52,91	furnishings, household equipment and routine maintenance of the house
zdrowie	32,52	41,35	45,67	49,91	health
w tym artykuły farmaceutyczne ..	.	26,28	29,04	30,96	of which pharmaceutical products
transport	52,04	80,16	86,91	91,21	transport
łączność	31,65	37,83	40,52	38,92	communications
rekreacja i kultura	38,82	53,41	62,95	68,49	recreation and culture
edukacja ^c	9,92	10,49	11,63	8,58	education ^c
restauracje i hotele	6,21 ^d	17,75	12,08	19,13 ^e	restaurants and hotels
inne towary i usługi	29,55	39,56	42,96	45,90	miscellaneous goods and services
w tym higiena osobista	23,07	25,12	26,25	of which personal care

a Łącznie z kieszonkowym nieuwzględnionym w podziale według rodzajów wydatków. b, d – e Błąd względny szacunków przekracza 10% i wynosi: b – 14,41%, d – 23,06%, e – 29,57%. c Łącznie z wychowaniem przedszkolnym.

a Including pocket money not considered in items by types of expenditures. b, d – e Relative error of estimates exceeds 10% and equals: b – 14,41%, d – 23,06%, e – 29,57%. c Including pre-school education.

TABL. 4 (112). **PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE SPOŻYCIE NIEKTÓRYCH ARTYKUŁÓW ŻYWNOŚCIOWYCH NA 1 OSOBE W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**
AVERAGE MONTHLY PER CAPITA CONSUMPTION OF SELECTED FOODSTUFFS IN HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Pieczywo i produkty zbożowe w kg	8,33	6,96	6,50	6,16	<i>Bread and cereals in kg</i>
w tym pieczywo	5,68	4,46	4,14	3,97	<i>of which bread</i>
Mięso w kg	6,88	7,00	6,58	6,29	<i>Meat in kg</i>
w tym wędliny i pozostałe przetwo- ry mięsne	2,84	2,64	2,63	<i>of which processed meat and other meat preparations</i>
Ryby ^a w kg	0,54	0,58	0,62	0,56	<i>Fish^a in kg</i>
Mleko ^b w l	5,56	4,45	4,42	4,38	<i>Milk^b in l</i>
Jogurty i napoje mleczne w kg	0,54	0,75	0,81	0,79	<i>Milk-based beverages and yoghurt in l</i>
Sery w kg	0,74	0,81	0,84	0,93	<i>Cheese in kg</i>
Jaja w szt.	16,32	12,51	13,12	12,53	<i>Eggs in units</i>
Oleje i pozostałe tłuszcze w kg	1,58	1,51	1,35	1,33	<i>Oils and fats in kg</i>
w tym masło	0,13	0,13	0,14	<i>of which butter</i>
Owoce ^c w kg	4,02	3,44	3,46	3,70	<i>Fruit^c in kg</i>
Warzywa w kg	14,66	10,78	10,75	10,34	<i>Vegetables in kg</i>
w tym ziemniaki	5,69	5,50	5,22	<i>of which potatoes</i>
Cukier w kg	1,58	1,36	1,21	1,20	<i>Sugar in kg</i>
Napoje bezalkoholowe w l	8,14	7,79	8,12	<i>Non-alcoholic beverages in l</i>

a Bez marynat, przetworów ze zwierząt morskich i słodkowodnych, wyrobów garmazeryjnych i panierowanych. b Bez zagęszczonego i w proszku. c Łącznie z nasionami i pestkami jadalnymi.

a Excluding pickles, processed sea and fresh-water food and fish, ready-to-serve foods including coated food products. b Excluding condensed and powdered milk. c Including seeds and edible kernel.

TABL. 5 (113). **GOSPODARSTWA DOMOWE WYPOSAŻONE W NIEKTÓRE PRZEDMIOTY TRWAŁEGO UŻYTKOWANIA^a**
HOUSEHOLDS FURNISHED WITH SELECTED DURABLE GOODS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
	w % ogółu gospodarstw domowych in % of total households				
Chłodziarka	95,7	97,9	98,5	98,0	<i>Refrigerator</i>
Zamrażarka	46,4	41,9	37,9	36,0	<i>Freezer</i>
Automat pralniczy	70,8	83,2	86,6	86,8	<i>Automatic washing machine</i>
Zmywarka do naczyń	3,0	9,7	14,1	18,2	<i>Dishwasher</i>
Kuchenka mikrofalowa	38,2	56,4	60,0	59,1	<i>Microwave oven</i>
Samochód osobowy	44,0	58,0	60,3	58,6	<i>Passenger car</i>
Odtwarzacz płyt kompaktowych	14,8	9,8	9,9	<i>Compact disc player</i>
Zestaw do odbioru, rejestracji i odtwa- rzania dźwięku (wieża)	36,7	36,1	31,8	29,3	<i>Hi-fi stereo music system</i>
Odbiornik telewizyjny	97,6	98,5	98,8	97,9	<i>Television set</i>
Odtwarzacz DVD	43,9	40,8	40,4	<i>DVD player</i>
Telefon komórkowy	54,8	81,4	85,0	86,9	<i>Mobile phone</i>

a Opracowano na podstawie stanu w końcu poszczególnych kwartałów.

a Compiled on the basis of data at the end of individual quarters.

TABL. 5 (113). **GOSPODARSTWA DOMOWE WYPOSAŻONE W NIEKTÓRE PRZEDMIOTY TRWAŁEGO UŻYTKOWANIA^a (dok.)**
HOUSEHOLDS FURNISHED WITH SELECTED DURABLE GOODS^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
	w % ogółu gospodarstw domowych in % of total households				
Magnetowid, odtwarzacz wideo	35,2	24,7	20,2	.	Videorecorder, video player
Zestaw kina domowego	12,1	9,5	8,8	Home cinema set
Urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej lub kablowej	36,3	50,9	56,2	60,2	Satellite or cable television equipment
Aparat fotograficzny cyfrowy	42,0	46,4	45,6	Digital camera
Komputer osobisty	30,6	59,7	62,4	64,2	Personal computer
w tym z dostępem do Internetu	19,7	52,2	57,1	59,4	of which with access to the Internet
w tym z dostępem szerokopasmowym	46,2	48,8	of which broadband access
Drukarka	37,8	37,9	37,5	Printer

^a Opracowano na podstawie stanu w końcu poszczególnych kwartałów.
^a Compiled on the basis of data at the end of individual quarters.

TABL. 6 (114). **WSKAŹNIK ZAGROŻENIA UBÓSTWEM W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH^a**
AT-RISK OF POVERTY RATES IN HOUSEHOLDS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Osoby – w % ogółu osób w gospodarstwach – o wydatkach poniżej:					Persons – in % of total persons in households – with expenditures below:
relatywnej granicy ubóstwa	19,8	25,0	24,2	23,0	relative poverty threshold
„ustawowej” granicy ubóstwa	19,4	11,3	10,3	10,7	"legal" poverty threshold
minimum egzystencji	13,6	9,1	11,2	10,7	subsistence minimum

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 8 na str. 176.
^a See general notes, item 8 on page 176.

DZIAŁ IX INFRASTRUKTURA KOMUNALNA. MIESZKANIA

Uwagi ogólne

Infrastruktura komunalna

1. Informacje o urządzeniach i usługach komunalnych opracowano **metodą rodzaju działalności**, tj. według kryterium przeznaczenia urządzeń, niezależnie od przeważającego rodzaju działalności podmiotu gospodarczego, z wyjątkiem danych o komunikacji miejskiej opracowanych metodą przedsiębiorstw. Definicję **metody przedsiębiorstw** podano w uwagach ogólnych do Rocznika ust. 5 na str. 23.

Dane o urządzeniach komunalnych dotyczą urządzeń czynnych.

2. Informacje o **długości sieci wodociągowej i gazowej** dotyczą przewodów ulicznych bez połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i innych obiektów. Informacje o sieci gazowej uwzględniają dane o sieci przesyłowej oraz sieci rozdzielczej.

Dane o **długości sieci kanalizacyjnej**, oprócz przewodów ulicznych, uwzględniają kolektory, tj. przewody odbierające ścieki z sieci ulicznej; nie uwzględniają natomiast kanałów przeznaczonych wyłącznie do odprowadzania wód opadowych.

Przez **połączenia wodociągowe i kanalizacyjne** prowadzące do budynków mieszkalnych (łącznie z budynkami zbiorowego zamieszkania, jak np.: hotele pracownicze, domy studenckie i internaty, domy opieki społecznej) oraz **połączenia gazowe** prowadzące do budynków (łącznie z budynkami niemieszkalnymi) rozumie się odgałęzienia łączące poszczególne budynki z siecią rozdzielczą lub w przypadku kanalizacji – z siecią ogólnospławną.

Zdrój uliczny jest to urządzenie zainstalowane do ulicznego przewodu wodociągowego, służące do pobierania wody przez ludność bezpośrednio z tego przewodu.

Dane o zużyciu wody z wodociągów w gospodarstwach domowych obejmują ilość wody pobranej z sieci wodociągowej za pomocą urządzeń zainstalowanych w budynku.

3. Dane o **korzystających z wodociągu i kanalizacji** obejmują ludność zamieszkałą w budynkach mieszkalnych dołączonych do określonej sieci oraz ludność korzystającą z wodociągu poprzez źródła podwórzowe i uliczne (urządzenia zainstalowane do ulicznego przewodu wodociągowego), a w przypadku kanalizacji – wpusty kanalizacyjne.

Dane o **korzystających z gazu** dotyczą ludności w mieszkaniach wyposażonych w instalacje gazu z sieci.

Dane o ludności korzystającej z wodociągu, kanalizacji i gazu obejmują również ludność w budynkach zbiorowego zamieszkania.

CHAPTER IX MUNICIPAL INFRASTRUCTURE. DWELLINGS

General notes

Municipal infrastructure

1. Information regarding municipal installations and services was compiled using the **kind of activity method**, i.e. according to the criterion of installation designation, regardless of the predominant kind of activity of the economic entity, with the exception of data regarding urban area transportation compiled using the **enterprise method**. The definition of the **enterprise method** is given in the general notes to the Yearbook, item 5 on page 23.

Data regarding municipal installations concern operative installations.

2. Information regarding the **length of the water-line and gas-line systems** concerns street conduits excluding connections leading to residential buildings and other constructions. Information on the gas-line system includes data on the transmission network and the distribution network.

Data regarding the **length of the sewage system**, apart from street conduits, include collectors, i.e. conduits receiving sewage from the street network; while they do not include sewers designed exclusively for draining run-off.

Water-line and sewage connections leading to residential buildings (including collective accommodation facilities, e.g.: employee boarding houses, student dormitories and boarding schools, social welfare homes) and **gas-line connections** leading to buildings (including non-residential buildings) are understood as branches linking individual buildings with the distribution network or, in case of the sewage system – with the main drainage system.

Street outlet is a device connected with the water supply system, used by the population as a direct source of water supply.

Data regarding consumption of water in households include quantity of water collected from the water-line system by facilities installed in building.

3. Data regarding the **users of water-line and sewage systems** include the population living in residential buildings connected to a defined system as well as the population using the water-line system through common courtyards or street outlets (devices connected to the street water-line conduit) and in case of sewage – sewage inlets.

Data regarding the **gas users** concern the population in dwellings equipped with gas installations connected to the gas-line system.

Data regarding the population using the water-line, sewage and gas-line systems include also the population in collective accommodation facilities.

4. Dane o **liczbie odbiorców i zużyciu energii elektrycznej** od 2005 r. obejmują także gospodarstwa domowe, których głównym źródłem utrzymania jest dochód z użytkowanego gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie.

Zużycie energii elektrycznej i gazu z sieci w gospodarstwach domowych (w tym również zużycie w gospodarstwach domowych prowadzących drobną działalność usługową) ustala się na podstawie zaliczkowego systemu opłat.

5. Informacje z zakresu **ciepłownictwa** obejmują budynki mieszkalne oraz urzędów i instytucji, ogrzewane centralnie za pośrednictwem sieci przesyłowej rozumianej jako układ instalacji połączonych i współpracujących ze sobą, służących do przesyłania i dystrybucji czynnika grzejącego do odbiorcy.

Kotłownia – budynek lub pomieszczenie wraz z ustawionymi w nim kotłami oraz urządzeniami służącymi do wytwarzania energii cieplnej na cele grzewcze lub ogrzewania i równoczesnego dostarczania ciepłej wody.

6. Dane o **odpadach komunalnych** dotyczą odpadów powstających w gospodarstwach domowych, a także u innych wytwórców odpadów (bez odpadów niebezpiecznych), które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

Informacje o odpadach komunalnych podaje się zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 IX 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206).

7. Dane o **nieczystościach ciekłych** dotyczą nieczystości pochodzących z gospodarstw domowych (budynków mieszkalnych), budynków użyteczności publicznej oraz budynków jednostek prowadzących działalność gospodarczą – w przypadku, gdy nie są odprowadzane siecią kanalizacyjną.

8. Informacje o **komunikacji miejskiej naziemnej** dotyczą **komunikacji autobusowej** i obejmują działalność przedsiębiorstw i zakładów komunikacji miejskiej publicznych i prywatnych. W danych o komunikacji autobusowej uwzględniono również autobusy pospieszne i mikrobusy oraz obsługę ruchu podmiejskiego i międzymiastowego; dane nie obejmują działalności przedsiębiorstw prowadzących głównie komunikację zamiejską, a świadczących również usługi komunikacji miejskiej w niektórych miastach oraz linii komunikacyjnych obsługujących wyłącznie zakłady pracy.

Przez **linię komunikacyjną** rozumie się trasę łączącą krańcowe punkty przebiegu wozów oznaczonych tym samym numerem lub znakiem literowym. Jako długość linii komunikacyjnych przyjęto sumę długości wszystkich stałych dziennych linii autobusowych, po których kursują wozy oznaczone odrębnymi numerami lub znakami literowymi.

9. **Parki spacerowo-wypoczynkowe** są to tereny zieleni o powierzchni co najmniej 2 ha, urządzone i konserwowane z przeznaczeniem na cele wypoczynkowe ludności, wyposażone w drogi, place zabaw, aleje spacerowe, ławki itp.

4. Data regarding the **number of consumers and consumption of electricity** since 2005 include also households, in which the main source of maintenance is income from a private farm in agriculture.

Consumption of electricity and gas from the gas-line system in households (of which consumption in households conducting small-scale service activity) is established on the basis of an estimated system of payments.

5. Information within the range of **heating** regards dwellings as well as offices and institutions with central heating within the transmission network considered as a system of conduits used to lead and distribute heating medium to consumer.

Boiler house is a building or space with boilers and installations used for production of thermal energy to heating or both heating and supplying warm water.

6. Data on **municipal waste** concern the waste produced in households and also at other waste producers (excluding hazardous waste), which in respect of its character or composition is similar to the waste produced in households.

Information on municipal waste is quoted according to the regulation of the Minister of Environment, dated 27 Sep 2001 on the catalogue of waste (Journal of Laws No. 112, item 1206).

7. Data on **liquid waste** concern waste coming from households (dwellings), public buildings and buildings of units running a business – in case it is not discharged by sewage system.

8. Information regarding **urban ground transport** concerns **bus communications** and includes the activity of public and private urban transport enterprises and companies. Express buses and minibuses as well as suburban and intercity service have been also included in the data regarding bus service; data do not include the activity of enterprises operating mainly in the scope of non-urban transport, but rendering also the services in the scope of urban transport in some cities as well as transport lines exclusively servicing work places.

Transport line is understood as a route connecting the extreme points of the route of vehicles designated with the same number or letter. The length of the transport lines is the sum of the length of all of the scheduled daytime bus, lines over which vehicles marked with separate numbers or letters travel.

9. **Strolling-recreational parks** are green areas of at least 2 ha in size, maintained for the recreational needs of the population, featuring roads, squares, walkways, benches, etc.

Zieleńce są to tereny zieleni o powierzchni poniżej 2 ha, na których dominującą funkcję pełni wypoczynek.

Tereny zieleni osiedlowej występują przy zabudowie mieszkaniowej, pełnią funkcję wypoczynkową, izolacyjną i estetyczną.

Mieszkania

1. Informacje o **zasobach mieszkaniowych i mieszkaniach oddanych do użytkowania** dotyczą mieszkańców, a także izb i powierzchni użytkowej w tych mieszkaniach, znajdujących się w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych. Dane nie obejmują lokali zbiorowego zamieszkania (hoteli pracowniczych, domów studenckich i internatów, domów opieki społecznej i innych) i pomieszczeń nieprzeznaczonych na cele mieszkalne, a z różnych względów zamieszkanymi (pomieszczeń inwentarskich, barakowozów, statków, wagonów i innych).

Mieszkanie jest to lokal składający się z jednej lub kilku izb łącznie z pomieszczeniami pomocniczymi, wybudowany lub przebudowany dla celów mieszkalnych dla jednej rodziny, konstrukcyjnie wydzielony (trwałymi ścianami) w obrębie budynku, do którego to lokalu prowadzi niezależne wejście z klatki schodowej, ogólnego korytarza, wspólnej sieni bądź bezpośrednio z ulicy, podwórza lub ogrodu.

Izba jest to pomieszczenie w mieszkaniu oddzielone od innych pomieszczeń stałymi ścianami, o powierzchni co najmniej 4 m², z bezpośrednim oświetleniem dziennym, tj. oknem lub oszklonymi drzwiami w ścianie zewnętrznej budynku. Za izbę uważa się zarówno pokój, jak i kuchnię, jeśli odpowiada warunkom określonym w definicji.

Dane o **liczbie izb w mieszkaniach** uwzględniają także izby użytkowane stale i wyłącznie do prowadzenia działalności gospodarczej, jeżeli izby te znajdowały się w obrębie mieszkania konstrukcyjnego i nie miały dodatkowego oddzielnego wejścia z ulicy, podwórza lub z ogólnie dostępnej części budynku.

Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to łączna powierzchnia pokoi, kuchni, przedpokoi, łazienek i wszystkich innych pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania.

2. Dane o **zasobach mieszkaniowych** opracowano na podstawie:

- 1) wyników spisów powszechnych;
- 2) bilansu zasobów mieszkaniowych według stanu w dniu 31 XII, w każdorazowym podziale administracyjnym.

3. **Bilanse zasobów mieszkaniowych** sporządza się dla okresów międzyspisowych w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego (dla lat 2002–2009 przyjęto jako bazę wyjściową wyniki spisu 2002, od 2010 r. – wyniki spisu 2011), przyjmując od 2002 r. za podstawę mieszkania zamieszkałe i niezamieszkałe oraz uwzględniając przyrosty i ubytki zasobów mieszkaniowych.

Lawns are areas of less than 2 ha in size, in which recreational activity dominates.

Estate green belts are located in residential areas and are used for the purposes of recreation and isolation.

Dwellings

1. Information regarding **dwelling stocks and completed dwellings** concerns dwellings as well as rooms and the usable floor space in these dwellings, located in residential and non-residential buildings. Data do not include collective accommodation facilities (employee hostels, student dormitories and boarding schools, social welfare homes and others) and space not designed for residential purposes, but which for various reasons are inhabited (animal accommodations, caravans, ships, wagons and others).

Dwelling is a premise comprising one or several rooms including auxiliary space, built or remodelled for residential purposes for a single family, structurally separated (by permanent walls) within a building, into which separate access leads from a staircase, passage, common hall or directly from the street, courtyard or garden.

Room is space in a dwelling separated from other space by permanent walls, with an area of at least 4 m², with direct day lighting, i.e. with a window or door containing a glass element in an external wall of the building. A kitchen area is treated as a room if it meets the conditions described in the definition.

Data regarding the **number of rooms in dwellings** include also rooms used regularly and exclusively to conduct economic activity if these rooms are located within a construction of dwelling and do not have additional separate access from street, courtyard or from common space in the building.

Usable floor space of dwelling is the total usable floor space of rooms, kitchen, foyers, bathrooms, and all other spaces comprising the dwelling.

2. Data regarding **dwelling stocks** have been compiled on the basis of:

- 1) the results of censuses;
- 2) the balance of dwelling stocks, as of 31 Dec, in each administrative division.

3. The **balances of dwelling stocks** are estimated for the periods between censuses on the basis of results from last census (for the years 2002–2009 the basis assumed were the results of 2002 census, since 2010 – the results of 2011 census), since 2002 assuming inhabited and uninhabited dwellings as a basis and considering increases and decreases of dwelling stocks.

4. Do przeliczeń na 1 osobę (1000 ludności itp.) liczby mieszkań, izb lub powierzchni użytkowej mieszkań (na podstawie bilansów zasobów mieszkaniowych) od 2002 r. przyjęto ogólną liczbę ludności według stanu w dniu 31 XII.

5. Dane o **mieszkania**, których **budowę rozpoczęto** dotyczą mieszkań: w nowych budynkach mieszkalnych, w budynkach niemieszkalnych, uzyskanych w wyniku rozbudowy budynków (w części stanowiącej rozbudowę), uzyskanych w wyniku przebudowy pomieszczeń niemieszkalnych.

6. Informacje o **mieszkania**, **powierzchni użytkowej mieszkań oraz o izbach oddanych do użytkowania** dotyczą mieszkań w budynkach nowo wybudowanych i rozbudowanych (w części stanowiącej rozbudowę) oraz uzyskanych w wyniku przebudowy pomieszczeń niemieszkalnych.

Informacje o efektach:

- **budownictwa spółdzielczego** dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez spółdzielnie mieszkaniowe, z przeznaczeniem dla osób będących członkami tych spółdzielni;
- **budownictwa komunalnego (gminnego)** dotyczą mieszkań realizowanych w całości z budżetu gminy (głównie o charakterze socjalnym lub interwencyjnym);
- **budownictwa zakładowego** dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez zakłady pracy (sektora publicznego i prywatnego), z przeznaczeniem na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych pracowników tych zakładów (bez mieszkań oddanych do użytkowania przez osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą zaliczanych do budownictwa indywidualnego);
- **budownictwa przeznaczonego na sprzedaż lub wynajem** dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez różnych inwestorów w celu osiągnięcia zysku (bez mieszkań oddanych do użytkowania przez osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą zaliczanych do budownictwa indywidualnego);
- **budownictwa społecznego czynszowego** dotyczą mieszkań realizowanych przez towarzystwa budownictwa społecznego (działające na zasadzie non profit) z wykorzystaniem kredytu z Banku Gospodarstwa Krajowego (do 31 V 2009 r. – z Krajowego Funduszu Mieszkaniowego);
- **budownictwa indywidualnego** dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez osoby fizyczne (prowadzące i nieprowadzące działalności gospodarczej), fundacje, kościoły i związki wyznaniowe, z przeznaczeniem na użytek własny inwestora lub na sprzedaż i wynajem.

4. Since 2002 total number of population as of 31 Dec has been used in calculations per capita (1000 population etc.) regarding number of dwellings, number of rooms or dwelling usable floor space (based on balances of dwelling stocks).

5. Data regarding **dwellings in which construction has begun** concern dwellings: in new residential buildings, in non-residential buildings, dwelling created as a result of enlarging building (the enlarged portion), created as a result of adapting non-residential spaces.

6. Information regarding **dwellings, useful floor area of dwellings as well as regarding rooms completed** concerns dwellings in newly built and expanded buildings (the enlarged portion) as well as dwellings obtained as a result of adapting non-residential spaces.

Information regarding the results of:

- **cooperative construction** concerns dwellings completed by housing cooperatives, designed for persons being members of these cooperatives;
- **municipal (gmina) construction** concerns dwellings realized in full from the gmina budget (primarily with a public assistance or intervention character);
- **company construction** concerns dwellings completed by companies (of the public and private sectors), designed for meeting the residential needs of the employees of these companies (excluding dwellings completed by natural persons conducting economic activity included in private construction);
- **construction for sale or rent** concerns dwellings completed by various investors in order to achieve a profit (excluding dwellings completed by natural persons conducting economic activity included in private construction);
- **public building society** concerns dwellings built by public building societies (operating on a non-profit basis) utilizing credit from the state bank BGK (until 31 May 2009 – from the National Housing Fund);
- **private construction** concerns dwellings completed by natural persons (conducting or not conducting economic activity), foundations, churches and religious associations, designed for the own use of the investor or for sale and rent.

Infrastruktura komunalna

Municipal infrastructure

TABL. 1 (115). **WODOCIĄGI I KANALIZACJA**
Stan w dniu 31 XII
WATER SUPPLY AND SEWAGE SYSTEMS
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Sieć rozdzielcza w km				Distribution network in km
Wodociągowa	12321,5	12585,7	12810,2	Water supply
miasta	1791,2	1819,7	1875,6	urban areas
wieś	10530,3	10766,0	10934,6	rural areas
Kanalizacyjna ^a	2556,9	2857,7	3047,3	Sewage ^a
miasta	1451,1	1539,9	1631,5	urban areas
wieś	1105,8	1317,8	1415,8	rural areas
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych w szt.				Connections leading to residential buildings in pcs
Wodociągowe	179019	183501	184874	Water supply system
miasta	69298	70571	71411	urban areas
wieś	109721	112930	113463	rural areas
Kanalizacyjne	74479	78453	81350	Sewage system
miasta	54020	56502	58421	urban areas
wieś	20459	21951	22929	rural areas
Zdroje uliczne	131	122	119	Street outlets
Miasta	80	70	73	Urban areas
Wieś	51	52	46	Rural areas
Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych (w ciągu roku) w hm³	37,0	37,1	37,0	Consumption of water from water supply system in households (during the year) in hm³
Miasta:				Urban areas:
w hm ³	21,6	21,5	21,4	in hm ³
na 1 mieszkańca w m ³	29,9	29,7	29,6	per capita in m ³
Wieś w hm ³	15,4	15,6	15,5	Rural areas in hm ³
Ścieki komunalne odprowadzone siecią kanalizacyjną (w ciągu roku) w hm³	33,5	33,4	33,3	Municipal wastewater discharged by sewage system (during the year) in hm³
W tym oczyszczane	33,5	33,4	33,3	Of which treated

a Łącznie z kolektorami.

a Including collectors.

TABL. 2 (116). **ODBIORCY ORAZ ZUŻYCIE ENERGII ELEKTRYCZNEJ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**
CONSUMERS AND CONSUMPTION OF ELECTRICITY IN HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Odbiorcy (stan w dniu 31 XII) w tys.	466,5	469,9	471,2	469,6	Consumers (as of 31 Dec) in thous.
Miasta	256,7	270,0	272,2	274,0	Urban areas
Wieś	209,8	199,9	199,0	195,6	Rural areas
Zużycie (w ciągu roku)					Consumption (during the year)
W GW·h	806,8	893,1	888,8	884,9	In GW·h
miasta	432,0	473,7	470,6	463,8	urban areas
wieś	374,8	419,3	418,3	421,1	rural areas
W kW·h:					In kW·h:
miasta: na 1 mieszkańca	608,0	653,3	649,5	640,9	urban areas: per capita
na 1 odbiorcę ^a	1682,9	1754,6	1728,8	1692,9	per consumer ^a
wieś – na 1 odbiorcę ^a	1786,5	2098,1	2102,3	2152,2	rural areas – per consumer ^a

a Do przeliczeń przyjęto liczbę odbiorców według stanu w dniu 31 XII.

Źródło: dane Ministerstwa Gospodarki.

a The number of consumers as of 31 Dec was used in calculations.

Source: data of the Ministry of Economy.

TABL. 3 (117). **SIEĆ GAZOWA ORAZ ODBIORCY I ZUŻYCIE GAZU Z SIECI W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**
Stan w dniu 31 XII
GAS SUPPLY SYSTEM AS WELL AS CONSUMERS AND CONSUMPTION OF GAS FROM GAS SUPPLY SYSTEM IN HOUSEHOLDS
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Sieć rozdzielcza i przesyłowa					Distribution and transmission network in km
w km	1299,4	1365,0	1396,4	1417,9	
w tym przesyłowa	405,0	392,2	392,2	392,2	of which transmission
miasta	39,6	11,7	11,7	11,7	urban areas
wieś	365,4	380,4	380,4	380,4	rural areas
Miasta	674,9	711,0	727,6	741,9	Urban areas
Wieś	624,5	654,0	668,8	675,9	Rural areas
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych w szt.	21212	23230	23961	24611	Connections leading to residential and non-residential buildings in pcs
Miasta	17714	19438	19938	20409	Urban areas
Wieś	3498	3792	4023	4202	Rural areas
Odbiorcy gazu z sieci^a w tys.	115,0	116,5	117,6	119,3	Consumers of gas from gas supply system^a in thous.
Miasta	110,8	111,6	112,6	114,0	Urban areas
Wieś	4,2	4,9	5,0	5,3	Rural areas
Zużycie gazu z sieci^b (w ciągu roku)					Consumption of gas from gas supply system^b (during the year)
W hm ³	40,3	46,6	43,8	45,1	In hm ³
miasta	36,4	41,5	37,9	39,5	urban areas
wieś	3,9	5,2	5,9	5,6	rural areas
Na 1 mieszkańca w m ³	33,6	38,7	36,4	37,6	Per capita in m ³
miasta	51,2	57,2	52,3	54,6	urban areas
wieś	8,0	10,9	12,4	11,7	rural areas

a Łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych. b W jednostkach naturalnych, według których następuje rozliczenie z odbiorcami.

a Including consumers using collective gas-meter. b Consumption of gas in natural units on the basis of which settlements with clients occur.

TABL. 4 (118). **OGRZEWNICTWO**
Stan w dniu 31 XII
HOUSE-HEATING
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Sieć ciepła w km	684	712	735	756	726	30	Heating network in km
w tym przesyłowa	406	483	487	506	485	21	of which transmission
Kotłownie	359	379	428	354	286	68	Boiler houses
Sprzedaż energii cieplnej (w ciągu roku) w TJ	6728,7	7344,3	6601,6	6840,2	6570,6	55,4	Sale of heating energy (during the year) in TJ
Kubatura budynków ogrze- wanych centralnie w dam ³	56683	67328	66319	74854	74080	774	Cubature of buildings with central heating in dam ³
w tym budynków miesz- kalnych	37938	42727	41971	41700	41193	507	of which residential buildings

TABL. 5 (119). **LUDNOŚĆ KORZYSTAJĄCA Z SIECI WODOCIĄGOWEJ, KANALIZACYJNEJ I GAZOWEJ**
POPULATION USING WATER SUPPLY, SEWAGE AND GAS SUPPLY SYSTEMS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Ludność – w tys. – korzystająca ^a z:					Population – in thous. – using ^a :
wodociągu	1034,2	1054,6	1056,2	1055,4	water supply system
miasta	680,0	693,0	695,0	694,7	urban area
wieś	354,2	361,6	361,1	360,7	rural area
kanalizacji	692,9	722,6	732,3	737,6	sewage system
miasta	620,8	643,4	648,3	650,7	urban area
wieś	72,1	79,2	84,0	86,9	rural area
gazu	313,7	323,1	324,1	332,4	gas supply system
miasta	301,1	307,8	308,6	316,1	urban area
wieś	12,6	15,3	15,6	16,3	rural area
Ludność – w % ogółu ludności ^b – korzystająca ^a z:					Population – in % of total popula- tion ^b – using ^a :
wodociągu	86,2	87,6	87,9	88,1	water supply system
miasta	95,8	95,9	96,0	96,1	urban area
wieś	72,3	75,2	75,7	75,9	rural area
kanalizacji	57,8	60,0	61,0	61,5	sewage system
miasta	87,4	89,0	89,6	90,0	urban area
wieś	14,7	16,5	17,6	18,3	rural area
gazu	26,2	26,9	27,0	27,7	gas supply system
miasta	42,4	42,5	42,6	47,7	urban area
wieś	2,6	3,2	3,3	6,3	rural area

a Dane szacunkowe. b Na podstawie bilansów.
a Estimated data. b Based on balances.

TABL. 6 (120). **ODPADY KOMUNALNE^a**
MUNICIPAL WASTE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012		SPECIFICATION
				ogółem <i>total</i>	w tym z gospodarstw domowych <i>of which from hou- seholds</i>	
Odpady komunalne zebrane ^b w tys. t	268,0	242,9	252,1	241,9	188,2	<i>Municipal waste collected^b in thous. t</i>
zmieszane	263,2	232,6	237,0	229,0	179,4	<i>mixed</i>
w tym wysegrego- wane	5,9	16,5	8,7	1,3	–	<i>of which segregated</i>
miasta	222,9	181,6	180,5	177,2	135,7	<i>urban area</i>
wieś	40,3	51,0	56,5	51,8	43,7	<i>rural area</i>
zebrane selektywnie	4,8	10,4	15,2	12,8	8,8	<i>collected separately</i>
w tym:						<i>of which:</i>
papier i tektura	1,9	2,4	2,9	2,4	1,1	<i>paper and cardboard</i>
szkło	0,9	2,0	3,1	3,1	2,3	<i>glass</i>
tworzywa sztuczne	0,5	2,2	3,8	2,4	2,0	<i>plastic</i>
metale	0,1	0,1	0,4	0,2	0,1	<i>metals</i>
wielkogabarytowe	0,7	0,9	1,8	1,8	1,4	<i>bulky waste</i>
biodegradowalne	1,8	2,1	2,0	1,0	<i>biodegradable</i>

a Patrz uwagi ogólne, ust. 6 na str.181. b Dane szacunkowe.
a See general notes, item 6 on page 181. b Estimated data.

TABL. 7 (121). **NIECZYSTOŚCI CIEKŁE^a**
LIQUID WASTE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Nieczystości ciekłe ^b wywiezione w dam ³	331,7	523,5	461,0	442,1	<i>Liquid waste^b removed in dam³</i>
miasta	176,7	286,3	231,1	224,9	<i>urban area</i>
wieś	155,0	237,3	230,0	217,3	<i>rural area</i>
w tym z gospodarstw domowych	176,9	330,6	264,4	242,7	<i>of which from households</i>
miasta	97,5	192,8	148,0	133,2	<i>urban area</i>
wieś	79,4	137,8	116,4	109,5	<i>rural area</i>
Zbiorniki bezodpływowe w tys. (stan w dniu 31 XII)	78,8	77,3	77,2	75,1	<i>Septic tanks in thous. (as of 31 Dec)</i>
Przydomowe oczyszczalnie ścieków w tys. (stan w dniu 31 XII)	2,0	5,1	6,4	8,1	<i>Household waste water treatment systems in thous. (as of 31 Dec)</i>

a Patrz uwagi ogólne ust. 7 na str. 181. b Ścieki gromadzone przejściowo w zbiornikach bezodpływowych.
a See general notes, item 7 on page 181. b Sewage stored temporarily in septic tanks.

TABL. 8 (122). SKŁADOWISKA ODPADÓW KOMUNALNYCH
LANDFILL SITES WITH MUNICIPAL WASTE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Czynne składowiska kontrolowane (stan w dniu 31 XII): liczba	80	42	36	28	6	22	Controlled landfill areas in operation (as of 31 Dec): number area in ha
powierzchnia w ha ..	143,7	92,4	87,0	62,5	14,4	48,1	
Zrekultywowana powierzchnia kontrolowanych składowisk (w ciągu roku) w ha czynnych	–	38,1	2,8	11,9	–	11,9	Reclaimed area of controlled landfill sites (during the year) in ha in operation
o zakończonej eksploatacji (zamkniętych)	–	2,4	1,4	3,5	–	3,5	
	–	35,7	1,4	8,4	–	8,4	exploitation completed

TABL. 9 (123). KOMUNIKACJA MIEJSKA^a
Stan w dniu 31 XII
URBAN TRANSPORT^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Sieć komunikacyjna – linie autobusowe w km	1113	1108	1122	1068	Transport network – bus lines in km
Tabor autobusowy: w sztukach	428	388	368	365	Fleet of buses: in units
liczba miejsc w tys.	50,0	43,3	41,9	42,3	number of seats in thous.
Przewozy pasażerów ^b (w ciągu roku) w mln	112,2	99,5	108,2	110,1	Transport of passengers ^b (during the year) in mln

^a Dane dotyczą przedsiębiorstw i zakładów komunikacji miejskiej, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. ^b Dane szacunkowe.

^a Data concern urban transport enterprises and companies, employing more than 9 persons. ^b Estimated data.

TABL. 10 (124). TERENY ZIELNI OGÓLNODOSTĘPNEJ I OSIEDLWEJ
Stan w dniu 31 XII
GENERALLY ACCESSIBLE AND ESTATE AREA GREEN BELTS
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005		2010		2011		2012		SPECIFICATION
	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	
O G Ó Ł E M w ha	1081,5	1071,9	1186,2	1071,7	1146,8	1055,4	1198,3	1106,9	T O T A L in ha
w % powierzchni ogólnej województwa ^a	0,1	1,2	0,1	1,1	0,1	1,1	0,1	1,2	in % of total area space of the voivodship ^a
na 1 mieszkańca ^b w m ²	9,0	15,1	9,9	14,8	9,5	14,6	10,0	15,3	per capita ^b in m ²

^{a–b} W przypadku miast obliczono: ^a – w % ogólnej powierzchni miast, ^b – na 1 mieszkańca miast.

^{a–b} For urban areas calculated: ^a – in % total urban areas space, ^b – per capita in urban areas.

TABL. 10 (124). **TERENY ZIELENI OGÓLNODOSTĘPNEJ I OSIEDLOWEJ (dok.)**
Stan w dniu 31 XII
GENERALLY ACCESSIBLE AND ESTATE AREA GREEN BELTS (cont.)
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005		2010		2011		2012		SPECIFICATION
	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	
Tereny zieleni miejskiej ogólnodostępnej: parki spacerowo- wypoczynkowe zieleńce	323,9	321,2	332,0	303,8	330,2	302,0	333,3	305,1	Generally accessible urban area green belts: strolling-recreational parks lawns
Tereny zieleni osiedlo- wej	657,3	656,8	717,5	651,2	670,9	625,4	719,0	673,5	Estate green belts

Mieszkania Dwellings

TABL. 11 (125). **ZASOBY MIESZKANIOWE^a**
Stan w dniu 31 XII
DWELLING STOCKS^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010		2011	2012			SPECIFICATION
		A	B		ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Mieszkania w tys.	399,4	417,4	420,4	424,4	428,6	270,7	157,9	Dwellings in thous.
Izby w mieszkaniach w tys.	1571,1	1648,5	1685,0	1702,3	1719,7	1042,3	677,4	Rooms in dwellings in thous.
Powierzchnia użytko- wa mieszkań w tys. m ²	29007,5	30875,3	31498,1	31909,5	32329,7	17857,8	14471,9	Useful floor area of dwellings in thous. m ²
Przeciętna w zasobach: liczba izb w miesz- kaniu	3,93	3,95	4,01	4,01	4,01	3,85	4,29	Dwelling stocks, average: number of rooms in a dwelling
powierzchnia użyt- kowa w m ² : 1 mieszkania ..	72,8	74,0	74,9	75,2	75,4	66,0	91,7	useful floor area in m ² : per dwelling
na 1 osobę ^b	24,2	26,0	26,2	26,6	27,0	24,7	30,4	per person ^b
liczba osób ^b na: 1 mieszkanie ..	3,00	2,85	2,86	2,83	2,80	2,67	3,01	number of persons ^b : per dwelling
1 izbę	0,75	0,72	0,71	0,71	0,70	0,69	0,70	per room

a Na podstawie bilansów; dane za 2010 r. podano w dwóch ujęciach, tj. z uwzględnieniem wyników spisów powszechnych z 2002 r. (porównywalnie z danymi za 2005 r. – wariant A) i z 2011 r. (porównywalnie z danymi za lata 2011 i 2012 – wariant B).
b Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str.183.

a Based on balances; data for 2010 are given in two approaches, i.e. considering results of national censuses 2002 (comparably with the data for 2005 – variant A) and 2011 (comparably with the data for 2011 i 2012 – variant B). b See general notes, item 4 on page 183.

TABL. 12 (126). **MIESZKANIA W ZASOBACH MIESZKANIOWYCH^a WYPOSAŻONE W INSTALACJE**
Stan w dniu 31 XII
DWELLINGS IN DWELLING STOCKS^a FITTED WITH INSTALLATIONS
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Mieszkania – w % – wyposażone w Dwellings – in % – fitted with				
	wodociąg water-line system	ustęp lavatory	łazienkę bathroom	gaz z sieci gas from gas-line system	centralne ogrzewanie central heating
OGÓŁEM	90,8	81,7	81,9	29,1	74,1
TOTAL	92,6	87,8	85,7	30,6	77,1
2011	92,7	88,0	85,9	30,7	77,3
2012	92,8	88,1	86,0	30,9	77,6
Miasta	97,9	94,9	94,1	45,0	89,8
Urban areas	98,5	97,1	95,8	46,6	91,4
2011	98,5	97,2	95,9	46,6	91,5
2012	98,6	97,2	95,9	46,8	91,6
Wieś	79,0	59,8	61,9	2,8	48,3
Rural areas	82,6	72,1	68,6	3,5	52,8
2011	82,7	72,2	68,7	3,5	53,0
2012	82,9	72,4	69,0	3,5	53,4

a Na podstawie bilansów zasobów mieszkaniowych.

a Based on balances of dwelling stocks.

TABL. 13 (127). **DODATKI MIESZKANIOWE WYPŁACONE W 2012 R.**
HOUSING ALLOWANCES PAID OUT IN 2012

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Dodatki wypłacone użytkownikom lokali Dwellings allowances paid out user to					
		gminnych gminas	spółdziel- czych coopera- tives	wspólnot mieszka- niowych housing community	prywatnych private	towarzystw budow- nictwa społecz- nego public building society	innych others
a – liczba wypłaconych dodatków number of allowances							
b – kwota dodatków w tys. zł amount of allowances in thous. zł							
c – przeciętna wysokość dodatku w zł average value of allowances in zł							

W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH
IN ABSOLUTE NUMBERS

OGÓŁEM	a	182109	59566	88097	19284	6835	4654	3673
TOTAL	b	34714,2	12715,3	15084,2	3595,5	1020,5	1460,0	838,7
	c	191	214	171	186	149	314	228
Miasta	a	168730	58325	83892	17340	1869	4654	2650
Urban areas	b	32578,4	12494,6	14366,7	3233,3	313,8	1460,0	709,9
	c	193	214	171	187	168	314	268
Wieś	a	13379	1241	4205	1944	4966	–	1023
Rural areas	b	2135,8	220,7	717,5	362,1	706,7	–	128,8
	c	160	178	171	186	142	–	126

W % OGÓŁEM
IN % OF TOTAL

OGÓŁEM	a	100,0	32,7	48,4	10,6	3,7	2,6	2,0
TOTAL	b	100,0	36,6	43,5	10,4	2,9	4,2	2,4
Miasta	a	100,0	34,6	49,7	10,3	1,1	2,8	1,5
Urban areas	b	100,0	38,4	44,1	9,9	0,9	4,5	2,2
Wieś	a	100,0	9,3	31,4	14,5	37,1	–	7,7
Rural areas	b	100,0	10,3	33,6	17,0	33,1	–	6,0

TABL. 14 (128). **GOSPODARKA GRUNTAMI POD BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE**
ADMINISTRATION OF GROUNDS FOR DWELLING CONSTRUCTION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Powierzchnia gruntów przekazanych inwestorom pod budownictwo <i>Area of grounds transferred to investor for dwelling construction</i>				Powierzchnia gruntów w zasobie gmin pod budownictwo mieszkaniowe <i>Area of grounds in gminas stock for dwelling construction</i>			
	ogółem <i>total</i>	w tym <i>of which</i>		wielorodzinne <i>multi-family</i>		jednorodzinne <i>single-family</i>		
		spółdzielcze <i>cooperatives</i>	osób fizycznych <i>of natural persons</i>	ogółem <i>total</i>	w tym uzbrojone <i>of which developed</i>	ogółem <i>total</i>	w tym uzbrojone <i>of which developed</i>	
	w ha in ha							
OGÓŁEM	2005	24,1	–	23,5	123,8	103,7	743,7	406,1
TOTAL	2010	27,9	2,4	20,6	101,0	77,9	736,7	533,2
	2011	20,7	0,5	16,7	96,6	78,0	720,4	527,4
	2012	14,4	0,2	12,9	94,3	79,0	709,9	525,2
Miasta	2005	5,9	–	5,8	112,7	92,6	256,9	157,0
<i>Urban areas</i>	2010	15,0	2,4	7,8	94,0	70,9	287,2	195,1
	2011	12,1	0,5	8,4	89,6	71,0	279,1	188,3
	2012	5,5	0,2	4,2	87,3	72,0	276,5	188,1
Wieś	2005	18,2	–	17,7	11,1	11,1	486,8	249,1
<i>Rural areas</i>	2010	12,9	–	12,8	7,0	7,0	449,5	338,1
	2011	8,6	–	8,3	7,0	7,0	441,3	339,1
	2012	8,9	–	8,7	7,0	7,0	433,4	337,1

TABL. 15 (129). **MIESZKANIA, KTÓRYCH BUDOWĘ ROZPOCZĘTO**
DWELLINGS IN WHICH CONSTRUCTION HAS BEGUN

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
OGÓŁEM	3230	4629	4304	4486	TOTAL
Spółdzielcze	454	296	160	–	<i>Cooperatives</i>
Komunalne (gminne)	27	95	8	–	<i>Municipal (gminas)</i>
Zakładowe	16	4	–	–	<i>Company</i>
Indywidualne	1517	2295	2325	2153	<i>Private</i>
Spółeczne czynszowe	309	10	–	–	<i>Public building society</i>
Na sprzedaż lub wynajem	907	1929	1811	2333	<i>For sale or rent</i>

TABL. 16 (130). **MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA**
DWELLINGS COMPLETED

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Mieszkania	3163	4326	4439	4525	Dwellings
miasta	2169	3023	3129	3112	urban areas
wieś	994	1303	1310	1413	rural areas
Spółdzielcze	696	229	16	68	Cooperative
Komunalne (gminne)	133	123	62	95	Municipal (gmina)
Zakładowe	–	3	5	19	Company
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	577	1999	2193	2180	For sale or rent
Spółeczne czynszowe	50	135	79	–	Public building society
Indywidualne	1707	1837	2084	2163	Private
miasta	805	764	813	759	urban areas
wieś	902	1073	1271	1404	rural areas
Mieszkania na 1000 zawartych mażeństw	486,8	617,7	705,3	707,3	Dwellings per 1000 marriages contracted
Miasta	578,2	700,4	827,6	831,2	Urban areas
Wieś	361,8	484,9	521,3	532,4	Rural areas
Izby	14012	18400	19249	19158	Rooms
miasta	8489	11562	11794	11083	urban areas
wieś	5523	6838	7455	8075	rural areas
Spółdzielcze	2116	811	48	223	Cooperative
Komunalne (gminne)	192	390	133	265	Municipal (gmina)
Zakładowe	–	11	14	51	Company
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	1797	6115	6895	6283	For sale or rent
Spółeczne czynszowe	78	405	243	–	Public building society
Indywidualne	9829	10668	11916	12336	Private
miasta	4624	4379	4639	4304	urban areas
wieś	5205	6289	7277	8032	rural areas
Powierzchnia użytkowa mieszkań w m²	349150	433763	458099	467038	Usable floor space of dwellings in m²
miasta	200955	260908	262658	253384	urban areas
wieś	148195	172855	195441	213654	rural areas
Spółdzielcze	33533	12020	843	4122	Cooperative
Komunalne (gminne)	4384	5735	2868	4159	Municipal (gmina)
Zakładowe	–	340	266	726	Company
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	33287	125699	126107	125076	For sale or rent
Spółeczne czynszowe	2120	6308	4014	–	Public building society
Indywidualne	275826	283661	324001	332955	Private
miasta	132625	123193	132895	120713	urban areas
wieś	143201	160468	191106	212242	rural areas

TABL. 16 (130). **MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA (dok.)**
DWELLINGS COMPLETED (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m²	110,4	100,3	103,2	103,2	Average usable floor space per dwelling in m²
miasta	92,6	86,3	83,9	81,4	urban areas
wieś	149,1	132,7	149,2	151,2	rural areas
Spółdzielcze	48,2	52,5	52,7	60,6	Cooperative
Komunalne (gminne)	33,0	46,6	46,3	43,8	Municipal (gmina)
Zakładowe	–	113,3	53,2	38,2	Company
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	57,7	62,9	57,5	57,4	For sale or rent
Spoleczne czynszowe	42,4	46,7	50,8	–	Public building society
Indywidualne	161,6	154,4	155,5	153,9	Private
miasta	164,8	161,2	163,5	159,0	urban areas
wieś	158,8	149,6	150,4	151,2	rural areas

TABL. 17 (131). **MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA WEDŁUG LICZBY IZB**
DWELLINGS COMPLETED BY NUMBER OF ROOMS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W budynkach indywidualnych In private buildings						W budynkach poza indywidualnymi In non-private buildings					
		razem total	w % razem – mieszkania o liczbie izb in % of total – dwellings with specified number of rooms				razem total	w % razem – mieszkania o liczbie izb in % of total – dwellings with specified number of rooms					
			1	2	3	4 i więcej and more		1	2	3	4 i więcej and more		
OGÓŁEM	2005	3163	1707	0,4	2,6	5,6	91,4	1456	9,7	22,9	42,6	24,8	
TOTAL	2010	4326	1837	0,4	0,8	3,8	95,0	2489	2,2	24,1	44,5	29,2	
	2011	4439	2084	–	1,2	5,1	93,8	2355	2,8	21,3	43,3	32,6	
	2012	4525	2163	0,2	1,0	3,9	94,9	2362	1,9	33,8	42,6	21,7	
Miasta	2005	2169	805	0,5	2,9	5,0	91,6	1364	10,3	24,4	41,3	24	
Urban areas	2010	3023	764	0,4	1,1	3,9	94,6	2259	2,4	19,6	46,3	31,7	
	2011	3129	813	–	1,8	5,7	92,5	2316	2,8	21,7	44,0	31,5	
	2012	3112	759	0,5	1,6	4,2	93,7	2353	1,9	33,9	42,7	21,5	
Wieś	2005	994	902	0,2	2,5	6,1	91,2	92	–	–	63,0	37,0	
Rural areas	2010	1303	1073	0,4	0,7	3,6	95,3	230	0,4	68,3	27,4	3,9	
	2011	1310	1271	–	0,7	4,7	94,6	39	–	–	–	100,0	
	2012	1413	1404	–	0,6	3,8	95,6	9	–	–	22,2	77,8	

DZIAŁ X EDUKACJA I WYCHOWANIE

Uwagi ogólne

1. System edukacji w Polsce funkcjonuje zgodnie z ustawą z dnia 7 IX 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity Dz. U. 2004 Nr 256, poz. 2572, z późniejszymi zmianami) oraz ustawą z dnia 27 VII 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365) z późniejszymi zmianami.

Wychowanie przedszkolne, jako pierwszy etap edukacji, realizowane jest w przedszkolach i oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych oraz od roku szkolnego 2008/09 również w zespołach wychowania przedszkolnego i punktach przedszkolnych zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 I 2008 r. w sprawie rodzajów innych form wychowania przedszkolnego, warunków tworzenia i organizowania tych form oraz sposobu ich działania (Dz. U. Nr 7, poz. 38).

Wśród szkół objętych systemem oświaty funkcjonują:

- od roku szkolnego 1999/2000 – 6-letnie **szkoły podstawowe** oraz 3-letnie **gimnazja**, w których nauka jest obowiązkowa (powstałe w miejsce 8-letnich szkół podstawowych),
- od roku szkolnego 2002/03 – **szkoły ponadgimnazjalne**, tj. 2-3-letnie zasadnicze szkoły zawodowe, 3-letnie licea ogólnokształcące i profilowane, 4-letnie technika oraz od roku szkolnego 2004/05 – szkoły dla absolwentów zasadniczych szkół zawodowych (2-letnie uzupełniające licea ogólnokształcące i 3-letnie technika uzupełniające) i 3-letnie szkoły specjalne przysposabiające do pracy; do szkół ponadgimnazjalnych zalicza się również ogólnokształcące szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe oraz szkoły policealne,
- **szkoły ponadpodstawowe** (dla absolwentów 8-letniej szkoły podstawowej) i ich oddziały będące w strukturze szkół ponadgimnazjalnych działające do zakończenia cyklu kształcenia, które ujmują się odpowiednio w ponadgimnazjalnych zasadniczych szkołach zawodowych, liceach ogólnokształcących oraz technikach.

Ponadto, w latach szkolnych 2004/05–2010/11 wprowadzono obowiązek odbycia rocznego przygotowania przedszkolnego przez dzieci w wieku 6 lat, a od 1 IX 2011 r. – w wieku 5 lat w placówkach wychowania przedszkolnego, tj. w oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych i przedszkolach (łącznie ze specjalnymi) oraz od roku szkolnego 2008/09 – w zespołach wychowania przedszkolnego i punktach przedszkolnych.

Od roku szkolnego 2009/10 dzieci 6-letnie na wniosek rodziców mogą rozpocząć naukę w I klasie szkoły podstawowej.

2. Dane dotyczące **ogólnokształcących szkół artystycznych** podaje się od roku szkolnego 2007/08, a w przypadku absolwentów – od roku szkolnego 2006/07, z wyłączeniem szkół artystycznych realizujących wyłącznie kształcenie artystyczne; dane za lata poprzednie podano w warunkach porównywalnych z rokiem szkolnym 2007/08.

CHAPTER X EDUCATION

General notes

1. The educational system in Poland functions according to the Education System Act of 7 Sep 1991 (uniform text Journal of Laws 2004 No. 256, item 2572, with later amendments) and the Act of 27 Jul 2005 – Higher Education Law (Journal of Laws No. 164, item 1365) with later amendments.

Pre-primary education as a first stage of education is realized in nursery schools and pre-primary sections of primary schools; and since 2008/09 school year also in pre-primary education groups and pre-primary points according to the regulation of the Minister of National Education dated 10 Jan 2008 on types of other forms of pre-primary education, conditions of establishing and organising these forms as well as their functioning (Journal of Laws No. 7, item 38).

Schools covered by the educational system include:

- since 1999/2000 school year – 6-year compulsory **primary schools** and 3-year compulsory **lower secondary schools**, which replaced 8-year primary schools, where education is compulsory,
- since 2002/03 school year – **upper secondary schools**, i.e. 2-3-year basic vocational schools, 3-year general secondary schools and specialized secondary schools, 4-year technical secondary schools as well as since 2004/05 school year – schools for graduates of basic vocational schools (2-year supplementary general secondary schools and 3-year supplementary technical secondary schools) and 3-year special job-training schools. Upper secondary schools include also general art schools leading to professional certification and post-secondary schools,
- **upper secondary (post-primary) schools** (for graduates from 8-year primary schools) and their sections operating until the end of the education cycle in the structure of upper secondary schools, which are included respectively in basic vocational schools, general secondary schools and technical secondary schools.

Moreover, in 2004/05–2010/11 school year an obligatory 1 year pre-primary education has been introduced for children at the age 6 and since 1 Sep 2011 – children at the age of 5 children at the age of 6 in pre-primary education establishments i.e. in pre-primary sections of primary schools and pre-primary schools (including special schools and special nursery schools) as well as since the 2008/09 school year in pre-primary education groups and pre-primary points.

Since the 2009/10 school year, upon the request of parents children at the age of 6 can start education in the first class of primary school.

2. Data on **general art schools** have been presented since 2007/08 school year, and for graduates – since 2006/07 school year excluding art schools providing art education only; data for previous years are presented in conditions comparable with 2007/08 school year.

3. Prezentowane w dziale dane dotyczą m.in.: wychowania przedszkolnego, szkół dla dzieci i młodzieży, policealnych, wyższych oraz szkół dla dorosłych.

4. Dane obejmują szkoły i placówki prowadzone przez jednostki administracji centralnej (rządowej), jednostki samorządu terytorialnego (gminy, powiaty i województwa) oraz inne osoby prawne i fizyczne.

5. Szkoły (z wyjątkiem szkół wyższych) i placówki mogą być publiczne, niepubliczne oraz niepubliczne o uprawnieniach szkół publicznych. Szkoła niepubliczna może uzyskać uprawnienia szkoły publicznej, jeżeli realizuje minimum programowe oraz stosuje zasady klasyfikowania i promowania uczniów ustalone przez Ministra Edukacji Narodowej, umożliwiające uzyskanie świadectw lub dyplomów państwowych. Jednostki administracji centralnej (rządowej) i jednostki samorządu terytorialnego mogą prowadzić tylko szkoły publiczne. Szkoły podstawowe i gimnazja mogą być tylko publiczne lub niepubliczne o uprawnieniach szkoły publicznej. Szkoły wyższe mogą być publiczne i niepubliczne; uczelnie niepubliczne tworzone są na podstawie zezwolenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

6. Szkoły dla dzieci i młodzieży (łącznie ze specjalnymi) obejmują:

- 1) szkoły podstawowe, w tym:
 - a) szkoły sportowe i mistrzostwa sportowego (bez szkół specjalnych),
 - b) szkoły filialne (bez szkół specjalnych),
 - c) szkoły artystyczne (bez szkół specjalnych), realizujące jednocześnie program szkoły podstawowej;
- 2) gimnazja, w tym:
 - a) szkoły sportowe i mistrzostwa sportowego (bez szkół specjalnych),
 - b) szkoły z oddziałami przysposabiającymi do pracy;
- 3) szkoły specjalne przysposabiające do pracy;
- 4) zasadnicze szkoły zawodowe;
- 5) licea ogólnokształcące, w tym szkoły sportowe i mistrzostwa sportowego (bez szkół specjalnych);
- 6) uzupełniające licea ogólnokształcące na podbudowie programowej zasadniczej szkoły zawodowej – stopniowo likwidowane; w roku szkolnym 2012/13 po raz pierwszy brak naboru do klas pierwszych;
- 7) licea profilowane – stopniowo likwidowane; w roku szkolnym 2012/13 po raz pierwszy brak naboru do klas pierwszych;
- 8) technika;
- 9) technika uzupełniająca na podbudowie programowej zasadniczej szkoły zawodowej – stopniowo likwidowane; w roku szkolnym 2012/13 po raz pierwszy brak naboru do klas pierwszych;
- 10) ogólnokształcące szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe (bez szkół specjalnych).

7. Szkoły policealne – kształcące w formie dziennej, wieczorowej i zaocznej oraz od roku szkolnego 2008/09 również w formie stacjonarnej i na odległość – obejmują:

- 1) policealne szkoły zawodowe (1-, 2- lub 3-letnie), łącznie ze szkołami specjalnymi;

3. Data presented in the chapter are, among others, related to: pre-primary education, schools for children and youth, post-secondary schools, tertiary education and schools for adults.

4. Data include schools and establishments managed by central (government) entities, local self-government entities (gminas, powiats and voivodships) as well as by other legal and natural persons.

5. Schools (with the exception of higher education institutions) and establishments can be public, non-public and non-public with the competence of a public school. A non-public school can obtain the competence of a public school if it implements the programme minimum as well as applies the principles of classifying and promoting pupils and students as established by the Minister of National Education, allowing students to obtain state certificates or diplomas. Central (government) entities and local self-government entities can only administer public schools. Primary schools and lower secondary schools can only be public or non-public with the competence of a public school. Tertiary education can be public and non-public; non-public higher education institutions are established on the basis of a permit of the Minister of Science and Higher Education.

6. Schools for children and youth (including special schools) include:

- 1) primary schools, of which:
 - a) sports schools and athletic schools (excluding special schools),
 - b) branch schools (excluding special schools),
 - c) art schools (excluding special schools) simultaneously conducting a primary school programme;
- 2) lower secondary schools, of which:
 - a) sports schools and athletic schools (excluding special schools),
 - b) schools with job-training sections;
- 3) special job-training schools;
- 4) basic vocational schools;
- 5) general secondary schools, including sports schools and athletic schools (excluding special schools);
- 6) supplementary general secondary schools based on the programme of basic vocational school – phased out; in the 2012/13 school year for the first time there was no recruitment to the 1st grade;
- 7) specialized secondary schools – phased out; in the 2012/13 school year for the first time there was no recruitment to the 1st grade;
- 8) technical secondary schools;
- 9) supplementary technical secondary schools based on the programme of basic vocational school – phased out; in the 2012/13 school year for the first time there was no recruitment to the 1st grade;
- 10) general art schools leading to professional certification (excluding special schools).

7. Post-secondary schools – educating in day, evening and weekend, form, since the 2008/09 school year also full-time and distance form include:

- 1) post-secondary vocational schools (1-, 2- or 3-year), including special schools;

- 2) nauczycielskie kolegia języków obcych oraz kolegia nauczycielskie (3-letnie), w których absolwentom nie nadaje się tytułu licencjata;
- 3) kolegia pracowników służb społecznych (3-letnie) – od roku szkolnego 2005/06.

8. Szkoły wyższe realizują kształcenie w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych.

Informacje z zakresu szkół wyższych:

- 1) podano łącznie z nauczycielskimi kolegiami języków obcych i kolegiami nauczycielskimi, w których absolwentom nadaje się tytuł licencjata;
- 2) obejmują cudzoziemców studiujących w Polsce;
- 3) nie obejmują Polaków studiujących za granicą (z wyjątkiem osób studiujących w jednostkach zamiejscowych polskich uczelni za granicą).

Podział szkół wyższych według **typów szkół** opracowano na podstawie grupowania stosowanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego dla szkół publicznych. W podziale tym do typu „wyższe szkoły” zaliczono zarówno szkoły mające w nazwie własnej „wyższa szkoła”, jak też „uniwersytet” lub „akademia”: rolnicza, ekonomiczna, pedagogiczna, artystyczna i teologiczna.

Studentów, absolwentów i nauczycieli akademickich wykazano zgodnie z siedzibą poszczególnych szkół wyższych łącznie z filiami, wydziałami i instytutami zamiejscowymi oraz punktami konsultacyjnymi. Dane nie obejmują szkół resortu obrony narodowej oraz szkół resortu spraw wewnętrznych.

9. Szkoły dla dorosłych – kształcące w formie stacjonarnej, zaocznej i na odległość – obejmują:

- 1) szkoły podstawowe dla dorosłych;
- 2) gimnazja dla dorosłych;
- 3) zasadnicze szkoły zawodowe dla dorosłych – stopniowo likwidowane; w roku szkolnym 2012/13 po raz pierwszy brak naboru do klas pierwszych;
- 4) licea ogólnokształcące dla dorosłych;
- 5) uzupełniające licea ogólnokształcące dla dorosłych na podbudowie programowej zasadniczej szkoły zawodowej – stopniowo likwidowane; w roku szkolnym 2012/13 po raz pierwszy brak naboru do klas pierwszych;
- 6) licea profilowane dla dorosłych – stopniowo likwidowane; w roku szkolnym 2012/13 po raz pierwszy brak naboru do klas pierwszych;
- 7) technika dla dorosłych – stopniowo likwidowane; w roku szkolnym 2012/13 po raz pierwszy brak naboru do klas pierwszych;
- 8) technika uzupełniająca dla dorosłych na podbudowie programowej zasadniczej szkoły zawodowej.

10. Szkoły specjalne organizowane są dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym dla młodzieży niepełnosprawnej. Kształcenie może być realizowane w systemie szkolnym lub w formie indywidualnej. Kształcenie specjalne odbywa się w funkcjonujących samodzielnie szkołach specjalnych, w szkołach ogólnodostępnych (w których tworzone są oddziały specjalne lub klasy integracyjne, ogólnodostępne, terapeutyczne i wyrównawcze) oraz w specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych, innych placówkach oświatowo-wychowawczych lub placówkach wykonujących działalność leczniczą (do roku szkolnego 2011/12 określanych jako zakłady opieki zdrowotnej; łącznie z zakładami leczenia uzdrowiskowego).

- 2) *foreign language teacher training colleges as well as teacher training colleges (3-year), in which graduates do not receive Bachelor's degree;*
- 3) *colleges of social work (3-year) – since 2005/06 school year.*

8. Tertiary education (university level) includes full-time and part-time programmes.

Data regarding tertiary education:

- 1) *include foreign language teacher training colleges and teacher training colleges in which graduates receive the title of licentiate;*
- 2) *include foreigners studying in Poland;*
- 3) *do not include Poles studying abroad (with an exception of persons at organizational units of Polish higher education institutions).*

The division of higher education institutions by **type of institution** was based on the grouping applied by the Ministry of Science and Higher Education with regard to public schools. In this division, the category of "higher education schools" comprises both the schools whose proper name includes the phrase "higher school" and those containing in their proper name the word "university" or "academy" – of agriculture, economics, pedagogy, arts and theology.

Data on students, graduates and academic teachers are given according to the seats of higher education institutions including branches, faculties and institutes operating in a place different than the place of their seat as well as advisory. Data do not include Academies of the Ministry of National Defence and Academies of the Ministry of Interior.

9. Schools for adults – educating in full-time, weekend form, and distance form – include:

- 1) *primary schools for adults;*
- 2) *lower secondary schools for adults;*
- 3) *basic vocational schools for adults – phased out; in the 2012/13 school year for the first time there was not recruitment to the 1st grade;*
- 4) *general secondary schools for adults;*
- 5) *supplementary general secondary schools for adults based on the programme of a basic vocational school – phased out; in the 2012/13 school year for the first time there was not recruitment to the 1st grade;*
- 6) *specialized secondary schools for adults – phased out; in the 2012/13 school year for the first time there was not recruitment to the 1st grade;*
- 7) *technical secondary schools for adults – phased out; in the 2012/13 school year for the first time there was not recruitment to the 1st grade;*
- 8) *supplementary technical secondary schools for adults based on the programme of a basic vocational school.*

10. Special schools are organized for children and youth with special educational needs, including handicapped youth. Education may be conducted within the school system or individually. Special education occurs in special schools operating independently, in mainstream schools (in which special departments or integration, mainstream, therapeutic and compensatory classes are established) as well as in special educational centres other educational institutions or in the units performing health care activities (until the 2011/12 school year defined as health care institutions; including health resort treatment).

11. Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze są to placówki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w wieku 3 lat i więcej, które z racji niepełnosprawności nie mogą uczęszczać do przedszkola lub szkoły.

12. Młodzieżowe ośrodki wychowawcze przeznaczane są dla młodzieży niedostosowanej społecznie. Zadaniem ośrodków jest eliminowanie przyczyn i przejawów niedostosowania społecznego oraz przygotowanie wychowanków do samodzielnego życia, zgodnie z normami prawnymi i społecznymi.

13. Młodzieżowe ośrodki socjoterapii są placówkami dla młodzieży niedostosowanej społecznie, z zaburzeniami zachowania i zagrożonej uzależnieniem w stopniu utrudniającym realizację zadań życiowych bez udzielenia specjalnej pomocy.

14. Ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze są placówkami umożliwiającymi dzieciom i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim realizację obowiązku szkolnego poprzez uczestnictwo w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych.

15. Dane o nauczycielach, poza nauczycielami akademickimi, dotyczą nauczycieli (łącznie z nauczycielami religii) zatrudnionych przy realizacji obowiązujących zajęć edukacyjnych, tj. bez wychowawców świetlic, bibliotekarzy, prowadzących wyłącznie zajęcia pozalekcyjne itp. Dane o nauczycielach dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

16. Dane o nauczycielach akademickich dotyczą zatrudnionych na stanowiskach: profesora, docenta, adiunkta, asystenta oraz zatrudnionych na pozostałych stanowiskach dydaktycznych: starszego wykładowcy, wykładowcy, lektora, instruktora, a od roku akademickiego 2006/07 także dyplomowanego bibliotekarza i dyplomowanego pracownika dokumentacji i informacji naukowej.

17. Placówki wychowania przedszkolnego są to placówki opiekuńczo-wychowawcze, przeznaczone dla dzieci w wieku od lat 3 do rozpoczęcia przez nie nauki w szkole podstawowej, zapewniające dzieciom opiekę oraz mające na celu przygotowanie ich do nauki w szkole.

Do placówek wychowania przedszkolnego zaliczono:

- przedszkola,
- oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych,
- zespoły wychowania przedszkolnego,
- punkty przedszkolne.

18. Dane dotyczące:

- 1) wychowania przedszkolnego, szkół (poza szkołami wyższymi) oraz od roku szkolnego 2008/09 – specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, młodzieżowych ośrodków wychowawczych, młodzieżowych ośrodków socjoterapii, ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych, wychowania pozaszkolnego oraz internatów i burs podano według stanu na początku roku szkolnego; dane o absolwentach – na koniec roku szkolnego;

11. Special educational centres are facilities for handicapped children and youth, aged 3 and more who, due to their disability, are not able to attend nursery schools or regular schools.

12. Youth education centres are intended for socially maladjusted youth. The goal of the centres is to eliminate the causes and manifestations of the social maladjustment as well as to prepare the young people for independent life in accordance with legal and social norms.

13. Youth sociotherapy centres are centres intended for socially maladjusted youth having behavioural disorders and susceptible to addiction to a degree affecting performance of life tasks without receiving special assistance.

14. Rehabilitation-education centres are facilities making it possible for children and youth with a profound mental retardation to meet their obligation to receive an education through participating in rehabilitation-education classes.

15. Data regarding teachers, excluding academic teachers, concern teachers (including teachers of religion) employed in obligatory teaching programmes, i.e., excluding community centre educators and librarians conducting exclusively extracurricular activities, etc. Data regarding teachers full-time employees and part-time employees calculated as full-time employees.

16. Data regarding academic teachers concern the positions of: professor, assistant professor, tutor and assistant as well as other didactic positions of: senior lecturer, lecturer, lector, instructor, and since the 2006/07 academic year also qualified librarian and qualified scientific documentation and information staff.

17. Pre-primary education establishments are care and educational centres designated for children aged 3 until beginning education in a primary school, providing children with care and aimed at preparation to education in school.

Pre-primary education establishments include:

- nursery schools,
- pre-primary sections in primary schools,
- pre-primary education groups,
- pre-primary points.

18. Data regarding:

- 1) pre-primary education, schools (excluding higher education institutions) as well as since the 2008/09 school year – special education care centres, youth education centres, youth social therapy centres and rehabilitation-education centres, extracurricular education as well as boarding school and dormitories concern the beginning of the school year; data concerning graduates – the end of the school year;

2) szkół wyższych – prezentuje się według stanu w dniu 30 XI; studenci są wykazywani tyle razy, na ilu kierunkach studiują; dane o absolwentach dotyczą liczby wydanych dyplomów ukończenia studiów wyższych w roku akademickim.

19. Absolwenci eksterni występują wyłącznie w szkołach policealnych i w szkołach dla dorosłych.

20. Pomieszczenia szkolne nie obejmują pomieszczeń w szkołach dla dorosłych i w szkołach specjalnych.

21. Współczynnik skolaryzacji:

1) **brutto** – jest to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określanej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania;

2) **netto** – jest to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (w danej grupie wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.

22. **Internat** to placówka opiekuńczo-wychowawcza przeznaczona dla młodzieży uczęszczającej do szkół ogólnokształcących i zawodowych zlokalizowanych poza stałym miejscem zamieszkania. **Bursa** to międzyszkolna placówka pełniąca funkcję internatu.

23. Zadaniem **wychowania pozaszkolnego** jest stwarzanie młodzieży warunków sprzyjających rozwijaniu zainteresowań i uzdolnień oraz rekreacji i wypoczynku w czasie wolnym od zajęć szkolnych.

Do **placówek wychowania pozaszkolnego** zaliczono: pałace młodzieży, młodzieżowe domy kultury, ogniska pracy pozaszkolnej, międzyszkolne ośrodki sportowe i inne placówki publiczne i niepubliczne.

24. Prezentowane informacje, z wyjątkiem danych o szkołach wyższych, od roku szkolnego 2007/08 (a w przypadku absolwentów – od roku szkolnego 2006/07) opracowano na podstawie systemu informacji oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.

2) *tertiary education are presented as of 30 Nov; students are indicated correspondingly on the number of fields of education which they study; data regarding graduates concern the number of diplomas issued at the end of studies in the academic year.*

19. *Extramural graduates occur only in post-secondary schools and schools for adults*

20. *Classrooms do not include classrooms in adult schools and special schools.*

21. **Enrolment rate:**

1) **gross** is the relation of the number of people studying (as of the beginning of the school year) on a given educational level (regardless of age) to the population (as of 31 Dec) in the age group defined as corresponding to this educational level.

2) **net** – is the relation of the number of people studying (as of the beginning of the school year) at a given educational level (within a given age group) to the population (as of 31 Dec) in the age group defined as corresponding to this educational level.

22. **Boarding school** is a foster and educational facility designated for youth attending general and vocational secondary schools located outside their place of permanent residence. A **dormitory** is an interschool facility serving as a boarding school.

23. **Extracurricular education** is aimed at offering young people favorable conditions to develop interests and aptitudes as well as recreation and rest during free time.

Extracurricular education institutions include: youth centres, youth community centres, extracurricular interest groups, interschool sports centres and other public and non-public institutions.

24. *The information presented, excluding the data on higher education institutions, since the school year 2007/08 (in the case of graduates – since the school year 2006/07), have been completed on the basis of the Educational Information System, administered by the Ministry of National Education.*

TABL. 1 (132). EDUKACJA WEDŁUG SZCZEBLI KSZTAŁCENIA
EDUCATION BY LEVEL

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005/06	2010/11	2011/12	2012/13	SPECIFICATION
SZKOŁY SCHOOLS					
Szkoły:					Schools:
podstawowe	502	449	438	425	primary
gimnazja	219	222	221	226	lower secondary
specjalne przysposabiające do pracy	10	10	10	10	special job-training
zasadnicze zawodowe	53	50	50	50	basic vocational
licea ogólnokształcące	75	74	74	76	general secondary
uzupełniające licea ogólnokształcące	2	2	2	2	supplementary general secondary
licea profilowane	60	17	14	12	specialized secondary
technika	75	68	68	69	technical secondary
technika uzupełniająca	13	4	3	1	supplementary technical secondary
artystyczne ogólnokształcące ^a	3	4	4	4 ^b	general art ^a
policealne	124	110	104	102	post-secondary
wyższe	19	17	18	18	tertiary
dla dorosłych	154	128	119	118	for adults
gimnazja	4	4	2	2	lower secondary
zasadnicze zawodowe	2	–	–	–	basic vocational
licea ogólnokształcące	55	50	51	60	general secondary
uzupełniające licea ogólnokształcące	40	42	43	35	supplementary general secondary
licea profilowane	3	–	–	–	specialized secondary
technika	21	11	8	6	technical secondary
technika uzupełniająca	29	21	15	15	supplementary technical secondary
POMIESZCZENIA SZKOLNE ^c CLASSROOMS ^c					
Szkoły:					Schools:
podstawowe	5324	5566	5484	5425	primary
gimnazja	2184	2470	2462	2553	lower secondary
zasadnicze zawodowe	123	173	197	196	basic vocational
licea ogólnokształcące	975	1082	1108	1098	general secondary
licea profilowane	236	64	55	50	specialized secondary
technika	1238	1389	1326	1333	technical secondary
artystyczne ogólnokształcące ^a	36	96	96	114	general art ^a
policealne	208	286	278	312	post-secondary

^a Dające uprawnienia zawodowe. ^b Ponadto 6 szkół artystycznych realizujących wyłącznie kształcenie artystyczne. ^c Bez pomieszczeń w szkołach dla dorosłych i specjalnych.

^a Leading to professional certification. ^b Moreover, 6 art schools giving only artistic education. ^c Excluding classrooms in schools for adults and in special schools.

TABL. 1 (132). EDUKACJA WEDŁUG SZCZEBLI KSZTAŁCENIA (cd.)
EDUCATION BY LEVEL (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005/06	2010/11	2011/12	2012/13	SPECIFICATION
NAUCZYCIELE ^a TEACHERS ^a					
Szkoły:					Schools:
podstawowe ^b	6347	5620	5429	5232	primary ^b
gimnazja ^b	3815	3514	3398	3231	lower secondary ^b
zasadnicze zawodowe ^{bc}	310	411	379	380	basic vocational ^{bc}
licea ogólnokształcące ^{bd}	1584	1717	1643	1548	general secondary ^{bd}
licea profilowane ^b	439	97	65	36	specialized secondary ^b
technika ^{bde}	1171	1766	1490	1519	technical secondary ^{bde}
policealne	434	403	415	437	post-secondary
wyższe ^f	2941	3078	3088	2995	tertiary ^f
UCZNIOWIE I STUDENCI PUPILS AND STUDENTS					
Wychowanie przedszkolne ^g	11580	9271	8718	8947	Pre-primary education ^g
Szkoły:					Schools:
podstawowe	85238	67355	65986	64542	primary
gimnazja	53873	41056	38983	36750	lower secondary
specjalne przysposabiające do pracy	173	323	354	373	special job-training
zasadnicze zawodowe	5774	5238	4763	4272	basic vocational
licea ogólnokształcące	25312	22975	22390	21453	general secondary
uzupełniające licea ogólnokształcące	29	40	70	27	supplementary general secondary
licea profilowane	7201	1126	753	409	specialized secondary
technika	19327	20190	19071	18416	technical secondary
technika uzupełniająca	189	111	91	35	supplementary technical secondary
artystyczne ogólnokształcące ^h	426	430	415	432 ⁱ	general art ^h
policealne	11458	13460	16241	17050	post-secondary
wyższe	53306	53963	51448	47550	tertiary

a W roku szkolnym 2005/06 bez nauczycieli pracujących w zespołach szkół; patrz uwagi ogólne, ust. 15 na str. 197. b–e Łącznie ze szkołami: b – dla dorosłych, c – specjalnymi przysposabiającymi do pracy, d – uzupełniającymi odpowiednio: liceami ogólnokształcącymi i technikami, e – ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe. f Nauczyciele akademicy. g Dotyczy dzieci w wieku 6 lat objętych edukacją w placówkach wychowania przedszkolnego, ujętych również w tabl. 34 na str. 225. h Dające uprawnienia zawodowe. i Ponadto 309 uczniów szkół artystycznych realizujących wyłącznie kształcenie artystyczne.

a In 2005/06 school year excluding teachers working in complexes of schools; see general notes, item 15 on page 197. b–e Including: b – schools for adults, c – special job-training schools, d – supplementary schools respectively: general secondary schools and technical secondary schools, e – general art schools leading to professional certification. f Academic teachers. g Concerns children aged 6 attending pre-primary education establishments also described in table 34 on page 225. h Leading to professional certification. i Moreover, 309 students of art schools giving only artistic education.

TABL. 1 (132). **EDUKACJA WEDŁUG SZCZEBLI KSZTAŁCENIA (dok.)**
EDUCATION BY LEVEL (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005/06	2010/11	2011/12	2012/13	SPECIFICATION
UCZNIOWIE I STUDENCI (dok.) PUPILS AND STUDENTS (cont.)					
Szkoły (dok.):					Schools (cont.):
dla dorosłych	10392	7656	7226	6995	for adults
gimnazja	226	98	80	89	lower secondary
zasadnicze zawodowe	29	–	–	–	basic vocational
licea ogólnokształcące	5679	4003	3759	4922	general secondary
uzupełniające licea ogólnokształcące	1444	2451	2452	1107	supplementary general secondary
licea profilowane	235	–	–	–	specialized secondary
technika	2293	388	377	258	technical secondary
technika uzupełniająca	486	716	558	619	supplementary technical secondary
ABSOLWENCI GRADUATES					
Szkoły:					Schools:
podstawowe	16137	11873	11267	.	primary
gimnazja	17970	13666	13357	.	lower secondary
specjalne przysposabiające do pracy	1	64	68	.	special job-training
zasadnicze zawodowe	1872	1809	1589	.	basic vocational
licea ogólnokształcące	8062	7435	7515	.	general secondary
uzupełniające licea ogólnokształcące	28	–	27	.	supplementary general secondary
licea profilowane	2553	461	249	.	specialized secondary
technika	4173	4704	4640	.	technical secondary
technika uzupełniająca	x	34	32	.	supplementary technical secondary
artystyczne ogólnokształcące ^a	93	88	86 ^b	.	general art ^a
policealne	3642	3280	3640	.	post-secondary
wyższe	10693	15690	15087	.	tertiary
dla dorosłych	3516	2134	1963	.	for adults
gimnazja	85	43	10	.	lower secondary
zasadnicze zawodowe	16	–	–	.	basic vocational
licea ogólnokształcące	1789	962	896	.	general secondary
uzupełniające licea ogólnokształcące	355	914	842	.	supplementary general secondary
licea profilowane	51	–	–	.	specialized secondary
technika	1220	69	74	.	technical secondary
technika uzupełniająca	x	146	141	.	supplementary technical secondary

^a Dające uprawnienia zawodowe. ^b Ponadto 36 absolwentów szkół artystycznych realizujących wyłącznie kształcenie artystyczne.

Źródło: dane – z wyjątkiem szkół wyższych – Ministerstwa Edukacji Narodowej.

^a Leading to professional certification. ^b Moreover, 36 graduates of art schools giving only artistic education.

Source: data – with the exception of the higher education institutions – of the Ministry of National Education.

TABL. 2 (133). SZKOŁY WEDŁUG ORGANÓW PROWADZĄCYCH
 SCHOOLS BY SCHOOL GOVERNING AUTHORITY

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2005/06	2010/11	2011/12	2012/13	2005/06	2010/11	2011/12	2012/13	2005/06	2010/11	2011/12
	szkoły schools				uczniowie i studenci pupils and students				absolwenci graduates		
Szkoły podstawowe Primary schools	502	449	438	425	85238	67355	65986	64542	16137	11873	11267
Jednostki administracji centralnej (rządowej) <i>Central (government) administration entities</i>	1	–	–	–	2	–	–	–	2	1	–
Jednostki samorządu terytorialnego <i>Local self-government entities</i>	462	405	391	368	83425	65253	63642	61817	15823	11539	10944
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne <i>Associations and other social organizations</i>	31	35	36	44	1239	1416	1439	1729	231	237	218
Organizacje wyznaniowe <i>Religious organizations</i>	4	4	4	4	370	340	407	421	51	55	55
Pozostałe <i>Others</i>	4	5	7	9	202	346	498	575	30	41	50
Gimnazja Lower secondary schools	219	222	221	226	53873	41056	38983	36750	17970	13666	13357
Jednostki administracji centralnej (rządowej) <i>Central (government) administration entities</i>	1	1	1	1	19	14	17	14	5	11	7
Jednostki samorządu terytorialnego <i>Local self-government entities</i>	196	197	196	197	52546	39432	37384	35083	17604	13136	12864
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne <i>Associations and other social organizations</i>	14	15	15	17	870	999	983	961	248	318	291
Organizacje wyznaniowe <i>Religious organizations</i>	3	3	3	4	267	377	337	425	55	134	113
Pozostałe <i>Others</i>	5	6	6	7	171	234	262	267	58	67	82
Zasadnicze szkoły zawodowe^a Basic vocational schools^a	63	60	60	60	5947	5561	5117	4645	1873	1873	1657
Jednostki administracji centralnej (rządowej) <i>Central (government) administration entities</i>	1	5	5	5	17	223	214	188	3	68	65
Jednostki samorządu terytorialnego <i>Local self-government entities</i>	54	47	47	46	5047	4488	4089	3690	1580	1523	1338
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne <i>Associations and other social organizations</i>	7	8	8	9	862	850	814	767	277	282	254
Pozostałe <i>Others</i>	1	–	–	–	21	–	–	–	13	–	–

a Łącznie ze szkołami specjalnymi przysposabiającymi do pracy.
 a Including special job-training schools.

TABL. 2 (133). SZKOŁY WEDŁUG ORGANÓW PROWADZĄCYCH (cd.)
SCHOOLS BY SCHOOL GOVERNING AUTHORITY (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2005/06	2010/11	2011/12	2012/13	2005/06	2010/11	2011/12	2012/13	2005/06	2010/11	2011/12
	szkoły schools				uczniowie i studenci pupils and students				absolwenci graduates		
Licea ogólnokształcące^a ... General secondary schools^a	77	76	76	78	25341	23015	22460	21480	8090	7435	7542
Jednostki samorządu terytorialnego	70	67	66	67	24776	22359	21749	20673	7917	7206	7316
Local self-government entities											
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	3	5	7	7	339	347	417	466	118	116	129
Associations and other social organizations											
Organizacje wyznaniowe	1	2	2	2	115	258	260	273	24	88	82
Religious organizations											
Pozostałe	3	2	1	2	111	51	34	68	31	25	15
Others											
Licea profilowane	60	17	14	12	7201	1126	753	409	2553	461	249
Specialized secondary schools											
Jednostki samorządu terytorialnego	54	16	13	11	6784	1083	721	389	2511	441	236
Local self-government entities											
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	5	1	1	1	406	43	32	20	32	20	13
Associations and other social organizations											
Organizacje wyznaniowe	1	-	-	-	11	-	-	-	10	-	-
Religious organizations											
Technika^b	91	76	75	74	19942	20731	19577	18883	4266	4826	4758
Technical secondary schools^b											
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	3	10	9	9	426	2079	1875	1789	93	552	492
Central (government) administration entities											
Jednostki samorządu terytorialnego	84	57	57	56	19331	18089	17076	16471	4151	4227	4163
Local self-government entities											
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	2	6	6	6	88	307	297	242	11	39	77
Associations and other social organizations											
Organizacje wyznaniowe	1	1	1	1	64	72	95	94	11	-	26
Religious organizations											
Pozostałe	1	2	2	2	33	184	234	287	-	8	-
Others											
Szkoły policealne	124	110	104	102	11458	13460	16241	17050	3642	3280	3640
Post-secondary schools											
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	-	3	3	3	-	204	231	112	-	70	89
Central (government) administration entities											
Jednostki samorządu terytorialnego	43	30	27	27	4906	3362	3215	2831	1499	1067	1154
Local self-government entities											

a-b Łącznie ze szkołami: a – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi, b – technikami uzupełniającymi i ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe.

a-b Including: a – supplementary general secondary schools, b – supplementary technical secondary schools and general art schools leading to professional certification.

TABL. 2 (133). SZKOŁY WEDŁUG ORGANÓW PROWADZĄCYCH (dok.)
SCHOOLS BY SCHOOL GOVERNING AUTHORITY (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2005/06	2010/11	2011/12	2012/13	2005/06	2010/11	2011/12	2012/13	2005/06	2010/11	2011/12	
	szkoły schools				uczniowie i studenci pupils and students				absolwenci graduates			
Szkoły policealne (dok.) Post-secondary schools (cont.)												
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	17	11	12	13	756	634	551	624	316	305	254	
Associations and other social organizations												
Organizacje wyznaniowe	1	2	2	2	20	14	16	21	6	2	8	
Religious organizations												
Pozostałe	63	64	60	57	5776	9246	12228	13462	1821	1836	2135	
Others												
Szkoły wyższe	19	17	18	18	53306	53963	51448	47550	10693	15690	15087	
Tertiary education												
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	5	5	5	5	31778	37946	38097	36688	6607	9928	10246	
Central (government) administration entities												
Pozostałe	14	12	13	13	21528	16017	13351	10862	4086	5762	4841	
Others												
Szkoły dla dorosłych	154	128	119	118	10392	7656	7226	6995	3516	2134	1963	
Schools for adults												
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	–	5	5	4	–	158	92	89	–	15	26	
Central (government) administration entities												
Jednostki samorządu terytorialnego	66	42	37	43	5229	2663	2422	2233	1779	744	601	
Local self-government entities												
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	33	32	26	25	1933	993	895	807	759	302	238	
Associations and other social organizations												
Pozostałe	55	49	51	46	3230	3842	3817	3866	978	1073	1098	
Others												

Ź r ó d ł o: dane – z wyjątkiem szkół wyższych – Ministerstwa Edukacji Narodowej.

S o u r c e: data – with the exception of the higher education institutions – of the Ministry of National Education.

TABL. 3 (134). UCZNIOWIE WEDŁUG GRUP WIEKU
PUPILS AND STUDENTS BY AGE GROUPS

GRUPY WIEKU AGE GROUPS	2005/06	2010/11	2011/12	2012/13
	w % ludności danej grupy wieku in % of population of given age group			
7–12 lat	96,5	93,1	92,4	92,0
13–15	96,8	94,2	93,8	93,3
16–18	93,1	92,8	92,4	92,1
19–21 lat	22,4	28,6	31,6	30,7

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 4 (135). WSPÓŁCZYNNIK SKOLARYZACJI
ENROLMENT RATE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Grupy wieku Age groups	2005/06			2010/11			2011/12			2012/13		
		ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females
		w %		in %		w %		in %		w %		in %	
BRUTTO GROSS													
Szkoły: Schools:													
podstawowe primary	7–12	97,2	97,6	96,8	94,9	95,0	94,7	95,6	95,5	95,8	95,0	95,0	95,0
gimnazja lower secondary	13–15	99,1	100,0	98,1	96,8	98,2	95,3	96,2	97,2	95,1	95,6	96,8	94,5
zasadnicze zawodowe ^a basic vocational ^a	16–18	10,2	15,0	5,1	11,2	16,0	6,0	10,9	15,8	5,7	10,4	15,3	5,3
licea ogólnokształ- cące i profilo- wane ^b general and specialized secondary ^b	16–18	67,9	55,4	81,0	61,4	48,9	74,6	62,4	50,0	75,4	62,5	50,3	75,2
technika ^c technical secondary ^c	16–18	38,7	50,2	26,5	43,8	55,3	31,7	43,5	55,3	31,2	44,3	56,2	31,8
policealne post-secondary	19–21	17,8	16,6	19,1	24,8	16,9	33,2	30,6	19,9	41,9	33,1	20,6	46,3
NETTO NET													
Wychowanie przedszkolne ^d Pre-primary education ^d	6	95,5	96,3	94,6	85,2	86,2	84,2	77,5	79,8	75,2	77,6	80,1	74,8
Szkoły: Schools:													
podstawowe primary	7–12	96,1	96,2	96,0	92,7	92,6	92,7	92,3	92,3	92,3	91,8	91,9	91,7
gimnazja lower secondary	13–15	94,8	94,3	95,3	92,2	92,0	92,4	91,8	91,5	92,1	91,1	90,6	91,6
zasadnicze zawodowe ^a basic vocational ^a	16–18	8,6	12,6	4,3	9,4	13,6	5,0	9,0	13,2	4,6	8,5	12,6	4,2
licea ogólnokształ- cące i profilo- wane ^b general and specialized secondary ^b	16–18	55,4	41,7	69,7	48,9	35,3	63,1	49,6	36,1	63,8	49,4	35,9	63,4
technika ^c technical secondary ^c	16–18	25,6	32,7	18,1	30,8	38,3	22,8	30,3	38,1	22,1	30,7	38,3	22,9
policealne post-secondary	19–21	10,5	9,9	11,2	9,8	6,3	13,4	13,0	8,3	17,9	12,2	7,2	17,5

a–c Łącznie ze szkołami: a – specjalnymi przysposabiającymi do pracy, b – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi, c – technikami uzupełniającymi i artystycznymi ogólnokształcącymi dającymi uprawnienia zawodowe. d Dotyczy dzieci w wieku 6 lat objętych edukacją w placówkach wychowania przedszkolnego.

Z r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a–c Including: a – special job-training schools, b – supplementary general secondary schools, c – supplementary technical secondary schools and general art schools leading to professional certification. d Concerns children aged 6 attending pre-primary education establishments.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 5 (136). **KOMPUTERY W SZKOŁACH DLA DZIECI I MŁODZIEŻY ORAZ POLICEALNYCH**
COMPUTERS IN SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH
AND IN POST-SECONDARY SCHOOLS

SZKOŁY SCHOOLS	Szkoły posiadające komputery w % danej grupy szkół Schools equipped with computers in % of a given group of schools	Pracownie komputerowe Computer laboratories	Komputery ^a w szkołach Computers ^a in schools				
			ogółem grand total	w tym przeznaczone do użytku uczniów of which used by pupils and students			
				razem total	w tym z dostępem do Internetu of which with the Internet access		
					razem total	w tym szerokopasmowy of which broadband connection	
Podstawowe Primary	2005/06	93,6	452	5908	4681	3537	–
	2010/11	97,3	481	9178	7071	6169	3678
	2011/12	97,0	475	9353	7081	6306	3836
	2012/13	97,9	461	9911	7241	6550	3996
Gimnazja Lower secondary	2005/06	80,8	194	3111	2473	2370	–
	2010/11	86,0	226	5026	3766	3603	2441
	2011/12	85,5	221	4997	3623	3502	2378
	2012/13	83,2	217	5161	3632	3524	2470
Zasadnicze zawodowe .. Basic vocational	2005/06	18,9	12	174	135	117	–
	2010/11	36,0	20	364	325	321	240
	2011/12	34,0	20	477	412	409	302
	2012/13	32,0	20	490	470	412	306
Licea ogólnokształcące ^b General secondary ^b	2005/06	85,4	73	1485	1174	1133	–
	2010/11	78,9	97	3022	2287	2255	1368
	2011/12	79,0	96	3036	2278	2254	1331
	2012/13	78,2	95	3365	2288	2267	1342
Licea profilowane Specialized secondary	2005/06	27,6	23	496	403	372	–
	2010/11	35,0	9	151	131	131	131
	2011/12	35,7	7	124	104	104	104
	2012/13	33,3	6	94	88	88	88
Technika ^c Technical secondary ^c	2005/06	58,2	96	2024	1567	1368	–
	2010/11	73,7	135	3778	3014	2909	1884
	2011/12	73,3	147	3977	3112	3032	2195
	2012/13	79,7	150	4324	3282	3204	2389
Policealne Post-secondary	2005/06	22,6	22	554	477	458	–
	2010/11	44,5	42	835	709	687	547
	2011/12	44,2	36	761	604	589	434
	2012/13	47,1	35	817	644	602	454

a W przypadku wspólnego użytkowania komputerów przez kilka szkół – wykazane tylko raz. b, c Łącznie ze szkołami: b – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi, c – technikami uzupełniającymi oraz ogólnokształcącymi artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a In case of commonly used computers by a few schools – presented only once. b, c Including: b – supplementary general secondary schools, c – supplementary technical secondary schools and general art schools leading to professional certification.

Source: data of the Ministry of National Education.

Uwaga do tablic 6 i 7

W podziale według języków obcych jedna osoba może być wykazana więcej niż jeden raz.

Note to tables 6 and 7

The division by languages may include one person more than once.

TABL. 6 (137). **UCZĄCY SIĘ JEZYKÓW OBCYCH W SZKOŁACH DLA DZIECI I MŁODZIEŻY ORAZ POLICEALNYCH^a**
PUPILS AND STUDENTS STUDYING FOREIGN LANGUAGES IN SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH AND IN POST-SECONDARY SCHOOLS^a

LATA YEARS JEZYKI OBCIE FOREIGN LANGUAGES	Ogółem Grand total	W % ogółu uczniów w szkołach In % of total pupils and students at schools									
		podstawowych primary			gimnazjów lower secondary	zasadniczych zawodowych ^b basic vocational ^b	liceach ogólnokształcących ^c general secondary ^c	liceach profilowanych specialized secondary	technikach ^d technical secondary ^d	policealnych ^e post-secondary ^e	
		razem total	miasta urban areas	wieś rural areas							
NAUCZANIE OBOWIĄZKOWE OBLIGATORY EDUCATION											
Angielski <i>English</i>	2005/06	152656	59,8	62,3	55,9	86,5	59,3	99,0	97,7	93,3	52,9
	2010/11	155669	95,3	96,3	93,7	96,9	75,7	98,8	96,6	96,5	30,9
	2011/12	152916	97,0	97,2	96,5	98,2	78,0	98,4	96,4	98,6	29,7
	2012/13	151319	98,0	98,0	97,9	98,2	81,7	99,8	96,8	97,7	49,0
Francuski <i>French</i>	2005/06	5069	0,3	0,4	–	2,2	0,9	10,8	2,5	3,3	0,9
	2010/11	4778	0,2	0,4	–	3,7	–	11,4	–	2,3	–
	2011/12	5167	0,1	0,2	–	5,1	–	11,3	–	2,9	–
	2012/13	4962	0,1	0,1	–	5,0	–	11,8	–	2,2	–
Niemiecki <i>German</i>	2005/06	44090	4,1	4,6	3,3	13,1	6,8	61,7	64,5	64,4	7,6
	2010/11	41523	2,2	3,0	0,9	35,8	6,0	50,9	45,7	61,3	0,6
	2011/12	43208	1,1	1,4	0,6	49,5	5,1	47,9	36,7	60,7	0,03
	2012/13	40930	1,2	1,4	0,6	48,6	5,2	47,2	36,7	62,4	0,2
Rosyjski <i>Russian</i>	2005/06	24682	4,9	2,4	3,3	7,4	18,5	25,2	35,0	33,3	0,8
	2010/11	21961	1,9	0,8	3,9	19,7	7,9	24,0	56,8	28,6	0,7
	2011/12	23627	1,8	0,9	3,4	26,9	8,1	24,5	65,2	27,9	0,8
	2012/13	24315	1,5	0,9	2,7	30,7	9,4	26,9	53,8	29,2	0,8
Inne <i>Others</i>	2005/06	1590	–	–	–	0,1	–	6,1	–	–	0,4
	2010/11	2227	0,6	0,1	1,4	0,1	–	7,1	–	0,5	0,4
	2011/12	1727	0,2	0,2	–	0,1	–	6,5	–	0,5	0,1
	2012/13	2425	0,2	0,2	–	0,2	–	9,0	12,5	1,0	0,2
NAUCZANIE DODATKOWE^f ADDITIONAL EDUCATION^f											
Angielski <i>English</i>	2005/06	23918	22,9	20,7	26,3	8,1	–	–	–	–	–
	2010/11	3393	3,0	2,4	4,2	1,1	–	1,0	–	1,1	3,3
	2011/12	2067	1,9	1,3	2,9	0,4	–	0,4	–	0,2	3,5
	2012/13	1437	1,1	1,0	1,4	0,2	–	0,2	–	0,02	3,3

a W roku szkolnym 2005/06 stan w dniu 31 XII. b–d Łącznie ze szkołami: b – specjalnymi przysposabiającymi do pracy w roku szkolnym 2005/06, c – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi, d – technikami uzupełniającymi oraz artystycznymi ogólnokształcącymi dającymi uprawnienia zawodowe. e Od roku szkolnego 2010/11 bez kolegiów nauczycielskich, nauczycielskich kolegiów języków obcych i kolegiów pracowników służb społecznych. f Prowadzone w ramach godzin będących do dyspozycji dyrektora szkoły.

a In the 2005/06 school year as of 31 Dec. b–d Including: b – special job-training schools in the 2005/06 school year, c – supplementary general secondary schools, d – supplementary technical secondary schools and general art schools leading to professional certification. e Since 2010/2011 school year excluding teacher training colleges, foreign language teacher training colleges and colleges of social work. f Conducted during the hours which are at the disposal of headperson.

TABL. 6 (137). UCZĄCY SIĘ JEZYKÓW OBCYCH W SZKOŁACH DLA DZIECI I MŁODZIEŻY ORAZ POLIĆEALNYCH^a (dok.)PUPILS AND STUDENTS STUDYING FOREIGN LANGUAGES IN SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH AND IN POST-SECONDARY SCHOOLS^a (cont.)

LATA YEARS JEZYKI OBCE FOREIGN LANGUAGES	Ogółem Grand total	W % ogółu uczniów w szkołach In % of total pupils and students at schools									
		podstawowych primary			gimnazjach lower secondary	zasadniczych zawodowych ^b basic vocational ^b	liceach ogólnokształcących ^c general secondary ^c	liceach profilowanych specialized secondary	technikach ^d technical secondary ^d	polićealnych ^e post-secondary ^e	
		razem total	miasta urban areas	wieś rural areas							
NAUCZANIE DODATKOWE ^f (dok.) ADDITIONAL EDUCATION ^f (cont.)											
Francuski <i>French</i>	2005/06	1795	0,3	0,5	–	2,8	–	0,2	–	–	–
	2010/11	1333	0,7	0,9	0,4	1,1	–	1,7	–	0,2	–
	2011/12	862	0,5	0,6	0,4	0,4	–	1,3	–	0,2	–
	2012/13	852	0,5	0,6	0,3	0,5	–	1,3	–	0,4	–
Niemiecki <i>German</i>	2005/06	19812	3,9	3,9	4,0	29,8	–	1,1	–	0,4	–
	2010/11	10717	4,3	3,5	5,6	15,0	–	5,1	–	2,3	0,1
	2011/12	8536	5,1	5,2	5,0	8,7	–	5,7	–	2,6	–
	2012/13	7267	5,3	5,2	5,4	7,5	–	4,6	–	0,6	–
Inne <i>Others</i>	2005/06	13495	5,2	3,6	7,8	15,5	–	2,8	–	–	–
	2010/11	9656	6,2	4,2	9,7	9,5	–	6,2	–	0,9	–
	2011/12	8371	6,1	4,1	9,7	5,6	–	7,6	2,4	2,1	0,1
	2012/13	6920	6,3	4,6	9,5	3,9	–	5,7	–	1,1	–

a W roku szkolnym 2005/06 stan w dniu 31 XII. b–d Łącznie ze szkołami: b – specjalnymi przysposabiającymi do pracy w roku szkolnym 2005/06, c – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi, d – technikami uzupełniającymi oraz artystycznymi ogólnokształcącymi dającymi uprawnienia zawodowe. e Od roku szkolnego 2010/11 bez kolegiów nauczycielskich, nauczycielskich kolegiów języków obcych i kolegiów pracowników służb społecznych. f Prowadzone w ramach godzin będących do dyspozycji dyrektora szkoły.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a In the 2005/06 school year as of 31 Dec. b–d Including: b – special job-training schools in the 2005/06 school year, c – supplementary general secondary schools, d – supplementary technical secondary schools and general art schools leading to professional certification. e Since 2010/2011 school year excluding teacher training colleges, foreign language teacher training colleges and colleges of social work. f Conducted during the hours which are at the disposal of headperson.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 7 (138). UCZĄCY SIĘ JEZYKÓW OBCYCH W SZKOŁACH DLA DOROSŁYCH^a
STUDENTS STUDYING FOREIGN LANGUAGES IN SCHOOLS FOR ADULTS^a

LATA YEARS JEZYKI OBCE FOREIGN LANGUAGES	Ogółem Grand total	W % ogółu uczniów w szkołach In % of total students at school					
		gimnazjach lower secondary	zasadniczych zawodowych basic vocational	liceach ogólnokształcących ^b general secondary ^b	liceach profilowanych specialized secondary	technikach ^c technical secondary ^c	
Angielski <i>English</i>	2005/06	6176	95,5	–	65,7	100,0	43,1
	2010/11	6116	100,0	–	88,5	–	61,2
	2011/12	6011	98,8	–	86,5	–	59,9
	2012/13	5903	100,0	–	85,4	–	75,9
Niemiecki <i>German</i>	2005/06	573	–	100,0	–	2,4	15,0
	2010/11	155	–	–	0,6	–	10,7
	2011/12	156	–	–	0,2	–	15,2
	2012/13	38	–	–	0,1	–	3,8

a Dane dotyczą nauczania obowiązkowego; w roku szkolnym 2005/06 stan w dniu 31 XII. b, c Łącznie ze szkołami: b – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi, c – technikami uzupełniającymi.

a Data concern obligatory education; in the 2005/06 school year as of 31 Dec. b, c Including: b – supplementary general secondary schools, c – supplementary technical secondary schools.

TABL. 7 (138). **UCZĄCY SIĘ JĘZYKÓW OBCYCH W SZKOŁACH DLA DOROSŁYCH^a (dok.)**
STUDENTS STUDYING FOREIGN LANGUAGES IN SCHOOLS FOR ADULTS^a (cont.)

LATA YEARS JĘZYKI OBCE FOREIGN LANGUAGES	Ogółem Grand total	W % ogółu uczniów w szkołach In % of total students at school					
		gimnazjach lower secondary	zasadniczych zawodowych basic voca- tional	liceach ogólnokształ- cących ^b general secondary ^b	liceach profi- lowanych specialized secondary	technikach ^c technical secondary ^c	
Rosyjski	2005/06	3390	4,5	–	32,1	–	44,6
Russian	2010/11	1342	–	–	16,4	–	25,5
	2011/12	983	1,3	–	12,7	–	20,8
	2012/13	676	–	–	8,3	–	20,3

a Dane dotyczą nauczania obowiązkowego; w roku szkolnym 2005/06 stan w dniu 31 XII. b, c Łącznie ze szkołami: b – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi, c – technikami uzupełniającymi.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Data concern obligatory education; in the 2005/06 school year as of 31 Dec. b, c Including: b – supplementary general secondary schools, c – supplementary technical secondary schools.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 8 (139). **KSZTAŁCENIE OSÓB ZE SPECJALNYMI POTRZEBAMI EDUKACYJNYMI^a**
EDUCATION FOR PEOPLE WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005/06	2010/11	2011/12	2012/13	2005/06	2010/11	2011/12	SPECIFICATION
	uczniowie pupils and students				absolwenci graduates			
Szkoły podstawowe	2367	1940	1784	1704	442	394	345	Primary schools
w tym specjalne	746	490	503	522	115	90	81	of which special
Gimnazja	1904	1546	1501	1428	629	469	495	Lower secondary schools
w tym specjalne	788	606	555	576	267	192	158	of which special
Szkoły specjalne przysposabiające do pracy	173	323	354	373	1	64	68	Special job-training schools
Zasadnicze szkoły zawodowe	455	318	297	287	129	102	103	Basic vocational schools
w tym specjalne	424	271	242	221	120	91	82	of which special
Licea ogólnokształcące ^b	142	97	89	115	56	30	35	General secondary schools ^b
w tym specjalne	–	16	23	22	–	–	13	of which special
Licea profilowane	85	38	25	10	33	9	15	Specialized secondary schools
Technika ^c	41	74	98	94	6	2	14	Technical secondary schools ^c
Szkoły policealne	9	–	–	–	2	–	–	Post-secondary schools

a Patrz uwagi ogólne, ust. 10 na str. 196. b, c Łącznie z: b – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi, c – technikami uzupełniającymi oraz ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a See general notes, item 10 on page 196. b, c Including: b – supplementary general secondary schools, c – supplementary technical secondary schools as well as general art schools leading to professional certification.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 9 (140). **SPECJALNE OŚRODKI SZKOLNO-WYCHOWAWCZE, MŁODZIEŻOWE OŚRODKI WYCHOWAWCZE, MŁODZIEŻOWE OŚRODKI SOCJOTERAPII ORAZ OŚRODKI REWALIDACYJNO-WYCHOWAWCZE**
SPECIAL EDUCATIONAL CENTRES, YOUTH EDUCATION CENTRES, YOUTH SOCIAL THERAPY CENTRES AND REHABILITATION-EDUCATION CENTRES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005 ^a	2010	2011	2012	SPECIFICATION
SPECJALNE OŚRODKI SZKOLNO-WYCHOWAWCZE <i>SPECIAL EDUCATIONAL CENTRES</i>					
Ośrodki	5	5	5	6	<i>Centres</i>
Miejsca	334	404	396	370	<i>Places</i>
Wychowankowie	257	269	263	263	<i>Residents</i>
w tym z upośledzeniem umysłowym	214	249	245	238	<i>of which mentally disabled</i>
MŁODZIEŻOWE OŚRODKI WYCHOWAWCZE <i>YOUTH EDUCATION CENTRES</i>					
Ośrodki	2	3	3	3	<i>Centres</i>
Miejsca	130	256	236	260	<i>Places</i>
Wychowankowie	123	171	110	148	<i>Residents</i>
MŁODZIEŻOWE OŚRODKI SOCJOTERAPII <i>YOUTH SOCIAL THERAPY CENTRES</i>					
Ośrodki	–	1	1	3	<i>Centres</i>
Miejsca	–	16	16	115	<i>Places</i>
Wychowankowie	–	16	15	33	<i>Residents</i>
OŚRODKI REWALIDACYJNO-WYCHOWAWCZE <i>REHABILITATION-EDUCATION CENTRES</i>					
Ośrodki	–	4	3	5	<i>Centres</i>
Miejsca	–	96	76	117	<i>Places</i>
Wychowankowie	–	52	57	72	<i>Residents</i>
w tym:					<i>of which:</i>
z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim	–	20	19	26	<i>deeply mentally disabled</i>
z zaburzeniami sprzężonymi	–	32	38	46	<i>with associated defects</i>

^a Stan w dniu 31 X.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a As of 31 Oct.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 10 (141). **WYCHOWANIE POZASZKOLNE**
EXTRACURRICULAR EDUCATION

RODZAJE PLACÓWEK KIND OF INSTITUTIONS	Placówki Institutions	Uczestnicy stałych i okresowych form zajęć ^a Participants of permanent and temporary forms of pursuits ^a							
		ogółem total	informa- tycznych informat- ical	tech- nicznych technical	przed- mio- towych subjects	arty- stycz- nych art	sporto- wych sports	turysty- czno-kra- joznaw- czych tourism	innych others
		OGÓŁEM 2005 ^b	8	9841	–	277	–	4147	4161
TOTAL 2010	8	10198	198	758	192	4012	4426	214	398
..... 2011	21	14053	150	640	2451	4714	4430	974	694
..... 2012	21	12174	44	106	843	4479	5601	790	311
Młodzieżowe domy kultury Youth community centres	2	4619	44	106	144	3897	132	222	74
Ogniska pracy pozaszkolnej Extracurricular interest groups	1	221	–	–	–	221	–	–	–
Międzyszkolne ośrodki sportowe Inter-school sports centres	2	4385	–	–	–	–	4385	–	–
Pozostałe placówki Other institutions	16	2949	–	–	699	361	1084	568	237

a Biorący systematyczny udział w pracy kół w okresie od 1 X (w 2005 r. – od 1 XI) roku poprzedzającego rok badany do 30 IX (w 2005 r. – do 31 X) roku badanego. b Stan w dniu 31 X.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Systematic participation in extracurricular activities in period from 1 Oct (in 2005 – from 1 Nov) of the year preceding the surveyed year to 30 Sep (in 2005 – to 31 Oct) of the surveyed year. b As of 31 Oct.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 11 (142). **INTERNATY I BURSY SZKÓŁ DLA DZIECI I MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**
BOARDING SCHOOLS AND DORMITORIES FOR CHILDREN AND YOUTH
(excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2012/13		2005/06 ^a	2010/11	2011/12	2012/13		SPECIFICATION
	placówki establish- ments	miejsca beds	korzystający boarders					
			ogółem total				na 100 miejsc per 100 beds	
OGÓŁEM	40	4649	4157	3454	3414	3566	76,7	TOTAL
Internaty	30	2982	2805	2058	2037	2213	74,2	Boarding schools
zasadnicze szkoły zawodowe i technika ^b	20	2209	2671 ^c	1341	1348	1497	67,8	basic vocational and technical secondary ^b
licea ogóln- kształcące ^d	10	773	134	653	689	716	92,6	general secondary ^d
licea profilowane	–	–	–	64	–	–	–	Specialized secondary
Bursy	10	1667	1352	1396	1377	1353	80,7	Dormitories

a Stan w dniu 31 X. b, d Łącznie ze szkołami: b – technikami uzupełniającymi, ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe, policealnymi, kolegiami nauczycielskimi, nauczycielskimi kolegiami języków obcych, kolegiami pracowników służb społecznych, d – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi. c W roku szkolnym 2005/06 łącznie z zespołami szkół.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a As of 31 Oct. b, d Including: b – supplementary technical secondary schools, general art schools leading to professional certification, post-secondary schools, teacher training colleges, foreign language teacher training colleges, colleges of social work, d – supplementary general secondary schools. c Including school complexes in 2005/06 school year.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 12 (143). **DOMY I STOŁÓWKI STUDENCKIE**
STUDENT DORMITORIES AND CANTEENS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005/06	2010/11	2011/12	2012/13	SPECIFICATION
DOMY STUDENCKIE STUDENT DORMITORIES					
Domy	10	11	11	10	Dormitories
Miejsca	3456	3559	3619	3800	Beds
Korzystający:					Boarding:
studenci	2188	2508	2579	2322	students
w % ogółu studentów	4,1	4,6	5,0	4,9	in % of total students
uczestnicy studiów doktoranckich ^a	.	8	8	8	students of doctoral studies ^a
w % ogółu uczestników	1,6	1,5	1,3	in % of total students of doctoral studies
STOŁÓWKI STUDENCKIE STUDENT CANTEENS					
Stołówki	4	4	4	4	Canteens
Miejsca	221	221	221	221	Seats

^a Bez uczestników studiów doktoranckich w Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego, placówkach naukowych Polskiej Akademii Nauk oraz instytutów naukowo-badawczych.

^a Excluding doctoral students of the Medical Centre for Postgraduate Education, scientific facilities of the Polish Academy of Sciences as well as research institutes.

TABL. 13 (144). **STUDENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH OTRZYMUJĄCY STYPENDIA^{ab}**
STUDENTS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS RECEIVING SCHOLARSHIPS^{ab}

SZKOŁY	2005/06	2010/11	2011/12	2012/13			SCHOOLS	
				ogółem ^c total ^c	w tym otrzymujący stypendia of which scholarships recipients			
					socjalne social	rektora dla najlep- szych stu- dentów vice- chancellor to the best students		otrzymujący stypendia w % ogółu studentów danej grupy szkół scholarship recipients in % of total students of a given group of schools
OGÓŁEM	19392	17669	12932	12541	8035	2777	26,4	TOTAL
w tym:								of which:
Uniwersytety	4922	5075	3672	3567	2117	864	24,2	Universities
Wyższe szkoły techniczne	4717	4355	3371	3271	2220	646	24,9	Technical universities
Wyższe szkoły rolnicze	1554	883	474	502	434	37	33,2	Agricultural academies
Wyższe szkoły ekonomiczne	3287	1953	994	990	577	264	27,5	Academies of economics
Wyższe szkoły pedagogiczne ...	208	395	337	327	185	105	23,3	Teacher education schools
Uniwersytety medyczne	1535	1488	1174	1177	707	305	26,1	Medical universities

^a Łącznie z cudzoziemcami; w latach akademickich 2010/11 i 2011/12 bez stypendiów przyznawanych przez ministrów oraz stypendiów finansowanych z funduszy unijnych. ^b W szkołach macierzystych mających siedzibę na terenie województwa. ^c W podziale według rodzajów jedna osoba może być wykazana więcej niż jeden raz.

^a Including foreigners; in the 2010/11 and 2011/12 academic years excluding scholarships granted by ministers and scholarships financed from European funds. ^b In parent units located in Voivodship. ^c In the division by type of scholarships one person may be included more than once.

TABL. 14 (145). **SZKOŁY PODSTAWOWE DLA DZIECI I MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**
PRIMARY SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2005/06			2010/11			2011/12			2012/13		
	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
Szkoły	484	110	374	432	117	315	419	119	300	405	119	286
Schools												
w tym: of which:												
sportowe i mistrzostwa sportowego	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
sports and athletic												
filialne	29	-	29	15	-	15	14	-	14	14	-	14
branch												
artystyczne ^a	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
arts ^a												
Pomieszczenia szkolne ..	5324	2172	3152	5566	2498	3068	5484	2553	2931	5425	2601	2824
Classrooms												
Oddziały	4269	2149	2120	3714	1915	1799	3607	1921	1686	3505	1885	1620
Sections												
Uczniowie	84492	51495	32997	66865	42390	24475	65483	42318	23165	64020	41701	22319
Pupils												
w tym kobiety ...	41013	24963	16050	32725	20752	11973	32146	20800	11346	31480	20564	10916
of which females												
w tym I klasa	12262	7508	4754	10560	6739	3821	10881	7289	3592	10236	6811	3425
of which the 1st grade												
w tym szkoły: of which schools:												
sportowe i mistrzostwa sportowego	381	381	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
sports and athletic												
filialne	471	-	471	256	-	256	264	-	264	277	-	277
branch												
artystyczne ^a	-	-	-	-	-	-	30	30	-	-	-	-
arts ^a												
Absolwenci	16022	9993	6029	11783	7574	4209	11186	7122	4064	.	.	.
Graduates												
w tym kobiety ...	7720	4804	2916	5754	3705	2049	5503	3500	2003	.	.	.
of which females												
w tym szkoły: of which schools:												
sportowe i mistrzostwa sportowego	74	74	-	-	-	-	-	-	-	.	.	.
sports and athletic												
filialne	-	-	-	11	-	11	41	-	41	.	.	.
branch												
artystyczne ^a	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.	.	.
arts ^a												
Liczba uczniów na: Number of pupils per:												
1 szkołę	175	468	88	155	362	78	156	356	77	158	350	78
school												
1 pomieszczenie szkolne	16	24	10	12	17	8	12	17	8	12	16	8
classroom												
1 oddział	20	24	16	18	22	14	18	22	14	18	22	14
section												

^a Dotyczy szkół realizujących jednocześnie program szkoły podstawowej.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

^a Concerns schools simultaneously conducting the primary school programme.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 15 (146). **GIMNAZJA DLA DZIECI I MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**

LOWER SECONDARY SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2005/06			2010/11			2011/12			2012/13		
	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
Gimnazja	200	102	98	204	113	91	203	113	90	207	117	90
<i>Lower secondary</i>												
w tym szkoły: <i>of which schools:</i>												
sportowe i mistrzostwa sportowego	4	4	–	6	6	–	6	6	–	5	5	–
<i>sports and athletic</i>												
z oddziałami przyspo- sabiającymi do pracy ^a	6	6	–	6	6	–	7	7	–	6	6	–
<i>with job-training</i> <i>sections^a</i>												
Pomieszczenia szkolne ..	2184	1415	769	2470	1654	816	2462	1658	804	2553	1760	793
<i>Classrooms</i>												
Oddziały	2135	1393	742	1777	1183	594	1693	1145	548	1594	1077	517
<i>Sections</i>												
Uczniowie	53085	35649	17436	40450	27947	12503	38428	26850	11578	36174	25450	10724
<i>Pupils</i>												
w tym kobiety ...	25630	17214	8416	19474	13429	6045	18514	12882	5632	17412	12230	5182
<i>of which</i> <i>females</i>												
w tym I klasa	17070	11306	5764	13105	9083	4022	12243	8623	3620	11512	8095	3417
<i>of which the</i> <i>1st grade</i>												
w tym szkoły: <i>of which schools:</i>												
sportowe i mistrzostwa sportowego	1115	1115	–	1930	1930	–	1833	1833	–	1434	1434	–
<i>sports and athletic</i>												
z oddziałami przyspo- sabiającymi do pracy ^a	648	648	–	622	622	–	610	610	–	552	552	–
<i>with job-training</i> <i>sections^a</i>												
Absolwenci	17703	11991	5712	13474	9344	4130	13199	9134	4065	.	.	.
<i>Graduates</i>												
w tym kobiety ...	8595	5813	2782	6606	4602	2004	6485	4463	2022	.	.	.
<i>of which females</i>												
w tym szkoły: <i>of which schools:</i>												
sportowe i mistrzostwa sportowego	352	352	–	638	638	–	538	538	–	.	.	.
<i>sports and athletic</i>												
z oddziałami przyspo- sabiającymi do pracy ^a	186	186	–	219	219	–	188	188	–	.	.	.
<i>with job-training</i> <i>sections^a</i>												
Liczba uczniów na: <i>Number of pupils per:</i>												
1 szkołę	265	350	178	198	247	137	189	238	129	175	218	119
<i>school</i>												
1 pomieszczenie szkolne	24	25	23	16	17	15	16	16	14	14	14	14
<i>classroom</i>												
1 oddział	25	26	23	23	24	21	23	23	21	23	24	21
<i>section</i>												

a Na podbudowie programowej VI klasy szkoły podstawowej.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Based on the 6th grade of primary school.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 16 (147). **ZASADNICZE SZKOŁY ZAWODOWE DLA MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**
BASIC VOCATIONAL SCHOOLS FOR YOUTH (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2005/06	2010/11	2011/12	2012/13
Szkoły	45	43	43	43
Schools				
Oddziały	213	249	204	179
Sections				
Uczniowie	5350	4967	4521	4051
Students				
w tym kobiety	1220	1206	1059	914
of which females				
w tym I klasa	2091	1786	1587	1423
of which the 1st grade				
Absolwenci	1752	1718	1507	.
Graduates				
w tym kobiety	453	441	398	.
of which females				

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.
 Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 17 (148). **UCZNIOWIE I ABSOLWENCI ZASADNICZYCH SZKÓŁ ZAWODOWYCH DLA MŁODZIEŻY
 (bez szkół specjalnych) WEDŁUG GRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA**
**STUDENTS AND GRADUATES OF BASIC VOCATIONAL SCHOOLS FOR YOUTH
 (excluding special schools) BY FIELDS OF EDUCATION**

GRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^a	2005/06	2010/11	2011/12	2012/13	2005/06	2010/11	2011/12	FIELDS OF EDUCATION ^a
	uczniowie students				absolwenci graduates			
O G Ó Ł E M	5350	4967	4521	4051	1752	1718	1507	TOTAL
w tym:								of which:
Artystyczne	9	2	3	–	5	–	2	Arts
Ekonomiczne i administracyjne	312	187	162	121	142	95	79	Business and administration
Inżynieryjno-techniczne	2322	2115	2004	1828	700	688	611	Engineering and engineering trades
Produkcji i przetwórstwa	1180	784	590	504	375	249	206	Manufacturing and processing
Architektury i budownictwa	369	655	622	586	118	246	196	Architecture and building
Rolnicze, leśne i rybactwa	221	145	134	122	62	47	51	Agriculture, forestry and fishery
Usług dla ludności	937	1079	1006	890	350	393	362	Personal services

^a Zgodnie z Międzynarodową Standardową Klasyfikacją Edukacji (ISCED'97).
 Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.
^a According to the International Standard Classification of Education (ISCED'97).
 Source: data of the Ministry of National Education.

Uwaga do tablic 18–20

W roku szkolnym 2012/13 nie odbył się nabór do klas I w uzupełniających liceach ogólnokształcących, liceach profilowanych i technikach uzupełniających, patrz uwagi ogólne, ust. 6 na str. 195.

Note to tables 18–20

In the 2012/13 school year a recruitment to 1st grade wasn't held in supplementary general secondary schools, specialized secondary schools and supplementary technical secondary schools, see general notes, item 6 on page 195.

TABL. 18 (149). LICEA OGÓLNOKSZTAŁCĄCE DLA MŁODZIEŻY^a (bez szkół specjalnych)
GENERAL SECONDARY SCHOOLS FOR YOUTH^a (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2005/06	2010/11	2011/12	2012/13
Szkoły Schools	77	74	74	75
Oddziały Sections	864	823	811	780
Uczniowie Students	25341	22999	22437	21458
w tym kobiety of which females	15885	14547	14120	13515
w tym I klasa of which the 1st grade	8727	7752	7331	6862
Absolwenci Graduates	8090	7435	7529	.
w tym kobiety of which females	5101	4729	4783	.

^a Łącznie z uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi; patrz uwagi ogólne, ust. 6, pkt 6) na str. 195.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

^a Including supplementary general secondary schools; see general notes, item 6, point 6) on page 195.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 19 (150). LICEA PROFILOWANE DLA MŁODZIEŻY^a (bez szkół specjalnych)
SPECIALIZED SECONDARY SCHOOLS FOR YOUTH^a (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005/06	2010/11	2011/12	2012/13	SPECIFICATION
Szkoły	60	17	14	12	Schools
Oddziały	268	49	34	19	Sections
Uczniowie	7201	1126	753	409	Students
w tym kobiety	4112	667	453	250	of which females
w tym I klasa	1990	325	143	x	of which the 1st grade
Absolwenci	2553	461	249	.	Graduates
w tym kobiety	1415	294	136	.	of which females

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 6, pkt 7) na str. 195.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

^a See general notes, item 6, point 7) on page 195.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 20 (151). **TECHNIKA^a DLA MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**
TECHNICAL SECONDARY SCHOOLS^a FOR YOUTH (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2005/06	2010/11	2011/12	2012/13
Szkoły Schools	88	72	71	70
Oddziały Sections	741	866	823	798
Uczniowie Students	19516	20301	19162	18451
w tym kobiety of which females	6509	7195	6728	6534
w tym I klasa of which the 1st grade	6053	5429	4896	5092
Absolwenci Graduates	4173 ^b	4738	4672	.
w tym kobiety of which females	1400	1714	1695	.

a Łącznie z technikami uzupełniającymi; patrz uwagi ogólne, ust. 6, pkt 9) na str 195. b Bez techników uzupełniających.
 Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Including supplementary technical secondary schools; see general notes, item 6, point 9) on page 195. b Excluding supplementary technical secondary schools.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 21 (152). **UCZNIOWIE I ABSOLWENCI TECHNIKÓW^a DLA MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**
WEDŁUG GRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA
STUDENTS AND GRADUATES OF TECHNICAL SECONDARY SCHOOLS^a FOR YOUTH
(excluding special schools) BY FIELDS OF EDUCATION

GRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^b	2005/06	2010/11	2011/12	2012/13	2005/06 ^c	2010/11	2011/12	FIELDS OF EDUCATION ^b
	uczniowie students				absolwenci graduates			
O G Ó Ł E M	19516	20301	19162	18451	4173	4738	4672	T O T A L
Artystyczne	30	23	22	8	–	–	14	Arts
Społeczne	2917	1845	1477	1263	650	594	446	Social and behavioural science
Ekonomiczne i administracyjne	1091	935	989	1075	188	154	171	Business and administration
Informatyczne	433	2637	2631	2585	–	552	591	Computing
Inżynieryjno-techniczne	5937	4501	4260	4151	1543	1016	980	Engineering and engineering trades
Produkcji i przetwórstwa ...	2100	961	754	668	596	344	245	Manufacturing and processing
Architektury i budownictwa	1008	1958	1900	1795	219	416	452	Architecture and building
Rolnicze, leśne i rybactwa	2175	2317	2106	1907	355	632	549	Agriculture, forestry and fishery

a Łącznie z technikami uzupełniającymi. b Zgodnie z Międzynarodową Standardową Klasyfikacją Edukacji (ISCED'97). c Bez techników uzupełniających.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Including supplementary technical secondary schools. b According to the International Standard Classification of Education (ISCED'97). c Excluding supplementary technical secondary schools.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 21 (152). **UCZNIOWIE I ABSOLWENCI TECHNIKÓW^a DLA MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych) WEDŁUG GRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA (dok.)**
STUDENTS AND GRADUATES OF TECHNICAL SECONDARY SCHOOLS^a FOR YOUTH (excluding special schools) BY FIELDS OF EDUCATION (cont.)

GRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^a	2005/06	2010/11	2011/12	2012/13	2005/06 ^c	2010/11	2011/12	FIELDS OF EDUCATION ^b
	uczniowie students				absolwenci graduates			
Weterynaryjne	291	225	223	266	45	68	52	Veterinary
Usług dla ludności	2811	4579	4569	4551	456	864	1081	Personal services
Usług transportowych	73	107	79	102	18	17	14	Transport services
Ochrona środowiska	650	213	152	80	103	81	77	Environmental protection

^a Łącznie z technikami uzupełniającymi. ^b Zgodnie z Międzynarodową Standardową Klasyfikacją Edukacji (ISCED'97). ^c Bez techników uzupełniających.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

^a Including supplementary technical secondary schools. ^b According to the International Standard Classification of Education (ISCED'97). ^c Excluding supplementary technical secondary schools.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 22 (153). **SZKOŁY ARTYSTYCZNE DLA DZIECI I MŁODZIEŻY**
ART SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005/06	2010/11	2011/12	2012/13	SPECIFICATION
SZKOŁY ARTYSTYCZNE NIEDAJĄCE UPRAWNIENIŃ ZAWODOWYCH ART SCHOOLS NOT LEADING TO PROFESSIONAL CERTIFICATION					
Szkoły	19	23	27	28	Schools
w tym kształcące wyłącznie w zakresie przedmiotów artystycznych	19	23	26	28	of which schooling only in the art subjects
Uczniowie	1910	1378	1654	1678	Students
w tym kobiety	1132	889	1088	1124	of which females
Absolwenci	337	181	158	.	Graduates
w tym kobiety	196	112	98	.	of which females
SZKOŁY ARTYSTYCZNE DAJĄCE UPRAWNIENIA ZAWODOWE LEVEL ART SCHOOLS LEADING TO PROFESSIONAL CERTIFICATION					
Szkoły	8	9	10	10	Schools
w tym kształcące wyłącznie w zakresie przedmiotów artystycznych	5	5	6	6	of which schooling only in art subjects
Uczniowie	747	697	731	741	Students
w tym kobiety	499	488	497	479	of which females
Absolwenci	114	124	122	.	Graduates
w tym kobiety	87	92	94	.	of which females
w tym ogólnokształcące szkoły artystyczne of which general art schools					
Szkoły	3	4	4	4	Schools
Uczniowie	426	430	415	432	Students
w tym kobiety	318	322	301	292	of which females
Absolwenci	93	88	86	.	Graduates
w tym kobiety	74	73	69	.	of which females

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 23 (154). **SZKOŁY POLICEALNE (bez szkół specjalnych)**
POST-SECONDARY SCHOOLS (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005/06	2010/11	2011/12	2012/13	SPECIFICATION
Szkoły	124	110	104	102	Schools
Oddziały	507	526	630	686	Sections
Uczniowie	11458	13460	16241	17050	Students
w tym kobiety	5966	8730	10783	11572	of which females
Absolwenci	3642	3280	3640	.	Graduates
w tym kobiety	2178	2292	2558	.	of which females

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.
 Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 24 (155). **UCZNIOWIE I ABSOLWENCI SZKÓŁ POLICEALNYCH (bez szkół specjalnych)**
WEDŁUG GRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA
STUDENTS AND GRADUATES OF POST-SECONDARY SCHOOLS
(excluding special schools) BY FIELDS OF EDUCATION

GRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^a	2005/06	2010/11	2011/12	2012/13	2005/06	2010/11	2011/12	FIELDS OF EDUCATION ^a
	uczniowie	students	absolwenci	graduates				
O G Ó Ł Ę M	11458	13460	16241	17050	3642	3280	3640	TOTAL
w tym:								of which:
Pedagogiczne	1555	908	265	187	524	138	147	Education science and teacher training
Artystyczne	93	104	179	384	30	29	65	Arts
Społeczne	797	234	464	128	268	33	26	Social and behavioural science
Dziennikarstwa i informacji	10	8	4	45	5	–	–	Journalism and information
Ekonomiczne i admini- stracyjne	1586	3373	4435	4809	433	587	547	Business and administration
Informatyczne	2156	983	1440	1722	674	200	206	Computing
Inżynieryjno-techniczne	55	120	152	92	22	28	30	Engineering and engineering trades
Architektury i budownictwa	6	288	347	177	6	43	47	Architecture and building
Rolnicze, leśne i rybactwa ..	370	793	801	379	36	273	325	Agriculture, forestry and fishery
Weterynaryjne	–	–	27	76	–	–	–	Veterinary
Medyczne	1435	1491	1610	1683	528	560	742	Health
Opieki społecznej	438	451	412	633	189	143	117	Social services
Usług dla ludności	1610	2151	2323	2136	463	573	550	Personal services
Usług transportowych	111	–	–	115	39	–	–	Transport services
Ochrony środowiska	–	–	39	15	–	–	–	Environmental protection
Ochrony i bezpieczeństwa	1164	2076	3312	4067	405	331	599	Security services

^a Zgodnie z Międzynarodową Standardową Klasyfikacją Edukacji (ISCED'97).

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

^a According to the International Standard Classification of Education (ISCED'97).

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 25 (156). **SZKOŁY WYŻSZE**
HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE	Szkoły Schools	Nauczyciele akademicy ^a Academic teachers ^a	Studenci Students	Absolwenci ^b Graduates ^b	SPECIFICATION	
OGÓŁEM	2005/06 2010/11 2011/12 2012/13	19 17 18 18	2941 3078 3088 2995	53306 53963 51448 47550	10693 15690 15087 .	TOTAL
Uniwersytety	1	865	14742	4526	Universities	
Wyższe szkoły techniczne	1	692	13120	3581	Technical universities	
Wyższe szkoły rolnicze	1	55	1511	379	Agricultural academies	
Wyższe szkoły ekonomiczne	3	187	3595	1738	Academies of economics	
Wyższe szkoły pedagogiczne	1	38	1404	557	Teacher education schools	
Uniwersytety medyczne	1	767	4506	1169	Medical universities	
Pozostałe szkoły wyższe	10	391	8672	3137	Others	

a Nauczyciele zatrudnieni w pełnym wymiarze godzin w więcej niż jednej szkole wyższej wykazani zostali w każdym miejscu pracy; patrz uwagi ogólne, ust. 16 na str. 197. b W podziale według typów szkół – z roku akademickiego 2011/12.

a Teachers employed full-time in more than one institution have been shown in all workplaces; see general notes, item 16 on page 197. b According to type of school – from 2011/12 academic year.

TABL. 26 (157). **FILIE, ZAMIEJSCOWE PODSTAWOWE JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE
ORAZ ZAMIEJSCOWE OŚRODKI DYDAKTYCZNE SZKÓŁ WYŻSZYCH
WEDŁUG LOKALIZACJI W ROKU AKADEMICKIM 2012/13**
BRANCHES SECTIONS, BASIC ORGANIZATIONAL UNITS IN ANOTHER LOCATION
AS WELL AS TEACHING CENTRES IN ANOTHER LOCATION OF HIGHER EDUCATION
INSTITUTIONS IN 2012/13 ACADEMIC YEAR BY PLACE OF RESIDENCE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Filie i zamiejscowe podstawowe jednostki organizacyjne Branch sections and basic organizational units in another location	Zamiejscowe ośrodki dydaktyczne Teaching centres in another location	Studenci ^a Students ^a		Absolwenci ^{ab} Graduates ^{ab}		z ogółem na studiach of total number on study forms		z ogółem na studiach of total number on study forms	
			ogółem total	w tym kobiety of which females	ogółem total	w tym kobiety of which females	z ogółem na studiach of total number on study forms		z ogółem na studiach of total number on study forms	
							stacjonarnych full-time programmes	niestacjonarnych part-time programmes	stacjonarnych full-time programmes	niestacjonarnych part-time programmes
OGÓŁEM	5	1	1533	615	619	914	711	410	166	545
lokalizacja według województw: residence by voivodships:										
Mazowieckie	2	–	71	55	–	71	255	192	–	255
Podlaskie ^c	2	1	747	272	597	150	201	75	132	69
Warmińsko-Mazurskie ...	1	–	715	288	22	693	255	143	34	221

a Ujęci również w pozostałych tablicach dotyczących studentów i absolwentów. b W podziale według województw – z roku akademickiego 2011/12. c Łącznie ze studentami filii Uniwersytetu w Białymstoku w Wilnie.

U w a g a. Ponadto na terenie województwa podlaskiego funkcjonowało 5 filii i zamiejscowych podstawowych jednostek organizacyjnych oraz 1 zamiejscowy ośrodek dydaktyczny (510 studentów i 178 absolwentów) uczelni mających siedzibę jednostki macierzystej poza województwem podlaskim.

a Also shown in the other tables regarding students and graduates. b In the division by voivodships – from 2011/12 academic year. c Including students of the University of Białystok branch in Vilnius.

N o t e. Moreover, in Podlaskie Voivodship there were 5 branch sections and basic organizational units in another location as well as 1 teaching centres in another location (510 students and 178 graduates) which headquarters were located outside the territory of Podlaskie Voivodship.

TABL. 27 (158). **STUDENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH WEDŁUG FORM STUDIÓW I TYPÓW SZKÓŁ**
STUDENTS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS BY STUDY FORMS
AND TYPE OF SCHOOLS

TYPY SZKÓŁ	Ogółem <i>Total</i>	W tym kobiety <i>Of which females</i>	Z liczby ogółem na studiach <i>Of total number at study forms</i>				TYPE OF SCHOOLS	
			stacjonarnych ^a <i>full-time programmes^a</i>		niestacjonarnych ^b <i>part-time programmes^b</i>			
			razem <i>total</i>	w tym kobiety <i>of which females</i>	razem <i>total</i>	w tym kobiety <i>of which females</i>		
OGÓŁEM	2005/06 2010/11 2011/12 2012/13	53306 53963 51448 47550	29264 31956 30195 28088	24047 26978 27750 27114	13353 16144 16622 16437	29259 26985 23698 20436	15911 15812 13573 11651	TOTAL
Uniwersytety		14742	10682	9170	6579	5572	4103	<i>Universities</i>
Wyższe szkoły techniczne		13120	5110	9740	4303	3380	807	<i>Technical universities</i>
Wyższe szkoły rolnicze		1511	623	290	122	1221	501	<i>Agricultural academies</i>
Wyższe szkoły ekonomiczne ..		3595	2231	341	193	3254	2038	<i>Academies of economics</i>
Wyższe szkoły pedagogiczne		1404	961	156	130	1248	831	<i>Teacher education schools</i>
Uniwersytety medyczne		4506	3488	3997	3099	509	389	<i>Medical universities</i>
Pozostałe szkoły wyższe		8672	4993	3420	2011	5252	2982	<i>Others</i>

a, b Dane dla roku akademickiego 2005/06 dotyczą studiów: a – dziennych, b – wieczorowych, zaoczných i eksternistycznych.
a, b Data 2005/06 academic years concern: a – day study system, b – evening, weekend and extramural study system.

TABL. 28 (159). **ABSOLWENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH WEDŁUG FORM STUDIÓW I TYPÓW SZKÓŁ**
GRADUATES OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS BY STUDY FORMS
AND TYPE OF SCHOOLS

TYPY SZKÓŁ	Ogółem <i>Total</i>	W tym kobiety <i>Of which females</i>	Z liczby ogółem na studiach <i>Of total number at study forms</i>				TYPE OF SCHOOLS	
			stacjonarnych ^a <i>full-time programmes^a</i>		niestacjonarnych ^b <i>part-time programmes^b</i>			
			razem <i>total</i>	w tym kobiety <i>of which females</i>	razem <i>total</i>	w tym kobiety <i>of which females</i>		
OGÓŁEM	2005/06 2010/11 2011/12 2011/12	10693 15690 15087	6545 10449 9887	5003 6776 7318	2961 4365 4743	5690 8914 7769	3584 6084 5144	TOTAL
Uniwersytety		4526	3601	2520	1987	2006	1614	<i>Universities</i>
Wyższe szkoły techniczne		3581	1603	2728	1331	853	272	<i>Technical universities</i>
Wyższe szkoły rolnicze		379	245	41	17	338	228	<i>Agricultural academies</i>
Wyższe szkoły ekonomiczne ..		1738	1155	203	115	1535	1040	<i>Academies of economics</i>
Wyższe szkoły pedagogiczne		557	385	25	21	532	364	<i>Teacher education schools</i>
Uniwersytety medyczne		1169	912	1007	786	162	126	<i>Medical universities</i>
Pozostałe szkoły wyższe		3137	1986	794	486	2343	1500	<i>Others</i>

a, b Dane dla roku akademickiego 2005/06 dotyczą studiów: a – dziennych, b – wieczorowych, zaoczných i eksternistycznych.
a, b Data 2005/06 academic years concern: a – day study system, b – evening, weekend and extramural study system.

TABL. 29 (160). **NAUCZYCIELE AKADEMICY^a W SZKOŁACH WYŻSZYCH**
ACADEMIC TEACHERS^a IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005/06	2010/11	2011/12	2012/13	2005/06 ^b	2010/11	2011/12	2012/13	SPECIFICATION
	ogółem <i>total</i>				w tym kobiety <i>of which females</i>				
O G Ó Ł E M	2941	3078	3088	2995	1347	1525	1537	1498	TOTAL
Profesorowie	606	651	653	650	116	157	167	174	Professors
w tym z tytułem naukowym profesora	301 ^c	350	355	334	54 ^c	72	83	80	<i>of which titled only</i>
Docenci	3	18	19	13	–	2	2	1	Assistant professors
w tym ze stopniem naukowym doktora habilitowanego	1	4	6	5	–	–	–	1	<i>of which with scientific degree of habilitated doctor^d (HD)</i>
Adiunkci	1010	1066	1084	1076	506	554	567	556	Tutors
w tym ze stopniem naukowym doktora habilitowanego	121	139	137	155	52	76	76	82	<i>of which with scientific degree of habilitated doctor^d (HD)</i>
Asystenci	878	680	677	637	487	429	428	405	Assistant lecturers
Pozostali	444	663	655	619	238	383	373	362	Others

^a Nauczyciele zatrudnieni w pełnym wymiarze godzin w więcej niż jednej szkole wyższej wykazani zostali w każdym miejscu pracy; patrz uwagi ogólne, ust. 16 na str. 197. ^b Bez niepełnozatrudnionych. ^c Bez szkół wyższych zawodowych.

^a Teachers employed full-time in more than one institution have been shown in all workplaces; see general notes, item 16 on page 197. ^b Without part-time paid employees. ^c Excluding higher vocational schools. ^d The habilitated doctors degree (HD), which is higher than a doctorate (second doctorate), is peculiar to Poland. The degree is awarded on the basis of an appropriate dissertation and is necessary for obtaining the title of professor and a professorial post in scientific institutions.

TABL. 30 (161). **CUDZOZIEMCY^a – STUDENCI I ABSOLWENCI WEDŁUG FORM STUDIÓW I TYPOW SZKÓŁ**
FOREIGNERS^a – STUDENTS AND GRADUATES BY STUDY FORMS AND TYPE OF SCHOOLS

WYSZCZEGÓLNIENIE	Studenci <i>Students</i>		Absolwenci ^b <i>Graduates^b</i>		SPECIFICATION	
	ogółem <i>total</i>	w tym kobiety <i>of which females</i>	ogółem <i>total</i>	w tym kobiety <i>of which females</i>		
O G Ó Ł E M	2005/06	420	281	91	61	TOTAL
	2010/11	1186	600	169	104	
	2011/12	1367	678	245	161	
	2012/13	1375	664	.	.	
studia: stacjonarne		1226	556	214	137	<i>full-time programmes</i>
niestacjonarne		149	108	31	24	<i>part-time programmes</i>
Uniwersytety		671	329	140	96	Universities
Wyższe szkoły techniczne		173	71	18	16	Technical universities
Wyższe szkoły rolnicze		93	30	3	3	Agricultural universities
Wyższe szkoły ekonomiczne		44	19	28	16	Academies of economics
Wyższe szkoły pedagogiczne ..		2	2	–	–	Teacher education schools
Uniwersytety medyczne		279	154	47	22	Medical universities
Pozostałe szkoły wyższe		113	59	9	8	<i>Other higher education institutions</i>

^a Ujęci również w pozostałych tablicach dotyczących studentów i absolwentów. ^b W podziale według form studiów i typów szkół – z roku akademickiego 2011/12.

^a Also shown in the other tables regarding students and graduates. ^b According to study forms and type of school – for 2011/12 academic year.

TABL. 31 (162). **STUDIA PODYPLOMOWE I DOKTORANCKIE**
POSTGRADUATE AND DOCTORAL STUDIES

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2005/06	2010/11	2011/12	2012/13	2005/06	2010/11	2011/12	2005/06	2010/11	2011/12	2012/13
	słuchacze studiów podyplomowych ^a students of postgraduate studies ^a				wydane świadectwa słuchaczom studiów podyplomowych certificates issued to students of postgraduate studies			uczestnicy studiów doktoranckich students of doctoral studies			
OGÓŁEM	2201	4038	3526	3103	1205	3337	2758	189	509	543	614
TOTAL											
w tym kobiety	1643	2980	2770	2419	892	2399	2136	114	291	315	337
<i>of which females</i>											
Uniwersytety	2354	1570	1484	.	2077	1080	.	289	321	339
<i>Universities</i>											
Wyższe szkoły techniczne	330	257	252	.	350	253	.	142	130	158
<i>Technical universities</i>											
Wyższe szkoły rolnicze	62	72	103	.	48	43	.	-	-	-
<i>Agricultural academies</i>											
Wyższe szkoły ekonomiczne	.	542	602	543	.	449	666	.	-	-	-
<i>Academies of economics</i>											
Wyższe szkoły pedagogiczne	.	365	533	430	.	96	331	.	-	-	-
<i>Teacher education schools</i>											
Uniwersytety medyczne	134	81	33	.	48	22	.	78	92	110
<i>Medical universities</i>											
Pozostałe szkoły wyższe	251	411	258	.	269	363	.	-	-	7
<i>Others</i>											

a Dla studiów trwających: do 1 roku – stan w dniu rozpoczęcia zajęć, 1 rok i dłużej – stan w dniu 31 XII.

a For studies lasting: up to 1 year – as of beginning of the academic year, 1 year and longer – as of 31 Dec.

TABL. 32 (163). **STUDIA PODYPLOMOWE WEDŁUG GRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA**
POSTGRADUATE STUDIES BY GROUPS OF FIELDS OF EDUCATION

GRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^a	2005/06	2010/11	2011/12	2012/13	2005/06	2010/11	2011/12	FIELDS OF EDUCATION ^a
	słuchacze studiów podyplomowych ^b students of postgraduate studies ^b				wydane świadectwa słuchaczom studiów podyplomowych certificates issued to students of postgraduate studies			
OGÓŁEM	2201	4038	3526	3103	1205	3337	2758	TOTAL
w tym kobiety	1643	2980	2770	2419	892	2399	2136	<i>of which women</i>
w tym:								<i>of which:</i>
Informacyjne	170	97	108	73	61	61	58	<i>Computing</i>
Humanistyczne ^c	158	19	39	15	59	-	22	<i>Humanities^c</i>
Spoleczne	591	-	-	16	56	11	-	<i>Social and behavioural science</i>
Ekonomiczne i administra- cyjne	750	1194	1249	977	657	1124	1235	<i>Business and administration</i>
Prawne	43	322	249	367	41	277	196	<i>Law</i>
Biologiczne ^d	31	-	-	-	31	-	-	<i>Life science^d</i>
Fizyczne ^e	18	-	-	-	9	-	-	<i>Physical science^e</i>

a Zgodnie z Międzynarodową Standardową Klasyfikacją Edukacji (ISCED'97). b Dla studiów trwających: do 1 roku – stan w dniu rozpoczęcia zajęć, 1 rok i dłużej – stan w dniu 31 XII. c Łącznie z teologią. d, e Między innymi: d – biologia (w tym specjalności: botanika, biochemia, toksykologia, genetyka, zoologia) i ochrona środowiska, e – astronomia, fizyka, chemia, geologia, geografia.

a According to the International Standard Classification of Education (ISCED'97). b For studies lasting: up to 1 year – as of beginning of the academic year, 1 year and longer – as of 31 Dec. c Including theology. d, e Among others: d – biology (of which specialities: botany, biochemistry, toxicology, genetics, zoology) and environmental science, e – astronomy, physics, chemistry, geology, geography.

TABL. 32 (163). **STUDIA PODYPLOMOWE WEDŁUG GRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA (dok.)**
POSTGRADUATE STUDIES BY GROUPS OF FIELDS OF EDUCATION (cont.)

GRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^a	2005/06	2010/11	2011/12	2012/13	2005/06	2010/11	2011/12	FIELDS OF EDUCATION ^a
	słuchacze studiów podyplomowych ^b studies of postgraduate studies ^b				wydane świadectwa słuchaczom studiów podyplomowych certificates issued to students of postgraduate studies			
Matematyczne i statystyczne	13	–	–	–	–	–	–	Mathematics and statistics
Inżynierijno-techniczne	–	58	–	36	–	119	–	Engineering and engineering trades
Rolnicze, leśne i rybactwa...	–	36	32	57	–	32	32	Agriculture, forestry and fishery
Medyczne	1	126	124	110	1	57	70	Health
Ochrony i bezpieczeństwa	40	228	246	186	13	272	227	Security services
Opieki społecznej	–	38	127	83	–	119	275	Social services
Usług transportowych	–	31	30	25	–	29	30	Transport services
Pedagogiczne (łącznie z nauczycielską i pedagogiczno-nauczycielską)	362	1833	1245	1138	265	1205	537	Education science and teacher training

a Zgodnie z Międzynarodową Standardową Klasyfikacją Edukacji (ISCED'97). b Dla studiów trwających: do 1 roku – stan w dniu rozpoczęcia zajęć, 1 rok i dłużej – stan w dniu 31 XII.

a According to the International Standard Classification of Education (ISCED'97). b For studies lasting: up to 1 year – as of beginning of the academic year, 1 year and longer – as of 31 Dec.

TABL. 33 (164). **SZKOŁY DLA DOROSŁYCH**
SCHOOLS FOR ADULTS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Szkoly Schools	Oddziały Sections	Uczniowie Students		Absolwenci Graduates		
			ogółem total	w tym kobiety of which females	ogółem total	w tym kobiety of which females	
Gimnazja	2005/06	4	9	226	57	85	22
	2010/11	4	7	98	27	43	9
	2011/12	2	5	80	28	10	6
	2012/13	2	4	89	29	.	.
Zasadnicze szkoły zawodowe	2005/06	2	2	29	3	16	1
	2010/11	–	–	–	–	–	–
	2011/12	–	–	–	–	–	–
	2012/13	–	–	–	–	–	–
Licea ogólnokształcące ^a	2005/06	95	303	7123	3124	2144	1034
	2010/11	92	279	6454	2875	1876	968
	2011/12	94	286	6211	2780	1738	839
	2012/13	95	269	6029	2674	.	.
Licea profilowane	2005/06	3	9	235	109	51	30
	2010/11	–	–	–	–	–	–
	2011/12	–	–	–	–	–	–
	2012/13	–	–	–	–	–	–
Technika ^b	2005/06	50	119	2779	778	1220	365
	2010/11	32	65	1104	177	215	45
	2011/12	23	52	935	147	215	35
	2012/13	21	44	877	135	.	.

a, b Łącznie z: a – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi, b – technikami uzupełniającymi.
 Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a, b Including: a – supplementary general secondary schools, b – supplementary technical secondary schools.
 S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 34 (165). **WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE**
PRE-PRIMARY EDUCATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005/06	2010/11	2011/12	2012/13	SPECIFICATION
Placówki	554	609	644	676	Establishments
miasta	185	239	248	273	urban areas
wieś	369	370	396	403	rural areas
Przedszkola	157	183	189	201	Nursery schools
w tym specjalne	–	1	2	2	of which special
miasta	136	154	161	173	urban areas
wieś	21	29	28	28	rural areas
Oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych	397	361	355	341	Pre-primary sections in primary schools
Zespoły wychowania przedszkolnego	x	18	15	20	Pre-primary education groups
Punkty przedszkolne	x	47	85	114	Pre-primary points
Miejsca:					Places:
Przedszkola	17649	21141	21722	22745	Nursery schools
w tym specjalne	–	3	31	30	of which special
miasta	16435	19312	19913	20864	urban areas
wieś	1214	1829	1809	1881	rural areas
Zespoły wychowania przedszkolnego	x	288	253	337	Pre-primary education groups
Punkty przedszkolne	x	929	1823	2361	Pre-primary points
Dzieci	23648	30073	33527	34972	Children
miasta	18150	23259	25023	26118	urban areas
wieś	5498	6814	8504	8854	rural areas
w tym w wieku 6 lat	11580	9271	8718	8947	of which aged 6
5 lat	4735	8314	10483	10602	aged 5
Przedszkola	17079	21798	22573	23825	Nursery schools
w tym specjalne	–	3	29	29	of which special
miasta	15976	20069	20799	21944	urban areas
wieś	1103	1729	1774	1881	rural areas
w tym w wieku 6 lat	5856	4471	4271	4537	of which aged 6
5 lat	4326	5940	6030	6433	aged 5
Oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych	6569	7237	9216	8831	Pre-primary sections in primary schools
w tym w wieku 6 lat	5724	4800	4435	4396	of which aged 6
Zespoły wychowania przedszkolnego	x	222	193	264	Pre-primary education groups
Punkty przedszkolne	x	816	1545	2052	Pre-primary points
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku:					Children in pre-primary education establishments per 1000 children aged:
3–6 lat	489	636	686	697	3–6
3–5	325	568	658	672	3–5
6 lat	955	852	775	776	6
5 lat	399	739	909	897	5
Dzieci w przedszkolach na:					Children in nursery schools per:
1000 dzieci w wieku:					1000 children aged:
3–6 lat	356	457	458	473	3–6
3–5	311	471	483	498	3–5
1 przedszkole	109	119	119	119	Nursery school
100 miejsc	97	103	104	105	100 places

U w a g a. Od roku szkolnego 2010/11 bez wychowania przedszkolnego w placówkach wykonujących działalność leczniczą (do roku szkolnego 2011/12 określanych jako zakłady opieki zdrowotnej), z których w roku szkolnym 2005/06 nie były uwzględniane wyłącznie dzieci w podziale według wieku.

Z r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

N o t e. Since 2010/11 school year – excluding pre-primary education in the units performing health care activities (until the 2011/12 school year defined as health care institutions), in which in the 2005/06 school year excluded only in position pertaining to children by age.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

DZIAŁ XI OCHRONA ZDROWIA I POMOC SPOŁECZNA

Uwagi ogólne

1. Dane o ochronie zdrowia – jeśli nie zaznaczono inaczej – podaje się łącznie z danymi o placówkach podległych resortom obrony narodowej i spraw wewnętrznych oraz Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego; z wyłączeniem ochrony zdrowia w zakładach karnych.

2. Podstawę prezentowanych w dziale danych o ochronie zdrowia stanowią:

1) ustawa z dnia 15 IV 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. Nr 112, poz. 654) z późniejszymi zmianami, która zastąpiła ustawę o zakładach opieki zdrowotnej; ustawa określa m.in. zasady wykonywania działalności leczniczej oraz zasady funkcjonowania placówek leczniczych.

Prezentowane w dziale dane dotyczą placówek (do 2011 r. – zakłady opieki zdrowotnej) wykonujących działalność leczniczą w zakresie:

- a) ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (przychodnie łącznie z ośrodkami zdrowia, poradniami, ambulatoriami i izbami chorych oraz zakładami badań diagnostycznych i medycznymi laboratoriami diagnostycznymi),
- b) stacjonarnej opieki zdrowotnej (szpitale ogólne, psychiatryczne i uzdrowiskowe, zakłady opiekuńczo-lecznicze i pielęgnacyjno-opiekuńcze, hospicja, ośrodki leczenia odwykowego, ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów, regionalne ośrodki psychiatrii sądowej, sanatoria).

Na mocy wymienionej ustawy działalność lecznicza może być też wykonywana przez praktyki zawodowe (indywidualne lub grupowe) – lekarzy, lekarzy dentyistów oraz pielęgniarek lub położnych (do 2011 r. regulowane odrębnymi ustawami).

Porady udzielone przez lekarzy i lekarzy dentyistów w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej podano łącznie z badaniami profilaktycznymi oraz poradami lekarskimi udzielonymi w izbach przyjęć szpitali ogólnych i orzeczeniami wojskowych komisji lekarskich.

- 2) ustawa z dnia 15 VII 2011 r. o zawodach pielęgniarki i położnej (Dz. U. Nr 174, poz. 1039);
- 3) ustawa z dnia 5 XII 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentyisty (tekst jednolity Dz. U. 2008 Nr 136, poz. 857, z późniejszymi zmianami), na mocy której tworzy się **praktyki lekarskie: indywidualne, indywidualne specjalistyczne i grupowe**. Istotą tej formy jest realizowanie przez prywatne podmioty świadczeń zdrowotnych dla ogółu ludności.

Dane o praktykach lekarskich obejmują te podmioty, które świadczą usługi zdrowotne **wyłącznie w ramach środków publicznych**.

CHAPTER XI HEALTH CARE AND SOCIAL WELFARE

General notes

1. The data concerning health care – unless otherwise stated – are given including health care units subordinated to the Ministry of National Defence, the Ministry of the Interior and the Internal Security Agency; excluding health care in prisons.

2. The basis of data presented in this chapter of the health care system are provided by:

- 1) the Law on Health Care Activities, dated 15 Apr 2011 (Journal of Laws No. 112 item. 654) with later amendments, replacing the Law on Care Health Facilities; the law specifies, among others, the rules of performing health care activities and of the functioning of health care units.

Presented in the section data (for 2011 – health care institutions) performing medical activities in the following areas:

- a) out-patient health care (out-patients departments including health centres, clinics, ambulatory departments and infirmaries, diagnostic facilities and medical diagnostic laboratories),
- b) in-patient health care (general hospitals, mental and health resorts, chronic medical care homes, nursing homes, hospices, detoxification centres, addiction recovery centres, regional centres of forensic psychiatry and sanatoria).

Under that law, medical activity can be carried out also by professional practices (individual or group) – doctors, dentists and nurses or midwives (until 2011 governed by separate laws).

Consultations provided by doctors and dentists are presented together with preventive examinations, also together with consultations provided by doctors in admission rooms in general hospitals and with the opinions of military medical commissions.

- 2) the Law on the Nursing and Midwiving Professions, dated 15 Jul 2011 (Journal of Laws No. 174, item 1039);
- 3) the Law on the Occupations of Doctor and Dentist, dated 5 Dec 1996 (uniform text Journal of Laws 2008 No. 136, item 857, with later amendments), on the basis of which **individual medical practices, individual specialized medical practices and group practices** are established. These forms of activity are conducted by private entities rendering health care services for the general population.

Data concerning medical practices include those entities that render health care services **exclusively within the framework of public funds**.

4) ustawa z dnia 27 VIII 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tekst jednolity Dz. U. 2008 Nr 164, poz. 1027, z późniejszymi zmianami) z mocą obowiązującą od dnia 1 X 2004 r., która reguluje zakres i warunki udzielania świadczeń zdrowotnych, zasady i tryb ich finansowania oraz działalność Narodowego Funduszu Zdrowia.

3. Dane o pracownikach medycznych dotyczą pracujących w: placówkach wykonujących działalność leczniczą, praktykach zawodowych, aptekach oraz domach pomocy społecznej, żłobkach i klubach dziecięcych.

Dane dotyczą pracujących bezpośrednio z pacjentem, tj. bez osób, dla których głównym miejscem pracy jest uczelnia, jednostka administracji państwowej, samorządu terytorialnego lub NFZ.

Dane obejmują osoby pracujące w wymiarze pełnego etatu, w wymiarze godzin przekraczającym pełny etat oraz w niepełnym wymiarze godzin w stosunku do czasu pracy określonego obowiązującymi przepisami dla danego rodzaju pracy, w przypadku jeśli ta praca ma dla nich charakter podstawowy, łącznie z osobami odbywającymi staż. Osoby te niezależnie od wymiaru czasu pracy są liczone raz.

4. Dane o specjalistach dotyczą lekarzy i lekarzy dentyków ze specjalizacją II stopnia oraz posiadających tytuł specjalisty w odpowiedniej dziedzinie medycyny, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 20 X 2005 r. w sprawie specjalizacji lekarskich i lekarzy dentyków (Dz. U. Nr 213, poz. 1779) z późniejszymi zmianami.

5. Dane o szpitalach obejmują także placówki medyczne, które do 2011 r. były traktowane jako filie.

6. Dane o łóżkach w placówkach stacjonarnej opieki zdrowotnej dotyczą łóżek znajdujących się stale w salach dla pacjentów, zajętych przez chorych lub przygotowanych na ich przyjęcie.

Dane o **łóżkach w szpitalach ogólnych** nie obejmują miejsc dziennych na oddziałach szpitalnych.

W szpitalach ogólnych (tabl. 5) rodzaje oddziałów podano zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 17 V 2012 r. (Dz. U. 2012, poz. 594). Dane o oddziałach chorób wewnętrznych wykazano łącznie z oddziałami kardiologicznymi; o oddziałach gruźlicy i chorób płuc – łącznie z oddziałami pulmonologicznymi. Do oddziałów chirurgicznych zaliczono: chirurgię ogólną, dziecięcą, urazowo-ortopedyczną, szczerkową, neurochirurgię, kardiochirurgię, urologię oraz inne o charakterze chirurgicznym; do oddziałów zakaźnych – oddziały obserwacyjno-zakaźne.

7. Dane o szpitalach psychiatrycznych nie obejmują oddziałów psychiatrycznych w szpitalach ogólnych.

8. Zakłady opiekuńczo-lecznicze i zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze udzielają całodobowych świadczeń zdrowotnych w zakresie pielęgnacji i rehabilitacji osób niewymagających hospitalizacji oraz zapewniają im produkty lecznicze i materiały medyczne.

4) *the Law on Health Care Services Financed from Public Funds, dated 27 Aug 2004 (uniform text Journal of Laws 2008 No. 164, item 1027 with later amendments), with the effect from 1 Oct 2004, with the scope and condition for providing health services, the rules and procedure of financing them and activity of the National Health Fund.*

3. Data regarding medical personnel concerns persons employed: in units engaged in medical activities, professional practices, pharmacies, and social welfare homes and facilities, nurseries and children's clubs.

Data concern working directly with a patient, i.e., excluding persons for whom the primary workplace is university, units of state or local self-government administration and National Health Fund.

Data includes persons working full-time, overtime as well as part-time in relation to work time defined in the obligatory regulations for a given type of work, when this work has a basic character, including persons undergoing internships. These people regardless of their working hours are counted once.

4. Data on doctor specialists and dental specialists concerns doctors with grade II specialization and with specialists title in proper medicine domains in accordance with the decree of the Minister of Health, dated 20 Oct 2005 on Doctors and Dentist Specializations (Journal of Laws No. 213, item 1779) with later amendments.

5. Data on hospitals comprise also health care units, which until 2011 were treated as hospital branches.

6. Data regarding beds in in-patient health care units concern permanent beds in patient rooms, either occupied or prepared to receive patients.

Data regarding beds in general hospitals do not include day-time places in hospital wards.

Types of wards in general hospitals (table 5) were given in accordance with the regulation of the Minister of Health, dated 17 May 2012 (Journal of Laws 2012, item 594). Data regarding internal diseases wards are shown together with cardiological wards; tubercular and pulmonary wards – with pulmonology wards. Surgical wards include: general surgery, paediatric surgery, orthopaedic trauma surgery, neurosurgery, maxillo-facial, cardiosurgery, urology as well as other surgical wards; communicable diseases wards – observation communicable diseases wards.

7. Data regarding psychiatric hospitals do not include psychiatric wards in general hospitals.

8. Chronic medical care homes and nursing homes provide 24-hour health services within the scope of nursing and rehabilitation of persons not requiring hospitalization as well as provide them with medicinal products and medical devices.

9. Lecznictwo uzdrowiskowe obejmuje szpitale i sanatoria działające na obszarze uzdrowiska wykorzystujące w leczeniu, rehabilitacji i profilaktyce przede wszystkim właściwości naturalnych surowców oraz właściwości lecznicze klimatu na terenach, na których są położone.

10. Dane dotyczące ratownictwa medycznego i pomocy doraźnej (ustawa z dnia 8 IX 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym, Dz. U. Nr 191, poz. 1410, z późniejszymi zmianami; za 2005 r. – ustawa z dnia 25 VII 2001 r., Dz. U. Nr 113, poz. 1207, z późniejszymi zmianami) obejmują działalność jednostek zgłoszonych do systemu Państwowego Ratownictwa Medycznego (zespoły ratownictwa medycznego, szpitalne oddziały ratunkowe, lotnicze pogotowie ratunkowe, izby przyjęć).

Szpitalne oddziały ratunkowe od 8 XI 2011 r. funkcjonują na podstawie rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 3 XI 2011 r. (Dz. U. Nr 237, poz. 1420); wcześniej, będąc komórkami organizacyjnymi szpitali, działały na podstawie przepisów o zakładach opieki zdrowotnej.

11. Działalność aptek ogólnodostępnych i punktów aptecznych unormowana jest ustawą z dnia 6 IX 2001 r. Prawo farmaceutyczne (jednolity tekst Dz. U. 2008 Nr 45, poz. 271, z późniejszymi zmianami).

Dane o **aptekach ogólnodostępnych** nie obejmują aptek działających w strukturze i na potrzeby szpitali.

Punkty apteczne są to ogólnodostępne punkty sprzedaży leków gotowych, których asortyment jest ściśle określony. Powinny być one usytuowane na terenach wiejskich.

12. Dane o zachorowaniach na choroby zakaźne podaje się zgodnie z „Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych” obowiązującą od dnia 1 I 1997 r. (X Rewizja).

13. Zgodnie z ustawą z dnia 4 II 2011 r. o opiece nad dziećmi do lat 3 (Dz. U. Nr 45, poz. 235), opieka może być organizowana w formie żłobka, klubu dziecięcego, sprawowana przez dziennego opiekuna oraz nianię. Przed wejściem w życie ww. ustawy, żłobki działały na podstawie ustawy z dnia 30 VIII 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej.

14. Dane dotyczące wspierania rodziny oraz pieczy zastępczej, począwszy od danych za 2012 r., prezentowane są zgodnie z ustawą z dnia 9 VI 2011 r. o wspieraniu rodziny oraz systemie pieczy zastępczej (Dz. U. Nr 149, poz. 887) z późniejszymi zmianami.

15. Placówka wsparcia dziennego wspiera funkcje opiekuńcze i wychowawcze rodziny. Może być prowadzona w formie:

- 1) **opiekuńczej**, w tym kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych, zapewnia dziecku opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań;
- 2) **specjalistycznej** – organizuje zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne oraz logopedyczne; realizuje indywidualny program korekcyjny, program psychokorekcyjny lub psychoprofilaktyczny, w szczególności terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię;

9. Health resort treatment includes hospitals and sanatoria, operating in the areas of health resort protection, using in the rehabilitation and preventive therapy primarily natural materials and the healing properties of the climate in the areas where the facility is located.

10. Data concerning emergency medical services and first aid (the Law on the State Emergency Medical Services, dated 8 Sep 2006, Journal of Laws No. 191, item 1410, with later amendments; data for 2005 – the Law dated 25 Jul 2001, Journal of Laws No. 113, item 1207, with later amendments) include units covered by the State Emergency Medical Services system (ambulance emergency rescue teams, hospital emergency wards, medical air rescue, admission rooms).

Hospital emergency wards since 8 Nov 2011 have operated on the basis of the regulation of the Ministry of Health, dated 3 Nov 2011 (Journal of Laws No. 237, item 1420); earlier operated on the basis of regulations of the health care facilities.

11. The activity of generally available pharmacies and pharmaceutical outlets is normalized by Pharmaceutical Law, dated 6 Sep 2001 (uniform text Journal of Laws 2008 No. 45, item 271, with later amendments).

Generally available pharmacies do not include pharmacies, which operate in the structure and for needs of hospitals.

Pharmaceutical outlets are sales outlets for selling prepared medicines, the range of which is precisely defined. They should be located in rural areas.

12. Data regarding incidence of infectious diseases are given in accordance with the "International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems", valid since 1 Jan 1997 (ICD-10 Revision).

13. According to the Law on Childcare for children younger than 3 years, dated 4 Feb 2011 (Journal of Laws No. 45, item 235) care can be organized in nurseries, kids clubs, provided by day carer and nanny. Before the entry into force of this law nurseries established based on the Law on Health Care Facilities, dated 30 Aug 1991.

14. Data concerning family support and foster care are presented according to the Law of Family Support and Foster Care System, dated 9 Jun 2011 (Journal of Laws No. 149, item 887) with later amendments.

15. Day-support centre – supports the family in its care and education functions. It may be operated in the form of:

- 1) **care centre**, including interest circles, day-rooms, clubs, educational centres, provides a child with: care and education, assistance in learning, organization of leisure time, entertainment and sport classes and development of interests;
- 2) **specialist centre** – organises sociotherapeutic, therapeutic, corrective, compensating and speech therapy classes, implement an individual corrective programme, a psychocorrective or psychopreventive programme, in particular pedagogic, psychological and sociotherapy;

- 3) **pracy podwórkowej** – realizowanej przez wychowawcę, polegającej na działaniach animacyjnych i socjoterapeutycznych;
- 4) **w połączonych formach.**

16. Rodzinna piecza zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców. Zapewnia pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka, przygotowanie dziecka do samodzielnego i odpowiedzialnego życia, zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

- 1) **rodzina zastępcza:**
- spokrewniona,
 - niezawodowa, w której umieszcza się w tym samym czasie nie więcej niż 3 dzieci (z wyjątkiem liczego rodzeństwa),
 - zawodowa, w której umieszcza się w tym samym czasie nie więcej niż 3 dzieci (z wyjątkiem liczego rodzeństwa); w tym:
 - zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego – przyjmuje dziecko na podstawie orzeczenia sądu w przypadku, gdy dziecko zostało doprowadzone przez Policję lub Straż Graniczną, na wniosek rodziców, dziecka lub innej osoby w przypadku, o którym mowa w art. 12a ustawy z dnia 29 VII 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493) z późniejszymi zmianami,
 - zawodowa specjalistyczna – umieszcza się w niej w szczególności: dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, dzieci na podstawie ustawy z dnia 26 X 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (jednolity tekst Dz. U. 2010 Nr 33, poz. 178, z późniejszymi zmianami), małoletnie matki z dziećmi,
 - zawodowa niespokrewniona z dzieckiem, wielodzietna (funkcjonuje nie dłużej niż przez okres 3 lat od dnia wejścia w życie ustawy, tj. do 31 XII 2014 r.);
- 2) **rodzinny dom dziecka** – w tym samym czasie może w nim przebywać łącznie nie więcej niż 8 dzieci (z wyjątkiem liczego rodzeństwa).

17. Instytucjonalna piecza zastępcza sprawowana jest w formie:

- 1) **placówki opiekuńczo-wychowawczej**, która jest prowadzona jako placówka typu:
- interwencyjnego** – zapewnia doraźną opiekę nad dzieckiem w czasie trwania sytuacji kryzysowej, w szczególności placówka jest obowiązana przyjąć dziecko w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia mu opieki,

- 3) **street work** – carries out motivating and socio-therapeutic activities;

- 4) **in a combination of the forms.**

16. Family foster care shall be exercised in case when it is impossible for the parents to provide care and education for a child. It guarantees a work with a family to make possibility for a child to return to its family, or when it is impossible – efforts aimed at child's adoption; preparation of a child to live an independent and responsible life; satisfaction of children's emotional needs, in particular the needs related to welfare, health care, education, culture and recreation.

The forms of family foster care are the following:

- 1) **foster family:**

- related,
- non-professional, in which not more than 3 children may be placed at the same time (except for numerous siblings)
- professional, in which not more than 3 children may be placed at the same time (except for numerous siblings) including:
 - professional that performs the function of a family emergency house shall receive a child on the basis of a court ruling, case when a child was escorted by Police or Border Guard, upon consent of parents, child or another person in the case referred to in Article 12a of the Law on Counteracting Domestic Violence, dated 29 Jul 2005 (Journal of Laws No. 180, item 1493) with later amendments,
 - professional specialist shall receive in particular: children with a disability certificate or a certificate of high or moderate level of disability, children on the basis of the Law on Proceedings Involving Juveniles, dated 26 Oct 1982 (uniform text Journal of Laws 2010 No. 33, item 178, with later amendments), underage mothers with children.
 - professional not related to the child with many children (operates for not longer than 3 years from the date of entry into force of Law, i.e. until 31 Dec 2014);

- 2) **foster home** – placed in it may be not more than 8 children (except for numerous siblings).

17. Institutional foster care shall be exercised in the form of:

- 1) **care and education centre**, shall be exercised in the form of:
- an intervention** – provides immediate care for a child in the crisis situation, especially if it is required for the centre to place the child under immediate care,

- b) **rodzinnego** – wychowuje dzieci w różnym wieku, w tym dorastające i usamodzielniające się; umożliwia wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu; współpracuje z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i asystentem rodziny,
- c) **socjalizacyjnego** – zapewnia dziecku całodobą opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne; realizuje przygotowany we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku; umożliwia kontakt dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi; podejmuje działania w celu powrotu dziecka do rodziny; zapewnia dziecku dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych; obejmuje dziecko działaniami terapeutycznymi, zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych,
- d) **specjalistyczno-terapeutycznego** – sprawuje opiekę nad dzieckiem o indywidualnych potrzebach, w szczególności: legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności, wymagającym stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii; wymagającym wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych; placówka zapewnia zajęcia wychowawcze, socjoterapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne, terapeutyczne, rekompensujące braki w wychowaniu w rodzinie i przygotowujące do życia społecznego, a dzieciom niepełnosprawnym także odpowiednią rehabilitację i zajęcia rewalidacyjne;
- 2) **regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej** – umieszczane są w niej dzieci, które ze względu na stan zdrowia wymagają stosowania specjalistycznej opieki i rehabilitacji i nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej. W tym samym czasie można w niej umieścić nie więcej niż 30 dzieci;
- 3) **interwencyjnego ośrodka preadopcijnego** – umieszcza się w nim dzieci do ukończenia pierwszego roku życia, które wymagają specjalistycznej opieki i w okresie oczekiwania na przysposobienie nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej. W ośrodku, w tym samym czasie, można umieścić nie więcej niż 20 dzieci.

18. Dane o domach i zakładach pomocy społecznej dotyczą placówek, dla których organami prowadzącymi są: jednostki samorządu terytorialnego, stowarzyszenia, organizacje społeczne, kościoły i związki wyznaniowe, fundacje, osoby fizyczne i prawne.

Rodzaje domów i zakładów prezentuje się zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 III 2004 r. (tekst jednolity Dz. U. 2009 Nr 175, poz. 1362, z późniejszymi zmianami).

- b) **a family** – educates children of various age groups, including adolescents and those becoming independent; enables common education and care for numerous siblings; cooperate with a family foster care coordinator and a family assistant.
- c) **a socialization** – provides a child with full-time care and education, and fulfil its needs, especially emotional, development, health, living, social and religious needs, implements a child assistance plan prepared in cooperation with a family assistant, enables contacts with parents and other close persons, unless otherwise decided by a court, takes actions aimed at the child's return to a family, provides a child with access to education adjusted to its age and development skills, provides a child with therapeutic actions, provides access to eligible health-care services,
- d) **a specialist therapy** – provides care for a child with individual needs, in particular: a child with a disability certificate or a certificate of high or moderate level of disability, a child requiring the application of special education methods and specialist therapy, a child requiring dealing with their developmental and emotional retardation. The centre provides educational, sociotherapeutic, corrective, compensating, speech therapy, and therapeutic activities compensating for lacks in upbringing in a family and preparing for social life, as well as proper rehabilitation for disabled children;
- 2) **regional care and therapy centre** – a centre where children shall be placed, due to their health condition requiring specialist care and rehabilitation and cannot be placed in family foster care or a care and education centre. The total number of 30 children at most may be placed in a regional care and therapy centre at the same time;
- 3) **pre-adoptive intervention centre** – a centre where shall be placed children up to the 1 year old, requiring special care who, waiting for adoption, cannot be covered by family foster. The total number of 20 children at most may be placed in a pre-adoptive intervention centre at the same time.
- 18. Data concerning social welfare homes and facilities** are related to the institutions for which the founding bodies are: local self-government entities, associations, social organizations, churches and religious associations, foundations, natural and legal persons.
- Types of homes and facilities are presented in accordance with the Law on Social Help, dated 12 Mar 2004 (uniform text Journal of Laws 2009 No. 175, item 1362, with later amendments).

19. Dane o świadczeniach pomocy społecznej prezentuje się zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 III 2004 r. (tekst jednolity Dz. U. 2009 Nr 175, poz. 1362, z późniejszymi zmianami), według której dokonano podziału na świadczenia pieniężne i niepieniężne.

Zasiłek stały przysługuje osobie całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności.

Zasiłek okresowy – przysługuje osobie lub rodzinie ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego.

Zasiłek celowy przyznawany jest w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej, pokrycia części lub całości wydatków na świadczenia zdrowotne, zakupu żywności, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, wykonania drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, pokrycia kosztów pogrzebu. Może być przyznany osobie lub rodzinie, które poniosły straty w wyniku zdarzenia losowego, klęski żywiołowej lub ekologicznej.

19. *Data on social assistance benefits are presented according to the Law on Social Help, dated 12 Mar 2004 (uniform text Journal of Laws 2009 No. 175, item 1362, with later amendments), by which the division into monetary and non-monetary assistance is made.*

*A person entirely incapable of working due to age or disability is entitled to **permanent benefit**.*

*A person or a family is entitled to a **temporary benefit** because of long illness, disability, unemployment, perspective of remaining or becoming entitled to benefits from other systems of social security.*

***Appropriated benefit** is offered in order to fulfil a necessary livelihood need, covering part or whole of expenditures on health treatment, purchase of food, liquid and solid fuels, clothes, goods necessary for routine household maintenance, making small repairs in the dwelling, covering burial costs. The benefit may be given to a person or a family that incurred losses in result of fortuitous event, or natural or ecological disaster.*

TABL. 1 (166). **PRACOWNICY MEDYCZNI W 2012 R.^a**
Stan w dniu 31 XII
MEDICAL PERSONNEL IN 2012^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem <i>Total</i>	SPECIFICATION
Lekarze	2987	<i>Doctors</i>
w tym kobiety	1779	<i>of which women</i>
Lekarze dentyści	523	<i>Dentists</i>
w tym kobiety	430	<i>of which women</i>
Farmaceuci	742	<i>Pharmacists</i>
w tym kobiety	665	<i>of which women</i>
Pielęgniarki	6728 ^b	<i>Nurses</i>
Położne	814 ^c	<i>Midwives</i>
Fizjoterapeuci	501 ^d	<i>Physiotherapist</i>
Diagności laboratoryjni ^e	323	<i>Laboratory diagnosticians^e</i>

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 227; dane dotyczą pracujących bezpośrednio z pacjentem, tj. bez osób, dla których głównym miejscem pracy jest uczelnia, jednostka administracji państwowej lub samorządu terytorialnego albo NFZ. ^{b-d} W tym magistrzy: ^b – pielęgniarstwa – 939, ^c – położnictwa – 93, ^d – fizjoterapii i rehabilitacji – 199. ^e Analitycy medyczni i inni pracownicy z wyższym wykształceniem, np. chemicy, fizycy, mikrobiolodzy.

Źródło: dane Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, a w przypadku farmaceutów – tylko w zakresie pracujących w aptekach szpitalnych.

^a See general notes, item 3 on page 227; data concern working directly with a patient, i.e., excluding persons for whom the primary workplace is university, units of state of local self-government administration and National Health Fund. ^{b-d} Of which masters: ^b – of nursing – 939, ^c – of midwifery – 93, ^d – of physiotherapy and rehabilitation – 199. ^e Medical analysts and other employees by tertiary education, i.e. chemists, physicists, microbiologists.

^{S o u r c e}: data of the Ministry of Health, the Ministry of the Interior and regard to pharmacists – only in the scope of the pharmacists employed with hospital's pharmacies.

TABL. 2 (167). **LEKARZE SPECJALIŚCI W 2012 R.^a**
Stan w dniu 31 XII
DOCTORS SPECIALISTS IN 2012^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem <i>Total</i>	SPECIFICATION
LEKARZE SPECJALIŚCI	2137	DOCTOR SPECIALISTS
w tym specjaliści w zakresie:		<i>of which specialists in the field of:</i>
Anestezjologii i intensywnej terapii	122	Anesthesiology and intensive therapy
Chirurgii ^b	259	Surgery ^b
Chorób płuc	44	Respiratory diseases
Chorób wewnętrznych	217	Internal diseases
Dermatologii ^c i wenerologii	45	Dermatology ^c and venereology
Kardiologii ^c	40	Cardiology ^c
Medycyny rodzinnej	397	General practitioners
Neurologii ^{cd}	61	Neurology ^{cd}
Okulistyki	46	Ophthalmology
Onkologii ^e	21	Oncology ^e
Otolaryngologii ^{cf}	54	Otolaryngology ^{cf}
Pediatрії	111	Paediatrics
Położnictwa i ginekologii	143	Obstetrics and gynaecology
Psychiatrii ^c	97	Psychiatry ^c
Radiologii i diagnostyki obrazowej ^g	101	Radiology and diagnostic imaging ^g
Lekarze specjaliści w % ogółu lekarzy	71,5	Specialists in % of total doctors
LEKARZE DENTYŚCI ZE SPECJALIZACJĄ	125	DENTAL SPECIALISTS
specjaliści w zakresie:		<i>specialists in the field of:</i>
Chirurgii stomatologicznej	11	Oral surgery
Chirurgii szczękowo-twarzowej	2	Maxillo-facial surgery
Ortodoncji	24	Orthodontics
Periodontologii (paradontologii)	6	Periodontology (paradontics)
Protetyki stomatologicznej	30	Dental prosthetics
Stomatologii dziecięcej	7	Children's dentistry
Stomatologii zachowawczej	45	Restorative dentistry
Lekarze dentyści ze specjalizacją w % ogółu lekarzy dentyków	23,9	Dental specialists in % of total dentist

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 227 oraz notka a do tabl. 1 na str. 231. b Chirurgii ogólnej, dziecięcej, klatki piersiowej, ortopedii i traumatologii, neurochirurgii i neurotraumatologii, chirurgii onkologicznej, plastycznej, szczękowo-twarzowej, kardiochirurgii, chirurgii naczyniowej i urologii. c Łącznie ze specjalistami dziecięcymi. d-g Także: d - neuropatologii, e - patologii onkologicznej, onkologii i hematologii dziecięcej, f - otorynolaryngologii, g - radioterapii onkologicznej i radiologii dziecięcej.

Źródło: dane Ministerstwa Zdrowia oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

a See general notes, item 4 on page 227 and footnote a to the table 1 on page 231. b General surgery, paediatric, thoracic surgery, trauma and orthopaedic surgery, neurosurgery and neurotraumatological surgery, oncological, plastic, maxillo-facial surgery, cardiosurgery, vascular surgery and urology. c Including children's specialists. d-g Also: d - neuropathology, e - oncological pathology, children's oncology and haematology, f - otorynolaryngology, g - oncological radiotherapy and children's radiology.

Source: data of the Ministry of Health and the Ministry of the Interior.

TABL. 3 (168). **AMBULATORYJNA OPIEKA ZDROWOTNA W 2012 R.^a**
OUT-PATIENT HEALTH CARE IN 2012^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	SPECIFICATION
Przychodnie (stan w dniu 31 XII)	733	<i>Out-patients departments (as of 31 Dec)</i>
miasta	575	<i>urban areas</i>
wieś	158	<i>rural areas</i>
Praktyki lekarskie ^b (stan w dniu 31 XII)	247	<i>Medical practices^b (as of 31 Dec)</i>
miasta	192	<i>urban areas</i>
wieś	55	<i>rural areas</i>
Porady udzielone ^c w tys.	9745,1	<i>Consultations provided^c in thous.</i>
miasta	8537,4	<i>urban areas</i>
wieś	1207,7	<i>rural areas</i>
lekarskie	8614,2	<i>doctors</i>
w tym specjalistyczne	3492,6	<i>of which specialized</i>
stomatologiczne	1130,9	<i>dental</i>

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 2 na str. 226. ^b Dane obejmują praktyki, które podpisały kontrakty z NFZ lub z przychodniami. ^c Łącznie z poradami finansowanymi przez pacjentów (środki niepubliczne).

^a See general notes, item 2 on page 226. ^b Data concern medical practices that have signed contract with National Health Fund or with out-patients departments. ^c Including consultations paid by patients (non-public funds).

TABL. 4 (169). **STACJONARNA OPIEKA ZDROWOTNA W 2012 R.^a**
IN-PATIENT HEALTH CARE IN 2012^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	SPECIFICATION
ZAKŁADY – stan w dniu 31 XII FACILITIES – as of 31 Dec		
Szpitala ogólne ^b	33	<i>General hospitals^b</i>
Szpitala psychiatryczne	2	<i>Psychiatric hospital</i>
Ośrodki leczenia odwykowego	1	<i>Detoxification centres</i>
Ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów	2	<i>Addiction recovery centres</i>
Zakłady opiekuńczo-lecznicze ^c	13	<i>Chronic medical care homes^c</i>
Zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze ^c	11	<i>Nursing homes^c</i>
Hospicja	4	<i>Hospices</i>
Lecznictwo uzdrowiskowe – sanatoria	1	<i>Health resort treatment – sanatoria</i>

^a Patrz uwagi ogólne ust. 2 na str. 226. ^b Patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 227. ^c Łącznie z zakładami typu psychiatrycznego.

^a See general notes, item 2 on page 226. ^b See general notes, item 5 on page 227. ^c Including psychiatric types facilities.

TABL. 4 (169). **STACJONARNA OPIEKA ZDROWOTNA W 2012 R.^a (dok.)**
IN-PATIENT HEALTH CARE IN 2012^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem <i>Total</i>	SPECIFICATION
ŁÓŻKA W ZAKŁADACH – stan w dniu 31 XII <i>BEDS IN FACILITIES – as of 31 Dec</i>		
Szpital ogólny ^d	5851	<i>General hospitals^d</i>
Szpital psychiatryczny	1021	<i>Psychiatric hospital</i>
Ośrodki leczenia odwykowego	20	<i>Detoxification centres</i>
Ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów	67	<i>Addiction recovery centres</i>
Zakłady opiekuńczo-lecznicze ^c	306	<i>Chronic medical care homes^c</i>
Zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze ^c	334	<i>Nursing homes^c</i>
Hospicja	48	<i>Hospices</i>
Lecznictwo uzdrowiskowe – sanatoria	194	<i>Health resort treatment – sanatoria</i>
LECZENI <i>IN-PATIENTS</i>		
Szpital ogólny ^e	248413	<i>General hospitals^e</i>
Szpital psychiatryczny	11052	<i>Psychiatric hospital</i>
Ośrodki leczenia odwykowego	215	<i>Detoxification centres</i>
Ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów	123	<i>Addiction recovery centres</i>
Zakłady opiekuńczo-lecznicze ^c	759	<i>Chronic medical care homes^c</i>
Zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze ^c	969	<i>Nursing homes^c</i>
Hospicja	498	<i>Hospices</i>
Lecznictwo uzdrowiskowe – kuracjusze w sanatoriach	2747 ^f	<i>Health resort treatment patients in sanatoria</i>

^a Patrz uwagi ogólne ust. 2 na str. 226. ^c Łącznie z zakładami typu psychiatrycznego. ^d Łącznie z łózkami i inkubatorami dla noworodków. ^e Bez międzyoddziałowego ruchu chorych. ^f Ponadto 211 kuracjuszy leczonych było w systemie ambulatoryjnym.

^{z r ó d ł o}: w zakresie szpitali ogólnych – dane Ministerstwa Zdrowia oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, w zakresie zakładów opieki długoterminowej – dane Ministerstwa Zdrowia, w zakresie zakładów psychiatrycznych – dane Instytutu Psychiatrii i Neurologii.

^a See general notes, item 2 on page 226. ^c Including psychiatric types facilities. ^d Including beds and incubator for newborns. ^e Excluding inter-ward patient transfer. ^f Moreover 211 health resort patients were treated as out-patient.

^{S o u r c e}: in regard to general hospitals – data of the Ministry of Health and the Ministry of the Interior, in regard to long-term facilities – data of the Ministry of Health; in regard to psychiatric facilities – data of the Institute of Psychiatry and Neurology.

TABL. 5 (170). SZPITALA OGÓLNE W 2012 R.^a
GENERAL HOSPITALS IN 2012^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	SPECIFICATION
Szpitala ogólne (stan w dniu 31 XII)	33	General hospitals (as of 31 Dec)
Łóżka (stan w dniu 31 XII)	5851	Beds (as of 31 Dec)
na 10 tys. ludności	48,8	per 10 thous. population
w tym na oddziałach:		of which in specified wards :
chorób wewnętrznych	1162	Internal diseases
w tym kardiologicznych ^b	208	of which cardiological ^b
chirurgicznych	1325	surgical
pediatrycznych	488	paediatric
ginekologiczno-polożniczych	542	gynaecological-obstetric
onkologicznych	168	oncological
intensywnej terapii	106	intensive therapy
zakaźnych	299	communicable
gruźlicy i chorób płuc	308	tubercular and pulmonary
dermatologicznych	51	dermatological
neurologicznych	202	neurological
psychiatrycznych	161	psychiatric
Leczeni w tys.	255,1	In-patients in thous.
w tym na oddziałach :		of which in specified wards :
chorób wewnętrznych	49,4	internal diseases
w tym kardiologicznych ^b	11,3	of which cardiological ^b
chirurgicznych	64,1	surgical
pediatrycznych	21,0	paediatric
ginekologiczno-polożniczych	35,5	gynaecological-obstetric
onkologicznych	11,1	oncological
intensywnej terapii	2,1	intensive therapy
zakaźnych	11,3	communicable
gruźlicy i chorób płuc	8,9	tubercular and pulmonary
dermatologicznych	1,7	dermathological
neurologicznych	6,8	neurological
psychiatrycznych	2,1	psychiatric
Wypisani w tys.	240,8	Discharges in thous.
Zmarli w tys.	4,7	Deaths in thous.
Leczeni na: 10 tys. ludności	2071	In-patients per: 10 thous. population
1 łóżko ^c	44,5	bed ^c
Przeciętny pobyt chorego w dniach	5,5	Average patient stay in days
Przeciętne wykorzystanie łóżka w dniach	244	Average bed use in days

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 5 i 6 na str. 227. ^b Łącznie z oddziałami intensywnej nadzoru kardiologicznego. ^c Bez łóżek i inkubatorów dla noworodków na oddziałach neonatologicznych.

Źródło: dane Ministerstwa Zdrowia oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

^a See general notes, item 5 and 6 on page 227. ^b Including intensive cardiological care wards. ^c Excluding beds and incubators for newborns on neonatology wards.

Source: data of the Ministry of Health and the Ministry of the Interior.

TABL. 6 (171). **RATOWNICTWO MEDYCZNE I POMOC DORAŻNA^a**
Stan w dniu 31 XII
EMERGENCY MEDICAL SERVICES AND FIRST AID^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Zespoły ratownictwa medycznego	48	53	54	54	Ambulance emergency rescue teams
podstawowe	x	29	30	30	basic
specjalistyczne	x	24	24	24	specialization
Szpitalne oddziały ratunkowe	–	11	11	9	Hospital emergency wards
Izby przyjęć ^b	13	14	10	10	Admissions rooms ^b
Lotnicze pogotowie ratunkowe ^c	2	2	2	2	Medical air rescue ^c
Wyjazdy na miejsce zdarzenia ^d :					Calls to the occurrence places ^d :
w tysiącach	135,2	93,5	87,5	83,9	in thousands
na 1000 ludności	112,6	77,6	72,8	70,0	per 1000 population
Osoby, którym udzielono świadczenia zdrowotnego w miejscu zdarzenia ^d :					Persons who received health care benefits in the place of occurrence ^d :
w tysiącach	135,5	94,3	88,3	86,6	in thousands
w tym:					of which:
dzieci i młodzież w wieku 0–18 lat	9,9	14,8	8,9	4,2	children and youth aged 0–18
w wieku 65 lat i więcej	35,0	37,4	36,8	aged 65 and more
na 1000 ludności	112,9	78,3	73,4	72,2	per 1000 population

a Patrz uwagi ogólne, ust. 10 na str. 228. b Komórki organizacyjne szpitali zgłoszone do współpracy z ratownictwem medycznym. c Samolot lub śmigłowiec wraz z załogą, tj. pilotem i osobami udzielającymi pierwszej pomocy lub podejmującymi medyczne działania ratunkowe. d W ciągu roku.

a See general notes, item 10 on page 228. b Organizational cells of hospitals applied to co-operate with emergency medical system. c Airplane or helicopter, including crew, i.e. pilot and people giving first aid or acting as medical rescue. d During the year.

TABL. 7 (172). **APTEKI OGÓLNODOSTĘPNE I PUNKTY APTECZNE^a**
Stan w dniu 31 XII
PUBLIC PHARMACIES AND PHARMACEUTICAL OUTLETS^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Apteki	296	337	349	352	Pharmacies
w tym prywatne	296	335	348	351	of which private
w tym na wsi	41	36	33	34	of which in rural areas
Punkty apteczne	60	65	62	64	Pharmaceutical outlets
w tym na wsi	56	61	58	60	of which in rural areas
Liczba ludności na:					Number of population per:
1 aptekę i punkt apteczny	3370	2994	2922	2881	pharmacy and pharmaceutical outlet
w tym na wsi	5049	4960	5241	5057	of which in rural areas
1 aptekę	4053	3571	3441	3405	pharmacy
w tym na wsi	11945	13295	14453	13982	of which in rural areas
Farmaceuci pracujący w aptekach i w punktach aptecznych	541	661	698	698	Pharmacists employed in pharmacies and pharmaceutical outlets

a Patrz uwagi ogólne, ust. 11 na str. 228.

a See general notes, item 11 on page 228.

TABL. 8 (173). **KRWIODAWSTWO^a**
BLOOD DONATION^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Regionalne centra (stan w dniu 31 XII)	1	1	1	1	Regional centres (as of 31 Dec)
Oddziały terenowe (stan w dniu 31 XII)	6	4	4	4	Local branches (as of 31 Dec)
Krwiodawcy w tys.	21,5	30,0	31,2	32,5	Blood donors in thous.
w tym honorowi	21,5	29,9	31,2	32,4	of which honorary blood donors
Liczba donacji ^b krwi pełnej w tys. ...	34,4 ^c	46,5	53,8	55,0	Number of collected donations ^b of whole blood in thous.
Wyprodukowana liczba jednostek świeżo mrożonego osocza (FFP) ^d w tys.	34,0 ^e	72,7	56,5	59,1	Number of prepared units of fresh frozen plasma (FFP) ^d in thous.

a Bez danych Ministerstwa Obrony Narodowej i Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. b Donacja jest to pobranie krwi lub jej składnika do celów klinicznych, diagnostycznych lub produkcyjnych. c Pobrana krew w jednostkach krwi pełnej. d Jedna jednostka świeżo mrożonego osocza równa się 200 ml, jeden litr osocza równa się 5 jednostkom. e Pobrane osocze w jednostkach świeżo mrożonego osocza (FFP).

Z r ó d ł o: Dane Narodowego Centrum Krwi.

a Excluding data of the Ministry of National Defence and the Ministry of Interior. b Donation is collection of blood components for clinical, diagnostic or manufacturing purposes. c Blood taken in units of whole blood. d One unit of freshly frozen plasma equals 200 ml, one litre of plasma equals 5 units. e Plasma taken in units of freshly frozen plasma (FFP).

S o u r c e: Data of the National Blood Centre.

TABL. 9 (174). **ZACHOROWANIA NA NIEKTÓRE CHOROBY ZAKAŻNE I ZATRUCIA**
INCIDENCE OF INFECTIOUS DISEASES AND POISONINGS

CHOROBY	2005	2010	2011	2012	2005	2010	2011	2012	DISEASES
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers				na 100 tys. ludności per 100 thous. population				
Gruźlica	191	158	173	160	15,9	13,1	14,4	13,3	Tuberculosis
Tężec	–	1	–	1	x	0,1	x	0,1	Tetanus
Krztusiec	173	271	139	407	14,4	22,5	11,6	33,9	Whooping cough
Wirusowe zapalenie wątroby:									Viral hepatitis:
typ A	3	3	–	1	0,3	0,2	x	0,1	type A
typ B	31	13	76	88	2,6	1,1	6,3	7,3	type B
typ C	28	30	98	66	2,3	2,5	8,2	5,5	type C
Różyczka	193	91	91	74	16,1	7,6	7,6	6,2	Rubella
AIDS ^a	3	2	6	4	0,3	0,2	0,5	0,3	AIDS ^a
Salmonellozy	562	464	248	403	46,8	38,5	20,6	33,6	Other salmonella infections
Czerwonka bakteryjna	–	1	–	–	x	0,1	x	x	Shigellosis
Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe	321	70	35	44	26,7	5,8	2,9	3,7	Other bacterial foodborne intoxications
Biegunki u dzieci w wieku do lat 2 ^b	755	1055	1577	1193	350,5	418,0	659,9	523,9	Acute diarrhoea in children under 2 years ^b
Szkarlatyna (plonica) ...	180	222	414	521	15,0	18,4	34,4	43,4	Scarlet fever
Bakteryjne zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu	46	35	29	30	3,8	2,9	2,4	2,5	Bacterial meningitis and/or encephalitis
Wirusowe zapalenie opon mózgowych ...	133	50	28	31	11,1	4,2	2,3	2,6	Viral meningitis

a Dane nieostateczne z uwagi na specyfikę choroby. b Wskaźnik obliczono na 10 tys. dzieci w wieku do lat 2.

a Preliminary data because of specific features of the disease. b Ratio calculated per 10 thous. children up to the age of 2.

TABL. 9 (174). ZACHOROWANIA NA NIEKTÓRE CHOROBY ZAKAŻNE I ZATRUCIA (dok.)
 INCIDENCE OF INFECTIOUS DISEASES AND POISONINGS (cont.)

CHOROBY	2005	2010	2011	2012	2005	2010	2011	2012	DISEASES
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers				na 100 tys. ludności per 100 thous. population				
Wirusowe zapalenie mózgu	104	139	93	111	8,7	11,5	7,7	9,3	Viral encephalitis
Świnka (zapalenie przyusznicy nagminne)	951	96	82	84	79,2	8,0	6,8	7,0	Mumps
Włośnica	1	7	2	–	0,1	0,6	0,2	x	Trichinellosis
Grypa ^c	6995	18171	32813	36316	582,4	1508,9	2729,9	3027,0	Influenza ^c
Choroby weneryczne ...	18	24	13	35	1,5	2,0	1,1	2,9	Veneral diseases
Szczepieni przeciw wścieklźnie	253	221	247	227	21,1	18,4	20,5	18,9	Rabies vaccinations

^c Łącznie z podejrzeniami zachorowań.

Źródło: dane Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – PZH (na podstawie rejestru chorób zakaźnych prowadzonego przez stacje sanitarno-epidemiologiczne), Instytutu Gruźlicy i Chorób Płuc oraz Instytutu Wenerologii Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego.

^c Including influenza-like illness.

Source: data of the National Institute of Public Health - NIH (on the ground of register of infectious diseases kept by sanitary and epidemiological stations), the Tuberculosis and Lung Diseases Institute and the Institute of Venereology of the Medical University of Warsaw.

TABL. 10 (175). ŻŁOBKI^a I KLUBY DZIECIĘCE
 Stan w dniu 31 XII
 NURSERIES^a AND CHILDREN'S CLUBS
 As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Żłobki	6	8	9	13	Nurseries
w tym publiczne	6	8	9	12	of which public
Oddziały żłobkowe przy przedszkolach	7	8	6	5	Nursery wards of nursery schools
Kluby dziecięce	x	x	5	5	Children's clubs
Miejsca:					Places:
w żłobkach	666	1128	1121	1323	in nurseries
w klubach dziecięcych	x	x	63	74	in children's clubs
Dzieci przebywające (w ciągu roku):					Children staying (during the year):
w żłobkach	1198	1669	1707	2040	in nurseries
w klubach dziecięcych	x	x	49	98	in children's clubs
Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w miastach	36	50	54	67	Places in nurseries and children's clubs per 1000 children up to the age of 3 in urban areas
Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych:					Children staying in nurseries and children's clubs:
na 1000 dzieci w wieku do lat 3	19	30	32	40	per 1000 children up to the age of 3
na 100 miejsc	92	101	96	98	per 100 places

a W 2005 r. łącznie ze żłobkami tygodniowymi; miejsca i dzieci – łącznie z oddziałami żłobkowymi.

U w a g a. Obok żłobków i klubów dziecięcych w 2012 r. (stan w dniu 31 XII) działała także 1 placówka prowadząca działalność gospodarczą w zakresie sprawowania opieki nad dziećmi do lat 3, nie wpisana do rejestru żłobków i klubów dziecięcych, w której było 10 miejsc i przebywało w ciągu roku 24 dzieci.

^a In 2005 including weekly nurseries; places and children - including nursery wards.

N o t e. Besides nurseries and children's clubs in 2012 (as of 31 Dec) there was 1 institution which provides private childcare services for children younger than 3 years old, do not register of nurseries and children's clubs, where there were 10 places and 24 children were staying during the year.

TABL. 11 (176). **PLACÓWKI WSPARCIA DZIENNEGO**
DAY-SUPPORT CENTRES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
	placówki (stan w dniu 31 XII) centres (as of 31 Dec)				wychowankowie residents				
O G Ó Ł E M	77	72	71	69	3550	3850	4486	3781	T O T A L
Opiekuńcze	69	62	62	50	3185	3543	4248	3191	General care
Specjalistyczne	8	10	9	15	365	307	238	370	Specialized
W połączonych for- mach	x	x	x	4	x	x	x	220	In a combination of the forms

TABL. 12 (177). **RODZINNA PIECZA ZASTĘPCZA**
Stan w dniu 31 XII
FAMILY FOSTER CARE
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012 ^a	SPECIFICATION
Rodziny zastępcze	891	893	904	953	Foster families
Spokrewnione z dzieckiem:					Related foster families:
liczba rodzin	779	764	768	627	number of families
liczba dzieci ^b	1062	1054	1065	864	number of children ^b
Niezawodowe:					Non-professional foster families:
liczba rodzin	105	100	105	288	number of families
liczba dzieci ^b	174	179	185	422	number of children ^b
Zawodowe ^c :					Professional foster families ^c :
liczba rodzin	7	29	31	38	number of families
liczba dzieci ^b	23	106	130	148	number of children ^b
Rodzinne domy dziecka	2	Foster homes
dzieci ^d	14	children ^d

a Niektóre dane nie są w pełni porównywalne z danymi za lata poprzednie z powodu zmiany przepisów prawnych. b Do 2011 r. – w wieku do 18 lat, w 2012 r. – w wieku do 25 lat. c Do 2011 r. rodziny zastępcze zawodowe niespokrewnione z dzieckiem. d W wieku do 25 lat.

a Some data are not fully comparable with data for previous years due to changes of the provisions of the law. b Until 2011 up to the age of 18, in 2012 up to the age of 25. c Until 2011 professional, not related to the child foster families. d Up to the age of 25.

TABL. 13 (178). **INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA^a**
INSTITUTIONAL FOSTER CARE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	2005	2010	2011	2012	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
	placówki centres				wychowankowie residents				wolontariusze volunteers				
	stan w dniu 31 XII				as of 31 Dec								
Placówki opiekuńczo-wychowawcze	17	17	17	18	718	469	444	438 ^b	107	139	179	112	Care and education centres
interwencyjne	1	1	1	2	14	14	10	16	6	–	–	–	intervention
rodzinne	4	4	4	4	20	27	25	23	–	2	2	–	family
socjalizacyjne	6	2	3	6	296	54	88	161	58	10	3	32	socialization
łączące zadania placówek ^c	6	10	9	6	388	374	321	238	43	127	174	80	combining tasks of the centres ^c

a Patrz uwagi ogólne, ust. 17 na str. 229. b W tym 46 wychowanków w wieku 0–3 lata i 21 w wieku 4–6 lat oraz 11 sierot i 38 niepełnosprawnych. c Łączące zadania placówek interwencyjnych, socjalizacyjnych i specjalistyczno-terapeutycznych; do 2011 r. – placówki wielofunkcyjne.

a See general notes, item 17 on page 229. b Of which 46 residents at age 0–3 and 21 at age 4–6, 11 orphans and 38 disabled. c Combining tasks of the intervention, socialization and specialist therapy centres; until 2011 – multi-functional centres.

TABL. 14 (179). **POMOC SPOŁECZNA STACJONARNA^a**
Stan w dniu 31 XII
STATIONARY SOCIAL WELFARE^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Domy i zakłady (bez filii)	39	43	45	48	Homes and facilities (excluding branches)
Miejsca ^b	3100	3043	3075	3333	Places ^b
na 10 tys. ludności	26	25	26	28	per 10 thous. population
Mieszkańcy ^b	2919	2964	2976	3170	Residents ^b
w tym kobiety	1418	1295	1382	1432	of which women
w tym do 18 lat	126	84	95	80	of which up to age 18
w tym umieszczeni w ciągu roku ...	1338	681	878	752	of which placed within during the year
na 10 tys. ludności	24	25	25	26	per 10 thous. population
Osoby oczekujące na umieszczenie	149	318	311	357	Persons awaiting a place

a Łącznie ze środowiskowymi domami samopomocy. b Łącznie z filiami.
a Including community self-help homes. b Including branches.

TABL. 15 (180). **PLACÓWKI STACJONARNEJ POMOCY SPOŁECZNEJ^a WEDŁUG GRUP MIESZKAŃCÓW**
Stan w dniu 31 XII
STATIONARY SOCIAL WELFARE FACILITIES^a BY GROUPS OF RESIDENTS
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Domy i zakłady (bez filii)^b	39	43	45	48	Homes and facilities (excluding branches)^b
w których mogą przebywać:					in which may be:
Osoby w podeszłym wieku	11	16	16	16	Aged persons
Przewlekle somatycznie chorzy	9	8	9	8	Chronically ill with somatic disorders
Dorośli niepełnosprawni intelektualnie	2	3	4	2	Mentally retarded
Dzieci i młodzież niepełnosprawna intelektualnie	5	5	5	5	Children and young mentally retarded
Przewlekle psychicznie chorzy	3	5	5	8	Chronically mentally ill
Matki z małoletnimi dziećmi i kobiety w ciąży	2	2	1	2	Mothers with dependent children and pregnant women
Bezdomni	7	8	9	9	Homeless
Inne osoby	-	2	4	4	Other persons
Mieszkańcy w domach i zakładach^c	2919	2964	2976	3170	Residents in homes and facilities^c
dla:					for:
Osób w podeszłym wieku	358	658	620	629	Aged persons
Przewlekle somatycznie chorych	968	695	737	656	Chronically ill with somatic disorders
Dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie	193	145	151	141	Mentally retarded
Dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie	533	508	519	520	Children and young mentally retarded
Przewlekle psychicznie chorych	543	598	610	785	Chronically mentally ill
Matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży	36	35	15	13	Mothers with dependent children and pregnant women
Bezdomnych	288	308	303	401	Homeless
Innych osób	-	17	21	25	Other persons

a łącznie ze środowiskowymi domami samopomocy. b W dalszym podziale placówek mogą być wykazane kilkakrotnie, gdyż jedna placówka może być przeznaczona dla kilku grup mieszkańców. c łącznie z filiami.

a Including community self-help homes. b In the division facilities may be shown several times, because one facility may be designed for few group of residents. c Including branches.

TABL. 16 (181). ŚWIADCZENIA POMOCY SPOŁECZNEJ^a
SOCIAL ASSISTANCE BENEFITS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	Korzystający ^b Beneficiaries ^b	Udzielone świadczenia w tys. zł Benefits granted in thous. zł	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M 2005	79990	82275,6	T O T A L
..... 2010	77348	126293,1	
..... 2011	75801	125641,5	
..... 2012	73566	116340,5	
Pomoc pieniężna	62980	86467,3	Monetary assistance
w tym:			<i>of which:</i>
Zasitek stały	6163	20765,1	<i>Permanent benefit</i>
Zasitek okresowy	24544	44372,0	<i>Temporary benefit</i>
Zasitek celowy	32086	20616,0	<i>Appropriated benefit</i>
Pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki	73	245,3	<i>Assistance to reach self-dependence and to continue education</i>
Pomoc niepieniężna	36723	29873,2	Non-monetary assistance
w tym:			<i>of which:</i>
Schronienie	127	385,0	<i>Shelter</i>
Positek	34701	18483,5	<i>Meals</i>
Ubranie	18	4,8	<i>Clothing</i>
Sprawienie pogrzebu	126	274,7	<i>Burial</i>
Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	1714	10682,9	<i>Attendance services and specialized attendance services</i>
Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, zatrud- nienia i na zagospodarowanie	36	42,3	<i>Assistance in gaining adequate housing conditions, gaining employment and for running one's own household</i>

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 19 na str. 231. ^b W podziale według form świadczeń korzystający mogą być wykazani kilkakrotnie.
Źródło: dane Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

^a See general notes, item 19 on page 231. ^b Under the item benefits, recipients may be shown several times.
Source: data of the Ministry of Labour and Social Policy.

DZIAŁ XII KULTURA. TURYSTYKA. SPORT

Uwagi ogólne

Kultura

1. **Książka** jest to wydawnictwo zwarte o objętości powyżej 48 stron, **broszura** – o objętości od 5 do 48 stron. Wydawnictwa te zaliczane są do wydawnictw nieperiodycznych.

2. Gazety i czasopisma są to wydawnictwa periodyczne. **Gazety** (periodyki informacji ogólnej) są to wydawnictwa będące przede wszystkim źródłem informacji o bieżących wydarzeniach krajowych i zagranicznych. **Czasopisma** (inne periodyki) są to wydawnictwa omawiające problemowo zagadnienia społeczne, polityczne i gospodarcze, specjalistyczne – fachowe i naukowe, a także wydawnictwa urzędowe.

3. Do **księgozbioru** bibliotek publicznych zaliczono książki i broszury oraz gazety i czasopisma.

Za **czytelnika** uważa się osobę, która w ciągu roku sprawozdawczego została zarejestrowana w bibliotece i dokonała co najmniej jednego wypożyczenia.

4. W **muzeach** jako muzealia wykazano rzeczy ruchome i nieruchomości wpisane do inwentarza muzealiów.

5. Informacje dotyczące **galerii sztuki** obejmują jednostki, których podstawowym rodzajem działalności jest wystawiennictwo.

6. Informacje o **teatrach i instytucjach muzycznych** dotyczą profesjonalnych jednostek artystycznych i rozrywkowych prowadzących regularną działalność sceniczną.

W liczbie teatrów uwzględniono jednostki wyodrębnione pod względem prawnym, organizacyjnym i ekonomiczno-finansowym, prowadzące jednorodną działalność sceniczną, niezależnie od liczby posiadanych scen.

Jednostki pogrupowano wyodrębniając:

- działalność **teatrów dramatycznych i lalkowych**,
- działalność **teatrów muzycznych**, obejmującą działalność sceniczną oper, operetek, musicali i baletów,
- działalność koncertową **filharmonii, orkiestr i chórow**.

7. Informacje o działalności **domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic** opracowano na podstawie sprawozdawczości rocznej.

8. Informacje o **kinach** dotyczą działalności kin ogólnie dostępnych, tj. powołanych do publicznego udostępniania filmów w formie projekcji na seansach filmowych, bez względu na rodzaj stosowanego nośnika filmu (taśma światłoczuła, taśma magnetyczna eksploatowana w technice wideo). Wśród kin stałych wyróżnia się minipleksy – posiadające od 3 do 7 sal i multipleksy – posiadające 8 sal i więcej.

CHAPTER XII CULTURE. TOURISM. SPORT

General notes

Culture

1. A **book** is understood as a publication containing more than 48 pages, while a **pamphlet** contains from 5 to 48 pages. These publications are considered to be non-periodic publications.

2. Newspapers and magazines are periodic publications. **Newspapers** (general information periodicals) are publications being primarily a source of information regarding current domestic and foreign events. **Magazines** (other periodicals) are publications addressing social, political and economic, specialized and scientific issues as well as government publications.

3. Books and pamphlets as well as newspapers and magazines constitute the **collection** of public libraries.

Borrower is a person who in the course of a reporting year was registered at a library and checked out at least one item.

4. Movable subjects and real estate registered in exhibit inventory are presented as exhibits in **museums**.

5. Information concerning **art galleries** includes entities, in which exhibiting is the basic type of activity.

6. Information regarding **theatres and music institutions** concerns professional, artistic and entertainment entities conducting regular performances.

Theatres include entities, independent in regard to their legal, organizational, economic and financial status, conducting uniform performing activity, regardless of the number of stages possessed.

Entities are grouped comprising:

- the activity of **dramatic and puppet theatres**,
- the activity of **music theatres**, including opera, operetta, musical and ballet performances,
- the concert activity of **philharmonic halls, orchestras and choirs**.

7. Information concerning the activity of **cultural centres and establishments, clubs and community centres** is based on annual reporting data.

8. Information regarding **cinemas** concerns the activity of public cinemas, i.e. established for the purpose of public film screenings, regardless of the film carrier used (light-sensitive and magnetic tape). Among fixed cinemas one can distinguish miniplexes – equipped with 3 to 7 screens and multiplexes – equipped with 8 screens and more.

Turystyka

1. Termin turystyka – zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 692/2011 obowiązującym od 2012 r., oznacza czynności odwiedzających, którzy podejmują podróż do głównego miejsca docelowego położonego poza ich zwykłym otoczeniem, na okres krótszy niż rok, w dowolnym głównym celu, w tym w celu służbowym, wypoczynkowym lub innym celu osobistym, innym niż zatrudnienie przez podmiot miejscowy dla odwiedzanego miejsca.

Wszystkie kategorie podróżnych, które mieszczą się w zakresie pojęcia „turystyka” są określane mianem odwiedzających. W grupie tej wyróżnia się:

- turystów, tj. osoby, które spędziły co najmniej jedną noc poza miejscem stałego zamieszkania,
- odwiedzających jednodniowych, tj. osoby, które nie nocują w miejscu odwiedzanym.

2. Baza noclegowa turystyki dotyczy turystycznych obiektów noclegowych, tj. obejmuje obiekty hotelowe i pozostałe obiekty (do 2010 r. bez pokoi gościnnych i kwatery agroturystycznych).

W ramach:

- obiektów hotelowych do grupy „inne obiekty hotelowe” zalicza się te, które nie spełniają wymagań dla hoteli, moteli i pensjonatów, ale świadczą usługi hotelarskie (np. zajazdy, gościńce) oraz obiekty w trakcie kategoryzacji,
- pozostałych obiektów do grupy „inne obiekty” zalicza się te, które nie odpowiadają warunkom przewidzianym dla poszczególnych rodzajów obiektów oraz obiekty wykorzystywane dla potrzeb turystyki (np. domy studenckie, internaty, hostele, ośrodki do wypoczynku sobotnio-niedzielnego i świątecznego, ośrodki sportowo-rekreacyjne, ośrodki kolonijne, zakłady uzdrowiskowe).

3. W informacjach o **objektach i miejscach noclegowych turystyki** nie uwzględnia się obiektów i miejsc w obiektach przejściowo nieczynnych z powodu przebudowy, remontu itp.

4. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych lub pokoi jest to stosunek liczby udzielonych noclegów lub wynajętych pokoi w danym roku do nominalnej liczby miejsc noclegowych lub pokoi w danym roku. Przez nominalną liczbę miejsc noclegowych lub pokoi rozumie się sumę miejsc noclegowych lub pokoi przygotowanych dla turystów w każdym dniu działalności obiektu.

5. Turyści zagraniczni korzystający z turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania rejestrowani są według kraju stałego zamieszkania. Turysta zagraniczny może być wykazany wielokrotnie, jeśli w czasie jednorazowego pobytu w Polsce korzysta z kilku obiektów noclegowych.

Tourism

1. Tourism, in accordance with the Regulation (EU) No. 692/2011 of the European Parliament and of the Council in force since 2012, means the activity of visitors taking a trip to a main destination outside their usual environment, for less than a year, for any main purpose, including business, leisure or other personal purpose, other than to be employed by a resident entity in the place visited.

All categories of travellers which fall within the term "tourism" are defined as visitors. This group comprises:

- tourists, i.e., persons who spent at least one night away from their place of permanent residence,
- one-day visitors, i.e., persons who do not spend the night at the place visited.

2. Tourist accommodation establishments include hotels and similar facilities as well as other facilities (until 2010 they do not include rooms for rent and agrotourism lodgings).

Within:

- hotels and similar facilities, the group "other hotel facilities" has covered facilities which do not meet requirements for hotels, motels and boarding houses, but which provide hotel services (e.g. road houses, inns) as well as other hotel facilities during categorization,
- other facilities, the group "miscellaneous facilities" includes facilities which do not correspond to conditions expected in particular facilities, and other facilities used for tourism (e.g. student dormitories, boarding schools, hostels, weekend and holiday accommodation establishments, sport and recreational centres, holiday youth centres as well as health establishments).

3. In data regarding **facilities and number of beds** for tourists, facilities and places in temporarily inactive facilities due to expansion, renovation etc. are not included.

4. Occupancy rate of bed places or rooms is a relation of the number of overnight stays or rooms rented in a given year to the nominal number of bed places or rooms in a given year. The nominal number of bed places or rooms shall mean total bed places or rooms prepared for tourists each day of a facility's operation

5. Foreign tourists using collective tourist accommodation establishments are registered according to country of their permanent residence. Foreign tourist may be indicated more than once if during a single stay in Poland he/she uses more than one accommodation facility.

6. Placówki gastronomiczne w turystycznych obiektach noclegowych obejmują wszystkie zakłady i punkty gastronomiczne zlokalizowane na terenie danego obiektu. Do barów zaliczono także: kawiarnie, winiarnie, piwiarnie, jadalnie itp.; do punktów gastronomicznych – także smażalnie, pijalnie, lodziarnie, bufety itp.

Sport

1. Począwszy od 2002 r. informacje o organizacjach kultury fizycznej i klubach sportowych opracowywane są na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co dwa lata.

Dane o **organizacjach kultury fizycznej** obejmują wybrane organizacje o ogólnopolskim zasięgu działania, uczniowskie kluby sportowe i wyznaniowe kluby sportowe i dotyczą głównie rekreacji ruchowej.

2. W kategorii ćwiczących jedna osoba może być wykazywana wielokrotnie, jeśli uprawia kilka rodzajów sportu. W zależności od wieku osoby ćwiczące zaliczane są do kategorii juniorów lub seniorów; dla poszczególnych rodzajów sportu stosuje się różne granice wieku.

3. W kategorii trenerów i instruktorów sportowych jedna osoba może być wykazywana wielokrotnie, jeśli prowadzi zajęcia w kilku rodzajach sportu.

6. Catering establishments in tourist accommodation establishments include all catering facilities and outlets located on the premises of a given tourist accommodation establishment. Bars also include: cafes, wine houses, beer halls, canteens etc.; catering outlets also include fry houses, drink bars, ice-cream parlours, snack bars etc.

Sport

1. Since 2002 information on physical education organizations and sports clubs has been compiled on the basis of periodic surveys conducted every two years.

Data regarding **physical education organizations** include selected organizations with a national scope of activity, student sports clubs and religious sports clubs and primarily concern recreational activity.

2. In the category of persons practising sports, one person may be indicated more than once, depending upon the number of sports practised. Persons practising sports are classified as either juniors or seniors, depending on age; various age groups are applied for individual sports.

3. In the category coaches and sports instructors one person may be indicated more than once, depending upon the number of sports taught.

Kultura Culture

TABL. 1 (182). **KSIAŻKI I BROSZURY WYDANE^a**
BOOKS AND PAMPHLETS PUBLISHED^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem <i>Grand total</i>	Wy- dawnic- twa nauko- we <i>Scienti- fic publi- cations</i>	Podrę- czniki dla szkół wyż- szych <i>Univer- sity text- books</i>	Wydaw- nictwa zawo- dowe <i>Profes- sional publi- cations</i>	Pod- ręcz- niki szkolne <i>School text- books</i>	Wy- dawnic- twa popu- larne <i>Popular lar- science</i>	Literatura piękna <i>Belles-lettres</i>		SPECIFICATION
							razem <i>total</i>	w tym dla dzieci i mło- dzieży <i>of which for children and youth</i>	
Tytuły 2005	448	128	37	8	14	190	71	1	Titles
2010	586	227	30	18	8	186	117	41	
2011	435	166	28	6	10	149	76	2	
2012	540	212	19	11	9	201	88	8	
Nakład w tys. egz. 2005	565,5	53,6	17,3	8,7	57,0	370,4	58,5	3,0	Number of copies in thous.
2010	741,3	97,7	9,8	24,6	25,0	386,4	197,8	130,5	
2011	362,3	62,1	10,0	3,3	36,5	205,8	44,6	3,3	
2012	418,6	76,6	5,7	5,7	23,0	246,5	61,1	15,0	

^a Według miejsca wydania.

Ź r ó d ł o: dane Zakładu Statystyki Wydawnictw Biblioteki Narodowej.

^a According to published place.

S o u r c e: data of the Department of Publication Statistics of the National Library.

TABL. 2 (183). **GAZETY I CZASOPISMA WYDANE^a**
NEWSPAPERS AND MAGAZINES PUBLISHED^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem <i>Total</i>	Ukazujące się <i>Published as specified</i>								nieregularnie <i>irregularly</i>
		w tygodniu <i>weekly</i>		w miesiącu <i>monthly</i>		1 raz <i>once</i>				
		6–2 razy <i>times</i>	1 raz <i>once</i>	3–2 razy <i>times</i>	1 raz <i>once</i>	na 2 mie- siące <i>bi-mon- thly</i>	w kwar- tale <i>quarter- ly</i>	w pół- roczu <i>half- yearly</i>	w roku <i>yearly</i>	
Tytuły 2005	162	2	5	2	34	15	34	8	24	38
Titles 2010	181	2	8	4	36	17	50	10	35	19
2011	179	2	7	2	38	17	46	14	29	24
2012	177	2	9	3	38	17	46	14	33	15
Nakład w tys. egz. 2005	16592,4	13798,8	1057,9	31,2	691,3	444,9	215,1	50,6	115,2	187,4
2010	15228,9	10693,5	1803,4	92,5	1611,4	614,4	279,9	30,4	23,4	80,0
Number of cop- ies in thous. 2011	13799,2	9097,8	1735,9	60,5	1764,5	732,5	253,1	55,5	27,8	71,6
2012	15388,6	6669,3	5715,1	95,5	1957,1	646,2	222,4	41,0	17,3	24,7

^a Według miejsca wydania.

Ź r ó d ł o: dane Zakładu Statystyki Wydawnictw Biblioteki Narodowej.

^a According to published place.

S o u r c e: data of the Department of Publication Statistics of the National Library.

TABL. 3 (184). **BIBLIOTEKI PUBLICZNE (z filiami)**
PUBLIC LIBRARIES (with branches)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Biblioteki (stan w dniu 31 XII)	256	243	247	240	Libraries (as of 31 Dec)
w tym na wsi	189	172	175	170	of which in rural areas
Punkty biblioteczne (stan w dniu 31 XII)	68	50	49	52	Library service points (as of 31 Dec)
w tym na wsi	45	27	22	27	of which in rural areas
Księgozbiór (stan w dniu 31 XII)					
w tys. wol.	4478,9	4630,6	4663,3	4681,7	Collection (as of 31 Dec) in thous. vol.
w tym na wsi	2010,8	1902,0	1878,7	1886,2	of which in rural areas
Czytelnicy ^a w tys.	185,6	159,2	155,7	152,4	Borrowers ^a in thous.
w tym na wsi	51,2	40,8	40,3	39,1	of which in rural areas
Wypożyczenia ^{ab} :					Loans ^{ab} :
w tysiącach woluminów	3487,1	3216,3	3177,5	3103,2	in thousand volumes
w tym na wsi	1157,4	922,5	908,3	858,6	of which in rural areas
na 1 czytelnika w wol.	18,8	20,2	20,4	20,4	per borrower in vol.
w tym na wsi	22,6	22,6	22,5	22,0	of which in rural areas

a Łącznie z punktami bibliotecznymi. b Bez wypożyczeń międzybibliotecznych.
a Including library service points. b Excluding interlibrary lending.

TABL. 4 (185). **MUZEA**
MUSEUMS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Muzea i oddziały muzealne ^a	26	26	27	26	Museums with branches ^a
Muzealia ^a w tys.	181,8	173,3	189,4	223,7	Museum exhibits ^a in thous.
Wystawy czasowe	125	133	135	114	Temporary exhibitions
własne ^b	98	78	75	80	own ^b
obce ^c	27	55	60	34	exterior ^c
Zwiedzający muzea i wystawy w tys.	419,7	351,9	410,3	385,7	Museum and exhibition visitors in thous.
w tym młodzież szkolna ^d	165,5	94,3	97,6	96,9	of which primary and secondary school students ^d

a Stan w dniu 31 XII. b W kraju. c Krajowe i z zagranicy. d Zwiedzająca muzea w zorganizowanych grupach.
a As of 31 Dec. b In Poland. c Domestic and foreign. d Visiting museums in organized groups.

TABL. 5 (186). **INSTYTUCJE PARAMUZEALNE**
MUSEUM-RELATED INSTITUTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Instytucje (stan w dniu 31 XII)	6	2	5	Institutions (as of 31 Dec)
Rezerwy	4	2	3	Reserves
Inne	2	-	2	Others
Zwiedzający w tys.	289,7	39,3	122,9	Visitors in thous.
w tym młodzież szkolna w organizo- wanych grupach	45,4	12,1	26,4	of which primary and secondary schools students visiting in groups
Rezerwy	184,5	39,3	89,3	Reserves
Inne	105,2	-	33,6	Others

TABL. 6 (187). **GALERIE SZTUKI**
ART GALLERIES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012 ^a	SPECIFICATION
Galerie (stan w dniu 31 XII)	10	9	8	8	Galleries (as of 31 Dec)
Wystawy ^b	105	108	109	92	Exhibitions ^b
w tym z zagranicy	9	8	9	12	of which foreign
Ekspozycje ^b	109	110	109	93	Expositions ^b
Zwiedzający w tys.	60,5	58,2	86,6	74,4	Visitors in thous.

a W 2012 r. galerie sztuki w województwie funkcjonowały wyłącznie w sektorze publicznym. b W kraju.
a In 2012 there were art galleries in the voivodship only in public sector. b In Poland.

TABL. 7 (188). **TEATRY I INSTYTUCJE MUZYCZNE**
THEATRES AND MUSIC INSTITUTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE	Instytucje ^a <i>Institutions^a</i>	Miejsca na widowni w stałej sali ^a <i>Seats in fixed halls^a</i>	Przedstawienia i koncerty ^b <i>Performances and concerts^b</i>	Widzowie i słuchacze ^b w tys. <i>Audience^b in thous.</i>	SPECIFICATION
OGÓŁEM					TOTAL
2005	5	1553	2002	337,3	
2010	7	2246	2556	371,8	
2011	8	2110	2165	329,0	
2012	7	3853	1747	262,0	
Teatry	5	1070	1223	128,3	Theatres
dramatyczne	2	652	401	53,4	dramatic
lalkowe	3	418	822	74,9	puppet
Teatry muzyczne	–	–	8	0,8	Music theatres
Filharmonie	2	2783	493	111,8	Philharmonic halls
Orkiestry symfoniczne i kameralne, chóry	–	–	9	11,9	Symphonic and chamber orchestras choirs
Zespoły pieśni i tańca	–	–	14	9,2	Song and dance ensembles

a Stan w dniu 31 XII. b Dane dotyczą działalności prowadzonej na terenie województwa; łącznie z imprezami organizowanymi w plenerze.

a As of 31 Dec. b Data concern activity performed in voivodship area; including outdoor events.

TABL. 8 (189). **DOMY I OŚRODKI KULTURY, KLUBY, ŚWIETLICE**
Stan w dniu 31 XII
*CULTURAL CENTRES AND ESTABLISHMENTS, CLUBS AND COMMUNITY
CENTRES*
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2009	2011	2012			SPECIFICATION
				ogółem <i>total</i>	miasta <i>urban areas</i>	wieś <i>rural areas</i>	
Instytucje	166	169	158	169	59	110	Institutions
domy kultury	29	32	29	24	15	9	cultural establishments
ośrodki kultury	77	73	75	82	31	51	cultural centres
kluby	21	12	12	14	12	2	clubs
świątlice	39	52	42	49	1	48	community centres
Pracownie specjalistyczne	197	222	248	275	155	120	Specialized workshops
Imprezy (w ciągu roku)	7588	9221	6748	6992	4094	2898	Events (during the year)

TABL. 8 (189). **DOMY I OŚRODKI KULTURY, KLUBY, ŚWIETLICE (dok.)**
Stan w dniu 31 XII
CULTURAL CENTRES AND ESTABLISHMENTS, CLUBS AND COMMUNITY CENTRES (cont.)
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2009	2011	2012			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Uczestnicy imprez (w ciągu roku) w tys.	1429,5	1514,0	1145,8	1097,5	834,0	263,5	Event participants (during the year) in thous.
Kursy (w ciągu roku)	225	224	234	277	227	50	Courses (during the year)
Absolwenci kursów (w ciągu roku) w tym dzieci i młodzież ^a	4512	3635	4327	4758	4122	636	Course graduates (during the year) of which children and youth ^a
Zespoły artystyczne	715	645	530	586	389	197	Artistic ensembles
Członkowie zespołów artystycznych w tym dzieci i młodzież ^a	9379	9155	7568	8714	6084	2630	Members of artistic ensembles of which children and youth ^a
Koła (kluby)	329	334	403	527	351	176	Groups (clubs)
Członkowie kół (klubów) w tym dzieci i młodzież ^a	7621	6720	9160	11058	7194	3864	Members of groups (clubs) of which children and youth ^a

a W wieku poniżej 15 lat.

U w a g a. Do 2011 r. dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co 2 lata.

a Below the age of 15.

N o t e. Until 2011 data on the basis of periodic surveys conducted every two years.

TABL. 9 (190). **KINA STAŁE**
FIXED CINEMAS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Kina (stan w dniu 31 XII)	19	14	14	14 ^a	Cinemas (as of 31 Dec)
w tym miasta	17	13	14	12	of which urban areas
w tym multiplexy	–	1	1	1	of which multiplexes
Sale projekcyjne (stan w dniu 31 XII)	20	29	29	29	Screens (as of 31 Dec)
w tym miasta	18	28	29	27	of which urban areas
w tym multiplexy	–	8	8	8	of which multiplexes
Miejsca na widowni (stan w dniu 31 XII)	4479	5980	5918	5977	Seats (as of 31 Dec)
w tym miasta	4151	5824	5918	5733	of which urban areas
w tym multiplexy	–	1689	1689	1705	of which multiplexes
Seanse	10814	36004	32985	37890	Screenings
w tym miasta	10713	35934	32933	37871	of which urban areas
w tym multiplexy	–	15571	15723	15113	of which multiplexes
na 1 kino	569	2572	2356	2706	per cinema
Widzowie	304239	814236	828849	899413	Audience
w tym miasta	301929	813501	828268	898750	of which urban areas
w tym multiplexy	–	298227	368096	337876	of which multiplexes
na 1 kino	16013	58160	59204	64244	per cinema
na 1 seans	28	23	25	24	per screening

a W tym 2 miniplexy.

a Of which 2 miniplexes.

TABL. 10 (191). **ABONENCI TELEWIZJI KABLOWEJ**
Stan w dniu 31 XII
CABLE TELEVISION SUBSCRIBERS
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
W tysiącach	91,5	150,8	152,1	150,5	<i>In thousand</i>
Na 1000 ludności	76,3	125,3	126,7	125,5	<i>Per 1000 population</i>

Źródło: dane Urzędu Komunikacji Elektronicznej.
Source: data of the Office of Electronic Communications.

TABL. 11 (192). **ABONENCI RADIOWI I TELEWIZYJNI**
Stan w dniu 31 XII
RADIO AND TELEVISION SUBSCRIBERS
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
	w tys. <i>in thous.</i>				na 1000 ludności <i>per 1000 population</i>				
Abonenci radiowi	262,6	187,2	186,3	188,2	218,9	155,6	155,2	157,0	<i>Radio subscribers</i>
miasta	170,7	125,7	125,1	126,4	240,4	173,4	172,8	174,8	<i>urban areas</i>
wieś	91,9	61,5	61,2	61,8	187,7	128,6	128,4	129,9	<i>rural areas</i>
Abonenci telewizyjni	254,1	181,1	179,9	181,2	211,8	150,5	149,8	151,1	<i>Television subscribers</i>
miasta	164,4	121,0	120,1	120,9	231,6	166,9	165,9	167,1	<i>urban areas</i>
wieś	89,7	60,1	59,8	60,3	183,1	125,6	125,4	126,8	<i>rural areas</i>

Źródło: dane Dyrekcji Generalnej Poczty Polskiej.
Source: data of the Polish Post General Directorate.

Turystyka

Tourism

TABL. 12 (193). **BAZA NOCLEGOWA TURYSTYKI**
TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011 ^a	2012 ^a	SPECIFICATION
Obiekty (stan w dniu 31 VII)	180^b	182^b	236	243	Facilities (as of 31 Jul)
w tym całoroczne	99	132	172	177	<i>of which open all year</i>
Obiekty hotelowe	36	68	74	76	<i>Hotels and similar facilities</i>
hotele	22	23	24	28	<i>hotels</i>
motele	2	2	2	2	<i>motels</i>
pensjonaty	4	4	5	7	<i>boarding houses</i>
inne obiekty hotelowe	8	39	43	39	<i>other hotel facilities</i>
Pozostałe obiekty	144 ^b	114 ^b	162	167	<i>Other facilities</i>
domy wycieczkowe	5	3	3	3	<i>excursion hostels</i>

^a Dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. ^b Bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych oraz w 2005 r. bez hosteli.

^a Concern establishments possessing 10 and more bed places. ^b Excluding rooms for rent and agrotourism lodgings as well as in 2005 excluding hostels.

TABL. 12 (193). **BAZA NOCLEGOWA TURYSTYKI (dok.)**
TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011 ^a	2012 ^a	SPECIFICATION
Pozostałe obiekty (dok.)					<i>Other facilities (cont.)</i>
schroniska	1	1	1	1	<i>shelters</i>
schroniska młodzieżowe	26	14	10	9	<i>youth hostels</i>
w tym szkolne schroniska młodzieżowe	3	6	6	4	<i>of which school youth hostels</i>
kempingi	2	2	2	2	<i>camping sites</i>
pola biwakowe	12	8	6	6	<i>tent camp sites</i>
ośrodki wczasowe	18	7	4	6	<i>holiday centres</i>
ośrodki szkoleniowo-wypoczyn- kowe	14	12	13	13	<i>training-recreational centres</i>
domy pracy twórczej	1	1	–	–	<i>creative arts centres</i>
zespoły domków turystycznych hostele	15	14	13	14	<i>complexes of tourist cottages hostels</i>
pokoje gościnne	18	20	<i>rooms for rent</i>
kwatery agroturystyczne	53	54	<i>agrotourism lodgings</i>
inne obiekty	50	51	38	37	<i>miscellaneous facilities</i>
Miejsca noclegowe (stan w dniu 31 VII)	11769^b	11409^b	12041	12409	Number of beds (as of 31 Jul)
w tym całoroczne	6109	7409	8454	8722	<i>of which open all year</i>
Obiekty hotelowe	3078	4634	5151	5337	<i>Hotels and similar facilities</i>
hotele	2292	2596	2902	3164	<i>hotels</i>
motele	53	91	105	115	<i>motels</i>
pensjonaty	131	146	190	210	<i>boarding houses</i>
inne obiekty hotelowe	602	1801	1954	1848	<i>other hotel facilities</i>
Pozostałe obiekty	8691 ^b	6775 ^b	6890	7072	<i>Other facilities</i>
domy wycieczkowe	212	121	176	163	<i>excursion hostels</i>
schroniska	14	11	11	11	<i>shelters</i>
schroniska młodzieżowe	1334	826	672	707	<i>youth hostels</i>
w tym szkolne schroniska młodzieżowe	215	331	340	255	<i>of which school youth hostels</i>
kempingi	270	240	240	240	<i>camping sites</i>
pola biwakowe	905	615	462	320	<i>tent camp sites</i>
ośrodki wczasowe	1962	982	378	552	<i>holiday centres</i>
ośrodki szkoleniowo-wypoczyn- kowe	1230	1103	1212	1226	<i>training-recreational centres</i>
domy pracy twórczej	123	99	–	–	<i>creative arts centres</i>
zespoły domków turystycznych ^c hostele	504	610	876	886	<i>complexes of tourist cottages^c hostels</i>
pokoje gościnne	45	43	66	<i>rooms for rent</i>
kwatery agroturystyczne	331	368	<i>agrotourism lodgings</i>
inne obiekty	2137	2123	1811	1811	<i>miscellaneous facilities</i>
Korzystający z noclegów	398271^b	456571^b	485854	534734	Tourists accommodated
w tym turyści zagraniczni	85981	72141	91274	135898	<i>of which foreign tourists</i>
Obiekty hotelowe	234758	309955	345905	381114	<i>Hotels and similar facilities</i>
hotele	172182	203846	229916	260263	<i>hotels</i>
motele	10533	9253	11906	9474	<i>motels</i>
pensjonaty	5901	4389	6721	8133	<i>boarding houses</i>
inne obiekty hotelowe	46142	92467	97362	103244	<i>other hotel facilities</i>
Pozostałe obiekty	163513 ^b	146616 ^b	139949	153620	<i>Other facilities</i>
domy wycieczkowe	16433	18265	20373	22826	<i>excursion hostels</i>
schroniska	109	160	108	97	<i>shelters</i>

a Dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. b Bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych oraz w 2005 r. bez hosteli. c Łącznie z miejscami kempingowymi, jeśli występują na terenie zespołu.

a Concern establishments possessing 10 and more bed places. b Excluding rooms for rent and agrotourism lodgings as well as in 2005 excluding hostels. c Including camping sites if they exist in the territory of the complexes of tourist cottages.

TABL. 12 (193). **BAZA NOCLEGOWA TURYSTYKI (dok.)**
TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011 ^a	2012 ^a	SPECIFICATION
Pozostałe obiekty (dok.)					<i>Other facilities (cont.)</i>
schroniska młodzieżowe	8417	8560	6383	6400	<i>youth hostels</i>
w tym szkolne schroniska młodzieżowe	191	3110	2450	1371	<i>of which school youth hostels</i>
kempingi	3105	2556	2703	2056	<i>camping sites</i>
pola biwakowe	6484	2677	1787	1104	<i>tent camp sites</i>
ośrodki wczasowe	14650	10024	2464	5931	<i>holiday centres</i>
ośrodki szkoleniowo-wypoczyn- kowe	24143	25241	22797	24590	<i>training-recreational centres</i>
domy pracy twórczej	4750	3497	281	–	<i>creative arts centres</i>
zespoły domków turystycznych ^c	5518	10876	11238	13706	<i>complexes of tourist cottages^c</i>
hostele	7317	8455	11315	<i>hostels</i>
pokoje gościnne	6844	7463	<i>rooms for rent</i>
kwatery agroturystyczne	5418	5375	<i>agrotourism lodgings</i>
inne obiekty	79904	57443	51098	52757	<i>miscellaneous facilities</i>
Udzielone noclegi	806138^b	903286^b	937023	984939	<i>Nights spent (overnight stay)</i>
w tym turystom zagranicznym ...	131948	108038	139181	186111	<i>of which by foreign tourists</i>
Obiekty hotelowe	354719	488119	551374	576370	<i>Hotels and similar facilities</i>
hotele	259902	314936	363203	393617	<i>hotels</i>
motele	13197	12689	16216	12928	<i>motels</i>
pensjonaty	9008	9646	11693	16720	<i>boarding houses</i>
inne obiekty hotelowe	72612	150848	160262	153105	<i>other hotel facilities</i>
Pozostałe obiekty	451419 ^b	415167 ^b	385649	408569	<i>Other facilities</i>
domy wycieczkowe	18415	19890	22239	23651	<i>excursion hostels</i>
schroniska	353	486	177	312	<i>shelters</i>
schroniska młodzieżowe	27032	23734	18233	17056	<i>youth hostels</i>
w tym szkolne schroniska młodzieżowe	1822	6374	4953	2474	<i>of which school youth hostels</i>
kempingi	6485	3634	4091	2713	<i>camping sites</i>
pola biwakowe	13341	13071	2676	5459	<i>tent camp sites</i>
ośrodki wczasowe	97338	48703	21643	19567	<i>holiday centres</i>
ośrodki szkoleniowo-wypoczyn- kowe	60329	80433	79714	90765	<i>training-recreational centres</i>
domy pracy twórczej	11533	10309	778	–	<i>creative arts centres</i>
zespoły domków turystycznych ^c	11878	27027	31585	41923	<i>complexes of tourist cottages^c</i>
hostele	9694	10822	13552	<i>hostels</i>
pokoje gościnne	16224	17295	<i>rooms for rent</i>
kwatery agroturystyczne	19104	21258	<i>agrotourism lodgings</i>
inne obiekty	204715	178186	158363	155018	<i>miscellaneous facilities</i>

a Dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. b Bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych oraz w 2005 r. bez hosteli. c Łącznie z miejscami kempingowymi, jeśli występują na terenie zespołu.

a Concern establishments possessing 10 and more bed places. b Excluding rooms for rent and agrotourism lodgings as well as in 2005 excluding hostels. c Including camping sites if they exist in the territory of the complexes of tourist cottages.

TABL. 13 (194). **TURYSŃCI ZAGRANICZNI KORZYSTAJĄCY Z BAZY NOCLEGOWEJ TURYSTYKI**
FOREIGN TOURISTS ACCOMMODATED IN TOURIST ACCOMMODATION
ESTABLISHMENTS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011 ^a	2012 ^a	SPECIFICATION
Korzystający z noclegów	85981^b	72141^b	91274	135898	Tourists accommodated
Obiekty hotelowe	68064	60512	76010	114138	<i>Hotels and similar facilities</i>
hotele	49479	44822	56907	84858	<i>hotels</i>
motele	887	3823	4674	4034	<i>motels</i>
pensjonaty	240	271	218	417	<i>boarding houses</i>
inne obiekty hotelowe	17458	11596	14211	24829	<i>other hotel facilities</i>
Pozostałe obiekty	17917 ^b	11629 ^b	15264	21760	<i>Other facilities</i>
domy wycieczkowe	3642	1713	2851	6092	<i>excursion hostels</i>
schroniska	32	3	13	11	<i>shelters</i>
schroniska młodzieżowe	843	978	867	1161	<i>youth hostels</i>
w tym szkolne schroniska młodzieżowe	-	492	320	135	<i>of which school youth hostels</i>
kempingi	785	901	1236	754	<i>camping sites</i>
pola biwakowe	394	336	120	50	<i>tent camp sites</i>
ośrodki wczasowe	158	94	98	93	<i>holiday centres</i>
ośrodki szkoleniowo-wypoczyn- kowe	674	534	316	733	<i>training-recreational centres</i>
domy pracy twórczej	764	231	4	-	<i>creative arts centres</i>
zespoły domków turystycznych ^c hostele	232	390	808	547	<i>complexes of tourist cottages^c</i>
pokoje gościnne	1731	2522	4248	<i>hostels</i>
kwatery agroturystyczne	824	1163	<i>rooms for rent</i>
inne obiekty	157	179	<i>agrotourism lodgings</i>
inne obiekty	10393	4718	5448	6729	<i>miscellaneous facilities</i>
Udzielone noclegi	131948^b	108038^b	139181	186111	Nights spent (overnight stay)
Obiekty hotelowe ^a	103625	88361	113987	153539	<i>Hotels and similar facilities^a</i>
hotele	75577	64308	86963	117924	<i>hotels</i>
motele	1280	5629	6243	5335	<i>motels</i>
pensjonaty	1124	543	328	684	<i>boarding houses</i>
inne obiekty hotelowe	25644	17881	20453	29596	<i>other hotel facilities</i>
Pozostałe obiekty	28323 ^b	19677 ^b	25194	32572	<i>Other facilities</i>
domy wycieczkowe	3743	1713	2890	6112	<i>excursion hostels</i>
schroniska	32	3	13	11	<i>shelters</i>
schroniska młodzieżowe	1730	1906	1324	1734	<i>youth hostels</i>
w tym szkolne schroniska młodzieżowe	-	1260	624	260	<i>of which school youth hostels</i>
kempingi	1263	1187	1722	835	<i>camping sites</i>
pola biwakowe	464	449	120	50	<i>tent camp sites</i>
ośrodki wczasowe	750	531	263	233	<i>holiday centres</i>
ośrodki szkoleniowo-wypoczyn- kowe	1237	983	1108	1525	<i>training-recreational centres</i>
domy pracy twórczej	1480	636	4	-	<i>creative arts centres</i>
zespoły domków turystycznych ^c hostele	297	513	1517	896	<i>complexes of tourist cottages^c</i>
pokoje gościnne	1986	2825	4646	<i>hostels</i>
kwatery agroturystyczne	2143	2884	<i>rooms for rent</i>
inne obiekty	590	711	<i>agrotourism lodgings</i>
inne obiekty	17327	9770	10675	12935	<i>miscellaneous facilities</i>

^a Dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. ^b Bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych oraz w 2005 r. bez hosteli. ^c Łącznie z miejscami kempingowymi, jeśli występują na terenie zespołu.

^a Concern establishments possessing 10 and more bed places. ^b Excluding rooms for rent and agrotourism lodgings as well as in 2005 excluding hostels. ^c Including camping sites if they exist in the territory of the complexes of tourist cottages.

TABL. 14 (195). **WYKORZYSTANIE BAZY NOCLEGOWEJ TURYSTYKI^a**
OCCUPANCY IN TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
	stopień wykorzystania miejsc noclegowych <i>occupancy rate of bed places</i>				stopień wykorzystania pokoi <i>occupancy rate of rooms</i>				
Obiekty hotelowe	34,1	29,9	30,5	30,8	35,2	35,3	37,9	38,3	<i>Hotels and similar facilities</i>
hotele	34,4	34,7	35,2	35,5	36,4	40,4	43,5	43,8	<i>hotels</i>
motele	68,1	54,1	43,6	30,4	45,9	35,3	41,6	29,6	<i>motels</i>
pensjonaty	18,4	16,8	18,2	20,7	19,1	19,3	20,3	21,4	<i>boarding houses</i>
inne obiekty hotelowe	33,7	23,3	23,8	23,9	32,7	28,1	29,9	30,4	<i>other hotel facilities</i>
Pozostałe obiekty	29,1	28,8	29,4	27,2	x	x	x	x	<i>Other facilities</i>

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 243.

a See general notes, item 4 on page 243.

TABL. 15 (196). **PLACÓWKI GASTRONOMICZNE W BAZIE NOCLEGOWEJ TURYSTYKI**
Stan w dniu 31 VII
CATERING ESTABLISHMENTS IN TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS
As of 31 Jul

WYSZCZEGÓLNIENIE	Restauracje <i>Restaurants</i>	Bary <i>Bars</i>	Stołówki <i>Canteens</i>	Punkty gastronomiczne <i>Food stands</i>	SPECIFICATION
OGÓŁEM					TOTAL
2005	48	70	35	15	
2010	68	45	18	13	
2011	71	49	24	8	
2012	73	42	21	6	
Obiekty hotelowe	58	31	5	4	<i>Hotels and similar facilities</i>
hotele	28	17	2	2	<i>hotels</i>
motele	1	1	–	–	<i>motels</i>
pensjonaty	4	1	1	–	<i>boarding houses</i>
inne obiekty hotelowe	25	12	2	2	<i>other hotel facilities</i>
Pozostałe obiekty	15	11	16	2	<i>Other facilities</i>
domy wycieczkowe	2	–	–	–	<i>excursion hostels</i>
schroniska	1	–	–	–	<i>shelters</i>
schroniska młodzieżowe	–	–	2	–	<i>youth hostels</i>
kempingi	–	1	–	–	<i>camping sites</i>
ośrodki wczasowe	1	2	1	–	<i>holiday centres</i>
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	2	3	5	–	<i>training-recreational centres</i>
zespoły domków turystycznych	1	–	2	–	<i>complexes of tourist cottages</i>
pokoje gościnne	1	–	1	1	<i>rooms for rent</i>
kwatery agroturystyczne	–	–	–	1	<i>agrotourism lodgings</i>
inne obiekty	7	5	5	–	<i>miscellaneous facilities</i>

TABL. 16 (197). HOTELE WEDŁUG KATEGORII
HOTELS BY CATEGORY

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Kategorie Categories				w trakcie kategory- zacji in the proces of the catego- risation	
		****	***	**	*		
Hotele ^a	2005	22	3	4	6	1	8
Hotels ^a	2010	23	3	6	9	1	4
	2011	24	3	7	9	–	5
	2012	28	3	9	11	1	4
Pokoje ^a	2005	1147	328	253	305	28	233
Rooms ^a	2010	1296	365	341	451	28	111
	2011	1425	369	420	449	–	187
	2012	1543	366	513	486	15	163
Miejsca noclegowe ^a	2005	2292	659	480	564	50	539
Bed places ^a	2010	2596	819	625	862	56	234
	2011	2902	817	802	882	–	401
	2012	3164	832	976	999	36	321
Korzystający z noclegów w tys.	2005	172182	41710	37675	57824	1759	33214
Tourists accommodated in thous.	2010	203846	44506	58054	86151	3909	11226
	2011	229916	51891	69100	88228	–	20697
	2012	260263	53315	82398	105495	374	18681
w tym turyści zagraniczni	2005	49479	14733	11512	12195	–	11039
of which foreign tourists	2010	44822	12872	17105	14256	–	589
	2011	56907	18206	18314	18767	–	1620
	2012	84858	22940	25317	36229	–	372
Stopień wykorzystania w %:							
Occupancy rate in %:							
miejsc noclegowych	2005	34,4	41,6	34,9	39,7	25,8	23,5
bed places	2010	34,7	28,0	37,9	42,9	26,2	19,4
	2011	35,2	28,3	37,2	45,0	–	24,1
	2012	35,5	29,6	36,4	44,1	3,3	25,9
pokoji	2005	36,4	34,2	44,2	41,6	12,5	27,0
rooms	2010	40,4	33,2	45,1	47,3	25,2	25,0
	2011	43,5	37,4	47,1	51,5	–	27,9
	2012	43,8	39,0	45,9	51,9	3,2	27,5

a Stan w dniu 31 VII.

a As of 31 Jul.

Sport

Sport

TABL. 17 (198). **ORGANIZACJE KULTURY FIZYCZNEJ I KLUBY SPORTOWE**
PHYSICAL EDUCATION ORGANIZATIONS AND SPORTS CLUBS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2006	2010	2012	SPECIFICATION
ORGANIZACJE KULTURY FIZYCZNEJ^a PHYSICAL EDUCATION ORGANIZATIONS^a				
Jednostki organizacyjne	404	442	437	Organizational entities
Członkowie	30020	28191	27806	Members
Ćwiczący ^b	29989	31648	30125	Persons practising sports ^b
KLUBY SPORTOWE^c SPORTS CLUBS^c				
Jednostki organizacyjne	109	148	166	Organizational entities
Członkowie	9058	11821	12689	Members
Ćwiczący	7815	11446	12666	Persons practising sports
mężczyźni	6393	9088	10086	males
kobiety	1422	2358	2580	females
w tym juniorzy ^d	4200	5891	6632	of which juniors ^d
Sekcje sportowe	160	270	266	Sports sections
Trenerzy	116	231	281	Coaches
klasy M (mistrzowskiej)	2	8	21	M class (champion)
klasy I	17	50	45	I class
klasy II	97	173	215	II class
Instruktorzy sportowi	250	334	351	Sports instructors
Inne osoby prowadzące zajęcia sportowe	104	130	117	Other persons conducting sports activities

a Patrz uwagi ogólne, ust. 1 na str. 244. b Dane szacunkowe. c Bez uczniowskich klubów sportowych UKS i wyznaniowych klubów sportowych. d Dane obejmują: młodzieżowców, juniorów i juniorów młodszych.

a See general notes, item 1 on page 244. b Estimated data. c Excluding Students Sports Clubs UKS and Religious Sports Clubs. d Data include: youths, juniors and younger juniors.

TABL. 18 (199). **WYBRANE DZIEDZINY I RODZAJE SPORTU W KLUBACH SPORTOWYCH^a W 2012 R.**
Stan w dniu 31 XII
SELECTED SPORTS FIELDS AND KINDS OF SPORTS IN SPORTS CLUBS^a IN 2012
As of 31 Dec

DZIEDZINY I RODZAJE SPORTU ^b	Sekcje Sections	Ćwiczący Persons practising sports			Trenerzy Coaches	Instruktorzy sportowi Sports instructors	SPORTS FIELDS AND KINDS OF SPORTS ^b
		ogółem total	z liczby ogółem of total				
			kobiety females	juniorzy i juniorki juniors			
Badminton	5	103	46	71	1	5	Badminton
Boks	2	134	29	89	3	5	Boxing
Brydż sportowy	5	136	11	5	1	4	Bridge

a Bez uczniowskich klubów sportowych UKS i wyznaniowych klubów sportowych. b Do 2009 r. określane jako dyscypliny sportu.

a Excluding Students Sports Clubs UKS and Religious Sports Clubs. b Until 2009 defined as disciplines.

TABL. 18 (199). **WYBRANE DZIEDZINY I RODZAJE SPORTU W KLUBACH SPORTOWYCH^a**
W 2012 R. (dok.)
Stan w dniu 31 XII
SELECTED SPORTS FIELDS AND KINDS OF SPORTS IN SPORTS CLUBS^a
IN 2012 (cont.)
As of 31 Dec

DZIEDZINY I RODZAJE SPORTU ^b	Sekcje Sections	Ćwiczący Persons practising sports			Trenerzy Coaches	Instruktorzy sportowi Sports instructors	SPORTS FIELDS AND KINDS OF SPORTS ^b
		ogółem total	z liczby ogółem of total				
			kobiety females	juniorzy i juniorki juniors			
Gimnastyka artystyczna	2	82	82	82	1	4	Rhythmic gymnastics
Jeździectwo ^c	14	363	275	276	19	20	Equestrian sport ^c
Judo	6	787	129	620	5	17	Judo
Kajakarstwo klasyczne	1	27	8	25	1	1	Classic canoeing
Karate ^c	17	834	166	651	11	31	Karate ^c
Kolarstwo szosowe	1	4	–	4	–	1	Road cycling
Koszykówka	7	359	24	344	19	2	Basketball
Lekkoatletyka	13	940	458	814	38	40	Athletics
Łyżwiarstwo szybkie ^c	2	82	34	64	6	1	Speed skating ^c
Narciarstwo alpejskie	1	8	3	–	–	–	Alpine skiing
Narciarstwo klasyczne	1	20	10	20	–	1	Classic skiing
Piłka nożna	71	5007	108	3582	117	75	Football
Piłka ręczna	2	90	30	60	2	6	Handball
Piłka siatkowa	10	989	504	890	22	25	Volleyball
Pływanie	8	233	115	161	5	9	Swimming
Podnoszenie ciężarów	1	1	–	–	–	–	Weight lifting
Sport motorowy ^c	4	58	6	11	–	2	Motorsport ^c
Sport lotniczy ^c	5	43	15	27	–	23	Air sport ^d
Strzelectwo sportowe ^c	9	295	41	3	1	14	Sport shooting ^c
Szachy	7	376	90	181	1	7	Chess
Taekwon-do ITF	1	30	10	27	–	1	Taekwon-do ITF
Tenis	2	68	12	12	2	1	Tennis
Tenis stołowy	13	279	82	155	5	9	Table tennis
Zapasy w stylu klasycznym	1	28	–	22	1	2	Greco-Roman wrestling
Zapasy w stylu wolnym	2	43	16	35	2	2	Free style wrestling
Żeglarstwo ^c	6	224	69	78	1	8	Sailing ^c

^a Bez uczniowskich klubów sportowych UKS i wyznaniowych klubów sportowych. ^b Do 2009 r. określane jako dyscypliny sportu. ^c Dziedzina sportu (obejmuje kilka pokrewnych rodzajów sportu).

^a Excluding Students Sports Clubs UKS and Religious Sports Clubs. ^b Until 2009 defined as disciplines. ^c A sports field (consists of number of related kinds of sports).

TABL. 19 (200). **WYBRANE OBIEKTY SPORTOWE^a W 2010 R.**
Stan w dniu 31 XII
SELECTED SPORTS FACILITIES^a IN 2010
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem <i>Total</i>	W tym dostosowane do osób niepełnosprawnych <i>Of which adapted for the disabled</i>	SPECIFICATION
Stadiony	48	10	<i>Stadiums</i>
w tym piłkarskie	24	5	<i>of which football</i>
Boiska do gier wielkich	76	25	<i>Fields for big games</i>
w tym piłkarskie	76	25	<i>of which football</i>
Boiska do gier małych	30	6	<i>Fields for small games</i>
koszykówki	13	3	<i>basketball</i>
piłki ręcznej	4	1	<i>handball</i>
piłki siatkowej	13	2	<i>volleyball</i>
Boiska uniwersalne- wielozadaniowe	45	28	<i>Universal and multipurpose sports fields</i>
Korty tenisowe	23	9	<i>Tennis courts</i>
Hale sportowe	11	10	<i>Sports halls</i>
Sale gimnastyczne ^b	21	9	<i>Gyms^b</i>
Pływalnie	13	12	<i>Swimming pools</i>
Tory sportowe	3	–	<i>Sports tracks</i>
Lodowiska sztuczne	4	–	<i>Artificial skating rinks</i>
Ścieżki rowerowe w km	51,5	10,2	<i>Bicycle paths – length in km</i>

a Bez obiektów przyszkolnych. b Łącznie z salami pomocniczymi.
a Excluding schools facilities. b Including auxiliary gym.

DZIAŁ XIII NAUKA I TECHNIKA. SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE

Uwagi ogólne

Nauka i technika

1. Działalność badawcza i rozwojowa (badania naukowe i prace rozwojowe, w skrócie B+R) są to systematycznie prowadzone prace twórcze, podjęte dla zwiększenia zasobu wiedzy, w tym wiedzy o człowieku, kulturze i społeczeństwie, jak również dla znalezienia nowych zastosowań dla tej wiedzy.

Obejmuje ona **badania naukowe** (badania podstawowe, badania stosowane i badania przemysłowe) oraz **prace rozwojowe**.

Informacje dotyczące działalności badawczej i rozwojowej obejmują następujące grupy jednostek:

- 1) **jednostki naukowe i badawczo-rozwojowe** (tj. jednostki, których podstawowym rodzajem działalności jest prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych):
 - a) instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk,
 - b) instytuty badawcze działające na podstawie ustawy z dnia 30 IV 2010 r. o instytutach badawczych (Dz. U. Nr 96, poz. 618),
 - c) inne, tj. pozostałe jednostki, zaklasyfikowane według PKD 2007 do działu 72 „Badania naukowe i prace rozwojowe”;
- 2) **pomocnicze jednostki naukowe** – biblioteki naukowe, archiwa naukowe, muzea, pomocnicze jednostki naukowe PAN oraz stowarzyszenia naukowe i fundacje wspierające działalność badawczą i prace rozwojowe;
- 3) **podmioty gospodarcze** (niezaklasyfikowane według PKD 2007 do działu 72 „Badania naukowe i prace rozwojowe”), obejmujące przede wszystkim przedsiębiorstwa przemysłowe, które obok swojej podstawowej działalności, prowadzą działalność badawczą i rozwojową;
- 4) **szkoły wyższe**;
- 5) **pozostałe jednostki** – państwowe i samorządowe instytucje oraz niewymienione wcześniej instytucje niekomercyjne, m.in. szpitale, parki narodowe i ogrody botaniczne, agencje i instytucje rządowe.

2. Dane dotyczące zatrudnienia w działalności badawczej i rozwojowej obejmują wyłącznie pracowników bezpośrednio z nią związanych, poświęcających na tę działalność co najmniej 10% nominalnego czasu pracy.

CHAPTER XIII SCIENCE AND TECHNOLOGY. INFORMATION SOCIETY

General notes

Science and technology

1. Research and development (scientific research and experimental development – R&D) includes systematically conducted creative work, undertaken in order to increase knowledge, of which knowledge about man, culture and society as well as to discover new uses of this knowledge.

Research and development includes **scientific research** (basic research, applied research, industrial research) and **experimental development**.

Information regarding research and development activity includes the following groups of entities:

- 1) **scientific, research and development units** (i.e. units involved mainly in carrying out research and development):
 - a) scientific units of the Polish Academy of Sciences,
 - b) research institutes operating on the basis of the Law on the Research Institutes, dated 30 Apr 2010 (Journal of Laws No. 96, item 618),
 - c) others, i.e. other units classified according to NACE Rev. 2 to the division 72 “Scientific research and development”;
- 2) **auxiliary scientific units** – libraries, archives, museums, auxiliary scientific units of the PAS (Polish Academy of Sciences), associations and foundations supporting research and development activity and experimental development;
- 3) **economic entities** (not classified according to NACE Rev. 2 to the division 72 “Scientific research and development”) include mainly industrial enterprises conducting research and development besides their main economic activity;
- 4) **higher education institutions**;
- 5) **other units** – state or local government institutions and non-profit institutions not mentioned above, i.e. hospitals, national parks, botanical gardens, state agencies and institutions.

2. Data regarding employment in R&D activity include exclusively persons employed directly in this activity (or providing direct services for R&D) and spending at least 10 percent of their normal work time on R&D.

Ekwiwalenty pełnego czasu pracy (EPC) są to jednostki przeliczeniowe służące do ustalenia faktycznego zatrudnienia w działalności badawczo-rozwojowej. Jeden ekwiwalent pełnego czasu pracy oznacza jeden osoborok poświęcony wyłącznie na działalność badawczo-rozwojową.

3. Nakłady na działalność badawczą i rozwojową obejmują nakłady bieżące poniesione na badania podstawowe, stosowane i prace rozwojowe oraz nakłady inwestycyjne na środki trwale związane z działalnością B+R, niezależnie od źródła pochodzenia środków finansowych.

Nakłady bieżące od 2003 r. podaje się bez kosztów zakupu lub wytworzenia aparatury naukowo-badawczej, spełniającej kryteria zaliczania do środków trwałych, niezbędnej do wykonania określonych prac B+R, lecz zgodnie z rozporządzeniem Ministra Nauki i Informatyzacji z dnia 4 sierpnia 2005 (Dz. U. Nr 161, poz. 1359) do czasu zakończenia tych prac nieujętej w ewidencji środków trwałych jednostki. Koszty te ujmowane są w nakładach inwestycyjnych na środki trwale.

4. Dane o nakładach na działalność badawczą i rozwojową według źródeł finansowania opracowano zgodnie z metodologią stosowaną przez EUROSTAT i obejmują następujące **sektory finansujące**, z których pochodzą środki na finansowanie działalności badawczej i rozwojowej:

- 1) **sektor rządowy** – krajowe jednostki rządowe (m.in. ministerstwa) i samorządowe, (w tym jednostki samorządu terytorialnego), jednostki naukowe PAN i instytuty badawcze podlegające ministerstwu, powołane na podstawie ustawy o instytutach badawczych (Dz. U. 2010 Nr 96, poz. 618),
- 2) **sektor przedsiębiorstw** – krajowe podmioty gospodarcze,
- 3) **sektor szkolnictwa wyższego** – krajowe szkoły wyższe oraz podległe im instytuty badawcze, stacje doświadczalne i kliniki,
- 4) **sektor prywatnych instytucji niekomercyjnych** – krajowe: fundacje, partie polityczne, związki zawodowe, związki konsumentów, towarzystw i stowarzyszeń (zawodowych, naukowych, religijnych itp.) oraz osoby fizyczne,
- 5) **zagranica** – organizacje międzynarodowe, instytucje i przedsiębiorstwa zagraniczne oraz osoby fizyczne.

5. Działalność innowacyjna w przemyśle polega na opracowywaniu i wdrażaniu nowych lub istotnie ulepszonych produktów (wytrobów, usług) i procesów, przy czym produkty te i procesy są nowe przynajmniej z punktu widzenia wprowadzającego je przedsiębiorstwa. Obejmuje szereg działań o charakterze badawczym (naukowym), technicznym, organizacyjnym, finansowym i handlowym.

Full-time equivalents (FTE) are calculating units used to establish the actual time spent on research and development activity. One FTE equals one person-year spent exclusively on R&D.

3. Expenditure on research and development activity includes current expenditure borne on basic research, applied research and experimental development as well as capital expenditure on fixed assets connected with R&D regardless of the origin (source) of the financial funds.

Since 2003 **current expenditure** has been given excluding expenditure on purchase or manufacture of research equipment, meeting criteria for inclusion in fixed assets, necessary for performing particular R&D projects, but according to the regulation of the Ministry of Science and Information Society Technologies, dated 4 Aug 2005, Journal of Laws No. 161, item 1359), till completion of the projects mentioned above, not included in fixed assets of the entity. Expenditure on the equipment mentioned above has been included in the capital expenditure on fixed assets.

4. Data regarding expenditures on research and development by source of funds (table 5) were compiled in accordance with the methodology applied by EUROSTAT covering the following **sectors of funding**, from which the funding for research and development comes:

- 1) **government sector** – national government entities (among others, ministries) and local government entities (including local self-government entities), the scientific units of the Polish Academy of Sciences and research institutes operating on the basis of the Law on the Research Institutes (Journal of Laws 2010 No. 96, item 618) subject to the ministries,
- 2) **business enterprise sector** – national economic entities,
- 3) **higher education sector** – national higher institutions and subordinated to them research institutes, experiment stations and clinics,
- 4) **private non-profit sector** – national: foundations, political parties, trade unions, consumer associations, societies and associations (professional, scientific, religious, etc.) and natural persons,
- 5) **abroad** – international organizations, foreign institutions and companies and natural persons.

5. Innovation activity in industry consists in elaborating and implementing new or significantly improved products (goods and services) and processes which are novel at least for the enterprise. It comprises many different scientific, technological, organizational, financial and commercial steps.

6. Nakłady na działalność innowacyjną obejmują nakłady na: prace badawcze i rozwojowe (B+R) wykonane przez własne zaplecze badawcze przedsiębiorstw, jak również nabyte od innych jednostek, zakup gotowej technologii w postaci dokumentacji i praw (patenty, wynalazki nieopatentowane, licencje, ujawnienia know-how, znaki towarowe itp.), nakłady inwestycyjne na środki trwałe niezbędne do wprowadzenia innowacji (maszyny i urządzenia techniczne oraz budynki, budowle i grunty), prace wdrożeniowe poprzedzające uruchomienie produkcji na skalę przemysłową, szkolenie personelu związane z działalnością innowacyjną oraz marketing dotyczący nowych i istotnie ulepszonych produktów.

7. Innowacja produktowa to wprowadzenie na rynek wyrobu lub usługi, które są nowe lub istotnie ulepszone w zakresie swoich cech lub zastosowań. Zalicza się tu znaczące udoskonalenia pod względem specyfikacji technicznych, komponentów i materiałów, wbudowanego oprogramowania, łatwości obsługi lub innych cech funkcjonalnych.

8. Innowacja procesowa to wdrożenie nowych lub istotnie ulepszonych metod produkcji, dystrybucji i wspierania działalności w zakresie wyrobów i usług.

9. Wynalazek podlegający opatentowaniu jest to nowe rozwiązanie o charakterze technicznym, niewynikające w sposób oczywisty ze stanu techniki i mogące się nadawać do stosowania.

10. Wzór użytkowy podlegający ochronie jest to nowe i użyteczne rozwiązanie o charakterze technicznym, dotyczące kształtu, budowy lub zestawienia przedmiotu o trwałej postaci.

6. Expenditure on innovation activity includes expenditure on: R&D activity (intramural and extramural), acquisition of disembodied technology and know-how (patents, non-patented inventions, licences, disclosures of know-how, trademarks etc.), acquisition of fixed assets required for introduction of innovations (instruments and equipment as well as buildings, constructions and land), other preparations for the implementation of innovations before starting industrial production, training of personnel linked directly to innovation activity and marketing for technologically new and significantly improved products.

7. A product innovation is the market introduction of a good or service that is new or significantly improved with respect to its characteristics or intended uses. This includes significant improvements in technical specifications, components and materials, incorporated software, user friendliness or other functional characteristics.

8. A process innovation is the implementation of new or significantly improved production or delivery methods and supporting methods in range of goods and services.

9. Patentable invention is any new solution of a technical character which does not obviously result from the prior art and which is capable of practical application.

10. Utility model eligible for protection is any new and useful solution of a technical character concerning shape, construction or permanent assembly of an object.

Społeczeństwo informacyjne

1. Prezentowane informacje opracowano na podstawie uogólnionych wyników badań reprezentacyjnych przeprowadzanych w ramach tematu „Wskaźniki społeczeństwa informacyjnego”.

2. Dane dotyczące **przedsiębiorstw wyposażonych w technologie informacyjno-telekomunikacyjne (ICT)** dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i zaliczanych do sekcji: przetwórstwo przemysłowe, wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych, dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją, budownictwo, handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle, transport i gospodarka magazynowa, działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, informacja i komunikacja, działalność związana z obsługą rynku nieruchomości, działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (z wyłączeniem działalności weterynaryjnej), działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca, pozostała działalność usługowa (w zakresie naprawy i konserwacji komputerów i sprzętu komunikacyjnego).

Information society

1. The presented information was compiled on the basis of generalized results of representative surveys conducted within the subject scope "Information society indicators".

2. Data regarding **enterprises equipped with Information Communication Technology (ICT)** concern economic entities employing more than 9 persons and belonging to sections: manufacturing, electricity, gas, steam and air conditioning supply, water supply, sewerage and waste management and remediation activities, construction, wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles, transportation and storage, accommodation and food service activities, information and communication, real estate activities, professional, scientific and technical activities (excluding veterinary activities), administrative and support service activities, other service activities (repair of computers and communication equipment).

3. Pojęcie **administracja publiczna** odnosi się do organów świadczących usługi publiczne, jak i prowadzących typową działalność administracyjną. Możemy do nich zaliczyć na przykład organy podatkowe, instytucje ubezpieczeń społecznych, organy publicznej służby zdrowia, instytucje związane z ochroną środowiska i pozostałe prowadzące działalność publiczną. Administracja publiczna może być szczebla lokalnego, regionalnego i krajowego.

4. Pojęcie **handel elektroniczny** (e-handel) odnosi się do sprzedaży i zakupów produktów (wyrobów i usług), towarów i materiałów dokonywanych poprzez sieci komputerowe za pomocą metod zaprojektowanych specjalnie do otrzymywania lub składania zamówień. Podczas, gdy zamówienia powinny być dokonywane za pośrednictwem ww. metod, płatności i dostawy nie muszą być przeprowadzane on-line. Transakcje e-handlu wykluczają zamówienia składane pocztą elektroniczną (e-mail) lub faksem.

3. **Public authorities** refer to organs both delivering public services and conducting administration activities, e.g. tax, customs, social security, public health, environment protection and other public activity ones.

4. An **e-Commerce transaction** is the sale or purchase of goods or services conducted over computer networks by methods specifically designed for the purpose of receiving or placing of orders. The goods or services are ordered by those methods, but the payment and the ultimate delivery of the goods or services do not have to be conducted online. E-Commerce transactions exclude orders made by e-mail messages or fax.

Nauka i technika

Science and technology

TABL. 1 (201). JEDNOSTKI ORAZ ZATRUDNIENI W DZIAŁALNOŚCI BADAWCZEJ I ROZWOJOWEJ
UNITS AND EMPLOYMENT IN RESEARCH AND DEVELOPMENT ACTIVITY

A. JEDNOSTKI
Stan w dniu 31 XII
UNITS
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	22	36	41	46	TOTAL
Jednostki naukowe i badawczo-rozwojowe	#	#	4	6	Scientific and research-development units
Podmioty gospodarcze	12	17	23	29	Economic entities
Szkoły wyższe	5	#	9	8	Higher education institutions
Pozostałe jednostki	#	5	5	3	Other units

B. ZATRUDNIENI^a
EMPLOYMENT^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012			SPECIFICATION	
	ogółem total				pracownicy naukowo-badawczy researchers	technicy i pracownicy równorzędni technicians and equivalent staff		pozostali personel other supporting staff
O G Ó Ł E M	1284,6	1533,9	1763,6	1700,4	1541,5	91,6	67,3	TOTAL
Jednostki naukowe i badawczo-rozwojowe	#	#	#	59,6	45,5	#	#	Scientific and research-development units
Podmioty gospodarcze ...	77,7	162,8	361,0	258,2	185,9	53,1	19,2	Economic entities
Szkoły wyższe	1174,9	#	1375,0	1362,6	1294,1	#	#	Higher education institutions
Pozostałe jednostki	#	7,8	#	20,0	16,0	#	#	Other units

a W tzw. ekwiwalentach pełnego czasu pracy.

a In so-called full-time equivalents.

TABL. 2 (202). **ZATRUDNIENI W DZIAŁALNOŚCI BADAWCZEJ I ROZWOJOWEJ WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA**
 Stan w dniu 31 XII
EMPLOYMENT IN RESEARCH AND DEVELOPMENT ACTIVITY BY EDUCATIONAL LEVEL
 As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Z wykształceniem Education					pozostałym other
			wyższym higher				z tytułem zawodowym magistra, inżyniera, lekarza, licencjata with other university degrees below the PhD level (master, bachelor and equivalent)	
			z tytułem naukowym profesora with title of professor	ze stopniem naukowym with scientific degree of		doktora doktor (PhD)		
				doktora habilito- wanego habilitated doctor ^a (HD)				
OGÓŁEM	2005	2386	243	302	947	823	71	
TOTAL	2010	2437	244	313	#	812	#	
	2011	2552	248	321	1057	765	161	
	2012	2505	241	343	1029	822	70	
Jednostki naukowe i badawczo- -rozwojowe	2005	24	4	–	9	8	3	
Scientific and research-devel- -opment units	2010	#	#	#	#	#	–	
	2011	#	#	#	#	#	–	
	2012	76	#	#	#	#	17	
Podmioty gospodarcze	2005	90	–	–	–	75	15	
Economic entities	2010	210	#	–	#	189	18	
	2011	327	–	–	4	#	#	
	2012	322	–	–	4	281	37	
Szkoły wyższe	2005	2254	239	302	932	729	52	
Higher education institutions	2010	#	#	#	#	#	#	
	2011	2176	242	317	1039	547	31	
	2012	2083	234	338	1002	493	16	
Pozostałe jednostki	2005	18	–	–	6	11	1	
Other units	2010	11	–	–	2	9	1	
	2011	#	#	#	#	#	#	
	2012	24	#	#	#	#	–	

^a The habilitated doctor's degree (HD), which is higher than a doctorate (second doctorate), is peculiar to Poland. The degree is awarded on the basis of an appropriate dissertation and is necessary for obtaining the title of professor and a professorial post at university.

TABL. 3 (203). **NAKLĄDY NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZĄ I ROZWOJOWĄ (ceny bieżące)**
GROSS DOMESTIC EXPENDITURE ON RESEARCH AND DEVELOPMENT ACTIVITY
(current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2005	2010	2011	2012				
	ogółem grand total				nakłady ^a expenditure ^a			
					bieżące current		inwestycyjne na środki trwałe capital	
	razem total		w tym osobowe of which labour costs		razem total		w tym ma- szyny, urządzenia techniczne i narzędzia oraz środki transportu of which machinery, technical equipment as well as transport equipment	
w mln zł				in mln zł				
OGÓŁEM TOTAL	61,4	103,9	139,5	139,0	65,5	31,0	73,5	#
Jednostki naukowe i badawczo-rozwo- jowe	4,0	#	#	14,1	13,2	7,0	0,8	#
<i>Scientific and re- search-develop- ment units</i>								
Podmioty gospo- darcze	8,4	16,3	25,9	30,9	18,3	12,4	12,6	#
<i>Economic entities</i>								
Szkoły wyższe	48,5	#	102,2	92,8	#	10,7	#	12,7
<i>Higher education institutions</i>								
Pozostałe jednostki ..	0,5	506,7	#	1,2	#	0,9	#	#
<i>Other units</i>								

a Wewnętrzne, bez amortyzacji środków trwałych.
a Internal, excluding depreciation of fixed assets.

TABL. 4 (204). **NAKLĄDY^a NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZĄ I ROZWOJOWĄ
WEDŁUG DZIEDZIN NAUK (ceny bieżące)**
**GROSS DOMESTIC EXPENDITURES^a ON RESEARCH
AND DEVELOPMENT ACTIVITY BY FIELD OF SCIENCE (current prices)**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2011	2012	SPECIFICATION
	ogółem w mln zł total in mln zł			
OGÓŁEM	103,9	139,5	139,0	TOTAL
Przyrodniczych	16,6	28,2	#	<i>Natural sciences</i>
Inżynieryjnych i technicznych	32,2	32,7	41,2	<i>Engineering and technology</i>
Medycznych i nauk o zdrowiu	#	#	#	<i>Medical and health sciences</i>
Rolniczych	#	9,7	2,9	<i>Agricultural sciences</i>
Społecznych	18,8	18,6	#	<i>Social sciences</i>
Humanistycznych	#	#	1,6	<i>Humanities</i>

a Wewnętrzne, bez amortyzacji środków trwałych.
a Internal, excluding depreciation of fixed assets.

TABL. 5 (205). **NAKLADY^a NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZĄ I ROZWOJOWĄ WEDŁUG ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA (ceny bieżące)**
GROSS DOMESTIC EXPENDITURES^a ON RESEARCH AND DEVELOPMENT ACTIVITY BY SOURCE OF FUNDS (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2011	2012		SPECIFICATION
	w mln zł <i>in mln zł</i>		w odsetkach <i>in percent</i>	
OGÓŁEM	139,5	139,0	100,0	TOTAL
sektor:				sector:
Rządowy	62,9	#	#	Government
Przedsiębiorstw	22,0	26,1	18,8	Business enterprise
Szkolnictwa wyższego	9,0	7,8	5,6	Higher education
Prywatnych instytucji niekomercyjnych	#	19,2	0,0	Private non-profit
Zagranica	#	#	#	Abroad

a Wewnętrzne, bez amortyzacji środków trwałych.
a Internal, excluding depreciation of fixed assets.

TABL. 6 (206). **NAKLADY BIEŻĄCE^a NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZĄ I ROZWOJOWĄ WEDŁUG RODZAJÓW BADAŃ (ceny bieżące)**
CURRENT EXPENDITURE^a ON RESEARCH AND DEVELOPMENT ACTIVITY BY TYPE OF ACTIVITY (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem <i>Total</i>	Badania <i>Research</i>		Prace rozwojowe <i>Experimental development</i>	SPECIFICATION	
		podsta- wowe <i>basic</i>	stoso- wane ^b <i>applied^b</i>			
		w mln zł	<i>in mln zł</i>			
OGÓŁEM	2005	38,4	25,8	5,8	6,8	TOTAL
	2010	60,3	#	#	14,7	
	2011	#	#	7,9	#	
	2012	65,5	#	7,7	#	
Jednostki naukowe i badawczo- rozwojowe		13,2	#	#	#	Scientific and research-develop- ment units
Podmioty gospodarcze		18,3	#	#	13,4	Economic entities
Szkoły wyższe		#	25,6	#	2,7	Higher education institutions
Pozostałe jednostki		#	0,9	-	#	Other units

a Wewnętrzne, bez amortyzacji środków trwałych. b Łącznie z nakładami na włączone w 2011 r. badania przemysłowe.
a Internal, depreciation of fixed assets. b Including expenditures on industrial research included in 2011.

TABL. 7 (207). **STOPIEŃ ŻUŻYCIA APARATURY NAUKOWO-BADAWCZEJ W DZIAŁALNOŚCI BADAWCZEJ I ROZWOJOWEJ**
DEGREE OF CONSUMPTION OF RESEARCH EQUIPMENT IN RESEARCH AND DEVELOPMENT ACTIVITY
Stan w dniu 31 XII
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
	stopień zużycia w % <i>degree of consumption in %</i>				
OGÓŁEM	74,3	#	78,8	74,5	TOTAL
Jednostki naukowe i badawczo- rozwojowe	-	#	78,5	85,7	Scientific and research-development units
Podmioty gospodarcze	6,2	60,6	39,8	14,1	Economic entities
Szkoły wyższe	75,2	89,9	80,8	86,7	Higher education institutions
Pozostałe jednostki	47,2	#	53,8	#	Other units

TABL. 8 (208). UDZIAŁ PRZYCHODÓW NETTO ZE SPRZEDAŻY PRODUKTÓW NOWYCH LUB ISTOTNIE ULEPSZONYCH W PRZYCHODACH NETTO ZE SPRZEDAŻY W PRZEMYSLE^a W 2012 R.

SHARE OF NET REVENUES FROM SALES OF NEW OR SIGNIFICANTLY IMPROVED PRODUCTS IN NET REVENUES FROM SALES IN INDUSTRY^a IN 2012

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Produkty – w % – wprowadzone na rynek w latach 2010–2012 Products – in % – introduced into the market during 2010–2012			
	ogółem total	z liczby ogółem of total number		
		nowe lub istotnie ulepszone new or significantly improved		eksport export
dla rynku to the market	tylko dla przedsiębiorstwa only to the enterprise			
OGÓŁEM TOTAL	5,7	3,7	2,1	1,4
sektor publiczny public sector	0,3	–	0,3	0,1
sektor prywatny private sector	6,0	3,9	2,2	1,5
W tym przetwórstwo przemysłowe Of which manufacturing	6,1	3,9	2,2	1,5
w tym: of which:				
Produkcja artykułów spożywczych Manufacture of food products	3,3	0,8	2,4	0,1
Produkcja wyrobów z drewna, słomy, korka i wikliny ^Δ Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker ^Δ	12,3	12,3	–	4,3
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych Manufacture of rubber and plastic products	0,9	–	0,9	0,1
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych Manufacture of other non-metallic mineral products	2,8	1,0	1,7	0,3
Produkcja wyrobów z metali ^Δ Manufacture of metal products ^Δ	2,0	0,2	1,9	0,2
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ Manufacture of machinery and equipment n.e.c.	21,7	16,7	5,1	7,1
Produkcja mebli Manufacture of furniture	0,7	0,5	0,1	–

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób; wartość produkcji sprzedanej przyjęto w cenach producenta, dotyczy produktów wprowadzonych na rynek w latach 2010–2012.

a Data concern economic entities employing more than 49 persons; value of sold production is given in producer's prices apply to products introduced into the market during 2010–2012.

TABL. 9 (209). **PRZEDSIĘBIORSTWA INNOWACYJNE W PRZEMYSŁE^a WEDŁUG RODZAJÓW WPROWADZONYCH INNOWACJI W LATACH 2010–2012**
INNOVATIVE ENTERPRISES IN INDUSTRY^a BY TYPE OF INTRODUCED INNOVATION DURING 2010–2012

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Przedsiębiorstwa przemysłowe, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesowe w % ogółu przedsiębiorstw w latach 2010–2012 <i>Industrial enterprises, which introduced product or process innovation in % of total enterprises during 2010–2012</i>			
	ogółem <i>grand total</i>	z liczby ogółem <i>of grand total number</i>		
		nowe lub istotnie ulepszone produkty <i>new or significantly improved products</i>		nowe lub istotnie ulepszone procesy <i>new or significantly improved processes</i>
		razem <i>total</i>	w tym nowe dla rynku <i>of which new to the market</i>	
OGÓŁEM TOTAL	35,4	22,9	14,6	30,7
sektor publiczny <i>public sector</i>	27,3	4,5	–	27,3
sektor prywatny <i>private sector</i>	36,5	25,3	16,5	31,2
W tym przetwórstwo przemysłowe Of which manufacturing	37,3	26,5	16,9	31,9
w tym: <i>of which:</i>				
Produkcja artykułów spożywczych <i>Manufacture of food products</i>	18,6	16,3	7,0	14,0
Produkcja wyrobów z drewna, słomy, korka i wikliny ^Δ <i>Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker^Δ</i>	28,6	21,4	21,4	14,3
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych <i>Manufacture of rubber and plastic products</i>	21,4	14,3	–	21,4
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych <i>Manufacture of other non-metallic mineral products</i>	30,0	30,0	20,0	30,0
Produkcja wyrobów z metali ^Δ <i>Manufacture of metal products^Δ</i>	50,0	33,3	16,7	44,4
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ <i>Manufacture of machinery and equipment n.e.c.</i>	78,6	78,6	42,9	71,4
Produkcja mebli <i>Manufacture of furniture</i>	57,1	7,1	7,1	57,1

a W zakresie innowacji produktowych i procesowych; dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób.

a For product and proces innovations; data concern economic entities employing more than 49 persons.

TABL. 10 (210). **NAKLADY NA DZIAŁALNOŚĆ INNOWACYJNĄ W PRZEMYSLE^a (ceny bieżące)**
EXPENDITURE ON INNOVATION ACTIVITY IN INDUSTRY^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym nakłady Of which expenditure						
		na działalność badawczą i rozwojową ^b <i>on research and development activity^b</i>	na zakup <i>on the acquisition</i>		oprogramowania <i>of the software</i>	inwestycyjne na maszyny i urządzenia techniczne i narzędzia oraz środki transportu ^c <i>capital on the acquisition of machinery and technical equipment, tools and transport equipment^c</i>	na szkolenie personelu związane z działalnością innowacyjną <i>on staff training connected with innovation activity</i>	na marketing dotyczący nowych lub istotnie ulepszonych produktów <i>on the marketing for new or significantly improved products</i>
			wiedzy ze źródeł zewnętrznych (gotowej technologii w postaci dokumentacji i praw) <i>of knowledge from external sources (complete technology in the form of documentation and rights)</i>					
w tys. zł in thous. zł								
OGÓŁEM	2005	304144	11376	4208	6268	228839	881	1088
TOTAL	2010	195046	10772	#	9405	132595	#	11857
	2011	290544	#	252	#	239456	1190	5629
	2012	407501	#	#	#	291874	449	5311
W tym przetwórstwo przemysłowe		278111	#	#	#	#	449	5311
Of which manufacturing								
w tym: of which:								
Produkcja artykułów spożywczych		60946	#	-	537	50412	#	#
<i>Manufacture of food products</i>								
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny ^Δ		#	671	-	#	#	-	-
<i>Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker^Δ</i>								
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych		1188	-	-	-	1034	#	-
<i>Manufacture of rubber and plastic product</i>								
Produkcja wyrobów z metali ^Δ ...		2564	#	-	#	1229	19	-
<i>Manufacture of metal products^Δ</i>								
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ		38288	5658	#	444	23496	#	2976
<i>Manufacture of machinery and equipment n.e.c.^Δ</i>								

a W zakresie innowacji produktowych i procesowych; dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. b Nakłady wewnętrzne i zewnętrzne. c Łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem.

a For product and process innovations; data concern entities employing more than 49 persons. b Internal and external expenditures. c Including instruments, movables and endowments.

TABL. 11 (211). **NAKLADY NA DZIAŁALNOŚĆ INNOWACYJNĄ^a W PRZEMYSLE WEDŁUG ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA (ceny bieżące)**
EXPENDITURES ON INNOVATION ACTIVITIES IN INDUSTRY^a BY SOURCE OF FUNDS (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Środki Funds				
		własne own	pozyskane z zagranicy (bezzwrotne) received from abroad (not re-payable)	kredyty bankowe bank credits	pozostałe ^b others ^b	
tys. zł in thous. zł						
OGÓŁEM	2005	289023	201155	2187	51851	33830
TOTAL	2010	195045	164649	7966	13895	8535
	2011	290544	247354	12559	23399	7232
	2012	407501	290682	26193	4051	86575
W tym przetwórstwo przemysłowe		278111	242164	#	4051	#
Of which manufacturing						
w tym: of which:						
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych		1188	#	#	-	-
<i>Manufacture of rubber and plastic product</i>						
Produkcja wyrobów z metali ^Δ		2564	1780	#	#	#
<i>Manufacture of metal products^Δ</i>						
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ		38288	32766	1643	#	#
<i>Manufacture of machinery and equipment n.e.c.^Δ</i>						

a W zakresie innowacji produktowych i procesowych; dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. b Na pozostałe nakłady składają się: nakłady budżetowe, nakłady pochodzące z funduszy kapitału ryzyka i pozostałe środki.

a For product and process innovations; data concern entities employing more than 49 persons. b The others consist budget funds, funds from venture capital and other resources.

TABL. 12 (212). **WYNAŁAZKI I WZORY UŻYTKOWE KRAJOWE^a**
RESIDENT INVENTIONS AND UTILITY MODELS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Wynalazki:					<i>Inventions:</i>
zgłoszone	25	56	73	80	<i>patent applications</i>
udzielone patenty	13	11	11	21	<i>patents granted</i>
Wzory użytkowe:					<i>Utility models:</i>
zgłoszone	12	31	29	22	<i>utility model applications</i>
udzielone prawa ochronne	15	14	10	16	<i>rights of protection granted</i>

a Zgłoszone w Urzędzie Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej.
 Źródło: dane Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej.

a Filed at the Patent Office of the Republic of Poland.

S o u r c e: data of the Patent Office of the Republic of Poland.

Społeczeństwo informacyjne

Information society

TABL. 13 (213). **PRZEDSIĘBIORSTWA^a WYKORZYSTUJĄCE WYBRANE TECHNOLOGIE INFORMACYJNO-TELEKOMUNIKACYJNE**
 Stan w styczniu
ENTERPRISES^a USING SELECTED INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES
As of January

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2011	2012	SPECIFICATION
	w % ogółu przedsiębiorstw in % of total enterprises			
Komputery^b	97,4	97,0	94,9	Computers^b
Dostęp do Internetu	95,8	95,6	92,3	Internet access
Dostęp do Internetu przez łącze szerokopasmowe ^c	74,6	76,3	78,5	Internet access via broadband connection ^c
w tym mobilne łącze szerokopasmowe	13,8	16,6	27,5	of which mobile broadband
Własna strona internetowa	60,8	63,9	61,2	Own Website

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. ^b Stacjonarne i przenośne, np. laptopy (notebooki); w latach 2011 i 2012 również smartfony i nettopy; dane nie obejmują komputerów zintegrowanych na jednej płycie montażowej, komputerów służących do sterowania i regulacji procesów technologicznych oraz w 2005 r. – urządzeń podręcznych (np. palmtopów, PDA). ^c Od 2010 r. obejmuje także mobilne łącze w technologii 3G.

^a Data concern economic entities employing more than 9 persons. ^b Desktop and portable computers e.g. laptops (notebooks); in 2011 and 2012 including smartphones and nettops; data do not include computers integrated to other machines or devices on the same assembly board, computers used for the control and regulation of technological processes as well as in 2005 - handheld computers (palmtops, PDAs). ^c Since year 2010 includes mobile connection via 3G technology.

TABL. 14 (214). **CELE WYKORZYSTANIA INTERNETU W PRZEDSIĘBIORSTWACH^a**
PURPOSE OF USING THE INTERNET BY ENTERPRISES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2011	SPECIFICATION
	w % ogółu przedsiębiorstw in % of total enterprises		
Przedsiębiorstwa wykorzystujące Internet w kontaktach z administracją publiczną	93,9	89,6	Enterprises using the Internet in their contacts with public administration
Przedsiębiorstwa prowadzące sprzedaż przez sieci komputerowe	11,9	10,0	Enterprises receiving orders via computer networks
Przedsiębiorstwa dokonujące zakupów przez sieci komputerowe	13,7	19,4	Enterprises sending orders via computer networks

^a Dane dotyczą przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
^a Data concerns enterprises with more than 9 persons employed

DZIAŁ XIV CENY

Uwagi ogólne

1. Podstawę do opracowania **wskaźników cen towarów i usług** stanowi obserwacja cen reprezentantów towarów i usług konsumpcyjnych oraz niekonsumpcyjnych (ok. 1500–1800 w różnych latach).

Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych obliczono przy przyjęciu systemu wag z roku poprzedzającego rok badany.

System wag opracowano na podstawie struktury wydatków (bez spożycia naturalnego) gospodarstw domowych na zakup towarów i usług konsumpcyjnych, uzyskanej z badania budżetów gospodarstw domowych. Grupowania towarów i usług konsumpcyjnych dokonano na podstawie Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu zaadaptowanej na potrzeby zharmonizowanych wskaźników cen konsumpcyjnych (COICOP/HICP).

2. Źródłem informacji o cenach detalicznych towarów i usług były notowania cen prowadzone przez ankierów w wybranych punktach sprzedaży, w wytypowanych rejonach badania.

Ceny roczne obliczono jako średnie arytmetyczne z przeciętnych cen w poszczególnych miesiącach, z wyjątkiem cen niektórych artykułów, które obliczono jako średnie ważone współczynnikami wyrażającymi udział zakupów dokonywanych przez ludność w poszczególnych miesiącach.

3. Dane o **cenach skupu** dotyczą cen płaconych przez podmioty gospodarcze skupujące produkty rolne bezpośrednio od ich producentów.

Przeciętne ceny roczne obliczono jako iloraz wartości (bez podatku od towarów i usług) i ilości poszczególnych produktów rolnych.

4. Źródłem informacji o **cenach produktów rolnych i zwierząt gospodarskich uzyskiwanych przez rolników na targowiskach** są miesięczne notowania cen dokonane przez stałych ankierów na celowo wytypowanych 25 targowiskach w województwie.

Przeciętne ceny roczne obliczono jako średnie arytmetyczne z przeciętnych cen w poszczególnych miesiącach.

CHAPTER XIV PRICES

General notes

1. The basis for compiling **price indices of goods and services** is price observation of representatives of goods and services consumer and non-consumer (about 1500–1800 in various years).

Price indices of consumer goods and services were calculated applying the system of weights from the year preceding the surveyed year.

The weight system was based on the structure of households expenditure (excluding own consumption) on purchasing consumer goods and services, derived from the household budgets survey. The grouping of consumer goods and services is presented on the basis of the Classification of Individual Consumption by Purpose adapted to the needs of the Harmonized Indices of Consumer Prices (COICOP/HICP).

2. The information on retail prices of goods and services comes from price quotations conducted by interviewers in selected sales outlets, in selected price survey regions.

Annual prices were calculated as arithmetic means of average monthly prices apart from annual prices of selected goods which were calculated as weighted averages of coefficients expressing shares of purchases made by consumers in particular months.

3. Data on **procurement prices** concern prices paid by economic entities purchasing agricultural products directly from their producers.

Average annual prices were calculated as a quotient of value (without value added tax – VAT) and quantity of each agricultural product.

4. The information on **prices of agricultural products and livestock received by farmers on marketplaces** comes from price quotations of agricultural products, provided by a network of interviewers collecting it on selected 25 marketplaces in the voivodship.

Average annual prices were calculated as the arithmetic means of average monthly prices.

TABL. 1 (215). WSKAŹNIKI CEN TOWARÓW I USŁUG KONSUMPCYJNYCH
PRICE INDICES OF CONSUMER GOODS AND SERVICES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
	rok poprzedni = 100		previous year = 100		
OGÓŁEM	102,0	102,3	104,5	103,7	TOTAL
w tym:					of which:
Żywność i napoje bezalkoholowe	101,9	101,5	105,8	104,4	Food and non-alcoholic beverages
Napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe	102,7	104,5	103,0	103,1	Alcoholic beverages, tobacco
Odzież i obuwie	96,3	98,2	99,8	97,6	Clothing and footwear
Mieszkanie	103,3	103,3	105,7	104,7	Dwelling
Zdrowie	102,5	102,5	104,0	103,5	Health
Transport	105,7	105,3	107,0	106,9	Transport
Rekreacja i kultura	99,8	100,6	100,5	101,4	Recreation and culture
Edukacja	101,3	101,8	104,3	105,3	Education

TABL. 2 (216). CENY DETALICZNE WYBRANYCH TOWARÓW I USŁUG
RETAIL PRICES OF SELECTED GOODS AND SERVICES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
	w zł		in zł		
Ryż – za 1 kg	2,88	4,53	4,42	4,51	Rice – per kg
Chleb pszenno-żytni – za 0,5 kg	1,20	1,77	2,08	2,15	Wheat-rye bread – per 0,5 kg
Makaron jajeczny – za 400 g	4,29	3,75	3,79	3,78	Egg pasta – per 400 g
Mąka pszenna – za 1 kg	1,43	1,75	2,06	2,03	Wheat flour – per kg
Mięso wołowe z kością (rostbef) – za 1 kg	17,54	19,43	21,82	22,36	Beef meat, bone-in (roast beef) – per kg
Mięso wieprzowe z kością (schab środkowy) – za 1 kg	13,74	14,35	14,55	15,90	Pork meat, bone-in (centre loin) – per kg
Kurczęta patroszone – za 1 kg	5,56	6,24	7,17	7,42	Disembowelled chicken – per kg
Szynka wieprzowa gotowana – za 1 kg	19,80	20,09	21,05	23,42	Pork ham, boiled – per kg
Kiełbasa wędzona – za 1 kg	13,65	13,84	14,88	16,75	Smoked sausage – per kg
Filety z morskiczka mrożone – za 1 kg	11,93	16,13	18,38	21,52	Fillets of hake, frozen – per kg
Karp świeży – za 1 kg	10,67	11,76	13,56	14,78	Fresh carp – per kg
Śledź solony odgłowiony – za 1 kg	7,32	9,01	9,89	11,98	Salted herring, headless – per kg
Mleko krowie spożywcze o zawartości tłuszczu 3-3,5% sterylizowane – za 1 l	2,46	2,80	2,86	2,73	Cows' milk, fat content 3-3,5% sterilized – per l
Ser twarogowy półtłusty – za 1 kg	9,30	10,78	11,49	12,01	Semi-fat cottage cheese – per kg
Ser dojrzewający – za 1 kg	16,05	17,99	19,08	19,60	Ripening "Gouda" cheese – per kg
Jaja kurze świeże – za 1 szt.	0,33	0,45	0,44	0,57	Hen eggs, fresh – per piece
Masło świeże o zawartości tłuszczu ok. 82,5% – za 200 g	3,37	4,11	4,53	4,26	Fresh butter, fat content 82,5% – per 200 g
Olej rzepakowy produkcji krajowej – za 1 l	4,61	5,57	6,38	6,55	Rape-oil, domestic production – per l
Pomarańcze – za 1 kg	4,54	5,22	4,69	4,49	Oranges – per kg
Jabłka ^a – za 1 kg	1,79	2,21	3,00	2,65	Apples ^a – per kg
Buraki ^a – za 1 kg	1,12	1,51	1,60	1,27	Beetroots ^a – per kg
Marchew ^a – za 1 kg	1,29	1,72	1,88	1,87	Carrots ^a – per kg
Ziemniaki ^a – za 1 kg	0,80	1,33	1,25	0,79	Potatoes ^a – per kg
Cukier biały kryształ – za 1 kg	3,02	2,63	3,99	3,77	White sugar, crystallized – per kg
Kawa naturalna mielona – za 250 g	4,46	5,85	6,61	7,06	Natural coffee, ground – per 250 g
Herbata czarna, liściasta – za 100 g ..	2,28	3,36	3,72	4,00	Black tea, leaf – per 100 g
Wódka czysta 40% – za 0,5 l	20,30	19,04	19,37	20,05	Pure vodka 40% – per 0,5 l
Papierosy – za 20 szt.	5,30	9,34	10,32	11,19	Cigarettes – per 20 pcs
Garnitur męski 2-częściowy, z elanowej – za 1 kpl	502,66	375,74	425,97	426,93	Men's suit, polyester staple fibres and wool – per set

^a Średnie ceny roczne obliczono przy zastosowaniu współczynników wyrażających udział zakupów dokonanych przez ludność w poszczególnych miesiącach roku.

^a Annual average prices were calculated with the use of coefficients expressing monthly shares of purchases made by consumers in particular months of a year.

TABL. 2 (216). **CENY DETALICZNE WYBRANYCH TOWARÓW I USŁUG (dok.)**
RETAIL PRICES OF SELECTED GOODS AND SERVICES (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
	w zł		in zł		
Półbuty męskie skórzane, na podszwie nieskórzanej – za 1 parę	147,15	148,05	151,06	160,57	Men's low leather shoes with non-leather sole – per pair
Półbuty damskie skórzane, na podszwie nieskórzanej – za 1 parę	130,24	122,09	130,22	142,89	Women's low leather shoes with non-leather sole – per pair
Podzelowanie obuwia męskiego – za 1 parę	31,86	34,78	35,22	37,41	Resoling men's shoes – per pair
Zimna woda z miejskiej sieci wodociągowej – za 1 m ³	2,00	2,55	2,69	2,83	Cold water from municipal water-line system – per m ³
Energia elektryczna dla gospodarstw domowych (taryfa całodobowa) ^b – za 1 kW·h	0,44	0,61	0,66	0,70	Electricity for households (all-day tariff) ^b – per kW·h
Gaz ziemny wysokometanowy z sieci dla gospodarstw domowych ^c – za 1 m ³	1,47	2,38	2,53	2,80	Natural, net-gas, high-methane for households ^c – per m ³
Węgiel kamienny – za 1 t	471,92	683,64	735,13	745,89	Hard coal – per t
Ciepła woda – za 1 m ³	14,18	15,71	16,03	17,11	Hot water – per m ³
Centralne ogrzewanie lokali mieszkalnych – za 1 m ² powierzchni użytkowej	3,63	4,58	4,68	4,95	Heating of dwellings – per m ² of usable floor space
Chłodziarko-zamrażarka typu domowego, poj. ok. 300 l	1511,46 ^d	1242,74	1193,84	1123,26	Fridge-freezer, capacity about 300 l
Pralka automatyczna typu domowego, na 5 kg suchej bielizny	1292,83	1289,55	1202,12	1185,08	Automatic washing machine, dry-linen capacity not exceeding 5 kg
Odkurzacz typu domowego	323,74	330,65	328,69	336,98	Vacuum cleaner
Żelazko z nawilżaczem	133,50	176,70	189,06	189,04	Steam iron
Proszek do prania – za 400 g	4,15	4,16	4,55	Washing powder – per 400 g
Benzyna silnikowa bezołowiowa, 95-oktanowa – za 1 l	4,56	5,12	5,71	Unleaded 95 octane motor petrol – per l
Bilet normalny na przejazd autobusem miejskim jednorazowy	1,77	2,03	2,09	2,25	Regular ticket for travelling by intra-urban bus
Przejazd taksówką osobową, taryfa dzienna – za 5 km	11,74	13,43	13,53	15,06	Taxi daily fare – for 5 km distance
Bilet normalny do kina	12,25	13,31	13,75	14,77	Regular cinema ticket
Ondulacja na zimno włosów damskich	47,66	53,62	57,88	60,42	Women's cold wave
Ciągnik rolniczy	63074,00	77210,00	110775,00	151396,11	Farm tractor
Kopaczka do ziemniaków ciągnikowa, zawieszana	9013,68	12957,42	13881,69	14997,88	Mounted tractor potato digger
Mocznik nawozowy 46% N – za 25 kg	23,77	29,67	39,03	43,13	Urea, nutritive content 46% N – per 25 kg
Przemiał pszenicy – za 1 dt	20,63	22,00	17,50	16,00	Grinding of wheat – per dt

b, c Łącznie z opłatami stałymi i zmiennymi przy zużyciu miesięcznym: b – 100 kWh energii elektrycznej, c – 18,25 m³ gazu. d Pojemność ok. 320 l.

b, c Including standing and variable charges with the monthly use: b – of 100 kWh of electricity, c – of 18,25 m³ of gas. d Capacity about 320 l.

TABL. 3 (217). **PRZECIĘTNE CENY SKUPU WAŻNIEJSZYCH PRODUKTÓW ROLNYCH**
AVERAGE PROCUREMENT PRICES OF MAJOR AGRICULTURAL PRODUCTS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
	w zł in zł				
Ziarno zbóż konsumpcyjnych i paszowych – za 1 dt:					<i>Cereal grain consumer and for feeds – per dt:</i>
pszenicy	36,00	63,48	85,28	89,44	<i>wheat</i>
żyta	25,68	43,33	77,18	71,56	<i>rye</i>
jęczmienia	34,51	49,69	74,89	81,07	<i>barley</i>
owsa i mieszanek zbożowych	25,04	30,25	60,37	61,17	<i>oats and mixed cereal</i>
pszenżyta	30,33	43,71	72,49	76,63	<i>triticale</i>
Ziemniaki – za 1 dt	17,97	18,65	25,18	25,80	<i>Potatoes – per dt</i>
w tym jadalne (bez wczesnych)	47,05	69,61	45,07	40,36	<i>of which edible (excluding early kinds)</i>
Buraki cukrowe – za 1 dt	17,22	10,68	12,93	10,87	<i>Sugar beets – per dt</i>
Rzepak i rzepik przemysłowy – za 1 dt	77,21	130,28	184,99	195,93	<i>Industrial rape and agrimony – per dt</i>
Liście tytoniu – za 1 dt	305,00	842,95	831,09	750,56	<i>Raw tobacco – per dt</i>
Żywiec rzeźny – za 1 kg:					<i>Animals for slaughter – per kg:</i>
bydło (bez cieląt)	4,00	4,43	5,40	6,30	<i>cattle (excluding calves)</i>
cielęta	9,48	9,16	8,27	10,89	<i>calves</i>
trzoda chlewna	3,83	3,82	4,47	5,38	<i>pigs</i>
Mleko krowie – za 1 l	1,01	1,16	1,29	1,27	<i>Cows' milk – per l</i>
Jaja kurze konsumpcyjne – za 1 szt. ..	0,24	0,23	0,20	0,40	<i>Consumer hen eggs – per piece</i>

TABL. 4 (218). **PRZECIĘTNE CENY UZYSKIWANE PRZEZ ROLNIKÓW NA TARGOWISKACH**
AVERAGE MARKETPLACE PRICES RECEIVED BY FARMERS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
	w zł in zł				
Ziarno zbóż – za 1 dt:					<i>Cereal grain – per dt:</i>
pszenicy	43,74	61,37	96,59	95,38	<i>wheat</i>
żyta	28,57	41,63	75,36	75,58	<i>rye</i>
jęczmienia	41,73	56,06	89,82	90,10	<i>barley</i>
owsa	30,56	40,72	70,17	69,52	<i>oats</i>
pszenżyta	36,85	49,51	83,29	82,68	<i>triticale</i>
Ziemniaki (bez jadalnych wczesnych) – za 1 dt	46,02	92,43	92,72	58,04	<i>Potatoes (excluding edible early kinds) – per dt</i>
Zwierzęta gospodarskie – za 1 szt.:					<i>Livestock – per head:</i>
krowa dojna	2180,91	2440,24	2796,34	3159,39	<i>dairy cow</i>
jałówka 1-rocznica	1315,78	1600,58	1688,16	1955,65	<i>one-year heifer</i>
prosię na chów	132,28	132,74	112,00	171,74	<i>piglet</i>
koń roboczy	3400,00	3997,22	4366,67	4636,81	<i>farm horse</i>
Żywiec rzeźny – za 1 kg:					<i>Animals for slaughter – per kg:</i>
cielęta	6,84	9,43	9,71	10,74	<i>calves</i>
trzoda chlewna	3,70	.	4,66	5,80	<i>pigs</i>
Jaja kurze – za 1 szt.	0,35	0,53	0,56	0,65	<i>Hen eggs – per piece</i>

DZIAŁ XV ROLNICTWO, ŁOWIECTWO I LEŚNICTWO

Uwagi ogólne

Rolnictwo

1. Dział zawiera dane dotyczące: użytkowania gruntów, powierzchni zasiewów, produkcji roślinnej, pogłowia zwierząt gospodarskich, produkcji zwierzęcej, skupu produktów rolnych oraz wyposażenia rolnictwa w środki produkcji.

2. Prezentowane informacje opracowano **metodą rodzaju działalności** i dotyczą działalności rolniczej w zakresie produkcji roślinnej i zwierzęcej prowadzonej przez podmioty gospodarcze niezależnie od sekcji PKD 2007, do której są zaliczane.

3. **Gospodarstwo rolne** to jednostka wyodrębniona pod względem technicznym i ekonomicznym, posiadająca odrębne kierownictwo (użytkownik lub zarządzający) i **prowadząca działalność rolniczą**.

Gospodarstwo indywidualne to gospodarstwo rolne użytkowane przez osobę fizyczną.

Gospodarstwa indywidualne obejmują:

- 1) gospodarstwa o powierzchni 1 ha i więcej użytków rolnych;
- 2) gospodarstwa o powierzchni poniżej 1 ha użytków rolnych (w tym nieposiadające użytków rolnych) prowadzące działy specjalne produkcji rolnej lub produkcję o znaczącej (określonej odpowiednimi progami) skali: drzew owocowych, krzewów owocowych, szkółek sadowniczych i ozdobnych, warzyw i truskawek gruntowych, chmielu, tytoniu, bydła, owiec, kóz, koni, świń, drobiu, królików oraz pszczół.

Do **działalności rolniczej** zaliczamy działalność związaną z uprawą roślin, która obejmuje: wszystkie uprawy rolne (w tym grzyby jadalne), warzywnictwo i ogrodnictwo, szkółkarstwo, hodowlę i nasiennictwo roślin rolniczych i ogrodniczych oraz chów i hodowlę zwierząt gospodarskich, tj. bydła, owiec, kóz, koni, świń, drobiu, królików, pozostałych zwierząt futerkowych, dzikich zwierząt utrzymywanych w gospodarstwie dla produkcji mięsa (np. dziki, sarny, daniele) i pszczół, a także działalność polegającą na utrzymaniu użytków rolnych według zasad dobrej kultury rolnej (zgodnie z normami).

4. Zgodnie z definicjami w ust. 3, prezentowane dane za 2012 r. o liczbie gospodarstw rolnych i powierzchni użytków rolnych nie obejmują posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą o małej skali (poniżej określonych progów). Dane za lata 2010 i 2011 zmieniono w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji Rocznika i podano w warunkach porównywalnych z danymi za 2012 r.

CHAPTER XV AGRICULTURE, HUNTING AND FORESTRY

General notes

Agriculture

1. This chapter contains data on: land use, sown area, crop output, livestock population, animal output, procurement of agricultural products and means of production in farming.

2. The presented information was compiled using the **kind-of-activity method** and concerns agricultural activity in the area of crop and animal production conducted by economic entities regardless of the section of the NACE Rev. 2 in which they are included.

3. An **agricultural holding** is understood as a single unit, both technically and economically, which has a single management (holder or manager) and which **conducts agricultural activity**.

Private farm is understood as an agricultural holding used by a natural person.

Private farms include:

- 1) holdings with an area of 1 ha or more of agricultural land;
- 2) holdings with an area of less than 1 ha of agricultural land (including holdings without agricultural land) conducting special branches of agricultural activities or the production of significant (determined by the appropriate thresholds) scale: fruit trees plantations, fruit shrubs plantations, ornamental plants and orchard nurseries, field vegetable and strawberry, hops, tobacco, cattle, sheep, goats, horses, pigs, poultry, rabbits as well as bees.

An agricultural activity includes activity related to the cultivation of plants, which covers: all field crops (including mushrooms), vegetable gardening and horticulture, nursery, cultivation and seed production of agricultural and horticultural crops as well as activity related to rearing and breeding of livestock, such as cattle, sheep, goats, horses, pigs, poultry, rabbits, other fur-covered animals, wild animals kept for slaughter (such as wild boar, roe deer, fallow deer) and bees, as well as activity of maintaining agricultural land in accordance with cultivation principles with respects for environment protection requirements (according to the norms).

4. According to the definitions in item 3, the presented data for 2012 on the number of agricultural holdings and the area of agricultural land does not include owners of agricultural land who do not conduct agricultural activities, and owners of less than 1 ha of agricultural land who conduct agricultural activities on a small scale (below the specified thresholds). The data for the 2010 and 2011 was changed in comparison with the ones published in the previous edition of the Yearbook and was provided in conditions comparable with the data for 2012.

5. Powierzchnia użytków rolnych obejmuje powierzchnię użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej i użytków rolnych pozostałych.

Użytki rolne w dobrej kulturze rolnej – utrzymywane zgodnie z normami określonymi w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 11 III 2010 r. w sprawie minimalnych norm (Dz. U. Nr 39, poz. 211) z późniejszymi zmianami – prezentuje się w podziale na: powierzchnię pod zasiewami, grunty ugorowane, uprawy trwałe (w tym sady), ogrody przydomowe, łąki trwałe i pastwiska trwałe.

Użytki rolne pozostałe to użytki rolne nieużytkowane i nieutrzymywane w dobrej kulturze.

Powierzchnia zasiewów to powierzchnia wszystkich upraw zasianych i zasadzonych w gospodarstwie rolnym.

Grunty ugorowane to grunty orne niewykorzystywane do celów produkcyjnych, ale utrzymane według zasad dobrej kultury rolnej, przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska, łącznie z powierzchnią upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny (nawozy zielone).

Uprawy trwałe to łączna powierzchnia plantacji drzew i krzewów owocowych oraz ich szkótek (sady), szkótek drzew i krzewów ozdobnych, szkótek drzew leśnych do celów handlowych, innych upraw trwałych, w tym wikliny oraz drzew i krzewów owocowych rosnących poza plantacjami, a także upraw trwałych pod osłonami.

Do **sadów** zaliczono grunty zasadzone drzewami i krzewami owocowymi oraz szkółki drzew i krzewów owocowych o powierzchni nie mniejszej niż 0,1 ha.

Ogrody przydomowe to powierzchnia upraw przeznaczonych przede wszystkim na samozaopatrzenie. Do ogrodów przydomowych nie zalicza się powierzchni trawników i ogrodów ozdobnych oraz powierzchni przeznaczonej na rekreację.

Łąki i pastwiska są to łąki i pastwiska trwałe, do których nie zalicza się gruntów ornych obsianych trawami w ramach płodozmianu.

6. Dane o produkcji, plonach i skupie zbóż, strączkowych i oleistych dotyczą ziarna, tytoniu – liści, chmielu – chmielu surowego.

7. Dane o zbiorach i plonach zbóż dotyczą ziarna zbóż. Dane dotyczące zbóż obejmują: zboża podstawowe, mieszanki zbożowe, kukurydzę na ziarno, grykę, proso i inne zbożowe. Dane dotyczące zbóż podstawowych, tj. pszenicy, żyta, jęczmienia, owsa i pszenżyta – jeśli nie zaznaczono inaczej – nie obejmują mieszanek zbożowych.

Strączkowe na ziarno obejmują: konsumpcyjne (groch, fasola, bób oraz pozostałe) i pastewne (wyka, łubin, bobik oraz pozostałe, np. peluszka, mieszanki strączkowe).

Do **upraw przemysłowych** zalicza się: buraki cukrowe, uprawy roślin oleistych (rzepak, rzepik, mak, słonecznik, soja, gorczyca i od 2003 r. len oleisty), włóknistych (len, konopie) i innych przemysłowych (tj. tytoń, chmiel, cykorja).

5. The agricultural land area including area of agricultural land in a good agricultural condition and other agricultural land.

Agricultural land in a good agricultural condition – maintained in accordance with norms defined in the decree of the Minister of Agriculture and Rural Development, dated 11 Mar 2010 regarding minimal norms (Journal of Laws No. 39, item 211) with later amendments – is presented on the basis of a division into sown area, fallow land, permanent crops (including orchards), kitchen gardens, permanent meadows and permanent pastures.

Other agricultural land is agricultural land which is not used and maintained in a good condition.

Sown area is the area of all crops sown and planted in the agricultural holding.

Fallow land is the arable land not used for production purposes but maintained in a good agricultural condition, in compliance with the environmental protection requirements, as well as the crop area intended for ploughing of plants cultivated as major crops (green fertilizers).

Permanent crops stand for the total plantation area of fruit-bearing trees and shrubs, and their nurseries (orchards), nurseries of ornamental trees and shrubs, and nurseries of forest trees for commercial purposes, as well as other permanent crops, of which wicker, fruit-bearing trees and shrubs grown outside plantations, as well as other permanent crops cultivated under covers.

Orchards are understood as land planted with fruit-bearing trees, bushes and tree nurseries not smaller than 0,1 ha.

Kitchen gardens stand for the area of crops which mainly serve as self-supplies. The area of lawns and ornamental gardens, as well as recreation area, should not be treated as part of kitchen gardens.

Meadows and pastures are understood as permanent meadows and pastures, and do not include arable land sown with grass as part of crop rotation.

6. Data regarding the production, yields and procurement of cereals, pulses and oilseeds plants as well as cereals concern grain, tobacco – leaves, hop – raw hop.

7. Data regarding crop production and cereal yields concern cereal grains. Data concerning cereals include: basic cereals, cereal mixed, maize for grain, buckwheat, millet and other cereals. Data regarding basic cereals, i.e. wheat, rye, barley, oats and triticale, unless otherwise stated, do not include cereal mixed.

Pulses for grain include: consumer pulses (peas, beans, broad beans and others) and feed pulses (vetch, lupine, field beans and others, e.g., field peas, pulses mixed).

Industrial crops include: sugar beets, oilseeds crops (rape, turnip rape, poppy, sunflower, soya, mustard and since 2003 oil-flax), fibrous plants (flax, hemp) and other industrial plants (i.e., tobacco, hop, chicory).

Uprawy pastewne obejmują: strączkowe pastewne, motylkowe drobnonasienne (w tym wieloletnie, tj. koniczyna, lucerna i esparceta) z innymi pastewnymi i trawami, a także okopowe pastewne (buraki pastewne, brukiew, marchew pastewna, kapusta pastewna, rzepa itp.) oraz kukurydzę na pasze.

8. Dane o produkcji żywca rzeźnego obejmują: skup zwierząt rzeźnych (pomniejszony o zwierzęta wyselekcjonowane do dalszego chowu), sprzedaż targowiskową oraz ubój z przeznaczeniem na spożycie naturalne.

9. Globalna produkcja rolnicza obejmuje:

- 1) **produkcję roślinną**, tj. surowe (nieprzetworzone) produkty pochodzenia roślinnego (zbiory danego roku);
- 2) **produkcję zwierzęcą**, tj. produkcję żywca rzeźnego oraz surowych (nieprzetworzonych) produktów pochodzenia zwierzęcego i przyrost pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego – stada podstawowego i obrotowego), do którego zaliczono: bydło, trzodę chlewną, owce, konie i drób.

10. Końcowa produkcja rolnicza stanowi sumę wartości: produkcji towarowej, spożycia naturalnego produktów rolnych pochodzących z własnej produkcji, przyrostu zapasów produktów roślinnych i zwierzęcych oraz przyrostu wartości pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego – stada podstawowego i obrotowego). Produkcja końcowa, w odróżnieniu od produkcji globalnej, nie obejmuje tych produktów pochodzących z własnej produkcji, które zostały zużyte na cele produkcyjne, np. pasz, materiału siewnego, obornika.

11. Towarowa produkcja rolnicza stanowi sumę sprzedaży produktów rolnych do skupu i na targowiskach.

12. Przy ustalaniu produkcji rolniczej w cenach stałych przyjęto średnie krajowe ceny bieżące z roku poprzedzającego rok badany (dla sprzedaży targowiskowej – ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach, dla pozostałych elementów produkcji – średnie ceny skupu), z wyjątkiem ziemniaków, warzyw i owoców, w przypadku których przyjmuje się średnie ceny z dwóch kolejnych lat, tj. z roku poprzedzającego rok badany i z roku badanego.

13. Skup produktów rolnych dotyczy ilości i wartości produktów rolnych (roślinnych i zwierzęcych) skupionych przez podmioty gospodarcze bezpośrednio od producentów.

14. Dane o ciągnikach rolniczych dotyczą ciągników 4-kołowych i gąsienicowych.

15. Dane o atestowanych gospodarstwach ekologicznych zostały opracowane na podstawie wykazów producentów przekazanych przez upoważnione jednostki certyfikujące Głównemu Inspektorowi Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, zgodnie z art. 9 pkt 2 ustawy z dnia 25 VI 2009 r. o rolnictwie ekologicznym (Dz. U. Nr 116, poz. 975).

16. Lata gospodarcze obejmują okres od 1 VII do 30 VI (np. rok gospodarczy 2011/12 oznacza okres od 1 VII 2011 r. do 30 VI 2012 r.).

Feed plants include: feed pulses, legumes (of which perennial: clover, lucerne and sainfoin) with other feed plants and field grasses as well as root plants (mangold, rutabaga, fodder carrot, fodder cabbage, turnip etc.) and maize for feeds.

8. Data regarding the production of animals for slaughter concern the purchase of animals for slaughter (excluding animals selected for further breeding), market sales and slaughter intended for own consumption.

9. Gross agricultural output includes:

- 1) **crop output**, i.e., raw (not processed) products of plant origin (harvests for a given year);
- 2) **animal output**, i.e., production of animals for slaughter, raw (not processed) products of animal origin as well as the increase in farm animal stocks (livestock – the basic and working herd), which include: cattle, pigs, sheep, horses and poultry.

10. Final agricultural output is the sum of the following values: market output, own consumption of agricultural products from own production, increases in inventories products of plant and animal origin and the increase in farm animal stocks (livestock – the basic and working herd). Final output, as opposed to gross output, does not include those products from own output that were utilized for production purposes, e.g. feed, sown material, manure.

11. Agricultural market output is the sum of agricultural product sales at procurement centres and on marketplaces.

12. The average national current prices for the year preceding surveyed year were assumed in calculating agricultural output in constant prices (for market sales – prices received by farmers at marketplaces, for other elements of production – average procurement prices), excluding potatoes, vegetables and fruits, for which the average prices from two consecutive years are adopted, i.e., from the year preceding the surveyed year and from the surveyed year.

13. Procurement of agricultural products includes the quantity and value of agricultural products (crop and animal origin) purchased by economic entities directly from producers.

14. Data regarding agricultural tractors concern 4-wheeled and tracked tractors.

15. Data on certified organic farms have been elaborated on the basis of producers registers delivered by authorized certifying bodies to the Main Inspector of Agricultural and Food Quality according to Article 9 point 2 of Legal Act of 25 June 2009 on organic farming (Journal of Laws No. 116, item 975).

16. Farming years cover the period from 1 Jul to 30 Jun (e.g. the 2011/12 farming year covers the period from 1 Jul 2011 to 30 Jun 2012).

17. Do wyliczeń **wskaźników natężenia** przyjęto – jeśli nie zaznaczono inaczej – użytki rolne, powierzchnię zasiewów i zwierzęta gospodarskie według stanu w czerwcu.

18. Dane o użytkowaniu gruntów, powierzchni zasiewów, zbiorach i plonach ziemiopłodów, zwierzętach gospodarskich i produkcji zwierzęcej opracowano na podstawie sprawozdawczości, wyników badań reprezentacyjnych, wyników spisów rolniczych i szacunków.

19. Dane prezentowane są według siedziby użytkownika gospodarstwa.

Leśnictwo

1. Informacje w zakresie leśnictwa dotyczą:

- 1) **lasów publicznych** stanowiących własność:
 - a) Skarbu Państwa – zarządzanych oraz użytkowanych czasowo lub w całości przez:
 - Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe (w skrócie „Lasy Państwowe”) nadzorowane przez Ministra Środowiska,
 - jednostki ochrony przyrody (parki narodowe),
 - jednostki organizacyjne innych ministrów, wojewodów, gmin lub związków komunalnych oraz Agencję Nieruchomości Rolnych,
 - b) gmin (w tym gmin mających również status miasta na prawach powiatu);
- 2) **lasów prywatnych** stanowiących własność:
 - a) osób fizycznych,
 - b) wspólnot gruntowych będących własnością wszystkich lub części mieszkańców wsi,
 - c) spółdzielni produkcyjnych i kółek rolniczych oraz lasów oddanych im w zarząd i bezpłatne użytkowanie,
 - d) innych osób prawnych.

2. **Powierzchnia gruntów leśnych** obejmuje powierzchnię lasów oraz gruntów związanych z gospodarką leśną.

Do **powierzchni lasów** zalicza się grunty o zwartej powierzchni co najmniej 0,1 ha:

- pokryte roślinnością leśną (powierzchnia zalesiona),
- przejściowo pozbawione roślinności leśnej (powierzchnia niezalesiona).

Są to grunty przeznaczone do produkcji leśnej, stanowiące rezerwy przyrody lub wchodzące w skład parków narodowych, ewentualnie wpisane do rejestrów zabytków.

Do **gruntów związanych z gospodarką leśną** zalicza się grunty zajęte pod wykorzystywane dla potrzeb gospodarki leśnej: budynki i budowle, linie podziału przestrzennego lasu, drogi leśne, szkółki leśne, miejsca składowania drewna itp.

Zręby są to grunty przejściowo pozbawione drzewostanu w ciągu ostatnich 5 lat i przewidywane do odnowienia w najbliższych latach.

17. **Intensity ratios** were calculated on the basis of agricultural land, sown area, and livestock as of June, unless otherwise indicated.

18. Data regarding land use, sown area, crop production and yields, livestock and animal-based production were compiled on the basis of reports, results of sample surveys, agricultural census results and estimates.

19. Data are presented by the land user's seat.

Forestry

1. Information within the scope of forestry concerns:

- 1) **public forests** owned by:
 - a) the State Treasury – managed and utilized temporarily or perpetually by:
 - the State Forests National Forest Holding (abbreviated as "State Forests") supervised by the Minister of Environment,
 - nature protection units (national parks),
 - organizational units supervised by other ministers, voivods, gminas or municipal associations as well as the Agricultural Property Agency,
 - b) gminas (of which gminas which are also cities with powiat status);
- 2) **private forests** owned by:
 - a) natural persons,
 - b) land held in common by all or part of the residents of a village,
 - c) production cooperatives and farmers' associations as well as forests given them into administration and free use,
 - d) other legal persons.

2. **Forest land** includes forest area as well as land connected with silviculture.

Forest area includes land with a homogeneous area of at least 0,1 ha:

- covered with forest vegetation (wooded area),
- temporarily devoid of forest vegetation (non-wooded area).

These areas are designated for silviculture production, which are nature reserves or comprise portions of national parks or eventually are registered as nature monuments.

Land connected with silviculture includes land used for purposes of forest management: buildings and structures, spatial division lines in forests, forest roads, forest nurseries, wood stockpiling areas etc.

Felling sites are areas temporarily devoid of tree stands within the past 5 years, and designated for renewal in coming years.

Halizny są to grunty przejściowo pozbawione drzewostanu dłużej niż 5 lat oraz uprawy i młodniki I klasy wieku o zadrzewieniu niższym niż 0,5 (pełne zadrzewienie – 1,0), przewidywane do odnowienia w najbliższych latach.

Plazowiny są to grunty porośnięte drzewami II klasy wieku (21–40 lat) o zadrzewieniu do 0,3 włącznie albo drzewami III i wyższych klas wieku (41 lat i więcej) o zadrzewieniu do 0,2 włącznie, z wyjątkiem drzewostanów w klasie odnowienia i do odnowienia.

Drzewostany w klasie odnowienia są to drzewostany rębne i przeszlorębne podlegające jednocześnie użytkowaniu i odnowieniu (pod osłoną), w których co najmniej 50% powierzchni (w drzewostanach użytkowanych rębiami gniazdowymi co najmniej 30% powierzchni) zostało odnowione sztucznie lub naturalnie oraz drzewostany młodszych klas wieku wymagające przebudowy za pomocą rębni złożonych, z uwagi na złe efekty produkcyjne.

Drzewostany w klasie do odnowienia obejmują drzewostany rębne i przeszlorębne użytkowane rębiami złożonymi, które wymagają uprzedniego odnowienia jako bezwzględnego warunku kontynuacji cięć tymi rębiami.

Drzewostany o budowie przerębowej są to drzewostany składające się z grup i kęp drzew o różnym wieku i wysokości, przenikające się nawzajem na całej powierzchni, w których prowadzone są jednocześnie zabiegi związane z użytkowaniem, odnowieniem i pielęgnowaniem lasu.

Przez **odnowienia** rozumie się powstawanie młodego drzewostanu w miejsce drzewostanu usuwanego lub usuniętego:

- 1) odnowienia sztuczne są to uprawy leśne zakładane przez sadzenie lub siew;
- 2) odnowienia naturalne są to uprawy leśne powstałe na gruntach leśnych z samosiewu i odrośli, uznane za pełnowartościowe i pokrywające co najmniej 50% terenu.

Zalesienia polegają na zakładaniu upraw leśnych na gruntach pozostających poprzednio poza uprawą leśną, tj. gruntach nieleśnych.

Zadrzewienia są to produkcyjne i ochronne skupiska drzew i krzewów na terenach publicznych i prywatnych poza lasami i terenami zieleni w miastach. Najczęściej występują wzdłuż tras komunikacyjnych i cieków wodnych, wśród upraw rolnych, przy domach i budynkach gospodarczych oraz w obrębie i przy zakładach przemysłowych. Do zadrzewień nie zalicza się: lasów i gruntów leśnych, gruntów przeznaczonych prawomocnymi decyzjami do zalesienia, sadów, plantacji, szkótek drzew i krzewów, cmentarzy, urzędowej zieleni komunalnej w miastach, ogrodów działkowych, skupisk drzew otaczających obiekty zabytkowe.

3. Lesistość (wskaźnik lesistości) obliczono jako stosunek procentowy powierzchni lasów do ogólnej powierzchni województwa.

Blanks are areas temporarily devoid of tree stands for longer than 5 years, as well as crops and greenwoods in the I age category, with plantings less than 0,5 (full plantings – 1,0), designated for renewal in coming years.

Irregularly stocked open stands are areas planted with trees in the II age category (21–40 years) with plantings up to 0,3 inclusive or planted with trees in the III or higher age category (41 years or more) with plantings up to 0,2 inclusive, excluding tree stands in the renewal class and to be renewed.

Tree stands in the restocking class are tree stands which have reached or passed felling maturity, being simultaneously utilised and renewed (under cover), in which at least 50% of the area (in tree stands utilised through nested fellings – at least 30% of the area) was renewed naturally or artificially, as well as tree stands in the lower age categories requiring reconstruction through complex fellings in view of poor production results.

Tree stands in the class for restocking include tree stands that have reached or passed felling maturity, that are utilised through complex fellings and that require prior renewal as the necessary condition for continuation of these fellings.

Tree stands with throughfell construction are tree stands consisting of groups and clumps of trees of various ages and heights, intermingled throughout the entire stand, in which activities connected with the utilisation, renewal and tending of the forest are conducted simultaneously.

Renewals are understood as new tree stands formed in place of removed stands:

- 1) artificial renewals are tree crops established through planting or sowing;
- 2) natural renewals are tree crops formed on forest land through self-seeding and offshoots, considered full-value and covering at least 50% of the area.

Afforestation consists in establishing woodland crops on land previously outside silviculture, i.e. non-forest land.

Plantings are productive and protective clusters of trees and shrubs on public and private areas outside the forest and green areas in cities. The most frequently the term includes trees along roads, rivers, canals and among agricultural crops, on farmlands and within plants area. The term excludes forests and forest land, land designated by legally binding decisions for afforestation, orchards, plantations, forest and shrub nurseries, cemeteries and estate green belts within cities, home gardens and allotments, trees and shrubs surrounding monumental places.

3. Forest cover (forest cover indicator) was calculated as the percentage ratio of forest area to the total area of the voivodship.

4. Dane o **pozyskaniu drewna** w układzie sortymentowym zaprezentowano według klasyfikacji jakościowo-wymiarowej określonej Polskimi Normami oraz w oparciu o Polską Klasyfikację Wyrobów i Usług PKWiU 2008, wprowadzoną rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 29 X 2008 r. (Dz. U. Nr 207, poz. 1293) w miejsce PKWiU stosowanej do 31 XII 2008 r.

5. **Udział powierzchni gruntów leśnych w powierzchni lądowej województwa** obliczono jako stosunek powierzchni lasów i gruntów związanych z gospodarką leśną do powierzchni ogólnej województwa pomniejszonej o grunty pod wodami (obejmujące morskie wody wewnętrzne, powierzchniowe wody płynące oraz stojące).

4. *Data on **removals** in assortment order were presented according to the quality and size classification defined by the Polish Norms and with respect of the Polish Classification of Products and Services PKWiU 2008 implemented by the regulation of the Council of Ministers dated 29 Oct 2008 (Journal of Laws No. 207, item 1293), replacing the PKWiU classification used until 31 Dec 2008.*

5. *Share of forest land in land area of the voivodship is calculated as the percentage ratio of forest area and land connected with silviculture to the total area of the voivodship without lands under waters (internal marine waters, surface flowing waters and surface standing waters).*

Rolnictwo Agriculture

TABL. 1 (219). **UWARUNKOWANIA I WAŻNIEJSZE WYNIKI EKONOMICZNO-PRODUKCYJNE W ROLNICTWIE**
TRENDS AND MAJOR ECONOMIC AND PRODUCTION RESULTS IN AGRICULTURE
A. OGÓŁEM
TOTAL

WYSZCZEGÓLNIENIE	2006– –2010 ^a	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Udział w ogólnej powierzchni zasiewów (stan w czerwcu) ^b w %:					Share in total sown area (as of June) ^b in %:
zbóż podstawowych	43,0	43,9	43,3	39,4	basic cereals
w tym gospodarstwa indywidualne	42,7	43,6	43,0	39,0	of which private farms
ziemniaków	3,5	2,8	2,8	1,9	potatoes
w tym gospodarstwa indywidualne	3,6	2,9	2,9	1,9	of which private farms
roślin przemysłowych	1,2	1,6	1,4	1,4	industrial plants
w tym gospodarstwa indywidualne	1,0	1,2	1,1	1,2	of which private farms
Plony z 1 ha w dt:					Yields per 1 ha in dt:
zbóż podstawowych	26,2	29,0	25,9	29,1	of basic cereals
w tym gospodarstwa indywidualne	26,1	29,0	25,6	28,7	of which private farms
ziemniaków	177	203	202	210	potatoes
w tym gospodarstwa indywidualne	177	203	202	210	of which private farms
rzepaku i rzepiku	24,3	23,9	26,4	28,0	of rape and turnip rape
w tym gospodarstwa indywidualne	23,0	23,9	26,5	26,5	of which private farms
Bydło, trzoda chlewna, owce i konie w przeliczeniowych sztukach dużych (stan w czerwcu) ^{bc}	794785	808412	841704	818509	Cattle, pigs, sheep and horses in terms of large heads (as of June) ^{bc}
w tym gospodarstwa indywidualne	789914	803863	838316	815092	of which private farms
Udział krów w pogłowie bydła (stan w czerwcu) ^b w %	53,3	52,1	48,8	51,1	Share of cows in cattle stocks (as of June) ^b in %
w tym gospodarstwa indywidualne	53,4	52,1	48,8	51,1	of which private farms
Udział loch w pogłowie trzody chlewnej (stan w końcu lipca) ^b w %	9,3	9,4	8,5	9,4	Share of sows in pig stocks (as of the end of July) ^b in %
w tym gospodarstwa indywidualne	9,3	9,3	8,5	9,3	of which private farms
Produkcja mleka krowiego na 1 krowę w l w tym gospodarstwa indywidualne	4290	4105	4754	4914	Production of cows' milk per cow in l
	4287	4104	4752	4912	of which private farms

a Przeciętne roczne. b W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. c Patrz uwaga do tabl. 11 na str. 290; trzoda chlewna – stan w końcu lipca.

a Annual averages. b In 2010 data of the Agricultural Census. c See note to the table 11 on page 290; pigs – as of the end of July.

TABL. 1 (219). UWARUNKOWANIA I WAŻNIEJSZE WYNIKI EKONOMICZNO-PRODUKCYJNE W ROLNICTWIE (dok.)

TRENDS AND MAJOR ECONOMIC AND PRODUCTION RESULTS IN AGRICULTURE (cont.)

A. OGÓŁEM^d (dok.)
TOTAL^d (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010		2011	2012	SPECIFICATION
		A	B			
Gospodarstwa rolne (stan w czerwcu) ^b w tys.	111,2	104,0	84,1	92,8	80,9	Agricultural holdings (as of June) ^b in thous.
w tym gospodarstwa indywidualne	111,1	103,9	84,0	92,7	80,8	of which private farms
Powierzchnia użytków rolnych (stan w czerwcu) ^b w tys. ha	1089,3	1070,4	1057,0	1058,6	1083,4	Agricultural land area (as of June) ^b in thous. ha
w tym gospodarstwa indywidualne	1061,2	1050,8	1037,7	1043,3	1068,7	of which private farms

B. W PRZELICZENIU NA UŻYTKI ROLNE^d
IN TERMS OF AGRICULTURAL LAND^d

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010		2011	2012	SPECIFICATION
		A	B			
Bydło, trzoda chlewna, owce i konie w przeliczeniowych sztukach dużych (stan w czerwcu) ^{bc} na 100 ha użytków rolnych	67,6	75,5	76,5	79,5	75,5	Cattle, pigs, sheep and horses in terms of large heads (as of June) ^{bc} per 100 ha of agricultural land
w tym gospodarstwa indywidualne	68,9	76,5	77,5	80,3	76,3	of which private farms
Produkcja żywności rzeźnego w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami i podrobami) ^e na 1 ha użytków rolnych w kg	166,9	193,6	196,1	191,6	176,6	Production of animals for slaughter in terms of meat (including fats and pluck) ^e per 1 ha of agricultural land in kg
Produkcja mleka krowiego na 1 ha użytków rolnych w l	1482	1840	1863	2076	2097	Production of cows' milk per 1 ha of agricultural land in l
w tym gospodarstwa indywidualne	1516	1870	1894	2102	2121	of which private farms
Ciągniki rolnicze (stan w czerwcu) ^b na 100 ha użytków rolnych w szt.	8,8	9,4	9,7	.	.	Agricultural tractors (as of June) ^b per 100 ha of agricultural land in units
w tym gospodarstwa indywidualne	9,1	9,5	9,8	.	.	of which private farms
Zużycie nawozów mineralnych lub chemicznych (łącznie z wieloskładnikowymi) w przeliczeniu na czysty składnik ^{bf} na 1 ha użytków rolnych w kg	87,1	105,0	106,3	95,3	99,5	Consumption of mineral or chemical fertilizers (including mixed in terms of pure ingredient) ^{bf} per 1 ha of agricultural land in kg
w tym gospodarstwa indywidualne	86,7	104,7	106,1	94,5	98,6	of which private farms

^b W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego, ^c Patrz uwaga do tabl. 11 na str. 290; trzoda chlewna — stan w końcu lipca. ^d Dane dla 2010 r. podano w dwóch ujęciach, tj. porównywalnie z 2005 r. (wariant A) i porównywalnie z latami 2011 i 2012 (wariant B); patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 275. ^e Dotyczy mięsa (łącznie z tłuszczami i podrobami): wołowego, cielęcego, wieprzowego, baraniego, końskiego, drobiowego, koziego, króliczego i dziczyzny; w wadze poubojowej cieplej. ^f Dotyczy odpowiednio lat gospodarczych: 2004/05, 2009/10, 2010/11, 2011/12.

^b In 2010 data of the Agricultural Census. ^c See note to the table 11 on page 290; pigs — as of the end of July. ^d Data in 2010 given in two approaches, i.e. according to 2005 (variant A) and according to 2011 and 2012 (variant B); see general notes, item 4 on page 275. ^e Concerns meat (including fats and pluck): beef, veal, pork, mutton, horseflesh, poultry, goat, rabbit and game; in post-slaughter warm weight. ^f Concerns respectively the: 2004/05, 2009/10, 2010/11, 2011/12 farming years.

TABL. 2 (220). **POWIERZCHNIA UŻYTKÓW ROLNYCH WEDŁUG RODZAJÓW UŻYTKÓW**
Stan w czerwcu
AGRICULTURAL LAND BY LAND TYPE
As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE		Ogółem	W tym gospodarstwa indywidualne	SPECIFICATION
		Total	Of which private farms	
		w ha	in ha	
O G Ó Ł E M	2010 ^a	1056996	1037669	T O T A L
	2011	1058625	1043331	
	2012	1083439	1068655	
W dobrej kulturze rolnej		1070744	1057167	In good agricultural condition
Pod zasiewami		630667	620252	Sown area
Grunty ugorowane		18660	18324	Fallow land
Uprawy trwałe		5507	5490	Permanent crops
w tym sady		4990	4984	of which orchards
Ogrody przydomowe		2173	2169	Kitchen gardens
Łąki trwałe		303641	301761	Meadows
Pastwiska trwałe		110097	109170	Pastures
Pozostałe		12695	11488	Other

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego.

a Data of the Agricultural Census.

TABL. 3 (221). **GOSPODARSTWA ROLNE^a WEDŁUG GRUP OBSZAROWYCH**
Stan w czerwcu
FARMS^a BY AREA GROUPS
As of June

L A T A Y E A R S	Gospodarstwa Farms								Przeciętna powierzchnia ogólna gospodarstwa w ha		
	ogółem total	w odsetkach – o powierzchni użytków rolnych in percent – with agricultural land area of							Average total farm area in ha		
		do 1,00 ha up to	1,01– –1,99	2,00– –4,99	5,00– –9,99	10,00– –14,99	15,00– –19,99	20,00– –49,99	50,00 ha i więcej	ogółem total	w tym użytki rolne of which agricultural
O G Ó Ł E M T O T A L											
2010 ^b	84136	0,6	8,4	20,0	25,8	18,7	10,8	14,2	1,5	15,11	12,56
2012	80873	0,5	8,2	17,3	26,1	19,0	10,4	16,3	2,2	15,91	13,40
w tym GOSPODARSTWA INDYWIDUALNE of which PRIVATE FARMS											
2010 ^b	84040	0,6	8,5	20,0	25,8	18,7	10,8	14,2	1,4	14,86	12,35
2012	80800	0,5	8,2	17,3	26,1	19,0	10,4	16,3	2,2	15,72	13,23

a Patrz uwagi ogólne, ust 4 na str. 275. b Dane Powszechnego Spisu Rolnego.

a See general notes, item 4 on page 275. b Data of the Agricultural Census.

TABL. 4 (222). **DYNAMIKA GLOBALNEJ, KOŃCOWEJ I TOWAROWEJ PRODUKCJI ROLNICZEJ (ceny stałe^a)**
INDICES OF GROSS, FINAL AND MARKET AGRICULTURAL OUTPUT (constant prices^a)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2005	2009	2010	2011	2005	2009	2010	2011
	ogółem total				w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms			
	rok poprzedni = 100				previous year = 100			
Produkcja globalna Gross output	100,4	107,6	91,9	102,5	100,4	107,9	91,9	102,4
roślinna crop	97,5	99,3	97,5	96,1	96,1	99,4	97,5	95,5
zwierzęca animal	101,9	111,7	89,7	105,3	102,8	112,2	89,8	105,3
Produkcja końcowa Final output	99,9	109,0	90,9	103,9	100,4	109,5	90,9	103,7
roślinna crop	81,9	93,5	98,3	100,9	78,6	93,1	97,9	98,9
zwierzęca animal	103,1	111,3	90,0	104,3	104,0	111,8	90,1	104,3
Produkcja towarowa Market output	102,3	104,7	99,2	105,9	102,9	105,3	99,4	105,8
roślinna crop	101,4	98,4	99,9	103,3	99,4	98,3	99,6	101,3
zwierzęca animal	102,4	105,6	99,1	106,2	103,3	106,1	99,4	106,3

a Patrz uwagi ogólne, ust. 12 na str. 277.
a See general notes, item 12 on page 277.

TABL. 5 (223). **STRUKTURA GLOBALNEJ I TOWAROWEJ PRODUKCJI ROLNICZEJ (ceny stałe^a)**
STRUCTURE OF GROSS AND MARKET AGRICULTURAL OUTPUT (constant prices^a)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2009	2010	2011	SPECIFICATION
	w odsetkach in percent				
PRODUKCJA GLOBALNA GROSS OUTPUT					
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0	TOTAL
Produkcja roślinna	34,4	31,1	30,3	28,7	Crop output
Zboża	13,3	14,1	9,9	9,3	Cereals
w tym zboża podstawowe	8,1	6,9	6,2	8,9	of which basic cereals
w tym: pszenica	1,5	1,6	1,3	1,4	of which: wheat
żyto	2,1	2,2	1,3	1,1	rye
jęczmień	0,7	0,8	0,6	0,5	barley
Ziemniaki	3,7	2,3	2,7	2,6	Potatoes
Przemysłowe	1,5	0,5	0,7	0,7	Industrial
w tym buraki cukrowe	1,1	0,0	0,0	0,1	of which sugar beets
Warzywa	2,1	1,7	2,5	2,4	Vegetables
Owoce	0,9	1,1	1,0	1,1	Fruit
Siano łąkowe	5,0	4,6	5,5	5,6	Meadow hay
Pozostałe	7,9	6,8	8,0	7,0	Others

a Patrz uwagi ogólne, ust. 12 na str. 277.
a See general notes, item 12 on page 277.

TABL. 5 (223). **STRUKTURA GLOBALNEJ I TOWAROWEJ PRODUKCJI ROLNICZEJ (dok.)**
STRUCTURE OF GROSS AND MARKET AGRICULTURAL OUTPUT (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2009	2010	2011	SPECIFICATION
	w odsetkach <i>in percent</i>				
PRODUKCJA GLOBALNA (dok.) GROSS OUTPUT (cont.)					
Produkcja zwierzęca	65,6	68,9	69,7	71,3	Animal output
Żywiec rzeźny ^b	24,1	20,4	27,2	21,1	Animals for slaughter ^b
w tym:					of which:
bydło (bez cieląt)	4,7	5,4	9,4	6,2	cattle (excluding calves)
cielęta	1,6	1,5	1,6	0,6	calves
trzoda chlewna	11,9	7,6	9,2	8,3	pigs
owce	0,1	0,0	0,0	0,0	sheep
drób	5,2	5,3	6,1	5,2	poultry
Przyrost stada (podstawowego i obrotowego)	1,4	3,1	-0,2	-1,2	Increase in herd (basic and working)
Mleko krowie	35,0	40,3	37,5	46,1	Cows' milk
Jaja kurze	1,7	1,4	1,7	1,7	Hen eggs
Obornik	3,0	2,9	3,1	3,3	Manure
Pozostałe	0,4	0,8	0,4	0,3	Others
PRODUKCJA TOWAROWA MARKET OUTPUT					
O G Ó Ł E M	100,0	100,0	100,0	100,0	TOTAL
Produkcja roślinna	11,8	11,2	10,6	10,7	Crop output
Zboża	4,6	5,4	3,9	3,8	Cereals
w tym zboża podstawowe	4,1	5,2	3,4	3,3	of which basic cereals
w tym: pszenica	1,3	1,5	1,0	1,1	of which: wheat
żyto	0,9	1,2	0,6	0,6	rye
jęczmień	0,3	0,5	0,3	0,3	barley
Ziemniaki	1,9	1,8	1,7	1,9	Potatoes
Przemysłowe	2,2	0,7	0,9	0,7	Industrial
w tym buraki cukrowe	1,7	0,0	0,0	0,0	of which sugar beets
Warzywa	2,0	2,0	2,8	2,9	Vegetables
Owoce	1,0	1,2	1,1	1,2	Fruit
Pozostałe	0,1	0,1	0,2	0,2	Others
Produkcja zwierzęca	88,2	88,8	89,4	89,3	Animal output
Żywiec rzeźny ^b	32,9	28,8	37,7	27,9	Animals for slaughter ^b
w tym:					of which:
bydło (bez cieląt)	6,6	7,9	13,3	8,5	cattle (excluding calves)
cielęta	1,8	1,8	1,8	0,7	calves
trzoda chlewna	15,7	9,8	12,6	10,2	pigs
owce	0,1	0,0	0,1	0,0	sheep
drób	7,6	8,4	8,8	7,4	poultry
Mleko krowie	52,8	57,4	49,6	59,2	Cows' milk
Jaja kurze	1,9	1,7	1,7	2,0	Hen eggs
Pozostałe	0,6	0,9	0,4	0,2	Others

^b Bydło, cielęta, trzoda chlewna, owce, konie, drób, kozy i króliki.

^b Cattle, calves, pigs, sheep, horses, poultry, goats and rabbits.

TABL. 6 (224). **POWIERZCHNIA ZASIEWÓW^a**
 Stan w czerwcu
SOWN AREA^a
 As of June

ZIEMIOPLODY	2005	2010	2011	2012		CROPS
				ogółem <i>total</i>	w tym gospodarstwa indywidualne <i>of which private farms</i>	
				w ha in ha		
O G Ó Ł E M	676806	606763	605379	630667	620252	T O T A L
Zboża	503853	459672	473732	452256	444267	<i>Cereals</i>
zboża podstawowe	300294	266582	261882	248507	242186	<i>basic cereals</i>
pszenica	39286	37614	41840	42298	39957	<i>wheat</i>
żyto	103919	77570	72671	64797	63886	<i>rye</i>
jęczmień	21295	21840	22740	20076	19379	<i>barley</i>
owies	53506	52168	51826	45087	44183	<i>oats</i>
pszenżyto	82288	77389	72806	76250	74781	<i>triticale</i>
mieszanki zbożowe ...	194859	184055	204318	190312	190089	<i>cereal mixed</i>
gryka, proso i pozostale zbożowe.....	4426	4208	2976	4823	4700	<i>buckwheat, millet and other cereals</i>
kukurydza na ziarno ...	4273	4827	4556	8615	7294	<i>maize for grain</i>
Strączkowe	8745	3891	5100	8941	8679	<i>Pulses</i>
konsumpcyjne	139	612	109	238	238	<i>edible</i>
pastewne ^b	8606	3279	4991	8703	8441	<i>feed^b</i>
Ziemniaki	32759	17448	17250	12071	12064	<i>Potatoes</i>
Przemysłowe	9372	10792	8417	8863	7311	<i>Industrial</i>
w tym:						<i>of which:</i>
buraki cukrowe	5802	275	716	111	30	<i>sugar beets</i>
oleiste	2504	9501	7337	8405	6901	<i>oilseeds</i>
w tym rzepak i rzepik	2449	8310	6981	8043	6573	<i>of which rape and turnip rape</i>
Pastewne	113690	111707	97777	144731	144174	<i>Feed</i>
w tym:						<i>of which:</i>
okopowe	650	165	219	196	185	<i>root plants</i>
kukurydza na paszę ...	46190	68599	63886	89694	89386	<i>maize for feeds</i>
Pozostałe uprawy ^c	8387	3253	3102	3805	3757	<i>Other crops^c</i>

a W 2005 r. łącznie z powierzchnią upraw trwałych, ogrodów przydomowych oraz upraw na przyoranie (nawozy zielone); w 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. b łącznie z mieszankami zbożowo-strączkowymi na ziarno. c Warzywa, truskawki, wysadki okopowych itp.

a In 2005 including permanent crops, kitchen gardens as well as area intended for ploughing (green fertilizers); in 2010 data of the Agricultural Census. b Including cereal and pulse mixed for grain. c Vegetables, strawberries, root plant planting etc.

TABL. 7 (225). **ZBIORY I PLONY WYBRANYCH ZIEMIOPLÓDÓW**
SELECTED CROP PRODUCTION AND YIELDS

ZIEMIOPLÓDY	2006–2010 ^a	2010	2011	2012		CROPS
				ogółem <i>total</i>	w tym gospodarstwa indywidualne <i>of which private farms</i>	
ZBIORY w t <i>PRODUCTION in t</i>						
Zboża	1317540	1336642	1244936	1322192	1282561	Cereals
w tym:						<i>of which:</i>
zboża podstawowe	770017	772006	677789	723712	695803	<i>basic cereals</i>
pszenica	118954	125637	127199	137787	125634	<i>wheat</i>
żyto	208916	185771	153348	159900	156521	<i>rye</i>
jęczmień	64452	73166	60768	59156	56010	<i>barley</i>
owies	119691	141975	127425	125128	122387	<i>oats</i>
pszenżyto	258004	245457	209049	241741	235251	<i>triticale</i>
mieszanki zbożowe ...	521379	537650	538012	542458	541754	<i>cereal mixed</i>
Ziemniaki	429390	368385	355138	266784	266637	<i>Potatoes</i>
Buraki cukrowe	101312	12992	32274	4921	1140	<i>Sugar beets</i>
Rzepak i rzepik	12322	19885	18427	22547	17428	<i>Rape and turnip rape</i>
Siano łąkowe	1475837	1594905	1636582	1743063	1738882	<i>Meadow hay</i>
PLONY z 1 ha w dt <i>YIELDS per 1 ha in dt</i>						
Zboża	26,0	29,1	26,3	29,2	28,9	Cereals
w tym:						<i>of which:</i>
zboża podstawowe	26,2	29,0	25,9	29,1	28,7	<i>basic cereals</i>
pszenica	29,9	33,4	30,4	32,6	31,4	<i>wheat</i>
żyto	22,3	23,9	21,1	24,7	24,5	<i>rye</i>
jęczmień	27,6	33,5	26,7	29,5	28,9	<i>barley</i>
owies	24,1	27,2	24,6	27,8	27,7	<i>oats</i>
pszenżyto	29,8	31,7	28,7	31,7	31,5	<i>triticale</i>
mieszanki zbożowe ...	25,5	29,2	26,3	28,5	28,5	<i>cereal mixed</i>
Ziemniaki	177	203	202	210	210	<i>Potatoes</i>
Buraki cukrowe	492	472	451	443	380	<i>Sugar beets</i>
Rzepak i rzepik	24,3	23,9	26,4	28,0	26,5	<i>Rape and turnip rape</i>
Siano łąkowe	53,3	54,0	55,6	57,4	57,6	<i>Meadow hay</i>

a Przeciętne roczne.
a Annual averages.

TABL. 8 (226). **POWIERZCHNIA, ZBIORY I PLONY WARZYW GRUNTOWYCH^a**
AREA, PRODUCTION AND YIELDS OF GROUND VEGETABLES^a

WARZYWA	2006–2010 ^b	2010	2011	2012		VEGETABLES
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
POWIERZCHNIA ^c w ha – stan w czerwcu AREA ^c in ha – as of June						
O G Ó Ł E M	3347	2407	2553	2405	2404	T O T A L
Kapusta	745	619	421	510	510	Cabbages
Kalafiory	154	116	153	110	110	Cauliflowers
Cebula	373	265	172	283	283	Onions
Marchew jadalna	599	321	295	426	426	Carrots
Buraki ćwikłowe	322	145	85	255	255	Beetroots
Ogórki	320	186	288	190	190	Cucumbers
Pomidory	165	110	150	135	135	Tomatoes
Pozostałe ^d	669	645	988	495	495	Others ^d
ZBIORY w t PRODUCTION in t						
O G Ó Ł E M	72903	73002	54802	56268	56258	T O T A L
Kapusta	29335	30027	16556	19859	19858	Cabbages
Kalafiory	2461	2560	2148	1760	1760	Cauliflowers
Cebula	6347	7562	5350	7326	7325	Onions
Marchew jadalna	14488	10577	8190	9583	9578	Carrots
Buraki ćwikłowe	6758	4644	2328	6014	6010	Beetroots
Ogórki	3035	3669	4498	2542	2541	Cucumbers
Pomidory	1796	2157	2025	1958	1958	Tomatoes
Pozostałe ^d	8683	11806	13707	7228	7228	Others ^d
PLONY z 1 ha w dt YIELDS per 1 ha in dt						
Kapusta	394	485	393	389	389	Cabbages
Kalafiory	160	220	140	159	160	Cauliflowers
Cebula	170	285	311	259	259	Onions
Marchew jadalna	242	330	277	225	225	Carrots
Buraki ćwikłowe	210	321	273	236	236	Beetroots
Ogórki	95	197	156	134	134	Cucumbers
Pomidory	109	196	135	145	145	Tomatoes
Pozostałe ^d	130	183	139	146	146	Others ^d

a Łącznie z ogrodami przydomowymi. b Przeciętne roczne. c W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. d Pietruszka, pory, seler, rzodkiewka, sałata, rabarbar itp.

a Including kitchen gardens. b Annual averages. c In 2010 data of the Agricultural Census. d Parsley, leeks, celeries, radish, salad, rhubarb etc.

TABL. 9 (227). **POWIERZCHNIA, ZBIORY I PLONY OWOCÓW Z DRZEW^a**
AREA, PRODUCTION AND YIELDS OF TREE FRUIT^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2006–2010 ^b	2010	2011	2012		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
POWIERZCHNIA ^c w ha – stan w czerwcu <i>AREA^c in ha – as of June</i>						
O G Ó Ł E M	3119	2952	3094	2480	2474	T O T A L
Jablonie	1848	1826	1838	1458	1452	<i>Apples</i>
Grusze	215	152	209	182	182	<i>Pears</i>
Śliwy	305	147	322	289	289	<i>Plums</i>
Wiśnie	375	182	385	299	299	<i>Cherries</i>
Czereśnie	105	53	125	40	40	<i>Sweet cherries</i>
Pozostałe ^d	271	592	215	212	212	<i>Others^d</i>
ZBIORY w t <i>PRODUCTION in t</i>						
O G Ó Ł E M	17823	16111	16092	19138	19126	T O T A L
Jablka	13995	13353	13124	16241	16228	<i>Apples</i>
Gruszki	798	758	796	807	807	<i>Pears</i>
Śliwki	1255	930	950	944	944	<i>Plums</i>
Wiśnie	1556	870	1033	921	921	<i>Cherries</i>
Czereśnie	183	160	147	193	193	<i>Sweet cherries</i>
Pozostałe ^d	36	40	43	33	33	<i>Others^d</i>
PLONY z 1 ha w dt <i>YIELDS per 1 ha in dt</i>						
Jablka	76	73	71	111	112	<i>Apples</i>
Gruszki	37	50	38	44	44	<i>Pears</i>
Śliwki	41	63	30	33	33	<i>Plums</i>
Wiśnie	42	48	27	31	31	<i>Cherries</i>
Czereśnie	17	30	12	48	48	<i>Sweet cherries</i>
Pozostałe ^d	1	1	2	2	2	<i>Others^d</i>

a Łącznie z ogrodami przydomowymi. b Przeciętne roczne. c W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. d Brzoskwinie, morele, orzechy włoskie itp.

a Including kitchen gardens. b Annual averages. c In 2010 data of the Agricultural Census. d Peaches, apricots, walnuts etc.

TABL. 10 (228). **POWIERZCHNIA, ZBIORY I PLONY OWOCÓW Z KRZEWÓW OWOCOWYCH I PLANTACJI JAGODOWYCH^a****AREA, PRODUCTION AND YIELDS OF FRUIT BUSHES AND BERRY FRUIT^a**

OWOCE	2006-2010 ^b	2010	2011	2012		FRUIT
				ogółem <i>total</i>	w tym gospodarstwa indywidualne <i>of which private farms</i>	
POWIERZCHNIA ^c w ha – stan w czerwcu <i>AREA^c in ha – as of June</i>						
OGÓŁEM	4493	4000	3964	4035	4035	TOTAL
Truskawki ^d	1886	1357	1544	1054	1054	Strawberries ^d
Maliny ^e	103	195	126	317	317	Raspberries ^e
Porzeczki	1837	1619	1463	1803	1803	Currants
Agrest	46	49	78	57	57	Gooseberries
Pozostałe ^f	621	780	753	804	804	Others ^f
ZBIORY w t <i>PRODUCTION in t</i>						
OGÓŁEM	13046	12072	7995	8938	8938	TOTAL
Truskawki ^d	5891	5120	3783	3046	3046	Strawberries ^d
Maliny ^e	171	341	235	331	331	Raspberries ^e
Porzeczki	5024	4050	1656	3107	3107	Currants
Agrest	190	176	196	240	240	Gooseberries
Pozostałe ^f	1772	2385	2125	2215	2215	Others ^f
PLONY z 1 ha w dt <i>YIELDS per 1 ha in dt</i>						
Truskawki ^d	31	38	25	29	29	Strawberries ^d
Maliny ^e	17	18	19	11	11	Raspberries ^e
Porzeczki	27	25	11	17	17	Currants
Agrest	41	36	25	42	42	Gooseberries
Pozostałe ^f	29	31	28	28	28	Others ^f

a Łącznie z ogrodami przydomowymi. b Przeciętne roczne. c W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. d Od 2010 r. łącznie z poziomkami; do 2009 r. poziomki uwzględniano w pozycji „pozostałe”. e Łącznie z jeżyną bezkolcową. f Aronia, borówka wysoka, winorośl, leszczyna i inne.

a Including kitchen gardens. b Annual averages. c In 2010 data of the Agricultural Census. d Since 2010 including wild strawberries; until 2009 wild strawberries was included in item „others”. e Including thornless blackberry. f Chokeberry, northern highbush blueberry, vine, filbert and others.

TABL. 11 (229). **BYDŁO, TRZODA CHLEWNA, OWCE I KONIE**
Stan w czerwcu
CATTLE, PIGS, SHEEP AND HORSES
As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2005	2010 ^a	2011	2012	2005	2010 ^a	2011	2012
	ogółem total				w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms			
W SZTUKACH IN HEADS								
Bydło	737797	879273	935105	927560	735795	877179	933398	925830
<i>Cattle</i>								
w tym krowy	390570	457676	456016	473892	389568	456792	455235	473136
<i>of which cows</i>								
Trzoda chlewna ^b	873838	553363	474753	370705	849526	534787	461411	357349
<i>Pigs^b</i>								
w tym lochy	84525	51788	40402	34863	82528	49869	39051	33403
<i>of which sows</i>								
Owce	23347	22144	19854	21222	23347	22109	19820	21197
<i>Sheep</i>								
w tym maciorki	14145	13674	12219	13194	14145	13651	12201	13178
<i>of which ewes</i>								
Konie ^c	20213	20218	20819	19157	20200	20133	20800	19130
<i>Horses^c</i>								
W przeliczeniowych sztukach dużych (bydło, trzoda chlewna, owce i konie)	741714	808412	841704	818509	736452	803863	838316	815092
<i>In terms of large heads (cattle, pigs, sheep and horses)</i>								
NA 100 ha UŻYTKÓW ROLNYCH^d w szt. PER 100 ha OF AGRICULTURAL LAND^d in heads								
Bydło	83,2	88,3	85,6	.	84,5	89,5	86,6
<i>Cattle</i>								
w tym krowy	43,3	43,1	43,7	.	44,0	43,6	44,3
<i>of which cows</i>								
Trzoda chlewna ^b	52,4	44,8	34,2	.	51,5	44,2	33,4
<i>Pigs^b</i>								
w tym lochy	4,9	3,8	3,2	.	4,8	3,7	3,1
<i>of which sows</i>								
Owce	2,1	1,9	2,0	.	2,1	1,9	2,0
<i>Sheep</i>								
w tym maciorki	1,3	1,2	1,2	.	1,3	1,2	1,2
<i>of which ewes</i>								
Konie ^c	1,9	2,0	1,8	.	1,9	2,0	1,8
<i>Horses^c</i>								
W przeliczeniowych sztukach dużych (bydło, trzoda chlewna, owce i konie)	76,5	79,5	75,5	.	77,5	80,3	76,3
<i>In terms of large heads (cattle, pigs, sheep and horses)</i>								

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego. b, c w latach 2005, 2011 i 2012: b – stan w końcu lipca, c – dane szacunkowe. d Patrz uwagi ogólne, ust 4 na str. 275.

U w a g a. Przeliczenia pogłowia zwierząt ze sztuk fizycznych na przeliczeniowe sztuki duże dokonuje się przy przyjęciu współczynników (mnożników): dla bydła – 0,8, dla trzody chlewnej – 0,15, dla owiec – 0,08, dla koni – 1,0.

a Data of the Agricultural Census. b, c In years 2005, 2011 and 2012: b – as of the end of July, c – estimated data. d See general notes, item 4 on page 275.

N o t e. The following ratios (multipliers) are used in calculating livestock in physical units per head in terms of large heads: for cattle – 0,8, for pigs – 0,15, for sheep – 0,08, for horses – 1,0.

TABL. 12 (230). **DRÓB^a**
 Stan w końcu roku
POULTRY^a
 As of the end of the year

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
Kury w tys. szt.	4647,9	4352,3	5070,9	4389,2	4298,0	Hens in thous. heads
w tym nioski	1127,6	936,5	1026,0	1144,2	1138,4	of which laying hens
Gęsi w tys. szt.	58,8	56,5	47,6	102,3	97,0	Geese in thous. heads
Indyki w tys. szt.	121,9	252,6	344,9	176,2	159,0	Turkeys in thous. heads
Kaczki ^b w tys. szt.	28,0	56,5	20,2	22,0	22,0	Ducks ^b in thous. heads
Kury na 100 ha użytków rolnych ^c w szt.	411,8	479,0	405,1	402,2	Hens per 100 ha of agricultural land ^c in heads
w tym nioski	88,6	96,9	105,6	106,5	of which laying hens

a W wieku powyżej 2 tygodni. b Łącznie z drobiem pozostałym. c Patrz uwagi ogólne, ust 4 na str. 275.
 a More than 2 weeks old. b Including other poultry. c See general notes, item 4 on page 275.

TABL. 13 (231). **PRODUKCJA ŻYWCA RZEŹNEGO^a**
PRODUCTION OF ANIMALS FOR SLAUGHTER^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	

W TYSIĄCACH SZTUK
 IN THOUSAND HEADS

Bydło (bez cieląt)	110,3	172,4	132,4	100,1	99,7	Cattle (excluding calves)
Cielęta	131,4	108,2	56,2	73,8	73,7	Calves
Trzoda chlewna	1017,7	759,1	910,8	700,1	685,7	Pigs
Owce	14,3	16,0	13,2	13,5	13,5	Sheep
Konie	8,2	10,6	10,9	9,1	9,1	Horses

W TYSIĄCACH TON ŻYWEJ WAGI
 IN THOUSAND TONNES OF LIVE WEIGHT

Bydło (bez cieląt)	55,9	98,7	72,0	54,9	54,6	Cattle (excluding calves)
Cielęta	10,0	8,8	3,7	5,6	5,6	Calves
Trzoda chlewna	115,8	97,4	115,8	106,5	104,8	Pigs
Owce	0,4	0,5	0,4	0,5	0,5	Sheep
Konie	4,8	6,5	6,7	5,6	5,6	Horses
Drób	62,2	80,1	81,8	88,9	87,0	Poultry
Kozy i króliki	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	Goats and rabbits

a Dane obejmują skup zwierząt rzeźnych (pomniejszony o zwierzęta wyselekcjonowane do dalszego chowu), sprzedaż targowiskową oraz ubój z przeznaczeniem na spożycie naturalne.

a Data include purchase of animals for slaughter (excluding animals selected for further breeding), market sales and slaughter intended for own consumption.

TABL. 14 (232). **PRODUKCJA MIĘSA^a, TŁUSZCZÓW I PODROBÓW**
PRODUCTION OF MEAT^a, FATS AND PLUCK

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
W TYSIĄCACH TON IN THOUSAND TONNES					
Produkcja żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami i podrobami)	183,2	207,3	202,9	191,4	Production of animals for slaughter in terms of meat (including fats and pluck)
mięso i tłuszcze	172,4	193,1	190,7	180,3	meat and fats
wołowe	29,2	51,6	36,6	27,8	beef
cielęce	6,0	5,3	2,2	3,4	veal
wieprzowe	90,3	76,0	90,3	83,1	pork
baranie	0,2	0,2	0,2	0,2	mutton
końskie	2,7	3,4	3,5	3,0	horseflesh
drobiowe	43,6	56,1	57,3	62,2	poultry
kozy i królicze ^b	0,4	0,5	0,6	0,6	goat and rabbit ^b
podroby	10,8	14,2	12,1	11,1	pluck
NA 1 ha UŻYTKÓW ROLNYCH ^c w kg PER 1 ha OF AGRICULTURAL LAND ^c in kg					
OGÓŁEM	196,1	191,6	176,6	TOTAL

a W wadze poubojowej ciepłej. Dane obejmują skup zwierząt rzeźnych (pomniejszony o zwierzęta wyselekcjonowane do dalszego chowu), sprzedaż targowiskową oraz ubój z przeznaczeniem na spożycie naturalne. b Łącznie z dziczyzną. c Patrz uwagi ogólne, ust 4 na str. 275.

a In post-slaughter warm weight. Data include purchase of animals for slaughter (excluding animals selected for further breeding), market sales and slaughter intended for own consumption. b Including game. c See general notes, item 4 on page 275.

TABL. 15 (233). **PRODUKCJA MLEKA KROWIEGO I JAJ KURZYCH**
PRODUCTION OF COWS' MILK AND HEN EGGS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
Produkcja mleka:						Milk production:
w milionach litrów	1626,0	1969,4	2197,6	2271,7	2267,1	in million litres
na 100 ha użytków rolnych ^a w tys. l	186,3	207,6	209,7	212,1	per 100 ha agricultural land ^a in thous. l
Przeciętny roczny udój mleka od 1 krowy w l	4163	4105	4754	4914	4912	Average annual quantity of milk per cow in l
Produkcja jaj w mln szt.	228,8	216,8	220,2	192,9	192,4	Egg production in mln units
Przeciętna roczna liczba jaj od 1 kury niośki w szt.	188	240	221	186	186	Average annual number of eggs per laying hen in units

a Patrz uwagi ogólne, ust 4 na str. 275.
a See general notes, item 4 on page 275.

TABL. 16 (234). **CIĄGNIKI ROLNICZE**
Stan w czerwcu
AGRICULTURAL TRACTORS
As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem <i>Total</i>	W tym gospodarstwa indywidualne <i>Of which private farms</i>	SPECIFICATION
W sztukach 2005	96389	96082	<i>In units</i>
2010 ^a	102245	101872	
Powierzchnia użytków rolnych ^b na 1 ciągnik w ha 2005	.	.	<i>Agricultural land area^b per tractor in ha</i>
2010 ^a	10,3	10,2	

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego. b Patrz uwagi ogólne, ust 4 na str. 275.

U w a g a. Od 2010 r. dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co trzy lata.

a Data of the Agricultural Census. b See general notes, item 4 on page 275.

N o t e. Since 2010 data on the basis of periodic surveys conducted every three years.

TABL. 17 (235). **ZUŻYCIE NAWOZÓW MINERALNYCH LUB CHEMICZNYCH ORAZ WAPNIOWYCH
W PRZELICZENIU NA CZYSTY SKŁADNIK**
**CONSUMPTION OF MINERAL OR CHEMICAL AS WELL AS LIME FERTILIZERS
IN TERMS OF PURE INGREDIENT**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2004/05	2009/10 ^a	2010/11	2011/12		SPECIFICATION
				ogółem <i>total</i>	w tym gospodarstwa indywidualne <i>of which private farms</i>	
W TONACH IN TONNES						
Nawozy mineralne lub chemiczne ^b	95606	112402	100867	107821	105475	<i>Mineral or chemical fertilizers^b</i>
azotowe	52492	64738	50843	60534	59233	<i>nitrogenous</i>
fosforowe	20541	24148	25183	23641	23123	<i>phosphatic</i>
potasowe	22573	23517	24841	23648	23119	<i>potassic</i>
Nawozy wapniowe ^c	65863	15252	15376	13700	12585	<i>Lime fertilizers^c</i>
NA 1 ha UŻYTKÓW ROLNYCH ^d w kg PER 1 ha OF AGRICULTURAL LAND ^d in kg						
Nawozy mineralne lub chemiczne ^b	106,3	95,3	99,5	98,6	<i>Mineral or chemical fertilizers^b</i>
azotowe	61,3	48,0	55,9	55,4	<i>nitrogenous</i>
fosforowe	22,8	23,8	21,8	21,6	<i>phosphatic</i>
potasowe	22,2	23,5	21,8	21,6	<i>potassic</i>
Nawozy wapniowe ^c	14,4	14,5	12,6	11,8	<i>Lime fertilizers^c</i>

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego 2010. b Łącznie z wieloskładnikowymi. c Przeważnie w postaci wapna palonego; łącznie z wapnem defekacyjnym. d Patrz uwagi ogólne, ust 4 na str. 275.

a Data of the Agricultural Census 2010. b Including mixed fertilizers. c Most frequently in the form of quicklime; including defecated lime. d See general notes, item 4 on page 275.

TABL. 18 (236). **WARTOŚĆ SKUPU PRODUKTÓW ROLNYCH (ceny bieżące^a)**
VALUE OF AGRICULTURAL PRODUCTS PROCUREMENT (current prices^a)

PRODUKTY ROLNE	2005	2010	2011	2012		AGRICULTURAL PRODUCTS
				ogółem grand total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
W TYSIĄCACH ZŁOTYCH IN THOUSAND ZLOTYS						
O G Ó Ł E M	2487934,6	3127923,4	3501676,9	3814935,4	3748537,7	T O T A L
Produkty roślinne	152538,3	166589,3	200317,5	290119,4	248890,8	Crop products
w tym:						of which:
Zboża	40346,1	57932,3	87634,9	151132,5	123640,9	Cereals
w tym zboża podsta- wowe	30456,1	47683,5	67855,5	112965,0	95340,6	of which basic cereals
pszenica	15078,1	28510,2	39824,2	66688,1	54509,5	wheat
żyto	8437,3	10340,7	15898,9	24244,9	22447,5	rye
jęczmień	1155,5	1562,4	1925,4	3533,5	2915,2	barley
owies i mieszanki zbożowe	2356,1	1826,7	4978,5	5706,4	4475,3	oats and cereal mixed
pszennyto	3429,1	5443,5	5228,5	12792,0	10993,0	triticale
w tym zboża konsump- cyjne i paszowe	40316,3	56453,3	86333,9	150253,0	122898,0	of which consumer and for feeds cereals
w tym zboża podsta- wowe	30426,2	46205,7	66554,6	112178,4	94652,1	of which basic cereals
pszenica	15048,2	27757,2	38905,2	66424,7	54274,1	wheat
żyto	8437,3	10242,7	15898,9	24189,2	22436,7	rye
jęczmień	1155,5	1333,6	1700,8	3373,2	2754,9	barley
owies i mieszanki zbożowe	2356,1	1722,5	4866,5	5604,2	4373,1	oats and cereal mixed
pszennyto	3429,1	5149,6	5183,3	12587,2	10813,3	triticale
Strączkowe konsumpcyjne ^b	2,5	4,8	4,0	2,7	2,7	Edible pulses ^b
Ziemniaki	22184,8	16397,4	33621,2	33710,9	33661,0	Potatoes
Buraki cukrowe	41337,4	637,9	4172,9	534,9	123,9	Sugar beets
Rzepak i rzepik	5411,1	26639,1	21238,2	38811,8	29253,5	Rape and turnip rape
Warzywa	28125,5	16190,7	13138,7	13175,2	9753,2	Vegetables
Owoce	8415,1	31296,5	25549,4	36695,9	36673,8	Fruit
Produkty zwierzęce	2335396,3	2961334,1	3301359,3	3524816,0	3499646,9	Animal products
w tym:						of which:
Żywiec rzeźny ^c	693103,0	944714,7	989745,5	1114864,9	1095826,9	Animals for slaughter ^c cattle (excluding calves)
bydło (bez cieląt)	174611,9	367195,5	316015,2	342381,0	340963,9	calves
cielęta	19847,7	20636,2	16876,5	20359,2	20293,3	pigs
trzoda chlewna	298219,0	270043,4	310219,5	367634,2	358677,8	sheep
owce	1851,0	1530,3	1587,6	1283,9	1283,9	horses
konie	17992,8	17994,6	20290,3	19648,7	19648,7	poultry
drob	180580,6	267314,8	324756,4	363557,8	354959,3	Cows' milk
Mleko krowie	1635139,0	1997399,2	2289891,5	2396312,1	2390528,0	Consumer hen eggs
Jaja kurze konsumpcyjne ..	600,0	820,1	465,3	194,5	127,4	
NA 1 ha UŻYTKÓW ROLNYCH ^d w zł PER 1 ha OF AGRICULTURAL LAND ^d in zł						
O G Ó Ł E M	2959	3308	3521	3508	T O T A L
Produkty: roślinne	158	189	268	233	Products: crop
zwierzęce	2801	3119	3253	3275	animal

a Płacone dostawcom; bez podatku VAT. b Bez materiału siewnego. c W wadze żywej. d Patrz uwagi ogólne, ust 4 na str. 275.
a Paid to suppliers; excluding VAT. b Excluding sowing. c In live weight. d See general notes, item 4 on page 275.

TABL. 19 (237). **SKUP WAŻNIEJSZYCH PRODUKTÓW ROLNYCH**
PROCUREMENT OF MAJOR AGRICULTURAL PRODUCTS

PRODUKTY ROLNE	2005	2010	2011	2012		AGRICULTURAL PRODUCTS
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
Zboża w t	123819	104880	111714	187281	153835	Cereals in t
w tym zboża podsta- wowe	98772	89689	85161	138667	117665	of which basic cereals
pszenica	41847	44692	46606	74535	60842	wheat
żyto	32858	23819	20600	33845	31510	rye
jęczmień	3348	3031	2529	4322	3553	barley
owies i mieszanki zbożowe	9411	5901	8225	9315	7456	oats and cereal mixed
pszenżyto	11308	12246	7201	16650	14304	triticale
w tym zboża konsump- cyjne i paszowe	123778	102719	110258	186390	153009	of which consumer and for feeds cereals
w tym zboża podsta- wowe	98731	87529	83705	137816	116875	of which basic cereals
pszenica	41806	43729	45623	74265	60587	wheat
żyto	32858	23639	20600	33803	31496	rye
jęczmień	3348	2684	2271	4161	3392	barley
owies i mieszanki zbożowe	9411	5695	8061	9161	7302	oats and cereal mixed
pszenżyto	11308	11782	7150	16426	14098	triticale
Strączkowe konsumpcyjne ^a w t	1	0	0	0	0	Edible pulses ^a in t
Ziemniaki w t	123429	87906	133510	130662	130565	Potatoes in t
Buraki cukrowe w t	240025	5972	32274	4921	1140	Sugar beets in t
Rzepak i rzepik w t	7008	20447	11452	19809	14923	Rape and turnip rape in t
Warzywa w t	13203	21225	20953	20851	20224	Vegetables in t
Owoce w t	10045	10925	6992	18225	18209	Fruit in t
Żywiec rzeźny ^b w t	183034	237516	214275	214580	210814	Animals for slaughter ^b in t
bydło (bez cieląt)	43694	82941	58543	54316	54104	cattle (excluding calves)
cielęta	2094	2253	2041	1870	1863	calves
trzoda chlewna	77905	70651	69383	68327	66679	pigs
owce	270	217	206	166	166	sheep
konie	2875	3064	3244	2846	2846	horses
drób	56196	78390	80858	87055	85156	poultry
Żywiec rzeźny w przelicze- niu na mięso (łącznie z tłuszczami) ^c w t	125976	156637	143548	144580	141849	Animals for slaughter in terms of meat (includ- ing fats) ^c in t
Mleko krowie w tys. l	1625835	1719914	1771969	1893845	1889406	Cows' milk in thous. l
Jaja kurze konsumpcyjne w tys. szt.	2466	3565	2339	481	314	Consumer hen eggs in thous. units

^a Bez materiału siewnego. ^b W wadze żywej. ^c Wołowe, cielęce, wieprzowe, baranie, końskie i drobiowe; w wadze poubojowej ciepłej.

^a Excluding sowing material. ^b In live weight. ^c Concerns meat: beef, veal, pork, mutton, horseflesh and poultry; in post-slaughter warm weight.

TABL. 20 (238). **EKOLOGICZNE GOSPODARSTWA ROLNE**
ORGANIC FARMS

LATA YEARS	Z certyfikatem Certified		W okresie przestawiania Under conversion	
	gospodarstwa farms	powierzchnia ekologicznych użytków rolnych w ha organic agricultural land in ha	gospodarstwa farms	powierzchnia ekologicznych użytków rolnych w ha organic agricultural land in ha
2005	104	2026	378	6155
2010	1038	18890	995	24027
2011	1417	30141	1023	21925
2012	1911	39173	1013	17194

Źródło: dane Głównego Inspektoratu Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych.
Source: data of the Main Inspectorate of Agricultural and Food Quality.

Łowiectwo Hunting

TABL. 21 (239). **WAŻNIEJSZE ZWIERZĘTA ŁOWNE^a**
Stan w dniu 10 III
MAJOR GAME SPECIES^a
As of 10 Mar

ZWIERZĘTA ŁOWNE	2005	2010	2011	2012	GAME SPECIES
W SZTUKACH IN HEADS					
Łosie	1073	2217	2443	3566	Moose
Daniele	–	–	15	21	Fallow deer
W TYSIĄCACH SZTUK IN THOUSAND HEADS					
Jelenie	4,1	6,0	6,9	12,9	Deer
Sarny	18,1	22,9	24,3	27,0	Roe deer
Dziki	5,5	9,4	10,7	13,1	Wild boars
Lisy	8,2	10,1	12,8	13,5	Foxes
Zające	34,4	37,0	36,2	34,6	Hares
Bazanty	2,6	3,8	3,7	3,4	Pheasants
Kuropatwy	28,3	23,9	18,2	14,7	Partridges

^a Dane szacunkowe; do 2011 r. nie obejmują ośrodków hodowli zwierzyny zarządzanych przez Lasy Państwowe.

Źródło: dane Agencji Nieruchomości Rolnych, Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych i Polskiego Związku Łowieckiego.

^a Estimated data; until 2011 excluding centres of game breeding managed by the State Forests.

Source: data of the Agricultural Property Agency, the Directorate General of the State Forests and the Polish Hunting Association.

TABL. 22 (240). **ODSTRZAŁ^a WAŻNIEJSZYCH ZWIERZĄT ŁOWNYCH**
SHOOT^a OF MAIN GAME SPECIES

ZWIERZĘTA ŁOWNE	2005/06 ^b	2010/11 ^b	2011/12	2012/13	GAME SPECIES
Jelenie	784	1294	1989	2425	Deer
Daniele	–	–	–	2	Fallow deer
Sarny	3080	3603	4389	4638	Roe deer
Dziki	2760	6228	5630	7273	Wild boars
Lisy	3830	5610	5829	6653	Foxes
Zające	2300	384	165	179	Hares
Bażanty	280	273	1366	2117	Pheasants
Kuropatwy	1209	86	10	–	Partridges

a Dane dotyczą łowieckiego roku gospodarczego liczonego od 1 IV danego roku do 31 III roku następnego. b Dane nie obejmują ośrodków hodowli zwierzyny zarządzanych przez Lasy Państwowe.

Ź r ó d ł o: dane Agencji Nieruchomości Rolnych (do roku łowieckiego 2011/12), Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych i Polskiego Związku Łowieckiego.

a Data concern the hunting economic year defined from 1 Apr of a given year to 31 Mar of the following year. b Data excluding centres of game breeding managed by the State Forests.

S o u r c e: data of the Agricultural Property Agency (until the hunting year 2011/12), the Directorate General of the State Forests and the Polish Hunting Association.

TABL. 23 (241). **KOŁA I CZŁONKOWIE POLSKIEGO ZWIĄZKU ŁOWIECKIEGO ORAZ OBWODY ŁOWIECKIE**
Stan w dniu 10 III
CLUBS AND MEMBERS OF THE POLISH HUNTING ASSOCIATION AND HUNTING DISTRICTS
As of 10 Mar

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Koła łowieckie:					Hunting clubs:
liczba ^a	99	91	.	94	number ^a
członkowie ^b	5179	6698	4515	4931	members ^b
Obwody łowieckie:					Hunting districts:
liczba	297	295	297	297	number
powierzchnia w tys. ha	1603,7	1585,3	1593,9	1591,3	area in thous. ha
w tym na gruntach leśnych	438,4	431,4	441,1	440,6	of which on forest land

a Dane grupowane według siedziby koła łowieckiego. b Dane grupowane według siedziby zamieszkania członka koła.

Ź r ó d ł o: dane Polskiego Związku Łowieckiego.

a Data grouped according to the seat of hunting club. b Data grouped according to the seat of member of hunting club.

S o u r c e: data of the Polish Hunting Association.

Leśnictwo

Forestry

TABL. 24 (242). **POWIERZCHNIA GRUNTÓW LEŚNYCH**
Stan w dniu 31 XII
FOREST LAND
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M w ha	614239	626157	627242	628367	TOTAL in ha
Lasy	604626	616206	617318	618428	Forests
Publiczne	414841	417204	417348	417395	Public
zalesione	411785	412718	412487	412621	wooded
niezalesione	3056	4485	4861	4774	non-wooded
własność Skarbu Państwa	413666	415917	416057	416054	owned by the State Treasury
zalesione	410654	411472	411233	411341	wooded
niezalesione	3012	4445	4824	4713	non-wooded
w tym:					of which:
w zarządzie Lasów Państwowych	377074	379722	380025	380072	managed by State Forests
zalesione	374661	375806	375724	375837	wooded
niezalesione	2413	3915	4301	4236	non-wooded
parki narodowe	32352	32637	32703	32721	national parks
zalesione	31898	32191	32253	32271	wooded
niezalesione	454	447	450	450	non-wooded
własność gmin ^a	1175	1286	1291	1341	owned by gminas ^a
zalesione	1131	1246	1254	1280	wooded
niezalesione	45	40	37	61	non-wooded
Prywatne	189786	199002	199971	201033	Private
zalesione	186245	194983	195006	195926	wooded
niezalesione	3540	4019	4965	5108	non-wooded
Grunty związane z gospodarką leśną	9613	9950	9924	9939	Land connected with silviculture
LESISTOŚĆ w %	30,0	30,5	30,6	30,6	FOREST COVER in %
UDZIAŁ POWIERZCHNI GRUNTÓW LEŚNYCH W POWIERZCHNI LĄDOWEJ WOJEWÓDZTWA W %	30,8	31,4	31,5	31,6	SHARE OF FOREST LAND IN LAND AREA OF THE VOIVODSHIP IN %

a Dotyczy także gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a It also concerns gminas which are also cities with powiat status.

Uwaga do tablic 25 i 26

Dane opracowano na podstawie wielkoobszarowej inwentaryzacji stanu lasów kraju przeprowadzonej w latach 2008–2012 przez Biuro Urządzenia Lasu i Geodezji Leśnej; dane nie są w pełni porównywalne z danymi publikowanymi w poprzednich edycjach Rocznika.

Note to tables 25 and 26

Data prepared on the large-scale forest inventory in the country conducted in 2008–2012 by the Bureau for Forest Management and Geodesy; data are not strictly comparable with the data published in the previous editions of the Year-book.

TABL. 25 (243). **POWIERZCHNIA LASÓW****FOREST AREAS****A. WEDŁUG WIEKU DRZEWOSTANÓW
BY AGE OF TREE STANDS**

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem w ha Grand total in ha	W tym – w % ogółem – powierzchnia zalesiona Of which wooded area in % of grand total area								
		razem total	drzewostany tree stands							w klasie odnowienia ^a i o budowie przebiegowej in renewal class ^a with a through-fell construction
			w klasie wieku in age group							
			I (1–20 lat years)	II (21–40)	III (41–60)	IV (61–80)	V (81–100)	VI i wyższe and higher (101 lat i więcej years and older)		
OGÓŁEM TOTAL	617318	93,9	9,5	17,8	30,6	17,9	11,2	6,8	0,1	
w tym: of which:										
W zarządzie Lasów Państwowych Managed by the State Forest	380025	96,4	9,4	17,5	27,7	18,1	14,6	8,9	0,2	
Lasy prywatne Private forests	199971	89,5	11,5	18,7	37,2	16,5	4,7	0,9	–	

**B. WEDŁUG GATUNKÓW PANUJĄCYCH (przeważających) W DRZEWOSTANIE
BY DOMINANT SPECIES IN THE TREE STANDS**

GATUNKI DRZEW	Ogółem Total		W tym Of which			SPECIES OF TREES
			w zarządzie Lasów Państwowych of which managed by the State Forests	lasy prywatne private forests		
	w ha in ha	w odsetkach in percent				
OGÓŁEM TOTAL	617318	100,0	100,0	100,0	TOTAL	
Drzewa iglaste	423984	68,6	72,5	64,0	Coniferous trees	
w tym:					of which:	
sosna	345183	55,8	56,8	57,5	pine	
świerk	75358	12,2	15,1	5,9	spruce	
Drzewa liściaste	193334	31,4	27,5	36,0	Broadleaved trees	
w tym:					of which:	
dąb	39218	6,4	8,0	3,9	oak	
grab	12203	2,0	2,3	1,0	hornbeam	
brzoza	57018	9,2	7,8	12,5	birch	
olsza	65312	10,6	8,1	14,7	alder	
osika	7906	1,3	0,5	2,9	aspen	

^a Łącznie z klasą do odnowienia.

Źródło: dane Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych.

^a Including regeneration class.

Source: data of the Directorate General of the State Forests.

TABL. 26 (244). **ZASOBY DRZEWNE NA PNIU**
GROWING STOCK OF STANDING WOOD
A. WEDŁUG WIEKU DRZEWOSTANÓW
BY AGE OF TREE STANDS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem grubizna brutto ^a w tys. m ³ Gross ^a grand total timber in thous. m ³	W tym – w % ogółem – powierzchnia zalesiona Of which wooded area in % of grand total area									
		razem total	drzewostany tree stands							w klasie odnowienia ^c i o budowie prze- rębowej in renewal class ^c with a through- fell construction	prze- stoje ^b hold- -over trees ^b
			w klasie wieku in age group								
			I (1–20 lat years)	II (21–40)	III (41–60)	IV (61–80)	V (81–100)	VI i wyższe and higher (101 lat i więcej years and older)			
OGÓŁEM	162490,4	99,3	0,9	11,5	33,4	23,2	17,3	12,1	0,1	0,8	
w tym: of which:											
W zarządzie Lasów Państwowych Managed by the State Forest	106960,4	99,6	0,8	11,0	27,5	22,5	22,4	14,6	0,1	0,7	
Lasy prywatne Private forests	43823,3	98,6	1,4	14,0	50,2	24,2	7,0	1,3	–	0,5	

B. WEDŁUG GATUNKÓW PANUJĄCYCH (przeważających) W DRZEWOSTANIE
BY DOMINANT SPECIES IN THE TREE STANDS

GATUNKI DRZEW	Ogółem grubizna brutto ^a Gross ^a total timber	W tym Of which			SPECIES OF TREES
		w zarządzie Lasów Państwowych of which managed by the State Forests	lasy prywatne private forests		
		w tys. m ³ in thous. m ³	w odsetkach in percent		
OGÓŁEM	162490,4	100,0	100,0	100,0	TOTAL
Drzewa iglaste	120816,5	74,7	78,4	68,0	Coniferous trees
w tym:					of which:
sosna	100106,6	61,6	63,2	62,9	pine
świerk	20269,2	12,5	15,0	4,6	spruce
Drzewa liściaste	41673,9	25,6	21,6	32,0	Broadleaved trees
w tym:					of which:
dąb	7777,8	4,8	5,9	2,0	oak
grab	3122,7	1,9	2,2	0,6	hornbeam
brzoza	10884,0	6,7	5,8	9,8	birch
olsza	16215,9	10,0	7,1	15,9	alder
osika	1862,9	1,1	0,3	2,9	aspen

a W korze. b Drzewa niewycięte w terminie przewidzianym kolejną rębnością. c Łącznie z klasą do odnowienia.

Źródło: dane Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych.

a Overbark. b Trees not felled in the assumed throughfell order. c Including regeneration class.

Source: data of the Directorate General of the State Forests.

TABL. 27 (245). **ODNOWIENIA, ZALESIENIA I INNE PRACE HODOWLANE**
RENEWALS, AFFORESTATION AND OTHER FOREST BREEDING WORK

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012				SPECIFICATION
				ogółem <i>grand total</i>	las publiczne <i>public forests</i>		las prywatne ^a <i>private forests^a</i>	
					razem <i>total</i>	w tym własność Skarbu Państwa <i>of which owned by the State Treasury</i>		
w ha in ha								
Powierzchnia produkcyjna szkółek leśnych (stan w dniu 31 XII) ...	153	121	110	107	107	107	–	<i>Production area of forest nurseries (as of 31 Dec)</i>
Odnowienia i zalesienia	2629	2221	2278	2595	2137	2137	458	<i>Renewals and afforestation</i>
odnowienia	1698	1862	2022	2175	2115	2115	60	<i>renewals</i>
sztuczne	1663	1794	1955	2101	2059	2059	42	<i>artificial</i>
zrębów ^b	1564	1750	1882	1985	1959	1959	26	<i>felling sites^b</i>
halizn i płazowin	99	44	73	116	100	100	16	<i>blanks and irregularly stocked open stands</i>
naturalne	35	68	67	74	56	56	18	<i>natural</i>
zalesienia ^c	932	359	255	420	22	22	398	<i>afforestation^c</i>
Poprawki i uzupełnienia ^d	300	121	255	232	208	206	24	<i>Corrections and supplements^d</i>
Pielęgnowanie ^e	12385	10792	12053	12908	12329	12328	579	<i>Tending^e</i>
w tym:								<i>of which:</i>
upraw	8642	7598	8441	9019	8440	8439	579	<i>crops</i>
młodników	3408	3169	3552	3882	3882	3882	–	<i>greenwoods</i>
wprowadzanie podszytów ^f	330	25	60	7	7	7	–	<i>introduction of undergrowth^f</i>
Melioracje	1894	2028	2265	2227	2227	2227	–	<i>Drainage</i>

a Dane szacunkowe. b Łącznie z odnowieniami pod osłoną drzewostanów. c Użytków rolnych i nieużytków przeznaczonych do zalesienia w planie zagospodarowania przestrzennego. d Dodatkowo wprowadzanie sadzonek w uprawach i młodnikach, w powstałych lukach i przerzedzeniach. e Prace hodowlane związane z pielęgnowaniem gleby i drzewostanu w wieku do 20 lat. f Sadzenie krzewów lub drzew stale znajdujących się w dolnej warstwie drzewostanu, spełniających rolę pielęgnacyjną.

a Estimated data. b Including renewals protected by tree stands. c Agricultural land and wasteland designated for afforestation in land development plan. d Additional introduction of seedlings into crops and greenwoods as well as into gaps and thinnings. e Forest breeding work connected with tending soils and tree stands aged up to 20 years. f Planting bushes or trees remaining in lower layers of a tree stand and serving a tending role.

TABL. 28 (246). POZYSKANIE DREWNA^a
REMOVALS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012				SPECIFICATION
				ogółem <i>grand total</i>	lasa publiczne <i>public forests</i>		lasa prywatne <i>private forests</i>	
					razem <i>total</i>	w tym własność Skarbu Państwa <i>of which owned by the State Treasury</i>		
OGÓŁEM w dam³	1800,3	1846,9	1830,1	1835,8	1718,2	1716,9	117,7	TOTAL in dam³
Grubizna	1720,1	1771,7	1729,0	1750,5	1632,8	1631,5	117,7	Timber
Grubizna iglasta	1267,9	1381,5	1346,1	1357,4	1273,5	1273,1	83,8	<i>Coniferous</i>
w tym drewno:								<i>of which:</i>
wielkowymiarowe	492,5	587,0	606,2	617,4	563,6	563,4	53,8	<i>large-size wood</i>
średniowymiarowe do przerobu przemysłowego	708,2	729,2	655,1	650,5	632,7	632,6	17,8	<i>medium-size wood for industrial uses</i>
Grubizna liściasta	452,2	390,1	382,9	393,1	359,3	358,5	33,8	<i>Non-coniferous</i>
w tym drewno:								<i>of which:</i>
wielkowymiarowe	135,7	108,7	103,2	103,3	91,0	90,6	12,3	<i>large-size wood</i>
średniowymiarowe do przerobu przemysłowego	274,2	236,9	222,1	225,0	215,6	215,4	9,4	<i>medium-size wood for industrial uses</i>
Drewno małowymiarowe^b	80,2	75,2	101,0	85,3	85,3	85,3	–	Slash^b
Do przerobu przemysłowego	35,1	10,3	10,4	9,2	9,2	9,2	–	<i>For industrial uses</i>
Opałowe	45,1	64,9	90,7	76,1	76,1	76,1	–	<i>For fuel</i>
GRUBIZNA NA 100 ha POWIERZCHNI LASÓW w m³	284,5	287,5	280,1	283,1	391,2	392,1	58,5	TIMBER PER 100 ha OF FOREST AREA in m³

a Bez pozyskania drewna (grubizny) z zadrzewień. b Wyłącznie w lasach publicznych.

U w a g a. Dla prezentowanych lat w województwie nie pozyskano karpiny.

a Excluding removals (timber) from plantings. b Exclusively in public forests.

N o t e. For presented years in the voivodship the stump wood wasn't gained.

TABL. 29 (247). **ZADRZEWIENIA I POZYSKANIE DREWNA Z ZADRZEWIEN**
PLANTINGS AND REMOVALS FROM PLANTINGS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym na gruntach prywat- nych of which on private land	
Sadzenie w szt.: drzew	16689	18136	7826	4027	1344	<i>Planting in units of: trees bushes</i>
krzewów	4049	16989	9278	2393	500	
Pozyskanie drewna (grubizny) ^a w m ³	46507	39019	46215	46719	36746	<i>Removals (timber)^a in m³</i>
grubizna iglasta	10065	4099	6540	6728	4969	<i>coniferous</i>
w tym drewno wielko- wymiarowe ogólnego przeznaczenia	5263	2024	3781	3480	2733	<i>of which large-size gen- eral purpose wood</i>
grubizna liściasta	36442	34920	39675	39991	31777	<i>non-coniferous</i>
w tym drewno wielko- wymiarowe ogólnego przeznaczenia	12653	10879	14356	14772	11122	<i>of which large-size gen- eral purpose wood</i>

^a Dane szacunkowe; nie uwzględniono w danych o ogólnym pozyskaniu drewna (grubizny).

^a *Estimated data; excluded from the data on total removals (timber).*

TABL. 30 (248). **POŻARY W LASACH^a**
FOREST FIRES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Pożary	388	122	173	211	<i>Number of fires</i>
w tym: podpalenia	192	47	76	102	<i>of which: arsons</i>
nieostrożność dorosłych	144	46	46	63	<i>negligence of adults</i>
Powierzchnia lasów dotkniętych pożarami w ha	188,7	298,5	295,8	416,9	<i>Area of forest burned in ha</i>
w tym: podpalenia	85,8	7,0	18,8	48,0	<i>of which: arsons</i>
nieostrożność dorosłych	73,2	15,7	7,6	32,1	<i>negligence of adults</i>
Przeciętna powierzchnia lasu objęta jednym pożarem w ha ..	0,49	2,45	1,71	1,98	<i>Average forest areas burned by fire in ha</i>

^a Od 2010 r. łącznie z pożarami ugaszonymi bez udziału jednostek straży pożarnej.

Ź r ó d ł o: dane z Krajowego Systemu Informacji o Pożarach Lasów prowadzonego przez Instytut Badawczy Leśnictwa.

^a *Since 2010 including fires extinguished without the participation of fire service units.*

S o u r c e: data of the National Forest Fire Information System held by the Forest Research Institute.

DZIAŁ XVI PRZEMYSŁ I BUDOWNICTWO

Uwagi ogólne

Przemysł

1. Informacje w zakresie **przemysłu** dotyczą podmiotów gospodarczych zaliczonych zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności – PKD 2007 do sekcji: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.

W tabl. 3 dane o produkcji wyrobów dotyczą podmiotów produkujących wyroby przemysłowe, niezależnie od rodzaju prowadzonej działalności sklasyfikowanej według PKD 2007.

2. Dane opracowano **metodą przedsiębiorstw**, z wyjątkiem informacji o ilości produkcji wyrobów, które opracowano metodą zakładową, tj. według rzeczywistej lokalizacji produkcji, a nie według miejsca siedziby przedsiębiorstwa. Definicję metody przedsiębiorstw podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 5 na str. 23.

3. Przedstawione w tabl. 3 wyroby prezentuje się zgodnie z Polską Klasyfikacją Wyrobów i Usług – PKWiU 2008 obowiązującą od 1 I 2009 r. Wprowadzenie tej klasyfikacji, w miejsce obowiązującej do 31 XII 2008 r., nie wpłynęło na dotąd prezentowane dane.

W niektórych przypadkach wprowadzono tzw. „pozycje niezgodne” z grupowaniami PKWiU, które stanowią:

- sumę niektórych pozycji PKWiU lub ich części,
- pozycję zbiorczą utworzoną w oparciu o inne, niż występujące w PKWiU, kryteria.

Ponadto w niektórych wyrobach zastosowano również skrócone nazwy.

4. **Produkcja sprzedana** dotyczy całokształtu działalności podmiotu gospodarczego, tj. zarówno działalności przemysłowej, jak i nieprzemysłowej.

Produkcja sprzedana przemysłu obejmuje:

- 1) wartość sprzedanych wyrobów gotowych (niezależnie od tego, czy otrzymano za nie należne opłaty), półfabrykatów i części własnej produkcji;
- 2) wartość robót i usług świadczonych odpłatnie, tj. zarówno przemysłowych, jak i nieprzemysłowych;
- 3) zryczałtowaną odpłatność agenta w przypadku zawarcia umowy na warunkach zlecenia lub pełne przychody agenta w przypadku zawarcia umowy agencyjnej;
- 4) wartość produktów w formie rozliczeń w naturze;
- 5) produkty przeznaczone na powiększenie wartości własnych środków trwałych.

Produkcję sprzedaną przemysłu prezentuje się w cenach bazowych. Definicję **ceny bazowej** podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 9 na str. 24.

Jako **cenę stałą** od 2011 r. przyjęto ceny stałe 2010 r. (średnie ceny bieżące 2010 r.).

5. W danych dotyczących produkcji uwzględniono wartość pracy nakładczej.

CHAPTER XVI INDUSTRY AND CONSTRUCTION

General notes

Industry

1. Information within the scope of **industry** concerns economic entities included, in accordance with NACE Rev. 2, in the sections: "Mining and quarrying", "Manufacturing", "Electricity, gas, steam and air conditioning supply" and "Water supply; sewerage, waste management and remediation activities".

Data in table 3 show industrial products manufactured by entities, irrespective of their kind of activity as classified according to NACE Rev.2.

2. Data were compiled using the **enterprise method**, excluding information concerning the quantity of production of products, which was compiled using the company method, i.e. by real location of production, not by the seat of enterprise. The definition of the enterprise method is presented in the general notes to the Yearbook, item 5 on page 23.

3. Products in table 3 are presented according to the Polish Classification of Products and Services PKWiU 2008 used since 1 Jan 2009. Introduction of this classification, instead of PKWiU, binding until 30 Dec 2008, has not influenced the data presented up to now.

In some cases the so-called "items inconsistent" with PKWiU codes were introduced. They comprise:

- the sum of some PKWiU positions or the sum of their parts,
- collective item based on criteria different than the ones in PKWiU.

Moreover, abbreviated names were used for some products.

4. **Sold production** concerns the total activity of an economic entity, i.e. both industrial and non-industrial production.

Sold production of industry includes:

- 1) the value of finished products sold (regardless of the fact whether payments due were received for them), semi-finished products and parts of own production;
- 2) the value of work and services rendered for a payment, i.e. both industrial and non-industrial;
- 3) lump sum agent fees in case of concluding an agreement on commission terms and full agent fees in case of concluding an agency agreement;
- 4) the value of products in the form of settlements in kind;
- 5) products designated for increasing the value of own fixed assets.

Sold production of industry is presented in basic prices. The definition of **basic price** is given in the general notes to the Yearbook, item 9 on page 24.

As **constant prices** since 2011 have been adopted 2010 constant prices (2010 average current prices).

5. In data concerning production, the value of outwork is included.

Praca nakładcza w przemyśle jest to zarobkowe wykonywanie przez osoby fizyczne – na zlecenie i na rachunek podmiotów gospodarczych (nakładców) – czynności polegających na wytwarzaniu wyrobów lub ich części z materiałów powierzonych przez nakładców oraz z surowców własnych lokalnego pochodzenia, np. sroma, wiklina, trzcina, glina, a także na wykończeniu, uszlachetnianiu, naprawie i konserwacji wyrobów lub ich części oraz świadczeniu innych usług zleconych przez nakładców.

6. Dane dotyczące zatrudnienia w przemyśle obejmują zatrudnionych na podstawie stosunku pracy.

Do zatrudnionych w przemyśle nie zaliczono:

- 1) uczniów, którzy zawarli z zakładem pracy umowę o pracę w celu przygotowania zawodowego;
- 2) agentów;
- 3) osób wykonujących pracę nakładczą.

Dane dotyczące przeciętnego zatrudnienia i przeciętnych wynagrodzeń wykazano w przeliczeniu niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty gospodarcze z wyłączeniem jednostek budżetowych.

Budownictwo

1. Informacje w dziale dotyczą działalności podmiotów gospodarczych zaliczonych zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności – PKD 2007 do sekcji „Budownictwo”, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

2. Dane według działów PKD 2007 opracowano **metodą przedsiębiorstw**. Definicję metody przedsiębiorstw podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 5 na str. 23.

3. Produkcja budowlano-montażowa dotyczy działalności zrealizowanej na terenie kraju i obejmuje roboty budowlane o charakterze inwestycyjnym, remontowym i konserwacyjnym oraz budownictwo tymczasowe na placach budów – wykonane siłami własnymi systemem zleceńiowym przez podmioty budowlane na rzecz obcych zleceńiodawców.

4. Podziału produkcji budowlano-montażowej według rodzajów obiektów budowlanych oraz podziału budynków oddanych do użytkowania według rodzajów budynków dokonano na podstawie Polskiej Klasyfikacji Obiektów Budowlanych (PKOB).

5. Dane o budynkach oddanych do użytkowania (przez wszystkich inwestorów) dotyczą:

- w zakresie liczby budynków – budynków nowo wybudowanych,
- w zakresie kubatury budynków – budynków nowo wybudowanych i rozbudowanych (tylko w części dotyczącej rozbudowy).

6. Dane o przeciętnym zatrudnieniu i przeciętnym miesięcznym wynagrodzeniu obejmują podmioty gospodarcze z wyłączeniem jednostek budżetowych i dotyczą pracowników najemnych, tj. osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie lub wybór) i obejmują pracowników pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych – na terenie kraju – w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

Outwork in industry is the paid execution by natural persons – on the order and for the benefit of economic entities (outwork employers) – of activities consisting in the manufacture of products or their parts from materials supplied by the outwork employers as well as from raw materials of local origin, e.g. straw, wicker, reed, clay, and in finishing, refining, repairing and conserving products or their parts as well as in the rendering of other services ordered by the outwork employers.

6. Data concerning paid employment in industry include employees hired on the basis of an employment contract.

Employees in industry do not include:

- 1) apprentices, who concluded a labour contract with an employer for the purpose of vocational training;
- 2) agents;
- 3) outworkers.

Data concerning average paid employment and average wages and salaries are given after converting part-time paid employees into full-time paid employees and include economic entities excluding budgetary entities.

Construction

1. Information in the chapter concerns activities of economic entities included, in accordance with NACE Rev. 2, in the section "Construction", employing more than 9 persons.

2. Data by NACE Rev. 2 divisions were compiled using the **enterprise method**. The definition of the enterprise method is presented in the general notes to the Yearbook, item 5 on page 23.

3. Construction and assembly production concerns activity realized within the country and includes construction work with an investment, restoration and conservation character as well as temporary construction on construction sites – realized by construction entities on the basis of the contract system for outside clients.

4. The division of construction and assembly production by type of construction as well as the division of buildings completed by type of buildings was made on the basis of the Polish Classification of Types of Constructions (PKOB).

5. Data on buildings completed (by all investors) concern:

- within the scope of the number of buildings – newly built buildings,
- within the scope of the cubic volume of buildings – newly built and expanded buildings (only concerning the expanded portion).

6. Data regarding average paid employment and average monthly wages and salaries include economic entities excluding budgetary entities and concern hired employees, i.e. persons employed on the basis of an employment contract (labour contract, call, appointment or election) and include full- and part-time paid employees, within the country, converted into full-time paid employees.

Przemysł Industry

TABL. 1 (249). PRODUKCJA SPRZEDANA PRZEMYSŁU^a
SOLD PRODUCTION OF INDUSTRY^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2005	2010	2011	2012		
	w mln zł in mln zł				w odsetkach in percent	2011 = 100 (ceny stałe) (constant prices)
	ceny bieżące current prices					
OGÓŁEM TOTAL	11045,9	15291,7	17669,7	18217,3	100,0	106,0
sektor publiczny public sector	1089,9	541,1	555,9	838,4	4,6	x
sektor prywatny private sector	9956,0	14750,6	17113,8	17378,9	95,4	x
Górnictwo i wydobywanie Mining and quarrying	81,0	220,2	346,8	225,1	1,2	75,3
Przetwórstwo przemysłowe Manufacturing	10049,2	14219,1	16380,2	16987,6	93,2	107,0
w tym: of which:						
Produkcja artykułów spożywczych Manufacture of food products	4944,8	8007,0	8994,6	9547,7	52,4	108,7
Produkcja napojów Manufacture of beverages	#	#	35,6	39,3	0,2	116,3
Produkcja wyrobów tekstylnych Manufacture of textiles	244,8	123,0	130,9	139,5	0,8	109,3
Produkcja odzieży Manufacture of wearing apparel	86,7	115,8	118,7	126,0	0,7	103,5
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny ^Δ Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker ^Δ	1048,1	1239,7	1412,0	1580,1	8,7	109,9
Produkcja papieru i wyrobów z papieru Manufacture of paper and paper products	14,0	80,1	121,6	163,9	0,9	133,0
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośni- ków informacji Printing and reproduction of recorded media	129,8	165,9	102,3	189,3	1,0	185,7
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicz- nych Manufacture of chemicals and chemical products	36,9	75,8	89,4	97,7	0,5	104,4
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych Manufacture of rubber and plastic products	559,6	1035,6	1214,9	1182,3	6,5	98,1
Produkcja wyrobów z pozostałych mineral- nych surowców niemetalicznych Manufacture of other non-metallic mineral products	223,9	302,3	370,3	369,2	2,0	103,0
Produkcja wyrobów z metali ^Δ Manufacture of metal products ^Δ	241,5	452,9	472,5	491,3	2,7	116,4
Produkcja komputerów, wyrobów elektro- nicznych i optycznych Manufacture of computer, electronic and optical products	50,3	66,6	39,0	38,9	0,2	99,9
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ Manufacture of machinery and equipment n.e.c.	599,9	683,7	935,3	1057,3	5,8	112,5
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep ^Δ Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers	31,5	174,1	206,4	218,0	1,2	106,6

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 1 (249). **PRODUKCJA SPRZEDANA PRZEMYSŁU^a (dok.)**
SOLD PRODUCTION OF INDUSTRY^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2005	2010	2011	2012		2011 = 100 (ceny stałe) (constant prices)
	w mln zł in mln zł			w odsetkach in percent		
	ceny bieżące current prices					
Przetwórstwo przemysłowe (dok.) Manufacturing (cont.)						
Produkcja pozostałego sprzętu transportowego Manufacture of other transport equipment	141,4	92,2	86,6	83,7	0,5	89,2
Produkcja mebli Manufacture of furniture	355,4	217,9	273,9	306,2	1,7	115,1
Pozostała produkcja wyrobów Other manufacturing	31,0	109,8	165,1	189,0	1,0	120,0
Naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń Repair and installation of machinery and equipment	128,4	70,3	86,6	116,4	0,6	137,7
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę^Δ Electricity, gas, steam and air conditioning supply	714,3	517,4	557,6	570,4	3,1	94,3
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja^Δ Water supply; sewerage, waste management and remediation activities	201,3	334,9	385,0	434,2	2,4	103,8
Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody Water collection, treatment and supply	#	20,3	47,2	48,0	0,3	95,1
Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków Sewerage	#	173,2	180,2	184,3	1,0	98,3
Gospodarka odpadami; odzysk surowców ^Δ Waste collection, treatment and disposal activities; materials recovery	65,6	141,4	157,6	202,0	1,1	112,2

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 2 (250). **PRODUKCJA SPRZEDANA PRZEMYSŁU WEDŁUG LICZBY ZATRUDNIONYCH W PODMIOTACH GOSPODARCZYCH W PRZEMYSŁE^a (ceny bieżące)**
SOLD PRODUCTION OF INDUSTRY BY NUMBER OF PAID EMPLOYEES IN ECONOMIC ENTITIES IN INDUSTRY^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
	w mln zł in mln zł				
OGÓŁEM	11045,9	15291,7	17669,7	18217,3	TOTAL
podmioty o liczbie zatrudnionych:					entities with following number of paid employees:
49 i mniej	1509,3	1947,2	2258,7	2435,3	49 and less
50–249	2969,5	3818,7	4963,5	4867,2	50–249
250–499	1480,9	2776,9	3001,1	3031,7	250–499
500–999	2913,4	1897,1	#	2802,6	500–999
1000 osób i więcej	2172,7	4851,7	#	5080,5	1000 persons and more

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 3 (251). **PRODUKCJA WYBRANYCH WYROBÓW^a**
PRODUCTION OF SELECTED PRODUCTS^a

WYROBY	2005	2010	2011	2012		PRODUCTS
				ogółem total	udział w kraju w % share in country in %	
Świeże lub chłodzone mięso wołowe i cielęce w tys. t	6,6	31,5	32,9	29,5	9,0	Fresh or chilled beef and veal meat in thous. t
Produkty uboju ^b wliczane do wydajności poubojowej w tys. t:						Slaughter products ^b included in post-slaughter capacity in thous. t:
bydła i cieląt	5,2	26,2	20,5	13,1	5,7	cattle and calves
trzody chlewnej	23,9	21,2	13,5	5,4	0,6	pigs
Wędliny ^c w t	28,3	20,4	27,1	18,5	2,4	Cured meat products ^c in thous. t
Mleko płynne przetworzone ^d w tys. hl	4790,0	7573,3	7567,2	7957,5	29,6	Processed liquid milk ^d in thous. hl
Masło i pozostałe tłuszcze do smarowania ^e w tys. t	37,8	52,8	56,4	56,6	33,0	Butter and dairy spreads in thous. t
Sery i twarogi w tys. t	118,7	193,3	189,7	205,3	25,9	Cheese and curd in thous. t
Tarcica w dam ³	183,1	216,3	216,3	233,8	5,5	Sawnwood in dam ³
w tym iglasta	164,4	205,7	198,6	228,7	6,0	of which coniferous sawnwood
Okna i drzwi z drewna ^f w tys. m ²	504,4	118,1	100,9	154,0	1,1	Wooden windows and doors ^f in thous. m ²
Maszyny dla rolnictwa i leśnictwa w tys. t	13,9	5,7	8,2	9,9	15,0	Machinery and equipment for agriculture and forestry in thous. t

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Obejmują mięso, tłuszcze, produkty uboju oraz części niejadalne (odpadki); ubój przemysłowy; w wadze poubojowej ciepłej. c Bez drobiowych; w 2005 r. bez końskich, dziczyzny i królików. d Łącznie z mlekiem przerzutowym do dalszej produkcji. e Otrzymywane z mleka. f Łącznie z ich ościeżnicami i progami.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons. b Including meat, fats, offal and animal parts unfit for human consumption; industrial slaughter; in post-slaughter warm weight. c Excluding cured poultry meat; in 2005 excluding horseflesh, game and rabbit. d Including milk for further processing. f Including their frames and thresholds.

 TABL. 4 (252). **PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE W PRZEMYSŁE^a**
AVERAGE PAID EMPLOYMENT IN INDUSTRY^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	47638	46698	46913	46747	T O T A L
sektor publiczny	5890	4452	3355	3505	public sector
sektor prywatny	41748	42246	43559	43242	private sector
Górnictwo i wydobywanie	434	694	977	785	Mining and quarrying

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; bez zatrudnionych za granicą.
 a Data concern economic entities employing more than 9 persons; excluding persons employed abroad.

TABL. 4 (252). **PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE W PRZEMYSŁE^a (dok.)**
AVERAGE PAID EMPLOYMENT IN INDUSTRY^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Przetwórstwo przemysłowe	42121	41472	42125	42039	Manufacturing
w tym:					of which:
Produkcja artykułów spożywczych	12951	13482	13898	13984	Manufacture of food products
Produkcja napojów	966	462	188	168	Manufacture of beverages
Produkcja wyrobów tekstylnych	2108	992	779	741	Manufacture of textiles
Produkcja odzieży	1793	1609	1562	1545	Manufacture of wearing apparel
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny ^Δ	4088	3520	3475	3616	Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker ^Δ
Produkcja papieru i wyrobów z papieru	219	541	603	636	Manufacture of paper and paper products
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	762	944	590	879	Printing and reproduction of recorded media
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	243	335	342	365	Manufacture of chemicals and chemical products
Produkcja wyrobów z gumy i two- rzyw sztucznych	2643	4390	4514	3859	Manufacture of rubber and plastic products
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców nieme- talicznych	1711	1394	1528	1461	Manufacture of other non-metallic mineral products
Produkcja wyrobów z metali ^Δ	1987	2556	2685	2591	Manufacture of metal products ^Δ
Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	224	338	341	348	Manufacture of computer, electronic and optical products
Produkcja urządzeń elektrycznych	885	1393	906	834	Manufacture of electrical equipment
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ	3883	4039	4635	5090	Manufacture of machinery and equipment n.e.c.
Produkcja pojazdów samocho- dowych, przyczep i naczep ^Δ	376	903	967	895	Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers
Produkcja pozostałego sprzętu transportowego	1091	783	763	708	Manufacture of other transport equipment
Produkcja mebli	3258	1622	1909	1869	Manufacture of furniture
Pozostała produkcja wyrobów	375	736	887	953	Other manufacturing
Naprawa, konserwacja i instalowa- nie maszyn i urządzeń	1358	537	549	608	Repair and installation of machinery and equipment
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę^Δ ...	3314	1688	1636	1641	Electricity, gas, steam and air conditioning supply
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekulty- wacja^Δ	1769	2844	2176	2281	Water supply; sewerage, waste management and remedia- tion activities
Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody	116	846	342	391	Water collection, treatment and supply
Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	1021	1156	1036	1016	Sewerage
Gospodarka odpadami; odzysk surowców ^Δ	632	842	799	874	Waste collection, treatment and disposal activities; materials recovery

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; bez zatrudnionych za granicą.
a Data concern economic entities employing more than 9 persons; excluding persons employed abroad.

TABL. 5 (253). **PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO W PRZEMYSŁE^a**
AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES IN INDUSTRY^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
	w zł in zł				
O G Ó Ł E M	2050,25	2727,45	2911,89	3041,26	T O T A L
sektor publiczny	2853,39	3195,15	3561,69	3906,28	public sector
sektor prywatny	1936,94	2678,17	2861,77	2971,14	private sector
Górnictwo i wydobywanie	2189,50	3397,09	3548,02	3057,19	Mining and quarrying
Przetwórstwo przemysłowe	1954,90	2643,67	2823,95	2970,40	Manufacturing
w tym:					of which:
Produkcja artykułów spożywczych	1834,39	2640,11	2862,15	3095,34	Manufacture of food products
Produkcja napojów	3316,66	4834,42	2396,72	2403,27	Manufacture of beverages
Produkcja wyrobów tekstylnych	1679,08	2247,15	2373,19	2453,92	Manufacture of textiles
Produkcja odzieży	1117,48	1622,50	1775,67	1903,23	Manufacture of wearing apparel
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny ^Δ	1905,31	2613,10	2870,72	3120,41	Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker ^Δ
Produkcja papieru i wyrobów z papieru	1253,27	1974,95	2474,41	2466,67	Manufacture of paper and paper products
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	2280,10	2558,77	2196,43	2747,59	Printing and reproduction of recorded media
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	2050,62	2342,36	2601,61	2568,08	Manufacture of chemicals and chemical products
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	1726,91	2420,98	2548,13	2621,66	Manufacture of rubber and plastic products
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców nieme- talicznych	1620,98	2520,36	2604,01	2774,82	Manufacture of other non-metallic mineral products
Produkcja wyrobów z metali ^Δ	1981,98	2648,85	2718,71	2816,09	Manufacture of metal products ^Δ
Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	2020,72	2701,90	2770,19	2915,78	Manufacture of computer, electronic and optical products
Produkcja urządzeń elektrycznych	1882,35	2476,39	2853,34	3117,92	Manufacture of electrical equipment
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ	2170,27	3107,77	3408,51	3380,84	Manufacture of machinery and equipment n.e.c.
Produkcja pojazdów samochodow- wych, przyczep i naczep ^Δ	1742,86	2454,77	2474,76	2626,70	Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers
Produkcja pozostałego sprzętu transportowego	2221,98	2535,74	2869,99	2694,96	Manufacture of other transport equipment
Produkcja mebli	1536,43	2114,25	2152,92	2252,96	Manufacture of furniture
Pozostała produkcja wyrobów	1522,89	2485,54	2664,08	3167,66	Other manufacturing
Naprawa, konserwacja i instalowa- nie maszyn i urządzeń	1915,89	3528,32	3769,58	3556,36	Repair and installation of machinery and equipment
Wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę^Δ ...	3093,84	4098,94	4322,03	4416,52	Electricity, gas, steam and air conditioning supply
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja^Δ	2331,42	2971,76	3267,21	3353,71	Water supply; sewerage, waste management and remedia- tion activities
Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody	1812,72	2667,79	2905,56	2958,91	Water collection, treatment and supply
Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	2564,06	3315,00	3582,25	3793,77	Sewerage
Gospodarka odpadami; odzysk surowców ^Δ	2050,78	2805,92	3009,45	3018,76	Waste collection, treatment and; disposal activities; materials recovery

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; bez zatrudnionych za granicą.
a Data concern economic entities employing more than 9 persons; excluding persons employed abroad.

Budownictwo Construction

TABL. 6 (254). **PRODUKCJA BUDOWLANO-MONTAŻOWA^a (ceny bieżące)**
CONSTRUCTION AND ASSEMBLY PRODUCTION^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2005	2010	2011	2012		
	w mln zł in mln zł				w odsetkach in percent	
O G Ó Ł E M TOTAL	1791,9	4926,6	3985,3	3904,6	100,0	
W tym podmioty o liczbie pracujących powyżej 9 osób <i>Of which entities employing more than 9 persons</i>	1003,6	2108,3	2553,9	2285,9	58,5	
budowa budynków ^Δ <i>construction of buildings</i>	487,4	927,4	1340,4	1155,2	29,6	
budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej ^Δ <i>civil engineering works</i>	317,2	670,3	750,5	544,9	14,0	
roboty budowlane specjalistyczne <i>specialized construction activities</i>	199,0	510,6	463,1	585,8	15,0	

^a Wykonana przez przedsiębiorstwa mające siedzibę zarządu na terenie województwa podlaskiego, siłami własnymi (bez podwykonawców).

^a Realized by enterprises which have a seat of board in the Podlaskie Voivodship without subcontractors participation.

TABL. 7 (255). **PRODUKCJA BUDOWLANO-MONTAŻOWA^a WEDŁUG RODZAJÓW OBIEKTÓW
BUDOWLANYCH (ceny bieżące)**
CONSTRUCTION AND ASSEMBLY PRODUCTION^a BY TYPE OF CONSTRUCTIONS
(current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem <i>Total</i>	Roboty o charakterze inwestycyjnym <i>Works with an investment character</i>	Roboty o charakterze remontowym <i>Works with a renovation (restoration) character</i>	SPECIFICATION
		w mln zł in mln zł		
O G Ó Ł E M 2005	1003,6	845,4	158,2	TOTAL
2010	2108,3	1611,3	497,0	
2011	2553,9	1984,7	569,2	
2012	2285,9	1749,5	536,3	
Budynki	1460,3	1144,1	316,2	Buildings
Budynki mieszkalne	700,2	603,8	96,5	<i>Residential buildings</i>
budynki mieszkalne jednorodzinne	50,4	25,0	25,4	<i>one-dwelling buildings</i>
budynki o dwóch mieszkaniach i wielomieszkaniowe	593,3	543,5	49,9	<i>two- and multi-dwelling buildings</i>
budynki zbiorowego zamieszkania	56,5	35,3	21,2	<i>residences for communities</i>

^a Wykonana przez przedsiębiorstwa mające siedzibę zarządu na terenie województwa podlaskiego, siłami własnymi (bez podwykonawców). Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

^a Realized by enterprises which have a seat of board in the Podlaskie Voivodship without subcontractors participation. Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 7 (255). **PRODUKCJA BUDOWLANO-MONTAŻOWA^a WEDŁUG RODZAJÓW OBIEKTÓW BUDOWLANYCH (ceny bieżące) (dok.)**
CONSTRUCTION AND ASSEMBLY PRODUCTION^a BY TYPE OF CONSTRUCTIONS (current prices) (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Roboty o charakterze inwestycyjnym	Roboty o charakterze remontowym	SPECIFICATION
	<i>Total</i>	<i>Works with an investment character</i>	<i>Works with a renovation (restoration) character</i>	
	w mln zł		in mln zł	
Budynki (dok.)				Buildings (cont.)
Budynki niemieszkalne	760,0	540,3	219,7	<i>Non-residential buildings</i>
hotele i budynki zakwaterowania turystycznego	42,9	34,0	8,9	<i>hotels and similar buildings</i>
budynki biurowe	58,1	46,5	11,6	<i>office buildings</i>
budynki handlowo-usługowe	129,2	100,4	28,8	<i>wholesale and retail trade buildings</i>
budynki transportu i łączności	7,9	4,6	3,4	<i>transport and communication buildings</i>
budynki przemysłowe i magazynowe	249,5	191,1	58,3	<i>industrial buildings and warehouses</i>
ogólnodostępne obiekty kulturalne, budynki o charakterze edukacyjnym, budynki szpitali i zakładów opieki medycznej oraz budynki kultury fizycznej	200,5	136,8	63,7	<i>public entertainment, education, hospital or institutional care buildings</i>
pozostałe budynki niemieszkalne	72,0	27,0	45,0	<i>other non-residential buildings</i>
Obiekty inżynierii lądowej i wodnej	825,6	605,5	220,1	Civil engineering works
Infrastruktura transportu	465,9	341,4	124,5	<i>Transport infrastructure</i>
w tym:				<i>of which:</i>
autostrady, drogi ekspresowe, ulice i drogi pozostałe	402,2	290,6	111,6	<i>highways, streets and roads</i>
mosty, wiadukty, estakady, tunele i przejścia nadziemne i podziemne	39,8	#	#	<i>bridges, elevated highways, tunnels and subways</i>
budowle wodne	12,1	9,0	3,1	<i>harbours, waterways, dams and other waterworks</i>
Rurociągi, linie telekomunikacyjne i elektroenergetyczne	339,2	246,6	92,6	<i>Pipelines, communication and electricity lines</i>
rurociągi i linie telekomunikacyjne oraz linie elektroenergetyczne przesyłowe	121,4	79,3	42,1	<i>long-distance pipelines, communication and electricity power lines</i>
rurociągi sieci rozdzielczej i linie kablowe rozdzielcze	217,8	167,3	50,6	<i>local pipelines and cables</i>
Kompleksowe budowle na terenach przemysłowych oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej pozostałe .	20,4	17,5	2,9	<i>Complex constructions on industrial sites and other civil engineering works</i>

^a Wykonana przez przedsiębiorstwa mające siedzibę zarządu na terenie województwa podlaskiego, siłami własnymi (bez podwykonawców). Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

^a Realized by enterprises which have a seat of board in the Podlaskie Voivodship without subcontractors participation. Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 8 (256). **BUDYNKI ODDANE DO UŻYTKOWANIA^a**
BUILDINGS COMPLETED^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Budynki^b	2516	2870	3086	3228	Buildings^b
w tym budynki mieszkalne jednorodzinne oraz o dwóch mieszkaniach i wielomieszkaniowe ^c	1664	1987	2209	2282	of which one-dwelling as well as two- and multi- dwelling residential buildings ^c
miasta	1186	1247	1212	1163	urban areas
wieś	1330	1623	1874	2065	rural areas
W tym budynki indywidualne ^d	2323	2574	2792	2957	Of which private buildings ^d
miasta	1038	992	1004	944	urban areas
wieś	1285	1582	1788	2013	rural areas
w tym:					of which:
mieszkalne jednorodzinne oraz o dwóch mieszkaniach i wielomieszkaniowe ^c	1601	1813	2068	2156	one-dwelling as well as two- and multi-dwelling residential buildings ^c
niemieszkalne	722	759	722	799	non-residential
w tym gospodarstw rolnych	326	407	412	507	of which farm buildings
Kubatura^e w dam³	3550,7	4740,6	4642,2	6224,1	Cubic volume^e in dam³
w tym budynki mieszkalne jednorodzinne oraz o dwóch mieszkaniach i wielomieszkaniowe ^c	1640,5	2025,7	2186,2	2416,4	of which one-dwelling as well as two- and multi- dwelling residential buildings ^c
miasta	2018,4	2445,6	2667,7	2989,8	urban areas
wieś	1532,3	2295,1	1974,5	3234,3	rural areas
W tym budynki indywidualne ^d	2401,4	2672,8	2710,4	3034,5	Of which private buildings ^d
miasta	1131,7	966,7	954,8	875,8	urban areas
wieś	1269,7	1706,1	1755,6	2158,7	rural areas
w tym:					of which:
mieszkalne jednorodzinne oraz o dwóch mieszkaniach i wielomieszkaniowe ^c	1259,1	1256,5	1478,8	1623,5	one-dwelling as well as two- and multi-dwelling residential buildings ^c
niemieszkalne	1142,3	1411,3	1224,9	1407,4	non-residential
w tym gospodarstw rolnych	501,3	790,3	791,4	1055,3	of which farm buildings

a Patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 305. b Nowo wybudowane. c Bez domów letnich i domków wypoczynkowych oraz rezydencji wiejskich nieprzystosowanych do stałego zamieszkania (ujętych wyłącznie w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych). d Realizowane przez osoby fizyczne, fundacje, kościoły i związki wyznaniowe, z przeznaczeniem na użytek własny inwestora lub na sprzedaż i wynajem. e Budynków nowo wybudowanych i rozbudowanych (tylko w części dotyczącej rozbudowy).

a See general notes, item 5 on page 305. b Newly built. c Excluding summer homes and holiday cottages as well as rural residences not adapted for permanent residence (included exclusively in the total number of residential buildings). d Realized by natural persons, foundations, churches and religious associations, designed for the own use of the investor or for sale and rent. e Of newly built and expanded buildings (only concerning the expanded portion).

TABL. 9 (257). **BUDYNKI ODDANE DO UŻYTKOWANIA^a WEDŁUG RODZAJÓW BUDYNKÓW**
BUILDINGS COMPLETED^a BY TYPE OF BUILDINGS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
		BUDYNKI ^b BUILDINGS ^b			
Budynki mieszkalne	1664	1989	2211	2285	Residential buildings
w tym:					<i>of which:</i>
Budynki jednorodzinne oraz o dwóch mieszkaniach i wielomieszkanie ^c	1664	1987	2209	2282	One-dwelling buildings as well as two- and multi-dwelling buildings ^c
w tym jednorodzinne	1618	1920	2139	2212	<i>of which one-dwelling buildings</i>
Budynki zbiorowego zamieszkania	–	2	2	3	Residences for communities
Budynki niemieszkalne	852	881	875	943	Non-residential buildings
w tym:					<i>of which:</i>
Hotele i budynki zakwaterowania turystycznego	23	8	16	19	Hotels and similar buildings
Budynki biurowe	10	12	8	7	Office buildings
Budynki handlowo-usługowe	137	137	86	99	Wholesale and retail trade buildings
Budynki łączności, dworców i terminali	2	1	1	2	Communication buildings, stations, terminals and associated buildings
Budynki garaży	175	158	231	172	Garage buildings
Budynki przemysłowe	37	37	27	40	Industrial buildings
Zbiorniki, silosy i budynki magazynowe	109	67	54	62	Reservoirs, silos and warehouses
Ogólnodostępne obiekty kulturalne oraz budynki muzeów i bibliotek	2	9	7	8	Public entertainment buildings, museums and libraries
Budynki szkół i instytucji badawczych	9	8	3	5	School, university and research buildings
Budynki szpitali i zakładów opieki medycznej	4	6	3	5	Hospital or institutional care buildings
Budynki kultury fizycznej	7	16	8	5	Sports halls
Budynki gospodarstw rolnych	326	413	415	510	Farm buildings
Budynki przeznaczone do spra- wowania kultu religijnego i czynności religijnych	8	3	3	2	Buildings used as places of wor- ship and for religious activities

a Patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 305. b Nowo wybudowane. c Bez domów letnich i domków wypoczynkowych oraz rezydencji wiejskich nieprzystosowanych do stałego zamieszkania (ujętych wyłącznie w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych).

a See general notes, item 5 on page 305. b Newly built. c Excluding summer homes and holiday cottages as well as rural residences not adapted for permanent residence (included exclusively in the total number of residential buildings).

TABL. 9 (257). **BUDYNKI ODDANE DO UŻYTKOWANIA^a WEDŁUG RODZAJÓW BUDYNKÓW (dok.)**
BUILDINGS COMPLETED^a BY TYPE OF BUILDINGS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
KUBATURA ^d w dam ³ CUBIC VOLUME ^d in dam ³					
Budynki mieszkalne	1640,5	2030,6	2192,9	2424,7	Residential buildings
w tym:					of which:
Budynki jednorodzinne oraz o dwóch mieszkaniach i wielomieszaniowe ^c	1640,5	2025,7	2186,2	2416,4	One-dwelling buildings as well as two- and multi-dwelling buildings ^c
w tym jednorodzinne	1256,7	1315,2	1505,8	1650,3	of which one-dwelling buildings
Budynki zbiorowego zamieszkania	–	5,0	6,6	8,2	Residences for communities
Budynki niemieszkalne	1910,2	2710,0	2449,4	3799,4	Non-residential buildings
w tym:					of which:
Hotele i budynki zakwaterowania turystycznego	24,4	49,4	38,1	76,9	Hotels and similar buildings
Budynki biurowe	58,9	106,2	93,8	20,0	Office buildings
Budynki handlowo-usługowe	236,3	620,5	514,6	541,0	Wholesale and retail trade buildings
Budynki łączności, dworców i terminali	0,5	0,1	9,7	5,0	Communication buildings, stations, terminals and associated buildings
Budynki garaży	32,6	36,7	72,7	56,4	Garage buildings
Budynki przemysłowe	175,9	626,9	307,5	1166,8	Industrial buildings
Zbiorniki, silosy i budynki magazynowe	477,9	204,8	307,8	425,4	Reservoirs, silos and warehouses
Ogólnodostępne obiekty kulturalne oraz budynki muzeów i bibliotek	4,5	22,9	42,0	138,0	Public entertainment buildings, museums and libraries
Budynki szkół i instytucji badawczych	124,3	70,4	80,7	191,6	School, university and research buildings
Budynki szpitali i zakładów opieki medycznej	45,2	15,6	54,7	38,3	Hospital or institutional care buildings
Budynki kultury fizycznej	83,1	140,9	91,1	41,3	Sports halls
Budynki gospodarstw rolnych	549,5	799,0	799,2	1080,5	Farm buildings
Budynki przeznaczone do sprawowania kultu religijnego i czynności religijnych	90,6	14,3	23,4	17,5	Buildings used as places of worship and for religious activities

a Patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 305. c Bez domów letnich i domków wypoczynkowych oraz rezydencji wiejskich nieprzystosowanych do stałego zamieszkania (ujętych wyłącznie w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych). d Budynków nowo wybudowanych i rozbudowanych (tylko w części dotyczącej rozbudowy).

a See general notes, item 5 on page 305. c Excluding summer homes and holiday cottages as well as rural residences not adapted for permanent residence (included exclusively in the total number of residential buildings). d Of newly built and expanded buildings (only concerning the expanded portion).

TABL. 10 (258). **PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE ORAZ PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO W BUDOWNICTWIE^a**
AVERAGE PAID EMPLOYMENT AND AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES IN CONSTRUCTION^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Przeciętne zatrudnienie	6511	10024	10962	10354	Average paid employment
Budowa budynków ^Δ	2789	4468	5197	5020	Construction of buildings
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej ^Δ	2211	2894	3231	2534	Civil engineering
Roboty budowlane specjalistyczne	1511	2661	2534	2800	Specialized construction activities
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w zł	2057,09	3120,16	3229,46	3294,27	Average monthly gross wages and salaries in zł
Budowa budynków ^Δ	2085,17	3451,89	3759,63	3937,85	Construction of buildings
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej ^Δ	2197,00	3190,25	3028,07	2871,26	Civil engineering works
Roboty budowlane specjalistyczne	1800,53	2488,13	2398,92	2523,24	Specialised construction activities

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; bez zatrudnionych za granicą.
a Data concern economic entities employing more than 9 persons; excluding persons employed abroad.

DZIAŁ XVII TRANSPORT I ŁĄCZNOŚĆ

Uwagi ogólne

Transport

1. Dane dotyczące ogólnej długości **linii kolejowych eksploatowanych** w dniu 31 XII ustalono jako sumę długości linii kolejowych normalnotorowych, wąskotorowych i szerokotorowych (dane o długości tych linii ujęto w długości linii normalnotorowych) czynnych w tym dniu. **Linia kolejowa** jest to element sieci kolejowej pomiędzy dwiema stacjami węzłowymi (lub krańcowymi).

2. Do **dróg krajowych** zalicza się:

- autostrady i drogi ekspresowe oraz drogi leżące w ich ciągu do czasu wybudowania autostrad i dróg ekspresowych,
- drogi międzynarodowe,
- drogi stanowiące inne połączenia zapewniające spójność sieci dróg krajowych,
- drogi dojazdowe do ogólnodostępnych przejść granicznych obsługujących ruch międzynarodowy osobowy i ciężarowy,
- drogi alternatywne dla autostrad płatnych,
- drogi stanowiące ciągi obwodnicowe dużych aglomeracji miejskich,
- drogi o znaczeniu obronnym.

Do **dróg wojewódzkich** zalicza się drogi inne niż podano wyżej, stanowiące połączenia między miastami, mające znaczenie dla województwa i drogi o znaczeniu obronnym niezaliczone do dróg krajowych.

Do **dróg powiatowych** zalicza się drogi inne niż podano wyżej, stanowiące połączenia miast będących siedzibami powiatów z siedzibami gmin i siedzib gmin między sobą.

Do **dróg gminnych** zalicza się drogi o znaczeniu lokalnym niezaliczone do innych kategorii, stanowiące uzupełniającą sieć dróg służących miejscowym potrzebom, z wyłączeniem dróg wewnętrznych.

Do **dróg miejskich** zaliczono drogi (ulice) leżące w granicach administracyjnych miast.

Do **dróg zamiejskich** zaliczono drogi leżące poza granicami administracyjnymi miast.

3. Dane o **pojazdach samochodowych i ciągnikach zarejestrowanych** według stanu w dniu 31 XII prezentowane są do 2001 r. według ewidencji prowadzonej przez wojewodów, w latach 2002–2008 – przez starostów, prezydentów miast i burmistrzów, od 2009 r. według centralnej ewidencji pojazdów (CEPiK) prowadzonej przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (do 17 XI 2011 r. – Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji). Dane nie obejmują pojazdów wyrejestrowanych, a do 2010 r. – również pojazdów posiadających pozwolenie czasowe wydane w końcu danego roku.

CHAPTER XVII TRANSPORT AND COMMUNICATIONS

General notes

Transport

1. Data concerning the total length of **railway lines operated** on 31 Dec were established as the sum of the length of standard gauge, narrow gauge and broad gauge railway lines (data concerning the length of these lines are given in terms of standard gauge lines) operating on that day. The **railway line** is an element of the rail network between two junction stations (or terminal stations).

2. **National roads** include:

- motorways and expressways as well as roads which are designated to become motorways and expressways,
- international roads,
- roads which are other links ensuring the efficiency of the national road network,
- approach roads to generally accessible border crossings servicing international passenger and freight traffic,
- roads which are an alternative to toll motorways,
- roads which are bypasses around large urban agglomerations,
- roads with a military significance.

Voivodship roads include roads other than those presented above, which are links between cities, have a large significance for the voivodship and roads with a military significance not included among national roads.

Powiat roads include roads other than those mentioned above, which link powiat capital cities with gmina capital cities and gmina capital cities with each other.

Gmina roads include roads with local significance not included in the other categories, which supplement the network of roads servicing local needs, excluding internal roads.

Urban roads include roads (streets) located within the administrative boundaries of cities.

Non-urban roads include roads located outside the administrative boundaries of cities.

3. Data on **road vehicles and tractors registered** as of 31 Dec have been presented until 2001 according to the register maintained by voivodes, while between 2002–2008 – by starosts, presidents of cities and mayors, since 2009 – according to central vehicle register maintained by the Ministry of Interior (until 17 Nov 2011 – the Ministry of Interior and Administration). Data do not include vehicles being devoid of car registration, and up to 2010 – also vehicles having temporary permission given by the end of reference year.

4. Linia autobusowa jest stałym połączeniem drogowym dwóch krańcowych miejscowości oraz wybranych miejscowości pośrednich przy użyciu jednego lub kilku autobusów regularnie kursujących między tymi miejscowościami według ogłoszonego rozkładu.

Długość linii autobusowej jest to długość trasy w kilometrach pomiędzy dwiema krańcowymi miejscowościami niezależnie od ilości kursów autobusów odbywających się na tej linii.

5. Transport samochodowy zarobkowy obejmuje usługi świadczone odpłatnie przez podmioty, w których transport samochodowy stanowi podstawową działalność gospodarczą (przedsiębiorstwa transportu samochodowego) oraz od 2004 r. w zakresie przewozów ładunków również usługi wykonywane odpłatnie przez podmioty prowadzące podstawową działalność gospodarczą inną niż transport samochodowy (np. działalność przemysłową, budowlaną, handlową); dane o przewozach pasażerów nie obejmują przewozów taboru komunikacji miejskiej.

6. Dane o wypadkach drogowych obejmują zdarzenia mające związek z ruchem pojazdów na drogach publicznych, w wyniku których nastąpiła śmierć lub uszkodzenie ciała osób.

Za **śmiertelną ofiarę wypadku drogowego** uznano osobę zmarłą (w wyniku doznanych obrażeń) na miejscu wypadku lub w ciągu 30 dni.

Za **ranną ofiarę wypadku drogowego** uznano osobę, która doznała obrażeń ciała i otrzymała pomoc lekarską.

4. Bus line is a permanent road link between two terminal locations as well as between selected intermediate locations which involves using one or several buses travelling regularly between these locations according to a defined schedule.

Length of a bus line is the length of the route in kilometres between two terminal locations regardless of the number of trips made by buses on that line.

5. Road transport for hire or reward includes services for remuneration carried out by entities, for which road transport services are the basic economic activity (road transport entities) and since 2004 also services for remuneration carried out by entities with basic economic activity other than road transport (e.g. industrial, building, trade activity); data regarding transport of passengers do not include carriage by urban road transport fleet.

6. Data regarding road accidents cover events connected with the movement of vehicles on public roads as a result of which death or injury occurred.

Road accident fatality is understood as a person who died (as a result of injuries incurred) at the scene of the accident or within the course of 30 days.

Person injured in a road accident is understood as a person who incurred injuries and received medical attention.

Łączność

1. Informacje o łączności w ujęciu rzeczowym dotyczą poczty publicznej oraz operatorów telekomunikacyjnych sieci publicznej, tj. sieci służącej do świadczenia usług telekomunikacyjnych (z wyłączeniem sieci wewnętrznej – sieci eksploatowanej przez podmioty wyłącznie na własne potrzeby lub założonej w budynkach niemieszkalnych usytuowanych na terenie jednej nieruchomości gruntowej).

2. Placówkę dla usług pocztowych stanowi jednostka organizacyjna operatora publicznego lub jego agenta, w której nadawca może zawrzeć umowę o świadczenie usług pocztowych lub która doręcza adresatom przesyłki lub kwoty pieniężne określone w przekazach pocztowych.

3. Usługi łączności obejmują usługi opłacone, wolne od opłat i służbowe.

Dane dotyczące przesyłek listowych obejmują: listy, kartki pocztowe, druki bezadresowe, ankiety i pakietki nadawane jako przesyłki listowe w rozumieniu cenników za usługi pocztowe (w ruchu krajowym i zagranicznym).

4. Telefoniczne łącza główne obejmują standardowe łącza główne oraz łącza w dostępnym ISDN, tj. telefoniczną sieć cyfrową z integracją usług umożliwiającą wykorzystanie tej samej sieci dla transmisji głosu, obrazu, faksów, danych.

Communications

1. Information regarding communications, in tangible terms, concerns the public post office as well as operators of the public telecommunications network, i.e. the network used for rendering telecommunications services (excluding internal networks – networks used by entities exclusively for their own needs or installed in non-residential buildings located on a single piece of real estate).

2. Postal service offices represents an organizational unit of the public operator or agent, in which the sender can conclude a contract for the provision of postal services or who delivers to the addresses of the consignment or amount of money specified in the postal transfers.

3. Communications services include services paid for, free of charge and official.

Data concerning letters include: letters, post cards, forms, bulk mailings, questionnaires and small packets sent as letters in terms of the price rate for postal services (domestic and foreign mail).

4. Telephone main line includes standard main line and accessible ISDN (Integrated Services Digital Network), i.e. a digital phone network with integrated services making it possible to use the same network to transfer voice, image, fax and data.

Transport

Transport

TABL. 1 (259). LINIE KOLEJOWE EKSPLOATOWANE^a

Stan w dniu 31 XII

RAILWAY LINES OPERATED^a

As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
	w km		in km		
OGÓŁEM	682	759	763	700	TOTAL
Normalnotorowe ^b	682	759	763	700	Standard gauge ^b
w tym zelektryfikowane	220	220	222	222	of which electrified
jednotorowe	575	652	656	593	single track
dwu- i więcej torowe	107	107	107	107	double- and more track
Na 100 km² powierzchni ogólnej ...	3,4	3,8	3,8	3,5	Per 100 km² of total area

^a Dane dotyczą sieci PKP oraz innych podmiotów, będących zarządcami sieci kolejowej. ^b Łącznie z szerokotorowymi, których długość w 2012 r. wynosiła 48 km.

^a Data concern PKP network and other entities managing railway network. ^b Including broad gauge, the length of which in 2012 was 48 km.

TABL. 2 (260). DROGI PUBLICZNE O TWARDEJ NAWIERZCHNI

Stan w dniu 31 XII

HARD SURFACE PUBLIC ROADS

As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012		SPECIFICATION
				ogółem	w tym	
				total	o nawierzchni ulepszonej of which improved	
w km in km						
OGÓŁEM	11013	11999	12319	12391	11218	TOTAL
miejskie	1553	1726	1767	1788	1726	urban
zamiejskie	9460	10273	10552	10603	9492	non-urban
Krajowe	977	977	972	975	975	National
miejskie	201	204	201	202	202	urban
zamiejskie	776	773	771	774	774	non-urban
Wojewódzkie	1243	1240	1241	1242	1242	Voivodship
miejskie	175	176	181	181	181	urban
zamiejskie	1068	1065	1060	1061	1061	non-urban
Powiatowe	6452	6624	6658	6670	5750	Powiat
miejskie	502	513	523	521	498	urban
zamiejskie	5950	6111	6135	6149	5252	non-urban
Gminne	2341	3157	3448	3504	3251	Gmina
miejskie	675	832	863	884	845	urban
zamiejskie	1666	2325	2585	2620	2406	non-urban

Źródło: dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Source: data of the General Directorate of Domestic Roads and Motorways.

TABL. 3 (261). **POJAZDY SAMOCHODOWE I CIĄGNIKI ZAREJESTROWANE^a**
Stan w dniu 31 XII
REGISTERED ROAD VEHICLES AND TRACTORS^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	536637	697228	729621	743199	T O T A L
w tym:					of which:
Samochody osobowe	352351	469392	491784	504914	Passenger cars
Autobusy	2177	2314	2368	2362	Buses
Samochody ciężarowe i ciągniki siodłowe ^b	61315	77503	82002	83264	Lorries and truck tractors ^b
Ciągniki balastowe i rolnicze	92942	113395	116910	114874	Ballast and agricultural tractors
Motocykle	25228	31177	32812	34030	Motorcycles

a Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 316. b Łącznie z samochodami ciężarowo-osobowymi.
a See general notes, item 3 on page 316. b Including vans.

TABL. 4 (262). **LINIE REGULARNEJ KOMUNIKACJI AUTOBUSOWEJ^a**
Stan w dniu 31 XII
REGULAR BUS LINES^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Krajowe: liczba	1128	829	805	760	National: number
długość w km	56043	48721	47345	46281	length in km
dalekobieżne: liczba	28	38	38	39	long distance: number
długość w km	9416	12921	12771	13008	length in km
regionalne: liczba	477	198	190	185	regional: number
długość w km	25987	15683	14945	14452	length in km
podmiejskie: liczba	607	586	567	527	suburban: number
długość w km	20520	20063	19548	18750	length in km
miejskie: liczba	16	7	10	9	urban: number
długość w km	120	54	81	71	length in km
Międzynarodowe: liczba	26	15	15	7	International: number
długość w km ..	45375	21442	21442	9042	length in km

a Dane dotyczą przedsiębiorstw o liczbie pracujących powyżej 9 osób prowadzących regularną komunikację w ruchu krajowym i międzynarodowym; bez przedsiębiorstw komunikacji miejskiej.

a Data concern enterprises employing more than 9 persons, providing regular national and international traffic; excluding urban transport services.

TABL. 5 (263). **TRANSPORT SAMOCHODOWY ZAROBKOWY^a**
ROAD TRANSPORT FOR HIRE OR REWARD^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Komunikacja krajowa					Domestic transport
Przewozy ładunków w tys. t	728,9	1065,4	1881,5	1955,3	Transport of goods in thous. t
Średnia odległość przewozu 1 t ładunku w km	153,2	80,1	141,1	181,9	Average transport distance per 1 t of goods in km
Przewozy pasażerów ^b w tys. osób	21278,1	16485,6	14560,2	12996,0	Transport of passengers ^b in thous. persons
Średnia odległość przewozu 1 pasażera ^b w km	38,3	54,5	48,6	51,8	Average transport distance per passenger ^b in km
Komunikacja międzynarodowa					International transport
Przewozy ładunków w tys. t	127,9	880,0	1631,7	1472,6	Transport of goods in thous. t
Średnia odległość przewozu 1 t ładunku w km	1131,7	1326,9	1607,3	1411,9	Average transport distance per 1 t of goods in km
Przewozy pasażerów ^b w tys. osób	114,7	77,1	70,9	47,6	Transport of passengers ^b in thous. persons
Średnia odległość przewozu 1 pasażera ^b w km	1325	1607	1723	2083	Average transport distance per passenger in km

a Dane dotyczą przedsiębiorstw o liczbie pracujących powyżej 9 osób. b Bez przewozów taborem komunikacji miejskiej (w tym taksówkami).

a Data concern enterprises employing more than 9 persons. b Excluding transports by urban road transport fleet (of which by taxis).

TABL. 6 (264). **WYPADKI DROGOWE^a I ICH OFIARY**
ROAD ACCIDENTS^a AND THEIR CASUALTIES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Wypadki	1185	847	818	767	Accidents
Na 10 tys. pojazdów samochodowych i ciągników zarejestrowanych ^b	22,1	12,1	11,2	10,3	Per 10 thous. registered motor vehicles and tractors ^b
Ofiary wypadków	1701	1271	1158	1100	Road accident casualties
Śmiertelne	211	146	152	131	Fatalities
na 100 tys. ludności	18	12	13	11	per 100 thous. population
Ranni	1490	1125	1008	970	Injured
na 100 tys. ludności	124	93	84	81	per 100 thous. population

a Zarejestrowane przez Policję. b Pojazdy według stanu w dniu 31 XII; od 2011 r. łącznie z pojazdami posiadającymi pozwolenia czasowe wydane w końcu roku.

Źródło: dane Komendy Głównej Policji.

a Registered by the Police. b Vehicles as of 31 Dec; since 2011 including road vehicles having temporary permission given at the end of the year.

Source: data of the National Police Headquarters.

TABL. 7 (265). **WYPADKI DROGOWE^a WEDŁUG SPRAWCÓW, WAŻNIEJSZYCH PRZYCZYN I RODZAJÓW POJAZDÓW**
ROAD ACCIDENTS^a BY CULPRITS, MAJOR CAUSES AND TYPES OF VEHICLES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2011	2012	SPECIFICATION
Wypadki	818	767	Accidents
Z winy kierujących pojazdami	662	631	<i>Guilt of drivers</i>
w tym:			<i>of which:</i>
niedostosowanie prędkości do warunków ruchu	201	194	<i>inappropriate speed for road conditions</i>
nieprzestrzeganie pierwszeństwa przejazdu	160	173	<i>non-compliance with vehicle right of way</i>
nieprawidłowe wyprzedzanie	64	40	<i>incorrectly overtaking</i>
nieprawidłowe zachowanie wobec pieszego	107	99	<i>incorrectly behaviour towards the pedestrian</i>
niezachowanie bezpiecznej odległości między pojazdami	49	36	<i>not keeping a safe distance between vehicles</i>
Z winy pieszych	96	84	<i>Guilt of pedestrians</i>
w tym nieostrożne wejście na jezdnię	46	41	<i>of which carelessly entering to the road-way</i>
Pozostałe ^b	60	52	<i>Others^b</i>
Pojazdy kierujących będących sprawcami wypadków	662	631	<i>Vehicles of drivers being accident culprits</i>
Samochody osobowe	494	462	<i>Passenger cars</i>
Motocykle	18	27	<i>Motorcycles</i>
Rowery	32	39	<i>Bicycles</i>
Motorowery	19	17	<i>Motor-bicycles</i>
Samochody ciężarowe	71	57	<i>Lorries</i>
Inne pojazdy ^c	28	29	<i>Other vehicles^c</i>
Wypadki z udziałem nietrzeźwych użytkowników dróg	72	84	<i>Accidents involving intoxicated road users</i>
w tym spowodowane przez nietrzeźwych:			<i>of which caused by intoxicated:</i>
Kierujących	72	84	<i>Drivers</i>
samochodami osobowymi	63	60	<i>of passenger cars</i>
motocyklami	–	6	<i>of motorcycles</i>
rowerami	4	6	<i>of bicycles</i>
motorowerami	3	4	<i>of motor-bicycles</i>
samochodami ciężarowymi	1	3	<i>of lorries</i>
innymi pojazdami	1	5	<i>of other vehicles</i>
Pieszycy	27	19	<i>Pedestrians</i>

a Zarejestrowane przez Policję. b Dane obejmują winę pasażerów, współwinę uczestników ruchu oraz inne przyczyny, łącznie z pojazdami nieustalonymi.

Z r ó d ł o: dane Komendy Głównej Policji.

a Registered by the Police. b Data include guilt of passengers, complicity of traffic participants and other reasons. c Including unidentified vehicles.

S o u r c e: data of the National Police Headquarters.

Łączność

Communications

TABL. 8 (266). **PODSTAWOWE USŁUGI POCZTOWE^a**
BASIC POSTAL SERVICES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Placówki dla usług pocztowych (stan w dniu 31 XII)	298	348	355	361	Postal service offices (as of 31 Dec)
miasta	106	120	122	122	urban areas
wieś	192	228	233	239	rural areas
Nadane (w ciągu roku):					Mailed (during the year):
przesyłki listowe polecone ^{bc} w tys.	6512,7	8522,0	9912,7	10020,3	registered letters ^{bc} in thous.
paczki ^b w tys.	432,4	443,5	516,4	443,7	packages ^b in thous.
Przekazy pocztowe zrealizowane ^b w tys.	2343,9	1069,3	461,0	1307,4	Postal transfers paid ^d in thous.
Wpłaty na rachunki bankowe w tys.	6312,5	2912,0	6946,7	5815,3	Payments to bank accounts in thous.

a Dane dotyczą poczty publicznej (operator publiczny). b W obrębie krajowym oraz z Polski za granicę; przesyłki listowe i paczki nie obejmują przesyłek zrealizowanych w systemie EMS-POCZTEX. c W latach 2010–2012 łącznie z przesyłkami z zadeklarowaną wartością.

a Data concern the public post office (public operator). b In overture within Poland and from Poland abroad; registered letters and packages do not include mailing through EMS-POCZTEX system. c In 2010–2002 including insured letters.

TABL. 9 (267). **ABONENCI TELEFONICZNI ORAZ APARATY TELEFONICZNE^a**
Stan w dniu 31 XII
TELEPHONE SUBSCRIBERS AND TELEPHONE SETS^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Telefoniczne łącza główne w tys.	364,2	231,3	198,9	171,5	Telephone main line in thous.
w tym abonenci prywatni ^b	289,3	175,5	147,7	122,8	of which private subscribers ^b
miasta	272,7	167,2	141,0	128,2	urban areas
w tym abonenci prywatni ^b	207,5	119,5	97,1	85,5	of which private subscribers ^b
wieś	91,5	64,1	58,0	43,4	rural areas
w tym abonenci prywatni ^b	81,7	56,0	50,7	37,3	of which private subscribers ^b
w tym standardowe łącza główne (abonenci telefonii stacjonarnej)	330,2	204,6	175,0	147,6	of which standard main line (fixed line telephone subscribers)
miasta	243,7	143,2	119,2	106,1	urban areas
wieś	86,5	61,4 ^c	55,8	41,5	rural areas
Aparaty telefoniczne publiczne samo- inkasujące	2895	1361	844	658	Public pay telephones
miasta	2259	880	646	534	urban areas
wieś	636	481	198	124	rural areas

a Dane dotyczą operatorów telekomunikacyjnych sieci publicznej. b Posiadający aparaty telefoniczne zainstalowane w mieszkaniach prywatnych. c Daną skorygowano w stosunku do opublikowanej w poprzednich edycjach Rocznika.

a Data concern operators of the public telecommunication network. b Possessing telephones installed in private dwellings. c Data has been corrected in relation to the data published in the previous editions of the Yearbook.

DZIAŁ XVIII HANDEL I GASTRONOMIA

Uwagi ogólne

1. Informacje w dziale – jeśli nie zaznaczono inaczej – dotyczą wszystkich jednostek gospodarki narodowej prowadzących działalność handlową lub gastronomiczną.

Przez **przedsiębiorstwa handlowe** rozumie się podmioty gospodarcze, których podstawowym rodzajem działalności jest sprzedaż towarów, zaliczana zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności – PKD 2007 do sekcji „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”.

2. Dane o **sprzedaży detalicznej** obejmują:

- 1) sprzedaż towarów konsumpcyjnych i niekonsumpcyjnych w:
 - punktach sprzedaży detalicznej,
 - hurtowniach oraz u producentów w ilościach wskazujących na zakup dla potrzeb indywidualnych nabywców;
- 2) sprzedaż towarów handlowych (konsumpcyjnych) oraz produkcji gastronomicznej w placówkach gastronomicznych.

W wartości sprzedaży detalicznej uwzględniono sprzedaż towarów zarówno ludności, jak i konsumentom zbiorowym, tj. urzędów, instytucjom, żłobkom, przedszkolom itp., nie uwzględniono natomiast sprzedaży targowiskowej dokonanej przez sprzedawców uiszczających jedynie opłatę placową (np. sprzedaży produktów rolnych dokonanej przez producentów-rolników, sprzedaży na giełdach samochodowych).

Dane dotyczące sprzedaży detalicznej prezentuje się w dostosowaniu do Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP); patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 7, pkt 3) na str. 24.

3. Podziału towarów na **konsumpcyjne i niekonsumpcyjne** dokonano umownie, zaliczając do niekonsumpcyjnych te towary, których zużycie odbywa się głównie w sferze produkcji. Do towarów niekonsumpcyjnych zaliczono w szczególności towary przeznaczone do produkcji rolniczej (np. maszyny, narzędzia i urządzenia rolnicze, nasiona, pasze, środki ochrony roślin, nawozy sztuczne), materiały budowlane itp.

Podziału towarów konsumpcyjnych na żywność i napoje bezalkoholowe, napoje alkoholowe oraz towary nieżywnościowe dokonano szacunkowo.

4. Dane o **sprzedaży hurtowej towarów** obejmują sprzedaż z magazynów handlowych własnych bądź użytkowanych, w których składowane towary stanowią własność przedsiębiorstwa handlowego. Do wartości sprzedaży hurtowej zalicza się również wartość sprzedaży zrealizowanej na zasadzie bezpośredniej płatności lub kontraktu (agenci, aukcjonerzy), jak również wartość sprzedaży zrealizowanej przez tranzyt rozliczany, polegający na przekazywaniu towarów bezpośrednio od dostawcy do odbiorcy z pominięciem magazynów, które tę dostawę realizują.

CHAPTER XVIII TRADE AND CATERING

General notes

1. Information in this chapter, unless otherwise indicated, concerns all entities of the national economy conducting trade or catering activity.

Trade enterprises are understood as economic entities, the basic activity of which is the sale of commodities classified in accordance with NACE Rev. 2 in the section "Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles".

2. Data concerning **retail sales** include:

- 1) sales of consumer and non-consumer goods in:
 - retail sales outlets,
 - wholesalers as well as at producers in quantities indicating purchases for the individual need of the purchaser;
- 2) sales of trade commodities (consumer goods) as well as catering production in catering establishments.

Sales of goods, both for the general public as well as for collective consumers, i.e. government offices, institutions, nurseries, nursery schools etc. are included in the value of retail sales. However, marketplace sales made by salesmen paying only a stall fee (e.g. sales of agricultural products conducted by farmer-producers, sales at automobile markets) are not included.

Data concerning retail sales are presented according to the Classification of Individual Consumption by Purpose (COICOP); see general notes to the Yearbook, item 7, point 3) on page 24.

3. The division of commodities into **consumer and non-consumer** goods was made on the following basis, non-consumer goods include those goods, the consumption of which occurs primarily in the sphere of production. Goods designated for agricultural production (e.g. agricultural machinery, tools and equipment, seeds, animal feed, plant protection chemicals, artificial fertilizers), building materials etc., were included in particular in non-consumer goods.

The division of consumer goods into food and non-alcoholic beverages, alcoholic beverages as well as non-foodstuff goods was made by estimation.

4. Data regarding **wholesale of commodities** include sales from own or leased warehouses, in which the stored commodities are the property of a trade enterprise. The value of wholesale also includes the value of sales realized on the basis of a direct payment or contract (agents, auctioneers) as well as the value of sales realized by settled transit consisting in the transfer of commodities directly from the supplier to the client, by-passing the warehouses which realize the delivery.

5. Podziału **sklepów według form organizacyjnych** dokonano na podstawie wielkości powierzchni sprzedażowej sklepów i rodzaju sprzedawanych w nich towarów.

Domy towarowe i handlowe są to sklepy wielodziałowe, prowadzące sprzedaż szerokiego i uniwersalnego asortymentu, głównie towarów nieżywnościowych, o powierzchni sal sprzedażowych: domy towarowe – 2000 m² i więcej, domy handlowe – od 600 do 1999 m².

Supermarkety są to sklepy o powierzchni sprzedażowej od 400 do 2499 m², prowadzące sprzedaż głównie w systemie samoobsługowym, oferujące szeroki asortyment artykułów żywnościowych oraz artykuły nieżywnościowe częstego zakupu.

Hypermarkety są to sklepy o powierzchni sprzedażowej od 2500 m², prowadzące sprzedaż głównie w systemie samoobsługowym, oferujące szeroki asortyment artykułów żywnościowych i nieżywnościowych częstego zakupu, zwykle z parkingiem samochodowym.

Sklepy powszechne są to sklepy prowadzące sprzedaż głównie towarów żywnościowych codziennego użytku, o powierzchni sal sprzedażowych od 120 do 399 m².

Sklepy wyspecjalizowane są to sklepy prowadzące sprzedaż szerokiego asortymentu artykułów do kompleksowego zaspokojenia określonych potrzeb, np. ubioru, wyposażenia mieszkań, sklepy motoryzacyjne, meblowe, sportowe itp.

Do **pozostałych sklepów** zaliczono sklepy o powierzchni sal sprzedażowych do 119 m².

Dane dotyczące sklepów prezentowane są zgodnie z ich faktyczną lokalizacją.

6. Sklepy podaje się łącznie z aptekami ogólnodostępnymi.

7. Do **placówek gastronomicznych** zaliczono zakłady i punkty gastronomiczne stałe i sezonowe, których przedmiotem działalności jest przygotowanie oraz sprzedaż posiłków i napojów do spożycia na miejscu i na wynos. Sezonowe placówki gastronomiczne uruchamiane są okresowo i działają nie dłużej niż 6 miesięcy w roku kalendarzowym.

Do placówek gastronomicznych nie zalicza się ruchomych punktów sprzedaży detalicznej i automatów sprzedażowych.

8. **Magazyny handlowe** (hurtu i rozdzielnice detalu) są jednostkami organizacyjno-funkcjonalnymi podmiotów gospodarczych zajmujących się obrotem towarów. Magazynem jest jednostka przeznaczona do magazynowania towarów, zajmująca wyodrębnioną przestrzeń magazynową, wyposażona w środki techniczne i organizacyjne, dysponująca personelem do obsługi tych środków oraz prowadząca ewidencję stanu i ruchu zapasów. Poczawszy od 2006 r. badania dotyczące magazynów handlowych prowadzone jest w cyklu trzyletnim.

9. Dane o działalności handlowej i gastronomicznej opracowano na podstawie danych ze sprawozdawczości. Dane dla jednostek o liczbie pracujących do 9 osób uogólniono w oparciu o wyniki badania reprezentacyjnego przeprowadzonego na 5% próbie tych jednostek.

5. The division of **shops by organizational forms** was made on the basis of the sales area and the types of goods sold.

Department stores and trade stores are shops with multiple departments, selling a wide and universal range of non-foodstuff goods mainly, with a sales area of 2000 m² and more for department stores and from 600 to 1999 m² for trade stores.

Supermarkets are shops with a sales area from 400 to 2499 m², selling goods in a self-service system offering a wide range of foodstuff goods as well as frequently bought non-foodstuff goods.

Hypermarkets are shops with a sales area from 2500 m², selling goods in a self-service system offering a wide range of foodstuff goods and frequently bought non-foodstuff goods, usually with a car park.

Grocery shops are shops primarily selling foodstuff goods for daily consumption, with a sales area from 120 to 399 m².

Specialized shops are shops selling a wide range of articles to fully meet specific needs, e.g. clothing, home furnishings, car parts, furniture, sporting goods etc.

Other shops include stores with a sales area up to 119 m².

Data concerning shops are presented according to their actual location.

6. Shops are presented including public pharmacies.

7. **Catering establishments** include permanent and seasonal catering establishments and outlets, whose scope of activity is the preparation and sale of meals and beverages for on-site and take-out consumption. Seasonal catering establishments are open for a certain period of time and operate not longer than 6 months in a calendar year.

Portable retail sales points and vending machines are not treated as catering establishments.

8. **Trade warehouses** (wholesale and retail distribution) are the organizational and functional units of economic entities engaged in the turnover of commodities. A warehouse is an entity designated for storing commodities, occupying separate storage space, equipped with the technical and organizational means as well as with the personnel to service these means and, in addition, registering amount and the changes in stocks. Since 2006 survey concerning trade warehouses has been conducted in a three-yearly cycle.

9. Data regarding trade and catering activity are compiled on the basis of reporting. For entities employing up to 9 persons, data have been generalized on the basis of the result of sample survey conducted on a 5% sample of these entities.

Informacje o sklepach i stacjach paliw opracowano na podstawie sprawozdawczości. Dla jednostek o liczbie pracujących do 9 osób od 2004 r. dane uogólniane są w oparciu o wyniki badania reprezentacyjnego przeprowadzonego na 5% próbie tych jednostek; do 2003 r. dane opracowywano na podstawie rejestru.

10. Targowiska są to wyodrębnione tereny i budowle (place, ulice, hale targowe) ze stałymi lub sezonowymi punktami sprzedaży drobnodetalicznej lub urządzeniami przeznaczonymi do prowadzenia handlu w wyznaczone dni tygodnia lub codziennie (bazaary).

Za **targowiska sezonowe** uznano te place i ulice, gdzie uruchamiane są na okres do 6 miesięcy punkty handlowe, w związku ze wzmożonym ruchem nabywców (np. nadmorski ruch urlopowy) i działalność ta jest ponawiana w kolejnych sezonach.

Information regarding shops and petrol stations was compiled on the basis of reporting. For entities employing up to 9 persons from 2004 the data have been generalized on the basis of the results of sample survey conducted on a 5% sample of these entities; until 2003 the data were compiled on the basis of the register.

10. Marketplaces are specific areas and structures (squares, streets, covered markets) with permanent or seasonal small-retail sales outlets or with facilities designated for conducting trade on specific days of the week or daily (bazaars).

Seasonal marketplaces are those squares and streets where due to the increased demand from buyers (e.g. holiday seaside demand) trade outlets conduct activity for a period up to 6 months and this activity is repeated in successive seasons.

TABL. 1 (268). **SPRZEDAŻ DETALICZNA TOWARÓW (ceny bieżące)**
RETAIL SALES (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
OGÓŁEM w mln zł	10571,8	11672,6	13079,2	13918,5	TOTAL in mln zł
W tym w przedsiębiorstwach handlowych ^a :					Of which share of trade enterprises ^a :
w milionach złotych	1985,7	2433,7	2445,3	2432,4	in million zlotys
w %	18,8	20,8	18,7	17,5	in %
NA 1 MIESZKAŃCA w zł	8803	9693	10881	11601	PER CAPITA in zł

a Przedsiębiorstwa handlowe, w których liczba pracujących przekracza 49 osób.

a Trade enterprises employing more than 49 persons.

TABL. 2 (269). **SPRZEDAŻ DETALICZNA TOWARÓW WEDŁUG GRUP^a (ceny bieżące)**
RETAIL SALES BY GROUPS^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
W MILIONACH ZŁOTYCH IN MILLION ZLOTYS					
OGÓŁEM	4882,7	7097,4	7132,0	7278,9	TOTAL
W ODSETKACH IN PERCENT					
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0	TOTAL
Towary konsumpcyjne	65,7	65,3	59,7	62,8	Consumer goods
żywność i napoje bezalkoholowe	22,9	21,2	23,0	20,2	food and non-alcoholic beverages
napoje alkoholowe	5,3	4,3	4,3	3,3	alcoholic beverages
towary nieżywnościowe	37,5	39,8	32,4	39,3	non-foodstuff
Towary niekonsumpcyjne	34,3	34,7	40,3	37,2	Non-consumer goods

a Dane dotyczą przedsiębiorstw prowadzących działalność handlową (bez placówek gastronomicznych), w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Data concern enterprises conducting trade activity (excluding catering establishments) employing more than 9 persons.

TABL. 3 (270). **SPRZEDAŻ HURTOWA TOWARÓW W PRZEDSIĘBIORSTWACH HANDLOWYCH^a**
(ceny bieżące)
WHOLESALE OF GOODS IN TRADE ENTERPRISES^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
W MILIONACH ZŁOTYCH IN MILLION ZLOTYS					
O G Ó Ł E M	8464,1	11274,1	12162,9	11944,7	T O T A L
W ODSETKACH IN PERCENT					
O G Ó Ł E M	100,0	100,0	100,0	100,0	T O T A L
Żywność i napoje bezalkoholowe ...	31,7	24,8	13,9	21,3	Food and non-alcoholic beverages
Napoje alkoholowe	9,0	6,8	5,7	2,1	Alcoholic beverages
Towary nieżywnościowe ^b	59,3	68,4	80,4	76,6	Non-foodstuff goods ^b

a Dane dotyczą przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Konsumpcyjne i niekonsumpcyjne.
a Data concern enterprises employing more than 9 persons. b Consumer and non-consumer goods.

TABL. 4 (271). **SKLEPY WEDŁUG FORM ORGANIZACYJNYCH I STACJE PALIW^a**
Stan w dniu 31 XII
SHOPS BY ORGANIZATIONAL FORM AND PETROL STATIONS^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Sklepy	10140	10299	10443	10105	Shops
Domy towarowe	3	5	3	3	Department stores
Domy handlowe	20	10	9	8	Trade stores
Supermarkety	77	135	149	165	Supermarkets
Hipermarkety	8	10	11	11	Hypermarkets
Sklepy powszechnie	263	264	273	272	Grocery shops
Sklepy wyspecjalizowane	581	931	962	952	Specialized shops
Pozostałe sklepy ^b	9188	8944	9036	8694	Other shops ^b
Stacje paliw	351	366	310	324	Petrol stations

a Patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 324; według lokalizacji sklepu/stacji paliw. b Ujęto sklepy podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób; łącznie z aptekami ogólnodostępnymi.
a See general notes, item 5 on page 324; according to location of shop/petrol station. b Data concern economic entities employing up to 9 persons; including public pharmacies.

TABL. 5 (272). **GASTRONOMIA^a**
CATERING^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Liczba placówek gastronomicznych (stan w dniu 31 XII)	356	334	291	280	Number of catering establishments (as of 31 Dec)
w tym restauracje	78	107	107	101	of which restaurants
Przychody z działalności gastronomicznej (ceny bieżące) w tys. zł	144566	223578	221430	230907	Revenues from catering activity (current prices) in thous. zł
w tym:					of which:
z produkcji gastronomicznej	95502	169536	176123	185011	from catering production
ze sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych	29061	29850	29439	28010	from the sale of alcoholic beverages and tobacco

a Dane dotyczą przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
a Data concern enterprises employing more than 9 persons.

TABL. 6 (273). **MAGAZYNY HANDLOWE^a**
Stan w dniu 31 XII
TRADE WAREHOUSES^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2009	2012	SPECIFICATION
Magazyny zamknięte:				<i>Secured warehouses:</i>
liczba	746	721	709	<i>number</i>
powierzchnia składowa w tys. m ²	511,0 ^b	619,7 ^b	658,5	<i>storage space in thous. m²</i>
Magazyny zadaszone:				<i>Roofed warehouses:</i>
liczba	72	81	144	<i>number</i>
powierzchnia składowa w tys. m ²	32,1 ^b	51,7 ^b	145,7	<i>storage space in thous. m²</i>
Place składowe:				<i>Storage sites:</i>
liczba	112	134	153	<i>number</i>
powierzchnia składowa w tys. m ²	302,1 ^b	501,5 ^b	682,9	<i>storage space in thous. m²</i>
Silosy i zbiorniki:				<i>Silos and reservoirs:</i>
liczba	91	145	100	<i>number</i>
pojemność w dam ³	6547	32749	20832	<i>capacity in dam³</i>

a Hurtu i rozdzielcze detalu; dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Dane skorygowano w stosunku do opublikowanych w poprzednich edycjach Rocznika.

U w a g a. Od 2006 r. dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co 3 lata.

a Wholesale and retail distribution; data concern economic entities employing more than 9 persons. b Data have been corrected in relation to the data published in previous editions of the Yearbook.

N o t e. Since 2006 data on the basis of periodic surveys conducted every three years.

TABL. 7 (274). **TARGOWISKA**
Stan w dniu 31 XII
MARKETPLACES
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Targowiska stałe:					<i>Permanent marketplaces:</i>
liczba	82	79	79	78	<i>number</i>
w tym z przewagą sprzedaży drobnodetalicznej	64	61	61	75	<i>of which with predominance of small-retail sales</i>
powierzchnia w tys. m ²	808	850	863	857	<i>area in thous. m²</i>
w tym sprzedażowa	550	564	545	542	<i>of which sales area</i>
stałe punkty sprzedaży drobnodetalicznej	3648	4055	3818	4343	<i>permanent small-retail sales outlets</i>
w tym na targowiskach czynnych codziennie	2933	2770	2631	2857	<i>of which at marketplaces open daily</i>
Targowiska sezonowe ^a (w ciągu roku)	20	58	59	74	<i>Seasonal marketplaces^a (during the year)</i>
Roczne wpływy z opłaty targowej w tys. zł	4333,5	3527,8	3649,7	3276,3	<i>Annual receipts from marketplace fees in thous. zł</i>

a Liczba targowisk lub miejsc wyznaczonych na ulicach i placach uruchamianych okresowo.

a Number of marketplaces or places located on streets and squares open periodically.

DZIAŁ XIX FINANSE PRZEDSIĘBIORSTW

Uwagi ogólne

1. Wyniki finansowe przedsiębiorstw prezentuje się w dostosowaniu do ustawy z dnia 29 IX 1994 r. o rachunkowości (tekst jednolity Dz. U. 2013 poz. 330, z późniejszymi zmianami).

Dane w zakresie gospodarki finansowej przedsiębiorstw obejmują podmioty gospodarcze prowadzące księgi rachunkowe, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

Dane nie obejmują banków, instytucji ubezpieczeniowych, domów i biur maklerskich, towarzystw inwestycyjnych i emerytalnych, narodowych funduszy inwestycyjnych, spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, szkół wyższych, samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, instytucji kultury posiadających osobowość prawną i gospodarstw indywidualnych w rolnictwie.

2. Przychody z całokształtu działalności (kwoty otrzymane i należne) obejmują:

- 1) przychody netto ze sprzedaży produktów (wrobów i usług), łącznie z dotacjami do produktów;
- 2) przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów (łącznie z kwotami należnymi z tytułu sprzedaży opakowań wielokrotnego użytku);
- 3) pozostałe przychody operacyjne, tj. przychody niezwiązane bezpośrednio z podstawową działalnością podmiotu, do których zalicza się: zysk ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych (środków trwałych, środków trwałych w budowie, wartości niematerialnych i prawnych, inwestycji w nieruchomości i prawa), otrzymane nieodpłatnie, w tym w drodze darowizny aktywa (środki pieniężne), odszkodowania, rozwiązane rezerwy, korekty odpisów aktualizujących wartość aktywów niefinansowych, przychody z działalności socjalnej, przychody z wynajmu lub dzierżawy środków trwałych albo inwestycji w nieruchomości i prawa;
- 4) przychody finansowe, tj. przychody z tytułu dokonanych przez podmiot operacji finansowych: kwoty należne z tytułu dywidend i udziałów w zysku, odsetki od udzielanych pożyczek, odsetki od lokat terminowych, odsetki za zwłokę, zysk ze zbycia inwestycji, zmniejszenia odpisów aktualizacyjnych wartości inwestycji wobec całkowitego lub częściowego ustania przyczyn powodujących trwałą utratę ich wartości, nadwyżkę dodatnich różnic kursowych nad ujemnymi.

3. Koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności obejmują:

- 1) koszt własny sprzedanych produktów (wrobów i usług), tj. koszty ogółem pomniejszone o koszt wytworzenia świadczeń na własne potrzeby jednostki i skorygowane o zmianę stanu produktów;
- 2) wartość sprzedanych towarów i materiałów według cen zakupu (nabycia);

CHAPTER XIX FINANCES OF ENTERPRISES

General notes

1. Financial results of enterprises are adjusted to the Law on Accounting, dated 29 Sep 1994 (uniform text Journal of Laws 2009 No. 152, item 1223, with later amendments).

Data regarding the financial management of enterprises include economic entities keeping accounting ledgers employing more than 9 persons.

Data do not include banks, insurance companies, brokerage houses and brokerage offices, investment and pension societies, national investment funds, cooperative savings and credit unions, higher education institutions, independent public health care facilities, cultural institutions with legal personality and private farms in agriculture.

2. Revenues from total activity (sums received and due) include:

- 1) net sales revenues of products (goods and services), including subsidies on products;
- 2) net sales revenues of goods and materials (including sums due from the sale of reusable packages);
- 3) other operating revenues, i.e. revenues not directly connected with the basic activity of the entity, in which the following are included: profits from the sale of non-financial fixed assets (fixed assets, fixed assets under construction, intangible fixed assets, investments in real estate and rights), assets received free of charge, including donated assets (cash), as well as damages, reversed provisions, adjustments of the depreciation value for non-financial assets, income from social activities, income from the rent or lease of fixed assets and investments in real estate and rights;
- 4) financial revenues, i.e. revenues from financial operations conducted by an entity: amounts due in respect of dividends and share in profits, interest on loans granted, interest on term deposits, default interest, profits from the sale of investments, reduction of depreciation write-offs relating to investments due to the fact that the reasons resulting in the permanent loss of their value have ceased to exist (whether totally or partially), surplus of foreign exchange gains over losses.

3. Costs of obtaining revenues from total activity include:

- 1) the cost of products sold (goods and services), i.e. the total costs decreased by the costs of generating benefits for the needs of the entity and corrected by the change in product inventories;
- 2) the value of goods and materials sold according to procurement (purchase) prices;

- 3) pozostałe koszty operacyjne, do których zalicza się: stratę ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych, tj. nadwyżkę wartości sprzedanych składników majątku trwałego nad przychodami z ich sprzedaży, amortyzację oddanych w dzierżawę lub najem środków trwałych i środków trwałych w budowie, nieplanowane odpisy amortyzacyjne (odpisy z tytułu trwałej utraty wartości), poniesione kary, grzywny, odszkodowania, odpisane w części lub w całości wierzytelności w związku z postępowaniem upadłościowym, układowym i naprawczym, utworzone rezerwy na pewne lub o dużym stopniu prawdopodobieństwa przyszłe zobowiązania (straty z transakcji gospodarczych w toku), odpisy aktualizujące wartość aktywów niefinansowych, koszty utrzymania obiektów działalności socjalnej, darowizny lub nieodpłatnie przekazane aktywa trwałe;
- 4) koszty finansowe, na które składają się w szczególności: odsetki od zaciągniętych kredytów i pożyczek, odsetki i dyskonto od wyemitowanych przez jednostkę obligacji, odsetki za zwłokę, strata ze zbycia inwestycji, odpisy z tytułu aktualizacji wartości inwestycji, nadwyżka ujemnych różnic kursowych nad dodatnimi.

4. Przychody i koszty uzyskania przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wpływające na wynik finansowy ustala się w wartości wyrażonej w rzeczywistych cenach sprzedaży z uwzględnieniem opustów, rabatów i bonifikat, bez podatku od towarów i usług (VAT).

5. Wynik finansowy na działalności gospodarczej jest to suma wyniku finansowego na sprzedaży produktów, towarów i materiałów, wyniku na pozostałej działalności operacyjnej oraz wyniku na operacjach finansowych.

6. Zyski i straty nadzwyczajne to skutki finansowe zdarzeń powstających niepowtarzalnie, poza zwykłą działalnością jednostki i niezwiązanych z ogólnym ryzykiem jej prowadzenia, a w szczególności spowodowanych zdarzeniami losowymi.

7. Wynik finansowy brutto (zysk lub strata) jest to wynik na działalności gospodarczej, powiększony o zyski nadzwyczajne i pomniejszony o straty nadzwyczajne.

8. Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego brutto obejmują podatek dochodowy od osób prawnych i fizycznych, a do 2009 r. również inne płatności wynikające z odrębnych przepisów.

9. Podatek dochodowy jest to podatek od osiągniętego zysku, który podmiot gospodarczy jest zobowiązany uiścić po uwzględnieniu przyznanych ulg. Obejmuje on:

- część bieżącą, tj. podatek wykazany w deklaracji podatkowej za dany okres sprawozdawczy,
- część odroczonej, tj. różnicę między stanem rezerw i aktywów z tytułu podatku odroczonego na koniec i początek okresu sprawozdawczego. Przy czym rezerwę tworzy się niezależnie od tego czy jednostka osiągnie zysk, czy poniesie stratę bilansową. Konsekwencją przyjętego rozwiązania jest to, że w rachunku wyników strata brutto może być wyższa niż strata netto.

10. Wynik finansowy netto (zysk lub strata) otrzymujemy po pomniejszeniu wyniku finansowego brutto o obowiązkowe obciążenia.

11. Relacje ekonomiczne przedstawione w tabl. 5 obliczono następująco:

- 3) *other operating costs which comprise: loss on the sale of non-financial fixed assets, i.e. surplus of the value of sold fixed assets over the revenues from their sale, depreciation of leased or rented fixed assets and fixed assets under construction, unplanned write-offs (write-offs by virtue of a permanent loss of value), penalties, fines, damages, partially or fully written off liabilities related to bankruptcy, composition and restructuring proceedings, reserves made for future certain liabilities or liabilities, which are likely to occur (loss on current business transaction in), write-offs updating the value of non-financial assets, costs of maintaining premises required for social activity, donations or fixed assets given free of charge;*
- 4) *financial costs, in particular, interest from contracted credits and loans, interest and discount on bonds issued by the entity, default interest, loss on the sale of investments, write-offs updating the value of investment, the surplus of foreign exchange losses over gains.*

4. Revenues and costs of obtaining revenues from the sale of products, goods and materials which have an influence on the financial result are expressed in actual sales prices taking into account discounts, rebates and reductions, excluding the value added tax (VAT).

5. Financial result on economic activity is the sum of the financial result on the sale of products, goods and materials, the result on other operating activity as well as the result on financial operations.

6. Extraordinary profits and losses are the financial results of one-time events, outside the usual activity of an entity and not connected with general risk of activity, and in particular, the result of coincidental events.

7. Gross financial result (profit or loss) is the result on economic activity, increased by extraordinary profits and decreased by extraordinary losses.

8. Obligatory encumbrances of gross financial result include income tax on legal and natural persons as well as until 2009 also other payments resulting from separate regulations.

9. Income tax is the tax on earned profit which an economic entity is obliged to pay after considering abatements granted. It includes:

- the current part, i.e. the tax presented in the tax declaration for a given reporting period,
- the deferred part, i.e. a difference between the state of reserves and assets, by virtue of deferred tax at the end and at the beginning of the reporting period. The reserve is created irrespective of the balance profit or loss of a given entity. Consequence of the accepted solution is that gross loss can be higher than net loss in the income statement.

10. Net financial result (profit or loss) is derived after decreasing gross financial result by obligatory encumbrances.

11. The economic relations presented in table 5 were calculated as follows:

- 1) **wskaznik poziomu kosztów** jako relację kosztów uzyskania przychodów z całokształtu działalności do przychodów z całokształtu działalności;
- 2) **wskaznik rentowności obrotu:**
 - **brutto** jako relację wyniku finansowego brutto do przychodów z całokształtu działalności,
 - **netto** jako relację wyniku finansowego netto do przychodów z całokształtu działalności;
- 3) **wskaznik płynności finansowej:**
 - **I stopnia** jako relację inwestycji krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych, bez funduszy specjalnych,
 - **II stopnia** jako relację inwestycji krótkoterminowych i należności krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych, bez funduszy specjalnych,
 - **III stopnia** jako relację aktywów obrotowych (zapasów, należności krótkoterminowych, inwestycji krótkoterminowych oraz krótkoterminowych rozliczeń międzyokresowych) do zobowiązań krótkoterminowych, bez funduszy specjalnych.

12. Aktywa obrotowe obejmują: zapasy, należności krótkoterminowe, inwestycje krótkoterminowe (środki pieniężne i krótkoterminowe papiery wartościowe) i krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe.

Należności z tytułu dostaw i usług są zaliczane do należności krótkoterminowych (bez względu na okres wymagalności zapłaty).

13. Kapitały (fundusze) własne ujmuje się w księgach rachunkowych z podziałem na ich rodzaje i według zasad określonych przepisami prawa, postanowieniami statutu lub umowy o utworzeniu jednostki. Obejmują one: kapitał (fundusz) podstawowy, należne wpłaty na kapitał podstawowy, udziały (akcje) własne, kapitał (fundusz) zapasowy, kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny, pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe, niepodzielony (nierozliczony) wynik finansowy z lat ubiegłych, wynik finansowy netto roku obrotowego oraz odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego. Kapitał (fundusz) podstawowy to, w zależności od formy prawnej podmiotu gospodarczego:

- w spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością (z o.o.), akcyjnych, komandytowo-akcyjnych – kapitał zakładowy,
- w przedsiębiorstwach państwowych – fundusz założycielski,
- w spółdzielniach – fundusz udziałowy,
- w spółkach komandytowych, jawnych, partnerskich cywilnych – kapitał właścicieli.

Kapitał (fundusz) podstawowy w spółkach akcyjnych, spółkach z o.o. i spółdzielniach, ujęty w wysokości określonej w umowie (statucie) wpisanej w rejestrze handlowym, jest pomniejszony o zadeklarowane, lecz niewniesione wkłady kapitałowe.

14. Zobowiązania przedsiębiorstw (kapitały obce) obejmują wszystkie zobowiązania z wszelkich tytułów, w tym również z tytułu kredytów i pożyczek. Ogół zobowiązań przedsiębiorstw dzieli się na zobowiązania: długoterminowe – gdy okres ich spłaty na dzień bilansowy jest dłuższy niż rok, krótkoterminowe – gdy okres ich spłaty na dzień bilansowy jest nie dłuższy niż rok.

Zobowiązania z tytułu dostaw i usług są zaliczane do zobowiązań krótkoterminowych (bez względu na okres wymagalności zapłaty).

15. Dane dotyczące finansów przedsiębiorstw podano na podstawie rocznej sprawozdawczości finansowej (przed weryfikacją bilansu) łącznie z wynikami przedsiębiorstw, które zawiesiły działalność lub zostały zlikwidowane w ciągu roku.

1) **cost level indicator** as the relation of costs of obtaining revenues from total activity to revenues from total activity;

2) **turnover profitability rate:**

- **gross** as the relation of the gross financial result to revenues from total activity,
- **net** as the relation of the net financial result to revenues from total activity;

3) **financial liquidity ratio of:**

- **the first degree** as the relation of short-term investments to short-term liabilities, excluding special funds,
- **the second degree** as the relation of short-term investments and short-term dues to short-term liabilities, excluding special funds,
- **the third degree** as the relation of current assets (inventories, short-term dues, short-term investments and short-term inter-period settlements) to short-term liabilities, excluding special funds.

12. Current assets include: stocks, short-term dues, short-term investments (cash equivalents, short-term securities) and short-term inter-period settlements.

Dues from deliveries and services are included in short-term dues (irrespective of their due date).

13. Share equity (funds) is recorded in ledgers according to type and according to the principles defined in legal regulations, statute resolutions or agreements regarding the establishment of the entity. They include: share capital (fund), share capital not paid up, entity's shares (stock), supplementary capital (fund), reserve capital (fund) from revaluation, other reserve capital (fund), undistributed (unsettled) financial result from previous years net financial result of the turnover year and write-offs from net profit for the turnover year. Share capital (fund) is, depending on the legal form of the economic entity:

- initial capital – in limited liability companies, joint stock, joint stock-limited companies,
- founders' capital – in state owned enterprises,
- participation fund – in cooperatives,
- owners' capital – in limited partnership, unlimited partnership, professional partnership and civil law partnership companies.

Core capital (fund) in joint stock companies and limited liability companies as well as in cooperatives, registered in the amount defined in the agreement (statute) recorded in the trade register, is decreased by the capital contribution declared but not transferred.

14. Liabilities of enterprises (outside capital) include all liabilities, including liabilities from credits and loans. Total liabilities of enterprises are divided into: long-term liabilities – when their repayment period on the balance day is longer than one year and short-term liabilities – when their repayment period on the balance day is not longer than one year.

Liabilities from deliveries and services are included in short-term liabilities (irrespective of their due date).

15. Data concerning the finances of enterprises are presented on the basis of annual financial reports (before balance verification) together with the results of enterprises which suspended activities or were liquidated within the course of the year.

TABL. 1 (275). **PRZYCHODY, KOSZTY I WYNIK FINANSOWY PRZEDSIĘBIORSTW WEDŁUG SEKTORÓW WŁASNOŚCI**
REVENUES, COSTS AND FINANCIAL RESULTS OF ENTERPRISES BY OWNERSHIP SECTORS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
	w mln zł <i>in mln zł</i>				
Przychody z całokształtu działalności	30514,2	39281,8	43117,9	43538,5	Revenues from total activity
sektor publiczny	3342,2	1090,2	1091,5	1462,7	<i>public sector</i>
sektor prywatny	27172,0	38191,6	42026,3	42075,8	<i>private sector</i>
w tym:					<i>of which:</i>
Przychody netto ze sprzedaży produktów (wytrobów i usług)	17184,3	22052,2	23376,0	24019,1	<i>Net sales revenues of products (goods and services)</i>
Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów	12662,0	16338,6	18706,2	18353,7	<i>Net sales revenues of goods and materials</i>
Przychody finansowe	228,4	266,1	325,2	362,8	<i>Financial revenues</i>
Koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności	29437,1	37982,8	41760,3	42370,4	Costs of obtaining revenues from total activity
sektor publiczny	3180,2	1079,6	1073,9	1392,7	<i>public sector</i>
sektor prywatny	26256,9	36903,2	40686,4	40977,7	<i>private sector</i>
w tym:					<i>of which:</i>
Koszt własny sprzedanych produktów (wytrobów i usług)	17658,9	23004,8	24326,9	25133,0	<i>Cost of products sold (goods and services)</i>
Wartość sprzedanych towarów i materiałów	11120,2	14112,8	16311,4	16037,9	<i>Value of goods and materials sold</i>
Koszty finansowe	247,0	476,5	613,6	707,2	<i>Financial costs</i>
Wynik finansowy na działalności gospodarczej	1077,0	1299,0	1357,6	1168,1	Financial result on economic activity
Sektor publiczny	161,9	10,6	17,7	70,0	<i>Public sector</i>
Sektor prywatny	915,1	1288,4	1339,9	1098,1	<i>Private sector</i>
Zyski nadzwyczajne	5,9	16,8	2,7	6,5	Extraordinary profits
Sektor publiczny	0,1	0,0	0,0	0,0	<i>Public sector</i>
Sektor prywatny	5,8	16,8	2,7	6,5	<i>Private sector</i>
Straty nadzwyczajne	2,3	6,8	1,8	1,5	Extraordinary losses
Sektor publiczny	0,0	0,0	0,0	0,0	<i>Public sector</i>
Sektor prywatny	2,3	6,8	1,8	1,5	<i>Private sector</i>
Wynik finansowy brutto	1080,6	1309,0	1358,5	1173,1	Gross financial result
sektor publiczny	162,0	10,6	17,7	70,0	<i>public sector</i>
sektor prywatny	918,6	1298,4	1340,8	1103,1	<i>private sector</i>
Zysk brutto	1166,6	1575,1	1690,2	1609,2	<i>Gross profit</i>
Strata brutto	86,0	266,2	331,7	436,1	<i>Gross loss</i>
Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego brutto	198,9	182,4	204,6	185,4	Obligatory encumbrances on gross financial result
Sektor publiczny	47,7	10,1	8,3	16,0	<i>Public sector</i>
Sektor prywatny	151,2	172,2	196,3	169,3	<i>Private sector</i>
Wynik finansowy netto	881,7	1126,6	1153,9	987,8	Net financial result
sektor publiczny	114,3	0,4	9,3	54,0	<i>public sector</i>
sektor prywatny	767,4	1126,2	1144,6	933,8	<i>private sector</i>
Zysk netto	967,7	1380,5	1476,9	1414,7	<i>Net profit</i>
Strata netto	86,0	253,9	323,0	426,9	<i>Net loss</i>

TABL. 2 (276). PRZYCHODY, KOSZTY I WYNIK FINANSOWY PRZEDSIĘBIORSTW WEDŁUG SEKCJI
 REVENUES, COSTS AND FINANCIAL RESULTS OF ENTERPRISES BY SECTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Przychody z całokształtu działalności <i>Revenues from total activity</i>	Koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności <i>Costs of obtaining revenues from total activity</i>	Wynik finansowy brutto <i>Gross financial result</i>	Obowiązkowe obciążenia wyniku finan- sowego brutto <i>Obligatory encumbrances of gross financial result</i>	Wynik finansowy netto <i>Net financial result</i>
		w mln zł		in mln zł		
OGÓŁEM	2005	30514,2	29437,1	1080,6	198,9	881,7
TOTAL	2010	39281,8	37982,8	1309,0	182,4	1126,6
	2011	43117,9	41760,3	1358,5	204,6	1153,9
	2012	43538,5	42370,4	1173,1	185,4	987,8
w tym of which:						
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		128,8	110,7	18,1	0,1	18,0
<i>Agriculture, forestry and fishing</i>						
Przemysł		19906,4	19380,1	531,2	107,6	423,6
<i>Industry</i>						
górnictwo i wydobywanie		222,9	215,4	7,5	2,3	5,2
<i>mining and quarrying</i>						
przetwórstwo przemysłowe		18319,3	17889,8	435,0	86,5	348,5
<i>manufacturing</i>						
wytwarzanie i zaopatrywanie w ener- gię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ		713,5	653,2	60,3	12,1	48,2
<i>electricity, gas, steam and air conditioning supply</i>						
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ <i>water supply; sewerage, waste management and remediation activities</i>		650,8	621,8	28,3	6,7	21,7
Budownictwo		3667,6	3556,0	111,6	23,1	88,5
<i>Construction</i>						
Handel; naprawa pojazdów samocho- dowych ^Δ		16842,8	16461,1	381,8	31,2	350,6
<i>Trade; repair of motor vehicles^Δ</i>						
Transport i gospodarka magazynowa		1368,0	1319,8	48,2	7,7	40,5
<i>Transportation and storage</i>						
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		130,3	121,6	8,7	1,5	7,2
<i>Accommodation and catering^Δ</i>						
Informacja i komunikacja		206,6	190,3	16,3	3,3	13,0
<i>Information and communication</i>						
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa <i>Financial and insurance activities</i>		94,6	86,6	7,9	1,6	6,3
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		707,0	674,1	32,9	6,7	26,2
<i>Real estate activities</i>						
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		127,1	124,5	2,6	0,6	2,0
<i>Professional, scientific and technical activities</i>						
Administrowanie i działalność wspiera- jąca ^Δ		223,3	217,2	6,1	1,6	4,4
<i>Administrative and support service activities</i>						
Edukacja		24,0	21,0	3,0	0,0	3,0
<i>Education</i>						
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		68,5	62,8	5,7	0,3	5,4
<i>Human health and social work activities</i>						

TABL. 4 (278). **AKTYWA OBROTOWE PRZEDSIĘBIORSTW**
Stan w dniu 31 XII
CURRENT ASSETS OF ENTERPRISES
As of 31 Dec

Lp. No.	WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem <i>Grand total</i>	Zapasy			
			razem <i>total</i>	w tym		
				materiały <i>materials</i>	półprodukty i produkty w toku <i>semi-finished products and work in progress</i>	
w mln zł						
1	OGÓŁEM	2005	7359,5	2279,0	548,5	319,5
2	TOTAL	2010	11039,3	3711,5	785,9	455,8
3		2011	12954,2	4627,0	960,7	605,2
4		2012	13504,7	4722,1	1033,8	660,0
5	sektor publiczny		574,4	107,9	92,6	1,2
	<i>public sector</i>					
6	sektor prywatny		12930,3	4614,2	941,2	658,8
	<i>private sector</i>					
	w tym: <i>of which:</i>					
7	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		57,1	24,1	9,7	2,7
	<i>Agriculture, forestry and fishing</i>					
8	Przemysł		6575,9	2075,6	910,0	352,7
	<i>Industry</i>					
9	górnictwo i wydobywanie		78,5	22,9	5,1	0,5
	<i>mining and quarrying</i>					
10	przetwórstwo przemysłowe		6012,6	1953,3	816,5	352,1
	<i>manufacturing</i>					
11	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ		327,7	84,2	77,1	0,1
	<i>electricity, gas steam and air conditioning supply</i>					
12	dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ		157,1	15,2	11,3	0,0
	<i>water supply; sewerage, waste management and remediation activities</i>					
13	Budownictwo		1819,3	694,4	56,2	276,4
	<i>Construction</i>					
14	Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ <i>Trade; repair of motor vehicles^Δ</i>		4014,2	1854,7	40,5	14,8
15	Transport i gospodarka magazynowa		268,5	22,8	7,8	0,7
	<i>Transportation and storage</i>					
16	Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		22,8	2,6	1,0	0,1
	<i>Accommodation and catering^Δ</i>					
17	Informacja i komunikacja		65,5	16,4	2,8	5,3
	<i>Information and communication</i>					
18	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		138,7	–	–	–
	<i>Financial and insurance activities</i>					
19	Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		391,9	13,7	2,3	6,7
	<i>Real estate activities</i>					
20	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		49,5	7,4	0,8	0,7
	<i>Professional, scientific and technical activities</i>					
21	Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		72,6	8,2	1,3	0,0
	<i>Administrative and support service activities</i>					
22	Edukacja		4,4	0,1	–	–
	<i>Education</i>					
23	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		12,7	0,9	0,8	–
	<i>Human health and social work activities</i>					

<i>Inventories</i>		Należności krótkoterminowe		Inwestycje krótkoterminowe <i>Short-term investments</i>	Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe <i>Short-term inter-period settlements</i>	Lp. No.
<i>of which</i>		<i>Short-term dues</i>				
produkty gotowe <i>finished products</i>	towary <i>goods</i>	razem <i>total</i>	w tym z tytułu dostaw i usług <i>of which from deliveries and services</i>			
<i>in mln zł</i>						
404,5	985,3	3685,9	3230,4	1295,4	99,2	1
626,5	1712,8	5274,2	4578,4	1807,2	246,4	2
685,3	2246,1	6293,7	5225,9	1725,8	307,7	3
816,9	2110,3	6432,0	4962,1	1979,2	371,4	4
3,2	10,8	254,9	219,5	200,7	10,8	5
813,7	2099,5	6177,1	4742,6	1778,5	360,6	6
10,1	1,6	18,4	8,9	14,2	0,4	7
652,9	134,5	3438,2	2408,0	966,7	95,5	8
16,2	1,0	40,2	37,2	9,7	5,6	9
636,3	123,3	3147,9	2148,1	831,6	79,7	10
0,0	7,0	168,0	158,0	69,8	5,7	11
0,4	3,2	82,0	64,7	55,5	4,5	12
114,4	236,9	715,7	568,8	270,8	138,4	13
32,1	1706,0	1823,7	1680,8	294,5	41,4	14
0,4	13,6	182,9	140,4	51,1	11,7	15
–	1,5	10,2	7,8	9,3	0,6	16
3,6	4,2	21,2	19,0	26,7	1,2	17
–	–	60,9	2,9	77,4	0,4	18
0,9	3,8	78,9	54,4	230,7	68,5	19
2,5	3,2	29,3	27,3	11,7	1,0	20
0,0	4,3	38,2	30,5	15,9	10,2	21
–	0,1	3,4	3,2	0,9	0,0	22
–	0,1	6,6	5,9	4,7	0,4	23

TABL. 5 (279). RELACJE EKONOMICZNE W PRZEDSIĘBIORSTWACH
ECONOMIC RELATIONS IN ENTERPRISES

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Wskaźnik poziomu kosztów Cost level indicator	Wskaźnik rentowności obrotu Turnover profitability rate		Wskaźnik płynności finansowej Financial liquidity ratio of the			
		brutto gross	netto net	I stopnia first degree	II stopnia second degree	III stopnia third degree	
				w % in %			
OGÓŁEM	2005	96,5	3,5	2,9	24,3	93,5	138,1
TOTAL	2010	96,7	3,3	2,9	24,3	95,2	148,4
	2011	96,9	3,2	2,7	19,1	88,9	143,5
	2012	97,3	2,7	2,3	20,8	88,4	141,9
sektor publiczny		95,2	4,8	3,7	62,8	142,5	179,6
<i>public sector</i>							
sektor prywatny		97,4	2,6	2,2	19,3	86,5	140,6
<i>private sector</i>							
w tym: <i>of which:</i>							
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		85,9	14,1	14,0	100,1	229,8	402,8
<i>Agriculture, forestry and fishing</i>							
Przemysł		97,4	2,7	2,1	20,0	91,1	136,0
<i>Industry</i>							
górnictwo i wydobywanie		96,6	3,4	2,3	15,1	77,7	122,0
<i>mining and quarrying</i>							
przetwórstwo przemysłowe		97,7	2,4	1,9	18,7	89,4	135,1
<i>manufacturing</i>							
wytwarzanie i zaopatrywanie w ener- gię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ		91,5	8,5	6,8	34,4	117,3	161,6
<i>electricity, gas, steam and air conditioning supply</i>							
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ <i>water supply; sewerage, waste management and remediation activities</i>		95,5	4,4	3,3	47,7	118,1	134,9
Budownictwo		97,0	3,0	2,4	24,0	87,3	161,1
<i>Construction</i>							
Handel; naprawa pojazdów samocho- dowych ^Δ		97,7	2,3	2,1	9,8	70,1	132,9
<i>Trade; repair of motor vehicles^Δ</i>							
Transport i gospodarka magazynowa		96,5	3,5	3,0	25,0	114,5	131,4
<i>Transportation and storage</i>							
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		93,3	6,7	5,6	47,2	98,7	115,3
<i>Accommodation and catering^Δ</i>							
Informacja i komunikacja		92,1	7,9	6,3	108,7	195,1	266,9
<i>Information and communication</i>							
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa <i>Financial and insurance activities</i>		91,6	8,4	6,7	548,6	980,4	983,1
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		95,3	4,7	3,7	142,1	190,7	241,4
<i>Real estate activities</i>							
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		98,0	2,0	1,6	43,3	151,9	183,1
<i>Professional, scientific and technical activities</i>							
Administrowanie i działalność wspiera- jąca ^Δ		97,3	2,7	2,0	35,3	120,0	160,8
<i>Administrative and support service activities</i>							
Edukacja		87,6	12,4	12,3	93,7	431,1	443,9
<i>Education</i>							
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		91,6	8,4	7,9	72,5	174,9	195,3
<i>Human health and social work activities</i>							

TABL. 6 (280). **KAPITAŁY (FUNDUSZE) WŁASNE PRZEDSIĘBIORSTW**
Stan w dniu 31 XII
EQUITY CAPITAL (FUND) OF ENTERPRISES
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym Of which			
		kapitał (fundusz) podstawowy share capital (fund)	kapitał (fundusz) zapasowy supplementary capital (fund)	niepodzielony (nierozliczony) wynik finansowy z lat ubiegłych undistributed (unsettled) financial result from previous years	wynik finansowy netto roku obrotowego net financial result of the turnover year
		w mln zł	in mln zł		
OGÓŁEM 2005	10674,2	5689,7	3107,0	-122,6	882,5
TOTAL 2010	12633,8	6007,3	4689,9	-197,8	1131,2
..... 2011	13659,2	6380,4	5423,3	-196,8	1182,7
..... 2012	14322,6	6486,4	5698,2	249,9	994,7
sektor publiczny <i>public sector</i>	1767,9	902,1	215,4	410,6	54,0
sektor prywatny <i>private sector</i>	12554,7	5584,4	5482,8	-160,7	940,7
w tym: <i>of which:</i>					
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo <i>Agriculture, forestry and fishing</i>	102,2	9,8	50,4	0,0	18,0
Przemysł <i>Industry</i>	7844,2	3203,8	3305,6	180,6	419,7
górnictwo i wydobywanie <i>mining and quarrying</i>	147,9	75,4	22,1	2,7	5,2
przetwórstwo przemysłowe <i>manufacturing</i>	6115,7	2404,9	3117,1	-247,9	344,6
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ <i>electricity, gas, steam and air conditioning supply</i>	916,4	273,6	60,5	440,7	48,2
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ <i>water supply; sewerage, waste management and remediation activities</i>	664,2	449,8	105,9	-14,8	21,7
Budownictwo <i>Construction</i>	924,5	141,0	577,6	0,0	99,5
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ <i>Trade; repair of motor vehicles^Δ</i>	2354,2	783,4	1031,2	133,4	350,5
Transport i gospodarka magazynowa <i>Transportation and storage</i>	319,0	221,9	95,2	-36,7	40,5
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ <i>Accommodation and catering^Δ</i>	60,1	34,5	17,8	-2,6	7,2
Informacja i komunikacja <i>Information and communication</i>	73,8	5,0	37,4	-0,3	13,0
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa <i>Financial and insurance activities</i>	39,2	2,7	13,7	0,2	6,3
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ <i>Real estate activities</i>	2486,8	1993,4	528,3	6,4	26,2
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna <i>Professional, scientific and technical activities</i>	30,6	11,3	9,8	4,1	2,0

TABL. 6 (280). **KAPITAŁY (FUNDUSZE) WŁASNE PRZEDSIĘBIORSTW (dok.)**

Stan w dniu 31 XII

EQUITY CAPITAL (FUND) OF ENTERPRISES (cont.)

As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym Of which			
		kapitał (fundusz) podstawowy share capital (fund)	kapitał (fundusz) zapasowy supplementary capital (fund)	niepodzielony (nierozliczony) wynik finansowy z lat ubiegłych undistributed (unsettled) financial result from previous years	wynik finansowy netto roku obrotowego net financial result of the turnover year
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ <i>Administrative and support service activities</i>	64,1	31,3	24,9	2,9	4,4
Edukacja <i>Education</i>	3,9	0,4	0,6	–	3,0
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna <i>Human health and social work activities</i>	23,8	16,7	3,7	–2,1	5,4

TABL. 7 (281). **KAPITAŁ ZAKŁADOWY SPÓŁEK^a**

Stan w dniu 31 XII

SHARE CAPITAL OF COMPANIES^a

As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym mienie Of which estate of			
		Skarbu Państwa the State Treasury	państwowych osób prawnych state legal persons	krajowych osób fizycznych domestic natural persons	osób zagranicznych foreign persons
OGÓŁEM 2005	1979,4	136,8	107,8	591,5	201,8
TOTAL 2010	2468,5	73,2	55,0	754,1	270,6
..... 2011	2655,8	70,8	15,0	760,3	410,5
..... 2012	2725,9	63,8	16,8	773,7	455,2
sektor publiczny <i>public sector</i>	902,1	52,0	14,0	0,3	–
sektor prywatny <i>private sector</i>	1823,8	11,8	2,8	773,3	455,2
w tym: of which:					
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo <i>Agriculture, forestry and fishing</i>	3,8	–	2,8	1,0	–
Przemysł <i>Industry</i>	1870,4	48,1	2,9	327,1	417,7
górnictwo i wydobywanie <i>mining and quarrying</i>	72,2	–	–	63,3	–

a Dane dotyczą spółek prawa handlowego, spółek cywilnych i innych spółek powołanych odrębnymi przepisami oraz zagranicznych przedsiębiorstw drobnej wytwórczości i oddziałów przedsiębiorców zagranicznych.

a Data concerns commercial companies, civil law partnerships and others companies established on the basis of separate rules as well as foreign small-scale enterprises and branches of foreign enterprises.

TABL. 7 (281). **KAPITAŁ ZAKŁADOWY SPÓŁEK^a (dok.)**
Stan w dniu 31 XII
SHARE CAPITAL OF COMPANIES^a (cont.)
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym mienie Of which estate of			
		Skarbu Państwa the State Treasury	państwowych osób prawnych state legal persons	krajowych osób fizycznych domestic natural persons	osób zagranicznych foreign persons
		w mln zł in mln zł			
Przemysł (dok.) Industry (cont.)					
przetwórstwo przemysłowe manufacturing	1083,0	11,4	2,9	259,8	417,7
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ electricity, gas, steam and air conditioning supply	266,0	36,7	–	–	–
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ water supply; sewerage, waste management and remediation activities	449,3	–	–	4,0	–
Budownictwo Construction	92,5	2,1	1,7	55,8	1,9
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ	420,5	4,8	0,0	333,6	23,0
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	130,6	–	6,0	17,1	11,4
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ	20,7	–	–	13,7	–
Informacja i komunikacja Information and communication	5,0	0,8	–	3,6	–
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities	2,7	–	0,2	2,5	–
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities	95,3	8,1	0,5	5,5	0,0
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities	7,6	–	0,8	3,8	1,1
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ ... Administrative and support service activities	31,0	–	–	2,6	0,1
Edukacja Education	0,3	–	–	0,1	–
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	14,6	–	1,8	2,5	–

^a Dane dotyczą spółek prawa handlowego, spółek cywilnych i innych spółek powołanych odrębnymi przepisami oraz zagranicznych przedsiębiorstw drobnej wytwórczości i oddziałów przedsiębiorców zagranicznych.

^a Data concerns commercial companies, civil law partnerships and others companies established on the basis of separate rules as well as foreign small-scale enterprises and branches of foreign enterprises.

TABL. 8 (282). **ZOBOWIĄZANIA PRZEDSIĘBIORSTW**
Stan w dniu 31 XII
LIABILITIES OF ENTERPRISES
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Długoterminowe Long-term		Krótkoterminowe Short-term			
		razem total	w tym kredyty i pożyczki of which credits and loans	razem total	w tym of which		
					kredyty i pożyczki credits and loans	z tytułu dostaw i usług from deliv- eries and services	
		w mln zł		in mln zł			
OGÓŁEM	2005	6719,1	1287,9	1110,7	5431,2	1065,5	3069,1
TOTAL	2010	11463,6	3858,2	2315,5	7605,3	1619,8	3994,4
	2011	13223,0	4048,3	3520,1	9174,7	2317,4	4908,7
	2012	13337,5	3656,4	2776,8	9681,1	3037,0	4642,0
sektor publiczny		729,0	352,6	188,9	376,5	27,6	140,5
public sector							
sektor prywatny		12608,5	3303,8	2587,8	9304,7	3009,4	4501,5
private sector							
w tym: of which:							
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing		23,2	7,0	6,6	16,2	5,5	5,9
Przemysł		7230,9	2335,6	1672,0	4895,3	1611,3	2115,2
Industry							
górnictwo i wydobywanie		152,1	83,0	61,2	69,1	26,3	12,7
mining and quarrying							
przetwórstwo przemysłowe		6526,0	2024,7	1541,0	4501,2	1557,0	1942,8
manufacturing							
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ		381,5	176,3	30,3	205,2	11,7	102,0
electricity, gas, steam and air conditioning supply							
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ		171,3	51,5	39,5	119,8	16,2	57,7
water supply; sewerage, waste management and remediation activities							
Budownictwo		1323,5	188,0	158,3	1135,6	177,7	625,9
Construction							
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ		3468,9	439,7	361,6	3029,3	1140,8	1616,6
Transport i gospodarka magazynowa		281,9	74,9	68,4	207,0	43,6	107,0
Transportation and storage							
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		78,8	58,7	58,1	20,1	6,1	8,4
Accommodation and catering ^Δ							
Informacja i komunikacja		30,6	5,8	5,7	24,9	3,4	14,1
Information and communication							
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		82,3	68,2	2,4	14,1	4,6	6,1
Financial and insurance activities							
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		627,3	388,1	371,3	239,2	30,2	95,0
Real estate activities							
Działalność profesjonalna, naukowa i tech- niczna		38,4	10,6	9,9	27,8	3,5	14,9
Professional, scientific and technical activities							
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ ... Administrative and support service activities		90,1	41,2	37,6	48,9	9,0	16,8
Education							
Edukacja		1,0	-	-	1,0	0,0	0,7
Education							
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		12,2	5,4	4,5	6,8	1,1	3,0
Human health and social work activities							

DZIAŁ XX FINANSE PUBLICZNE

Uwagi ogólne

1. Przez finanse publiczne rozumie się procesy związane z gromadzeniem środków publicznych oraz ich rozdysponowaniem, a w szczególności: gromadzeniem dochodów i przychodów publicznych, wydatkowaniem środków publicznych, finansowaniem potrzeb pożyczkowych budżetu państwa, finansowaniem potrzeb pożyczkowych budżetów jednostek samorządu terytorialnego, zaciąganiem zobowiązań angażujących środki publiczne, zarządzaniem środkami publicznymi, zarządzaniem długiem publicznym oraz rozliczenia z budżetem Unii Europejskiej.

2. Prezentowane dane obejmują informacje dotyczące budżetów jednostek samorządu terytorialnego (gmin, miast na prawach powiatu, powiatów, województwa).

3. Podstawę prawną określającą procesy związane z gromadzeniem i rozdysponowaniem środków publicznych stanowią: do 2009 r. – ustawa z dnia 30 VI 2005 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 249, poz. 2104) z późniejszymi zmianami, od 2010 r. – ustawa z dnia 27 VIII 2009 r. o finansach publicznych i przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych (Dz. U. Nr 157, poz. 1240 i 1241) z późniejszymi zmianami. Podstawę prawną gospodarki finansowej jednostek samorządu terytorialnego stanowią również: ustawa z dnia 13 XI 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. Nr 203, poz. 1966) z późniejszymi zmianami, ustawa z dnia 8 III 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. 2001 Nr 142, poz. 1591, z późniejszymi zmianami), ustawy z dnia 5 VI 1998 r. o samorządzie powiatowym i o samorządzie województwa (tekst jednolity Dz. U. 2001 Nr 142, poz. 1590 i 1592, z późniejszymi zmianami).

4. Dochody i wydatki budżetów gmin, miast na prawach powiatu, powiatów i województwa uchwalane są przez właściwe rady na okres roku kalendarzowego, w terminach i na zasadach określonych w ustawach o samorządzie terytorialnym.

Miasto na prawach powiatu realizuje jednocześnie zadania z zakresu działania gminy oraz powiatu i sporządza jeden budżet, w którym określone są poszczególne dochody z uwzględnieniem źródeł dochodów gminy i powiatu oraz wydatki realizowane łącznie przez gminę i powiat. Dlatego też w tablicach dochody i wydatki gmin podane są bez dochodów i wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu, natomiast dochody i wydatki miast na prawach powiatu obejmują łącznie dochody i wydatki części gminnej i powiatowej.

CHAPTER XX PUBLIC FINANCE

General notes

1. *Public finance is understood as processes connected with the accumulation and allocation of public funds, particularly: the accumulation of public revenue and income, spending public funds, financing loan needs of the state budget and the budgets of local self-government entities, committing funds, the management of public funds and public debt as well as settlements with the European Union budget.*

2. *The presented data include information concerning the budgets of local self-government entities (of gminas, cities with powiat status, powiats and voivodship).*

3. *The legal basis defining the processes connected with the accumulation and allocation of public funds are: until 2009 – the Law on Public Finances, dated 30 Jun 2005 (Journal of Laws No. 249, item 2104) with later amendments, from 2010 – the Law on Public Finances, dated 27 Aug 2009 and regulations introducing the Law on Public Finances (Journal of Laws No. 157, items 1240 and 1241) with later amendments. The legal basis for the financial management of local self-government entities is: the Law on Revenue of Local Self-government Entities, dated 13 Nov 2003 (Journal of Laws No. 203, item 1966) with later amendments, the Law on Gmina Self-government, dated 8 Mar 1990 (uniform text Journal of Laws 2001 No. 142, item 1591 with later amendments), the Law on Powiat Self-government and the Law on Voivodship Self-government, dated 5 Jun 1998 (uniform text Journal of Laws 2001 No. 142, items 1590 and 1592, with later amendments).*

4. *Revenue and expenditure of budgets of gminas, cities with powiat status, powiats and voivodship are passed by the appropriate councils for a period of one calendar year, within periods and on the basis of principles defined in the laws on local self-government.*

City with powiat status realizes tasks of gmina as well as powiat. There is one budget drawn up every year, which consists of revenue (income received both by gmina and powiat) as well as expenditure realized jointly by gmina and powiat. Therefore in tables, revenue and expenditure of gminas are given without revenue and expenditure of gminas being also cities with powiat status, but revenue and expenditure of cities with powiat status include revenue and expenditure of both gmina and powiat.

5. Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego grupuje się na podstawie klasyfikacji budżetowej, którą ustala Minister Finansów w drodze rozporządzenia. Prezentowane dane w podziale według działań opracowano zgodnie z klasyfikacją dochodów i wydatków budżetowych, obowiązującą na mocy rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 2 III 2010 r. (Dz. U. Nr 38, poz. 207) z późniejszymi zmianami.

6. Na dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego składają się:

- 1) dochody własne, tj.:
 - a) dochody z tytułu udziałów we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych i osób fizycznych,
 - b) wpływy z podatków ustalanych i pobieranych na podstawie odrębnych ustaw, tj. podatek od nieruchomości, podatek rolny, podatek od środków transportowych, wpływy z karty podatkowej, podatek od spadków i darowizn, podatek leśny, podatek od czynności cywilno-prawnych,
 - c) wpływy z opłat ustalanych i pobieranych na podstawie odrębnych ustaw, np. skarbowej, eksploatacyjnej, targowej,
 - d) dochody z majątku jednostek samorządu terytorialnego, np. dochody z wynajmu i dzierżawy,
 - e) środki na dofinansowanie własnych zadań ze źródeł pozabudżetowych;
- 2) dotacje celowe:
 - a) z budżetu państwa na zadania z zakresu administracji rządowej, własne, realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej,
 - b) otrzymane z funduszy celowych,
 - c) pozostałe dotacje, w tym na zadania realizowane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego,
 - d) z tytułu pomocy finansowej udzielanej między jednostkami samorządu terytorialnego na dofinansowanie własnych zadań;
- 3) dotacje lub płatności przekazane w ramach budżetu środków europejskich (paragrafy 200 i 620) na finansowanie i współfinansowanie projektów i programów realizowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi;
- 4) subwencja ogólna z budżetu państwa, która składa się z części: wyrównawczej, oświatowej, rekompensującej, równoważącej, regionalnej i uzupełnienia subwencji ogólnej.

7. Na wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego składają się m.in.:

- 1) wydatki bieżące:
 - a) dotacje, w tym dotacje dla jednostek organizacyjno-prawnych działających w budżetach jednostek samorządu terytorialnego, tj. zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych, środków specjalnych i funduszy celowych,
 - b) świadczenia na rzecz osób fizycznych,

5. *Revenue and expenditure of local self-government entities budgets are grouped on the basis of budget classification, introduced by the regulation of the Minister of Finance. The presented data, divided into divisions, were compiled in accordance with the classification of budget revenue and expenditure, obligatory on the basis of the regulation of the Minister of Finance, dated 2 Mar 2010 (Journal of Laws No. 38, item 207) with later amendments.*

6. Revenue of local self-government entities budgets comprises:

- 1) *own revenue, i.e.:*
 - a) *revenue from the shares in receipts from corporate and personal income taxes,*
 - b) *receipts from taxes established and collected on the basis of separate acts, i.e. the tax on real estate, the agricultural tax, the tax on means of transport, receipts from lump sum taxation, taxes on inheritance and gifts, the forest tax, tax on civil law transactions,*
 - c) *receipts from fees established and collected on the basis of separate acts, e.g. the Financial Statute, the Service Law and the Marketplace Law,*
 - d) *revenue from property of local self-government entities, e.g. income from renting and leasing,*
 - e) *funds for additional financing own tasks from non-budgetary sources;*
- 2) *appropriated allocations*
 - a) *from the state budget of which for government administration tasks, own tasks, tasks realized on the basis of agreements with government administration bodies,*
 - b) *allocations received from appropriated funds,*
 - c) *other allocations, of which for tasks realized on the basis of self-government agreements,*
 - d) *for financial assistance between local self-government entities for additional financing of own tasks;*
- 3) *allocations or payments transferred under the budget of European funds (paragraphs 200 and 620) for financing and cofinancing projects and programmes realized with the participation of European and other foreign non-refundable funds;*
- 4) *general subsidy from the state budget, consisting of the following parts: equalisation, educational, compensatory, balancing, regional and its supplement.*

7. Expenditure of local self-government entities budgets includes among others:

- 1) *current expenditure:*
 - a) *allocations, of which allocations for the organizational-legal entities operating in the budgets of local self-government entities, i.e. budgetary establishments, auxiliary units, special funds and appropriated funds,*
 - b) *benefits for natural persons,*

- c) wydatki bieżące jednostek budżetowych, w tym: wynagrodzenia, pochodne od wynagrodzeń, zakup materiałów i usług,
 d) wydatki bieżące na obsługę długu publicznego, w tym z tytułu udzielenia poręczeń i gwarancji,
 e) pozostałe wydatki bieżące;
 2) wydatki majątkowe, w tym inwestycyjne.

8. Od 2010 r. w sektorze finansów publicznych funkcjonują **samorządowe zakłady budżetowe**, które odpłatnie wykonują zadania i pokrywają koszty swojej działalności z przychodów własnych oraz ewentualnych dotacji przedmiotowych, a także z dotacji celowych na zadania bieżące i z dotacji celowych na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji, otrzymanych z budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

9. Informacje dotyczące budżetów jednostek samorządu terytorialnego opracowano na podstawie sprawozdań Ministerstwa Finansów.

- c) *current expenditure of budgetary entities, of which: wages and salaries, derivatives of wages and salaries, purchase of materials and services,*
 d) *current expenditure for public debt servicing, of which for providing guarantees,*
 e) *other current expenditure;*
 2) *property expenditure, of which investment expenditure.*

8. *Since 2010 in the sector of public finance are functioning self-government budgetary establishments which perform tasks for a fee, and cover the costs related to their activity from own revenues and from possible objective allocations, as well as from appropriated allocations for current tasks and appropriated allocations for financing or co-financing of the investment-related costs, obtained from the budgets of local self-government entities.*

9. *Information concerning local self-government entities budgets is compiled on the basis of financial reports of the Ministry of Finance.*

TABL. 1 (283). **DOCHODY BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG RODZAJÓW**
 REVENUE OF LOCAL SELF-GOVERNMENT ENTITIES BUDGETS BY TYPE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem	Gminy ^a	Miasta na prawach powiatu	Powiaty	Województwo
		Total	Gminas ^a	Cities with powiat status	Powiat	Voivodship
w tys. zł in thous. zł						
OGÓŁEM	2005	2950304,2	1347341,7	1015782,7	418272,0	168907,9
TOTAL	2010	4939332,2	2039527,8	1803781,5	653763,3	442259,5
	2011	5194997,5	2194054,9	1841950,5	673065,7	485926,4
	2012	5331722,1	2219230,3	2003420,5	640781,1	468290,1
Dochody własne		2147605,5	902604,3	996866,9	155835,4	92299,0
Own revenue						
w tym: of which:						
Udziały w podatku dochodowym		790148,3	270097,3	375391,5	73693,4	70966,2
Share in income tax						
od osób prawnych		75062,2	8132,5	17632,5	1628,5	47668,8
corporate income tax						
od osób fizycznych		715086,2	261964,8	357759,0	72064,9	23297,5
personal income tax						
Podatek od nieruchomości		464809,9	282549,1	182260,8	x	x
Tax on real estate						
Podatek rolny		62355,5	61983,7	371,7	x	x
Agricultural tax						
Podatek od środków transportowych		26740,9	15739,2	11001,7	x	x
Tax on means of transport						
Podatek od czynności cywilnoprawnych		33019,5	15619,2	17400,3	x	x
Tax on civil law transactions						

a Bez dochodów gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Excluding revenue of gminas which are also cities with powiat status.

TABL. 1 (283). **DOCHODY BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG RODZAJÓW (dok.)**
REVENUE OF LOCAL SELF-GOVERNMENT ENTITIES BUDGETS BY TYPE (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem <i>Total</i>	Gminy ^a <i>Gminas^a</i>	Miasta na prawach powiatu <i>Cities with powiat status</i>	Powiaty <i>Powiaty</i>	Województwo <i>Voivodship</i>
	w tys. zł <i>in thous. zł</i>				
Opłata skarbowa <i>Treasury fee</i>	11463,2	4987,4	6475,8	x	x
Dochody z majątku <i>Revenue from property</i>	198590,9	50246,8	139227,8	6666,2	2450,1
w tym dochody z najmu i dzierżawy oraz innych umów o podobnym charakterze <i>of which income from renting and leasing as well as agreements with a similar character</i>	91376,2	20152,8	66076,1	4192,3	955,1
Środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane z innych źródeł <i>Funds for additional financing of own tasks from other sources</i>	58300,3	50312,3	2624,5	5166,9	196,6
Dotacje ogółem Total allocations	1386364,7	523529,3	436505,2	185370,8	240959,3
Dotacje celowe <i>Appropriated allocations</i>	855404,9	428153,9	183787,5	152300,4	91163,1
z budżetu państwa <i>from the state budget</i>	757679,1	391032,1	176954,2	118862,2	70830,7
na zadania: for tasks:					
z zakresu administracji rządowej <i>for government administration tasks</i>	553514,3	280853,3	123385,8	96462,2	52813,0
własne <i>for own tasks</i>	203559,4	110004,9	53376,5	22160,3	18017,7
realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej <i>realized on the basis of agreements with government administration bodies</i>	605,4	173,9	191,9	239,7	–
na zadania realizowane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego <i>for tasks realized on the basis of agreements between local self-government entities</i>	28284,0	8646,4	5077,9	10901,5	3658,2
otrzymane z państwowych funduszy celowych <i>received from state appropriated funds</i>	46764,1	26711,9	1755,5	2960,8	15335,9
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między jednostkami samorządu terytorialnego na dofinansowanie własnych zadań <i>for financial assistance between local self-government entities for additional financing of own tasks</i>	22677,7	1763,4	–	19576,0	1338,3
Dotacje z paragrafów 200 i 620 ^b <i>Allocations from paragraphs 200 and 620^b</i>	530959,8	95375,4	252717,7	33070,5	149796,2
Subwencja ogólna z budżetu państwa General subsidy from the state budget	1797751,9	793096,8	570048,4	299574,9	135031,7
W tym część oświatowa <i>Of which educational part</i>	1257859,6	524795,4	521905,7	192216,6	18942,0

a Bez dochodów gmin mających również status miasta na prawach powiatu. b Klasyfikacji dochodów i wydatków budżetowych.
a Excluding revenue of gminas which are also cities with powiat status. b Of the classification of budget revenue and expenditure.

TABL. 2 (284). **DOCHODY BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG DZIAŁÓW W 2012 R.**
REVENUE OF LOCAL SELF-GOVERNMENT ENTITIES BUDGETS BY DIVISION IN 2012

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Gminy ^a Gminas ^a	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Powiaty Powiats	Województwo Voivodship
	w tys. zł in thous. zł				
OGÓŁEM	5331722,1	2219230,3	2003420,5	640781,1	468290,1
TOTAL					
w tym: of which:					
Rolnictwo i łowiectwo	142233,4	99718,2	100,9	6508,4	35905,9
<i>Agriculture and hunting</i>					
Przetwórstwo przemysłowe	499,9	184,7	–	170,0	145,3
<i>Manufacturing</i>					
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	11576,1	11576,1	–	–	–
<i>Electricity, gas and water supply</i>					
Transport i łączność	369853,2	28867,5	255069,2	30331,9	55584,7
<i>Transport and communication</i>					
Gospodarka mieszkaniowa	209975,5	55730,4	145476,7	6947,0	1821,4
<i>Dwelling economy</i>					
Działalność usługowa	29725,7	726,4	18920,6	9887,2	191,6
<i>Service activity</i>					
Administracja publiczna	87479,2	15737,3	39069,9	20130,5	12541,5
<i>Public administration</i>					
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa <i>Public safety and fire care</i>	77335,3	10063,8	30812,9	36458,6	–
Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem..... <i>Income taxes from legal persons, natural persons and other organizational units without legal per- sonality and expenses associated with their intake</i>	1459061,9	692114,2	615888,4	79865,4	71193,9
Różne rozliczenia	1995409,3	802843,8	614242,7	301770,6	276552,1
<i>Miscellaneous settlements</i>					
Oświata i wychowanie	102024,0	41186,1	35895,5	24637,5	304,9
<i>Education</i>					
Ochrona zdrowia	42863,1	920,4	1532,3	40273,8	136,6
<i>Health care</i>					
Pomoc społeczna	508795,8	309625,6	148366,8	46421,9	4381,4
<i>Social assistance</i>					
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	72493,6	17391,9	21310,8	29869,2	3921,7
<i>Other tasks in sphere of social policy</i>					
Edukacyjna opieka wychowawcza	22418,8	13839,5	6707,2	1789,7	82,3
<i>Educational care</i>					
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	94729,8	77779,3	14242,5	2256,9	451,1
<i>Municipal economy and environmental protection</i>					
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	31595,0	15860,9	12643,6	12,9	3077,5
<i>Culture and protection of national heritage</i>					
Kultura fizyczna	48451,7	11590,4	36463,9	268,2	129,2
<i>Physical education</i>					

a Bez dochodów gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Excluding revenue of gminas which are also cities with powiat status.

TABL. 3 (285). **WYDATKI BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG RODZAJÓW**
EXPENDITURE OF LOCAL SELF-GOVERNMENT ENTITIES BUDGETS BY TYPE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem	Gminy ^a	Miasta na prawach powiatu	Powiaty	Województwo
		Total	Gminas ^a	Cities with powiat status	Powiat	Voivodship
w tys. zł in thous. zł						
OGÓŁEM	2005	2991602,1	1334696,9	1052882,2	421236,8	182786,2
TOTAL	2010	5422261,8	2325544,7	2014525,3	670511,9	411679,8
	2011	5553905,5	2293956,2	2066192,5	675531,9	518225,0
	2012	5383185,8	2185134,2	2067432,8	638464,7	492154,2
Wydatki bieżące		4261691,2	1833130,0	1588045,4	549159,5	291356,3
Current expenditure						
w tym: of which:						
Dotacje		396427,2	96683,5	151517,4	29899,0	118327,4
Allocations						
w tym dotacje dla samorządowych zakładów budżetowych		20656,9	6930,5	12806,3	–	920,0
of which for self-government budgetary establishments						
Świadczenia na rzecz osób fizycznych		548738,2	360685,8	160858,4	24176,4	3017,6
Benefits for natural persons						
Wydatki bieżące jednostek budżetowych		3215753,7	1332322,8	1226142,9	489727,5	167560,5
Current expenditure of budgetary entities						
w tym: of which:						
wynagrodzenia		1796452,3	745879,5	690196,2	283456,4	76920,1
wages and salaries						
w tym osobowe		1623763,4	670982,1	629496,5	253486,9	69797,9
of which personal						
pochodne od wynagrodzeń ^b		321621,9	139096,7	122097,7	46654,3	13773,2
derivatives of wages and salaries ^b						
zakup materiałów i usług		856287,6	324158,9	360043,4	102362,8	69722,5
purchase of materials and services						
wydatki na obsługę długu		89209,2	36408,6	46767,6	5180,6	852,5
expenditures on debt servicing						
wypłaty z tytułu gwarancji i poręczeń		547,1	–	–	547,1	–
payments related to guarantees and endorsements						
Wydatki majątkowe		1121494,6	352004,2	479387,4	89305,2	200797,9
Property expenditure						
W tym inwestycyjne ^c		1118128,8	351174,2	477376,6	88780,2	200797,9
Of which investment expenditure ^c						

a Bez wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu. b Obejmują składki na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy oraz składkę na Fundusz Emerytur Pomostowych. c Łącznie z dotacjami na finansowanie zadań inwestycyjnych samorządowych zakładów budżetowych.

a Excluding expenditure of gminas which are also cities with powiat status. b Include contributions to compulsory social security and the Labour Fund as well as contribution to the Bridging Pension Fund. c Including allocations for financing investment tasks of self-government budgetary establishments.

TABL. 4 (286). **WYDATKI BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG DZIAŁÓW W 2012 R.**
EXPENDITURE OF LOCAL SELF-GOVERNMENT ENTITIES BUDGETS BY DIVISION IN 2012

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Gminy ^a Gminas ^a	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Powiaty Powiats	Województwo Voivodship
	w tys. zł in thous. zł				
OGÓŁEM	5383185,8	2185134,2	2067432,8	638464,7	492154,2
TOTAL					
w tym: of which:					
Rolnictwo i łowiectwo	146778,5	100388,6	104,5	5793,0	40492,4
<i>Agriculture and hunting</i>					
Przetwórstwo przemysłowe	26897,1	201,4	–	244,2	26451,5
<i>Manufacturing</i>					
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	13948,1	13748,6	199,5	–	–
<i>Electricity, gas and water supply</i>					
Transport i łączność	831379,3	156768,0	388247,0	97165,7	189198,6
<i>Transport and communication</i>					
Gospodarka mieszkaniowa	163299,5	45379,7	112063,2	5359,2	497,4
<i>Dwelling economy</i>					
Działalność usługowa	45737,7	5180,3	28122,0	9745,4	2690,0
<i>Service activity</i>					
Administracja publiczna	477284,7	239951,2	111743,9	74892,7	50696,9
<i>Public administration</i>					
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	108782,8	27877,4	43851,7	36924,2	129,5
<i>Public safety and fire care</i>					
Obsługa długu publicznego	89215,5	36414,9	46767,6	5180,6	852,5
<i>Public debt servicing</i>					
Różne rozliczenia	5133,7	5128,8	5,0	–	–
<i>Miscellaneous settlements</i>					
Oświata i wychowanie	1769481,6	817836,9	736968,0	193550,7	21126,0
<i>Education</i>					
Ochrona zdrowia	93902,1	13577,2	16157,6	42260,6	21906,7
<i>Health care</i>					
Pomoc społeczna	704129,9	376091,3	249409,2	72460,2	6169,2
<i>Social assistance</i>					
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	125593,3	19040,2	35579,2	47342,4	23631,6
<i>Other tasks in sphere of social policy</i>					
Edukacyjna opieka wychowawcza	135898,9	33293,3	64656,9	36008,3	1940,4
<i>Educational care</i>					
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	235898,8	155979,3	78697,9	757,8	463,9
<i>Municipal economy and environmental protection</i>					
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	227940,0	85815,8	68910,1	2544,6	70669,4
<i>Culture and protection of national heritage</i>					
Kultura fizyczna	141933,1	36970,4	71254,6	1940,5	31767,6
<i>Physical education</i>					

a Bez wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Excluding expenditure of gminas which are also cities with powiat status.

TABL. 5 (287). **PRZYCHODY I KOSZTY SAMORZĄDOWYCH ZAKŁADÓW BUDŻETOWYCH W 2012 R.**
REVENUE AND COSTS OF SELF-GOVERNMENT BUDGETARY ESTABLISHMENTS IN 2012

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem <i>Total</i>	Gminy ^a <i>Gminas^a</i>	Miasta na prawach powiatu <i>Cities with powiat status</i>	Powiaty <i>Powiats</i>	Województwo <i>Voivodship</i>
	<i>w tys. zł in thous. zł</i>				
Przychody	168461,8	86893,7	76664,7	1915,3	2988,1
Revenue					
w tym: <i>of which:</i>					
Przychody ze sprzedaży wyrobów, składników majątkowych i usług	115817,6	62259,5	50493,3	1887,2	1177,6
<i>Revenue from sale of products, asset components and services</i>					
Dotacje z budżetów jednostek samorządu terytorialnego ^b	20125,6	6484,9	12806,3	–	834,3
<i>Allocations from local self-government entities budgets^b</i>					
Koszty	162725,8	87309,7	70309,1	2083,8	3023,2
Costs					
w tym: <i>of which:</i>					
Materiały i usługi	67703,0	33182,5	32944,0	993,9	582,6
<i>Materials and services</i>					
Podatek dochodowy od osób prawnych	757,7	387,8	368,6	–	1,3
<i>Corporate income tax</i>					
Wpłata nadwyżek do budżetów jednostek samorządu terytorialnego	6507,5	230,8	6157,1	–	119,5
<i>Surplus payments to local self-government entities budgets</i>					

a Bez przychodów i kosztów samorządowych zakładów budżetowych gmin mających również status miasta na prawach powiatu. b Łącznie z dotacjami z budżetu państwa oraz płatnościami w ramach budżetu środków europejskich.

a Excluding revenue and costs of self-government budgetary establishments of gminas which are also cities with powiat status. b Including allocations from the state budget as well as payments within the European funds budget.

DZIAŁ XXI INWESTYCJE. ŚRODKI TRWAŁE

Uwagi ogólne

Inwestycje

1. Informacje o nakładach inwestycyjnych opracowano według zasad systemu rachunków narodowych, zgodnie z zaleceniami „ESA 1995”.

Nakłady inwestycyjne są to nakłady finansowe lub rzeczowe, których celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego, a także nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji.

Nakłady inwestycyjne dzielą się na nakłady na środki trwałe oraz pozostałe nakłady.

Nakłady na środki trwałe są to nakłady na:

- budynki i budowle (obejmują budynki i lokale oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej), w tym m.in. roboty budowlano-montażowe, dokumentacje projektowo-kosztorysowe,
- maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem),
- środki transportu,
- inne, tj. melioracje szczegółowe, koszty ponoszone przy nabyciu gruntów i używanych środków trwałych, inwentarz żywy (stado podstawowe) i zasadzenia wieloletnie, a ponadto odsetki od kredytów i pożyczek inwestycyjnych za okres realizacji inwestycji z wyjątkiem odsetek nieuwzględnionych w wartości nakładów na środki trwałe przez podmioty stosujące Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (MSR), wprowadzone od 1 I 2005 r.

Pozostałe nakłady są to nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji oraz inne koszty związane z realizacją inwestycji. Nakłady te nie zwiększają wartości środków trwałych.

2. Nakłady inwestycyjne zaliczono do odpowiednich sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności – PKD 2007 zgodnie z zaklasyfikowaniem działalności inwestora (podmiotu gospodarki narodowej), z wyjątkiem nakładów na obiekty niezwiązane z jego podstawową działalnością, które zaliczono do odpowiednich sekcji według kryterium przeznaczenia obiektu (dotyczy np. budynków i lokali mieszkalnych, obiektów przeznaczonych dla potrzeb edukacji, ochrony zdrowia, sportu i rekreacji).

3. Wartość nakładów inwestycyjnych poniesionych przez:

- osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (z wyjątkiem gospodarstw indywidualnych w rolnictwie) i spółki cywilne z liczbą pracujących powyżej 9 osób – opracowano na podstawie sprawozdawczości,

CHAPTER XXI INVESTMENTS. FIXED ASSETS

General notes

Investments

1. Information regarding investment outlays was compiled according to the principles of the system of national accounts and the recommendations of "European System of Accounts ESA 1995".

Investment outlays are financial or tangible outlays, the purpose of which is the creation of new fixed assets or the improvement (rebuilding, enlargement, reconstruction or modernization) of existing capital asset items as well as outlays on so-called initial investments.

Investment outlays are divided into outlays on fixed assets and other outlays.

Outlays on fixed assets include outlays on:

- buildings and structures (include buildings and places as well as land and water engineering constructions), of which construction and assembly works, design and cost estimate documentations among others,
- machinery, technical equipment and tools (including instruments, moveables and endowments),
- transport equipment,
- others, i.e. detailed meliorations, costs incurred for purchasing land and second-hand fixed assets, livestock (basic herd), long-term plantings, interests on investment credits and investment loans for the period of investment realization, except for interests not included in outlays on fixed assets by units that use International Accounting Standards (IAS) implemented since 1 Jan 2005.

Other outlays are outlays on so-called initial investments as well as other costs connected with investment realization. These outlays do not increase the value of fixed assets.

2. Investment outlays are included into the appropriate sections of the NACE Rev. 2 in accordance with the classification of the investor's activity (entity of the national economy), with the exception of outlays on structures not connected with its basic activity, which were included into the appropriate sections according to the criteria of structure destination (concerning, e.g. residential buildings and places, buildings for education, health care, sport and recreational purposes).

3. The value of investment outlays incurred by:

- legal persons and organizational entities without legal personality as well as natural persons conducting economic activity (excluding private farms in agriculture) and civil law partnerships employing more than 9 persons – was compiled on the basis of statistical reports,

– osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą i spółki cywilne z liczbą pracujących do 9 osób, gospodarstwa indywidualne w rolnictwie, a także wartość nakładów na indywidualne budownictwo: mieszkaniowe, rekreacyjne (nieprzystosowane do stałego zamieszkania) oraz budownictwo sakralne – ustalono szacunkowo.

Podstawę szacunku wartości nakładów inwestycyjnych na indywidualne budownictwo stanowi kubatura budynków oddanych do użytkowania. Nakłady roczne obejmują pełną wartość budynków oddanych do użytkowania w danym roku, tj. nie uwzględniają różnicy stanów budownictwa niezakończonego w końcu i na początku danego roku.

Środki trwałe

1. Do **środków trwałych** zalicza się kompletne i nadające się do użytku, składniki majątkowe o przewidywanym okresie użytkowania dłuższym niż rok, w tym również drogi publiczne, ulice i place łącznie z poboczami i podbudową, uzbrojenie terenu, zasadzenia wieloletnie, melioracje, budowle wodne, grunty i inwentarz żywy (stado podstawowe) oraz od 1 I 2002 r. spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego i spółdzielcze prawo do lokalu niemieszkalnego (użytkowego).

Dane o środkach trwałych nie obejmują wartości gruntów uznanych od 1 I 1991 r. za środki trwałe zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 12 XII 1990 r. (Dz. U. Nr 90, poz. 529) oraz prawa użytkowania wieczystego gruntu uznanego od 1 I 2002 r. za środki trwałe zgodnie z ustawą o rachunkowości z dnia 29 IX 1994 r. (tekst jednolity Dz. U. 2013 poz. 330, z późniejszymi zmianami).

2. **Wartość brutto środków trwałych** jest to wartość równa nakładom poniesionym na ich zakup lub wytworzenie, bez potrącenia wartości zużycia (umorzania).

Przez **wartość brutto środków trwałych w bieżących cenach ewidencyjnych** według stanu w dniu 31 XII należy rozumieć:

- w zakresie środków trwałych przekazanych do eksploatacji:
 - przed 1 I 1995 r. – wartość w cenach odtworzenia z września 1994 r.,
 - po 1 I 1995 r. – wartość w cenach bieżących nabycia lub wytworzenia;
- w podmiotach stosujących Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (MSR), wprowadzone od 1 I 2005 r. – również wycenę według wartości godziwej.

Wartość brutto w cenach odtworzenia została ustalona w wyniku aktualizacji (wyceny) środków trwałych w gospodarce narodowej dokonanej według stanu w dniu 1 I 1995 r. zgodnie z postanowieniami rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 20 I 1995 r. w sprawie amortyzacji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, a także aktualizacji wyceny środków trwałych (Dz. U. Nr 7, poz. 34).

– *legal persons and organizational entities without legal personality, natural persons conducting economic activity and civil law partnerships employing up to 9 persons, private farms in agriculture as well as the value of outlays on: private construction residential, and recreational (not adapted for permanent residence) and on sacral construction was estimated.*

The cubic volume of completed buildings accounts for the basis of the estimation regarding the value of investment outlays on private construction. Annual outlays include the total value of buildings completed in a given year, i.e. do not include the difference between unfinished construction at the end and at the beginning of a given year.

Fixed assets

1. **Fixed assets** include asset components and other objects completed and ready for usage, with an expected period of utility exceeding 1 year, of which also public roads, streets and squares, together with shoulders and foundations, development of tracts of land, long-term plantings, meliorations, water structures, land and livestock (basic herd) as well as since 1 Jan 2002 cooperative ownership right to residential premise and cooperative right to non-residential (utilitarian) premise.

Data regarding fixed assets do not include the value of land recognized as fixed assets since 1 Jan 1991, in accordance with the regulation of the Council of Ministers, dated 12 Dec 1990 (Journal of Laws No. 90, item 529) as well as right of perpetual use of land recognized as fixed assets since 1 Jan 2002, in accordance with the Law on Accounting, dated 29 Sep 1994 (uniform text Journal of Laws 2013 item 330, with later amendments).

2. **Gross value of fixed assets** is the value equal to the outlays incurred on purchasing or manufacturing them, without deducting consumption value (depreciation).

As **gross value of fixed assets at current book-keeping prices** as of 31 Dec is understood:

- within the scope of fixed assets designated for exploitation:
 - before 1 Jan 1995 – the value at replacement prices of September 1994,
 - after 1 Jan 1995 – the purchasing or manufacturing value at current prices.
- in units that use International Accounting Standards (IAS) implemented since 1 Jan 2005 – also revaluation according to fair value.

Gross value at replacement prices was established as a result of the revaluation of fixed assets in the national economy made as of 1 Jan 1995, in accordance with the decisions of the regulation of the Minister of Finance, dated 20 Jan 1995, regarding the depreciation of fixed assets and intangible fixed assets as well as the revaluation of fixed assets (Journal of Laws No. 7, item 34).

3. Dane według sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności – PKD 2007 – jeśli nie zaznaczono inaczej – opracowano **metodą przedsiębiorstw**, co oznacza, że wszystkie środki trwałe danego podmiotu gospodarki narodowej zalicza się do tego poziomu klasyfikacyjnego, do którego zaliczono podmiot na podstawie przeważającego rodzaju działalności, np. w przedsiębiorstwie zaliczonym do sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” wszystkie środki trwałe użytkowane zarówno w tym rodzaju działalności, jak i poza tą działalnością (budynki i lokale mieszkalne, obiekty służące edukacji, ochronie zdrowia itp.) zalicza się do sekcji „Przetwórstwo przemysłowe”. Wyjątek stanowią budynki mieszkalne w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, które ujęto w sekcji „Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości”.

4. Wartość brutto środków trwałych:

- osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (z wyjątkiem gospodarstw indywidualnych w rolnictwie) i spółek cywilnych z liczbą pracujących powyżej 9 osób – opracowano na podstawie sprawozdawczości,
- osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej, osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą i spółek cywilnych z liczbą pracujących do 9 osób, gospodarstw indywidualnych w rolnictwie, a także wartość indywidualnych budynków mieszkalnych (osób fizycznych) i rekreacyjnych nieprzystosowanych do stałego zamieszkania, wartość dróg publicznych, ulic i placów, melioracji podstawowych i szczegółowych oraz budowli wodnych – ustalono szacunkowo.

5. Wartość środków trwałych według grup opracowano zgodnie z Klasyfikacją Środków Trwałych. Grupowanie obejmuje:

- 1) budynki i budowle:
 - a) budynki i lokale; od 1 I 2002 r. spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego oraz spółdzielcze prawo do lokalu niemieszkalnego (użytkowego),
 - b) obiekty inżynierii lądowej i wodnej (bez melioracji szczegółowych);
- 2) maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia:
 - a) kotły i maszyny energetyczne,
 - b) maszyny, urządzenia i aparaty ogólnego zastosowania,
 - c) specjalistyczne maszyny, urządzenia i aparaty,
 - d) urządzenia techniczne,
 - e) narzędzia, przyrządy, ruchomości i wyposażenie;
- 3) środki transportu;
- 4) pozostałe środki trwałe, tj. zasadzenia wieloletnie, melioracje szczegółowe i inwentarz żywy (stado podstawowe).

3. Data by sections of the NACE Rev. 2, unless otherwise indicated, were compiled using the **enterprise method**, i.e. all fixed assets of a given entity of the national economy are included in that classification level to which the entity was included on the basis of the superior kind of activity, e.g. in an enterprise classified in the section "Manufacturing" all fixed assets used in manufacturing and outside this activity (residential buildings and places, buildings for education, health care etc.) are included in the section "Manufacturing". Residential buildings on private farms in agriculture classified in the section "Real estate activities" are an exception.

4. The gross value of fixed assets of:

- legal persons and organizational entities without legal personality as well as natural persons conducting economic activity (excluding private farms in agriculture) and civil law partnerships employing more than 9 persons – was compiled on the basis of statistical reports,
- legal persons and organizational entities without legal personality, natural persons conducting economic activity and civil law partnerships employing up to 9 persons, private farms in agriculture as well as the value of private residential buildings (of natural persons) and recreational buildings not adapted for permanent residence, the value of public roads, streets and squares, basic and detailed meliorations and water structures – was estimated.

5. Value of fixed assets by groups was compiled in accordance with Classification of Fixed Assets. The grouping includes:

- 1) buildings and structures:
 - a) buildings and places; since 1 Jan 2002 cooperative ownership right to residential premise as well as cooperative right to non-residential (utilitarian) premise,
 - b) land and water engineering constructions (excluding detailed meliorations);
- 2) machinery, technical equipment and tools:
 - a) boilers and power industry machinery,
 - b) general usage machinery, equipment and apparatus,
 - c) special use machinery, equipment and apparatus,
 - d) technical equipment,
 - e) tools, instruments, moveables and endowments;
- 3) transport equipment;
- 4) other fixed assets, i.e. long-term plantings, detailed meliorations and livestock (basic herd).

Inwestycje

Investments

TABL. 1 (288). **NAKLADY INWESTYCYJNE^a (ceny bieżące)**
INVESTMENT OUTLAYS^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2011	2012	SPECIFICATION
	w mln zł <i>in mln zł</i>			
O G Ó Ł E M	5050,9	6517,8	5500,6	T O T A L
sektor publiczny	2382,8	2512,5	2330,1	<i>public sector</i>
sektor prywatny	2668,1	4005,3	3170,5	<i>private sector</i>
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	300,8	320,1	361,4	<i>Agriculture, forestry and fishing</i>
Przemysł	1292,9	2172,9	1651,5	<i>Industry</i>
górnictwo i wydobywanie	26,1	39,9	27,3	<i>mining and quarrying</i>
przetwórstwo przemysłowe	702,9	1502,5	943,6	<i>manufacturing</i>
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	204,5	323,3	400,0	<i>electricity, gas, steam and air conditioning supply</i>
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	359,4	307,2	280,6	<i>water supply; sewerage, waste management and remediation activities</i>
Budownictwo	162,5	167,9	149,7	<i>Construction</i>
Handel; naprawa pojazdów samo- chodowych ^Δ	396,3	527,6	448,4	<i>Trade; repair of motor vehicles^Δ</i>
Transport i gospodarka magazy- nowa ^b	1247,7	1307,1	1145,7	<i>Transportation and storage^b</i>
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	58,5	74,0	88,9	<i>Accommodation and catering^Δ</i>
Informacja i komunikacja	28,2	71,3	30,8	<i>Information and communication</i>
Działalność finansowa i ubezpie- czeniowa	29,4	26,1	43,8	<i>Financial and insurance activities</i>
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	637,9	876,5	762,6	<i>Real estate activities</i>
Działalność profesjonalna, nauko- wa i techniczna	33,4	38,2	26,3	<i>Professional, scientific and techni- cal activities</i>
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	18,8	12,2	26,3	<i>Administrative and support service activities</i>
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe za- bezpieczenia społeczne	147,4	237,3	152,8	<i>Public administration and defence; compulsory social security</i>
Edukacja	220,4	273,6	298,4	<i>Education</i>
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	182,3	218,7	164,8	<i>Human health and social work activities</i>
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	263,6	176,9	124,5	<i>Arts, entertainment and recreation</i>
Pozostała działalność usługowa ...	30,7	17,4	24,5	<i>Other service activities</i>

a Według lokalizacji inwestycji. b Łącznie z nakładami inwestycyjnymi na drogi publiczne, ulice i place.
a By investment location. b Including investment outlays on public roads, streets and squares.

TABL. 2 (289). **NAKŁADY INWESTYCYJNE W PRZEDSIĘBIORSTWACH^a (ceny bieżące)**
INVESTMENT OUTLAYS IN ENTERPRISES^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2011	2012	SPECIFICATION
	w mln zł in mln zł			
O G Ó Ł E M	1904,1	2959,3	2369,6	T O T A L
sektor publiczny	465,1	431,0	526,5	public sector
sektor prywatny	1439,0	2528,3	1843,1	private sector
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	24,1	46,3	47,2	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł	976,5	1906,8	1399,6	Industry
górnictwo i wydobywanie	23,5	36,6	23,3	mining and quarrying
przetwórstwo przemysłowe	664,2	1469,6	893,9	manufacturing
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	190,6	297,2	381,8	electricity, gas, steam and air conditioning supply
dostawa wody; gospodarowa- nie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	98,3	103,3	100,6	water supply; sewerage, waste management and remedia- tion activities
Budownictwo	106,0	120,3	101,7	Construction
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	318,7	397,0	380,5	Trade; repair of motor vehicles ^Δ
Transport i gospodarka magazy- nowa	140,9	87,3	74,6	Transportation and storage
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	25,8	35,6	63,9	Accommodation and catering ^Δ
Informacja i komunikacja	22,5	61,7	27,9	Information and communication
Działalność finansowa i ubezpie- czeniowa	25,6	25,4	41,5	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	70,4	76,6	53,6	Real estate activities
Działalność profesjonalna, nauko- wa i techniczna	9,7	9,1	6,0	Professional, scientific and techni- cal activities
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	7,7	7,7	15,2	Administrative and support service activities
Edukacja	14,4	25,9	2,7	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	146,8	140,7	129,5	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	14,7	18,6	18,4	Arts, entertainment and recreation
Pozostała działalność usługowa ...	0,3	0,4	7,3	Other service activities

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; według lokalizacji inwestycji.

^a Data concern economic entities employing more than 9 persons; by investment location.

TABL. 3 (290). NAKŁADY INWESTYCYJNE W PRZEDSIĘBIORSTWACH^a WEDŁUG GRUP (ceny bieżące)
 INVESTMENT OUTLAYS IN ENTERPRISES^a BY GROUPS (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym Of which			
		budynki i budowle buildings and structures	maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia machinery, technical equipment and tools	środki transportu transport equipment	
		w mln zł	in mln zł		
OGÓŁEM	2010	1519,0	579,5	747,1	189,4
TOTAL	2011	2448,8	962,2	1297,4	184,6
	2012	1976,0	875,0	939,2	149,3
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	46,6	38,0	5,1	3,3	
<i>Agriculture, forestry and fishing</i>					
Przemysł	1208,1	430,9	718,9	53,2	
<i>Industry</i>					
górnictwo i wydobywanie	20,1	1,0	14,1	5,0	
<i>mining and quarrying</i>					
przetwórstwo przemysłowe	865,2	278,9	538,5	42,8	
<i>manufacturing</i>					
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	222,8	90,2	131,8	0,7	
<i>electricity, gas, steam and air conditioning supply</i>					
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	100,1	60,8	34,6	4,7	
<i>water supply; sewerage, waste management and remediation activities</i>					
Budownictwo	103,2	48,7	42,9	9,2	
<i>Construction</i>					
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	255,0	143,6	70,1	39,1	
<i>Trade; repair of motor vehicles^Δ</i>					
Transport i gospodarka magazynowa	65,7	26,7	8,3	30,2	
<i>Transportation and storage</i>					
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	42,9	35,8	6,8	0,4	
<i>Accommodation and catering^Δ</i>					
Informacja i komunikacja	5,0	1,5	3,0	0,5	
<i>Information and communication</i>					
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	13,8	4,9	5,7	3,2	
<i>Financial and insurance activities</i>					
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	50,3	48,1	1,7	0,4	
<i>Real estate activities</i>					
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Profesjonal, scientific and technical activities	7,0	3,1	2,1	0,9	
Administrative and support service activities	23,7	9,0	11,7	2,8	
Edukacja	3,0	1,3	1,0	0,7	
<i>Education</i>					
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	128,6	69,6	54,0	4,9	
<i>Human health and social work activities</i>					
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	15,8	6,6	7,7	0,6	
<i>Arts, entertainment and recreation</i>					
Pozostała działalność usługowa	7,3	7,1	0,2	–	
<i>Other service activities</i>					

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; według siedziby inwestora.
 a Data concern economic entities employing more than 9 persons; according to investor seat.

Środki trwałe

Fixed assets

TABL. 4 (291). **WARTOŚĆ BRUTTO ŚRODKÓW TRWAŁYCH^a** (bieżące ceny ewidencyjne)
Stan w dniu 31 XII
GROSS VALUE OF FIXED ASSETS^a (current book-keeping prices)
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2011	2012	SPECIFICATION
	w mln zł in mln zł			
O G Ó Ł E M	66592,9	71309,1	74707,1	T O T A L
sektor publiczny	26448,6	29043,4	31220,0	public sector
sektor prywatny	40144,3	42265,7	43487,1	private sector
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	8260,3	8495,5	8767,4	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł	15448,0	16560,9	17251,1	Industry
górnictwo i wydobywanie	186,7	240,6	257,7	mining and quarrying
przetwórstwo przemysłowe	8650,8	9159,0	10444,9	manufacturing
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	3948,4	4160,4	3256,1	electricity, gas, steam and air conditioning supply
dostawa wody; gospodarowa- nie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	2662,0	3000,9	3292,4	water supply; sewerage, waste management and remedia- tion activities
Budownictwo	1116,3	1182,7	1287,0	Construction
Handel; naprawa pojazdów samo- chodowych ^Δ	3215,4	3537,9	3708,1	Trade; repair of motor vehicles ^Δ
Transport i gospodarka magazy- nowa ^b	14511,4	16100,2	16764,2	Transportation and storage ^b
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	341,4	392,4	463,0	Accommodation and catering ^Δ
Informacja i komunikacja	775,1	822,1	998,6	Information and communication
Działalność finansowa i ubezpie- czeniowa	396,4	408,5	430,2	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	14229,8	14618,8	15265,6	Real estate activities
Działalność profesjonalna, nauko- wa i techniczna	342,4	374,1	381,9	Professional, scientific and tech- nical activities
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	156,8	220,5	246,2	Administrative and support service activities
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe za- bezpieczenia społeczne	2789,7	2953,1	3019,9	Public administration and defence; compulsory social security
Edukacja	2505,0	2801,3	3057,8	Education
Opieka zdrowotna i pomoc spo- łeczna	1577,4	1718,8	1864,5	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	810,9	975,4	1033,2	Arts, entertainment and recreation
Pozostała działalność usługowa ...	116,8	146,8	168,5	Other service activities

^a Podziału środków trwałych według sekcji PKD 2007 dokonano zgodnie z siedzibą jednostki lokalnej rodzaju działalności.
^b Łącznie z wartością dróg publicznych, ulic i placów.

^a The division of fixed assets by NACE Rev. 2 sections was made according to the abode of local kind-of-activity unit. ^b Including value of public roads, streets and squares.

TABL. 5 (292). **WARTOŚĆ BRUTTO ŚRODKÓW TRWAŁYCH W PRZEDSIĘBIORSTWACH^a**
(bieżące ceny ewidencyjne)
Stan w dniu 31 XII
GROSS VALUE OF FIXED ASSETS IN ENTERPRISES^a (current book-keeping prices)
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2011	2012	SPECIFICATION
	w mln zł in mln zł			
O G Ó Ł E M	25034,7	26494,1	27589,0	T O T A L
sektor publiczny	5711,7	6071,8	7203,1	public sector
sektor prywatny	19323,0	20422,3	20385,9	private sector
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	368,1	408,2	440,9	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł	13626,2	14480,6	14964,9	Industry
górnictwo i wydobywanie	180,8	226,1	239,7	mining and quarrying
przetwórstwo przemysłowe	8328,1	8814,8	10041,7	manufacturing
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	3874,2	4094,8	3182,2	electricity, gas, steam and air conditioning supply
dostawa wody; gospodarowa- nie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	1243,0	1344,8	1501,3	water supply; sewerage, waste management and remedia- tion activities
Budownictwo	797,4	819,5	872,7	Construction
Handel; naprawa pojazdów samo- chodowych ^Δ	2330,0	2592,9	2683,2	Trade; repair of motor vehicles ^Δ
Transport i gospodarka magazy- nowa	1514,4	1662,4	1658,5	Transportation and storage
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	270,7	310,1	365,6	Accommodation and catering ^Δ
Informacja i komunikacja	695,2	731,9	900,1	Information and communication
Działalność finansowa i ubezpie- czeniowa	365,0	371,8	391,3	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	3389,8	3262,9	3221,9	Real estate activities
Działalność profesjonalna, nauko- wa i techniczna	85,9	74,3	87,4	Professional, scientific and tech- nical activities
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	73,8	126,3	141,5	Administrative and support service activities
Edukacja	144,8	165,8	170,8	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	1186,8	1293,5	1391,1	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	176,1	177,9	276,3	Arts, entertainment and recreation
Pozostała działalność usługowa ...	10,5	16,0	22,8	Other service activities

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; podziału środków trwałych według sekcji PKD 2007 dokonano zgodnie z siedzibą jednostki lokalnej rodzaju działalności.

^a Data concern economic entities employing more than 9 persons; the division of fixed assets by NACE Rev. 2 sections was made according to the abode of local kind-of-activity unit.

DZIAŁ XXII RACHUNKI REGIONALNE

Uwagi ogólne

1. **Rachunki regionalne** opracowano zgodnie z zasadami Europejskiego Systemu Rachunków Narodowych i Regionalnych (ESA 1995). W systemie rachunków regionalnych dla każdego województwa zestawiane są: rachunek produkcji i rachunek tworzenia dochodów według sektorów instytucjonalnych i rodzajów działalności oraz rachunek podziału pierwotnego dochodów i rachunek podziału wtórnego dochodów w sektorze gospodarstw domowych. Dla podregionów obliczane są: produkt krajowy brutto (PKB) i wartość dodana brutto (WDB) według grup rodzajów działalności.

2. **Produkt krajowy brutto (PKB)** przedstawia końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Produkt krajowy brutto równa się sumie wartości dodanej brutto wytworzonej przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne powiększonej o podatki od produktów i pomniejszonej o dotacje do produktów. Produkt krajowy brutto jest liczony w cenach rynkowych.

W obliczeniach dynamiki wolumenu produktu krajowego brutto jako ceny stałe przyjęto ceny bieżące z roku poprzedzającego rok badany.

3. **Wartość dodana brutto (WDB)** mierzy wartość nowo wytworzoną w wyniku działalności produkcyjnej krajowych jednostek instytucjonalnych. Wartość dodana brutto stanowi różnicę między produkcją globalną a zużyciem pośrednim, jest wyrażona w cenach bazowych.

4. **Produkcja globalna** obejmuje wartość wyrobów i usług wytworzonych przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne. Produkcja globalna jest wyceniana w cenach bazowych lub według kosztów produkcji.

5. **Zużycie pośrednie** obejmuje wartość wyrobów i usług zużytych jako nakłady w procesie produkcji, z wyjątkiem środków trwałych, których zużycie jest rejestrowane jako amortyzacja środków trwałych. Zużycie pośrednie jest wyceniane w cenach nabycia.

6. W systemie rachunków regionalnych przyjmuje się zasadę ewidencjonowania produkcji globalnej oraz zużycia pośredniego z uwzględnieniem **obrotów wewnętranych**.

7. **Dochody pierwotne brutto w sektorze gospodarstw domowych** składają się z dochodu mieszanego brutto, dochodów związanych z pracą najemną (obejmujących całkowicie koszty związane z zatrudnieniem ponoszone przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne, tj. wynagrodzenia łącznie ze składkami na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i zdrowotne płaconymi przez pracowników, składki na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne płacone przez pracodawców i inne koszty związane z zatrudnieniem) oraz dochodów z tytułu własności. Dochody pierwotne brutto pełnią funkcję kreującą dochody do dyspozycji brutto.

CHAPTER XXII REGIONAL ACCOUNTS

General notes

1. **Regional accounts** were compiled according to the principles of the European System of National and Regional Accounts (ESA 1995). The following accounts are compiled in the regional accounts system for each voivodship: the production account and the generation of income account by institutional sectors and kind of activity as well as the allocation of primary income account and the secondary distribution of income account in the households sector. The following categories are calculated for subregions: gross domestic product (GDP) and gross value added (GVA) by kind-of-activity groups.

2. **Gross domestic product (GDP)** presents the final result of the activity of all entities of the national economy. Gross domestic product is equal to the sum of gross value added generated by all national institutional units, increased by taxes on products and decreased by subsidies on products. Gross domestic product is calculated at market prices.

In calculations of gross domestic product volume indices current prices from the year preceding reference year were adopted as constant prices.

3. **Gross value added (GVA)** measures the newly generated value as a result of the production activity of national institutional units. Gross value added is the difference between gross output and intermediate consumption, and is presented at basic prices.

4. **Gross output** includes the value of goods and services produced by all national institutional units. Gross output is valued at basic prices or according to the production costs.

5. **Intermediate consumption** includes the value of goods and services consumed as outlays in the production process, excluding fixed assets, the consumption of which is registered as depreciation of fixed assets. Intermediate consumption is presented at purchasers' prices.

6. In the regional accounts system the principle of recording gross output as well as intermediate consumption including **internal turnover** is accepted.

7. **Gross primary income in the households sector** is comprised of gross mixed income, income connected with hired work (including total compensation of employees borne by all national institutional units, i.e. wages and salaries jointly with contributions to compulsory social security and health security paid by employees, contributions to compulsory social security paid by employers and other costs connected with employment) as well as property income. Gross primary income fulfils the function of creating gross disposable income.

8. Dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych powstają w wyniku skorygowania dochodów pierwotnych brutto o podatki od dochodów i majątku, składki na ubezpieczenia społeczne, świadczenia społeczne inne niż transfery socjalne w naturze (świadczenia z ubezpieczeń społecznych pieniężne, świadczenia z pomocy społecznej pieniężne) oraz inne transfery bieżące.

Dynamikę realnych dochodów do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych w przekroju województw obliczono metodą uproszczoną przy zastosowaniu wskaźników cen towarów i usług konsumpcyjnych według województw.

9. Grupowanie danych według województw w podziale na rodzaje działalności według Polskiej Klasyfikacji Działalności zostało dokonane **metodą jednostek lokalnych rodzaju działalności**, tj. według siedziby i podstawowego rodzaju działalności jednostki lokalnej przedsiębiorstwa.

10. Kryteriami zaliczania danej jednostki gospodarki narodowej do określonego **sektora instytucjonalnego** są: funkcje pełnione w gospodarce narodowej, rodzaj aktywności w tworzeniu nowych wartości ekonomicznych oraz sposób uczestniczenia w podziale dochodów. Wyróżnia się pięć krajowych sektorów instytucjonalnych:

- 1) sektor przedsiębiorstw, do którego zaliczono podmioty gospodarcze wytwarzające produkty rynkowe (wyroby i usługi niefinansowe),
- 2) sektor instytucji finansowych i ubezpieczeniowych, do którego zaliczono podmioty gospodarcze zajmujące się pośrednictwem finansowym, pomocniczą działalnością finansową oraz działalnością ubezpieczeniową,
- 3) sektor instytucji rządowych i samorządowych, do którego zaliczono podmioty gospodarki narodowej działające na zasadach określonych w ustawie o finansach publicznych oraz podmioty, których system finansowy został określony odrębnymi ustawami, a których podstawowym źródłem finansowania są dotacje z budżetu państwa oraz przedsiębiorstwa publiczne, które zgodnie z metodologią ESA 1995 spełniają kryteria zaliczania do sektora,
- 4) sektor gospodarstw domowych, który tworzą osoby fizyczne pracujące na własny rachunek w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie oraz osoby fizyczne pracujące na własny rachunek poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie z liczbą pracujących do 9 osób, a także osoby fizyczne uzyskujące dochody z pracy najemnej i niezarobkowych źródeł,
- 5) sektor instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych, który obejmuje: organizacje społeczne, partie polityczne, organizacje związków zawodowych, stowarzyszenia, fundacje oraz jednostki organizacji wyznaniowych.

11. W rachunkach regionalnych uwzględnia się szacunek „szarej gospodarki” w zakresie produkcji ukrytej dla zarejestrowanych podmiotów gospodarczych z liczbą pracujących do 9 osób (niezależnie od szczególnej formy prawnej), z liczbą pracujących od 10 do 49 osób w sektorze prywatnym (bez spółdzielni) oraz osób fizycznych z tytułu wykonywania pracy nierejestrowanej (głównie w działalności usługowej).

8. Gross disposable income in the households sector is obtained as a result of correcting gross primary income by current taxes on income, wealth, etc., social contributions, social benefits other than social transfers in kind (social security benefits in cash, social assistance benefits in cash) and other current transfers.

Indices of gross real disposable income in the households sector by voivodships are calculated applying simplified method using price indices of consumer goods and services by voivodships.

9. Data grouping by voivodships according to kind of activity of the Polish Classification of Activities was conducted applying the **local kind-of-activity unit method**, i.e. by the place of residence and main kind of activity of the local unit of the enterprise.

10. Criteria of rating a given unit of the national economy among **institutional sectors** are: functions fulfilled in the national economy, kind of activity in the creation of new economic values as well as the way of participation in the distribution of income. The five following institutional sectors are defined:

- 1) non-financial corporations sector which includes economic entities manufacturing market products (goods and non-financial services),
- 2) financial corporations sector which includes economic entities engaged in financial inter-mediation, auxiliary financial activity as well as in insurance activity,
- 3) general government sector which includes entities of the national economy operating according to the principles described in the Law on Public Finance as well as entities for which the financial system was defined in special regulations, and the main source of financing of which are subsidies from the state budget, as well as public enterprises which accordingly to the ESA 1995 methodology fulfill criteria of including in the sector,
- 4) households sector which includes own-account workers on private farms in agriculture as well as natural persons working outside private farms in agriculture, employing up to 9 persons as well as natural persons obtaining income from hired work and non-earned sources,
- 5) non-profit institutions serving households sector which includes: social organizations, political parties, trade unions, associations, foundations and units of religious organizations.

11. The estimation of the **“hidden economy”** is included in the regional accounts in the field of the concealed production for registered economic entities employing up to 9 persons (irrespective of the specific legal form), employing from 10 to 49 persons in private sector (excluding cooperatives) as well as natural persons engaged in non-registered work (primarily within the service activity).

12. Dane z rachunków regionalnych za lata 2009 i 2010 zostały zmienione w stosunku do wcześniej opublikowanych z tytułu zastosowania w obliczeniach liczby ludności opracowanej na bazie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011.

Ponadto zrewidowane zostały dane dotyczące dochodów w sektorze gospodarstw domowych za 2010 rok ze względu na zmiany wprowadzone przez Narodowy Bank Polski w bilansie płatniczym w zakresie wynagrodzeń i dochodów z tytułu własności.

13. Dane na 1 mieszkańca za lata 2009–2011 obliczono na podstawie liczby ludności uwzględniającej wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011.

14. Wyjaśnienia dotyczące rachunków regionalnych (uwagi metodyczne oraz podstawowe pojęcia) zamieszczono w publikacji „Produkt krajowy brutto – Rachunki regionalne w 2011 r.”.

12. Data from the regional accounts for the years 2009 and 2010 were changed in relation to previously published data on account of applying in calculations number of population which was compiled on the basis of Population and Housing Census 2011 results.

Moreover, data concerning income in the households sector for 2010 were revised due to changes introduced by the National Bank of Poland in the balance of payments in the range of wages and salaries as well as property income.

13. Data per capita for the years 2009–2011 were calculated on the basis of the number of population which included the results of the Population and Housing Census 2011.

14. Explanations concerning regional accounts (methodological notes and basic concepts) are placed in the publication “Gross Domestic Product – Regional Accounts in 2011”.

Uwaga do tablic 1–3

Dane za lata 2009–2011 zostały skorygowane w stosunku do opublikowanych w poprzednich edycjach Rocznika; patrz uwagi ogólne, ust. 12 na str. 359.

Note to the tables 1–3

Data for 2009–2011 have been corrected in relation to the data published in the previous editions of the Yearbook; see general notes, item 12 on page 359.

TABLE 1 (293). **PRODUKT KRAJOWY BRUTTO (ceny bieżące)**
GROSS DOMESTIC PRODUCT (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2009	2010	2011	2009	2010	2011
	w mln zł in mln zł			w odsetkach in percent		
OGÓŁEM TOTAL	30949	32097	34239	x	x	x
W tym wartość dodana brutto Of which gross value added	27503	28270	30077	100,0	100,0	100,0
w tym sektor: of which sector:						
przedsiębiorstw non-financial corporations	10497	10914	11790	38,2	38,6	39,2
instytucji rządowych i samorządowych general government	5482	5700	5934	19,9	20,2	19,7
gospodarstw domowych households	10670	10719	11438	38,8	37,9	38,0
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybnictwo Agriculture, forestry and fishing	2808	2943	3272	10,2	10,4	10,9
Przemysł Industry	5345	5502	5995	19,4	19,5	19,9
w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufacturing	4519	4548	4932	16,4	16,1	16,4
Budownictwo Construction	2023	2201	2340	7,4	7,8	7,8
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ ; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia ^Δ ; informacja i komunikacja Trade; repair of motor vehicles ^Δ ; transportation and storage; accommodation and catering ^Δ ; information and communication	7753	7827	8282	28,2	27,7	27,5

TABL. 1 (293). **PRODUKT KRAJOWY BRUTTO (dok.)**
GROSS DOMESTIC PRODUCT (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2009	2010	2011	2009	2010	2011
	w mln zł in mln zł			w odsetkach in percent		
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości ^A	2464	2513	2598	9,0	8,9	8,6
<i>Financial and insurance activities; real estate activities</i>						
Pozostałe usługi	7110	7284	7591	25,9	25,8	25,2
<i>Other service</i>						
NA 1 MIESZKAŃCA^a	25666	26653	28485	x	x	x
PER CAPITA^a						

a W złotych.

a In zlotys.

TABL. 2 (294). **PODSTAWOWE ELEMENTY RACHUNKU PRODUKCJI I RACHUNKU TWORZENIA DOCHODÓW (ceny bieżące)**
BASIC ELEMENTS OF PRODUCTION ACCOUNT AND GENERATION OF INCOME ACCOUNT (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2009	2010	2011	SPECIFICATION
	w mln zł in mln zł			
Produkcja globalna	60742	62716	68775	<i>Gross output</i>
Zużycie pośrednie	33239	34446	38698	<i>Intermediate consumption</i>
Wartość dodana brutto	27503	28270	30077	<i>Gross value added</i>
w tym koszty związane z zatrudnieniem	10948	11390	12029	<i>of which compensation of employees</i>
Nadwyżka operacyjna brutto	16574	16826	18030	<i>Gross operating surplus</i>

TABL. 3 (295). **NOMINALNE DOCHODY W SEKTORZE GOSPODARSTW DOMOWYCH**
NOMINAL INCOME IN THE HOUSEHOLDS SECTOR

WYSZCZEGÓLNIENIE	2009	2010	2011	SPECIFICATION
Dochody pierwotne brutto:				<i>Gross primary income:</i>
w milionach złotych	22102	22544	23862	<i>in million zlotys</i>
na 1 mieszkańca w zł	18329	18720	19852	<i>per capita in zł</i>
Dochody do dyspozycji brutto:				<i>Gross disposable income:</i>
w milionach złotych	22251	22848	24015	<i>in million zlotys</i>
na 1 mieszkańca w zł	18453	18972	19979	<i>per capita in zł</i>

DZIAŁ XXIII PRYWATYZACJA. PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ

Uwagi ogólne

Prywatyzacja

1. **Proces prywatyzacji** przedsiębiorstw państwowych zapoczątkowany został 1 VIII 1990 r. na mocy ustawy z dnia 13 VII 1990 r. o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (Dz. U. Nr 51, poz. 298) z późniejszymi zmianami, która zdefiniowała podstawowe kierunki i zasady przekształceń własnościowych w Polsce. Wymieniona ustawa obowiązywała do 7 IV 1997 r. Obecnie prywatyzacja przedsiębiorstw państwowych prowadzona jest na podstawie ustawy z dnia 30 VIII 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (Dz. U. Nr 118, poz. 561) z późniejszymi zmianami, obowiązującej od 8 IV 1997 r. oraz następujących aktów prawnych:

- ustawy z dnia 25 IX 1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych (Dz. U. 1991 Nr 18, poz. 80) z późniejszymi zmianami,
- ustawy z dnia 19 X 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa oraz o zmianie niektórych ustaw (tekst jednolity Dz. U. 2004 Nr 208, poz. 2128, z późniejszymi zmianami),
- ustawy z dnia 30 IV 1993 r. o narodowych funduszach inwestycyjnych i ich prywatyzacji (Dz. U. Nr 44, poz. 202) z późniejszymi zmianami.

2. Na podstawie wymienionych aktów prawnych (z wyłączeniem ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa) stosuje się trzy zasadnicze metody postępowania z przedsiębiorstwami państwowymi:

- 1) **komercjalizację**, tj. przekształcenie przedsiębiorstwa:
 - a) w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa w celu:
 - prywatyzacji pośredniej (kapitałowej) poprzez sprzedaż akcji lub udziałów,
 - wniesienia akcji lub udziałów do narodowych funduszy inwestycyjnych – NFI,
 - innym;
 - b) do 30 IV 2004 r. w spółkę z udziałem wierzycieli powstałą w wyniku konwersji wierzytelności na udziały;
- 2) **prywatyzację bezpośrednią** polegającą na rozporządzeniu przez organ założycielski wszystkimi składnikami materialnymi i niematerialnymi majątku przedsiębiorstwa (sprzedaż, wniesienie do spółki, oddanie do odpłatnego korzystania);
- 3) **likwidację** przedsiębiorstwa **ze względów ekonomicznych**.
3. Odrębnym procesom – w myśl ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa – podlega majątek byłych państwowych przedsiębiorstw gospodarki rolnej włączony do Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa (ZWRSP), którym dysponuje Agencja Nieruchomości Rolnych (do 15 VII 2003 r. – Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa) w celu restrukturyzacji i prywatyzacji.

CHAPTER XXIII PRIVATIZATION. ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY

General notes

Privatization

1. **Process of privatizing** state owned enterprises began on 1 Aug 1990 on the basis of the Law on the Privatization of State Owned Enterprises, dated 13 Jul 1990 (Journal of Laws No. 51, item 298) with later amendments, which defined basic directions and principles of ownership transformations in Poland. The above mentioned law was valid until 7 Apr 1997. At present, the privatization of state owned enterprises is conducted on the basis of the Law on the Commercialization and Privatization of State Owned Enterprises, dated 30 Aug 1996 (Journal of Laws No. 118, item 561) with later amendments, valid since 8 Apr 1997 as well as the following legal documents:

- the Law on State Owned Enterprises, dated 25 Sep 1981 (Journal of Laws 1991 No. 18, item 80) with later amendments,
- the Law on the Management of Agricultural Real Estate of the State Treasury, dated 19 Oct 1991, as well as changes in some laws (uniform text Journal of Laws 2004 No. 208, item 2128, with later amendments),
- the Law on National Investment Funds and Their Privatization, dated 30 Apr 1993 (Journal of Laws No. 44, item 202) with later amendments.

2. On the basis of the legal acts mentioned above (excluding the Law on the Management of Agricultural Real Estate of the State Treasury) three basic methods are used relatively to state owned enterprises:

- 1) **commercialization**, i.e. the transformation of an enterprise:
 - a) into a sole-shareholder company of the State Treasury for the purpose of:
 - indirect (capital) privatization through the sale of shares or holdings,
 - the transfer of shares or holdings to the national investment funds – NIF,
 - other;
 - b) until 30 Apr 2004 into a company with creditors' participation established as a result of debt conversion on holdings;
- 2) **direct privatization** based on the disposition, by the founding body, of all tangible and intangible asset components of an enterprise (sale, transfer to a company, leasing);
- 3) **liquidation** of an enterprise **due to economic reasons**.

3. According to the Law on the Management of Agricultural Real Estate of the State Treasury the assets of former state farms, being incorporated into the Agricultural Property Stock of the State Treasury (APSS), which is administered by the Agricultural Property Agency (until 15 Jul 2003 – the Agricultural Property Agency of the State Treasury) for the purpose of restructuring and privatization, are subject to separate processes.

Podmioty gospodarki narodowej

Prezentowane dane dotyczą **podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON** i obejmują osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, zaklasyfikowane do poszczególnych sekcji PKD 2007 według przeważającego rodzaju działalności.

Krajowy rejestr urzędowy podmiotów gospodarki narodowej, zwany dalej rejestrem REGON, jest rejestrem administracyjnym prowadzonym przez Prezesa GUS. Zasady prowadzenia rejestru określają przepisy ustawy z dnia 29 VI 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. Nr 88, poz. 439) z późniejszymi zmianami oraz przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 VII 1999 r. (Dz. U. Nr 69, poz. 763) z późniejszymi zmianami w sprawie sposobu i metodologii prowadzenia i aktualizacji rejestru podmiotów gospodarki narodowej, w tym wzorów wniosków, ankiet i zaświadczeń oraz szczegółowych warunków i trybu współdziałania służb statystyki publicznej z innymi organami prowadzącymi rejestry i systemy informatyczne administracji publicznej.

Podstawową funkcją rejestru REGON jest identyfikowanie podmiotów gospodarki narodowej, co jest realizowane poprzez nadawanie im unikatowych numerów identyfikacyjnych.

Entities of the national economy

Presented data concern **entities of the national economy recorded in the REGON register** and include legal persons, organizational entities without legal personality and natural persons conducting economic activity, classified into particular NACE Rev. 2 sections according to the predominant kind of activity.

The National Official Business Register, hereinafter referred to as REGON, is an administrative register held by the President of the CSO. The rules for running the register are defined by the regulation of the Council of Ministers dated 29 Jun 1995 on Public Statistics (Journal of Laws No. 88, item 439) with later amendments and the provisions of the regulation of the Council of Ministers dated 27 Jul 1999 (Journal of Laws No. 69, item 763) with later amendments on the mode and methodology of running and updating the business register, including application, questionnaire and certificate specimens and detailed conditions and mode of co-operation of official statistics services with other bodies running official registers and information systems in public administration.

The basic function of the REGON register is identification of entities of the national economy, which is accomplished by assigning to them unique identification numbers.

Prywatyzacja

Privatization

TABL. 1 (296). **PRZEDSIĘBIORSTWA PAŃSTWOWE OBJĘTE PROCESEM PRYWATYZACJI W OKRESIE OD 1 VIII 1990 R. DO 31 XII 2012 R.**

STATE OWNED ENTERPRISES INCLUDED IN THE PRIVATIZATION PROCESS FROM 1 AUG 1990 TO 31 DEC 2012

WYSZCZEGÓLNIENIE	W liczbach bezwzględnych <i>In absolute numbers</i>	W odsetkach <i>In %</i>	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	191	100,0	T O T A L
Skomercjalizowane	49	25,6	<i>Commercialized</i>
Objęte prywatyzacją bezpośrednią	80	41,9	<i>Included in direct privatization</i>
w tym sprywatyzowane	78	40,8	<i>of which privatized</i>
Poddane likwidacji	62	32,5	<i>Subject to liquidation</i>
w tym zlikwidowane	30	15,7	<i>of which liquidated</i>

Źródło: dane Ministerstwa Skarbu Państwa.
Source: data of the Ministry of Treasury.

TABL. 2 (297). **PRZEDSIĘBIORSTWA PAŃSTWOWE SPRYWATYZOWANE METODĄ BEZPOŚREDNIĄ I ZLIKwidOWANE W OKRESIE OD 1 VIII 1990 R. DO 31 XII 2012 R.**
STATE OWNED ENTERPRISES PRIVATIZED BY THE DIRECT METHOD AND LIQUIDATED FROM 1 AUG 1990 TO 31 DEC 2012

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Sprywatyzowane Privatized				Zlikwidowane Liquidated
	razem total	w wyniku as a result of			
		sprzedaży majątku sale of assets	wniesienia majątku do spółki Skarbu Państwa transfer of assets to a company of the State Treasury	oddania majątku do odpłatnego korzystania leasing	
OGÓŁEM	78	21	14	43	30
TOTAL					
w tym: of which:					
Przetwórstwo przemysłowe	23	10	5	8	10
<i>Manufacturing</i>					
Budownictwo	20	6	3	11	5
<i>Construction</i>					
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	21	2	4	15	9
<i>Trade; repair of motor vehicles^Δ</i>					
Transport i gospodarka magazynowa	4	–	2	2	3
<i>Transportation and storage</i>					

Źródło: dane Ministerstwa Skarbu Państwa.
 Source: data of the Ministry of Treasury.

TABL. 3 (298). **SPÓŁKI POWSTAŁE W WYNIKU KOMERCJALIZACJI PRZEDSIĘBIORSTW PAŃSTWOWYCH I ICH PRYWATYZACJA W OKRESIE OD 1 VIII 1990 R. DO 31 XII 2012 R.**
COMPANIES ESTABLISHED AS A RESULT OF THE COMMERCIALIZATION OF STATE OWNED ENTERPRISES AND THEIR PRIVATIZATION FROM 1 AUG 1990 TO 31 DEC 2012

WYSZCZEGÓLNIENIE	Spółki Companies	SPECIFICATION
OGÓŁEM – powstałe w celu prywatyzacji ^a	48	TOTAL – established for the purpose of privatization ^a
W tym sprywatyzowane pośrednio (kapitałowo)	25	Of which privatized by indirect (capital) method
w tym z udziałem kapitału zagranicznego	4	of which with foreign capital participation

a Pośredniej (kapitałowej), poprzez obejmowanie akcji oraz wniesienia do NFI.

Źródło: dane Ministerstwa Skarbu Państwa.

a Indirect (capital) privatization, by the taking up shares and transfer to NIF.

Source: data of the Ministry of Treasury.

TABL. 4 (299). **SPÓŁKI POWSTAŁE NA BAZIE MAJĄTKU SPRYWATYZOWANYCH BEZPOŚREDNIO I ZLIKWIDOWANYCH PRZEDSIĘBIORSTW PAŃSTWOWYCH W OKRESIE OD 1 VIII 1990 R. DO 31 XII 2012 R.**

COMPANIES ESTABLISHED ON THE BASIS OF THE ASSETS OF DIRECTLY PRIVATIZED AND LIQUIDATED STATE OWNED ENTERPRISES FROM 1 AUG 1990 TO 31 DEC 2012

WYSZCZEGÓLNIENIE	Spółki Companies	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	63	T O T A L
Spółki z udziałem Skarbu Państwa powstałe z wnieścia majątku przedsiębiorstw państwowych	14	<i>Companies with State Treasury participation established from the transfer of assets of state owned enterprises</i>
w tym z udziałem kapitału zagranicznego	3	<i>of which with foreign capital participation</i>
Spółki pracownicze ^a	49	<i>Employee companies^a</i>

^a Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością lub akcyjne użytkujące odpłatnie majątek sprywatyzowanych bezpośrednio i zlikwidowanych przedsiębiorstw państwowych, do których przystąpiła większość pracowników tych przedsiębiorstw.

^a *Limited liability and joint stock companies leasing the assets of directly privatized and liquidated state owned enterprises in which the majority of employees of those state owned enterprises participated.*

Podmioty gospodarki narodowej

Entities of the national economy

TABL. 5 (300). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a W REJESTRZE REGON**

Stan w dniu 31 XII

ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a IN THE REGON REGISTER
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2012	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	88915	91876	91738	94721	T O T A L
sektor publiczny	3183	3065	3103	3230	<i>public sector</i>
sektor prywatny	85732	88811	88635	91491	<i>private sector</i>
w tym:					<i>of which:</i>
Przedsiębiorstwa państwowe	23	2	2	2	<i>State owned enterprises</i>
Spółki	8316	9281	9684	10175	<i>Companies</i>
w tym:					<i>of which:</i>
handlowe	3698	4492	4739	5115	<i>commercial</i>
cywilne	4509	4675	4825	4938	<i>civil</i>
Spółdzielnie	525	474	469	474	<i>Cooperatives</i>
Fundacje	134	213	248	287	<i>Foundations</i>
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	2492	2924	3025	3125	<i>Associations and social organizations</i>
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	72071	73083	72406	74021	<i>Natural persons conducting economic activity</i>

^a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

^a *Excluding persons tending private farms in agriculture.*

TABL. 6 (301). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a W REJESTRZE REGON WEDŁUG FORM PRAWNYCH I SEKCJI**

Stan w dniu 31 XII

ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a IN THE REGON REGISTER BY LEGAL FORMS AND SECTIONS

As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej Legal persons and organizational entities without legal personality							Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą Natural persons conducting economic activity	
		razem total	w tym of which							
			przedsiębiorstwa państwowe state owned enterprises	spółki handlowe commercial companies		spółki cywilne civil law partnerships	spółdzielnie cooperatives			
				razem total	w tym of which			z udziałem kapitału zagranicznego with foreign capital participation		
			jednoosobowe Skarbu Państwa sole-shareholder companies of the State Treasury							
OGÓŁEM	2005	88915	16844	23	3698	10	415	4509	525	72071
TOTAL	2010	91876	18793	2	4492	17	529	4675	474	73083
	2011	91738	19332	2	4739	12	560	4825	469	72406
	2012	94721	20700	2	5115	12	612	4938	474	74021
w tym: of which:										
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo ... Agriculture, forestry and fishing		3686	472	–	92	1	6	58	105	3214
Przemysł		8441	1799	–	1049	3	151	656	51	6642
w tym przetwórstwo przemysłowe		7895	1550	–	876	3	143	618	49	6345
of which manufacturing										
Budownictwo		11741	983	–	542	2	36	407	26	10758
Construction										
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ		25417	3958	–	1866	1	291	1977	109	21459
Transport i gospodarka magazynowa		6867	422	–	187	3	31	213	6	6445
Transportation and storage										
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		2159	493	–	131	–	16	299	5	1666
Accommodation and catering ^Δ										
Informacja i komunikacja Information and communication		1808	338	–	232	1	14	96	3	1470
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		3144	320	–	115	–	13	55	33	2824
Financial and insurance activities										

^a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

^a Excluding persons tending private farms in agriculture.

TABL. 6 (301). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a W REJESTRZE REGON WEDŁUG FORM PRAWNYCH I SEKCJI (dok.)**

Stan w dniu 31 XII

ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a IN THE REGON REGISTER BY LEGAL FORMS AND SECTIONS (cont.)

As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej Legal persons and organizational entities without legal personality						Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą Natural persons conducting economic activity	
		razem total	w tym of which						
			przedsiębiorstwa państwowe state owned enterprises	spółki handlowe commercial companies			spółki cywilne civil law partnerships		spółdzielnie cooperatives
				razem total	w tym of which				
			jednoosobowe Skarbu Państwa sole-shareholder companies of the State Treasury		z udziałem kapitału zagranicznego with foreign capital participation				
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities	2610	1946	–	142	–	7	103	110	664
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities	7500	909	2	337	1	24	478	8	6591
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities	1920	270	–	122	–	10	134	7	1650
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne Public administration and defence; compulsory social security	1092	1092	–	–	–	–	–	–	–
Edukacja Education	3536	2266	–	43	–	1	61	1	1270
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	6001	687	–	199	–	3	230	5	5314
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją Arts, entertainment and recreation	1730	1034	–	29	–	5	65	–	696
Pozostała działalność usługowa Other service activities	7066	3708	–	29	–	4	106	5	3358

^a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.^a Excluding persons tending private farms in agriculture.

TABL. 7 (302). **SPÓŁKI HANDLOWE WEDŁUG FORM PRAWNYCH I SEKCJI**
Stan w dniu 31 XII
COMMERCIAL COMPANIES BY LEGAL STATUS AND SECTIONS
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Spółki kapitałowe Companies			Spółki osobowe Partnerships			
		razem total	akcyjne joint stock	z ograniczoną odpowiedzialnością with limited liability	razem total	w tym of which		
						jawne unlimited	komandytowe limited	
OGÓŁEM	2005	3698	2827	118	2709	871	797	24
TOTAL 2010	2010	4492	3298	105	3193	1194	1063	69
	2011	4739	3481	107	3374	1258	1087	93
	2012	5115	3767	111	3656	1348^a	1105	135
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	92	76	–	76	16	4	12	
<i>Agriculture, forestry and fishing</i>								
Przemysł	1049	812	42	770	237	211	23	
<i>Industry</i>								
w tym przetwórstwo przemysłowe ... <i>of which manufacturing</i>	876	665	39	626	211	193	16	
Budownictwo	542	422	16	406	120	87	29	
<i>Construction</i>								
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	1866	1308	23	1285	558	518	36	
<i>Trade; repair of motor vehicles^Δ</i>								
Transport i gospodarka magazynowa ...	187	136	3	133	51	44	7	
<i>Transportation and storage</i>								
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	131	85	2	83	46	45	1	
<i>Accommodation and catering^Δ</i>								
Informacja i komunikacja	232	202	5	197	30	25	5	
<i>Information and communication</i>								
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	115	80	4	76	35	11	6	
<i>Financial and insurance activities</i>								
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	142	100	5	95	42	38	3	
<i>Real estate activities</i>								
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	337	282	4	278	55	37	9	
<i>Professional, scientific and technical activities</i>								
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	122	108	3	105	14	14	–	
<i>Administrative and support service activities</i>								
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	–	–	–	–	–	–	–	
<i>Public administration and defence; compulsory social security</i>								
Edukacja	43	37	1	36	6	6	–	
<i>Education</i>								
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna ..	199	69	–	69	130	57	4	
<i>Human health and social work activities</i>								
Działalność związana z kulturą, rywką i rekreacją	29	27	3	24	2	2	–	
<i>Arts, entertainment and recreation</i>								
Pozostała działalność usługowa	29	23	–	23	6	6	–	
<i>Other service activities</i>								

a W tym 79 spółek partnerskich i 29 spółek komandytowo-akcyjnych.

a Of which 79 professional partnerships and 29 limited joint-stock partnerships.

TABL. 8 (303). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ NOWO ZAREJESTROWANE^a WEDŁUG WYBRANYCH FORM PRAWNYCH I SEKCJI**
ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY NEWLY REGISTERED^a BY SELECTED LEGAL FORMS AND SECTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which						
		spółki companies					spółdzielnie co-operatives	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą natural persons conducting economic activity
		razem total	w tym of which					
			handlowe companies			cywilne civil law partnerships		
			razem total	w tym of which	z ograniczoną odpowiedzialnością with limited liability			
		akcyjne joint stock						
O G O Ł E M 2005	7095	447	184	2	128	261	2	6320
T O T A L 2010	10193	534	266	4	208	265	7	9068
..... 2011	8897	620	344	3	255	270	2	7920
..... 2012	9470	694	455	6	341	237	13	7800
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo <i>Agriculture, forestry and fishing</i>	216	18	18	–	6	–	–	197
Przemysł <i>Industry</i>	705	97	78	–	70	19	1	606
w tym przetwórstwo przemysłowe <i>of which manufac- turing</i>	613	55	39	–	36	16	1	557
Budownictwo <i>Construction</i>	1474	74	51	1	43	23	–	1400
Handel; naprawa poja- zdów samochodowych ^Δ <i>Trade; repair of motor vehicles^Δ</i>	2360	194	107	2	79	87	2	2163
Transport i gospodarka magazynowa <i>Transportation and storage</i>	470	34	23	–	20	11	–	436
Zakwaterowanie i ga- stronomia ^Δ <i>Accommodation and catering^Δ</i>	286	24	7	–	3	17	3	250
Informacja i komunika- cja <i>Information and com munication</i>	270	51	45	–	39	6	–	219
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa <i>Financial and insur ance activities</i>	350	45	41	1	18	4	–	305
Obsługa rynku nieru- chomości ^Δ <i>Real estate activities</i>	169	25	13	–	8	10	–	82

^a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

^a Excluding persons tending private farms in agriculture.

TABL. 8 (303). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ NOWO ZAREJESTROWANE^a WEDŁUG WYBRANYCH FORM PRAWNYCH I SEKCJI (dok.)**
ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY NEWLY REGISTERED^a BY SELECTED LEGAL FORMS AND SECTIONS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which						
		spółki companies					spółdzielnie co-operatives	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą natural persons conducting economic activity
		razem total	w tym of which					
			handlowe companies			cywilne civil law partnerships		
			razem total	akcyjne joint stock	z ograniczoną odpowiedzialnością with limited liability			
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna <i>Professional, scientific and technical activities</i>	717	55	33	–	30	22	1	660
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ <i>Administrative and support service activities</i>	345	25	12	–	12	13	4	315
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne <i>Public administration and defence; compulsory social security</i>	3	–	–	–	–	–	–	–
Edukacja <i>Education</i>	855	12	4	1	3	8	–	164
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna <i>Human health and social work activities</i>	509	28	17	–	6	11	2	462
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją <i>Arts, entertainment and recreation</i>	142	5	2	1	1	3	–	104
Pozostała działalność usługowa <i>Other service activities</i>	599	7	4	–	3	3	–	437

^a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

^a Excluding persons tending private farms in agriculture.

TABL. 9 (304). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ WYREJESTROWANE^a WEDŁUG WYBRANYCH FORM PRAWNYCH I SEKCJI***ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY REMOVED^a BY SELECTED LEGAL FORMS AND SECTIONS*

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which						spółdzielnie co-operatives	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą natural persons conducting economic activity
		spółki companies							
		razem total	w tym of which				cywilne civil law partnerships		
			handlowe companies		w tym of which				
			razem total	akcyjne joint stock	z ograniczoną odpowiedzialnością with limited liability				
O G Ó Ł E M	2005	8437	264	38	2	28	226	3	8093
T O T A L	2010	7711	175	51	2	25	123	6	7363
	2011	9022	217	114	2	66	103	7	8585
	2012	6408	182	81	1	41	101	7	6128
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo <i>Agriculture, forestry and fishing</i>		112	1	1	–	–	–	2	109
Przemysł		491	33	20	–	17	13	2	452
w tym przetwórstwo przemysłowe		448	20	9	–	7	11	2	426
<i>of which manufacturing</i>									
Budownictwo		1070	16	8	–	5	8	–	1054
<i>Construction</i>									
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		2305	78	33	1	14	45	2	2225
<i>Trade; repair of motor vehicles^Δ</i>									
Transport i gospodarka magazynowa		390	4	2	–	–	2	1	384
<i>Transportation and storage</i>									
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		230	11	5	–	1	6	–	219
<i>Accommodation and catering^Δ</i>									
Informacja i komunikacja		129	3	1	–	–	2	–	126
<i>Information and communication</i>									
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa ...		283	3	2	–	–	1	–	280
<i>Financial and insurance activities</i>									
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		41	2	1	–	–	1	–	35
<i>Real estate activities</i>									

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

a Excluding persons tending private farms in agriculture.

TABL. 9 (304). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ WYREJESTROWANE^a WEDŁUG WYBRANYCH FORM PRAWNYCH I SEKCJI (dok.)**
ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY REMOVED^a BY SELECTED LEGAL FORMS AND SECTIONS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which						spółdzielnie co-operatives	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą natural persons conducting economic activity
		spółki companies							
		razem total	w tym of which				cywilne civil law partnerships		
			handlowe companies						
			razem total	w tym of which					
akcyjne joint stock	z ograniczoną odpowiedzialnością with limited liability								
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna <i>Professional, scientific and technical activities</i>	390	10	4	–	3	6	–	379	
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ <i>Administrative and support service activities</i>	183	4	–	–	–	4	–	179	
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne <i>Public administration and defence; compulsory social security</i>	6	–	–	–	–	–	–	–	
Edukacja <i>Education</i>	150	–	–	–	–	–	–	120	
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna <i>Human health and social work activities</i>	212	12	4	–	1	8	–	197	
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją <i>Arts, entertainment and recreation</i>	97	4	–	–	–	4	–	78	
Pozostała działalność usługowa <i>Other service activities</i>	319	1	–	–	–	1	–	291	

^a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

^Δ Excluding persons tending private farms in agriculture.

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO W 2012 R.

Stan w dniu 31 XII

ADMINISTRATIVE DIVISION OF PODLASKIE VOIVODSHIP IN 2012

As of 31 Dec

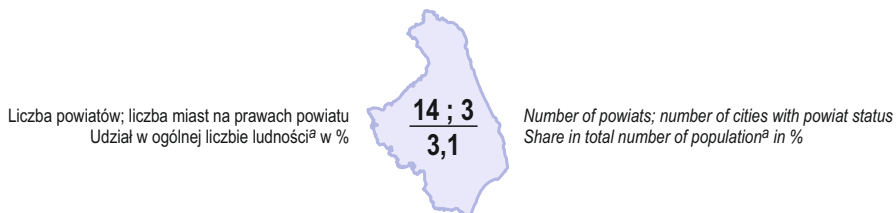


**PODZIAŁ WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO WEDŁUG NOMENKLATURY
JEDNOSTEK TERYTORIALNYCH DO CELÓW STATYSTYCZNYCH (NTS) W 2012 R.**

Stan w dniu 31 XII

**DIVISION OF PODLASKIE VOIVODSHIP ACCORDING TO THE NOMENCLATURE
OF TERRITORIAL UNITS FOR STATISTICAL PURPOSES (NTS) IN 2012**

As of 31 Dec



**PODREGIONY (NTS 3):
SUBREGIONS (NTS 3):**

37 białostocki

Powiaty (NTS 4):

Powiats (NTS 4):

białostocki (15)

sokólski (10)

Miasto na prawach powiatu (NTS 4):

City with powiat status (NTS 4):

Białystok (1)

38 łomżyński

Powiaty (NTS 4):

Powiats (NTS 4):

bielski (8)

hajnowski (9)

kolneński (6)

łomżyński (9)

siemiatycki (9)

wysokomazowiecki (10)

zambrowski (5)

Miasto na prawach powiatu (NTS 4):

City with powiat status (NTS 4):

Łomża (1)

39 suwalski

Powiaty (NTS 4):

Powiats (NTS 4):

augustowski (7)

grajewski (6)

moniecki (7)

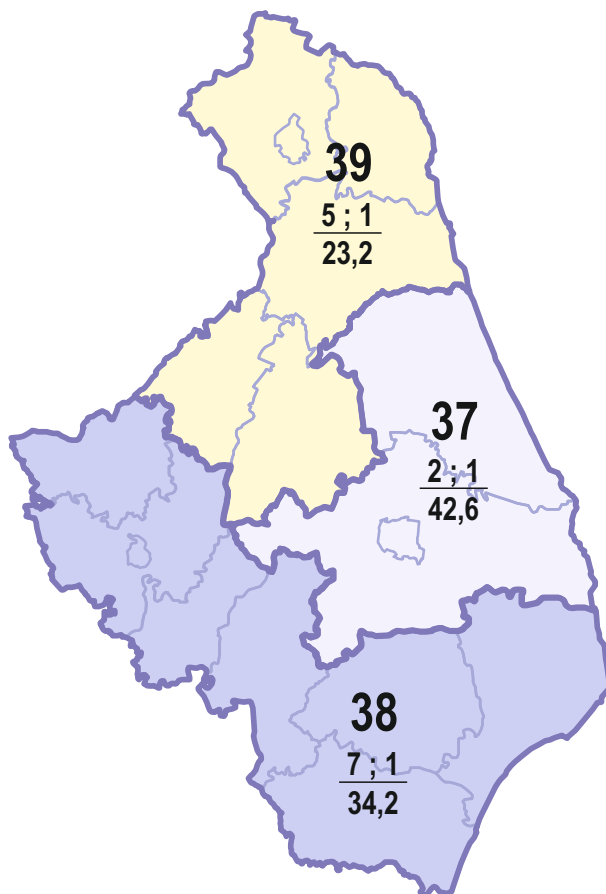
sejneński (5)

suwalski (9)

Miasto na prawach powiatu (NTS 4):

City with powiat status (NTS 4):

Suwałki (1)



W nawiasach podano liczbę gmin (NTS 5).

Numbers in brackets represent the number of gminas (NTS 5).

a Odpowiednio: dla województwa – udział w kraju, dla podregionów – udział w województwie.

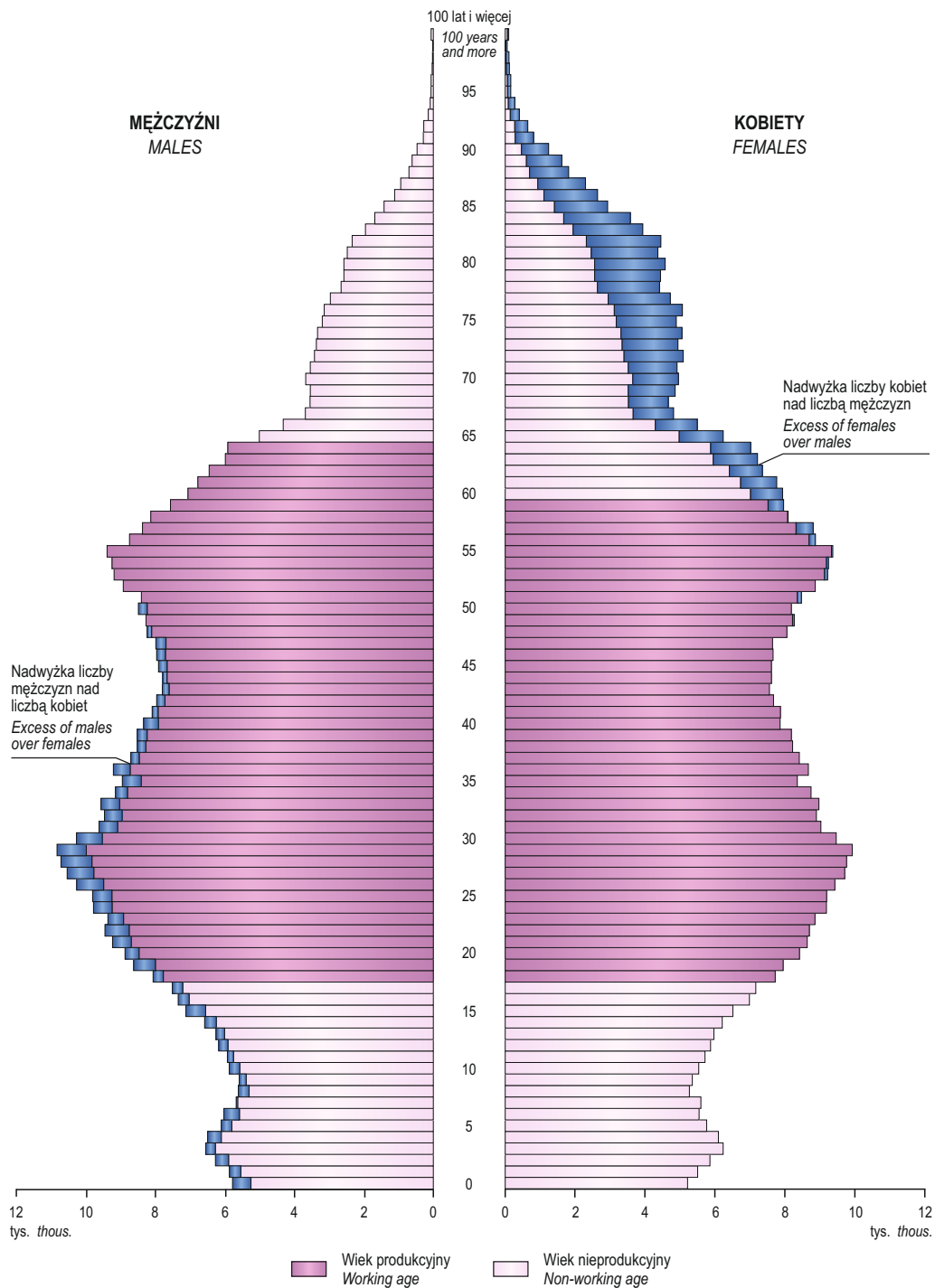
a Respectively: for voivodship – share in country, for subregions – share in voivodship.

LUDNOŚĆ WEDŁUG PŁCI I WIEKU W 2012 R.

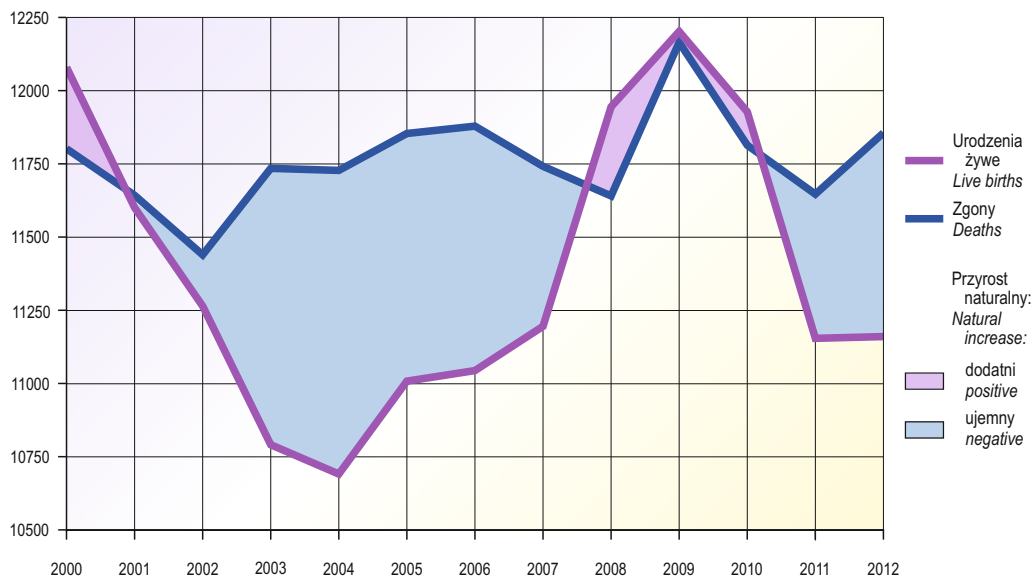
Stan w dniu 31 XII

POPULATION BY SEX AND AGE IN 2012

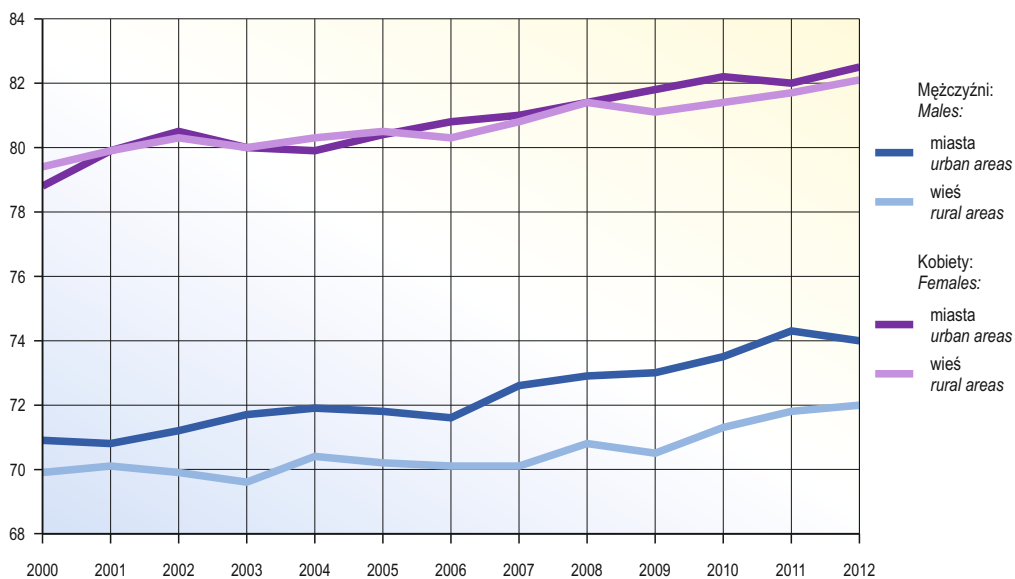
As of 31 Dec



RUCH NATURALNY LUDNOŚCI VITAL STATISTICS



PRZECIĘTNA LICZBA LAT DALSZEGO TRWANIA ŻYCIA DLA OSÓB W WIEKU 0 LAT LIFE EXPECTANCY AT AGE OF 0

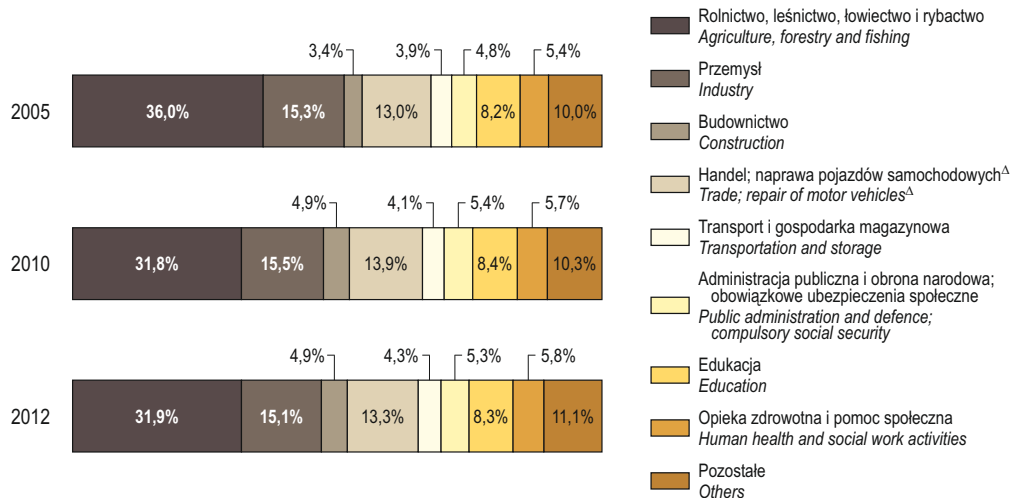


STRUKTURA PRACUJĄCYCH^a WEDŁUG SEKCJI

Stan w dniu 31 XII

STRUCTURE OF EMPLOYED PERSONS^a BY SECTIONS

As of 31 Dec



^a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; z pracującymi w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie – dane szacunkowe; patrz uwagi ogólne do działu „Rynek pracy”, ust. 5 na str. 126.

^a By actual workplace and kind of activity; with employed persons on private farms in agriculture – estimated data; see general notes to the chapter “Labour market”, item 5 on page 126.

STRUKTURA ZAREJESTROWANYCH BEZROBOTNYCH

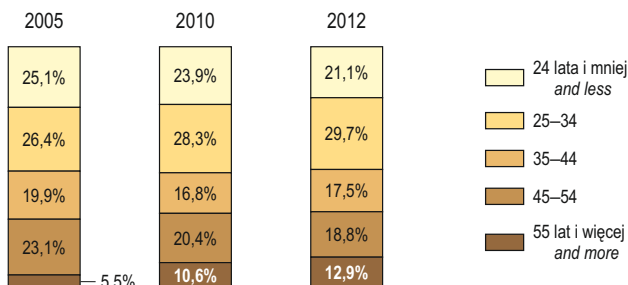
Stan w dniu 31 XII

STRUCTURE OF REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS

As of 31 Dec

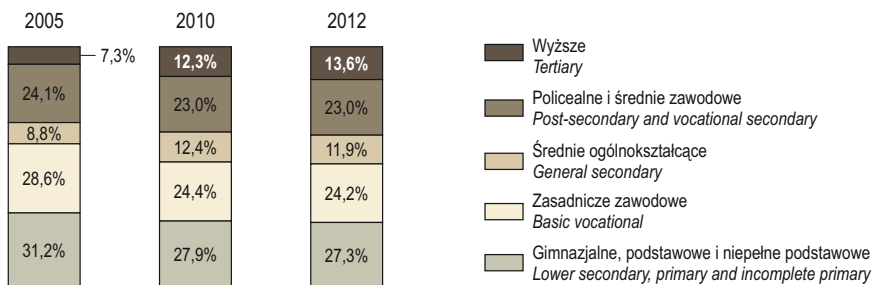
Według wieku

By age



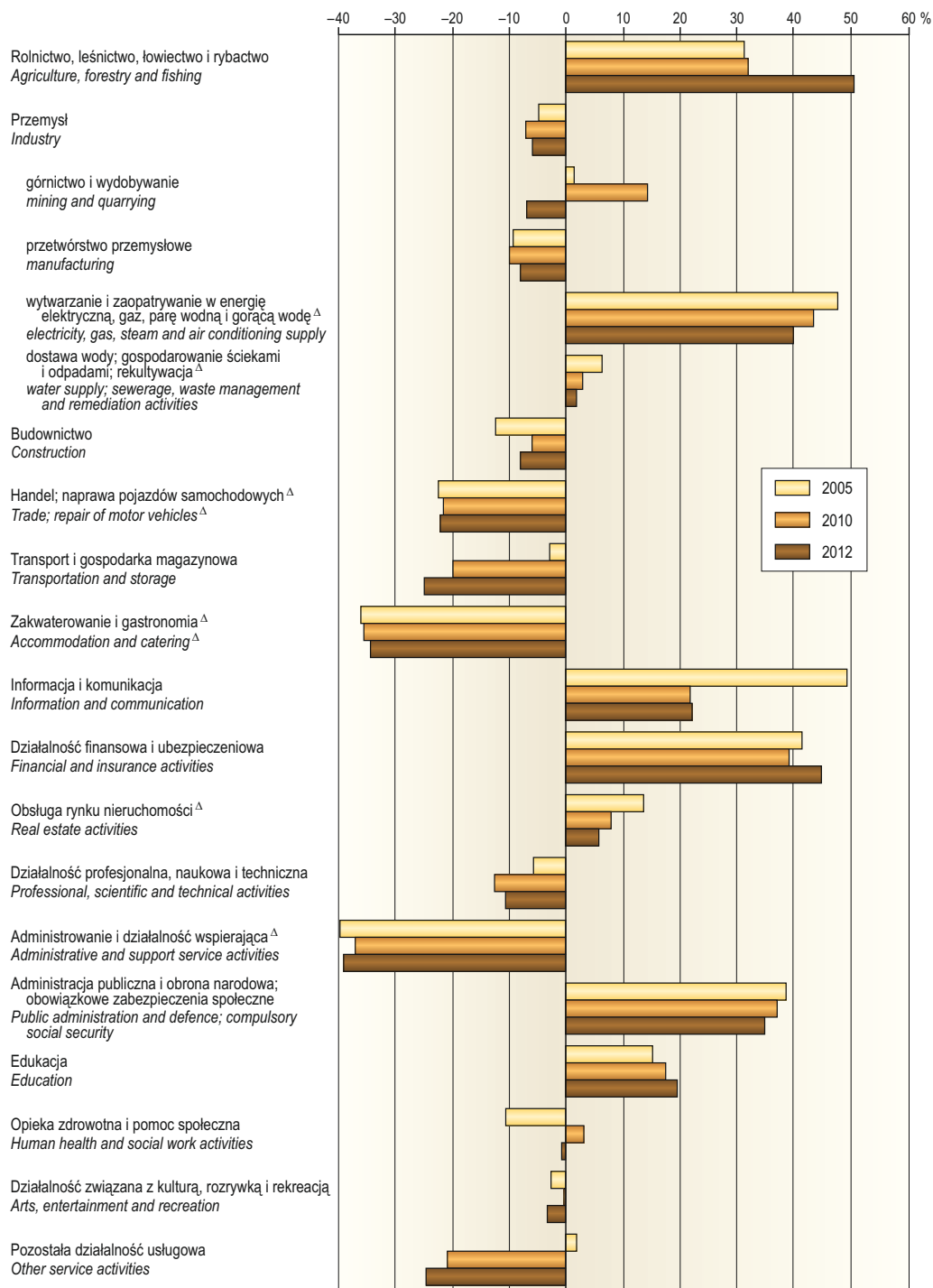
Według poziomu wykształcenia

By educational level



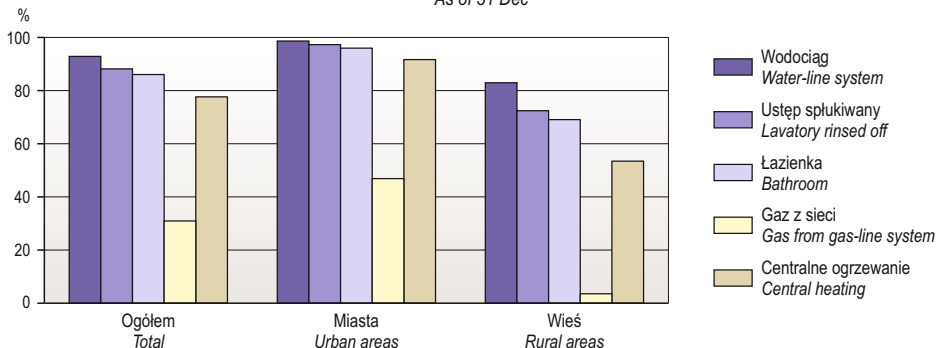
**ODCHYLENIA WZGLĘDNE PRZECIĘTNYCH MIESIĘCZNYCH WYNAGRODZEŃ BRUTTO
W WYBRANYCH SEKCJACH OD PRZECIĘTNEGO WYNAGRODZENIA W WOJEWÓDZTWIE**

RELATIVE DEVIATIONS OF AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES
IN SELECTED SECTIONS FROM AVERAGE WAGES AND SALARIES IN THE VOIVODSHIP



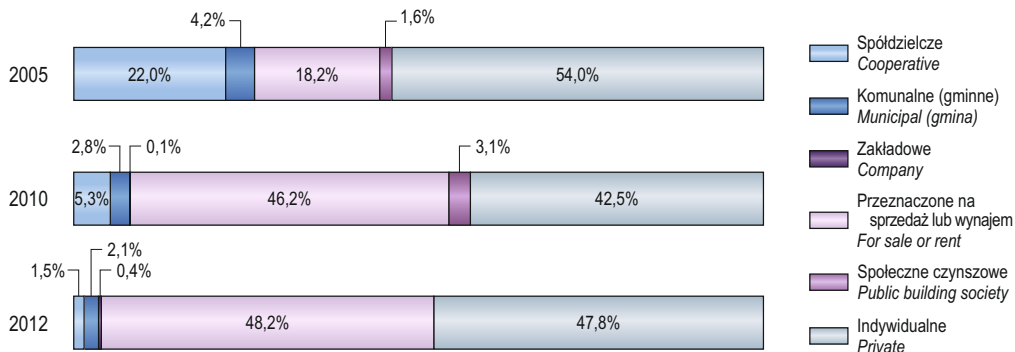
MIESZKANIA W ZASOBACH MIESZKANIOWYCH^a WYPOSAŻONE W INSTALACJE W % OGÓŁU MIESZKAŃ W 2012 R.
 Stan w dniu 31 XII

DWELLINGS IN DWELLING STOCKS^a FITTED WITH INSTALLATIONS IN % OF TOTAL DWELLINGS IN 2012
As of 31 Dec

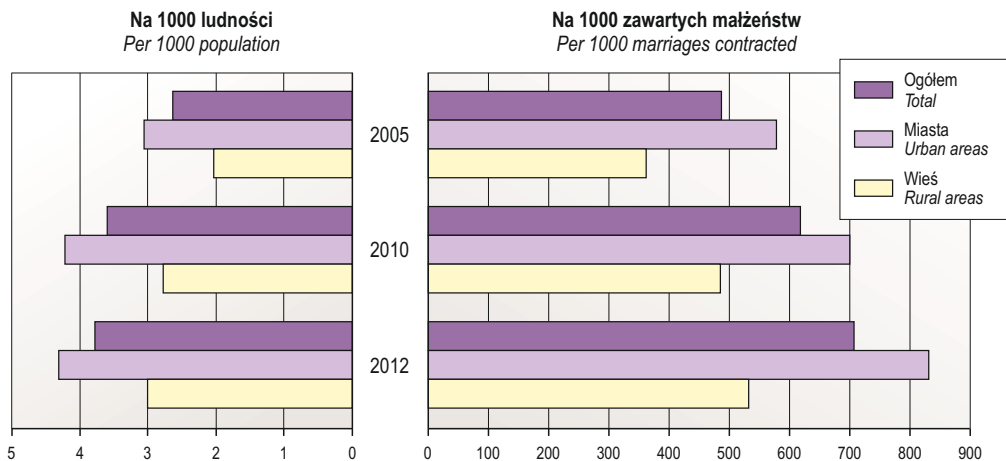


a Na podstawie bilansów zasobów mieszkaniowych.
a Based on balances of dwelling stocks.

STRUKTURA MIESZKAŃ ODDANYCH DO UŻYTKOWANIA WEDŁUG FORM BUDOWNICTWA
STRUCTURE OF DWELLINGS COMPLETED BY FORMS OF CONSTRUCTION

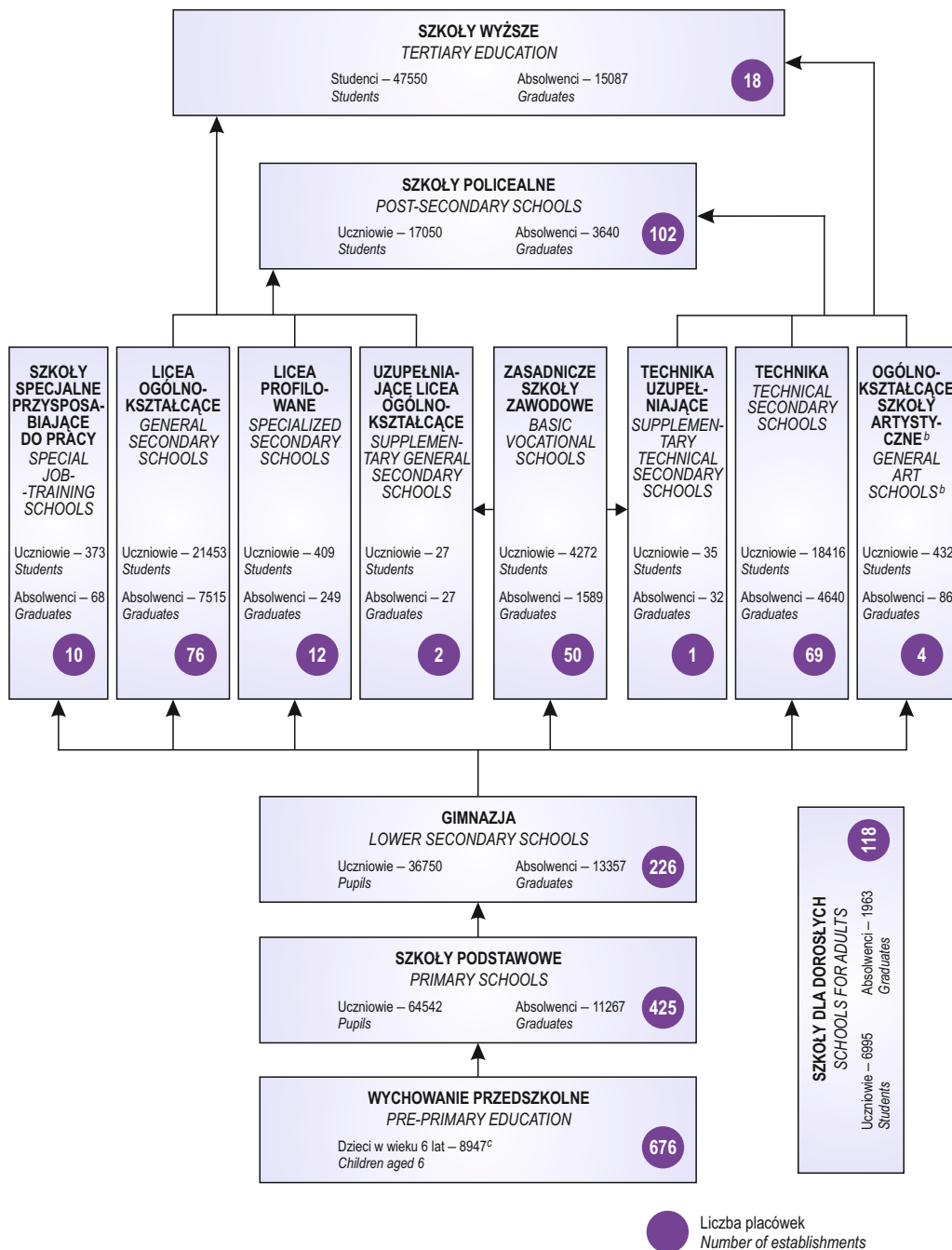


MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA
DWELLINGS COMPLETED



EDUKACJA WEDŁUG SZCZEBLI KSZTAŁCENIA W ROKU SZKOLNYM 2012/13^a

EDUCATION BY LEVEL IN 2012/13 SCHOOL YEAR^a



^a Stan na początku roku szkolnego; łącznie ze szkołami specjalnymi. Absolwenci z roku szkolnego 2011/2012. ^b Dające uprawnienia zawodowe. ^c Dotyczy dzieci w wieku 6 lat objętych edukacją w placówkach wychowania przedszkolnego.

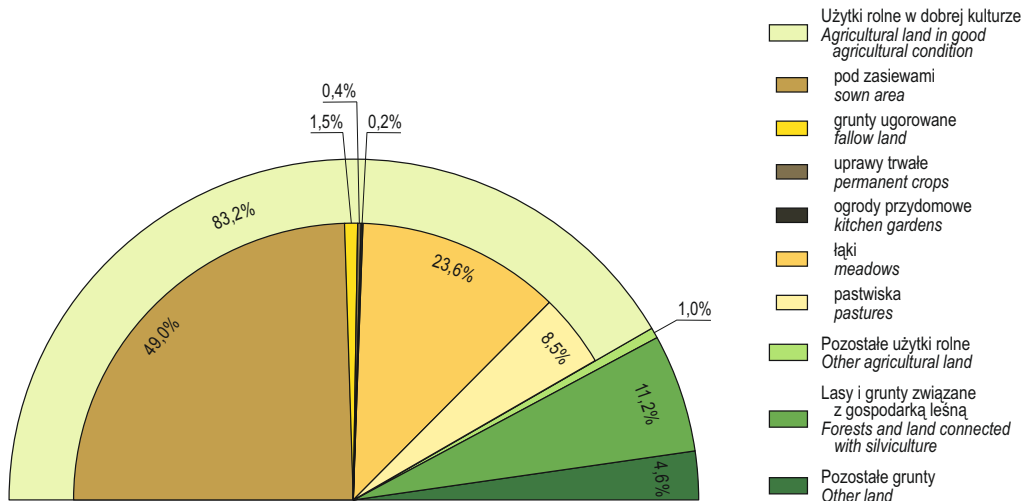
^a As of beginning of the school year; including special schools. Graduates from the school year 2011/2012. ^b Leading to professional certification. ^c Concerns children aged 6 attending pre-primary education establishments.

UŻYTKOWANIE GRUNTÓW W GOSPODARSTWACH ROLNYCH W 2012 R.^a

Stan w czerwcu

LAND USE IN AGRICULTURAL HOLDINGS IN 2012^a

As of June



a Według siedziby użytkownika; patrz uwagi ogólne do działu „Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo”, ust. 5 na str. 276.

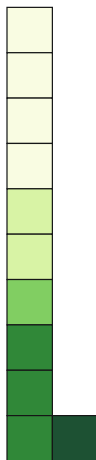
a By the land user's seat; see general notes to the chapter "Agriculture, hunting and forestry", item 5 on page 276.

STRUKTURA TOWAROWEJ PRODUKCJI ROLNICZEJ (ceny stałe) W 2011 R.

STRUCTURE OF MARKET AGRICULTURAL OUTPUT (constant prices) IN 2011

Produkcja roślinna – 11%
Crop output

Produkcja zwierzęca – 89%
Animal output



Żywiec rzeźny:
Animals for slaughter:

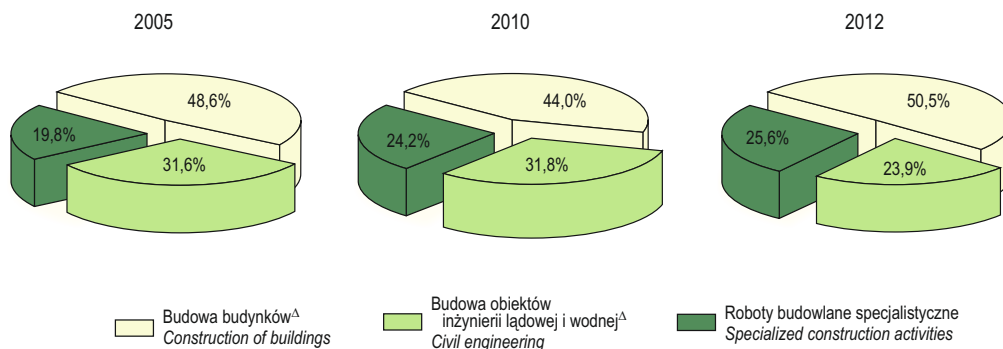


a Cielęta, owce, konie, kozy i króliki.

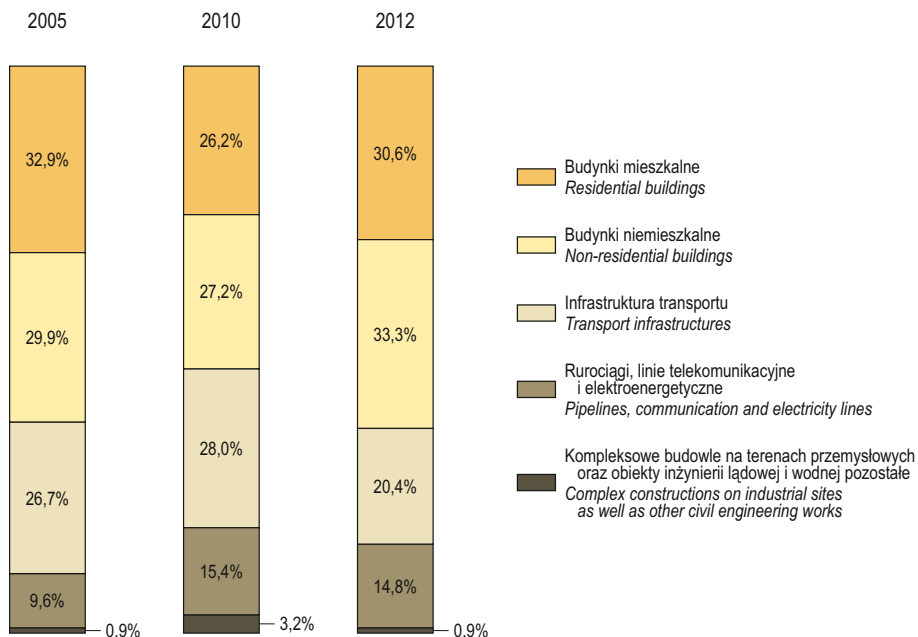
a Calves, sheep, horses, goats and rabbits.

STRUKTURA PRODUKCJI BUDOWLANO-MONTAŻOWEJ^a (ceny bieżące)
STRUCTURE OF CONSTRUCTION AND ASSEMBLY PRODUCTION^a (current prices)

Według działów
By divisions



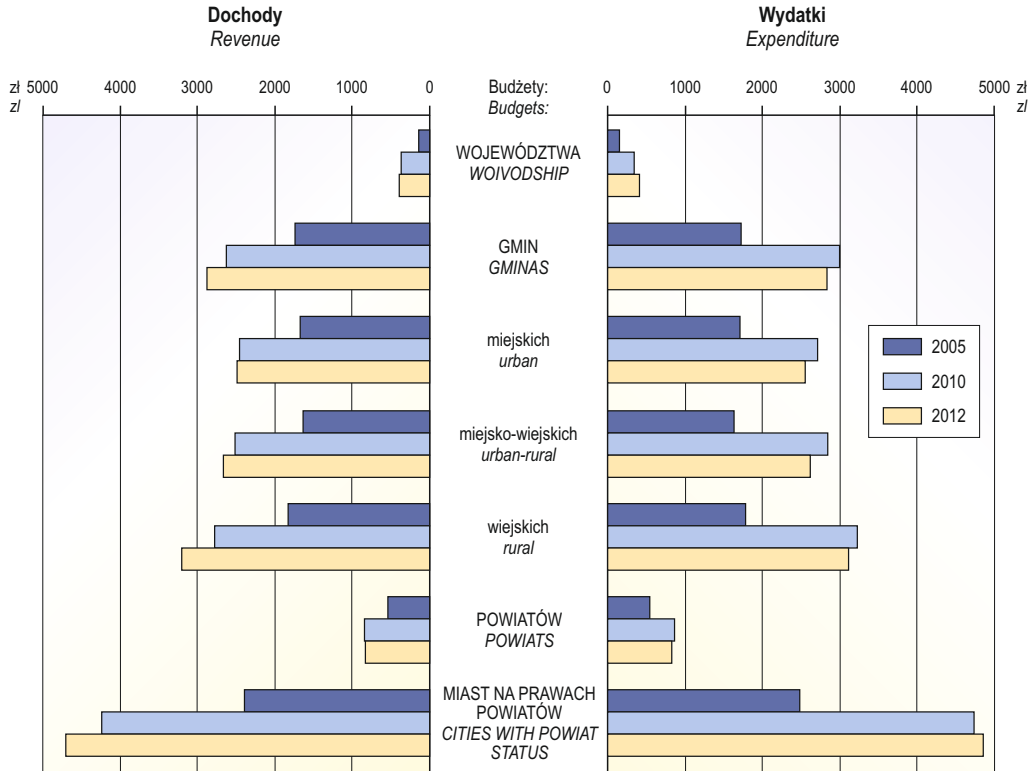
Według rodzajów obiektów budowlanych
By type of constructions



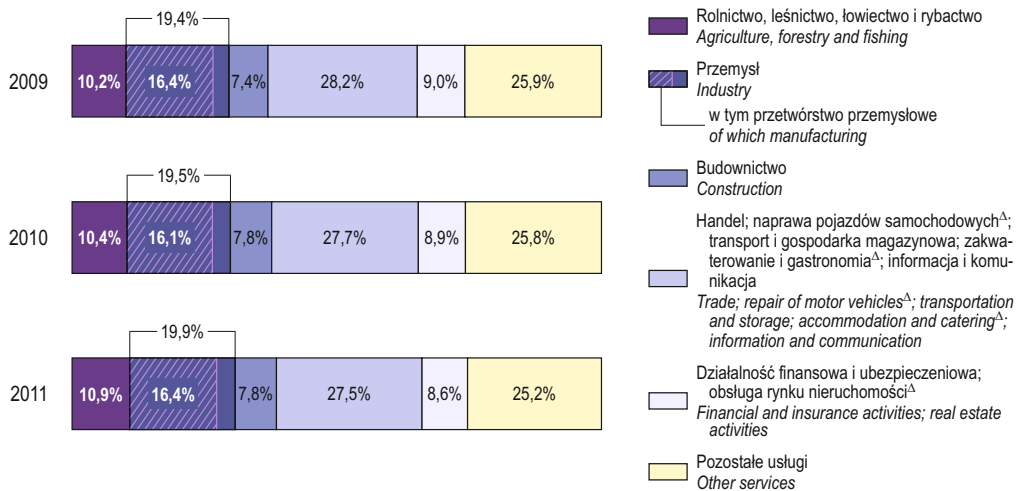
^a Wykonanej przez przedsiębiorstwa mające siedzibę zarządu na terenie województwa podlaskiego, siłami własnymi bez podwykonawców.

^a Realized by enterprises which have a seat of board in Podlaskie Voivodship without subcontractors participation.

DOCHODY I WYDATKI BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO NA 1 MIESZKAŃCA
REVENUE AND EXPENDITURE OF LOCAL SELF-GOVERNMENT ENTITIES BUDGETS PER CAPITA



STRUKTURA WARTOŚCI DODANEJ BRUTTO WEDŁUG RODZAJÓW DZIAŁALNOŚCI (ceny bieżące)
STRUCTURE OF GROSS VALUE ADDED BY KINDS OF ACTIVITIES (current prices)



STRUKTURA PODMIOTÓW GOSPODARKI NARODOWEJ^a W 2012 R.

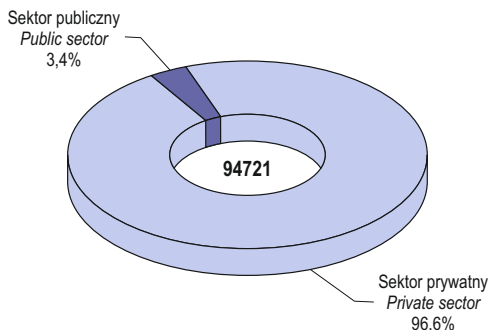
Stan w dniu 31 XII

STRUCTURE OF ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a IN 2012

As of 31 Dec

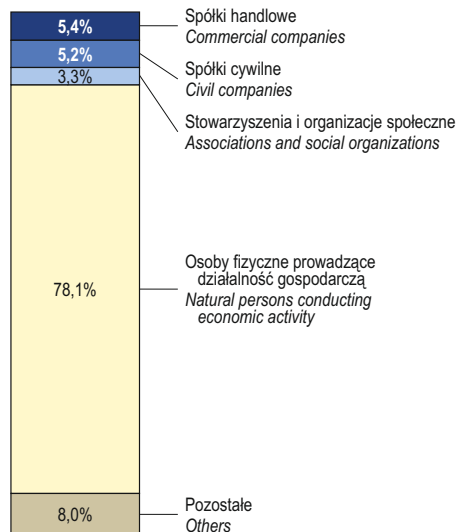
Według sektorów własności

By ownership sectors



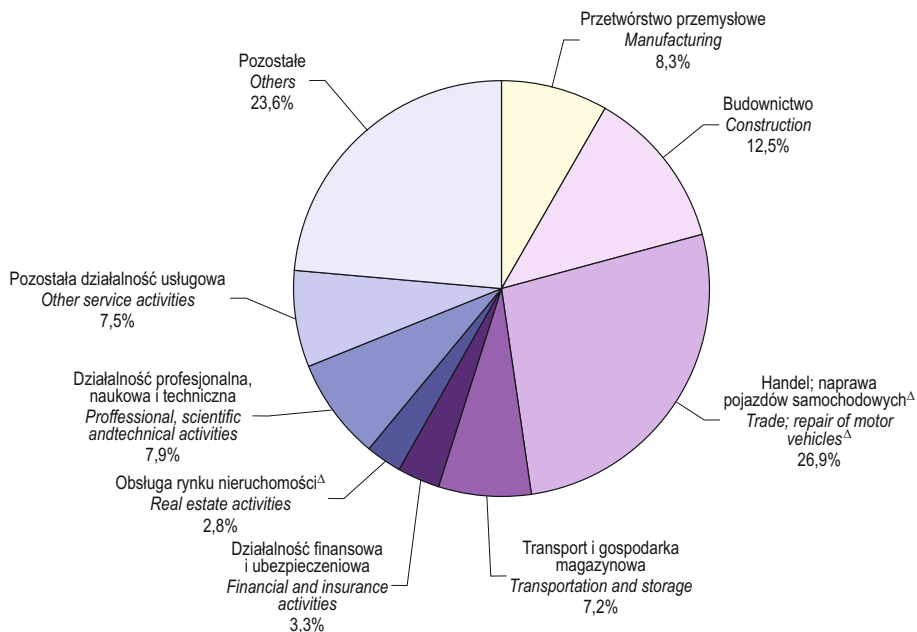
Według form prawnych

By legal status



Według sekcji

By sections



^a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

^a Excluding persons tending private farms in agriculture.